Poslanecká sněmovna N. S. R. Č. 1937.
IV. volební období. 4. zasedání.

844.

Vládní návrh

zákona,

kterým se vydává občanský zákoník.

V Praze 1937.
Tiskem Státní tiskárny.

Vládní návrh.

Zákon

ze dne ....,

kterým se vydává občanský zákoník.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Uvozovací a prováděcí předpisy

Část I.

Předpisy uvozovací.

Čl. I.

Občanský zákoník a jeho uvozovací a prováděcí předpisy nabývají účinnosti dnem 1. července druhého kalendářního roku po roku vyhlášení.

Čl. II.

Zároveň pozbývá účinnosti právo občanské dosud platné v Československé republice, čítajíc v to právo obyčejové, nechť se podává z rozhodnutí soudních či z jiných pramenů, pokud není dále ustanoveno něco jiného.

Čl. III.

Účinnosti pozbývají zejména:

1. všeobecný zákoník občanský vyhlášený dne 1. června 1811 a císařská nařízení ze dne 12. října 1914, č. 276 ř. z., ze dne 22. července 1915, č. 208 ř. z., a ze dne 19. března 1916, č. 69 ř. z., (tři částečné novely), jakož i vše-

chny patenty, dekrety, nařízení a zákony vydané k všeobecnému zákoníku občanskému;

2. zák. čl. XVI/1876, o formálních náležitostech posledních pořízení, dědických smluv a darování pro případ smrti;

3. §§ 3 až 5 zák. čl. XXXI/1894, o právu manželském, pokud se týkají darování;

4. ustanovení o obmezení způsobilosti osob duchovních a řeholních k právům nebo k právním činům a ustanovení o zvláštní posloupnosti dědické po takových osobách;

5. zákon ze dne 25. července 1871, č. 76 ř. z., o požadavku notářského zřízení některých právních jednání, jakož i §§ 21 až 23 zák. čl. VII/1886, o změně a doplnění zák. čl. XXXV/1874.

Čl. IV.

Pokud se zákony a nařízení dovolávají ustanovení, jež tímto zákonem pozbývají účinnosti, vstupují na jejich místo jim odpovídající ustanovení občanského zákoníka.

Čl. V.

Nedotčeny zůstávají:

1. §§ 44 až 284 všeobecného zákoníka občanského vyhlášeného dne 1. června 1811, pak § 1264 všeobecného zákoníka občanského, pokud jedná o výživě, § 1265 všeobecného zákoníka občanského, pokud jedná o odškodnění nevinného manžela, a § 1266 všeobecného zákoníka občanského, pokud jedná o dostiučinění nevinnému manželu, se všemi patenty, dekrety, nařízeními a zákony k nim se vztahujícími, jakož i obdobná ustanovení rodinného práva platného v zemích Slovenské a Podkarpatoruské; účinnosti však pozbývají §§ 151, 152, 246 až 248 všeobecného zákoníka občanského, obdobná ustanovení práva platného v zemích Slovenské a Podkarpatoruské, jako §§ 3, 6, 7 zák. čl. XX/1877, o úpravě věcí poručenských a opatrovnických, § 2 zák. čl. XXIII/1874, o plnoletosti žen, a § 4 zákona ze dne 23. července 1919, č. 447 Sb. z. a n., kterým se snižuje věk nezletilosti;

2. zákon ze dne . . . . . ., č. . . . . Sb. z. a n., o větevném dědění, a zákon ze dne . . . . . ., č. . . . . Sb. z. a n., o spolunabytém jmění.

Čl. VI.

Nedotčeny zůstávají až do příští úpravy zákonné:

1. § 28, věta 2 a §§ 30 a 32 všeobecného zákoníka občanského vyhlášeného dne 1. června 1811;

2. §§ 407 až 413 všeobecného zákoníka občanského vyhlášeného dne 1. června 1811 a obdobná ustanovení platná v zemích Slovenské a Podkarpatoruské;

3. §§ 44 až 50 cís. nař. č. 69/1916 ř. z. (třetí částečné novely ke všeobecnému zákoníku občanskému);

4. obsah jiných zákonů hledících k občanskému právu, který se týká jiných právních poměrů než oněch, které jsou spořádány zákoníkem občanským.

Čl. VII.

Nepodává-li se z ustanovení tohoto zákona a občanského zákoníka nic jiného, zůstávají nedotčena ustanovení upravující jiné větve právní než právo občanské, i pokud se dotýkají právních poměrů spořádaných zákoníkem občanským; zejména:

1. zvláštní práva soukromá, jako jsou právo obchodní, směnečné, bursovní, pojistné, nakladatelské, původské, patentní, známkové, železniční, poštovní;

2. právo o řízení před soudy a jinakými úřady nebo orgány, počítajíc v to zejména právo knihovní; právo konkursní, vyrovnací a odpůrčí; právo advokátské a notářské;

3. právo trestní;

4. právo státní a správní, počítajíc v to zejména právo finanční, právo o pozemkové reformě, právo lesní, právo honební a na ochranu polního majetku, právo horní, právo vodní.

Čl. VIII.

Nedotčeny zůstávají dále:

1. ustanovení o věcech, s nimiž obchod není dopuštěn nebo je omezen; ustanovení o vyvlastnění, o obmezeních práva vlastnického, o dosud trvajících lénech, o zákazech zcizovacích a zavazovacích; ustanovení o scelování pozemků a vůbec o agrárních operacích; ustanovení platná v zemích Slovenské a Podkarpatoruské o nedělitelnosti některých nemovitostí a o úpravě pastvinářství;

2. zákon ze dne 14. dubna 1920, č. 302 Sb. z. a n., kterým se upravují právní poměry spořitelen, a zákon ze dne 23. září 1930, č. 143 Sb. z. a n., o poštovní spořitelně;

3. zvláštní předpisy o kuratelách;

4. § 13 zákona ze dne 15. dubna 1920, č. 316 Sb. z. a n., o vlajce a rejstříku lodí námořních;

5. a) zvláštní ustanovení o právech zadržovacích a o právech zástavních vznikajících mimo zastavení;

b) ustanovení o zastavení obsažená ve zvláštních zákonech;

c) ustanovení zákona ze dne 10. října 1924, č. 241 Sb. z. a n., o povinnostech bankéřů při úschově cenných papírů;

d) zvláštní ustanovení o mimosoudním úkoji pohledávek ze zástav;

6. zák. čl. XIV/1881, o zastavárenských živnostech, a zákon ze dne 23. března 1885, č. 48 ř. z., jímž se vydávají některá ustanovení o živnosti zastavárenské;

7. zákon ze dne 7. srpna 1908, č. 68 čes. z. z., jímž se zavádějí zvláštní předpisy o dělení dědictví při rolnických usedlostech střední velikosti, spolu se zákonem ze dne 1. dubna 1889, č. 52 ř. z.;

8. zvláštní ustanovení zakazující některé smlouvy;

9. ustanovení o státních loteriích, o živnostenském zcizení státních a jinakých losů na splátky a ustanovení o zcizení naděje na výhru z losu;

10. císařské nařízení ze dne 12. června 1915, č. 158 ř. z., o vojenských smlouvách dodávkových;

11. ustanovení o smlouvách nájemních a pachtovních, a to:

a) zákony vydané na ochranu nájemníků a o bytové péči;

b) zákon ze dne 30. června 1926, č. 125 Sb. z. a n., o úpravě některých lhůt při smlouvách nájemních;

12. zvláštní ustanovení upravující některé pracovní poměry;

13. některá všeobecná ustanovení o pracovních smlouvách, a to:

a) zákon ze dne 19. prosince 1918, č. 91 Sb. z. a n., o 8hodinné době pracovní;

b) zákon ze dne 31. března 1925, č. 61 Sb. z. a n., o zachování pracovních (služebních) poměrů po dobu trvání cvičení ve zbrani (cvičení služebních);

c) zákon ze dne 3. dubna 1925, č. 67 Sb. z. a n., kterým se zavádí placená dovolená pro zaměstnance;

14. zvláštní ustanovení o povinnosti k náhradě škody;

15. zákon ze dne 15. července 1927, č. 111 Sb. z. a n., proti nekalé soutěži;

16. zákon ze dne 22. července 1919, č. 438 Sb. z. a n., o státní podpoře při zahájení soustavné elektrisace;

17. zákon ze dne 4. července 1934, č. 177 Sb. z. a n., o plynárenských podnicích požívajících výhod;

18. zákon ze dne 23. března 1923, č. 60 Sb. z. a n., o telegrafech;

19. zákon ze dne 11. dubna 1935, č. 82 Sb. z. a n., o ochraně a obraně proti leteckým útokům;

20. zákon ze dne 29. března 1935, č. 63 Sb. z. a n., o vyvlastnění k účelům obrany státu;

21. zákon ze dne 13. května 1936, č. 131 Sb. z. a n., o obraně státu;

22. zákon ze dne 27. listopadu 1936, č. 287 Sb. z. a n., o dobrovolném zastavení, postupu a poukázce pohledávek za státem nebo fondem pod veřejnou správou.

Část II.

Předpisy prováděcí.

Čl. IX.

K §§ 23, 24.

Manželům, kteří mají v tuzemsku bydliště, lze povoliti oddělené bydliště a prozatímní výživu i tehdy, když je vznésti žalobu o zrušení manželství nebo manželského společenství na soud cizí. Opatření tato platí jen dotud, dokud jich nezruší příslušný soud cizí.

K § 37.

Čl. X.

Tuzemci je zříditi poručníka v tuzemsku a tamtéž se vede poručenství. Má-li však tuzemský chráněnec bydliště nebo trvalý pobyt v cizině, může příslušný soud se schválením vrchního soudu upustiti od zřízení poručníka a vedení poručenství zcela nebo zčásti, jestliže poručenství zřízené v cizině stačí k ochraně práv a zájmů onoho tuzemského chráněnce. Od péče o jmění tuzemského chráněnce, které je v cizině, může soud upustiti, je-li v cizině zřízeno zvláštní poručenství, které stačí k ochraně práv a zájmů tuzemského chráněnce.

Čl. XI.

(1) Co se týká nezletilého cizince, jest, dokud nerozhodnou o poručenství příslušné soudy (úřady) jeho domovského státu, učiniti opatření nutná k ochraně jeho osoby i majetku.

(2) Tuzemský soud, v jehož obvodu se vyskytne cizí nezletilec poručenské péče potřebný, zpraví o tom, jakmile nabude potřebné vědomosti, bez odkladu úřady státu, jehož je nezletilec příslušníkem.

Čl. XII.

(1) Jestliže soudy (úřady) domovského státu poručencova nezřídí v přiměřené době poručenství, je nezletilému cizinci, který má v tuzemsku trvalý pobyt, zříditi a vésti poručenství podle tuzemského právního řádu.

(2) Zřídí-li se dodatečně poručenství v domovském státě poručencově, je poručenství zřízené v tuzemsku bez odkladu zrušiti.

Čl. XIII.

K § 40.

Opatrovnictví a podpora mohou býti zřízeny v tuzemsku pro cizince, který má v tuzemsku trvalý pobyt, ale jen tehdy, když jsou dány podmínky ochrany nejen podle jeho právního řádu domovského, nýbrž i podle práva tuzemského.

K §§ 45 až 48.

Čl. XIV.

(1) Pozůstalost tuzemcovu kdekoliv ležící projedná tuzemský soud podle právního řádu tuzemského.

(2) Pozůstalost tuzemcova ležící v cizině se neprojednává v tuzemsku, jestliže majetek ležící v cizině ani se nevydává tuzemským soudům, ani se nepřiznávají rozhodnutím tuzemských soudů ve věcech pozůstalostních právní následky v cizině.

Čl. XV.

Nevychází-li z následujících článků nic jiného, přestane tuzemský soud na opatřeních nutných k zajištění pozůstalosti cizincovy ležící v tuzemsku.

Čl. XVI.

Měl-li cizí zůstavitel v tuzemsku své řádné bydliště, je k žádosti dědice nebo nepominutelného dědice, který se zdržuje v tuzemsku, projednati pozůstalost v tuzemsku podle tuzemského právního řádu, neohradí-li se proti tomu dědic nebo nepominutelný dědic povolaný podle domovského práva zůstavitelova. Účastníky je vyzvati veřejnou vyhláškou, aby se přihlásili do doby zpravidla tříměsíční. Vyhlášku jest uveřejniti v tuzemských i cizích novinách. Účastníky, které soud zná, vyzve k prohlášení doručením vyhlášky.

Čl. XVII.

Jestliže stát, jehož je zůstavitel příslušníkem, ani nevydává pozůstalostí tuzemců tuzemským soudům, ani nepřiznává jejich rozhodnutím právních následků, je týmž způsobem projednati pozůstalosti jeho příslušníků, ležící v tuzemsku, podle tuzemského právního řádu.

Čl. XVIII.

Nelze-li zjistiti, jak si v té příčině počíná stát, jehož je zůstavitel příslušníkem, nebo odmítne-li tento stát zabývati se pozůstalostmi svých příslušníků, je projednati pozůstalost takového cizince v tuzemsku ležící nebo cizozemskem vydanou podle tuzemského právního řádu.

Čl. XIX.

Prohlášení ministerstva spravedlnosti o tom, jak si počíná cizí stát v případech uvedených v čl. XIV, XVII a XVIII, váže tuzemské soudy.

Čl. XX.

Movitý majetek cizinců ležící v tuzemsku, není-li jeho vývoz zakázán, smí se vydati do ciziny teprve tehdy, když jsou zajištěny daně a dávky, které je platiti z tohoto majetku, jakož i práva dědiců, odkazovníků, nepominutelných dědiců a jiných pozůstalostních věřitelů v tuzemsku trvale se zdržujících, která po vyzvání veřejně vyhlášeném byla ohlášena u tuzemského soudu. Známé účastníky vyzve soud doručením vyhlášky, aby se prohlásili.

Čl. XXI.

Jestliže soud (úřad) tohoto státu je povolán vydati kusy pozůstalostního jmění dědicům, odkazovníkům nebo nepominutelným dědi-

cům, které prohlásil cizí soud (úřad) pozůstalostní za oprávněné, nemůže jiná osoba odporovati tomuto vydání z toho důvodu, že má jako dědic nebo odkazovník právo na tyto kusy.

Čl. XXII.

Beze zřetele k tomu, že pozůstalost byla projednána podle tuzemského právního řádu, platí o provedení dědických nároků pořadem práva ustanovení právního řádu příslušného podle §§ 45 až 48.

Čl. XXIII.

K čl. IX až XXII.

Ustanovuje-li mezinárodní smlouva, vyhlášená ve Sbírce zákonů a nařízení, kterého právního řádu má býti užito, platí její ustanovení, i když se nesrovnávají s předpisy čl. IX až XXII.

Čl. XXIV.

K § 76.

(1) Prohlášení ministerstva spravedlnosti, vydané v dohodě s ministerstvem zahraničních věcí a s jinými příslušnými ministerstvy o vzájemnosti se strany cizího státu, váže soudy jakož i veřejné úřady.

(2) Nakládá-li cizí stát co do práva, o které jde, s československými občany jinak než se svými, mohou příslušníci tohoto cizího státu míti toto právo v Československé republice jen s povolením, které dává ministerstvo spravedlnosti v dohodě s ministerstvem zahraničních věcí a s jinými příslušnými ministerstvy, při čemž může stanoviti též podmínky.

Čl. XXV.

K §§ 88 až 90.

(1) Žádá-li se za vklad výhrady podle § 89, vyzve soud osoby zapsané ve výhodnějším pořadí, aby, nesouhlasí-li se vkladem, podaly odpor do doby jim určené, která nebudiž kratší než patnáct dnů a delší než měsíc, s tím, že by, nepodají-li odporu, právo jejich nebylo překážkou, aby bylo žádosti vyhověno. Výzvu je doručiti do vlastních rukou.

(2) Žádost za vklad výhrady podle § 89 je z úřední moci poznamenati.

Čl. XXVI.

K § 124.

Proti zákazu podle § 124 zajistí se navrhovatel stavby nebo jiného díla, dobude-li vítězného rozsudku o záporné žalobě určovací, která bude podána na toho, kdo podal námitky.

Čl. XXVII.

K §§ 161, 169.

Příslušným úřadem je starosta obce, a je-li v místě státní policejní úřad, tento úřád. Jde-li o poklad, ohlásí příslušný úřad nález úřadu okresnímu.

Čl. XXVIII.

K §§ 191, 192, 197, 268, 269, 328, 346.

Podrobnosti týkající se ukládání listin podle §§ 191, 192, 197, 268, 269, 328, 346 ustanoví zvláštní zákon.

Čl. XXIX.

K §§ 213 až 215.

Rozhodnutí soudu podle §§ 213 až 215 děje se řízením nesporným.

Čl. XXX.

K § 222.

Dělení podle § 222 děje se řízením nesporným a provádí se podle ustanovení exekučního práva.

Čl. XXXI.

K §§ 227, 228.

Žádá-li se za výmaz služebnosti podle §§ 227 a 228, vyzve soud osoby ze služebnosti oprávněné, aby, nesouhlasí-li s výmazem, podaly odpor do třiceti dnů od doručení, s tím, že by, nepodají-li odporu, právo jejich nebylo překážkou, aby bylo žádosti vyhověno. Vyzvání je doručiti do vlastních rukou. Bude-li odpor podán, je vyhrazeno osobě služebností zatížené, aby se domáhala výmazu pořadem práva.

Čl. XXXII.

K § 229.

Úprava podle § 229 provede se řízením nesporným. Pokud se účastníci dohodnou, zřídí o tom soud listinu. O sporných kusech rozhodne soud usnesením. Pořad práva je vy-

loučen. Úprava se zapíše podle listiny a usnesení ve veřejné knize.

Čl. XXXIII.

K §§ 233 až 237.

Poměr užívacího práva spoluvlastníků k společné rozhradě lze vyznačiti ve veřejné knize.

Čl. XXXIV.

K § 237.

Rozhodnutí soudní podle § 237 děje se řízením nesporným.

K §§ 238, 239.

Čl. XXXV.

Obnova a úprava hranic podle §§ 238 a 239 děje se řízením nesporným.

Čl. XXXVI.

O žádosti za obnovu a úpravu hranic se nařídí rok, ke kterému hraničníci budou pozváni s tím upozorněním, že hranice budou určeny a vyznačeny, ať se k roku dostaví čili nic.

Čl. XXXVII.

(1) Náklady spojené s řízením zapraví hraničníci podle míry svých pozemních čar. Navrhovatel ponese náklady spojené s řízením, vyjde-li z jednání najevo, že obnova nebo úprava hranic nebyla nutná, protože hranice nebyly popírány nebo že je bylo dostatečně znáti nebo že jiní účastníci byli ochotni dáti obnovu nebo úpravu hranic provésti mimosoudně. Byl-li podnět k řízení dán rušením pokojné držby, může soud uložiti náklady zcela nebo částečně straně, která se rušení držby dopustila.

(2) Vzniknou-li zastoupením zvláštní náklady, ponese je zastoupený sám.

K §§ 241 až 259.

Čl. XXXVIII.

Pro právo stavby zapsané jako závadu je současně zříditi zvláštní knihovní vložku. Všechny zápisy proti stavebníkovi je provésti v této vložce. Ve vložce té je vyznačiti zejména také den, kterým se právo stavby končí.

Čl. XXXIX.

(1) Lze-li podle knihovního stavu a podle příslušných listin vyhověti žádosti za zápis práva stavby, poznamená se žádost v knihách. Tato poznámka má stejné právní následky jako poznámka pořadu.

(2) Jestliže pozemek, který má býti zatížen právem stavby, je jen částí knihovního tělesa, je pozemek ten odepsati a zříditi proň zvláštní knihovní vložku. Žádost se tu poznamená na listě závad nové vložky.

Čl. XL.

Zároveň je vyzvati úřady a orgány povolané ukládati a vymáhati veřejné daně a dávky, které požívají na pozemku přednostního práva, aby do patnácti dnů ohlásily svá práva, s tím, že by jinak tato práva měla pořadí za právem stavby, za jehož zápis bylo zažádáno. Koho je takto vyzvati, budiž uvedeno v žádosti za zápis práva stavby. Výzvu je doručiti do vlastních rukou. Bylo-li ze stavebního pozemku zřízeno zvláštní těleso, je ve výzvě označiti také knihovní vložku, z níž byl stavební pozemek odepsán.

Čl. XLI.

Nebylo-li do ustanovené doby přihlášeno žádné takové přednostní právo, je bez odkladu rozhodnouti o zápisu práva stavby. Byla-li taková práva ohlášena, jest o tom zpraviti žadatele. Zápis lze povoliti jen tehdy, když bylo prokázáno zapravení nebo zajištění přihlášených práv. Nebude-li takový průkaz soudu podán do šedesáti dnů potom, kdy byl žadatel o ohlášce zpraven, vymaže se poznámka žádosti z úřední povinnosti.

Čl. XLII.

Zanikne-li právo stavby uplynutím doby, na kterou bylo zřízeno, vymaže se na pouhou žádost vlastníkovu.

Čl. XLIII.

Při exekuci na stavební pozemek jest užíti přiměřeně ustanovení o exekuci na pozemek zatížený služebností. Stavební plat je příjmem z nemovitosti. Jestliže pro veřejné dávky, které podle trvajících ustanovení mají býti uspokojeny z nemovitosti v přednostním pořadí, se provádí nucené řízení dražební, převezme vydražitel právo stavby beze srážky z nejvyššího podání.

Čl. XLIV.

K § 313.

Rozhodnutí soudní podle § 313 děje se řízením nesporným.

Čl. XLV.

K § 356.

(1) Na uvolněné právo zástavní se exekuce nedopouští.

(2) Nespojí-li vlastník do příklepu zastavené nemovitosti uvolněné právo zástavní s jinou pohledávkou, nepočítá se s tímto právem zástavním při rozvrhu nejvyššího podání. Při rozvrhu výtěžků vnucené správy se rovněž nehledí k uvolněnému právu zástavnímu, dokud s ním není spojena nová pohledávka. Jen tehdy, když pohledávka, kterou uvolněné zástavní právo zajišťovalo, trvá proti třetí osobě nebo když vlastníku náleží náhrada za její shlazení (§ 1195), přikáže se peníz na ni připadající vlastníku.

Čl. XLVI.

K § 358.

(1) Poznámku podle § 358 lze povoliti jen podle listiny, která má náležitosti listiny vkladné.

(2) Při výmazu zástavního práva, v jehož prospěch se vlastník vzdal, nebo při poznámce, že se uvolnilo, vymaže se poznámka o vzdání z úřední povinnosti.

Čl. XLVII.

K §§ 367, 368.

(1) Jaká odhadní cena bude vzata za základ při rozhodování podle §§ 367 a 368, určí vláda nařízením.

(2) Pokud podle §§ 367 a 368 bude povolán rozhodnouti soud, rozhodne v řízení nesporném.

Čl. XLVIII.

K § 438.

Počátek i konec doby, ve které lze pořizovati s úlevami podle § 438, se určí vyhláškou ministerstva spravedlnosti v dohodě s ministerstvy národní obrany a věcí zahraničních.

Čl. XLIX.

K § 607.

Rozhodnutí podle § 607 děje se řízením nesporným po slyšení znalců.

Čl. L.

K § 625.

Útraty soupisu nese pozůstalost, ačli se neukáže, že ten, kdo za soupis žádal, neměl k tomu vážných důvodů.

Čl. LI.

K § 660.

Peněžité tresty a pokuty nepřecházejí na dědice, jestliže výrok, kterým byly uloženy, před smrtí vinníka nenabyl moci práva.

K § 675.

Čl. LII.

Věřitelům dědicovým, kteří, osvědčíce svoji pohledávku, zažádají o to již před přikázáním pozůstalosti, doručí se opis usnesení, kterým soud propustil dědici k volnému nakládání jednotlivé kusy pozůstalosti, a opis listiny o přikázání pozůstalosti. Toto doručení se stane zároveň s doručením týchž usnesení dědici.

Čl. LIII.

K zajištění pohledávek za dědicem lze za podmínek ustanovených exekučním právem postihnouti ve prospěch věřitelů dědicových pozůstalost jemu napadlou zajišťovacími prostředky již před přikázáním.

Čl. LIV.

K § 754.

Vláda může ustanoviti nařízením, že v některých územích k platnosti závazku platiti úroky vyšší než pět ze sta je potřebí, aby byl dlužníkův slib dán písemně.

Čl. LV.

K §§ 767 až 778.

Za sporu o zrušení smlouvy pro vadu zvířete nařídí soud k návrhu některé strany, jakmile není již třeba ohledání, aby zvíře bylo soudně prodáno a výtěžek uložen k soudu.

Čl. LVI.

K § 842.

Ustanovení obsažené v § 842 se nevztahuje na peněžní ústavy, kterým podle stanov přísluší právo vydávati obligace na podkladě zápůjček jimi vyplacených, pokud jde o zápůjčky, na jichž podkladě jsou obligace vydány.

Čl. LVII.

K § 925.

Do knih se právo zpětného prodeje nezapisuje.

Čl. LVIII.

K §§ 926 až 931.

Při soudní dražbě má předkupní právo jen ten právní následek, že se osobě oprávněné, ve veřejné knize zapsané, musí doručiti dražební vyhláška.

Čl. LIX.

K § 957.

Vláda může ustanoviti nařízením, že spor o slevu pachtovného podle § 957 při zemědělských pachtech lze vznésti na soud, teprve když nedošlo ke smíru před smírčím orgánem k tomu zřízeným. Nařízení určí složení tohoto orgánu a způsob řízení před ním. Smíry před tímto orgánem uzavřené jsou titulem pro soudní exekuci.

K §§ 1065 až 1084.

Čl. LX.

(1) Byl-li na jmění manželovo prohlášen konkurs, nemá manželka práva, aby jí bylo ihned vráceno věno a vydáno obvěnění. Ale od prohlášení konkursu jí přísluší požívání věna, ač nezavinila-li majetkový úpadek manželův.

(2) Správa jmění manželčina přestává prohlášením konkursu, i když byla manželu svěřena zvláštní smlouvou.

Čl. LXI.

Prohlásí-li se konkurs na jmění manželčino, trvají smlouvy svatební beze změny dále. Správa jmění podle §§ 1065 a 1066 se na dobu, dokud konkurs trvá, přerušuje. Správa jmění, která byla manželu svěřena smlouvou ve smyslu § 1084, se zrušuje.

Čl. LXII.

K § 1183.

Vláda se zmocňuje, aby nařízením vyloučila platnost § 1183 pro smlouvy, na jichž splnění je veřejný zájem.

Čl. LXIII.

K § 1216.

Zdali vklady u jiných ústavů se hodí za jistotu a do jaké výše, určí vláda nařízením.

Čl. LXIV.

K §§ 1284 až 1288.

Dílčí dlužní úpisy, zástavní listy a jiné takové hromadné papíry majiteli svědčící (§ 1284), pokud zvláštní předpisy jinak neustanovují, smějí býti vydávány jen s povolením státní správy; toto povolení udílí ministerstvo financí, není-li podle zvláštních předpisů k tomu povolán jiný orgán státní správy.

Čl. LXV.

K §§ 1306 až 1313.

Vládním nařízením může býti ustanoveno o kompensaci pohledávek za státem.

Část III.

Předpisy o časové působnosti.

Čl. LXVI.

Vzhledem k obecné zásadě, že zákony nepůsobí nazpět, nezakládá ani občanský zákoník povinností a práv pro dobu minulou; ponechává v platnosti povinnosti a práva založené přede dnem, kdy nabyl účinnosti, nevztahuje se na skutečnosti, které se do té doby udály, a neodnímá dosažené zletilosti.

Čl. LXVII.

Ustanovení o dědickém právu a ustanovení o jmění manželů a o smlouvách svatebních platí v zemích Slovenské a Podkarpatoruské u všech manželství, když manželství zaniklo potom, co občanský zákoník nabyl účinnosti, pokud zákony uvedené v čl. V, č. 2 neustanovují jinak.

Čl. LXVIII.

Je-li pořízení pro případ smrti neplatné proto, že nevyhovuje obřadnostem, které žádá právo závazné v době, kdy ono pořízení bylo zřízeno, je platné, vyhovuje-li obřadnostem občanského zákoníka, když zůstavitel zemřel potom, kdy tento zákoník nabyl účinnosti.

Čl. LXIX.

Vydržení a promlčení započaté předtím, než občanský zákoník nabyl účinnosti, spravují se právními předpisy závaznými v době, kdy se vydržení nebo promlčení započalo. Jestliže kratší lhůta vydržecí nebo promlčecí zavedená občanským zákoníkem a počítaná ode dne, kdy nabyl účinnosti, doběhne dříve, platí tato lhůta.

Část IV.

Předpis závěrečný.

Čl. LXX.

Tento zákon provede ministr spravedlnosti v dohodě se zúčastněnými ministry.

Občanský zákoník.

Díl první.

O zákonech a osobách.

HLAVA 1.

O zákonech.

§ 1.

Vědomost o právních následcích.

Vědomost osoby o právních následcích ji postihujících není v zákoně ustanovena jako podmínka jich vzniku, pokud ze zákona neplyne něco jiného.

Užívání zákona.

§ 2.

Při užívání zákona jest hleděti především ke smyslu slov v jich souvislosti se zřetelem k ostatním předpisům právním. Není také pouštěti se zřetele základ, z kterého zákon vznikl.

§ 3.

Není-li o některém případu ustanoveno, je-li však právní ustanovení o případu příbuzném, je rozhodnouti po podrobném prozkoumání, zdali onomu právnímu ustanovení spíše odpovídá úsudek podle obdoby či z opaku.

§ 4.

Nelze-li ani takto dojíti k rozhodnutí, jsou směrnicí rozhodnutí základní v ústavní listině obsažené myšlenky spravedlnosti, svobody omezené právním řádem a rovnosti před zákonem.

§ 5.

Trvání zákona.

Zákonné předpisy se mění nebo zrušují jen zákonem.

§ 6.

Soudcovský výrok.

Soudcovský výrok, jímž se rozhoduje jednotlivý sporný případ, platí jen pro tento případ.

§ 7.

Zvyklosti.

Na zvyklosti lze hleděti jen v těch případech, kde se jich zákon dovolává.

HLAVA 2.

Mezinárodní právo soukromé.

Způsobilost k právním úkonům.

§ 8.

Způsobilost osoby k právním úkonům se spravuje právním řádem státu, jehož je příslušníkem.

§ 9.

Stane-li se někdo československým státním příslušníkem, nepozbude tím způsobilosti k právním úkonům již získané.

Prohlášení za mrtvého.

§ 10.

Prohlášení za mrtvé těch, kdo v době, kdy se počala jejich nezvěstnost, byli občany tohoto státu, provede se podle zákonů československých.

§ 11.

Byl-li někdo v cizině prohlášen za mrtvého nebo bylo-li o něm provedeno řízení, které se co do podstaty srovnává s prohlášením za mrtvého upraveným v tomto zákoníku, je k tomu hleděti jen tehdy, když ten, kdo byl prohlášen za mrtvého, byl na počátku své nezvěstnosti příslušníkem státu, v kterém se prohlášení stalo.

§ 12.

Jestliže nezvěstný manžel cizinec měl své poslední bydliště v tuzemsku a jestliže manželka je příslušnicí československou nebo jestliže manželka, jež až do uzavření manželství s nezvěstným československou příslušnicí byla,

v tuzemsku zůstala nebo se tam vrátila, jest k jejímu návrhu nezvěstného prohlásiti za mrtvého podle zákonů československých s tím jediným právním následkem, že se jí dává volnost uzavříti manželství nové.

Forma právních jednání.

§ 13.

Forma právních jednání se spravuje, není-li dále ustanoveno nic jiného, právním řádem, kterým se spravuje právní jednání samo. Stačí však k platnosti projevů stran, šetří-li se formy předepsané právním řádem míst, kde se staly.

§ 14.

Ustanovení druhé věty předcházejícího paragrafu neplatí o právních jednáních, kterými se zřizuje, mění nebo ruší věcné právo nebo břemeno na věci.

§ 15.

Volba práva.

Strany mohou právní poměr podrobiti určitému právnímu řádu, nebrání-li tomu donucující ustanovení právních řádů, kterým onen právní poměr je vůbec podroben podle ustanovení obsažených v této hlavě, a je-li významný vztah ke zvolenému právnímu řádu.

Právo rodinné:

a) uzavření manželství;

§ 16.

Způsobilost uzavříti manželství se spravuje pro každého ze snoubenců právním řádem státu, jehož je příslušníkem.

§ 17.

Obřadnosti při smlouvě manželské se spravují právním řádem místa, kde se manželství uzavírá. Stačí však, bylo-li dosti učiněno obřadnostem ustanoveným v právních řádech států, jejichž jsou snoubenci příslušníky.

b) právní následky manželství po stránce osobní;

§ 18.

Právní následky manželství po stránce osobní, počítajíc v to právo na výživu, se spravují

právním řádem státu, jehož jsou manželé příslušníky.

§ 19.

Je-li tento právní řád pro každého z manželů jiný, spravují se tyto právní následky právním řádem, jenž je posledním společným právním řádem obou manželů, a neměli-li nikdy společného právního řádu, právním řádem manželovým.

c) manželské právo majetkové;

§ 20.

Zákonné manželské právo majetkové se spravuje co do poměrů mezi manžely právním řádem státu, jehož je manžel příslušníkem v době uzavření manželství. Tento právní řád platí, i když se státní občanství změní.

§ 21.

Smluvené spořádání manželského práva majetkového se spravuje právním řádem státu, jehož je manžel příslušníkem v době, kdy se toto spořádání činí.

§ 22.

Jestliže právní řád státu, v jehož území leží nemovitosti manželů, nařizuje, že platí právní řád místa, kde věci jsou, platí co do těchto věcí tento právní řád.

d) zrušení manželství a manželského společenství;

§ 23.

Zrušení manželství a jakékoli zrušení manželského společenství se spravují právním řádem státu, jehož jsou manželé příslušníky v době, kdy se podává žaloba nebo žádost. Je-li tento právní řád pro každého z manželů jiný, spravují se ona zrušení právním řádem, jenž je posledním společným řádem domovským obou manželů, a neměli-li nikdy společného právního řádu, právním řádem manželovým.

§ 24.

Změní-li se státní občanství, je skutečnost, která se stala před touto změnou, důvodem zrušení manželství nebo jakéhokoli zrušení manželského společenství jen tehdy, když byla takovým důvodem i podle práva dříve příslušného.

e) děti manželské;

§ 25.

Zdali dítě zrozené z ženy provdané je manželské čili nic, je rozhodnouti podle právního řádu státu, jehož byl manžel matčin příslušníkem v době narození dítěte, anebo zemřel-li dříve, v době smrti; není-li známo, jaké měl v těchto dobách státní občanství, podle právního řádu státu, jehož byl příslušníkem v době posledního známého pobytu.

§ 26.

Právní poměry mezi rodiči a dětmi manželskými se spravují právním řádem státu, jehož jsou všichni účastníci příslušníky.

§ 27.

Není-li tento právní řád pro všechny účastníky stejný, platí jejich poslední společný právní řád, a neměli-li nikdy společného právního řádu, platí právní řád dítěte.

§ 28.

Jestliže právní řád státu, v jehož území leží nemovitosti dítěte, nařizuje, že co do práv otcových k těmto nemovitostem platí právní řád místa, kde věci jsou, platí tento právní řád.

§ 29.

Provdá-li se dcera, zanikají práva rodičů, pokud jsou na sporu s právy manželovými opřenými o právní řád státu, jehož je manžel příslušníkem.

f) děti nemanželské a matka nemanželská;

§ 30.

Právní poměr mezi nemanželským dítětem a matkou se spravuje právním řádem státu, jehož jsou oba příslušníky.

§ 31.

Je-li tento právní řád pro každého z nich jiný, platí právní řád státu, jenž je posledním společným právním řádem domovským obou, a neměli-li nikdy společného právního řádu, platí právní řád dítěte.

§ 32.

Co do práv nemanželského dítěte na výživu, výchovu a zaopatření platí právní řád státu,

jehož je dítě příslušníkem v době narození, a co do práv nemanželské matky proti soulož-níku platí právní řád státu, jehož je matka příslušníkem v době narození dítěte.

§ 33.

Udělení jména nemanželskému dítěti spra-vuje se právním řádem dítěte.

g) legitimace a osvojení;

§ 34.

Legitimace nemanželského dítěte se spra-vuje právním řádem státu, jehož je muž pří-slušníkem v době legitimace, anebo zemřel-li dříve, jehož byl příslušníkem v době smrti; není-li známo, jaké měl v těchto dobách státní občanství, podle právního řádu státu, jehož byl příslušníkem v době posledního známého po-bytu.

§ 35.

Osvojení se spravuje právním řádem státu, jehož je osvojitel příslušníkem.

§ 36.

Zdali při legitimaci nebo při osvojení je nut-no přivolení dítěte, jeho příbuzných a zástup-ců, je rozhodnouti podle právního řádu státu, jehož příslušníkem je osoba, která má býti legitimována nebo osvojena.

h) poručenství a poměry pří-buzné.

§ 37.

Podmínky vzniku a skončení poručenství se spravují právním řádem státu, jehož je chrá-něnec příslušníkem. Poručenská péče se týká zásadně osoby chráněnce a jeho majetku, nechť je jeho majetek kdekoliv.

§ 38.

Povinnost přijmouti a zastávati poručenství se spravuje právním řádem státu, jehož je po-ručník příslušníkem.

§ 39.

Právní poměry mezi poručníkem a poručen-cem se spravují právním řadem státu, v kte-rém je poručenský soud nebo úřad.

§ 40.

Tato ustanovení o poručenství platí obdobně, jde-li o podobná zařízení ochranná, jako jsou opatrovnictví nad osobami nezpůsobilými k právním činům a podpora.

Práva věcná.

§ 41.

Věcná práva k hmotným věcem nemovitým i movitým a držba těchto práv se spravují právním řádem místa, kde věc jest.

§ 42.

Vznik a zánik věcných práv k hmotným věcem movitým se spravují právním řádem místa, kde věc byla v době, kdy se stala událost, o kterou se opírá vznik nebo zánik onoho práva.

§ 43.

Domácí ustanovení o zápisech do veřejných knih platí i tehdy, když právní důvod vzniku, zániku, obmezení nebo převodu knihovního práva jest posuzovati podle právního řádu cizího.

§ 44.

Zdali se dopouští vlastnická žaloba proti držiteli a pokud se dopouští, jest rozhodnouti podle právního řádu místa, kde věc byla v době, kdy držba vznikla.

Právo dědické.

§ 45.

Právní poměry dědické se spravují právním řádem státu, jehož je zůstavitel příslušníkem v době své smrti.

§ 46.

Způsobilost zříditi a zrušiti poslední pořízení, jakož i podmínky platnosti posledního pořízení po stránce vnitřní se spravují právním řádem státu, jehož byl zůstavitel příslušníkem v době, kdy učinil projev, o který jde.

§ 47.

Zdali je dědická smlouva dopuštěná a zdali může býti zrušena a v jakém rozsahu může býti zřízena nebo zrušena, jest posuzovati podle právních řádů států, jejichž jsou smluvci příslušníky v době zřízení nebo zrušení dědické

smlouvy. Způsobilost dědickou smlouvu zříditi nebo zrušiti, jakož i podmínky pro vnitřní platnost dědické smlouvy se spravují právním řádem státu, jehož je zůstavitel příslušníkem v době zřízení nebo zrušení smlouvy.

§ 48.

Forma při zřízení a zrušení pořízení pro případ smrti se spravuje právním řádem státu, jehož je zůstavitel příslušníkem v době, kdy zřizuje nebo ruší pořízení. Stačí však, učiní-li dosti právnímu řádu místa, kde se projev děje.

Závazky.

Smlouvy.

§ 49.

Při smlouvách, které se týkají nemovitostí, platí právní řád místa, kde nemovitost jest.

§ 50.

Při smlouvách, které byly uzavřeny na burse nebo na trhu, platí právní řád tohoto místa.

§ 51.

I při jiných smlouvách platí právní řád, který odpovídá rozumnému spořádání právního poměru, o který jde. Nesvědčí-li proti tomu závažné důvody, platí, že odpovídá rozumnému spořádání právních poměrů, aby se spravovaly:

1. smlouvy trhové a smlouvy o dílo při provozování obchodního nebo živnostenského závodu právním řádem místa, kde jest obchodní nebo živnostenský závod prodávajícího nebo podnikatele díla;

2. smlouvy pojistné, a to i smlouvy o pojištění nemovitostí a smlouvy uzavřené na burse nebo na trhu, právním řádem, který platí v sídle pojistitele, a jde-li o smlouvy pojistné uzavřené se zastupitelstvím, které je mimo sídlo pojistitele, právním řádem, který platí v sídle zastupitelství;

3. smlouvy, které byly uzavřeny s lékaři, zvěrolékaři, advokáty, notáři, patentními zástupci, civilními inženýry a vůbec s osobami, ustanovenými veřejně k výkonu povolání, a jejichž předmětem je výkon povolání, právním řádem místa, kde ony osoby mají sídlo (bydliště);

4. smlouvy o práci, které uzavřeli zaměstnanci s podnikatelem závodu obchodního, živ-

nostenského nebo horního, pak s podnikatelem hospodářství polního nebo lesního, právním řádem místa, kde je závod nebo hospodářství;

5. jiné smlouvy právním řádem státu, v kterém obě strany mají bydliště; nemají-li bydliště v témž státě a stala-li se smlouva mezi přítomnými, právním řádem místa, kde smlouva byla uzavřena; jestliže pak smlouva byla uzavřena mezi nepřítomnými, právním řádem bydliště příjemce nabídky. Jde-li o právní jednání při provozování závodu obchodního nebo živnostenského, jest, co se týká strany obchod nebo živnost provozující, hleděti nikoli k jejímu bydlišti, nýbrž k místu, kde je závod.

§ 52.

Jednostranná právní jednání.

Jednostranná právní jednání se spravují právním řádem bydliště (sídla) dlužníka.

§ 53.

Náhrada škody.

Nároky na náhradu škody z nedovolených činů a jinakých událostí, nejde-li o porušení povinnosti vyplývající z právního jednání, spravují se právním řádem místa, kde se čin nebo událost staly.

§ 54.

Vydržení.

Vydržení se spravuje právním řádem státu, v němž byla věc v době, k níž se klade počátek vydržení. Vydržitel se však může dovolati právního řádu státu, v němž se vydržení dokonává, jenže, učiní-li tak, jest počítati vydržení teprve od okamžiku, kdy se věc octla v tomto státě.

Dvojí a neurčité státní občanství.

§ 55.

Je-li nějaká osoba příslušníkem československým a hledí-li na ni jako na svého příslušníka také jiný stát, rozhoduje příslušnost československá.

§ 56.

Je-li nějaká osoba zároveň příslušníkem několika států cizích, rozhoduje příslušnost nabytá naposled.

§ 57.

Osoby, které v rozhodujícím okamžiku nejsou příslušníky žádného státu nebo jsou příslušníky několika cizích států, a nelze zjistiti, které příslušnosti nabyly později, jakož i osoby, jejichž tehdejší příslušnost nelze zjistiti, jest posuzovati tak, jako by byly příslušníky onoho státu, v jehož území měly v rozhodujícím okamžiku bydliště, a není-li takového státu, jako by byly příslušníky onoho státu, v jehož území měly v oné době trvalý pobyt. Není-li ani takového státu, jest věc rozhodnouti podle práva československého.

§ 58.

Ustanovení donucující.

Nelze se spravovati cizím právním řádem, jestliže by se to příčilo tuzemské zásadě právní, která je povahy tak donucující, že její užití i v případě, o který jde, je nezbytné.

§ 59.

Mezinárodní smlouvy.

Ustanovuje-li mezinárodní smlouva, vyhlášená ve Sbírce zákonů a nařízení, kterého právního řádu má býti užito, platí její ustanovení, i když se nesrovnávají s předpisy této hlavy.

§ 60.

Mezimístní právo soukromé.

Ustanovení mezinárodního práva soukromého platí přiměřeně, jde-li o poměr práva platného v zemích České a Moravskoslezské k právu platnému v zemích Slovenské a Podkarpatoruské, s tím, že na místo státní příslušnosti vstupuje příslušnost domovská.

HLAVA 3.

O osobách.

I. Osoby přirozené.

Právní osobnost lidí, jejich způsobilost k právům a ochrana práv.

§ 61.

Každý člověk jest osobou v právním smyslu a nemůže se této právní povahy vzdáti.

§ 62.

Osoba v právním smyslu je způsobilá míti práva a povinnosti v mezích právního řádu a má volnost jednati, ačli jednání není právním řádem zakázáno.

§ 63.

I nezrozené děti požívají od doby početí ochrany zákonů. Jde-li o práva jejich a nikoliv o práva osob třetích, jest k nim hleděti, jako by se již byly narodily; k dítěti mrtvě narozenému je však, co se týká těchto práv, hleděti, jako by nikdy nebylo počato.

§ 64.

Je-li pochybno, zda se dítě narodilo živé nebo mrtvé, má se za to, že se narodilo živé.

§ 65.

Každému, kdo se cítí zkráceným ve svém právu, je zůstaveno, aby nárok, o němž tvrdí, že mu tím vznikl, přivedl na soud nebo na úřad ustanovený zákonem. Kdo to opomine a jedná svémocně nebo kdo překročí meze obrany, je z toho odpověden.

§ 66.

Význam nedostatečného věku, nedostatečného rozumu a skutečností jim na roveň postavených.

Osoby, které pro nedostatečný věk, pro duševní chorobu nebo pro jiné skutečnosti nejsou způsobilé řádně spravovati své věci, jsou pod zvláštní ochranou. Sem náležejí: děti, t. j. osoby, které nedokonaly roku sedmého; nedospělci, t. j. osoby, které nedokonaly roku čtrnáctého; nezletilci, t. j. osoby, které nedokonaly roku dvacátého prvního; osoby choromyslné a slabomyslné, které buď vůbec jsou nezpůsobilé spravovati své věci nebo jsou sice způsobilé věci své spravovati, ale pro choromyslnost nebo slabomyslnost k řádné správě svých věcí potřebují pomoci; pak osoby, kterým soud pro marnotratnost, pijáctví nebo navyklé nadužívání nervových jedů obmezil svéprávnost.

Nezvěstnost.

§ 67.

Má se za to, že nepřítomný zemřel:

1. jestliže uplynulo sedmdesát let od jeho narození a pět let od poslední zprávy o jeho ži-

votě, nebo třicet let od jeho narození a deset let od poslední zprávy; při tom se doba pětiletá a desetiletá počítají od konce posledního roku, v němž nepřítomný podle zpráv, které jsou, ještě žil;

2. jestliže byl těžce zraněn ve válce nebo byl pohřešen jako účastník války a od konce roku, v kterém se válka skončila, uplynula tři léta, aniž došla zpráva o jeho životě;

3. jestliže se octl v blízkém nebezpečenství smrti, jako na př. na lodi, která se ztroskotala, nebo na letadle, které se zřítilo, a počítajíc od konce roku, v kterém se tato událost sběhla, se po tři léta pohřešuje. Že se loď ztroskotala nebo letadlo zřítilo, má se za to, když nedospěly místa svého určení nebo nemajíce pevného cestovního cíle se nevrátily a od poslední zprávy o lodi uplynul rok, od poslední zprávy o letadle šest měsíců. Dnem, kdy se loď ztroskotala nebo letadlo zřítilo, je po zákonu poslední den těchto lhůt.

§ 68.

Ve všech případech uvedených v předcházejícím paragrafu lze žádati na soudu, aby nepřítomný byl prohlášen za mrtvého. Žádati může každý, kdo má na takovém výroku právní zájem, a v zájmu veřejném finanční prokuratura.

§ 69.

Prohlásí-li soud někoho za mrtvého, určí den, který je pokládati za den smrti. Je-li podle učiněných vyhledávání možno určiti den, o kterém lze míti za to, že je dnem úmrtním nebo že ho nezvěstný nepřežil, je prohlásiti za den smrti tento den; jinak den, po jehož projití se má za to, že nezvěstný zemřel. Prohlášení za mrtvého působí pro všechny a proti všem.

§ 70.

Prohlášení za mrtvého nevylučuje důkazu, že nezvěstný zemřel dříve nebo později nebo že je ještě na živu, a lze žádati kdykoli, aby prohlášení za mrtvého bylo zrušeno nebo změněno. Co se týká oprávnění k žádosti, jakož i významu zrušení nebo opravy, jest hleděti k §§ 68 a 69; žádost za zrušení však může vznésti také ten, kdo byl prohlášen za mrtvého.

§ 71.

Osobu, které připadne majetek na základě výroku soudu o prohlášení za mrtvého, je po-

suzovati podle obecných ustanovení o poctivém a nepoctivém držiteli.

§ 72.

Předcházející ustanovení platí obdobně, když byl proveden omylný důkaz o smrti nějaké osoby.

§ 73.

Smrt několika osob.

Je-li pochybno, která z několika osob zemřela dříve, má se za to, že všechny zemřely současně.

Příbuzenství a švagrovství.

§ 74.

Stupně příbuzenství mezi dvěma osobami se určují podle počtu zrození, jimiž v řadě přímé jedna osoba pochází od druhé a v řadě nepřímé obě od svého nejbližšího společného předka. V jaké řadě a v kterém stupni je někdo příbuzný s manželem jedním, v takové řadě a v tom stupni je sešvagřen s manželem druhým.

§ 75.

Rodiči se rozumějí v tomto zákoně všichni příbuzní v řadě vzestupné a dětmi všichni příbuzní v řadě sestupné.

§ 76.

Státní občané a cizinci.

Cizinci mají stejná práva a stejné povinnosti v oboru práva občanského jako státní občané československí, není-li ustanoveno jinak. Mají-li však cizinci míti stejné právo se státními občany československými, je potřebí, aby stát, jehož jsou příslušníky, nakládal s československými občany co do práva, o které jde, stejně jako se svými příslušníky.

II. Osoby právnické.

§ 77.

Zdali dobrovolným nebo nuceným sdružením osob nebo věnováním jmění k nějakému účelu vzniká nositel práv a povinností (právnická osoba), kdo jsou orgány právnické osoby a pokud náleží pod péči určitých činitelů, jak zaniká a jaké jsou osudy jmění zaniklé osoby právnické, posoudí se podle pravidla zří-

zovacího (organisačního statutu) a podle zvláštních ustanovení o těchto věcech.

§ 78.

Vzájemná práva členů osoby právnické a jejich práva naproti právnické osobě posoudí se podle hledisek uvedených v předchozím paragrafu.

§ 79.

Naproti jiným osobám požívají osoby právnické zpravidla stejných práv jako osoby přirozené.

Díl druhý.

Práva majetková

HLAVA 4.

O věcech.

Pojem a rozdělení.

§ 80.

Majetková práva se týkají věcí v právním smyslu. Věcí v právním smyslu je vše, co je rozdílné od člověka a slouží k potřebě lidí.

§ 81.

Věci se dělí zejména na hmotné a nehmotné; na movité a nemovité; na hlavní a příslušenství; na jednotlivé a hromadné; na zuživatelné a nezuživatelné; na zastupitelné a nezastupitelné; na cenitelné a necenitelné.

§ 82.

Věci hmotné a nehmotné.

Věci hmotné jsou kusy přírody podrobitelné lidské moci (soubory takových kusů), které mají povahu samostatných prostředků úkojných. Předpisů o věcech hmotných jest užíti přiměřeně na přírodní síly, s kterými se obchoduje. Věci nehmotné jsou zejména práva.

§ 83.

Věci nemovité a movité.

Nemovité věci jsou pozemky, dočasné stavby (§ 192), práva spojená s vlastnictvím nemovitosti, jakož i věci a práva, jež zákon prohlásil za nemovité; jiné věci jsou movité.

§ 84.

Části věci nemovité.

Částí pozemku je prostor nad povrchem a pod povrchem, všechny stavby na pozemku, vyjímajíc stavby uvedené v § 192, a jiná díla a všechno rostlinstvo na něm vzešlé.

Příslušenství.

§ 85.

Příslušenství jsou vedlejší věci vlastníkovy u věci hlavní, určené k tomu, aby se jich s touto věcí trvale užívalo. Zda některá věc je příslušenstvím, o tom v pochybnosti rozhoduje místní názor.

§ 86.

Za příslušenství hospodářství je tedy zejména považovati: dobytek a drůbež, zásoby osiva a sadby, píce, topných a pohonných hmot, pak stroje, nástroje, nářadí, vozidla i všechny jinaké věci, a to pokud věcí tu uvedených je potřebí k řádnému hospodaření. Stejná zásada platí i o příslušenství jiných podniků.

§ 87.

Věc nepřestává býti příslušenstvím, byla-li od věci hlavní jen přechodně odloučena.

Stroje.

§ 88.

Stroje nejsou částí nemovité věci, byla-li o nich se svolením vlastníka nemovitosti vložena ve veřejných knihách výhrada, že nejsou jeho vlastnictvím.

§ 89.

Mají-li takové stroje býti náhradou za stroje, které byly částmi nebo příslušenstvím nemovitosti, lze vklad povoliti jen tehdy, když tomu neodporují osoby zapsané ve výhodnějším pořadí. Že stroje nejsou takovou náhradou, je prokázati způsobem předepsaným pro vklady. Odpor vznesený zástavním věřitelem lze odkliditi, zaplatí-li se jeho pohledávka, třebas nesplatná. Jde-li o jiná práva zapsaná, lze odpor prohlásiti za neodůvodněný, je-li nepochybné, že zápisem výhrady právo zkráceno nebude.

§ 90.

Výhrada platí po deset let ode dne vkladu; lhůta tato se staví řízením konkursním nebo

nuceným řízením dražebním. Před uplynutím deseti let je vklad výhrady vymazati na žádost vlastníka nemovitosti nebo osoby knihovně oprávněné, prokáže-li se listinou vkladnou, že se vlastník nemovitosti stal vlastníkem strojů.

§ 91.

Věci hromadné.

Soubor věcí jednotlivých, který se považuje za jednu věc a označuje společným jménem, tvoří věc hromadnou a pokládá se za celek.

§ 92.

Věci zuživatelné a nezuživatelné.

Věci, které dávají obvyklý užitek zužitím, nazývají se zuživatelné; jiné věci jsou nezuživatelné.

§ 93.

Věci zastupitelné a nezastupitelné.

Věci, které mohou býti nahrazeny jinými věcmi stejného druhu, jsou zastupitelné, jiné věci jsou nezastupitelné. O zastupitelnosti rozhoduje zpravidla zvyklost obchodu.

Věci cenitelné a necenitelné. Cena věci.

§ 94.

Cenitelné jsou věci, jejichž hodnota může býti určena odhadem. Věci, kterých nelze odhadnouti, jsou necenitelné.

§ 95.

Odhadne-li se věc podle obecného užitku, který dává v určité době a na určitém místě, ustanoví se její cena řádná (obecná cena). Hledí-li se však ke zvláštním poměrům nebo ke zvláštní oblibě, kterou má ve věci pro náhodné její vlastnosti ten, komu se má její hodnota nahraditi, je to její cena mimořádná.

§ 96.

Není-li nic jiného vymíněno nebo zákonem ustanoveno, odhadne se věc podle své obecné hodnoty.

§ 97.

Soudy a úřady odhadují v měně československé.

§ 98.

Veřejný statek.

Věci, které jsou určeny k obecnému užívání, jsou veřejným statkem. Veřejný statek se spravuje tímto zákoníkem, pokud v jiných předpisech není ustanoveno něco jiného.

První oddělení.

Práva věcná.

HLAVA 5.

Držba.

§ 99.

Způsobilost nabýti držby.

Děti, pak ti, kdo pro choromyslnost nebo pro slabomyslnost nejsou způsobilí spravovati své věci, a ti, kdo jsou zcela zbaveni svéprávnosti, nemohou svým vlastním jednáním nabýti držby.

§ 100.

Co lze držeti.

Držeti lze práva, která jsou v právním obchodu a dopouštějí trvalý nebo opětovaný výkon.

§ 101.

Nabytí držby.

Držitelem se stává, kdo vykoná právo pro sebe.

§ 102.

Nabytí držby vlastnického práva (držby věci).

Držbu vlastnického práva k věcem movitým zejména získá, kdo se jich uchopí, je odvede nebo k sobě vezme, k věcem nemovitým zejména, kdo na ně vstoupí, kdo je vymezí, ohradí, označí nebo na nich hospodaří.

§ 103.

Nabytí držby jiných práv, zejména kladných, záporných a zapovídacích.

Držbu jiného práva zejména získá, kdo od druhého něco žádá, jako by to byla jeho povinnost, a ten mu to poskytuje; dále ten, kdo užije cizí věci; nebo ten, kdo druhému zakáže

něco, co by jinak činiti směl, a když tento druhý se zákazu podrobí.

§ 104.

Bezprostřední a prostředečné nabytí držby.

Držby se nabývá bezprostředně, t. j. uváže-li se někdo v držbu svou mocí, nebo prostředečně, t. j. převádí-li naň svou držbu někdo jiný. Bezprostředně se získá tolik držby, kolik se vskutku uchopí, k sobě vezme, obsadí, užije nebo označí. Prostředečně se však nabývá všeho toho, co dřívější držitel měl a na nabyvatele převedl.

Převod držby:

§ 105.

a) listinami, nástroji a znameními;

U věcí, při kterých není odevzdání z ruky do ruky v obchodě obvyklé nebo při kterých je tou dobou vůbec nemožné, jako při skladech zboží a jiných hromadných věcech, při zboží v dopravě a při věcech, které má u sebe osoba třetí, lze převésti držbu tak, že držitel přejímateli odevzdá buď listiny, které prokazují vlastnictví převodcovo, buď nástroje, které přejímatele učiní způsobilým uvázati se v držbu, nebo tak, že se věc opatří znameními, z kterých každému může býti jasno, že držba byla převedena na jiného.

§ 106.

b) dohodou.

Kdo vykonává držbu pro jiného, nabývá držby dohodou, počne-li s jeho svolením držeti pro sebe; kdo drží pro sebe, nabývá držby pro jiného, počne-li s jeho svolením vykonávati držbu pro něho.

Držba řádná.

§ 107.

Držba je řádná, zakládá-li se na platném právním důvodu, jinak řádná není.

§ 108.

Uváže-li se tedy kdo v držbu bezprostředně, neruše cizí držby ani jiného práva, nebo má-li pro svou držbu vůli dřívějšího držitele, výrok soudu nebo úřadu, má držbu řádnou.

Držba poctivá.

§ 109.

Kdo z přesvědčivých důvodů má za to, že právo, které vykonává, jemu přísluší, drží poctivě. Kdo ví nebo komu z okolností může býti zjevné, že vykonává právo, které mu nepřísluší, drží nepoctivě.

§ 110.

Poctivost nebo nepoctivost právnických osob se posuzuje podle poctivosti nebo nepoctivosti jejich orgánů. Skládá-li se orgán z několika lidí, je držba poctivá, je-li poctivá většina.

§ 111.

Jde-li o nabytí nebo výkon držby zástupcem, činí nepoctivost zástupce držbu nepoctivou, ačli se zástupce v držbu neuvázal nebo ji nevykonává podle zvláštního příkazu, který mu byl dán se zřetelem k této držbě.

§ 112.

Jsou-li pochybnosti, má se za to, že držba je poctivá.

§ 113.

Držba pravá.

Vetře-li se někdo v držbu nebo vloudí-li se v ni potajmu nebo lstí, anebo hledí-li to, co se mu povolilo nikoli z povinnosti, nýbrž jen z ochoty, proměniti v trvalé právo, je jeho držba nepravá. Jinak je držba pravá.

Práva poctivého držitele práva vlastnického:

§ 114.

a) na podstatu věci;

Poctivý držitel smí věci užíti, ji zužíti, ano i zničiti, a není z toho nikomu odpověden.

§ 115.

b) na užitky;

Poctivému držiteli náležejí všechny plody věci, jakmile se od ní oddělí. Jeho jsou také všechny jiné již vybrané užitky, které za jeho držby dospěly.

c) na náklad.

§ 116.

Poctivému držiteli se hradí náklad nutný, jehož bylo potřebí pro trvající zachování podstaty věci, a náklad užitečný, který užitky věci nebo její hodnotu dosud zvyšuje, a to podle jeho přítomné hodnoty, nejvýše však náklad skutečný. Obyčejné náklady udržovací se nehradí.

§ 117.

Z nákladu učiněného ze záliby a pro okrasu hradí se jen tolik, o kolik věc získala na obecné hodnotě; dřívějšímu držiteli je však volno, aby k svému prospěchu odstranil vše, co lze od věci oddělit bez zhoršení její podstaty.

§ 118.

Ani poctivý držitel se nemůže domáhati, aby mu byla nahrazena cena, za kterou věc na sebe převedl. Kdo však cizí věc, kterou by vlastník těžce mohl získati, poctivým způsobem na sebe převede a tím vlastníkovi patrný užitek zjedná, může se domáhati přiměřené náhrady.

Povinnosti nepoctivého držitele práva vlastnického.

§ 119.

Nepoctivý držitel je povinen, aby nejen vydal všechen užitek, kterého držbou nabyl, nýbrž aby také nahradil ten, kterého by byla došla osoba zkrácená, jakož i všechnu škodu, která vzešla z jeho držby.

§ 120.

Učiní-li nepoctivý držitel na věc náklad nutný, platí ustanovení o poctivém držiteli. Co do ostatního nákladu platí ustanovení o nepřikázaném jednatelství.

§ 121.

Doručení žaloby poctivému držiteli.

Ode dne, kdy mu byla doručena žaloba, rovná se poctivý držitel držiteli nepoctivému, byl-li na tuto žalobu odsouzen, aby věc vrátil. Za náhodu, která by věc u žalobce nebyla postihla, a za užitek, kterého by byla došla osoba zkrácená, odpovídá však jen tehdy, když zdrží vrácení věci svévolným sporem.

§ 122.

Držitelé jiných práv.

Ustanovení §§ 114 až 121 platí obdobně, jde-li o držitele jiných práv.

§ 123.

Jak se držba chrání, je-li rušena.

Ať je držba jakákoliv, nikdo není oprávněn, aby ji svémocně rušil. Kdo byl v ní rušen, může se domáhati, aby bylo rušení zapověděno a vše uvedeno v předešlý stav.

Jak se držba chrání při stavbě a jiném díle.

§ 124.

Jestliže je držitel stavbou nebo jiným dílem ohrožen v své držbě nebo jestliže se může pro to důvodně obávati následků podle § 137 a nezajistí-li se stavebník proti němu pořadem práva, může se ohrožený držitel domáhati zákazu této novoty. Zásada obsažená v § 138 není tím dotčena.

§ 125.

Zákazu se nemůže držitel domáhati, nedostaví-li se k správnímu řízení, které se koná o žádosti za povolení stavby nebo jiného díla, ač řádně a včas byl pozván, anebo, dostavě se, námitek svých nepřednese.

§ 126.

Dokud není o věci rozhodnuto, nemá soud dovoliti, aby se stavělo nebo dílo zřizovalo. Hrozí-li však přímé nebezpečí nebo dá-li žalovaná strana přiměřenou jistotu, že uvede věc v předešlý stav a že nahradí škodu, žalobce však žádné jistoty za následky svého zákazu neposkytne, dovolí se zatím pokračovati ve stavbě nebo v jiném díle.

§ 127.

Ustanovení §§ 124 až 126 platí také, bourá-li se stavba nebo jiné dílo.

Jak se držba uchová:

§ 128.

a) svémocí;

Držitel se smí svémocnému rušení vzepříti, movitou věc svémocně odňatou zase odníti pachateli při samém činu nebo na útěku, ne-

movitosti, z níž byl vypuzen, ihned po vypuzení znovu se zmocniti. Právo toto mají z rozkazu držitelova nebo v jeho nepřítomnosti i domácí lidé. Třeba se však při tom zdržeti všeho, čím by se překročily meze obrany.

b) žalobou.

§ 129.

Byl-li držitel z držby vypuzen, může se na vypuditeli domáhati, aby vše uvedl v předešlý stav a zdržel se dalšího vypuzení.

§ 130.

Za vypuzení z držby jest pokládati každé získání držby nepravé, nejde-li o rušení. Vypuzení z držby práv uvedených v § 103 nastane, když druhá strana odepře plniti, co dosud plnila, dále když někdo zabrání výkonu práva nebo nedbá již příkazu, zdržeti se nějakého konání.

§ 131.

Námitka nepravé držby a vypuzení z držby.

Proti žalobám na ochranu držby lze namítati, že žalobce naproti straně žalované získal držbu nepravou nebo že ji z držby vypudil.

§ 132.

Zánik žaloby a námitky.

Žaloby i námitky lze vznésti na soud jen do třiceti dnů ode dne nabytí vědomosti o činu i osobě pachatelově, nikoli však později než do roka od činu.

Zánik držby.

§ 133.

Držba zaniká, když se jí držitel vzdá, když pozbude nadobro možnosti vykonati obsah práva, které dosud vykonával, nebo když je z držby vypuzen, jestliže si svémocí nebo žalobou držbu neuchová.

§ 134.

Ani tím, že držitel držby nevykonává, ani jeho smrtí držba nezaniká.

§ 135.

Spoludržba.

Spoludržba se přiměřeně řídí předpisy o držbě a o společenství práv.

HLAVA 6.

Vlastnictví a jeho ochrana.

§ 136.

Obsah vlastnického práva.

Vlastník smí s věcí, neruší-li tím právního řádu a zejména nezkracuje-li práv osob jiných, volně nakládati, ji na každém, kdo ji má v své moci, vymáhati a neoprávněnému zásahu se opříti.

Obmezení vlastnického práva.

§ 137.

Vlastník věci je povinen zdržeti se všeho, co působí, že odpadová voda, kouř, saze, plyny, teplo, zápach, hlomoz, otřesy a podobné jiné nepříležitosti vnikají na sousední pozemek, jestliže převyšují míru přiměřenou místním poměrům a jestliže podstatně obmezují užívání pozemku v místě obvyklé. Přímo je přiváděti na sousední pozemek se nedopouští, není-li k tomu zvláštního důvodu právního, ať je jich míra a obtíž sousedova jakákoliv.

§ 138.

Jsou-li však nepříležitosti popsané v první větě předešlého paragrafu a dosahující míry a obtížnosti tam uvedené následek zařízení horního nebo zařízení úředně schváleného, je soused oprávněn domáhati se jen náhrady škody, byť byla škoda způsobena okolnostmi, ke kterým se při úředním projednávání nepřihlédlo.

§ 139.

Pozemek nesmí býti změněn tak, aby sousední půda, stavba nebo jiné dílo ztratily náležitou oporu, ledaže se provede jinaké dostatečné upevnění.

§ 140.

Nemůže-li se stavěti, bourati nebo stavba (jiné dílo) již zřízená opraviti nebo obnoviti jinak, než když se užije sousedního pozemku, a převyšuje-li zájem na stavební změně zájem na nerušeném užívání sousedního pozemku, lze žádati, aby stavební úřad uložil sousedovi snášet nezbytně nutné úkony, urče jich míru a trvání a podle okolností také přiměřenou náhradu.

§ 141.

Vlastník pozemku je povinen snášeti, aby se užívalo prostorů nad pozemkem a pod pozemkem, jsou-li pro to důležité důvody a děje-li se to takovým způsobem, že nemůže míti rozumného důvodu, aby se tomu bránil. Z takového užívání cizího prostoru nevzejde však uživateli nižádné právo, kterého by se mohl dovolati, jestliže podmínek věty první již není.

§ 142.

Vlastník je povinen snášeti, aby osoby státem pověřené za podmínek v tomto pověření určených provedly na jeho pozemku výzkumné práce za cíli vědeckými. Na zastavěných pozemcích a v ohrazených dvorech a zahradách není vlastník povinen takové práce snášeti. Škodu takovými pracemi způsobenou hradí vlastníku stát.

§ 143.

Soused smí kořeny cizího stromu z půdy své vytrhati a větve na jeho pozemek přesahující pro sebe oklestiti. Právo toto je vykonati šetrně a ve vhodné roční době. Dřevo takto vytěžené, jakož i plody na převislých větvích náležejí sousedovi.

§ 144.

Vyvlastnění.

Žádá-li toho obecný zájem, musí každý po provedeném řízení za přiměřenou náhradu snášeti jakékoliv obmezení svého práva, ano i vlastnictví věci odstoupiti.

§ 145.

Zákaz zcizení a zavazení.

Smluvený nebo v posledním pořízení ustanovený zákaz zcizení nebo zavazení nějakého práva zavazuje toliko prvního nabyvatele, nikoli jeho dědice nebo jiné právní nástupce. Proti třetím osobám působí jen tehdy, byl-li ustanoven mezi manžely, rodičem a dítětem, ať vlastním nebo osvojeným, nebo mezi jedním z nich a manželem druhého, a byl-li vložen do veřejné knihy.

Žaloby vlastnické:

a) o vydání věci;

§ 146.

Kdo věc neprávem zadržuje, může býti jejím vlastníkem žalován, aby ji vydal. Vlast-

ník však nemůže žalovati, nabyl-li věci, kterou již dříve, nejsa vlastníkem, svým jménem zcizil.

§ 147.

Žaloba vlastnická nemá místa proti poctivému držiteli vlastnického práva k věci movité, jestliže jí nabyl buď ve veřejné dražbě nebo způsobem, který je právními předpisy postaven veřejné dražbě na roveň, nebo od toho, kdo má právo s takovými věcmi obchodovati, anebo za plat od toho, komu ji žalobce sám k užívání, k uschování nebo v kterémkoliv úmyslu svěřil. V těchto případech nabývá totiž poctivý držitel práva vlastnického. Předešlý vlastník se může jen domáhati náhrady škody na těch, kdo jsou mu z toho odpovědni.

§ 148.

Jestliže však držitel mohl míti důvodnou pochybnost o poctivosti své držby buď z povahy věci, kterou na sebe převedl, nebo z její zřejmě příliš nepatrné ceny nabývací nebo ze známých osobních vlastností svého předchůdce, z jeho živnosti nebo z jiných okolností, je jako nepoctivý držitel povinen, aby vlastníkovi věc vydal.

§ 149.

Na tom, kdo žaluje, aby mu věc byla vydána, jest, aby ji popsal takovými znaky, kterými se rozeznává od jiných věcí téhož druhu.

§ 150.

Věci, jichž takto rozeznati nelze, jako jsou peníze s jinými penězi smíšené nebo papíry majiteli svědčící, nemohou se vůbec žalobou vlastnickou stíhati, leda jsou-li tu takové okolnosti, z kterých vlastnictví žalobcovo lze seznati a z kterých mohl žalovaný věděti, že nemá práva věc si osobovati.

§ 151.

b) zápůrčí.

Žalobou se může vlastník domáhati ochrany vlastnického práva také proti každému, kdo neprávem do jeho vlastnického práva zasahuje nebo je ruší jinak než tím, že mu věc zadržuje.

Žaloby z domnělého vlastnictví:

a) o vydání věci;

§ 152.

Kdo nabyl řádně a pravým způsobem držby vlastnického práva, pokládá se ve sporu za vlastníka proti každému, kdo věc zadržuje a nemá platného důvodu právního nebo má jen důvod slabší.

§ 153.

Drží-li tedy žalovaný nepoctivě nebo bez platného důvodu právního, nemůže-li jmenovati předchůdce žádného nebo jen podezřelého, anebo obdržel-li věc zdarma, žalobce však za plat, musí žalobci ustoupiti. Opírá-li se držba žalobce i žalovaného o důvod stejně silný, má přednost žalovaný.

§ 154.

b) zápůrčí.

Kdo má držbu popsanou v §§ 152 a 153, může také užíti žaloby zápůrčí.

§ 155.

Obdoba žalob vlastnických.

Užívací práva k cizí věci, pokud není v zákoně ustanovení zvláštních, požívají co do ony věci od počátku užívání ochrany podle obdoby žalob vlastnických.

HLAVA 7.

Nabytí vlastnictví přivlastněním a nálezem.

1. Přivlastnění.

§ 156.

Věcí bez pána může každý nabýti přivlastněním, nebrání-li tomu zvláštní zákony.

§ 157.

Vlastník roje domácích včel a jiných krotkých a zkrocených zvířat má právo stíhati je na cizí pozemek, je však povinen nahraditi vlastníku pozemku způsobenou škodu. Nepronásleduje-li se takový roj po dva dny nebo nevrátí-li se zkrocené zvíře, ačkoli mu v tom nikdo nebrání, do čtyřiceti dvou dnů, stávají se věcmi bez pána a smí si je přivlastniti na

veřejném statku každý, na soukromém pozemku jeho vlastník.

§ 158.

Věc, kterou vlastník opustil, protože ji nechce již jako svou podržeti, smí si každý přivlastniti.

§ 159.

Přivlastní-li si někdo opuštěnou věc zapsanou ve veřejné knize, může se domáhati, aby knihovní stav byl uveden v soulad se skutečným stavem právním.

2. Nález:

a) věcí ztracených;

§ 160.

Ztracenou věc nemá nikdo považovati za opuštěnou a ji sobě přivlastniti.

§ 161.

Nálezce je tedy povinen vrátiti věc tomu, kdo ji ztratil, ačli není zřejmo, že k věci nemá práva, nebo vlastníkovi, pozná-li je zřejmě buď ze znamení na věci nebo z jiných okolností. Nemá-li takové vědomosti a stojí-li nález za více než dvacet československých korun, je povinen ohlásiti nález do tří dnů příslušnému úřadu a ten mu na žádost vydá potvrzení.

§ 162.

Úřad neprodleně vyhlásí nález obvyklým způsobem. Nepřihlásí-li se v přiměřené lhůtě ten, kdo věc ztratil, uvede se vyhláška, jde-li o věc značnější ceny, ještě v obecnou známost úředním listem. Nalezenou věc, nelze-li ji bez nebezpečenství ponechati u nálezce, uschová nebo opatří jiné vhodné uschování úřad. Věci, jichž hodnota přesahuje jeden tisíc československých korun, budou uloženy u soudu (§ 1289). Nedá-li se věc bez patrné škody uschovati, bude úřadem ve veřejné dražbě prodána a výtěžek bude uložen shora uvedeným způsobem.

§ 163.

Přihlásí-li se ten, kdo věc ztratil, nebo její vlastník do roka ode dne vyhlášky a prokáže-li náležitě svoje právo, vydá se mu věc nebo peníz za ni stržený i s vytěženými užitky po srážce nebo po zaplacení nákladů a nálezného. Nálezné činí deset ze sta obecné ceny nálezu.

Dosáhla-li by podle tohoto výpočtu odměna deseti tisíc československých korun, vyměří se z ostatku jen pět ze sta. Má-li věc hodnotu jen pro toho, kdo ji ztratil, nebo pro jejího vlastníka, vyměří se nálezné podle slušného uvážení. Nálezné přísluší nálezci i tehdy, když vlastníka lze poznati zřejmě buď ze znamení na věci nebo z jiných okolností.

§ 164.

Jestliže se k věci nalezené nikdo do roka nehlásí, nabude nálezce práva užívati buď věci nebo toho, co se za ni stržilo. Přihlásí-li se ten, kdo věc ztratil, nebo její vlastník později, vydá se mu věc nebo peníz za ni stržený po srážce nebo po zaplacení nákladů a nálezného. Uplynou-li ode dne vyhlášky tři léta, nabude nálezce vlastnictví; nebyl-li nález vyhlášen, počítají se tři léta ode dne nálezu.

§ 165.

Prohlásí-li nálezce úřadu, že nalezené věci nabýti nechce, vstupuje na jeho místo, pokud nejde o nálezné, obec, v jejímž obvodu věc byla nalezena.

§ 166.

Nálezce, který jedná proti tomu, co je nařízeno v §§ 160 až 164, odpovídá za škodu tím vzniklou a ztrácí práva těmito předpisy mu přiznaná (§ 165).

§ 167.

Nalezne-li nějakou věc několik osob zároveň, mají stejné povinnosti a stejná práva. Spolunálezcem je také ten, kdo věc nejprve spatřil a jí dosíci se snažil, třebaže jiný dříve se jí uchopil.

§ 168.

b) věcí skrytých;

Co je ustanoveno o nálezu věci ztracené, platí také, naleznou-li se věci zakopané, zazděné nebo jinak skryté. Nálezné však nenáleží, když vlastník o věci věděl.

c) pokladu.

§ 169.

Poklad je drahocenná věc, o které lze se domnívati, že již dlouho byla skryta a že nikomu nenáleží. Za drahocennou věc je považovati také každý výtvor, který má hodnotu vědec-

kou nebo uměleckou. Nález ohlásí nálezce příslušnému úřadu.

§ 170.

Z nalezeného pokladu třetiny nabývá nálezce, třetiny vlastník věci, v které byl poklad nalezen, třetiny stát. Je-li poklad nedělitelný, nabývají všichni spoluvlastnictví.

§ 171.

Nálezce pokladu, který jedná proti tomu, co je nařízeno v § 169, ztrácí právo na svou třetinu pokladu ve prospěch vlastníkův. Zatají-li takto poklad nálezce i vlastník, ztrácejí oba své právo ve prospěch obce, v jejímž obvodu věc byla nalezena.

§ 172.

Ustanovení o pokladu platí přiměřeně o přírodninách, které mají vědeckou hodnotu.

§ 173.

Co hradí vlastník za záchranu věci.

Kdo cizí věc zachrání od pravděpodobné zkázy nebo ztráty, může se domáhati na vlastníku, který ji požaduje nazpět, aby mu nahradil náklad na ni učiněný a dal přiměřenou odměnu, ale nejvýše deset ze sta její ceny.

HLAVA 8.

Nabytí vlastnictví přírůstkem.

1. Přírůstek přirozený:

§ 174.

a) plodiny;

Přirozené plody pozemku, totiž užitky takové, které pozemek ze sebe vydává nejsa vzděláván, přibudou tomu, čí je pozemek.

§ 175.

b) zvířata.

Užitky pocházející od zvířete přibudou tomu, čí je zvíře. Bylo-li něčí zvíře oplodněno zvířetem jiného, není vlastník oplodněného zvířete povinen odměnou, ledaže byla umluvena.

2. Přírůstek umělý:

a) zpracování;

§ 176.

Kdo cizí věci zpracuje, se svými spojí, smísí nebo slije, nenabude tím ještě jich vlastnictví.

§ 177.

Mohou-li se takové zpracované věci zase v předešlý stav uvésti, věci spojené, smíšené nebo slité zase od sebe odděliti, a to tak, že nenastane značná ztráta hodnoty, navrátí se každému, což jeho jest, a škoda se nahradí tomu, komu její náhrada náleží.

§ 178.

Nelze-li věc takto v předešlý stav uvésti nebo od jiné odděliti, je všem zúčastněným osobám společná; tomu však, jehož věc vinou jiného byla spojena, zůstavuje se na vůli, aby ji buď celou podržel za to, že druhému nahradí, oč věc na hodnotě získala, nebo aby ji druhému za náhradu postoupil. K účastníku, který je vinen, jest se zachovati podle toho, byl-li úmysl jeho poctivý nebo nepoctivý. Nemohla-li by se vina přičítati ani té ani oné straně, zůstavuje se volba tomu, čí podíl za víc stojí.

§ 179.

Užije-li se cizí hmoty jenom na opravení věci, připadne cizí hmota vlastníkovi věci hlavní, a ten bude povinen hodnotu hmoty, které bylo užito, nahraditi vlastníkovi předešlému podle toho, jednal-li poctivě nebo nepoctivě.

b) stavba.

§ 180.

Užije-li někdo ke stavbě na svém pozemku cizího staviva, stane se sice stavba částí pozemku, ale stavebník bude povinen nahraditi poškozenému stavivo podle obecné ceny; jednal-li nepoctivě, bude nadto povinen nahraditi všelikou jinou škodu.

§ 181.

Zřídí-li kdo stavbu ze svého staviva na cizím pozemku bez vědomí vlastníkova, stane se stavba částí pozemku. Kdo stavěl poctivě, může se domáhati, aby se mu nahradil náklad nutný a užitečný; k tomu, kdo stavěl nepoc-

tivě, jest se zachovati jako k jednateli nezmocněnému.

§ 182.

Pakli by vlastník pozemku věděl, že se staví na jeho pozemku, a tomu, kdo staví poctivě, toho bez zbytečného odkladu nezakázal, může se jenom domáhati, aby se mu za pozemek dala cena obecná. Není-li stavebník poctivý, stanou se spoluvlastníky podle hodnoty pozemku a stavby.

§ 183.

Jestliže stavba vyvedená na pozemku vlastním zastavuje cizí pozemek jen malou svou částí (přestavek), připadne pozemek přestavkem zastavěný stavebníku i tehdy, když vlastník o přestavku nevěděl, a to stavebníku poctivému za náhradu obecné ceny, stavebníku nepoctivému za náhradu škody.

§ 184.

Byla-li stavba vystavěna na cizím pozemku a z cizího staviva, platí o právním poměru mezi vlastníkem staviva a tím, kdo stavěl, § 180, o právním poměru mezi vlastníkem pozemku a tím, kdo stavěl, §§ 181 až 183.

3. **Přírůstek smíšený:**

osetí a osázení.

§ 185.

Byl-li pozemek oset cizím semenem nebo osázen cizími rostlinami, náleží vlastníkovi pozemku, co takto přibude; rostliny mu však náleží teprve tehdy, když už zapustily kořeny. O náhradě za osivo a rostliny platí obdobně ustanovení o náhradě za cizí stavivo.

§ 186.

Čí je strom, řídí se podle kmene, který ze země vyrůstá. Stojí-li kmen na hranicích několika vlastníků, je strom jim všem společný.

HLAVA 9.

Převod vlastnictví a podobné případy jeho přechodu.

Převod.

§ 187.

K převodu vlastnictví vlastníkem je potřebí právního důvodu a úkonu, kterým se převod dovršuje.

Dovršení převodu:

§ 188.

a) při věcech movitých;

Převod vlastnictví k věcem movitým dovršuje se převodem držby.

b) při věcech nemovitých zapsaných ve veřejných knihách;

§ 189.

Převod vlastnictví k věcem nemovitým zapsaným ve veřejných knihách dovršuje se vkladem převodu do těchto knih nebo záznamem, který bude spraven.

§ 190.

Podmínky vkladu, záznamu a spravení záznamu ustanovuje právo knihovní.

§ 191.

c) při věcech nemovitých ve veřejných knihách nezapsaných;

Převod vlastnictví k věcem nemovitým nezapsaným ve veřejných knihách dovrší se tím, že se u soudu uloží listina vytýkající přesně: osobu převodce a nabyvatele, nemovitost, která se má převésti, s jejími částmi, právní důvod převodu, místo a čas smlouvy a výslovné prohlášení převodcovo, že přivoluje k uložení listiny.

§ 192.

d) při stavbách dočasných.

Totéž platí o převodu vlastnictví ke stavbám, které byly zřízeny na cizím pozemku v úmyslu, aby tam trvale nezůstaly, pokud nejde o stavby zřízené na základě práva stavby.

Několikeré zcizení věci.

§ 193.

Zcizí-li vlastník touž věc movitou několika osobám, stane se vlastníkem ten, na koho se držba její dříve převedla.

§ 194.

Zcizí-li vlastník touž věc nemovitou několika osobám, stane se vlastníkem ten, kdo

dříve zažádá za knihovní zápis nebo za uložení listiny.

§ 195.

V těchto případech je však zcizitel odpověden druhým za škodu.

§ 196.

Zcizení věci nevlastníkem.

Zpravidla nemůže nikdo převésti na jiného více práv, než sám má. Kdy vlastnictví přechází na jiného převodem nevlastníkovým, jest ustanoveno na jiných místech tohoto zákoníka i v zákonech jiných.

§ 197.

Přechod vlastnictví podle výroku soudu nebo úřadu.

Kdy vlastnictví přechází na jiného na základě výroku soudu nebo úřadu a čeho je třeba k tomu, aby přešlo, podává se z ustanovení o těchto výrocích. Jde-li o věci nemovité, budiž i zde přechod vlastnictví zapsán ve veřejných knihách nebo uložena listina.

Právní následky knihovního zápisu:

§ 198.

a) na práva s věcí nabytou spojená;

Kdo nabude vlastnictví věci, nabude také práv s ní spojených.

§ 199.

b) na závady.

Kdo nabude vlastnictví věci, přejme spolu také závady, které jsou na ní v knihách veřejných zapsány. Kdo do těchto knih nenahlédne, ponese škodu ze své nedbalosti. Osobní závazky předešlého vlastníka přecházejí na vlastníka nového podle ustanovení o převzetí dluhů.

HLAVA 10.

Spoluvlastnictví.

Základ spoluvlastnictví.

§ 200.

Náleží-li věc několika osobám společně, jsou spoluvlastníky. Spoluvlastnictví se zakládá na

smlouvě, na posledním pořízení, na výroku soudu nebo úřadu nebo na jiných skutečnostech v zákoně uvedených.

§ 201.

Podle rozdílných zdrojů, z kterých spoluvlastnictví vzniká, určují se i práva a povinnosti spoluvlastníků.

§ 202.

Společná práva spoluvlastníků.

Hledí-li se k věci společné jako k celku, pokládají se spoluvlastníci za osobu jedinou, a shodují-li se, mají právo celou věcí společnou vládnouti podle své vůle. Neshodují-li se, nesmí spoluvlastník činiti na společné věci změny, které by se dotýkaly podílu spoluvlastníka jiného.

Práva spoluvlastníkova vzhledem k podílu.

§ 203.

Se svým podílem smí každý spoluvlastník podle své vůle nakládati jako samovlastník, pokud se to nepříčí právům ostatních spoluvlastníků, a smí tedy svůj podíl zastaviti nebo zříditi k němu právo požívací, pořídit o něm pro případ smrti nebo jinak jej zciziti.

§ 204.

V pochybnostech se má za to, že podíl každého spoluvlastníka je stejný.

§ 205.

Spoluvlastník má právo na zúčtování a na podíl z užitků.

§ 206.

Spoluvlastníkovi je volno domáhati se zrušení právního poměru spoluvlastnického, a to buď rozdělením společné věci (§ 222) nebo prodejem (§ 231). Nesmí se však domáhati zrušení nevčas nebo na újmu druhých, a musí proto snášeti nevyhnutelný odklad přiměřený poměrům.

§ 207.

Zaváže-li se spoluvlastník pokračovati ve společenství, nesmí před časem ani s podílem svým volně nakládati, ani se domáhati zrušení společenství. Tato povinnost se ruší jako povinnosti jiné a nevztahuje se na dědice. Zrušení této povinnosti lze se domáhati

i tehdy, když se vyskytnou poměry takové, že na tom, kdo se domáhá zrušení, není možno spravedlivě žádati, aby setrval ve společenství.

§ 208.

I nařízení třetí osoby, kterým se ustanoví věc za společnou, musí vyhověti jen první spoluvlastníci a nikoli jejich dědicové nebo jiní právní nástupci.

§ 209.

Povinnost ke společenství časově neobmezenému nemůže býti zřízena.

§ 210.

Obmezení práva nakládati volně s podílem (§ 203) působí proti třetím osobám jen tehdy, když bylo vloženo do veřejných knih.

Práva a povinnosti spoluvlastníků:

a) **vzhledem k společné věci;**

§ 211.

Správa společné věci přísluší všem spoluvlastníkům vespolek. Ve věcech týkajících se jen řádné správy a užívání společné věci rozhoduje většina hlasů. Většina hlasů spoluvlastnických se ve všech případech počítá podle velikosti podílů.

§ 212.

Jde-li však o důležité změny, které se navrhují k zachování nebo k výhodnějšímu užívání společné věci, mohou přehlasovaní spoluvlastníci vyzvati většinu, aby jim dala jistotu proti budoucí škodě, a nedostane-li se jim jistoty, mohou se domáhati zrušení společenství.

§ 213.

Nebude-li jistota dána a nechtějí-li nebo nemohou-li (§ 206) přehlasovaní spoluvlastníci zrušiti společenství, rozhodne los anebo rozhodce anebo, jestliže se o to neb ono jednomyslně neshodnou, soudce, zdali se má změna učiniti beze vší výhrady aneb na zajištění, či vůbec nikoli.

§ 214.

Tímto způsobem se rozhodne také tehdy, když si jsou hlasy spoluvlastníků rovny nebo když se nedosáhne většiny.

§ 215.

Má-li býti zřízen správce společné věci, rozhodne o jeho výběru většina hlasů, a není-li jí, soudce.

§ 216.

Správce společné věci má právní postavení příkazníka; jest jednak povinen vydati řádný počet, jednak však jest oprávněn sraziti všechny užitečné náklady. To platí i tehdy, když spravuje jeden spoluvlastník společnou věc bez příkazu ostatních.

§ 217.

Svěří-li se správa několika osobám, rozhoduje mezi nimi většina hlasů.

b) vzhledem k užitkům, závadám a zúčtování;

§ 218.

Užitky ze společné věci se dělí podle poměru podílů. Nehodí-li se užitky k tomu, aby se dělily, prodají se veřejnou dražbou a čistý výtěžek se rozdělí. Rozdělení užitků lze se domáhati, jakmile jsou vybrány, jestliže si povaha věci nežádá rozdělení v jiné době.

§ 219.

Ve vzájemném poměru nesou spoluvlastníci náklady na správu a závady, které váznou na společné věci nebo k ní náležejí, podle poměru svých podílů.

§ 220.

Každý spoluvlastník se může domáhati, aby byl vydán počet ze správy, jakmile se skončí spoluvlastnictví nebo období odpovídající povaze správy, a mimoto, když se vyskytnou důležité důvody.

§ 221.

Spoluvlastník, který nic nenamítal proti účetní závěrce (bilanci) nebo který nemá práva na účet, může se přece domáhati úplného vyúčtování jak za minulou dobu, tak i budoucně, vyskytne-li se nepoctivost, třebas jen v některé části správy.

c) vzhledem k rozdělení společné věci.

§ 222.

Rozdělení společné věci se stane za souhlasu všech spoluvlastníků. Nemohou-li se dohod-

nouti, rozhodne los nebo rozhodce nebo, nesjednotí-li se jednomyslně na některém z těchto prostředků, soudce. Nedají-li se ze společné věci utvořiti dílce odpovídající přesně podílům spoluvlastníků, může rozhodce nebo soudce rozdíly v hodnotě vyrovnati penězi, ale nejvýše tak, že peníz přikázaný jednotlivému spoluvlastníku nepřevýší deset ze sta hodnoty jeho dílce.

§ 223.

Spoluvlastník nemovité věci se stane vlastníkem svého dílce teprve zápisem do veřejné knihy.

§ 224.

Když se dělí pozemky, vyznačí se nové hranice patrně a nezměnitelně a takovým způsobem, aby se uvarovalo podvodu a omylu. Při tom je šetřiti příslušných ustanovení o vyznačení nesporných hranic.

§ 225.

Rozdělení společné věci není na újmu osobám, kterým přísluší práva zástavní, služebnosti a jiná práva na ní váznoucí.

§ 226.

Dělí-li podle § 222 knihovní předmět soudce, přikáže závady váznoucí na podílech jednotlivých spoluvlastníků na dílce, které připadnou těmto spoluvlastníkům, jakož i na částku připadající jim snad na vyrovnání, a to v takovém pořadí, jaké závadám příslušelo na spoluvlastnických podílech.

§ 227.

Rozdělí-li se panující pozemek, trvá služebnost pro všechny dílce zpravidla dále, nesmí však tím býti rozšířena ani se státi obtížnější. Prospívá-li služebnost jen některým dílcům, zaniká vzhledem k dílcům ostatním.

§ 228.

Rozdělí-li se služebný pozemek a postihuje-li služebnost jen některý dílec, zaniká na dílcích ostatních.

§ 229.

Poskytuje-li nějaká služebnost nebo reálné břemeno právo k užitkům, může, když se dělí pozemek panující, každá z oprávněných osob, a když se dělí pozemek zatížený, každá z obtí-

žených osob žádati, aby bylo vykonávání upraveno soudem. Vykonávání se upraví vzhledem k povaze a k účelovému určení práva, jakož i k poměru velikosti a k hospodářské zvláštnosti jednotlivých dílců tak, aby se to srovnávalo slušně s veškerými zájmy a aby se zatížení nezvětšilo.

§ 230.

Rozhodce nebo soudce při dělení pozemků také rozhodne, má-li některý spoluvlastník na dílci jiného spoluvlastníka zapotřebí nějaké služebnosti k tomu, aby mohl svého dílce užívati, a za jakých podmínek se mu má služebnost zříditi.

§ 231.

Není-li možno věc společnou rozděliti vůbec nebo je-li to možno jen se značným znehodnocením, prodá se veřejnou dražbou a stržené peníze se rozdělí mezi spoluvlastníky podle jejich podílů.

§ 232.

Mezníky a společné listiny nelze děliti. Listiny společné se uloží, není-li tomu jinak nic na závadu, u nejstaršího spoluvlastníka. Ostatní spoluvlastníci obdrží na společný náklad ověřené opisy.

Rozhrady.

§ 233.

Mezníky, meze, ploty umělé i živé, ohrady, zdi, soukromé strouhy, brázdy a jiné podobné rozhrady, jež jsou mezi pozemky sousedními, pokládají se za společné, ač neukazují-li znaky, nápisy, jiné známky nebo listiny, že tomu je jinak.

§ 234.

Spoluvlastník smí společné zdi užívati na své straně až do polovice tloušťky a udělati výklenky a skříně ve zdi tam, kde jich na druhé straně dosud není; avšak nesmí se stavba nižádnými zařízeními vydávati v nebezpečí, ani se nesmí jakkoliv překážeti sousedovi v užívání jeho části. Obdobně platí, jde-li o jiné rozhrady.

§ 235.

Na udržování takových společných rozhrad přispívají všichni spoluvlastníci poměrně. Kde jsou rozhrady dvojité nebo kde je vlastnictví

rozděleno, udržuje každý svým nákladem to, co je jeho.

§ 236.

Jsou-li na vrchu rozhrady položeny cihly, latě nebo kamení tak, že vyčnívají jen na jednu stranu nebo k ní mají svah, anebo jsou-li pilíře, sloupy, koly a t. p. do země zapuštěny jen na jedné straně, je v pochybnosti vlastnictví rozhrady na této straně, ač nevychází-li z toho, co s obojí strany na rozhradu je položeno nebo do ní zapuštěno, anebo z jiných zvláštních známek, že tomu je jinak. Také ten se pokládá za samovlastníka zdi, kdo nesporně drží zeď stejně vysokou a tlustou v stejném směru pokračující.

§ 237.

Vlastník není povinen, aby rozpadlou zeď nebo ohradu znovu postavil; má však povinnost, aby ji udržoval v dobrém stavu, kdyby bylo se obávati, že otvorem vzejde sousedovi škoda. Každému vlastníku je dále pečovati, aby jeho prostranství bylo, kde toho potřeba vyžaduje, vhodně uzavřeno a od cizího prostranství odděleno, a to, není-li jiné místní zvyklosti, po pravé straně jeho hlavního vchodu. Vyskytnou-li se případy, v kterých se nevystačí s tímto předpisem, rozhodne los nebo rozhodce nebo, nesjednotí-li se hraničníci jednomyslně na některém z těchto prostředků, soudce, jak je rozhradu zříditi a čím nákladem.

Obnova a úprava hranic.

§ 238.

Jsou-li hranice mezi dvěma pozemky tak porušeny, že by se mohly státi neznatelné, nebo jsou-li skutečně neznatelné nebo pochybné, je každý hraničník oprávněn žádati, aby byly soudně obnoveny nebo upraveny.

§ 239.

Jsou-li hranice pochybné, určí se podle poslední pokojné držby. Nelze-li ji zjistiti, rozdělí soud spornou plochu podle slušného uvážení. Žaloba z lepšího práva zůstává vyhrazena.

§ 240.

Společenství jiných práv věcných.

Ustanovení o spoluvlastnictví platí přiměřeně o společenství jiných práv věcných.

HLAVA 11.

Právo stavby.

Pojem.

§ 241.

Pozemek může býti zatížen věcným právem jiné osoby (stavebníka), míti stavbu na jeho povrchu nebo pod povrchem (právo stavby). Nezáleží na tom, zdali jde o stavbu již zřízenou či dosud nezřízenou.

§ 242.

Právo stavby může býti zřízeno tak, že se vztahuje i na pozemek, kterého není potřebí ke stavbě, který však slouží k jejímu lepšímu užívání.

§ 243.

Právo stavby je věc nemovitá. Také stavba se spravuje ustanoveními o věcech nemovitých, ale není věcí samostatnou.

Vznik a zánik práva stavby.

§ 244.

Právo stavby vzniká, jakmile se zapíše jako závada zatíženého pozemku. Právo stavby nemohou v pořadí předcházeti práva zástavní a jinaké závady, které jdou na platy peněžité nebo se příčí účelu práva stavby.

§ 245.

Právo stavby lze zříditi jen jako právo dočasné. Konečný den doby, na kterou je zřízeno, musí býti patrný z knihovního zápisu.

§ 246.

Právo stavby lze zříditi za plat nebo bezplatně. Záleží-li plat v opakujících se dávkách (stavební plat), nemohou býti jeho výměra a splatnost učiněny závislé na nejistých událostech budoucích. Stavební plat lze zajistiti na právu stavby jako reálné břemeno.

§ 247.

Právo stavby nemůže býti obmezeno rozvazovací výminkou.

§ 248.

Prodloužiti lze trvání práva stavby jen se souhlasem těch, pro které jsou na zatíženém

pozemku zapsána knihovní práva v pořadí za právem stavby.

§ 249.

Zřekne-li se stavebník práva stavby, může vlastník zatíženého pozemku podle listin prokazujících tuto skutečnost převésti pro dobu ještě neuběhlou právo stavby na sebe nebo na jinou osobu.

§ 250.

Výmaz práva stavby předtím, než uplyne jeho doba, může se bez souhlasu osob, které na něm nabyly knihovních práv, státi jen s tím obmezením, že právní následky výmazu se zřetelem k těmto právům nastanou teprve jich výmazem.

Právní poměry z práva stavby.

§ 251.

Co do zřízení stavby úmluvě vyhovující, co do stavebních změn, užívání stavby a pod. má stavebník stejná práva jako vlastník, co do jinakého užívání pozemku zatíženého právem stavby má, není-li vyjednáno nic jiného, stejná práva jako poživatel.

§ 252.

Smlouvou může býti stavebníkovi uloženo, aby provedl stavbu do určité doby.

§ 253.

Právo stavby může stavebník zciziti i zatížiti. Právo stavby přechází na dědice.

§ 254.

Není-li nic jiného vyjednáno, přísluší stavebníku předkupní právo na stavební pozemek a vlastníku tohoto pozemku na právo stavby.

§ 255.

Z práva stavby přísluší žaloba proti každému, kdo neprávem zadržuje stavbu nebo stavební pozemek, nebo jinak právo stavby ruší.

§ 256.

Není-li nic jiného vyjednáno, je vlastník stavebního pozemku, když právo stavby zanikne uplynutím doby, na kterou bylo zřízeno, povinen dáti stavebníkovi za stavbu náhradu.

§ 257.

Výše náhrady i způsob odhadu mohou býti ustanoveny již napřed, jinak se hradí polovina hodnoty, kterou té doby stavba má.

§ 258.

Zástavní a jinaká práva váznoucí na právu stavby postihují náhradu.

§ 259.

Práva a povinnosti účastníků mohou býti smlouvou upraveny jinak, jen pokud to zákon dopouští. Dopuštěné úmluvy lze zapsati do veřejných knih a působí pak proti osobám třetím.

HLAVA 12.

Služebnosti.

Pojem.

§ 260.

Věc může býti zatížena ve prospěch jiných osob užívacími právy věcnými (služebnostmi).

§ 261.

Vlastník může zatížiti svůj pozemek služebností ve prospěch užívání jiného svého pozemku.

§ 262.

Je-li služebnost užívati cizího pozemku (služebného) spojena s vlastnictvím jiného pozemku (panujícího) tak, aby se mohlo tohoto pozemku užívati s větším prospěchem nebo s větším pohodlím, je to služebnost pozemková. Jinak je to služebnost osobní. Hlavní druhy služebností pozemkových jsou služebnosti domovní a polní.

Obvyklejší způsoby:

a) služebností domovních;

§ 263.

Obvyklejší domovní služebnosti jsou práva: 1. aby vlastník své stavení o cizí stavení opřel; 2. aby trám do cizí zdi zapustil; 3. aby si okno v cizí zdi pro světlo, vzduch nebo vyhlídku zřídil; 4. aby střechu nebo arkýř do sousedova vzduchového prostoru nebo sklep

pod povrchem sousedova pozemku vystavěl; 5. aby okapovou vodu na cizí pozemek sváděl; 6. aby vodu a splašky na pozemek sousední lil nebo po něm sváděl. Tyto a podobné služebnosti opravňují vlastníka domu, aby něco na sousedově pozemku podnikl, a soused je povinen to snášeti.

§ 264.

Jinými služebnostmi domovními je vlastník pozemku služebného zavázán k tomu, aby něco opominul, co by jinak podniknouti směl. Jest jimi zejména povinnost: 7. aby domu svého nezvyšoval; 8. aby neodnímal panujícímu pozemku ani světla ani vzduchu; 9. ani vyhlídky; 10. aby odtok se střechy svého domu neodváděl s pozemku souseda, jemuž pozemek zavlažuje nebo jemuž jinak slouží.

§ 265.

b) služebností polních.

Polní služebnosti jsou zejména: 1. právo stezky, průhonu dobytka nebo vozové cesty; 2. právo čerpati vodu, napájeti dobytek a odváděti nebo přiváděti vodu; 3. právo dobytek hlídati a pásti; 4. kámen lámati, písek a hlínu kopati a vápno páliti.

§ 266.

Způsoby služebností osobních.

Osobní služebnosti jsou zejména: právo užívací a právo požívací.

Nabytí služebností.

§ 267.

Služebnost se zakládá zejména na smlouvě, na posledním pořízení, na výroku soudu nebo úřadu nebo na vydržení.

§ 268.

Zřizuje-li se služebnost k věci zapsané ve veřejných knihách právním jednáním, je k jejímu vzniku potřebí vkladu nebo záznamu ve veřejných knihách; zřizuje-li se k pozemku ve veřejných knihách nezapsanému nebo k stavbě dočasné (§ 192), je potřebí uložiti listinu u soudu.

§ 269.

Kdy vzniká služebnost podle výroku soudu nebo úřadu a čeho je třeba k tomu, aby

vznikla, podává se z ustanovení o těchto výrocích. Je-li služebnou věcí věc zapsaná ve veřejných knihách, budiž i v tomto případě služebnost do knih zapsána; je-li služebnou věcí pozemek ve veřejných knihách nezapsaný nebo dočasná stavba (§ 192), budiž uložena listina u soudu.

§ 270.

Služebností pásti na cizích pozemcích a bráti lesní užitky, pak služebností pozemkových, je-li služebným pozemkem les, lze nabýti jen podle smlouvy, posledního pořízení nebo podle výroku soudu nebo úřadu, bylo-li příslušným úřadem prohlášeno, že se srovnávají s potřebami hospodářství polního a lesního. Tyto služebnosti mohou býti zřízeny jen jako vykupitelné a podmínky výkupu musí býti při zřízení služebnosti určeny.

Právní poměry ze služebností.

§ 271.

Služebnosti se shodují v tom, že vlastník služebné věci není povinen, aby něco konal, nýbrž toliko, aby snášel výkon práva oprávněnou osobou anebo opominul to, co by jinak jako vlastník činiti směl.

§ 272.

Oprávněná osoba je proto povinna nésti náklad na zachování a opravy věci, která je pro služebnost určena. Užívá-li však věci i ten, kdo je služebností obtížen, je buď povinen, aby na náklad poměrně přispíval, nebo může své užívání pustiti.

§ 273.

Vlastník panujícího pozemku smí sice své právo vykonávati, jak se mu líbí, než služebnosti nesmějí býti rozšiřovány, nýbrž mají býti spíše zužovány, pokud to dovoluje jejich povaha a účel, pro který byly zřízeny. Není-li míra pozemkové služebnosti určena, rozhoduje potřeba panujícího pozemku.

§ 274.

Služebnost pozemkovou nelze spojiti s jiným pozemkem panujícím a služebnost osobní nelze převésti na jinou osobu. K prostoru pod povrchem lze však zříditi věcná práva užívací jako zcizitelná a dědičná.

§ 275.

Nehledí-li se k ustanovením hlavy desáté o změnách služebností rozdělením služebné věci

nebo panujícího pozemku mezi spoluvlastníky, nemění se služebnost, když se oddělí některé části z věci služebné nebo když k ní přibudou nové, ani změnami v rozsahu panujícího pozemku. Ani změny v hospodářství na panujícím pozemku nic na služebnosti nemění.

§ 276.

K věci lze zříditi i několik služebností, pokud novější právo není na újmu právům starším.

Jak se užije těchto pravidel při obvyklých služebnostech pozemkových.

§ 277.

Opora cizího stavení a trámu.

Kdo je povinen nésti břímě sousedního stavení nebo snášeti zapuštění cizího trámu v své zdi, je také povinen, aby poměrně přispíval na udržování zdí, podpěr nebo stěn. Nelze se však na něm domáhati, aby panující pozemek podpíral.

§ 278.

Služebnost okna.

Služebnost okna dává jen právo na světlo a vzduch. Má-li se z okna vyhlížeti, musí to býti zvláště povoleno. Kdo práva na vyhlížení nemá, může býti přidržen, aby okno zamřižoval. Kdo má služebnost okna, má i povinnost opatrovati otvor.

§ 279.

Služebnost okapu.

Kdo má služebnost okapu, má právo na stok vody dešťové na cizí střechu buď volně nebo po žlabě; svou střechu smí sice zvýšiti, ale nesmí služebnost tím ztížiti. Napadne-li mnoho sněhu, je povinen včas jej odkliditi, jakož i svodní žlab v dobrém stavu udržovati.

Právo na svod dešťové vody.

§ 280.

Kdo má právo na svod vody dešťové se sousední střechy na svůj pozemek, je povinen hraditi sám náklady na žlab, kádě a jiná k tomu potřebná zařízení.

§ 281.

Je-li pro svod potřebí struh nebo stok, je věcí vlastníka panujícího pozemku, aby je zřídil, je však také povinen řádně je krýti a čistiti, aby tím ulehčoval břímě služebný pozemek zatěžující.

Služebnost stezky, průhonu dobytka a cesty vozové.

§ 282.

Služebnost stezky dává právo po ní choditi nebo lidskou silou dáti se dopravovati, pak právo, aby po ní také jiní k oprávněné osobě přicházeli. Se služebností průhonu dobytka je spojeno i právo jezditi ručními vozidly. Služebnost vozové cesty dává právo jezditi všelikými vozidly.

§ 283.

V právu stezky není obsaženo právo dáti se nositi zvířaty; v právu průhonu není obsaženo právo vláčeti těžká břemena po služebném pozemku; v právu vozové cesty není obsaženo právo hnáti puštěný dobytek.

§ 284.

Ti, kterým přísluší služebnost cesty, přispívají poměrně k udržování cest, mostů a lávek; vlastník pozemku přispívá tehdy, když těchto zařízení užívá (§ 272).

§ 285.

Plocha pro výkon těchto služebností musí býti přiměřena potřebě a místu. Stanou-li se cesty povodní nebo jinou náhodou neschůdnými, lze se domáhati, neučinil-li již opatření příslušný úřad, aby byla vykázána nová plocha, než budou cesty uvedeny v předešlý stav.

§ 286.

Právo na vodu.

Kdo má právo na cizí vodu, má k ní také přístup.

§ 287.

Právo svážděti vodu.

Kdo má právo, aby vodu s cizího pozemku na svůj anebo se svého na cizí pozemek sváděl, je také oprávněn, aby na svůj náklad zřídil a

udržoval k tomu potřebná zařízení. Míra těchto zařízení se řídí potřebou panujícího pozemku.

Právo pastvy.

§ 288.

Nebyl-li určen druh, počet dobytka, čas a míra pastvy, když se právo pastvy propůjčovalo, chrání se pokojná třicetiletá držba. Jsou-li pochybnosti, platí níže uvedená ustanovení.

Předpisy:

§ 289.

a) o druhu dobytka;

Právo pastvy se vztahuje, není-li jiných právních předpisů, na každý druh tažného, hovězího a skopového dobytka, nikoli však na drůbež a dobytek vepřový, v krajinách lesnatých ani na kozy. Dobytek nebezpečných vlastností, nečistý, nezdravý a cizí je z pastvy vyloučen.

§ 290.

b) o jeho počtu;

Měnil-li se počet paseného dobytka v posledních třiceti letech, je rozhodný průměr za první tři léta pastvy. Není-li ani tento počet zřejmý, je slušnou měrou hleděti jednak k rozsahu, jednak k jakosti pastvy, a oprávněné osobě nedopustiti aspoň tolik, aby na cizí pastvě chovala více dobytka, než ho může přezimovati pící, kterou jí dodá pozemek panující. Ssající mláďata se nepočítají.

§ 291.

c) o době pastvy;

Dobu pastvy určuje v každé obci nepopřený obyčej. Řádné hospodaření se však pasením nesmí nijak omezovati ani ztěžovati.

§ 292.

d) o rozsahu pastvy;

Právo pastvy nezahrnuje jiného užívání. Nevztahuje se ani na žetí trávy ani na podstatu pastviny, zpravidla nevylučuje ani vlastníka ze spolupastvy.

§ 293.

e) o dozoru.

Hrozí-li z pasení jakákoli škoda, zejména pro lidi, cizí zvířata nebo pro polní úrodu, lze pásti jen pod dohledem způsobilých osob.

§ 294.

Jiné služebnosti.

Předpisů o pastvě je přiměřeně použíti zejména pro kácení dříví a lámání kamene.

Osobní služebnosti.

1. Právo užívací.

§ 295.

Právo užívací jest, není-li jinak ujednáno, právo, aby se cizí věci užívalo k vlastní potřebě.

Předpisy:

a) o užitcích a podstatě;

§ 296.

Uživatel smí beze zřetele k svému ostatnímu jmění z věci bráti užitek podle svého povolání, živnosti a domácnosti.

§ 297.

Potřeba se určuje podle doby, kdy se užívání zřídilo. Pozdější změny v povolání nebo v živnosti nedávají práva na to, aby se užívání rozšířilo.

§ 298.

Uživatel nesmí podstatu věci měniti.

§ 299.

b) o závadách.

Vlastníku věci náležejí všechny užitky, které může bráti, uživateli neškodě. Vlastník však nese všechny závady váznoucí na věci a je povinen, aby udržoval věc na svůj náklad v dobrém stavu. Pokud náklady přesahují užitek, který vlastníkovi zbývá, je uživatel buď povinen tyto zvýšené náklady nésti nebo může své užívání pustiti.

2. Právo požívací.

§ 300.

Právo požívací jest, není-li jinak ujednáno, právo, aby se cizí věci užívalo beze všeho obmezení.

Předpisy:

a) o požitcích a podstatě;

§ 301.

Požívatel má právo na obyčejný i mimořádný výnos. Jemu náleží tedy také užitek z hor, pokud jej horní zákon přisuzuje vlastníkovi, jakož i užitek z lesa podle pravidel řádného lesního hospodaření. Na poklad (§§ 170 a 172), který by se nalezl v pozemku k požívání určeném, práva nemá.

§ 302.

Požívatel, užívaje věci, je povinen šetřiti její podstaty.

§ 303.

b) o závadách;

Požívatel přejímá všechny závady, které na věci vázly v době, kdy požívání bylo zřízeno, a tedy také úroky a umořovací splátky z pohledávek na ní váznoucích. Nese také náklad, bez něhož by se plodů nedosáhlo.

§ 304.

c) o udržování věci;

Požívatel je povinen, aby udržoval věc v tom stavu, v jakém ji převzal, a aby z jejího výnosu hradil obyčejné náklady udržovací a tedy opatřoval její doplňky, obnovy a obvyklé pojištění proti škodám. Zmenší-li se přes to řádným užíváním služebné věci její hodnota bez viny požívatelovy, není z toho požívatel odpověden.

d) o stavbách;

§ 305.

Provede-li vlastník po upozornění požívatelem na svůj náklad stavbu, která se pro stáří budovy nebo pro nějakou náhodu stala nutnou, je požívatel povinen, aby podle míry, jak se tím požívání zlepšilo, platil úroky z nákladů.

§ 306.

Nemůže-li nebo nechce-li vlastník stavbu provésti, je požívatel oprávněn, aby stavbu provedl sám a po skončeném požívání se domáhal jako poctivý držitel náhrady.

§ 307.

Stavby, které nejsou nutné, je požívatel povinen snášeti, nestane-li se tím jeho právu újma anebo nahradí-li se mu všechna škoda. Úroky z nákladů na takovéto stavby požívatel nenese.

§ 308.

e) o zlepšení věci.

Vlastník je povinen nahraditi požívateli náklad, jímž věc byla zlepšena, pokud by se jeho náhrady mohl domáhati jednatel bez příkazu. Co se týká nákladu ze záliby a pro okrasu, má požívatel stejná práva a povinnosti jako poctivý držitel.

Vzájemná práva a povinnosti při zániku požívání:

§ 309.

a) co do podstaty;

Má se za to, že věc, když ji požívatel obdržel, byla k potřebě, a to prostřední jakosti, a že při ní bylo všechno, čeho je potřebí k jejímu řádnému užívání.

§ 310.

b) co do užitků.

Když se skončí požívání, náležejí plody ještě neoddělené vlastníkovi. Je však povinen požívateli nebo jeho dědicům nahraditi, co na ně vynaložili, podle ustanovení o náhradě příslušející poctivému držiteli. Na jiné užitky má požívatel nebo jeho dědicové právo podle toho, jak dlouho požívání trvalo. O nájemních a pachtovních právech zřízených požívatelem platí přiměřeně §§ 975 až 977.

3. Společná ustanovení.

§ 311.

Užívání a požívání věcí zastupitelných.

Zřídí-li se právo užívací nebo požívací k zužitelným věcem zastupitelným, smí uživatel

nebo poživatel s věcmi nakládati podle své libosti. Když se skončí jejich právo, mají povinnost vrátiti stejné množství věcí téhož druhu.

Užívání a požívání jistiny.

§ 312.

Uživatel nebo poživatel jistiny uložené pod úrok má právo jen na tento úrok. Úrok tento náleží uživateli nebo poživateli i z jistiny, která následkem nějaké změny nastoupí na místo jistiny dřívější.

§ 313.

Uživatel nebo poživatel a věřitel rozhodují společně, má-li se co s jistinou podniknouti. Nedohodnou-li se, rozhodne soudce.

§ 314.

Dlužník se osvobodí jen tehdy, když splatí jistinu k společné ruce věřitele a toho, kdo je jejím uživatelem nebo poživatelem. Domáhati se může každý z obou, věřitel i uživatel nebo poživatel, jen toho, aby se pro oba složila jistina k soudu.

§ 315.

Jistota.

Vlastník se nemůže domáhati na uživateli nebo poživateli, aby zajistili podstatu, leč hrozí-li jí nebezpečí. Nebyla-li jistota dána, může se vlastník domáhati, aby mu věc za slušné odbytné byla puštěna nebo aby podle okolností byla dána do soudní úschovy.

4. Služebnost bytu.

§ 316.

Služebnost bytu může býti zřízena jako užívací nebo požívací právo. V pochybnostech se má za to, že jde o právo užívací. Poskytnou-li se někomu všechny obytné části domu, aby jich užíval neobmezeně, šetře jen podstaty, je to požívání obytného stavení. Podle toho se užije předcházejících předpisů o právu užívacím nebo požívacím.

§ 317.

Vlastník podrží vždy právo, aby volně nakládal se všemi částmi domu, na které se slu-

žebnost bytu nevztahuje, a nesmí mu býti znesnadněn potřebný dohled.

§ 318.

Nepravidelné služebnosti.

Služebnosti, které se v předcházejících ustanoveních upravují jako pozemkové, mohou býti zřízeny jako služebnosti osobní. V pochybnostech je služebnost pokládati za pozemkovou.

§ 319.

Žalobní právo ze služebností.

Kdo je oprávněn ze služebnosti, má k ochraně svého práva žaloby obdobné žalobám z vlastnictví a z domnělého vlastnictví.

Zánik služebností.

§ 320.

1. Všeobecné ustanovení.

Předpisy hlavy čtyřicáté šesté a čtyřicáté sedmé o zrušení práv a závazků platí také o služebnostech.

2. Zvláštní ustanovení:

§ 321.

a) změna na věci služebné;

Služebnost zaniká, nastanou-li takové trvalé změny, že věc služebná nemůže již sloužiti prospěšnějšímu nebo pohodlnějšímu užívání pozemku panujícího nebo potřebám osoby oprávněné. Jestliže se břímě věc služebnou zatěžující změnou poměrů octne v hrubém nepoměru k výhodě pozemku panujícího nebo osoby oprávněné, lze se domáhati zrušení služebnosti za přiměřenou náhradu. Přechodná nemožnost výkonu služebnosti její zánik nezpůsobí.

§ 322.

b) uplynutí času;

Čas, na který někomu byla zřízena služebnost, může býti určen tak, že služebnost skončí, když nějaká jiná osoba dosáhne určitého věku. V pochybnostech se má za to, že dřívější

smrt této osoby nemá na trvání služebnosti vlivu.

§ 323.

c) sjednocení při služebnostech pozemkových;

Sjednotí-li se vlastnictví panujícího a služebného pozemku v jedné osobě, trvá služebnost dále.

§ 324.

d) zánik osoby při služebnostech osobních.

Osobní služebnosti končí smrtí osoby oprávněné. Byly-li rozšířeny i na dědice, jsou v pochybnosti jimi míněni jen první dědicové zákonní. Rozšíření to jest omezeno stejně jako náhradnictví svěřenské. Osobní služebnost, které nabyla právnická osoba, trvá potud, pokud trvá tato osoba.

HLAVA 13.

Právo zástavní.

§ 325.

Pojem.

Splnění závazků může býti zajištěno zástavním právem. Každá věc, která je v právním obchodě, může býti zástavou.

Zastavení:

§ 326.

a) všeobecné ustanovení;

Zastavení věcí se děje zástavní smlouvou.

§ 327.

b) věcí zapsaných ve veřejných knihách;

K zastavení věcí zapsaných ve veřejných knihách je potřebí vkladu nebo záznamu práva zástavního v knihách veřejných.

§ 328.

c) věcí nemovitých ve veřejných knihách nezapsaných a staveb dočasných;

K zastavení věcí nemovitých ve veřejných

knihách nezapsaných a staveb dočasných (§ 192) je potřebí, aby byla u soudu uložena listina vytýkající přesně: zástavu; pohledávku peněžitou ciferně určenou; má-li se zastavení vztahovati také na úroky, že je pohledávka zúročitelná a jaká je úroková sazba; a konečně výslovné prohlášení zástavce, že přivoluje k uložení listiny.

d) věcí movitých;

§ 329.

K zastavení věcí movitých je potřebí, aby věc byla zástavnímu věřiteli odevzdána. Zástavní věřitel je povinen vydati zástavci list zástavní a popsati v něm, čím se věc zastavená od jiných věcí rozeznává.

§ 330.

Odevzdání se může nahraditi tím, že zástavce a zástavní věřitel dají věc pod společnou závěru nebo třetí osobě, aby ji pro ně uschovala.

§ 331.

Věci, při kterých odevzdání uvedené v první větě § 329 není v obchodě obvyklé, zastavují se znameními, z kterých každému může býti jasno, že jsou zastaveny.

§ 332.

e) pohledávek.

Pohledávky se zastavují dohodou stran a vyrozuměním dlužníka. Je-li věřitelství spjato s vlastnictvím cenného papíru, spravuje se zastavení pohledávky předpisy o zastavení věcí movitých.

§ 333.

Zastavení věcí cizích.

Zastaví-li kdo movitou věc cizí, nemaje k tomu vlastníkova přivolení, právo zástavní nevznikne. Ale jsou-li dány podmínky, za kterých se nabývá vlastnictví od nevlastníka, vzniká poctivému nabyvateli zástavy právo zástavní.

Objem práva zástavního.

§ 334.

Právo zástavní se vztahuje na všechny části věci, na přírůstek a příslušenství, avšak z plodů jen na ty, které nejsou odděleny.

§ 335.

Ten, komu je zastavena pohledávka, má právo i na zástavní a jinaká práva ji zajišťující. Provedením zastavovacích úkonů k zástavám zajišťujícím zastavenou pohledávku (§§ 327 až 332) vzejde k nim právo nadzástavní.

Práva a povinnosti ze zástavního práva:

a) je-li zástava nepostačitelná;

§ 336.

Jestliže věc zastavená vinou zástavcovou anebo pro nedostatek, který najevo vyjde teprve později, hned od počátku dluh nezajišťuje tak, jak se mělo za to, je zástavce povinen zajištění napraviti tak, aby jistota odpovídala zástavní smlouvě.

§ 337.

Zástavní dlužník je povinen zdržeti se všeho, čím se zástava zhoršuje na újmu zástavního věřitele. Stane-li se tím dostatečná jistota věřitelova nedostatečnou anebo nedostatečná jistota se sníží, je zástavní dlužník povinen přiměřeně ji doplniti.

§ 338.

Ztratí-li zástava na hodnotě tak, že se dostatečná jistota věřitelova stane nedostatečnou anebo nedostatečná jistota se sníží, je osobní dlužník povinen jistotu přiměřeně doplniti nebo dluh přiměřeně uplatiti.

b) před splatností pohledávky;

§ 339.

Zástavní věřitel je povinen pečovati o zástavu jemu svěřenou způsobem, který odpovídá řádnému hospodaření.

§ 340.

Zřídí-li zástavní věřitel nadzástavní právo k věci movité bez přivolení vlastníka, odpovídá i za náhodu, která by věc u něho nebyla postihla.

c) jakmile je pohledávka splatná;

§ 341.

Jakmile je zajištěná pohledávka splatná a neshlazená, je zástavní dlužník povinen sná-

šeti, aby se zástavní věřitel uspokojil ze zástavy podle exekučního práva.

§ 342.

Je-li potřebí zvláštních úkonů proti dlužníku, aby pohledávka dospěla, a jsou-li osobní a zástavní dlužník osoby rozdílné, musí úkony ty býti namířeny také proti dlužníku zástavnímu, aby se mohl zástavní věřitel uspokojiti ze zástavy.

§ 343.

Zástava ručí i za tříleté úroky zákonem ustanovené nebo vyšší smluvené, za úroky z těchto úroků a za náklady vkladu, výpovědi, kvitance, sporu a exekuce. Povinnost tyto platy poskytnouti řídí se ustanoveními vůbec o nich danými.

§ 344.

Neutrží-li se při zpeněžení zástavy tolik, co činí pohledávka, je osobní dlužník povinen zaplatiti, čeho se nedostává. Dlužníku zástavnímu náleží to, oč se utrží více.

§ 345.

Zástavnímu věřiteli je volno hledati uspokojení jak ze zástavy, tak i od dlužníka osobního.

d) při placení pohledávky.

§ 346.

Platí-li zástavní dlužník dluh, má právo, aby mu z ruky do ruky byla vrácena zástava nebo vydána potřebná listina.

§ 347.

Zástavní věřitel má takovou povinnost i tehdy, když pohledávka byla shlazena jinak nebo když její zajištění zástavním právem pominulo.

§ 348.

Dokud zástavní dlužník beze své viny nenabude vědomosti o zastavení pohledávky, zbaví se dluhu a osvobodí svou zástavu tím, že zapraví dluh svému věřiteli nebo se s ním jinak vyrovná.

Neplatné úmluvy.

§ 349.

Neplatné jsou úmluvy: že dlužník nesmí zástavu nikdy vyplatiti nebo že nesmí věc ve

veřejných knihách zapsanou zastaviti jinému; že zástava propadne věřiteli, jestliže pohledávka, když dospěje, nebude uspokojena; že věřitel může zástavu zpeněžiti libovolným způsobem nebo že si ji za libovolnou nebo napřed určenou cenu může ponechati; nebo že se věřitel nesmí domáhati uspokojení ze zástavy, když projde čas k placení.

§ 350.

Vedlejší úmluva, že věřiteli náleží právo bráti požitky ze zástavy, je neplatná. Dopouští se toliko propůjčiti pouhé užívání movité zástavy; bylo-li propůjčeno, musí se zástavy užívati způsobem zástavnímu dlužníku neškodným.

Zánik práva zástavního.

§ 351.

1. Všeobecné ustanovení.

Předpisy hlavy čtyřicáté šesté a čtyřicáté sedmé o zrušení práv a závazků platí také o zástavním právu, neplyne-li z dalších ustanovení nic jiného.

2. Zvláštní ustanovení.

§ 352.

Zanikne-li zastavená věc movitá, vzdá-li se věřitel svého práva k ní nebo vrátí-li ji, projde-li čas, na který zástavní právo k věci movité bylo obmezeno, nebo zanikne-li dočasné právo zástavcovo k takové věci zastavené, zaniká sice právo zástavní, ale pohledávka trvá. Právo zástavní k věcem movitým zaniká dále, shladí-li se zajištěná pohledávka.

§ 353.

Ustanovení předcházejícího paragrafu platí také, jde-li o nemovitost nezapsanou ve veřejných knihách nebo o stavbu podle § 192.

§ 354.

Zástavní právo zapsané v knihách veřejných zaniká výmazem.

Práva vlastníkova, uvolní-li se zástavní právo k nemovitosti.

§ 355.

Vlastník zastavené nemovitosti může podle vkladné listiny na výmaz práva zástavního a

podle vkladné listiny o zastavení nemovitosti spojiti uvolněné právo zástavní s jinou pohledávkou nepřevyšující pohledávky původní.

§ 356.

Podle vkladné listiny na výmaz zástavního práva může vlastník zastavené nemovitosti také žádati za poznámku, že zajištění pohledávky pominulo. Vlastník je pak oprávněn uvolněné právo zástavní do deseti let ode dne poznámky spojiti s pohledávkou nepřevyšující pohledávky původní. Před uplynutím těchto desíti let může býti tato poznámka vymazána jen zároveň s uvolněným právem zástavním.

§ 357.

Právo zástavní, které se uvolní nebo které vlastník spojí s jinou pohledávkou, má pořad za právem zástavním zajišťujícím zbytek pohledávky původní. Bude-li takových uvolnění (spojení) několik, řídí se pořad uvolněných (spojených) práv zástavních zásadou o časové přednosti.

§ 358.

Zaváže-li se vlastník zástavy, zřizuje právo zástavní nebo kdykoliv později, že nespojí zástavního práva zapsaného ve výhodnějším pořadí s jinou pohledávkou, nelze takové spojení provésti, bude-li závazek v knihách poznamenán. Spojení provésti lze, pokud zástavní právo, v jehož prospěch závazek byl převzat, pohledávku již nezajišťuje.

§ 359.

Tyto předpisy se nevztahují na nadzástavní práva zapsaná ve veřejných knihách.

Záměna (konverse) zástavního práva.

§ 360.

Vlastník nemovitosti může žádati, aby v pořadí zástavního práva váznoucího na nemovitosti a k zajištění pohledávky nikoli vyšší bylo zapsáno zástavní právo s výminkou, že do roka potom, co byl povolen zápis nového práva zástavního, bude vložen výmaz zástavního práva starého. Splnění této výminky se vyznačí z úřední moci ve veřejné knize zároveň s výmazem starého práva zástavního.

§ 361.

Nebude-li do této doby za výmaz žádáno nebo nebude-li výmaz povolen, zanikne nové

právo zástavní, jakmile lhůta uplyne, a bude z úřední moci vymazáno s veškerými zápisy, které se k němu vztahují. Žádati za výmaz starého práva zástavního je kromě vlastníka nemovitosti oprávněn i věřitel, pro kterého je zapsáno zástavní právo nové.

§ 362.

Vázne-li na starém právu zástavním závada, stane se nové právo zapsané v jeho pořadí právně účinným toliko za další výminky (§ 360), že bude závada vymazána nebo se souhlasem účastníků převedena na zástavní právo nové.

§ 363.

Bude-li záměna zástavního práva provedena jen co do části, platí obdobně § 357.

§ 364.

Ustanovení §§ 360 až 363 platí přiměřeně, když má nové právo zástavní nastoupiti na místo dvou nebo několika práv zástavních, jdoucích přímo za sebou.

Zástavní právo vespolné.

§ 365.

Pro touž pohledávku lze zastaviti nedílně i několik věcí. Věřitel je tu oprávněn, aby se z kterékoli zástavy domáhal zaplacení celé pohledávky nebo její části.

§ 366.

Je-li uvolněno vespolné právo zástavní na nemovitostech, dopouští se právo zástavní jen rozděliti nebo propustiti jednotlivé zavazené nemovitosti z ručení.

§ 367.

Jediný vlastník i několik vlastníků zavazených nemovitostí mohou uvolněné zástavní právo vespolné rozděliti nebo i jednotlivé nemovitosti propustiti z ručení, jak se jim líbí, nejdou-li za uvolněným zástavním právem vespolným jiná knihovní práva; není-li mezi vlastníky dohody, rozdělí se zástavní právo vespolné po návrhu kteréhokoliv z nich podle poměru odhadních cen.

§ 368.

Jdou-li za uvolněným zástavním právem vespolným jiná knihovní práva, nelze bez sou-

hlasu osob z oněch práv oprávněných nemovitosti takto zatížené přiděliti z uvolněného práva více, než kolik na ni připadá podle poměru odhadních cen, a to ani tehdy, když zástavní právo na některé nemovitosti bylo, ať kdykoliv, vymazáno.

§ 369.

Záměna (konverse) zástavního práva vespolného zástavním právem novým se dopouští jen tak, že nové právo zástavní se stane právně účinným toliko za té výminky, že staré právo zástavní bude vymazáno na veškerých zavazených nemovitostech.

Právo zadržovací.

§ 370.

Kdo má povinnost, aby vydal věc, může ji zadržeti, aby zajistil svou splatnou pohledávku za náklad, který pro věc učinil, anebo pro škodu, kterou mu věc způsobila, a je povinen ji vydati jen tenkrát, plní-li se mu z ruky do ruky.

§ 371.

Dá-li se jistota, zanikne zadržovací právo. Rukojmími se však tato jistota dáti nemůže.

HLAVA 14.

Reálná břemena.

§ 372.

Závazky lze zříditi tak, že dlužníkem je dočasný vlastník určité nemovitosti zapsané ve veřejných knihách (reálná břemena).

§ 373.

Reálná břemena časově neobmezená mohou býti zřízena jen jako vykupitelná a podmínky výkupu musí býti určeny při zřizování reálného břemena.

§ 374.

Zřizuje-li se reálné břemeno smlouvou nebo posledním pořízením, je k jeho vzniku potřebí zápisu do veřejných knih.

§ 375.

Není-li nic jiného ani vyjednáno ani v jiných zákonech ustanoveno, mohou při reálných bře-

menech záležejících v opětovaném plnění býti zadržené dávky nebo jejich náhrada požadovány jak od toho, za jehož vlastnictví dospěly, tak od nynějšího vlastníka, ale to jen z nemovitosti reálným břemenem zatížené.

§ 376.

Při reálných břemenech platí obdobně §§ 336 až 338.

Právo dědické.

HLAVA 15.

Právo na pozůstalost.

Dědické právo a dědictví.

§ 377.

Dědické právo je právo na celou pozůstalost nebo na její poměrný díl (podíl).

§ 378.

K pozůstalosti nenáležejí práva a závazky zemřelého, pokud se zakládají na poměrech pouze osobních. Zažalované osobní nároky do pozůstalosti náležejí. Žalobě jsou postaveny na roveň takové úkony, které podobně jako žaloba vedou k uspokojení nebo k určení nároku mocí úřední.

§ 379.

Kdo má právo dědické, je dědicem a pozůstalost vzhledem k dědici je dědictvím.

§ 380.

Důvody dědického práva.

Dědické právo se zakládá na smlouvě dědické, na závěti nebo na poměru rodinném (zákonná posloupnost). Tyto důvody dědického práva mohou působiti i vedle sebe.

§ 381.

Rozdíl mezi dědictvím a odkazem.

Byl-li někomu zůstaven nikoli podíl, nýbrž jen určitá věc, jedna nebo několik věcí určitého druhu, peníze nebo nějaké právo, je to odkaz, byť i to podle hodnoty bylo největší částí pozůstalosti; a ten, komu to bylo zůstaveno, není dědicem, nýbrž odkazovníkem.

Nápad dědický.

§ 382.

Dědické právo nevzniká před smrtí zůstavitele. Jestliže tedy někdo zemře před zůstavitelem anebo s ním současně, nenastupují jeho dědicové v dědické právo, jehož nenabyl.

§ 383.

Přečká-li dědic zůstavitele, přechází jeho právo na jeho dědice i předtím, než dědictví nabyl.

§ 384.

Je-li povolán za dědice nebo za odkazovníka někdo, kdo v době smrti zůstavitele není ani počat, je nařízení to platné jen jako svěřenské nástupnictví.

§ 385.

Za dědice nebo za odkazovníka lze ustanoviti také nadaci, která se má teprve zříditi.

Dědická nezpůsobilost.

§ 386.

Kdo se proti zůstaviteli, jeho dětem, rodičům nebo manželu dopustil zločinu, je z dědického práva vyloučen, jestliže mu neprominul zůstavitel nebo po smrti zůstavitele ten, komu bylo ublíženo.

§ 387.

Kdo zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl, projev poslední vůle mu překazil anebo jeho poslední pořízení potlačil, zfalšoval nebo podvrhl, je z dědického práva vyloučen, jestliže mu zůstavitel neprominul.

§ 388.

Děti toho, kdo je vyloučen z práva dědického, jsou při zákonné posloupnosti dědické povolány na jeho místě, i když přežije zůstavitele.

§ 389.

Podle které doby je posuzovati způsobilost.

Dědic musí míti dědickou způsobilost nepřetržitě od okamžiku nápadu až do doby, kdy naň přejde pozůstalost. Dobou nápadu je zpravidla okamžik smrti zůstavitele (§ 520).

§ 390.

Zřeknutí se dědictví.

Kdo může platně nakládati se svým právem dědickým, může se ho také předem zříci smlouvou se zůstavitelem. K platnosti smlouvy o zřeknutí dědictví je potřebí formy notářského spisu nebo soudního protokolu. Nebylo-li smluveno nic jiného, působí takové zřeknutí i proti potomkům.

HLAVA 16.

Pořízení pro případ smrti.

I. Poslední pořízení.

§ 391.

Odvolatelný projev vůle, kterým zůstavitel jedné nebo několika osobám pro případ smrti zůstavuje své jmění nebo jeho část, je poslední pořízení.

§ 392.

Ve všech případech je vyložiti poslední pořízení tak, aby, pokud tomu nebrání zákonné předpisy, bylo co možná nejvíce vyhověno vůli zůstavitele.

Náležitosti:

I. obsahové;

§ 393.

Poslední pořízení je závětí, je-li v něm ustanoven dědic; dovětkem, obsahuje-li toliko jiná opatření. V pochybnostech je pokládati poslední pořízení za závěť.

Jak se přiděli dědictví.

§ 394.

Ustanoví-li zůstavitel jediného dědice a neobmezí-li jej na podíl, dostane se mu pozůstalosti celé. Je-li však jedinému dědici vyměřen toliko podíl, připadne ostatek dědicům zákonným.

§ 395.

Je-li ustanoveno několik dědiců a podíly nejsou určeny, rozdělí se rovným dílem.

§ 396.

Je-li několik dědiců ustanoveno tak, že všem jsou určeny podíly, ale pozůstalost není vyčerpána, připadne zbytek dědicům zákonným. Lze-li však míti za to, že zůstavitel povolal dědice, které ustanovil, k pozůstalosti celé, nemají zákonní dědicové práva, byť i byl zůstavitel něco přehlédl při výpočtu.

§ 397.

Jestliže se mezi ustanovenými dědici jedněm vyměří určité podíly, druhým pak nikoli, připadne těmto zbytek pozůstalosti rovným dílem. Nezbude-li nic, srazí se pro dědice, který byl ustanoven bez podílu, poměrně se všech určených podílů tolik, aby se mu dostalo podílu rovného s tím dědicem, kterému bylo zůstaveno nejméně. Jsou-li podíly ostatních dědiců stejné, odvedou pro takové dědice tolik, aby se jim dostalo podílů s nimi stejných.

§ 398.

Ostatně se ve všech případech, kdy se zůstavitel přepočetl, provede dělení tak, aby byla jeho vůle splněna co možná nejlépe.

§ 399.

Kteří dědicové se pokládají za jednu osobu.

Vyskytnou-li se mezi povolanými dědici osoby, z nichž by některé bylo při zákonné posloupnosti pokládati za jedinou osobu vzhledem k ostatním, budou i při dělení podle závěti pokládány za osobu jedinou, není-li zřejmá opačná vůle zůstavitelova. Souhrn osob (na příklad chudí) bude čítán za osobu jedinou.

Uvolněný podíl.

§ 400.

Jestliže jsou všichni dědicové povoláni k dědictví buďto bez podílů anebo všeobecným výrazem znamenajícím rovné podělení, a jestliže některý z dědiců nemůže nebo nechce dědit, přibude takto uvolněný podíl poměrně k podílům ostatních ustanovených dědiců.

§ 401.

Jsou-li někteří dědicové ustanoveni s podílem, jiní pak bez takového určení, přibude uvolněný podíl poměrně těm, kteří jsou usta-

novení bez podílu; není-li dědice ustanoveného bez podílu, nepřibude uvolněný podíl žádnému z dědiců povolaných s podílem, nýbrž připadne dědicům zákonným. Lze-li však míti za to, že určením podílu nechtěl zůstavitel nic jiného, než obmeziti povolané dědice navzájem, přibude uvolněný podíl i k určitým podílům poměrně.

§ 402.

Komu se dostane uvolněného podílu dědického, na toho přejdou i břemena s ním spojená, jestliže nezáleží pouze v osobních úkonech ustanoveného dědice.

Určitost, rozvážnost a svoboda projevu.

§ 403.

Na zůstaviteli jest, aby sám dědice ustanovil, a nemůže tedy ustanovení dědice svěřiti jinému.

§ 404.

Zůstavitel musí svou vůli projeviti určitě a nestačí, přisvědčí-li toliko k návrhu, který mu byl učiněn; musí projev učiniti s rozvahou, vážně a bez donucení.

Důvody nezpůsobilosti pořizovací:

§ 405.

1. nedostatek věku;

Nedospělí nejsou způsobilí pořizovati. Dospělí nezletilci až do konce svého osmnáctého roku mohou pořizovati jen veřejným pořízením ústním. Kdo pořízení takového nezletilce přijímá, nechť se případným šetřením přesvědčí, zda se projev poslední vůle děje s rozvahou, vážně a bez donucení. Co vyjde provedeným šetřením najevo, nechť se poznamená v protokolu o posledním řízení. Po dokončení osmnáctého roku lze pořizovati bez jakéhokoliv omezení.

§ 406.

2. nedostatek příčetnosti;

Bylo-li poslední pořízení projeveno v nepříčetnosti, ať nastala chorobou nebo opojením nebo jinak, je neplatné.

3. zbavení svéprávnosti.

§ 407.

Kdo je úplně zbaven svéprávnosti, není způsobilý pořizovati, ledaže by se byl uzdravil. Kdo je částečně zbaven svéprávnosti pro choromyslnost nebo pro slabomyslnost, může pořizovati jen veřejným pořízením ústním. Při tom budiž postupováno jako při pořizování dospělých nezletilců mladších osmnácti let.

§ 408.

Kdo je částečně zbaven svéprávnosti pro marnotratnost, pijáctví nebo navyklé nadužívání nervových jedů, může o polovině svého jmění pořizovati v jakékoli předepsané formě. Druhá polovina připadne dědicům zákonným; není-li jich, platí o této polovině ustanovení o uvolněném podílu (§§ 400 až 402).

Podstatný omyl.

§ 409.

Podstatný omyl zůstavitelův činí ustanovení, kterého se týká, neplatným. Omyl je podstatný, týká-li se osoby, které se něco zůstavuje, podílu nebo věci, které se zůstavují, anebo podstatných vlastností věci. Vlastnosti jsou podstatné, je-li zřejmé, že by byl zůstavitel ustanovení takového neučinil, kdyby se v nich nebyl zmýlil.

§ 410.

Ukáže-li se, že osoba nebo věc byla jen nesprávně pojmenována nebo popsána, jest ustanovení platné.

§ 411.

Také tehdy, když se pohnutka v pořízení uvedená ukáže mylnou, jest ustanovení platné, ač nezakládá-li se vůle zůstavitelova výhradně jen na této vadné pohnutce.

Změny v podmínkách platnosti pořízení.

§ 412.

Poslední pořízení nepozbude platnosti závadami, které nastanou později.

§ 413.

Je-li poslední pořízení neplatné, nenabude platnosti, ani když se závada odklidí.

II. po stránce obřadností.

§ 414.

Pořizovati lze soukromě nebo veřejně, písemně nebo ústně, písemně pak beze svědků nebo před svědky.

1. Soukromé pořízení písemné:

§ 415.

a) vlastnoruční;

Kdo chce pořizovati písemně beze svědků, napíše závěť nebo dovětek vlastní rukou a vlastní rukou spis podpíše. Udati místo, den, měsíc a rok se doporučuje, aby se předešel spor. Je-li poslední pořízení složeno z několika listů, doporučuje se spojiti listy tak, aby nebylo nebezpečí podvrhu.

b) nikoli vlastnoruční.

§ 416.

Poslední pořízení, které zůstavitel nenapsal vlastní rukou, musí vlastní rukou podepsati a před třemi způsobilými svědky, z nichž aspoň dva musí býti přítomni současně, výslovně prohlásiti, že spis obsahuje jeho poslední pořízení. Mimoto je nutno, aby se svědkové podepsali s doložkou, která nasvědčuje jejich poslání svědeckému, a to uvnitř pořízení nebo vně, ale vždy na listině samé, nikoli na obálce. Není třeba, aby svědek znal obsah posledního pořízení. I zde se doporučuje udati místo a čas, jakož i spojiti listy. Doporučuje se také, aby svědkové připojili k svému podpisu znaky je blíže určující.

§ 417.

Zůstavitel, který nemůže psáti, musí, splně ostatní náležitosti, připojiti vlastnoruční znamení ruky na místě podpisu, a to za současné přítomnosti všech tří svědků. Doporučuje se, aby jeden ze svědků připsal jméno zůstavitelovo.

§ 418.

Nemůže-li zůstavitel poslední pořízení čísti, je nutno, aby, splně ostatní náležitosti, dal si spis přečísti svědkem, který jej nepsal, za přítomnosti druhých dvou, kteří seznali obsah spisu, a aby pak stvrdil, že se tento spis shoduje s jeho vůlí.

2. Soukromé pořízení ústní.

§ 419.

Kdo soukromě pořizuje ústně, musí prohlásiti poslední vůli před třemi způsobilými svědky, kteří současně jsou přítomni. Doporučuje se, aby si svědkové na podporu paměti zaznamenali buď společně nebo každý zvláště pořízení zůstavitelovo nebo aby je dali co možná nejdříve zaznamenati jinou osobou.

§ 420.

Bude-li po smrti zůstavitele předložen takový záznam svědky vlastní rukou podepsaný, bude základem dědické posloupnosti jako poslední pořízení písemné. Není-li takové listiny, bude základem dědické posloupnosti soudní protokol o souhlasné výpovědi všech tří svědků posledního pořízení, a nemohl-li by některý z nich býti vyslechnut, protokol o souhlasné výpovědi zbývajících svědků dvou.

§ 421.

Poslední pořízení ústní však musí, žádá-li za to kdokoliv, kdo o to má právní zájem, býti potvrzeno souhlasnou přísežnou výpovědí oněch tří svědků; nebo kdyby jeden z nich nemohl býti přísežně vyslechnut, alespoň přísežnou výpovědí ostatních dvou; jinak nemá toto poslední pořízení právních následků.

3. Pořízení veřejná.

§ 422.

Písemné pořízení před soudem musí býti alespoň vlastnoručně podepsáno a soudu osobně odevzdáno s prohlášením, že listina obsahuje poslední pořízení odevzdatelovo. O tomto pořizovacím jednání se zřídí protokol a uschová se i s listinou u soudu.

§ 423.

Soud nechť upozorní zůstavitele na to, že musí býti připojen jeho vlastnoruční podpis; spis i s protokolem nechť vloží do obálky, úředně ji zapečetí, poznamená na ní, čí poslední pořízení je v ní obsaženo, a vydá zůstaviteli potvrzení.

§ 424.

Chce-li kdo před soudem pořídit ústně, zřídí se o jeho prohlášení protokol, s nímž se

naloží stejně, jak bylo uvedeno v předchozích paragrafech o písemném pořízení.

§ 425.

Soud, který přijímá písemné nebo ústní pořízení, musí se skládati ze dvou tamních přísežných osob soudních, z nichž jedné v místě, kde se pořízení děje, přísluší úřad soudcovský. Druhou soudní osobu, nikoli však soudce, mohou nahraditi dva způsobilí svědci.

§ 426.

Je-li toho třeba, mohou se uvedené osoby odebrati do bytu zůstavitelova a tam poslední pořízení písemné nebo ústní přijmouti.

§ 427.

Poslední pořízení řádně zřízené před notářem má stejnou platnost jako pořízení soudní.

Společná ustanovení.

§ 428.

Jedním spisem může pořídíti jen jediný zůstavitel.

§ 429.

Poslední pořízení, které by někdo učinil, dovolávaje se jiného spisu, má právní následky jen tehdy, když tento spis má všechny obřadnosti posledního pořízení.

Svědkové posledního pořízení.

§ 430.

Svědkové posledního pořízení se ve všech případech musí při obřadnostech posledního pořízení účastniti takovým způsobem, aby byli s to potvrditi, že zůstavitel a pořizovatel jsou jedna a táž osoba.

§ 431.

Svědky posledního pořízení nemohou býti: osoby mladší osmnácti let, nepříčetní, dále ti, kdož byli úplně nebo částečně zbaveni svéprávnosti, pak slepí, hluší, němí a konečně osoby neznalé jazyka, v kterém se činí projevy, jež se mají státi před svědky.

§ 432.

Dědic nebo odkazovník jest o tom, co se mu zůstavuje, svědkem nezpůsobilým, a právě tak

jsou nezpůsobilými svědky jeho manžel, rodiče, děti, pak sourozenci nebo osoby ve stejném stupni s ním sešvagřené anebo jeho placení lidé domácí. Aby ustanovení takové bylo platné, je třeba, aby buď bylo zůstavitelem vlastní rukou napsáno nebo aby bylo potvrzeno třemi způsobilými svědky.

§ 433.

Jestliže se něco zůstavuje pisateli posledního pořízení nebo jeho manželu, dětem, rodičům, pak sourozencům nebo osobám, které s ním jsou ve stejném stupni sešvagřeny, jest ustanovení takové zbaviti každé pochybnosti způsobem uvedeným v paragrafu předešlém.

§ 434.

Co se nařizuje o svědcích posledního řízení, platí také o osobách zúčastněných při pořízení veřejném.

Úlevy při pořizování.

§ 435.

Při posledních pořízeních na místech, kde se šíří nemoc, která, plodíc hrůzu, ochromuje styk mezi lidmi, jsou způsobilými svědky i osoby, které dosáhly roku čtrnáctého, i osoby částečně zbavené svéprávnosti.

§ 436.

K tomuto pořizování s úlevami stačí, aby byli jen dva svědci. Při nebezpečí nákazy není ani třeba, aby byli oba současně přítomni.

§ 437.

Ustanovení předcházejících paragrafů platí přiměřeně o posledních pořízeních zřízených při živelních nebo podnikových pohromách.

§ 438.

Zřizuje-li se poslední pořízení válečné, platí tyto úlevy: Písemné pořízení válečné psané cizí rukou vyžaduje k své platnosti, aby zůstavitel písemnost vlastní rukou podepsal a dal podepsati dvěma svědky, kteří nemusí býti současně přítomni. Ústní pořízení válečné vyžaduje, aby poslední vůle byla zůstavitelem prohlášena přede dvěma svědky, kteří však musí býti současně přítomni. Svědky posledního pořízení válečného mohou býti i osoby, které dosáhly roku čtrnáctého, i osoby částečně zbavené svéprávnosti.

§ 439.

Když uplyne šest měsíců od konce roku, kdy pořízení podle §§ 435 až 437 bylo učiněno, pozbude platnosti, nejde-li o pořízení zůstavitele, který od konce oné lhůty až do své smrti nebyl způsobilý pořídit. To platí stejně o posledním pořízení válečném, ale šestiměsíční lhůta se počítá od konce doby, v které lze válečná pořízení činiti.

§ 440.

Neplatnost pořízení pro nedostatek obřadností.

Neplatné je poslední pořízení, při kterém nebyla zachována některá obřadnost zde uvedená, ledaže by byla zákonem výslovně toliko doporučena.

II. Smlouva dědická.

Náležitosti smlouvy dědické.

§ 441.

Manželé mohou uzavříti smlouvu dědickou, podle níž jedna strana druhou ustanovuje za dědice a tato druhá ustanovení přijímá, nebo se takto za dědice ustanoví navzájem. Takovou smlouvu mohou uzavříti i snoubenci, ale je platná jen tenkrát, dojde-li mezi nimi k manželství.

§ 442.

K platnosti smlouvy dědické je potřebí formy notářského spisu.

§ 443.

Je-li smlouva dědická neplatná z toho důvodu, že nebyly zachovány obřadnosti pro ni předepsané, může míti přes to platnost posledního pořízení, jsou-li jinak splněny veškeré obřadnosti takového pořízení.

§ 444.

Všeobecné předpisy o způsobilosti ke smlouvám a k posledním pořízením platí též pro smlouvu dědickou. Je-li taková smlouva neplatná z toho důvodu, že nevyhovuje předpisům o způsobilosti ke smlouvám, může míti přes to platnost posledního pořízení, vyhovuje-li předpisům o způsobilosti pořizovati.

§ 445.

Výminky při smlouvě dědické.

Co jest všeobecně ustanoveno o výminkách při smlouvách, platí též při smlouvách dědických, vyjma § 736.

Právní následky smlouvy dědické.

§ 446.

Smlouva dědická nebrání manželům, aby nakládali se svým majetkem podle své libosti, dokud žijí.

§ 447.

Smlouvou dědickou nelze pořídíti o celé pozůstalosti. Čtvrtina pozůstalosti zůstává podle zákona volná, aby o ní zůstavitel podle své vůle pořídil, i když byla smlouvou zůstavena smluvnímu dědici pozůstalost celá. Chce-li zůstavitel zanechati dědici smluvnímu i tuto čtvrtinu, může tak učiniti jen zvláštním posledním pořízením.

§ 448.

Bylo-li pořízeno dědickou smlouvou, přísluší dědicům nepominutelným tatáž práva jako při jiné posloupnosti dědické.

Jak smlouva dědická pomíjí.

§ 449.

Všeobecné předpisy o tom, jak pomíjejí smlouvy, platí též o smlouvě dědické.

§ 450.

Dědickou smlouvu může zůstavitel zrušiti i posledním pořízením, jestliže se dědic dopustil něčeho, co je důvodem rozluky manželství z jeho viny, ačli v době onoho posledního pořízení nezaniklo už právo domáhati se rozluky.

§ 451.

Dojde-li na rozvod nebo na rozluku, platí, není-li ve smlouvě dědické ustanoveno jinak, tato pravidla: Dobrovolný rozvod se dědické smlouvy nedotýká. Jsou-li nedobrovolným rozvodem vinny strany obě nebo není-li jím vinna strana žádná, může každá odvolati dědickou smlouvu jednostranným posledním pořízením. Je-li nedobrovolným rozvodem vinna

jen strana jedna, má toto právo jen strana nevinná. Rozluka dědickou smlouvu sice ruší, ale povolání nevinného manžela zůstává v platnosti.

HLAVA 17.

Náhradnictví a svěřenské nástupnictví.

Náhradnictví.

§ 452.

Zůstavitel může pro případ, že ten, kdo byl za dědice povolán, nenabude dědictví, povolati dědice jiného; a podobně může povolati i další náhradníky. Tímto ustanovením se zřizuje náhradnictví. Dědictví napadne tomu, kdo je v řadě nejbližší.

§ 453.

I když zůstavitel ustanoví náhradnictví buď pro ten případ, že by osoba povolaná dědit nechtěla, nebo pro ten případ, že by dědit nemohla, je v pochybnosti rozuměti, že bylo náhradnictví ustanoveno pro oba ty případy.

Právní následky náhradnictví.

§ 454.

Břemena uložená dědici postihují také náhradníka, který vstupuje na jeho místo, ač nevychází-li z vůle zůstavitelovy nebo z povahy věci najevo, že se vztahují jedině k dědici. Stejně platí o břemenech postihujících náhradníka se zřetelem k náhradníkům dalším.

§ 455.

Jsou-li povoláni za náhradníky spoludědicové sami, má se za to, že zůstavitel chtěl podíliti náhradníky v takovém poměru, v jakém podělil dědice. Povolá-li se však za náhradníka mimo spoludědice ještě někdo jiný, rozdělí se uvolněný podíl rovným dílem.

Svěřenské nástupnictví.

§ 456.

Zůstavitel může nařídit, že dědictví po smrti dědice nebo v jiných určitých případech má přejíti na jinou osobu. Tímto ustanovením se zřizuje svěřenské nástupnictví. V povolání

svěřenského nástupníka je obsaženo povolání náhradníka.

§ 457.

Zřízení nástupnictví je spatřovati v tom, když zůstavitel svému dědici ustanoví dědice nebo když mu zakáže, aby o zanechaném jmění pořizoval, když povolá za dědice někoho, kdo v době smrti zůstavitele není ani zplozen, když povolá dědice pod výminkou nebo se lhůtou. Zákaz určitý předmět zciziti nevylučuje práva o něm pořizovati.

Obmezení svěřenského nástupnictví.

§ 458.

Řada, v které mají po sobě následovati nástupníci, není obmezena, jsou-li všichni zůstavitelovými současníky.

§ 459.

Nejsou-li to současníci, nýbrž takoví nástupníci, kteří v době smrti zůstavitele ještě nejsou zplozeni, zanikne svěřenský závazek, jakmile jmění nabude první nástupník nesoučasník.

§ 460.

Výklad náhradnictví a svěřenského nástupnictví.

Je-li povolání za dědice, které podle toho, co je ustanoveno výše, by bylo pokládati za náhradnictví nebo za svěřenské nástupnictví, vyjádřeno pochybně, vyloží se tak, aby dědicova volnost nakládati s dědictvím byla obmezena co nejméně. Proto také, je-li pochybno, zdali jde o náhradnictví či o svěřenské nástupnictví, je nařízení pokládati za náhradnictví.

Zánik náhradnictví a svěřenského nástupnictví.

§ 461.

Náhradnictví pomine, jakmile se povolaný dědic přihlásí k dědictví. Svěřenské nástupnictví pomine, když z povolaných nástupníků již nikoho není nebo když je rozhodnuto, že případ, pro který nástupnictví bylo zřízeno, nenastane.

§ 462.

Není-li jiná vůle zůstavitelova zřejmá, přechází právo nástupníka na jeho dědice i tehdy,

když se nástupník nedožije případu, pro který bylo nástupnictví zřízeno.

§ 463.

Není-li jiná vůle zůstavitelova zřejmá, pozbude moci nástupnictví svěřenské, ustanovené osobě choromyslné nebo slabomyslné, zanechá-li platné poslední pořízení, anebo jestliže soud její úplné zbavení svéprávnosti zruší nebo přemění v částečné; a nástupnictví svěřenské neožije ani tehdy, když ona osoba pro choromyslnost nebo pro slabomyslnost znovu pozbude způsobilosti pořídit, neučinivši dříve, než se tak stalo, poslední pořízení.

§ 464.

Není-li jiná vůle zůstavitelova zřejmá, zanikne náhradnictví nebo svěřenské nástupnictví, které zůstavitel ustanovil svému dítěti v době, kdy nemělo potomstva, zanechá-li toto dítě pokrevné potomky způsobilé dědit.

§ 465.

Obdoba svěřenského nástupnictví.

Právní poměry, jaké vznikají svěřenským nástupnictvím, lze zakládati také jednáním mezi živými.

HLAVA 18.

Odkazy.

Zřízení odkazu.

§ 466.

K platnosti odkazu je nutno, aby byl zůstaven osobě, která je způsobilá dědit, a aby se tak stalo platným posledním pořízením.

§ 467.

Darování závislé na výmince, že obdarovaný dárce přežije, je po zákonu odkazem, jestliže se dárce nevzdal práva dar odvolat (§ 807).

§ 468.

Zůstavitel může také jednomu dědici nebo několika spoludědicům zanechat odkaz přednostní; vzhledem k tomuto odkazu budou posuzováni jako odkazovníci.

Koho lze obtížiti odkazem.

§ 469.

Odkazy připadají k tíži všem dědicům podle poměru jejich podílů, a to i tenkrát, byla-li odkázána věc náležející jednomu ze spoludědiců. Přes to záleží na zůstaviteli, chce-li zvláště přikázati splnění odkazu jednotlivému spoludědici nebo i odkazovníku.

§ 470.

Okolnost, že hodnota dalšího odkazu, jenž byl uložen odkazovníku, přesahuje hodnotu odkazu, jenž mu byl zůstaven, nezbavuje odkazovníka povinnosti dokonale splniti, co mu bylo uloženo. Jestliže však odkazovník odkazu nenabude, je povinen ten, komu odkaz připadne, vzíti na se toto břemeno nebo přenechati odkaz, který mu připadl, odkazovníku, jenž je na tento odkaz poukázán.

§ 471.

Zůstavitel, který odkazem pamatuje na určitou skupinu lidí, jako na příbuzné, služebné nebo chudé, nebo neurčitě na účely dobročinné a podobné, může ponechati dědici nebo někomu jinému, aby určil, jak a která z těchto osob nebo účelů mají býti poděleny. Nevyslovil-li se o tom zůstavitel, má volbu dědic. Nemůže-li dědic volbu vykonati, určí odkazovníky soud.

§ 472.

Náhradnictví a svěřenské nástupnictví při odkazech.

Zůstavitel může při odkaze nařídit náhradnictví nebo svěřenské nástupnictví. Při tom se užije přiměřeně předpisů hlavy předchozí.

Vykládací pravidla o jednotlivých druzích odkazů:

a) věcí určených podle druhu;

§ 473.

Odkáže-li zůstavitel jednu věc nebo několik věcí určitého druhu a je-li více takových věcí v pozůstalosti, má volbu osoba obtížená. Musí však zvoliti takový kus, aby ho odkazovník mohl užíti. Ponechá-li se odkazovníku, aby si z několika věcí vybral, může zvoliti i věc nejlepší.

§ 474.

Odkáže-li zůstavitel jen ze svého jmění jednu věc nebo několik věcí určitého druhu a nejsou-li věci toho druhu v pozůstalosti, není odkaz platný. Není-li jich určené množství, spokojí se odkazovník těmi, které v pozůstalosti jsou.

§ 475.

Odkáže-li zůstavitel jednu věc nebo několik věcí určitého druhu, ale nikoliv jen ze svého jmění, a není-li takových věcí v pozůstalosti, je osoba obtížená povinna opatřiti je odkazovníku v jakosti, jaká je přiměřená poměrům a potřebám odkazovníkovým. Odkaz peněz zavazuje k jich zaplacení, ať hotové peníze v pozůstalosti jsou či nikoliv.

§ 476.

Zůstavitel může také jiné osobě ponechati, aby zvolila, kterou z několika věcí má dostati odkazovník. Nemůže-li nebo nechce-li tato osoba vykonati volbu, určí odkaz soud, hledě k poměrům a potřebám odkazovníkovým. Soud určí odkaz také tehdy, když odkazovník nevykoná volby, která mu byla ponechána, ve lhůtě ustanovené k žádosti obtížené osoby.

b) věci určité;

§ 477.

Je-li odkaz určité věci v jednom nebo v několika ustanoveních opakován, nemá odkazovník práva na odkázanou věc i na její cenu zároveň. Jiné odkazy, byť i obsahovaly věc téhož druhu nebo touž peněžní částku, náležejí odkazovníku, kolikrátkoli jsou opakovány.

§ 478.

Odkaz je neplatný, jestliže odkázaná věc v době posledního pořízení náležela odkazovníkovi. Nabyl-li jí později, zaplatí se mu obecná cena věci; dostal-li ji však bezplatně od samého zůstavitele, má se za to, že odkaz byl zrušen.

§ 479.

Neplatný jest odkaz věci cizí, která v době nápadu nenáleží ani zůstaviteli, ani dědici nebo odkazovníku, který ji má poskytnouti někomu jinému; mají-li uvedené osoby na věci odkázané podíl nebo nějaké právo, týká se odkaz jen tohoto podílu nebo práva. Naří-

dil-li však zůstavitel, že má býti cizí věc zakoupena a poskytnuta odkazovníku, avšak její vlastník ji nechce prodati za cenu obecnou, vyplatí se odkazovníku tato cena. Je-li odkázaná věc zastavena nebo jinak zatížena, postihují příjemce tyto závady.

c) pohledávky;

§ 480.

Odkáže-li zůstavitel pohledávku, která mu náleží za někým jiným, je obtížená osoba povinna postoupiti odkazovníku tuto pohledávku i s úroky zadrženými a dále plynoucími a s veškerými pomůckami a zajišťovacími prostředky.

§ 481.

Odkaz všech pohledávek zahrnuje sice i pohledávky vzniklé po zřízení odkazu, nikoli však pohledávky z cenných papírů prodejných a vkladních knížek, ani jistiny váznoucí na nemovitosti, ani pohledávky vznikající z práva věcného.

§ 482.

Odkaz pohledávky, kterou má zůstavitel za odkazovníkem, zavazuje obtíženou osobu k tomu, aby vydala odkazovníku kvitanci a vrátila dlužní úpis.

§ 483.

Prominutí dluhu se vztahuje jen na dluhy přítomné, nikoli však na ty, které vzniknou po zřízení odkazu. Promine-li se odkazem právo zástavní nebo rukojemství, neplyne z toho ještě, že byl prominut také dluh. Prodlouží-li se lhůty platební, je přes to úroky platiti dále.

§ 484.

Odkaz dluhu, který má zůstavitel zaplatiti odkazovníku, má ten právní následek, že obtížená osoba je povinna dluh zůstavitelem určitě vyjádřený nebo odkazovníkem prokázaný uznati a zaplatiti nejpozději ve lhůtě určené pro splnění ostatních odkazů, nehledíc k výminkám nebo lhůtám se zůstavitelem sjednaným. Nařídí-li zůstavitel zajištění pohledávky odkazovníkovy, jest ji zajistiti dostatečným způsobem (§§ 1212 až 1218).

§ 485.

Odkáže-li zůstavitel někomu stejnou částku, jakou mu je sám dlužen, má se za to, že odkazem chtěl shladiti dluh.

d) věna (přínosu);

§ 486.

Odkáže-li zůstavitel věno (přínos), jehož blíže neurčil, osobě, které není povinen přínos dáti, rozumí se tím beze zření k jejímu vlastnímu majetku takový přínos, jaký odpovídá jejím poměrům v době zřízení odkazu.

§ 487.

Odkáží-li věno (přínos) rodiče dcerám, platí ustanovení o započtení na podíl dědický (§§ 602 až 607).

e) zaopatření, vychování, výživy;

§ 488.

Zaopatřením se rozumějí strava, ošacení, byt a ostatní potřeby, a to doživotně, jakož i potřebné vyučování. To vše se rozumí také vychováním. Vychování však končí dokonaným dvacátým prvním rokem. Výživou se rozumí poskytování stravy na dobu života.

§ 489.

Není-li míra některého z těchto odkazů patrná z vůle zůstavitelovy, projevené výslovně nebo mlčky dosavadní podporou poskytovanou odkazovníku, určí se podle poměrů odkazovníkových.

§ 490.

f) nábytku, domácího zařízení;

Nábytkem se rozumějí věci, kterých je třeba k slušnému užívání bytu; domácím zařízením se rozumí všechno, čeho je třeba k vedení domácnosti. Nástroje k provozování živnosti se tím nerozumějí. O míře platí paragraf předcházející.

§ 491.

g) zlata, stříbra;

Odkaz zlata nebo stříbra zahrnuje drahé kovy zpracované i nezpracované, ale nikoli mince, ani to, co je pouhou částí nebo ozdobou jiného předmětu pozůstalostního.

§ 492.

h) dětem;

Dětmi se rozumějí jen synové a dcery, jestliže zůstavitel něčím pamatoval na děti někoho jiného; jde-li však o jeho děti vlastní, zahrnují se slovem tím i potomci vstupující na jejich místo.

§ 493.

ch) příbuzným.

Odkaz, zanechaný příbuzným blíže neurčeným, poskytne se těm z nich, kdož podle zákonné posloupnosti jsou nejbližší.

§ 494.

I při odkazech se užije ustanovení § 399.

Nabytí odkazu.

§ 495.

Odkazovník nabývá zpravidla (§ 520) hned smrtí zůstavitele práva na odkaz pro sebe a pro své nástupce.

§ 496.

Po smrti zůstavitele lze právo na odkaz zciziti.

§ 497.

Prohlásí-li odkazovník způsobem, jaký je předepsán pro odmítnutí dědictví, že odkazu nechce, hledí se na to tak, jako kdyby byl práva na odkaz nenabyl.

§ 498.

Odkázané věci nabude odkazovník jen způsobem, jakým se vůbec nabývá jednotlivých práv majetkových.

Den splatnosti.

§ 499.

Odkaz jednotlivých věcí pozůstalostních a práv na ně se vztahujících, pak menších odměn pro zaměstnance, jakož i odkazy dobročinné mohou býti požadovány ihned; jiné odkazy jsou splatné za rok od smrti zůstavitele, není-li zřejmá jinaká vůle zůstavitele.

§ 500.

Je-li odkázána jednotlivá věc pozůstalostní, náležejí odkazovníku ode dne smrti zůstavitele

také úroky, užitky, i cokoli jinak přibude. Naproti tomu postihují příjemce tímto dnem i závady váznoucí na odkaze, ano i ztráta, jestliže se věc odkázaná zhorší nebo zmaří skutečnostmi, za které nikdo jiný neodpovídá.

§ 501.

Byly-li někomu odkázány dávky splatné ročně, měsíčně nebo podobně, nabude odkazovník práva k částce, která připadá na celou lhůtu, když se dožije i jen počátku této lhůty. Přes to se stane dávka splatnou, teprve až lhůta projde. První lhůta běží ode dne smrti zůstavitele. O splatnosti odkazu výživy platí § 1269.

§ 502.

Právo odkazovníka na zajištění.

Co do zajištění nemá odkazovník vůči dědici více práv než jiný věřitel. Má však právo na zajištění při odkazech, obsahujících plnění, která se opakují, jakož i při odkazech, jichž splnění se nelze domáhati se zřetelem na zákonnou lhůtu (§ 499) nebo se zřetelem na lhůtu nebo na výminku doloženou k odkazovému nařízení; práva toho však nemá, je-li zřejmé, že zajištění není třeba.

Komu připadne uvolněný odkaz.

§ 503.

Odkaz, který odkazovník přijmouti nemůže nebo nechce, napadne náhradníku (§ 472). Není-li náhradníka a je-li celým odkazem pamatováno na několik osob buď bez určení podílů nebo všeobecným výrazem znamenajícím rovné podělení, přibude uvolněný podíl poměrně podílníkům ostatním.

§ 504.

Je-li odkazovníku zůstaven určitý podíl, nemá práva na přírůstek, ledaže lze míti za to, že zůstavitel chtěl vyjmenovaným odkazovníkům zanechati odkaz celý a že určením podílů nechtěl nic jiného než obmeziti odkazovníky navzájem.

§ 505.

Mimo případy uvedené v předcházejících paragrafech povinnost splniti odkaz zanikne.

§ 506.

Kdo má podle §§ 503 až 505 prospěch z uvolnění odkazu nebo z toho, že zanikne povin-

nost splniti odkaz, toho postihují i břemena s odkazem spojená, jestliže nezáleží pouze v osobních úkonech osoby původně obtížené.

Práva dědice přihlášeného s výhradou soupisu.

§ 507.

Je-li čistá pozůstalost odkazy obtížena tak, že je téměř vyčerpána, má dědic právo jen na náhradu nákladů učiněných ve prospěch pozůstalosti a na přiměřenou odměnu za svoji námahu. Pokud nestačí pozůstalost k úhradě těchto jeho pohledávek, může je požadovati od odkazovníků podle hodnoty odkazů a má v té příčině právo zadržovací.

§ 508.

Nestačí-li čistá pozůstalost k vyřízení všech odkazů, uspokojí se přede všemi ostatními odkaz zaopatření, vychování a výživy (§ 488), ostatní odkazy se poměrně sníží. Dědic má stejná práva jako podle § 507 a není povinen vyřizovati odkazy bez náležitého zajištění.

§ 509.

Jestliže odkazovníci odkazy již obdrželi, provede se srážka podle hodnoty, jakou měl odkaz v době přijetí, a podle užitků, které již byly z něho získány, ale tak, že zcizil-li odkazovník odkaz v omylu o jeho pravé hodnotě, nejde ztráta na jeho vrub. Odkazovníku je však vždy volno vyhnouti se přispění tím, že odkaz nebo jeho uvedenou hodnotu a získané užitky vrátí do pozůstalosti; strany nákladů nebo zhoršení se hledí k němu jako k poctivému držiteli.

§ 510.

Nechce-li dědic vykonání poslední vůle věnovati svoje prostředky a námahu, je povinen zažádati za zřízení opatrovníka pozůstalosti.

HLAVA 19.

Vedlejší ustanovení v posledním pořízení; změna a zrušení posledního pořízení.

§ 511.

Zůstavitel může k ustanovením posledního pořízení připojiti výminku, doložení času nebo příkaz; může poslední pořízení změniti nebo zrušiti.

Vedlejší ustanovení.

1. Výminky:

§ 512.

a) nesrozumitelné;

Na nesrozumitelné výminky se hledí tak, jako kdyby nebyly k ustanovení připojeny.

b) nemožné, zmatené nebo nedovolené;

§ 513.

Ustanovení, kterým se někomu uděluje právo s nemožnou výminkou odkládací, je neplatné. Na nemožnou výminku rozvazovací se hledí tak, jako kdyby nebyla k ustanovení připojena.

§ 514.

Totéž platí o výminkách zmatených a o výminkách příčících se zákonnému zákazu nebo dobrým mravům.

§ 515.

c) výminka týkající se manželství.

K výmince, aby dědic nebo odkazovník neuzavíral manželství, ani když dojde svéprávnosti, se hledí tak, jako kdyby nebyla připojena. Zůstavitel však může zanechati své manželce požívací právo nebo jiný trvalý důchod pro dobu jejího vdovství nebo se podobně postarati o jinou ženu po dobu, než se provdá.

§ 516.

Výminka, která se splnila za života zůstavitele.

Směřuje-li výminka k jednání dědice nebo odkazovníka, které jím může býti opakováno, musí býti po smrti zůstavitele znovu vykonáno, i když se tak již stalo za života zůstavitele.

§ 517.

Zda výminka přechází na náhradníky nebo na svěřenské nástupníky.

Výminka uložená dědici nebo odkazovníku nevztahuje se na náhradníka ani na svěřen-

ského nástupníka, není-li zřejmá jinaká vůle zůstavitele.

Splnění výminky.

§ 518.

Práva výminkou obmezeného lze nabýti nebo pozbýti jen tehdy, stane-li se událost, o kterou ve výmince jde, skutkem, ať již to závisí na náhodě, na vůli dědice nebo odkazovníka, anebo na vůli osoby jiné. Záporná výminka odkládací platí jako kladná výminka rozvazovací obsahu opačného.

§ 519.

Jestliže dědic nebo odkazovník, kterému je splnění výminky na újmu, zmaří její splnění způsobem, který se příčí dobrým mravům, platí výminka za splněnou. Jestliže takovým způsobem způsobí splnění výminky dědic nebo odkazovník, kterému je splnění na prospěch, platí výminka za zmařenou.

§ 520.

Právní následky výminky odkládací.

K nabytí toho, co bylo zůstaveno s výminkou odkládací, je třeba, aby osoba, jíž bylo něco takto zůstaveno, událost, o kterou ve výmince jde, přežila a byla způsobilá dědit.

2. Doložení času.

§ 521.

Je-li nejisto, zda nastane doba, jejímž doložením zůstavitel obmezil právo někomu zůstavené, platí takové ustanovení za výminečné.

§ 522.

Je-li čas určen tak, že rozhodná chvíle nastati musí, přechází zůstavené právo jako jiná nepodmíněná práva na dědice té osoby, jíž bylo takto zůstaveno.

§ 523.

Bylo-li by zřejmé, že doba vyměřená v posledním pořízení nikdy nastati nemůže, bude toto doložení času posuzováno jako připojení výminky nemožné. Jen když se zůstavitel bezpochyby toliko zmýlil ve výpočtu času, určí se rozhodná chvíle podle jeho pravděpodobné vůle.

Poměr mezi tím, kdo nabyl dědictví nebo odkazu s výminkou nebo s doložením času, a jeho nástupcem.

§ 524.

Dokud právo dědice nebo odkazovníka zůstává odsunuto, protože vymíněná událost ještě nenastala nebo že určený čas ještě nepřišel, spravuje se poměr mezi ním a osobami, kterým dědictví nebo odkaz připadne, ustanoveními o svěřenském nástupnictví.

§ 525.

To platí stejně o poměru mezi tím, komu se dostalo dědictví nebo odkazu s výminkou rozvazovací anebo jen na určený čas, a osobou, které má dědictví nebo odkaz připadnouti, uskuteční-li se vymíněná událost nebo až přijde určený čas.

3. Příkaz.

§ 526.

Připojí-li zůstavitel, zůstavuje někomu něco, příkaz, posuzuje se tento příkaz jako výminka rozvazovací, takže se právo zůstavené zmaří, nebude-li proveden.

§ 527.

Nelze-li příkaz splniti, je povinnost snažiti se, aby alespoň přibližně mu bylo co možná vyhověno. Není-li ani to možno, podrží osoba příkazem obtížená to, co jí bylo zůstaveno, není-li zřejmá opačná vůle zůstavitelova. Kdo se učiní neschopným splniti příkaz, věda, že jej tím maří, pozbude toho, co mu bylo zůstaveno.

§ 528.

V pochybnosti je pokládati ustanovení za příkaz a nikoli za výminku.

§ 529.

Jestliže se pořizovatel vyslovil o účelu, ke kterému někomu něco zanechává, avšak neuložil povinnosti užíti zanechané věci k onomu účelu, nemá jeho přání právních následků.

§ 530.

Na příkaz jednání nemožného nebo nedovoleného (§§ 513, 514) se hledí tak, jako by nebyl k ustanovení připojen.

Zrušení posledního pořízení:

1. zřízením nového pořízení: závěti;

§ 531.

Starší závěť se zrušuje platnou závětí novější, není-li z novější závěti zřejmé, že starší má býti zachována zcela nebo zčásti v své moci.

§ 532.

Starší dovětek se novou závětí ruší, jen pokud to plyne ze závěti nové.

§ 533.

nebo dovětku.

Nařízení obsažená v starší závěti nebo v dovětku se neruší novějším dovětkem, není-li z tohoto novějšího dovětku patrno, že vůle zůstavitelova jest jiná.

§ 534.

Je-li několik posledních pořízení, o nichž nelze zjistiti, které je novější, platí všechna vedle sebe, pokud se jako celky spolu dají srovnati. Nedají-li se takto srovnati, hledí se k tomu tak, jako by každé z nich bylo ustanovilo nikoliv o podílu zůstaveném, nýbrž o podílu přiměřeně sníženém.

§ 535.

Neplatnost zrušovací doložky.

Právních následků nemá doložka připojená k závěti nebo k dovětku, která prohlašuje za neplatná příští pořízení vůbec, nebo taková, jež nebudou zřízena určitým způsobem.

2. odvoláním:

§ 536.

Chce-li zůstavitel své pořízení zrušiti a nového neučiniti, může je odvolati výslovně anebo zničiti listinu.

§ 537.

Odvolati platně poslední pořízení může zůstavitel jen za takových okolností, za jakých se platně pořizuje. Kdo byl částečně zbaven

svéprávnosti pro marnotratnost, pijáctví nebo pro navyklé nadužívání nervových jedů, může platně odvolati svoje poslední pořízení, nezkrátí-li tím své zákonné dědice nad míru § 408.

a) výslovným;

§ 538.

Odvolání posledního pořízení, ať soukromého či veřejného, vyžaduje takových obřadností, jakých je třeba k platnému pořízení.

§ 539.

Ustanovení, kterým zůstavitel dědici nebo odkazovníku zakazuje s pohrůžkou nějaké újmy, aby neodporoval poslednímu pořízení, nemá právních následků, jde-li toliko o odpor proti pravosti posledního pořízení nebo proti výkladu jeho smyslu.

b) mlčky učiněným.

§ 540.

Kdo listinu posledního pořízení zničí, zruší svoje pořízení. Zničí-li zůstavitel jen jeden z několika prvopisů pořízení, nelze z toho ještě usuzovati na jeho odvolání. Pokud lze z jiného porušení listiny souditi na zrušovací vůli zůstavitelovu, je posouditi podle okolností.

§ 541.

Nelze-li ve zničení nebo v porušení listiny spatřovati platně projevenou vůli zůstavitelovu nebo ztratila-li se listina, podrží poslední pořízení platnost.

§ 542.

Zničí-li zůstavitel novější písemné pořízení a starší uchová, nabude toto starší písemné pořízení zase moci. Ústní pořízení starší tím znovu moci nedojde.

§ 543.

Vyžádá-li si zůstavitel vrácení posledního pořízení veřejného, nepozbývá tím pořízení ještě platnosti, má-li jinak veškeré náležitosti pořízení soukromého.

Kdy se má za to, že je odkaz odvolán.

§ 544.

Jestliže zůstavitel odkázanou pohledávku vymůže a vybere, jestliže odkázanou věc zcizí

a znovu jí nenabude, nebo změní-li ji takovým způsobem, že je to již věc jiná, má se za to, že odkaz je odvolán.

§ 545.

Zapraví-li však dlužník pohledávku z vlastního podnětu, stane-li se zcizení odkázaného předmětu na příkaz úřední nebo je-li věc změněna bez svolení zůstavitelova, platí odkaz.

Odmítnutí dědictví.

§ 546.

Nechce-li nebo nemůže-li pozůstalost přijmouti ani dědic ani náhradník, napadne právo dědické zákonným dědicům.

§ 547.

Komu se takto dostane dědictví, je povinen dosti učiniti ostatním nařízením zůstavitelovým.

HLAVA 20.

Posloupnost zákonná.

§ 548.

Případy posloupnosti zákonné.

Kde nedojde k posloupnosti podle dědické smlouvy nebo podle závěti, nastane zákonná posloupnost k celé pozůstalosti nebo k její části.

Dědicové zákonní.

I. Zákonné právo dědické příbuzných původu manželského.

§ 549.

Zákonnými dědici jsou především ti, kdož jsou se zůstavitelem spojeni nejbližší třídou příbuzenství manželského.

Třídy příbuzných povolané k dědictví.

§ 550.

Do první třídy náležejí ti, kdož se pojí v kmen zůstavitelův, totiž jeho děti a potomstvo jejich; do druhé třídy zůstavitelovi rodiče a jejich kmeny, totiž zůstavitelovi sourozenci a jejich potomstvo; do třetí třídy zů-

stavitelovi staří rodiče a kmeny jejich, totiž sourozenci rodičů zůstavitelových a jejich potomstvo; ze čtvrté třídy se k dědictví povolávají jen staří rodiče rodičů zůstavitelových.

První třída: Děti.

§ 551.

Má-li zůstavitel manželské děti prvního stupně, připadne jim celé dědictví, ať se narodily za života zůstavitele nebo po jeho smrti, a rozdělí se mezi ně rovným dílem. Vnuci ze synů a dcer dosud žijících a pravnuci z dosud žijících vnuků nemají práva na posloupnost dědickou.

§ 552.

Zemře-li dítě před zůstavitelem a zanechá-li dítě nebo několik dětí, připadne podíl, který by byl připadl zemřelému dítěti, tomuto pozůstalému vnuku celý nebo těmto několika vnukům rovným dílem. Zemře-li také některý z těchto vnuků a zůstanou-li po něm pravnuci, rozdělí se právě tak podíl zemřelého vnuka mezi ně rovným dílem. Zůstanou-li po některém zůstaviteli potomci ještě vzdálenější, provede se dělení poměrně podle právě ustanoveného pravidla.

§ 553.

Takto se dělí pozůstalost nejen tehdy, když se vyskytnou vnuci po zemřelých dětech vedle dětí ještě žijících, anebo vzdálenější vedle bližších potomků zůstavitelových, nýbrž i tehdy, když se má pozůstalost rozděliti mezi vnuky po různých dětech nebo mezi pravnuky po různých vnucích.

Druhá třída: Rodiče a jejich potomstvo.

§ 554.

Není-li způsobilého dědice, který by pocházel od zůstavitele, napadne pozůstalost těm, kdož jsou se zůstavitelem příbuzni ve třídě druhé, totiž rodičům a jejich potomkům. Žijí-li dosud oba rodiče, náleží jim dědictví rovným dílem. Je-li některý z rodičů mrtev, nastoupí v jeho právo děti nebo jejich potomstvo a polovina, která by byla náležela zemřelému, se mezi ně rozdělí podle zásad o dědění potomstva zůstavitelova, ustanovených v §§ 551 až 553.

§ 555.

Jsou-li oba rodiče mrtvi, dělí se podle §§ 551 až 553 otcova polovina dědictví mezi jeho děti a jejich potomstvo, matčina polovina pak mezi její děti a jejich potomstvo. Není-li po rodičích jiného potomstva mimo děti od obou pocházející a jejich potomky, rozdělí se mezi ně stejným způsobem poloviny obě. Jsou-li však mimo ně také děti, které pocházejí jen od jednoho z rodičů, dostane se dětem pocházejícím od rodičů obou nebo jejich potomstvu podílů po obou rodičích, ostatním jen po rodiči jejich.

§ 556.

Je-li některý z rodičů zůstavitelových mrtev a nezůstali po něm potomci, připadne celé dědictví druhému dosud žijícímu rodiči. Není-li ani druhý na živu, rozdělí se celé dědictví mezi jeho potomky podle zásad dosud uvedených.

Třetí třída: Staří rodiče a jejich potomstvo.

§ 557.

Jsou-li rodiče zůstavitelovi mrtvi a ani potomstvo po nich nezůstalo, napadne dědictví třídě třetí, totiž starým rodičům zůstavitelovým a jejich potomstvu. Dědictví se pak dělí ve dva stejné díly; polovina náleží rodičům otcovým a jejich potomkům, druhá rodičům matčiným a jejich potomkům.

§ 558.

Každá z těchto polovin se dělí rovným dílem mezi staré rodiče jedné a druhé strany, jsou-li dosud na živu. Je-li mrtev některý starý otec nebo stará matka, rozdělí se jejich podíl mezi jejich potomstvo podle zásad, podle nichž jest děliti v druhé třídě celé dědictví mezi děti a další potomky rodičů zůstavitelových (§§ 554 až 556); jsou-li na té neb oné straně mrtvi staří rodiče oba, rozdělí se podle týchž zásad polovina této straně připadající mezi jejich potomstvo.

§ 559.

Je-li na straně otcově nebo na straně matčině mrtev některý ze starých rodičů a nezůstali po něm potomci, připadne jeho podíl druhému starému rodiči s téže strany. Jsou-li na straně otcově nebo na straně matčině oba staří rodiče mrtvi a nezůstali-li po žádném z nich potomci, připadne jejich podíl starým

rodičům druhé strany; je-li některý z nich mrtev, připadne jeho podíl jeho potomkům, a nezůstali-li po něm potomci, druhému strarému rodiči.

§ 560.

Dědicové z čtvrté třídy: Staří rodiče rodičů zůstavitelových.

Jestliže vymřela třída třetí, jsou k posloupnosti podle zákona povoláni staří rodiče rodičů zůstavitelových. Starým rodičům zůstavitelova otce připadá polovina dědictví, starým rodičům matčiným druhá. Obě dvojice starých rodičů se dělí o polovici na ně připadající rovným dílem. Není-li již na živu jednotlivý člen dvojice, připadne uprázdněná osmina členu druhému, je-li živ. Není-li dvojice na živu, připadne tato čtvrtina druhé dvojici téže strany. Jsou-li obě dvojice jedné strany mrtvy, jsou povolány k celé pozůstalosti dvojice strany druhé v témž poměru, v jakém se dělí o polovici, která jim napadá přímo.

§ 561.

Několikeré příbuzenství.

Je-li kdo se zůstavitelem příbuzný s více než s jedné strany, má s každé strany dědické právo, které by mu náleželo jako příbuznému této strany (§ 555).

§ 562.

II. Zákonné právo dědické dětí z manželství prohlášeného za neplatné a dětí legitimovaných.

Děti pocházející z manželství prohlášeného za neplatné a děti legitimované mají co do zákonné posloupnosti práva dětí manželských.

§ 563.

III. Zákonné právo dědické dětí nemanželských.

Děti nemanželské mají stejné právo s dětmi manželskými při zákonné posloupnosti po matce a po jejích příbuzných.

§ 564.

IV. Zákonné právo dědické osvojenců.

Osvojenci mají, neustanovuje-li smlouva o osvojení nic jiného, při zákonné posloupnosti

po osvojiteli stejné právo dědické jako děti manželské. Po jeho příbuzných zákonného práva dědického nemají. Podrží však zákonné právo dědické po příbuzných svých.

V. Zákonné právo dědické po dětech uvedených v §§ 562 až 564.

§ 565.

Rodičům a jejich příbuzným náleží po dětech z manželství prohlášeného za neplatné a po dětech legitimovaných totéž zákonné právo dědické jako po dětech manželských.

§ 566.

Po dítěti nemanželském náleží zákonné právo dědické jen matce a jejím příbuzným.

§ 567.

Osvojitel nemá zákonného práva dědického po osvojenci. Pozůstalost osvojencova připadne při zákonné posloupnosti příbuzným osvojencovým.

VI. Zákonné právo dědické pozůstalého manžela.

§ 568.

Pozůstalý manžel je zákonným dědicem čtvrtiny pozůstalosti vedle zůstavitelových dětí a jejich potomků, poloviny pozůstalosti vedle zůstavitelových rodičů a jejich potomků i vedle jeho starých rodičů. Podílu, který by se z druhé polovice pozůstalosti uvolnil po některém ze starých rodičů, dostane se pozůstalému manželu. Není-li ani zákonných dědiců první a druhé třídy, ani starých rodičů, dostane se pozůstalému manželu celé pozůstalosti.

§ 569.

Bylo-li pozůstalému manželu něco zůstaveno svatební nebo dědickou smlouvou, má volbu mezi tím, co mu připadá z těchto smluv, a tím, co mu připadá ze zákona.

§ 570.

Je-li pozůstalý manžel příbuzným zůstavitelovým, přísluší mu zákonné právo dědické i jako manželu i jako příbuznému.

§ 571.

Mimo podíl dědický připadají pozůstalému manželu jako přednostní odkaz movitosti náležející k manželské domácnosti, vedle dětí zůstavitelových prvního stupně však jen to, co je nutno k jeho vlastní potřebě.

§ 572.

Manžel rozvedený svou vinou nemá zákonného práva dědického. Právo na movitosti podle § 571 manželu nepřísluší, ani když byl rozveden beze své viny.

§ 573.

Odúmrt.

Není-li osob povolaných k posloupnosti dědické nebo nenabude-li nikdo z nich dědictví, připadá pozůstalost jako odúmrt státu.

HLAVA 21.

Díl povinný.

Komu přísluší povinný díl.

§ 574.

Nepominutelným dědicům, a to dětem zůstavitelovým, a není-li jich, jeho rodičům, musí se dostati z pozůstalosti povinného dílu, pokud není kryt započitatelným poskytnutím mezi živými.

§ 575.

Dětmi se podle obecného pravidla § 75 rozumějí také vnuci a pravnuci, rodiči pak rodiče všech stupňů. Mezi příbuznými manželskými a nemanželskými není rozdílu. Záleží vždy jen na tom, zdali jde o osobu, která má právo k dědické posloupnosti zákonné a na které by při této posloupnosti byla řada. Osvojencům, jestliže by měli zákonné právo dědické, náleží vůči osvojiteli stejné právo na povinný díl jako dětem manželským.

Kolik činí povinný díl.

§ 576.

Povinný díl pro dítě činí polovinu, pro předka třetinu hodnoty zákonného podílu.

§ 577.

Kdo se zřekl dědictví nebo povinného dílu, kdo je podle zákona nezpůsobilý dědit nebo kdo byl po právu zůstavitelem vyděděn, nemá práva na povinný díl, ale při výpočtu povinných dílů se k němu hledí právě tak, jako by z dědického práva nebyl vyloučen.

Důvody vydědění.

§ 578.

Dítě může býti vyděděno:

1. jestliže zůstavitele bez pomoci opustilo v nouzi;

2. bylo-li pravoplatně odsouzeno pro zločin svědčící o zvrhlé povaze;

3. vede-li vytrvale zhýralý život.

§ 579.

Důvod vydědění pomine polepšením dítěte.

§ 580.

Z důvodů uvedených v § 578 mohou býti vyděděni také rodiče a vedle toho i tehdy, když úplně zanedbali výchovu zůstavitele.

§ 581.

Nechť důvod vydědění byl zůstavitelem vysloven čili nic, nemá vyděděný dědic nepominutelný práva na povinný díl jen tehdy, když se proti němu zjistí, že v době nápadu dědictví byl důvod vydědění.

§ 582.

Je-li při velmi zadluženém nebo marnotratném dědici nepominutelném pravděpodobná obava, že povinný díl, který mu přisluší, bude buď zcela nebo z největší části pro jeho děti ztracen, může mu býti zůstavitelem odňat, ale jen tak, že bude zůstaven dětem tohoto nepominutelného dědice.

§ 583.

Nařízení obsahující vydědění lze učiniti nebo zrušiti jen způsobem, kterým lze učiniti nebo zrušiti pořízení pro případ smrti.

§ 584.

Jak má býti povinný díl zůstaven.

Díl povinný může býti zůstaven v podobě dědického podílu nebo odkazu. Ale musí zů-

stati nepominutelnému dědici zcela nezatížen. Neplatná je každá výminka nebo závada, pokud obmezuje povinný díl. Svěřenské nástupnictví však povinný díl neobmezuje zejména tehdy, když je ustanoveno dítěti k tomu, co zbude v době jeho smrti, jestliže by zemřelo nedospělé. Zůstaví-li se nepominutelnému dědici více než povinný díl, vztahuje se obmezení jen na část, která přesahuje hodnotu povinného dílu. Zůstavitel však může uložiti nepominutelnému dědici, aby se rozhodl pro to, co se mu zůstavuje s obmezením, nebo pro díl povinný.

Ochrana dědice nepominutelného:

§ 585.

a) byl-li bezprávně vyděděn nebo zkrácen na díle povinném;

Nepominutelný dědic, který byl vyděděn nikoli po právu, může se domáhati dílu povinného; a byl-li zkrácen na čisté hodnotě povinného dílu, jeho doplnění.

b) byl-li úplně opominut.

§ 586.

Jestliže jest úplně opominuto dítě, o němž zůstaviteli bylo známo, že je na živu, může se rovněž domáhati jen povinného dílu.

§ 587.

Jestliže však opominutí jednoho z dětí pochází jen z toho, že zůstavitel v době pořízení pro případ smrti o něm nevěděl, není opominuté dítě povinno spokojiti se dílem povinným, nýbrž může se domáhati dědického podílu, jaký po provedeném snížení připadne tomu z dědiců nepominutelných, kterému se dostalo nejmenší výhody. Je-li však jediný ještě zbývající dědic nepominutelný povolán k dědictví nebo jestliže všichni ostatní jsou povoláni rovným dílem, může se domáhati stejného podílu dědického.

§ 588.

Má-li zůstavitel jednoho nebo několik nepominutelných potomků a opomine-li je z omylu výše uvedeného; nebo dostane-li zůstavitel, který byl bezdětný, teprve potom, když byl projevil poslední vůli, nepominutelné potomky, na které nebylo pamatováno, za-

praví se poměrně jen odkazy určené na odměnu za vykonané služby nebo na účely dobročinné v úhrnné částce nepřesahující jednu čtvrtinu čisté pozůstalosti; všechna ostatní nařízení posledního pořízení pozbudou moci. Zemrou-li však takoví nepominutelní potomci před zůstavitelem, nabudou tato nařízení své moci znovu.

§ 589.

Zemře-li dítě před zůstavitelem a zůstanou-li po něm potomci, nastoupí tito opominutí potomci v právu dědickém na místo dítěte.

§ 590.

Potomci vyděděného dítěte mají toliko právo na povinný díl. Toto právo mají i tehdy, když vyděděné dítě zůstavitele přežilo, ačli nemá právo na díl povinný vyděděné dítě samo.

§ 591.

Bude-li opominut nepominutelný dědic z řady předků, má vždy jen právo na díl povinný.

§ 592.

Dopustil-li se ten, kdo byl opominut nikoliv omylem, něčeho, co podle §§ 578 a 580 je důvodem vydědění, hledí se na toto opominutí jako na vydědění mlčky učiněné po právu.

§ 593.

Kdo má přispěti k úhradě podílu dědického a dílu povinného.

Byl-li nepominutelný dědic zkrácen nebo opominut, jsou jak dědicové, tak i odkazovníci povinni, přispěti poměrně k vyrovnání jeho nároku.

Výpočet dílu povinného.

§ 594.

Aby bylo možno povinný díl správně vypočísti, sepíše se a odhadne se majetek pozůstalostní. Dluhy zůstavitelovy a závady, které vázly na majetku již v době smrti zůstavitele, odečtou se od podstaty.

§ 595.

Nepominutelný dědic nemá práva na podíl

pozůstalosti, nýbrž toliko na peněžní částku rovnající se hodnotě jeho povinného dílu.

§ 596.

Při výpočtu povinného dílu je připočísti k pozůstalosti poskytnutí, která se podle §§ 600 a 601 započítávají na díl povinný.

§ 597.

Domáhá-li se toho dítě, které má právo na povinný díl, je připočísti k pozůstalosti dary, které zůstavitel učinil mezi živými. Dar se připočte k pozůstalosti cenou, která je rozhodná pro započtení podle § 607. Nehledí se však k darům, které byly učiněny z důchodů beze ztenčení kmenového jmění, ani k darům, kterými bylo vyhověno povinnosti mravní nebo zřetelům slušnosti, konečně ani k darům, které byly poskytnuty osobám nenáležejícím mezi nepominutelné dědice, na kterých je řada, a které se staly dříve než tři roky před smrtí zůstavitele. Při darech mezi manžely se tato lhůta nepočíná, dokud nebylo manželství zrušeno nebo rozvedeno.

§ 598.

Povinný díl se vypočítá beze zřetele na odkazy a na jiné závady vznikající z posledního pořízení. Až do číselného určení povinného dílu jsou nepominutelní dědici poměrně účastni na zisku a ztrátě pozůstalostního jmění. Kdo má právo na povinný díl, má právo na vyúčtování poměrného podílu na zisku a ztrátě pozůstalostního jmění od smrti zůstavitele až do číselného určení povinného dílu.

Započtení na díl povinný.

§ 599.

Na povinný díl se započte vše, čeho nepominutelní dědicové skutečně nabyli z pozůstalosti odkazy nebo jinými opatřeními zůstavitelovými. Hledí-li se při výpočtu povinného dílu k darům, započtou se dary, které od zůstavitele dostal nepominutelný dědic sám a které je podle § 597 připočísti k pozůstalosti, na to, oč je tím povinný díl zvýšen.

§ 600.

Co zůstavitel za svého života dal dceři nebo vnučce jako přínos; synovi nebo vnuku jako výpravu; nebo svému dítěti přímo k nastoupení živnosti nebo jiného povolání; anebo čeho

užil k zaplacení dluhů dítěte, započte se jím na díl povinný. O věnu platí stejně jako o přínosu. Vnukovi se započte na povinný díl i to, co takto dostali rodiče, na jejichž místo vstupuje.

§ 601.

Na povinný díl rodičů se započte to, co jim předem bylo dáno, jen pokud to nebylo poskytnuto jako zákonitá podpora nebo z pouhé štědrosti.

HLAVA 22.

Započtení na podíl dědický.

§ 602.

Při posloupnosti dětí podle posledního pořízení nastane započtení, jen je-li zůstavitelem nařízeno ve způsobě posledního pořízení; naproti tomu se dítěti při posloupnosti zákonné započtou poskytnutí uvedená v § 600. Dědické podíly se vypočítají stejným způsobem jako díl povinný.

§ 603.

Co rodiče mimo uvedené případy dítěti věnovali nevytknuvše, že to bylo dáno na účet podílu dědického, nezapočte se.

§ 604.

Rodiče mohou dítěti také při posloupnosti zákonné prominouti započtení. K platnosti prominutí je třeba prohlášení zůstavitelova učiněného ve způsobě posledního pořízení.

§ 605.

Ani poskytnutím uvedeným v § 603, ani prominutím uvedeným v § 604 nemůže býti zkrácen podíl zákonný pod míru dílu povinného vypočteného podle §§ 594 až 600.

§ 606.

Mimo § 796 nezakládá započtení nikdy povinnost něco vydati.

§ 607.

Při každém započtení, nezáleží-li to, co bylo dříve přijato, v hotových penězích, nýbrž v jiných věcech, počítá se hodnota poskytnutí podle doby odevzdání. V případech zvláštního zřetele hodných může soudce započítati jinak.

HLAVA 23.

Výživa a zaopatření z pozůstalosti.

§ 608.

Právo nepominutelného dědice na nutnou výživu.

Nepominutelnému dědici, který nemá práva na díl povinný, přísluší právo na nutnou výživu, které se mu nedostává. Tím se mu však nedostane z pozůstalosti více, než kolik by činil povinný díl. Práva na nutnou výživu onen nepominutelný dědic nemá, dědí-li na jeho místě jeho potomci (§§ 388, 390) nebo jsou-li na jeho místě povoláni k dílu povinnému (§§ 582, 590).

Právo pozůstalého manžela na zaopatření.

§ 609.

Pozůstalému manželu náleží jednak doživotní právo užívací na movitostech, které by mu připadly do vlastnictví, kdyby dědil podle zákona, jednak po dobu vdovství zaopatření (§ 488), odpovídající dosavadní životní míře, pokud se mu ho jinak nedostává. Manželu, proti kterému svědčí důvody §§ 386 a 387, může posledním pořízením toto zaopatření býti sníženo na výživu nutnou. Manžel, který ztratil právo na zaopatření za života zůstavitele, nemá práv tu uvedených.

§ 610.

Jestliže by byla právy pozůstalého manžela právě uvedenými zkrácena slušná výživa potomků zůstavitelových, ztenčí se ona práva na tolik, aby se jak pozůstalému manželu, tak oněm potomkům dostalo výživy stejné. Nutná výživa podle § 608 nemůže býti právy pozůstalého manžela nikdy zkrácena.

§ 611.

Vdově přísluší obyčejná výživa z pozůstalosti šest neděl po smrti manžela, a je-li těhotná, až do konce šestého týdne po slehnutí.

§ 612.

Zaopatření jiných osob.

Osobám, které požívaly až do smrti zůstavitele bezplatného zaopatření v jeho domácnosti, přísluší stejné zaopatření ještě po tři neděle.

HLAVA 24.

Přechod pozůstalosti na dědice.

§ 613.

Všeobecné ustanovení.

Chce-li dědic nabýti dědictví, musí se o ně ucházeti na soudu a soud se prohlásí svým výrokem o jeho dědickém právu.

Dědická přihláška.

§ 614.

Dědic se uchází o dědictví dědickou přihláškou. Dědická přihláška musí obsahovati prohlášení dědicovo, že chce býti dědicem, zda jím chce býti s výhradou soupisu pozůstalosti či bez výhrady, a z jakého dědického důvodu. Přihláška, která nemá těchto náležitostí, nemá právních následků.

§ 615.

Zůstavitel nemůže dědici odníti právo na přihlášku s výhradou soupisu. Rovněž nemá právních následků, vzdají-li se práva toho manželé ve smlouvě dědické.

§ 616.

Dědic nemůže svou přihlášku odvolati ani nemůže přihlášku bezvýhradnou změniti tak, že by si dodatečně vyhradil soupis pozůstalosti.

§ 617.

Přihláška k části podílu a přihláška obmezená výminkou nebo doložením času nemá právních následků.

§ 618.

Přihlášku lze podati po smrti zůstavitele, třebas pozůstalost tomu, kdo se hlásí, nebyla ještě napadla (§ 520).

§ 619.

Nebude-li přihláška těch, kterým pozůstalost byla již napadla, podána do doby soudem určené, neztrácí se sice právo dědické, avšak při projednání pozůstalosti se nehledí k dědici, který přihlášky včas nepodal.

Přihlášky, které si odporují.

§ 620.

Sejdou-li se přihlášky, které si odporují, rozhodne se věc sporem. Na pořad práva se

odkáže ten, čí důvod je slabší. Nepodá-li ten, kdo byl odkázán na pořad práva, žaloby o právo dědické v době soudem určené nebo ve sporu řádně nepokračuje, neztrácí sice dědického práva, ale v pozůstalostním řízení se k němu nehledí.

§ 621.

Proti dědici, který se opírá o dědickou smlouvu nepopřenou co do pravosti a vyhovující po stránce formální, odkáže se na pořad práva každý dědic ze závěti nebo dědic zákonný, a proti dědici, který se opírá o závěť nepopřenou co do pravosti a vyhovující po stránce formální, odkáže se na pořad práva každý dědic zákonný.

§ 622.

Setkají-li se přihlášky opřené o různé smlouvy dědické, o různé závěti nebo o různé poměry rodinné, jakož i ve všech případech ostatních, odkáže se na pořad práva ten, kdo by byl dědicem, kdyby vyvrátil silnější důvod svého odpůrce.

§ 623.

Popření pravosti se musí opírati o takové skutečnosti, které činí popření hodnověrným.

§ 624.

Odmítnutí dědictví.

Dědictví lze odmítnouti prohlášením na soudu. Odmítnutí nelze již odvolati. Ostatně platí o odmítnutí obdobně §§ 617 a 618.

Soupis pozůstalosti.

§ 625.

Soupis pozůstalosti jest úřední seznam, jehož účelem je zjistiti a odhadnouti pozůstalostní majetek ke dni smrti zůstavitele.

§ 626.

Mimo případ přihlášky s výhradou soupisu zřídí se soupis pozůstalosti: jde-li o výpočet dílu povinného (§ 594); je-li mezi dědici osoba, která je pod zvláštní ochranou; je-li nejisto, zdali je někdo dědicem nebo kdo je dědicem; je-li nařízeno svěřenské nástupnictví; nebo žádá-li za to věřitel pozůstalostní podle § 670.

§ 627.

Dědici i ti, kterých se soupis týká, mohou se účastniti jednání o soupisu a činiti dotazy a připomínky.

Přikázání pozůstalosti.

§ 628.

Soud přikáže pozůstalost dědici tím, že mu vydá listinu o přikázání pozůstalosti. Listina vytýká, čí pozůstalost se přikazuje, kdo je dědicem, o jaký důvod se přikázání opírá, a zdali se děje s výhradou soupisu čili nic. Přikazuje-li se pozůstalost několika spoludědicům, vytkne listina jejich podíly. Připadlo-li posloupností dědickou dědici knihovní právo, budiž v listině přesně uvedeno. Při nástupnictví svěřenském a nařízeních jemu podle §§ 524 až 528 na roveň postavených je tento právní poměr v listině vyznačiti a zejména také uvésti nástupníka, je-li už znám.

§ 629.

Soud vydá listinu o přikázání pozůstalosti tomu, kdo se přihlásil k dědictví a má podle průběhu pozůstalostního řízení nejlepší právo dědické.

§ 630.

Svěřenské nástupnictví v knihovní práva a jiné nařízení, které se mu rovná podle §§ 524 až 528, je zapsati do veřejných knih. Týkají-li se ona nařízení movitostí, kterých se má dostati dědici, musí osoba obtížená před vydáním listiny o přikázání dáti jistotu předepsanou pro pohledávky soudních chráněnců, jestliže zůstavitel jistoty neprominul ve způsobě posledního pořízení nebo se jí účastníci nezřeknou. Soud může jistotu prominouti, je-li zřejmě zbytečná.

§ 631.

Byly-li nařízeny odkazy, vydá soud listinu o přikázání pozůstalosti, jen když bude vykázáno, že se každému odkazovníku dostalo zprávy o odkazu.

§ 632.

Vznikne-li pochybnost, zdali nepominutelný dědic, který je soudním chráněncem, nebyl zkrácen ve svém právu na díl povinný, musí býti podán výkaz, že zkrácen nebyl.

§ 633.

Předložiti předepsané výkazy je vůbec úkolem toho, kdo naléhá na vydání listiny o přikázání pozůstalosti.

§ 634.

Pokud v předcházejících předpisech není ustanoveno něco jiného, nevydá soud listiny o přikázání pozůstalosti, dokud není zabezpečeno, že vůle zůstavitelova bude náležitě splněna.

§ 635.

Vykonavatel poslední vůle.

Určil-li zůstavitel, kdo má provésti pořízení pro případ smrti (vykonavatele poslední vůle), a on vznesený úkol na se vezme, má vykonavatel povinnost pečovati o náležité splnění poslední vůle a má k tomu účelu všechna práva, kterých ke splnění přijatých úkolů je potřebí.

§ 636.

Přikázání pozůstalosti dědici nepravému.

Byla-li pozůstalost přikázána dědici nepravému, je pravému dědici volno, aby se domáhal svých práv na tom, komu pozůstalost byla přikázána, ale pozůstalost znovu projednána nebude.

Právní poměry za trvání pozůstalostního řízení.
Úschova pozůstalosti.

§ 637.

Jestliže známí nebo domnělí dědicové jsou svéprávní, bude pozůstalost ponechána v jejich úschově nebo v úschově osob, které k tomu zůstavitel ustanovil. Jestliže však dědicové svéprávní nejsou, jsou-li nepřítomni nebo neznámi, lze-li se obávati, že dluhy převyšují majetek, zažádal-li některý věřitel za odloučení pozůstalosti (§ 670), nebo žádají-li jiné důležité důvody zvláštní opatrnosti, bude bez odkladu učiněno opatření zajišťující pozůstalost (závěra).

§ 638.

Je-li jen některý dědic nesvéprávný nebo nepřítomný nebo platí-li to o osobách, kterým přísluší právo na díl povinný, lze se spokojiti

závěrou takové části pozůstalostních předmětů, která stačí ke krytí jejich práv.

§ 639.

Závěry není třeba, je-li v pozůstalosti nemovitost poskytující dostatečnou jistotu.

Správa pozůstalosti a její zastoupení:

1. dědicem;

§ 640.

Přihlášenému dědici, o jehož dědickém právu nemá soud pochybnosti, jest na jeho žádost svěřiti správu pozůstalosti. Je-li jich několik, svěří se jim správa společně.

§ 641.

Takový dědic má zejména právo se schválením soudu provésti nároky pro pozůstalost, zciziti a zavaditi nemovitosti i movitosti, postoupiti pohledávky, přijmouti platy a vůbec provésti úkony, které jsou nařízeny v pořízení pro případ smrti nebo jsou nutny podle zásad řádného hospodaření.

§ 642.

Proti pozůstalosti spravované dědicem mohou pozůstalostní věřitelé prováděti své nároky.

§ 643.

Dědici, jehož právo dědické je již prokázáno, může soud i před skončením pozůstalostního řízení propustiti jednotlivé kusy pozůstalosti k volnému nakládání (částečné přikázání pozůstalosti), je-li zabezpečeno, že pořízení pro případ smrti bude splněno, nebo souhlasí-li spoludědicové, nepominutelní dědicové a odkazovníci.

§ 644.

Opatření podle §§ 640 a 643 nemohou býti učiněna, jestliže se sešly přihlášky, které si odporují. Jestliže však některý z dědiců nabyl takových výhod již dříve, podrží je.

2. opatrovníkem:

a) pozůstalosti;

§ 645.

Jestliže jsou dědicové neznámi nebo jestliže známí dědicové nevykonají svého práva dědic-

kého, zřídí se opatrovník pozůstalosti a o něm platí stejně, jako o dědici, který si vymohl správu pozůstalosti. Vedle toho jest jeho povinností, aby pátral po neznámých dědicích. Opatrovnictví nepomine ještě tím, že bude podána přihláška dědická.

§ 646.

Opatrovník pozůstalosti bude také zřízen, když za to požádá dědic pozůstalosti odkazy přetížené nebo když některý věřitel pozůstalosti si vymůže odloučení pozůstalosti. Mimoto soud zřídí opatrovníka pozůstalosti, je-li toho potřebí. To platí zejména, když se sejdou přihlášky, které si odporují.

§ 647.

b) k provedení nároků.

Jestliže některý z věřitelů pozůstalostních chce své nároky provésti v době, dokud není pozůstalost spravována dědicem nebo opatrovníkem pozůstalosti, může žádati, aby byl zřízen opatrovník k zastoupení pozůstalosti. Je-li toho potřebí, zřídí soud na žádost účastníka opatrovníka k provedení nároků pozůstalostních.

§ 648.

c) Všeobecné ustanovení.

Jak opatrovníkem pozůstalosti, tak opatrovníkem k provedení nároků může býti zřízen vykonavatel poslední vůle.

Přechod pozůstalosti na dědice.

§ 649.

Přechod pozůstalosti na pravého dědice se dovrší přikázáním pozůstalosti (§ 628). Je-li dědiců několik, nastane mezi nimi společenství. Z dělitelných pohledávek připadá na každého díl odpovídající jeho dědickému podílu.

§ 650.

Byla-li pozůstalost přikázána dědici nepravému (§ 636) a došlo-li na spor o vydání pozůstalosti, dovrší se přechod pozůstalosti na dědice pravého rozsudkem; jinak prohlášením nepravého dědice, kterým se vyhovuje nároku dědice pravého.

Rozdělení pozůstalosti.

§ 651.

Je vůbec věcí dědiců, jak se rozdělí o pozůstalost. Rozdělením takovým se však nezkrátí práva jiných osob.

§ 652.

Pozůstalost rozdělí soud, je-li mezi dědici osoba, která je pod zvláštní ochranou, nebo žádají-li za to všichni dědicové.

§ 653.

Dělí-li pozůstalost soud, rozhodují, pokud zůstavitel nenařídil jinak nebo dědicové jinak se nedohodli, tato ustanovení: Soud zřídí výkaz, jehož základem je soupis pozůstalosti (§§ 625 a násl.) nebo soupis všemi dědici podepsaný. Přihlíží se ke změnám jmění nastalým po soupisu až do doby, kdy se počet skončí. Byly-li kusy pozůstalostní prodány se schválením soudním (§ 641), je do podstaty na jejich místo vložiti dosaženou cenu trhovou. Ostatní kusy pozůstalostní, jejichž cena není zřejmá, se odhadnou, ačli je soud nepřidělí všem dědicům podle jejich dědických podílů. Na podíl dědicův vyjádřený v penězích se přidělí jednotlivé předměty cenou uvedenou ve výkaze.

§ 654.

Podle okolností mohou také pohledávky nebo dluhy býti pojaty do podstaty, která se dělí, a mohou býti přiděleny jednotlivým účastníkům. Přidělí-li se dluhy některému účastníku, nedotýká se to práva věřitelova.

§ 655.

Při rozdělení pozůstalosti je možno vypořádati nároky na náhradu z poměru mezi spolu-dědici, provésti započtení na dědické podíly (§§ 602 až 607) a započtení odkazů.

§ 656.

Za podmínek, za kterých má místo správa, lze se i po soudním rozdělení domáhati nápravy.

Dědic přední a nástupník.

§ 657.

Dokud nenastane případ svěřenského nástupnictví, je vlastnické právo předního dědice obmezeno jako právo požívatele.

§ 658.

Jak při svěřenském nástupnictví, tak v případech jemu podle §§ 524 až 528 na roveň postavených nepůsobí rozhodnutí výminky nebo příchod času nazpět, není-li zřejmá jinaká vůle zůstavitelova.

§ 659.

Je-li v listině o přikázání pozůstalosti pojmenován nástupník, který se přihlásil, přejde naň pozůstalost, jakmile nastane případ svěřenského nástupnictví; jinak platí přiměřeně § 650.

Závazky postihující dědice.

§ 660.

Závazky zůstavitelovy přecházejí na dědice, pokud zákon neustanovuje jinak.

§ 661.

Na vrub pozůstalosti jdou útraty spojené s opatřením přiměřeného pohřbu a pohřebiště. Co je rozuměti přiměřeným pohřbem a pohřebištěm, o tom rozhodují poměry zemřelého a místní zvyklosti.

§ 662.

Závazků založených pořízením pro případ smrti nemůže se dědic zhostiti tím, že odmítna dědictví z pořízení přihlásí se ze zákona. Může se jen přihlásiti z pořízení nebo vůbec dědictví odmítnouti. Dědic nepominutelný však může dědictví odmítnouti s výhradou dílu povinného.

§ 663.

Práva věřitelů před přikázáním.

Pokud nebyla pozůstalost přikázána, mohou věřitelé pozůstalostní, zejména věřitelé podle §§ 593, 660 a 661, vymáhati uspokojení jen z pozůstalosti.

Právní následky přihlášky bezvýhradné.

§ 664.

Dědic, který se přihlásil bez výhrady, je zavázán ode dne, kdy mu byla pozůstalost přikázána, věřitelům pozůstalostním za jejich pohledávky veškerým svým jměním.

§ 665.

Přihlásilo-li se několik dědiců bez výhrady, jsou zavázáni věřitelům pozůstalostním za veškeré dluhy rukou společnou a nerozdílnou.

Právní následky přihlášky učiněné s výhradou.

§ 666.

Dědic, který se přihlásil s výhradou soupisu, je zavázán ode dne, kdy mu pozůstalost byla přikázána, pozůstalostním věřitelům, jen pokud stačí pozůstalost podle hodnoty, jakou měla v době přikázání. Soupis se pokládá za správný a ceny v soupise uvedené za správné i pro dobu přikázání pozůstalosti, pokud nebude proveden důkaz o nesprávnosti.

§ 667.

Je-li přihlášeno s výhradou soupisu několik dědiců, jsou zavázáni způsobem uvedeným v paragrafu předcházejícím, věřitel pozůstalostní však může vymáhati na každém z dědiců jen část dělitelné pohledávky odpovídající jeho podílu.

§ 668.

Byl-li na žádost některého dědice proveden soupis pozůstalosti, nemá to právních následků pro dědice, kteří se přihlásili bez výhrady.

§ 669.

Postih.

Postih mezi spoludědici se řídí obecnými předpisy.

Odloučení pozůstalosti.

§ 670.

Má-li věřitel pozůstalostní obavu z předlužení dědice, může žádati na soudě, aby pozůstalost zůstala odloučena od jmění dědicova. Žádosti se nevyhoví, je-li zřejmé, že k obavě není důvodu. Byla-li pozůstalost přikázána, nelze žádati za odloučení. Žádost za odloučení pozůstalosti však nebrání jejímu přikázání.

§ 671.

Z odloučené pozůstalosti se uspokojí věřitel, jenž si odloučení vyžádal. Věřitel ten však pozbude možnosti hledati uspokojení ze jmění dědicova, byť se i byl dědic přihlásil bez výhrady soupisu.

Vyhledání pozůstalostních dluhů.

§ 672.

Dědic, který se přihlásil s výhradou soupisu, nebo opatrovník pozůstalosti mohou před přikázáním pozůstalosti žádati, aby pro vyhledání dluhů pozůstalostních soud vyzval věřitele, aby v době, kterou soud ustanoví hledě k okolnostem, ohlásili a prokázali své pohledávky. Dokud nebude skončeno řízení, jež se takto zavede, nemá dědic povinnosti uspokojovati věřitele.

§ 673.

Následek výzvy jest, že, je-li pozůstalost vyčerpána zaplacením ohlášených pohledávek, nemají věřitelé, kteří se v ustanovené době nepřihlásili, nároku vůči dědici, pokud nemají práva zástavního nebo zadržovacího na věcech pozůstalostních. Ohlášce se rovná prokázaná vědomost dědicova o pohledávce.

§ 674.

Nebylo-li žádáno za výzvu věřitelů nebo uspokojí-li dědic ihned některé z hlásících se věřitelů nemaje zřetel na práva ostatních, a nedosáhnou-li proto někteří věřitelé úplného zaplacení z pozůstalosti, je dědic zavázán věřitelům přes meze § 666, a to tou měrou, pokud by byli dosáhli zaplacení v konkursu pozůstalosti.

§ 675.

Zajišťovací prostředky věřitelů dědicových.

Před přikázáním pozůstalosti mohou dědicovi věřitelé prováděti exekuci jen na ty kusy pozůstalosti, které byly dědici propuštěny k volnému nakládání (§ 643).

Žaloby dědické.

§ 676.

Na tom, kdo něco z pozůstalosti zadržuje, osobuje si právo dědické, může se ten, kdo má lepší nebo stejné právo dědické, domáhati vydání pozůstalosti nebo jejího podílu. Vymáhá-li se věc, kterou někdo zadržuje z jiného důvodu než z důvodu práva dědického, nemá dědická žaloba místo.

§ 677.

Bude-li žalovaný odsouzen vydati pozůstalost nebo její podíl, bude posuzován podle

ustanovení o poctivém nebo nepoctivém držiteli. Kdo něčeho z pozůstalosti poctivě nabyl od nepravého dědice, jemuž pozůstalost byla přikázána, nikomu z toho neodpovídá.

Zcizení dědictví.

§ 678.

Po smrti zůstavitele lze dědictví (podíl) zciziti. Nabyvatel vstupuje do práv a závazků, které náležejí k pozůstalosti. Nebyl-li při zcizení vzat za základ seznam práv a závazků, je zcizení dědictví odvážná smlouva.

§ 679.

K platnosti smlouvy o zcizení dědictví je potřebí formy notářského spisu nebo soudního protokolu.

§ 680.

Nabyvatel nemá práva na věci, které náležejí zciziteli nikoli jakožto dědici, nýbrž z jiného právního důvodu, jako z přednostního odkazu, ze svěřenského nástupnictví nebo jako pohledávka za pozůstalostí. To platí také o listinách a obrazech rodinných.

§ 681.

Naproti tomu obdrží nabyvatel vše, co přibude k dědictví tím, že ubude odkazovník nebo spoludědic, nebo jakýmkoliv jiným způsobem, jestliže by měl na to zcizitel právo.

§ 682.

Vše, co obdrží dědic dědickým právem, jako plody a pohledávky, třebas je vybral, náleží k podstatě. Naproti tomu se od ní odpočte vše, co vynaložil ze svého k nastoupení dědictví nebo na pozůstalost. K tomu náležejí zaplacené dluhy, již vyřízené odkazy a zapravené veřejné dávky i náklady na pohřeb a pohřebiště.

§ 683.

Spravoval-li zcizitel pozůstalost dříve, než byla nabyvateli vydána, odpovídá nabyvateli jako jednatel.

§ 684.

Obě strany mají povinnost oznámiti zcizení dědictví bez zbytečného odkladu soudu pozůstalostnímu.

§ 685.

Přihláška k pozůstalosti, učiněná dědicem nebo nabyvatelem dědictví, platí pro oba dva.

§ 686.

Nabyvatel i dědic odpovídají věřitelům pozůstalostním rukou společnou a nerozdílnou.

§ 687.

Zcizitel dědictví odpovídá za pravost svého dědického práva, jak je byl udal. Za škodu odpovídá podle ustanovení obecných.

§ 688.

Byl-li vzat za základ zcizení seznam, odpovídá zcizitel i za obsah seznamu. V tomto případě je po prozkoumání smlouvy uvážiti, zdali platí §§ 680 až 683 a jakou měrou.

§ 689.

Odúmrt.

Připadla-li pozůstalost státu jako odúmrt, má stát vůči věřitelům stejné postavení jako dědic, který se přihlásil s výhradou soupisu. Státu přísluší žaloba o vydání pozůstalosti a může bráti v odpor dědické právo přiváděné k platnosti jinými osobami. Naproti žalobě o vydání pozůstalosti má stát postavení poctivého držitele.

Druhé oddělení.

Pohledávky.

HLAVA 25.

Smlouvy a právní jednání vůbec.

Uzavírání smluv.

§ 690.

Smlouva vznikne, přijme-li se nabídka včas.

§ 691.

Nabídku je přijmouti ve lhůtě určené nabízečem. Není-li lhůta určena, je nabídku učiněnou mezi přítomnými nebo telefonem mezi smluvci přijmouti bez zbytečného odkladu; jinou nabídku mezi nepřítomnými je při-

jmouti nejdéle do doby, do které nabizeč, počítaje s tím, že jeho nabídka došla včas, může očekávati odpověď vypravenou včas a řádně; jinak nabídka uhasne. Dříve než projde přijímací lhůta, nelze došlou nabídku odvolati. Jestliže z okolností nevychází jinaká vůle nabizečova, neuhasne nabídka, když některá ze stran v přijímací lhůtě zemře nebo pozbude způsobilosti k právním činům.

§ 692.

Nabídka je přijata včas, jestliže odpověď dojde nabizeče ve lhůtě přijímací. Dojde-li odpověď později, vznikne smlouva, jestliže nabizeč musil poznati, že přijetí nabídky bylo vypraveno včas, a druhé straně neohlásil bez zbytečného odkladu, že odpověď došla pozdě.

§ 693.

Vůli lze projeviti nejen výslovně, nýbrž i takovými úkony, které, uváží-li se všechny okolnosti, nedopouštějí rozumného důvodu pochybovati, že vůle jest.

§ 694.

Strany významu a následků činů a opominutí je hleděti ke zvyklostem poctivého styku.

§ 695.

Jestliže podle povahy jednání nebo zvyklostí poctivého styku nelze očekávati výslovného přijetí nabídky, je smlouva skutkem, když se ten, komu nabídka svědčí, podle ní zachová ve lhůtě k tomu určené nebo okolnostem přiměřené.

Podmínky platnosti smlouvy:

1. Způsobilost smluvců.

§ 696.

Děti a jiné osoby, které nejsou způsobilé spravovati své věci, nemohou nabídku ani učiniti, ani přijmouti. Osoby pak, které závisí na otci, poručníku nebo na podpůrci, mohou sice přijmouti nabídku učiněnou jen k jejich prospěchu; jestliže se však zároveň zavazují nebo se svým majetkem jakkoliv nakládají, závisí platnost smlouvy zpravidla na přivolení řádného zástupce nebo i na schválení soudu. Nežli se tak stane, nemůže druhá strana odstoupiti, může však žádati na soudu, aby byla určena přiměřená doba čekací.

§ 697.

Dospělý nezletilec může se samostatně zavazovati k službám a jen z důvodů závažných může řádný zástupce takovou smlouvu před časem zrušiti.

§ 698.

Stran toho, čeho dospělý nezletilec takto nebo jinak svou pílí nabude, právě tak jako stran toho, co mu bylo odevzdáno k vlastní potřebě, může se zavazovati a s tím též volně nakládati.

§ 699.

Jestliže nezletilci, který dokonal osmnáctý rok věku, soud ponechal čistý přebytek příjmů do jeho vlastní volné správy, je takový nezletilec oprávněn sám se zavazovati stran peněz jemu do správy svěřených.

§ 700.

Kdo předstírá, že je způsobilý uzavírati smlouvy, a oklame tím druhého, který se o tom nemohl snadno přesvědčiti, dříve než věc byla dojednána, je povinen nahraditi škodu.

2. Pravé svolení.

§ 701.

Svolení ke smlouvě musí býti projeveno svobodně, vážně, určitě a srozumitelně. Je-li projev nesrozumitelný, zcela neurčitý nebo stane-li se přijetí za jiných podmínek než nabídka, nevznikne smlouva. Kdo ke škodě druhého užije nejasných výrazů nebo učiní jednání na oko, je povinen škodu nahraditi.

§ 702.

Kdo byl druhou stranou přiveden ke smlouvě lstí nebo nespravedlivou a důvodnou bázní, není smlouvou vázán. Zda bázeň byla důvodná, posoudí se podle toho, jak veliké a pravděpodobné bylo nebezpečí a jaké tělesné a duševní povahy je ten, komu bylo vyhrožováno.

§ 703.

Jestliže jedna strana byla přivedena stranou druhou k omylu a omyl se týká hlavní věci nebo podstatných vlastností, k nimž se úmysl zjevně nesl, není první strana smlouvou vázána. Totéž platí, když druhá strana o takovém omylu věděla nebo když musila

omyl zřejmě poznati z okolností nebo vysvětlil-li se omyl ještě včas. Projevu, při kterém se stal omyl, rovná se projev nesprávně vyřízený.

§ 704.

Netýká-li se omyl ani věci hlavní ani její podstatné vlastnosti, nýbrž jen okolnosti vedlejší, je smlouva platná, jestliže se obě strany dohodly o věci hlavní a neprohlásily onu vedlejší okolnost za rozhodnou. Osoba uvedená v omyl se však může na původci omylu domáhati přiměřené náhrady.

§ 705.

Stejné zásady platí o omylu v osobě, s kterou byla smlouva uzavřena, jestliže by se bez takového omylu smlouva nebyla stala skutkem vůbec nebo tak, jak se stala.

§ 706.

Jestliže některého ze smluvců přivedla ke smlouvě lstí nebo hrozbou (§ 702) nebo jej přiměla k omylnému projevu osoba třetí, je smlouva platná. Jen tenkrát, když druhý smluvce v jednání třetí osoby měl podíl, o něm věděl nebo patrně věděti musil, platí §§ 702 až 705.

§ 707.

Vždycky musí ten, kdo jiného přiměl ke smlouvě lstí nebo hrozbou (§ 702), nahraditi škodu.

§ 708.

Kdo se domáhá zrušení smlouvy pro nedostatek svolení, je povinen vrátiti všechno, co z takové smlouvy obdržel.

3. Možnost a dovolenost plnění.

§ 709.

Co je vůbec nemožné, nemůže býti předmětem platné smlouvy. Je-li vyjednáno zároveň něco možného a něco nemožného, je smlouva, pokud se týká prvního, platná, jestliže nevychází z okolností, že jeden kus nemá býti oddělován od druhého. Kdo při uzavření smlouvy o nemožnosti věděl nebo o ní věděti musil, je povinen druhé straně, ačli o ní neplatí totéž, nahraditi škodu, kterou utrpěla důvěřujíc v platnost smlouvy.

§ 710.

Smlouva, která se příčí zákonnému zákazu nebo dobrým mravům, je neplatná.

§ 711.

Jestliže předmět, o kterém byla učiněna smlouva, byl vzat z oběhu před odevzdáním, je k tomu hleděti tak, jako by smlouva nebyla učiněna.

§ 712.

Smlouvy abstraktní.

Neustanovují-li zákonné předpisy jinak, nemění se postavení stran tím, že dohodu oddělí od ostatního smluvního obsahu (právního důvodu).

§ 713.

Smlouvy o plnění třetích osob.

Jestliže někdo druhému slíbí plnění osoby třetí, znamená to přípověď přímluvy u oné osoby; prohlásí-li však, že stojí za výsledek, je povinen nahraditi veškerou ztrátu, kterou utrpí příjemce přípovědi, jestliže na plnění nedojde.

Smlouvy ve prospěch třetích osob.

§ 714.

Dá-li si někdo slíbiti, že bude plněno osobě třetí, může pohledávati, aby jí bylo plněno.

§ 715.

Zdali také třetí osoba nabývá přímého práva pohledávati plnění od slibujícího a kdy ho nabývá, posoudí se podle úmluvy a podle povahy a účelu smlouvy. V pochybnostech nabude třetí osoba tohoto práva, když plnění má býti ku prospěchu hlavně jí.

§ 716.

Práva na plnění, která slíbil přejimatel ve prospěch osoby třetí při postoupení usedlosti, nabývá třetí osoba, není-li umluveno jinak, odevzdáním usedlosti.

§ 717.

Odmítne-li třetí osoba právo nabyté ze smlouvy, hledí se k tomu tak, jako by nebyla toho práva nabyla.

§ 718.

Námitky ze smlouvy má slibující také proti třetí osobě.

Forma smluv.

§ 719.

Neustanovuje-li zákon nic jiného, není k platnosti smlouvy potřebí, aby byla zachována zvláštní forma.

§ 720.

Usnesou-li se strany, že užijí určité formy, má se za to, že před dovršením té formy nechtějí býti vázány.

§ 721.

Smlouva, pro niž zákon nebo vůle stran nařizují písemnou formu, bude platná, když strany listinu podpíší. Kdo neumí nebo pro nějakou vadu nemůže psáti, připojí znamení ruky ověřené soudně nebo notářsky nebo znamení ruky přede dvěma svědky, z nichž jeden připíše jeho jméno. Napodobení vlastnoručního podpisu mechanickými prostředky stačí jen tam, kde jest obvyklé. Písemné uzavření smlouvy může býti nahrazeno zřízením listiny soudní nebo notářské.

§ 722.

Zřizuje-li se listina o smlouvě, kterou osobně uzavírají slepí, pak němí, kteří nemohou psáti, a hluší, kteří nemohou čísti, je potřebí formy notářského spisu; jinak by listina neměla právního významu.

Společné dluhy a pohledávky.

§ 723.

Jestliže se několik osob někomu nebo někdo několika osobám zaváže k témuž plnění, jsou jak pohledávka, tak dluh rozděleny podle zásad o spoluvlastnictví.

§ 724.

Mimo případy ustanovené v zákoně je tedy každý z několika spoludlužníků dělitelného plnění dlužen jen svůj díl a podobně je každý z několika spoluvěřitelů dělitelného plnění věřitelem jen svého dílu.

§ 725.

Jde-li o nedělitelné plnění, může je věřitel pohledávati na kterémkoli spoludlužníku, jestliže z povahy věci nevychází, že dluh může býti splněn jen společnou činností všech. Je-li však několik věřitelů a jediný dlužník, není dlužník povinen plniti některému z nich, pokud se mu nedostane jistoty; mimoto, nedohodnou-li se všichni věřitelé, může to, co je dlužen, uložiti u soudu.

Pohledávky a dluhy k ruce společné a nerozdílné.

§ 726.

Slíbí-li několik osob totéž plnění rukou společnou a nerozdílnou tak, že se zavazují jeden za všechny a všichni za jednoho, je každá z nich dlužna celé plnění. Slib takový však, mimo zvláštní úmluvu, nezakládá vzájemného zaručení. Věřitel má na vůli pohledávati celé plnění nebo díly, které si zvolí, buď na všech spoludlužnících nebo na některých anebo pohledávati celé plnění na spoludlužníku jediném. Vymáhal-li plnění od jednoho, nepozbývá práva proti ostatním, a když jej ten neb onen ze spoludlužníků uspokojil jen zčásti, může pohledávati zbytek také na ostatních.

§ 727.

Slíbil-li však někdo totéž plnění několika osobám a bylo-li ujednáno, že je mohou pohledávati rukou společnou a nerozdílnou, je dlužník povinen plniti tomu z věřitelů, který na něm plnění nejdříve vymáhá nebo ho o ně požádá.

§ 728.

Jakmile jeden ze spoludlužníků uspokojil věřitele zcela, nemůže již věřitel nic pohledávati na ostatních; a jakmile dlužník uspokojil zcela jednoho ze spoluvěřitelů, nemohou ostatní pohledávati nic.

§ 729.

Smluví-li spoludlužník s věřitelem obtížnější podmínky, nezpůsobí tím újmy ostatním, a úlevy a osvobození, které svědčí jednomu ze spoludlužníků pro osobu jeho, neprospívají ostatním.

§ 730.

Spoludlužník rukou společnou a nerozdílnou, který zaplatil celý dluh ze svého, jest oprávněn

pohledávati na ostatních náhradu, a to rovným dílem, ačli není mezi nimi jiného právního poměru. Byl-li některý z nich nezpůsobilý se zavázati nebo není-li s to, aby závazku svému dosti učinil, rozdělí se i jeho díl stejným způsobem. Byl-li některý ze spoludlužníků zproštěn dluhu, nemůže to při pohledávání náhrady býti na újmu ostatním (§ 729).

§ 731.

Náhradu může pohledávati také ten, kdo zaplatil více, než naň podle předcházejícího paragrafu připadá.

§ 732.

Zdali z několika spoluvěřitelů, kterým bylo slíbeno plnění k ruce společné a nerozdílné, ten, který obdržel celou pohledávku, jest ostatním spoluvěřitelům něčím povinen a čím je povinen, je rozhodnouti podle zvláštních právních poměrů mezi spoluvěřiteli. Není-li takového poměru, jeden druhému nebude povinen ničím.

Vedlejší ustanovení při smlouvách:

1. Výminky.

§ 733.

O výminkách při smlouvách platí stejná ustanovení jako o výminkách při posledních pořízeních.

§ 734.

Výminka však, k jaké se při posledním pořízení hledí, jako kdyby nebyla připojena, činí ujednání neplatným, ale na nemožnou výminku rozvazovací se hledí, jako kdyby nebyla připojena.

§ 735.

Splnila-li se výminka již před smlouvou, jest ji po smlouvě splniti znovu jen tehdy, když záleží v jednání toho, kdo má nabýti práva, a když toto jednání jím může býti opakováno.

§ 736.

Právo připověděné pod výminkou odkládací přechází na dědice.

§ 737.

2. Pohnutka.

Položí-li strany pohnutku nebo účel svého svolení zřejmě za výminku, posuzují se po-

hnutka a účel jako každá jiná výminka. Jinak takové projevy na platnost záplatných smluv nepůsobí. Při smlouvách bezplatných platí ustanovení o posledních pořízeních.

3. Počítání lhůt.

§ 738.

Lhůta určená zákonem nebo smlouvou se počítá, není-li ustanoveno jinak, tak, že při lhůtě určené podle dní se nepočítá den, na který připadá událost, od níž lhůta počíná běžeti.

§ 739.

Konec lhůty určené podle týdnů, měsíců nebo let připadá na onen den posledního týdne nebo posledního měsíce, který se jménem nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá událost, od níž lhůta počíná běžeti; není-li takového dne v posledním měsíci, dobíhá lhůta posledním dnem tohoto měsíce.

§ 740.

Polovinou měsíce je rozuměti patnáct dní, středem měsíce patnáctý jeho den. Je-li lhůta určena na jeden nebo několik měsíců a půl měsíce, počítá se půl měsíce naposled.

4. Čas plnění.

§ 741.

Práva, jehož nabytí je vázáno na určitý den, nabývá se počátkem tohoto dne. Právní následky nesplnění závazku nebo zmeškání nastanou, teprve když projde poslední den lhůty. Připadne-li poslední den určený k projevu nebo k plnění na neděli nebo na zákonný den sváteční nebo památný, je posledním dnem lhůty, není-li ustanoveno jinak, nejblíže příští den všední.

§ 742.

Není-li určen čas, kdy se má smlouva splniti, lze pohledávati její splnění bez zbytečného odkladu. Je-li zůstaveno dlužníkově libovůli, kdy chce smlouvu splniti, je buď vyčkati, až zemře, a držeti se pak dědiců; nebo, jde-li o povinnost osobní, která nepřechází na dědice, je požádati soudce, aby podle zásad slušnosti ustanovil dobu splatnosti. Soudce rozhodne na žádost také tehdy, když dlužník slíbil splniti podle možnosti. Jinak jest i tu šetřiti ustanovení o lhůtách při posledních pořízeních (§§ 521 až 523).

5. Místo plnění.

§ 743.

Nelze-li místo, kde se má plniti, zjistiti ani z úmluvy ani z povahy jednání ani z účelu plnění, je plniti v místě, kde dlužník měl v době uzavření smlouvy bydliště, nebo, jestliže závazek vznikl při jeho provozování výrobním nebo obchodním, v místě závodu. Co se týká míry, váhy a peněz, je hleděti k místu, kde se má plniti.

§ 744.

Jde-li o platy peněžité, je dlužník v pochybnostech povinen dodati peníze na své nebezpečenství a útraty věřiteli do jeho bydliště (závodu). Jestliže po vzniku pohledávky se toto místo změnilo, nese věřitel to, oč nebezpečenství a útraty vzrostly. I v těchto případech zůstává místem, kde se má plniti, místo uvedené v předcházejícím paragrafu.

6. Způsob plnění.

§ 745.

Lze-li slib splniti několikerým způsobem, přísluší v pochybnostech volba mezi těmito způsoby dlužníku; avšak od volby již vykonané nemůže o své újmě odstoupiti.

§ 746.

Byla-li smlouva učiněna s výhradou, že si může ta neb ona strana z několika věcí zvoliti, a byla-li pak volba zmařena nahodilou zkázou některé věci nebo několika věcí, záleží na straně, které příslušela volba, zda smlouva platí. Strana k volbě oprávněná však může pohledávati náhradu škody, která jí vznikla tím, že volba byla zmařena vinou druhé strany.

7. Závdavek.

§ 747.

Není-li smluveno nic jiného, je na to, co se dává při uzavření smlouvy napřed (závdavek), hleděti jen jako na znamení, že smlouva je skutkem, nebo jako na jistotu, že smlouva bude splněna.

§ 748.

Nesplní-li se smlouva vinou jedné strany, může si strana nevinná podržeti závdavek,

který obdržela, a dala-li závdavek sama, může pohledávati, aby se jí vrátilo dvojnásobně tolik. Nechce-li však na tom přestati, může místo toho pohledávati splnění smlouvy, a není-li to již možno, náhradu škody.

8. Odstupné.

§ 749.

Bylo-li vyjednáno, co ta neb ona strana bude povinna zapraviti, jestliže by od smlouvy odstoupila dříve, než by ji splnila (úmluva o odstupném), je buď splniti smlouvu nebo zaplatiti odstupné. Kdo smlouvu splní aspoň zčásti nebo přijme třebas jen částečné splnění od strany druhé, nemůže již od smlouvy odstoupiti, ani kdyby zaplatil odstupné.

§ 750.

Odstupné je povinen zaplatiti také ten, komu zabrání splniti smlouvu jeho vlastní vina.

§ 751.

Byl-li dán závdavek a bylo-li spolu vymíněno odstoupení, ale tak, že nebylo vyměřeno odstupné, je pokládati závdavek za odstupné. Odstoupí-li se od smlouvy, pozbude ten, kdo závdavek dal, závdavku, anebo ten, kdo závdavek obdržel, vrátí dvojnásobně tolik.

9. Vedlejší příslušnosti.

§ 752.

Věřitel může na dlužníkovi pohledávati kromě hlavního dluhu někdy také příslušnosti vedlejší. Takové příslušnosti jsou zejména: to, co k hlavní věci přibude, a její plody; úroky za úvěr a jako náhrada; náhrada způsobené škody; konečně to, co si strana vymínila, kdyby dluh nebyl náležitě splněn (§§ 1179 až 1184).

§ 753.

Pohledávka sama o sobě nedává práva na vedlejší příslušnosti. Pokud na ně věřitel právo má, lze vysouditi zejména jednak ze zvláštních způsobů smluv a z toho, co o nich jest ustanoveno, jednak z hlavy o náhradě škody.

10. Úroky zvláště.

§ 754.

Náležejí-li někomu úroky, ale není-li určena jejich míra, platí se pět ze sta.

§ 755.

O tom, kdy mají býti úroky placeny, rozhoduje úmluva. Není-li takové úmluvy, jest úroky splatiti s hlavním dluhem, a je-li hlavní dluh splatný později než za rok, ročně pozadu.

§ 756.

Úroky z úroků lze pohledávati, byly-li vymíněny; mimoto lze pohledávati úroky z dospělých úroků zažalovaných, a to ode dne, kdy byla podána žaloba. Není-li o výši těchto úroků ujednáno nic jiného, platí se rovněž pět ze sta.

Výklad smluv.

§ 757.

Při výkladu smluv je vyšetřiti úmysl stran a nikoli lpěti na slovech. V pochybnostech je rozuměti smlouvě tak, jak toho žádají zvyklosti poctivého styku.

§ 758.

Jde-li o smlouvu bezplatnou, má se v pochybnostech za to, že dlužník chtěl na sebe vložiti břímě spíše menší než větší; jde-li o smlouvu záplatnou, je nejasný výraz vyložiti na újmu toho, kdo ho užil (§ 701).

§ 759.

Projev vůle, na oko učiněný ve srozumění s osobou, jíž svědčí, je neplatný. Má-li jím býti zakryto jednání jiné, jest jej posuzovati podle pravé podstaty zakrytého jednání. Nabyla-li osoba třetí práv, důvěřujíc v projev, nelze jí namítati, že se jednání stalo na oko.

Všeobecná ustanovení o záplatných smlouvách.

§ 760.

Nesplní-li jedna strana buď vůbec nebo v náležité době, na náležitém místě nebo tak, jak bylo ujednáno, může druhá strana buď pohledávati splnění a náhradu škody vzniklé tím, že dlužník nejednal podle přijaté povinnosti, nebo ustanovíc přiměřenou lhůtu ke splnění, prohlásiti, že jinak od smlouvy odstupuje. Určiti dodatečnou lhůtu není třeba, když dlužník učinil již dříve projev, z kterého je patrno, že se splniti zdráhá.

§ 761.

Jde-li o plnění pro obě strany dělitelné, může, když jedna strana s částečným plněním prodlévá, druhá strana odstoupiti buď co do tohoto jednotlivého nebo co do všech částečných plnění ještě dlužných.

§ 762.

Jsou-li přesně ustanoveny čas, kdy je splniti, nebo doba, do které je splniti, a to tak, že by jinak jedna strana měla právo odstoupiti, je na ní, aby, chce-li trvati na splnění, ohlásila to bez zbytečného odkladu straně druhé, jakmile ona lhůta mine; jestliže tak neučiní, nemůže již trvati na splnění. Totéž platí, lze-li z povahy jednání nebo z účelu plnění, který dlužníku je znám, usouditi, že na plnění opožděném nebo, opozdí-li se dlužník s plněním částečným, na plněních ještě zbývajících příjemce nemá zájmu.

§ 763.

Bude-li splnění zmařeno skutečností, za kterou dlužník odpovídá, může druhá strana pohledávati náhradu škody pro nesplnění nebo odstoupiti od smlouvy. Bude-li splnění zmařeno zčásti, může druhá strana odstoupiti, když lze usouditi z povahy jednání nebo z účelu plnění, který je dlužníku znám, že na plnění částečném nemá zájmu.

§ 764.

O povinnosti nahraditi škodu, uložené v těchto ustanoveních, platí předpisy obecné. Odstoupení od smlouvy se nároku na náhradu škody nedotýká. Plat již přijatý bude vrácen nebo nahrazen tak, aby žádná strana neměla zisku ze škody strany druhé.

Správa.

§ 765.

Jestliže někdo jinému přenechá věc za plat, odpovídá za to, že věc má vlastnosti vymíněné a takové, jaké při ní obyčejně bývají, a že jí lze užívati podle povahy jednání nebo podle učiněné úmluvy.

Případnosti správy.

§ 766.

Je tedy správou povinen zejména ten, kdo věci přikládá vlastnosti, kterých nemá a které

byly vymíněny výslovně nebo podle povahy jednání mlčky, kdo neupozorní na vady nebo závady, jaké při takové věci obyčejně nebývají, kdo zcizí věc cizí jako svoji, kdo v odporu se skutečností ujistí, že se věc hodí k určitému užívání nebo že je prostá i obyčejných vad nebo závad.

§ 767.

Vládním nařízením bude ustanoveno, kdy se má za to, že zvíře bylo vadné (nemocné) již v čas odevzdání, když se některé vady objeví do určité doby.

§ 768.

Že zvíře mělo vadu již v čas odevzdání, má se za to jen tehdy, když nabyvatel bez zbytečného odkladu zciziteli nebo, není-li zcizitel přítomen, obecnímu úřadu oznámí shledanou vadu nebo dá zvíře prohlédnouti znalcem nebo požádá soud o zajištění důkazu. Zanedbá-li nabyvatel této opatrnosti, má se za to, že zvíře v čas odevzdání vadné nebylo.

§ 769.

Jsou-li vady nápadné nebo lze-li závady na věci váznoucí seznati z knih veřejných, nemá správa místa, leč by byly lstivě zamlčeny nebo bylo výslovně připověděno, že věc je všelikých vad nebo závad prostá. Dluhy a nedoplatky na věci váznoucí hradí vždy zcizitel.

§ 770.

Kdo převede na sebe věc, věda, že je cizí, nemůže se domáhati správy, právě jako ten, kdo se správy vzdal.

§ 771.

Odevzdají-li se věci úhrnkem, totiž tak, jak stojí a leží, jako celek a nikoli se zřetelem k počtu, míře a váze, neodpovídá zcizitel za vady, které se na nich shledají, leč by věci neměly některé vlastnosti, o které zcizitel v odporu se skutečností ujistil, že ji mají, nebo kterou si nabyvatel vymínil.

§ 772.

Lze umluviti, že zcizitel odpovídá za vady, které se vyskytnou do určené doby. K platnosti úmluvy se vyhledává, aby záruční prohlášení zcizitelovo bylo dáno písemně.

§ 773.

Opovědění sporu.

Chce-li se nabyvatel domáhati správy, protože třetí osoba činí nárok na věc, je na něm, aby svému předchůdci opověděl spor. Neučiní-li to, nepozbude tím sice nároku ze správy, ale jeho předchůdce může proti němu užíti všech obranných prostředků, kterých nebylo užito proti osobě třetí, a může se tím povinnosti ke správě zprostiti potud, pokud se nalezne, že by proti třetí osobě byl vynesen jiný rozsudek, kdyby se oněch obranných prostředků bylo náležitě užilo.

Následky správy.

§ 774.

Je-li vada, která zakládá povinnost ke správě, taková, že ji nelze napraviti a že pro ni věci nelze užívati způsobem smluveným nebo, nebyl-li způsob užívání smluven, řádně, může se nabyvatel domáhati zrušení smlouvy; nepřekáží-li však vada takovému užívání věci nebo lze-li ji napraviti, může se domáhati buď přiměřeného snížení platu nebo opravy nebo doplnění toho, co schází. Za vzešlou škodu odpovídá zcizitel podle ustanovení obecných.

§ 775.

K nepatrnému snížení hodnoty se nepřihlíží.

Doba pro žalobu ze správy.

§ 776.

Kdo se chce domáhati správy, musí přivésti věc na soud, jde-li o věci nemovité, do tří let, jde-li o věci movité, do šesti měsíců, a jde-li o vady zvířat, do šesti neděl. Lhůta se počíná dnem po odevzdání věci; jde-li o správu pro nárok vznesený na věc třetí osobou, dnem potom, kdy nabyvatel zvěděl o nároku. Bylo-li umluveno, že zcizitel odpovídá za vady, které se vyskytnou do určené doby (§ 772), počíná se lhůta žalobní, jakmile uplyne ona určená doba.

§ 777.

Námitkou může nabyvatel zjednati nároku ze správy průchod, když ve lhůtách uvedených v předcházejícím paragrafu oznámí vadu zciziteli.

§ 778.

Jestliže ten, kdo byl žalován nebo komu hrozí žaloba ze správy, opoví spor svým předchůdcům předtím, než mu uběhnou lhůty uvedené v § 776, nebo, nebyla-li žaloba ještě podána, ohlásí jim doporučeným dopisem svůj postihový nárok, zachová si proti nim žalobu měsíc od té doby, kdy nabylo právní moci rozhodnutí, že je sám správou povinen.

Zkrácení přes polovici hodnoty.

§ 779.

Byla-li učiněna smlouva záplatná a neobdržela-li jedna strana na obecné hodnotě ani polovici toho, co druhé straně dala, může se zkrácená strana domáhati, aby se smlouva zrušila a aby se vše uvedlo v předešlý stav. Avšak druhá strana může smlouvu zachovati v platnosti tím, že nahradí, čeho se do obecné hodnoty nedostává. Nepoměr mezi hodnotami se vyměří podle času, kdy se smlouva stala.

§ 780.

Tohoto právního prostředku nelze užíti při hře a sázce a vůbec při smlouvách odvážných, dále když se ho někdo vzdá nebo když se takové vzdání podává z povahy věci; nebo když věc byla prodána ve veřejné dražbě nebo způsobem, který je právními předpisy postaven veřejné dražbě na roveň.

§ 781.

Lichva.

Neplatná je smlouva, když někdo, kořistě z lehkomyslnosti, tísně, slabého rozumu, nezkušenosti nebo ze vzrušení mysli někoho jiného, dá sobě nebo osobě třetí za plnění slíbiti nebo poskytnouti plnění vzájemné, jehož majetková hodnota je v zřejmém nepoměru k plnění.

Dohoda o budoucí smlouvě.

§ 782.

Dohodou, že v budoucnosti učiní smlouvu zakládající závazek, jsou strany vázány jen tehdy, když byl určen čas, kdy se má smlouva učiniti, i podstatné kusy smlouvy.

§ 783.

Závazek učiniti smlouvu zanikne, když jedna strana důvodně ztratí důvěru v stranu druhou nebo když se nepředvídaným způsobem poměry změní tak, že by se strany, kdyby změnu byly měly na mysli, nebyly dohodly. Vůbec je pak nejdéle do roka potom, kdy uplyne smluvený čas, naléhati na to, aby dohody o budoucí smlouvě byly provedeny, neboť by se právo jinak promlčelo.

§ 784.

Lze-li se vzdáti námitek.

Vzdá-li se někdo všeobecně námitek proti platnosti smlouvy, nemá to právních následků.

§ 785.

Jednostranné projevy vůle.

Předcházejících ustanovení jest užíti přiměřeně na jednostranné projevy vůle určené třetím osobám, nepodává-li se z povahy těchto předpisů nic jiného.

HLAVA 26.

Darování.

§ 786.

Pojem.

Jestliže někdo přenechá nebo slíbí věc bezplatně jiné osobě a ona to přijme, vznikne darování.

§ 787.

Pokud je zřeknutí práva darováním.

Kdo se zřekne práva očekávaného nebo mu napadlého nebo pochybného, avšak jinému ho nepostoupí nebo se ho se svolením zavázaného nevzdá, není dárcem. Dárcem není ani ten, kdo se svolením zavázaného promine pohledávku nedobytnou.

Darování na odměnu.

§ 788.

Bylo-li někomu něco darováno z uznalosti nebo vzhledem k jeho zásluhám nebo na

zvláštní odměnu, je to darování, ač neměl-li obdarovaný již dříve na to práva.

§ 789.

Měl-li obdarovaný právo na odměnu buď proto, že se o ni strany již dohodly, nebo že byla nařízena zákonem, není to darování.

§ 790.

Darování vzájemné.

Bylo-li darování umluveno tak, aby darující byl navzájem obdarován, není to darování vzhledem k všemu, nýbrž jen vzhledem k tomu, oč plnění strany jedné je hodnotou vyšší než plnění strany druhé.

§ 791.

Forma darovací smlouvy.

Nepřevede-li se vlastnictví k daru v době, kdy se činí darovací smlouva, je k její platnosti potřebí notářského spisu. Při darech učiněných státu může notářský spis nahraditi listina zřízená finanční prokuraturou nebo soudní protokol.

§ 792.

Rozsah darování.

Smlouva, kterou by někdo daroval jmění budoucí, platí jen potud, pokud nepřesahuje poloviny tohoto jmění.

§ 793.

Odpovědnost dárcova.

Kdo vědomě daruje věc cizí a obdarovanému to zatají, odpovídá za škodu, která z toho vzejde. Mimoto odpovídá dárce za škodu, která vznikne obdarovanému vadnou povahou věci darované, ale jen když vadnou povahu věci znal a když mu lze přičísti k vině, že ji obdarovanému neohlásil.

Odvolání daru:

1. pro nouzi;

§ 794.

Upadne-li dárce po darování v takovou nouzi, že se mu nedostává prostředků k nutné

vyživě vlastní a těch, o jichž výživu je po zákonu povinen pečovati, může se domáhati na obdarovaném nebo na jeho dědicích, nejsou-li sami v stejné nouzi, aby mu vydali dar nebo jeho hodnotu, ale jen pokud jsou ještě obohaceni a pokud se dárci nedostává prostředků k výživě výše uvedené. Vrácení lze odvrátiti tím, že se dárci poskytuje, čeho je potřebí k oné výživě.

§ 795.

Nevymohl-li dárce vrácení daru, mají osoby, o jichž výživu dárce je po zákonu povinen pečovati, právo domáhati se za podmínek § 794, aby jim obdarovaný doplnil, čeho jim dárce již poskytnouti nemůže.

2. pro zkrácení dílu povinného;

§ 796.

Jestliže se při vyměření dílu povinného připočtou dary (§ 597), avšak pozůstalost k jeho úhradě nestačí, může se zkrácený nepominutelný dědic domáhati na obdarovaném vydání daru ke krytí schodku. Obdarovaný může vydání odvrátiti tím, že zaplatí schodek.

§ 797.

Má-li obdarovaný sám právo na díl povinný, odpovídá jen tehdy, když by darováním obdržel více, než činí díl povinný, připadající naň z pozůstalosti o dary zvětšené; nemůže však na něm býti vymáháno doplnění nebo výplata povinného dílu z daru, který se stal dříve než tři léta před smrtí zůstavitele.

3. pro nevděk;

§ 798.

Dopustí-li se obdarovaný na dárci hrubého nevděku, lze darování odvolati. Hrubý nevděk je, když se dárci ze zlého úmyslu ublíží na těle, cti, svobodě nebo na jmění. Za hrubý nevděk proti dárci se může podle okolností pokládati též takové ublížení jeho dětem, rodičům nebo manželu. Hrubý nevděk pomine prominutím dárcovým.

§ 799.

Nevděk činí nevděčného co do jeho osoby nepoctivým držitelem a dává i dědicům dárcovým právo dar odvolati, pokud z věci darované nebo z její hodnoty něco zbývá.

4. pro zrušení zasnoubení.

§ 800.

Vrácení darů, které vzhledem k budoucímu manželství dal snoubenci snoubenec nebo někdo jiný, může se dárce, bylo-li zasnoubení zrušeno bez jeho viny, domáhati podle ustanovení o plnění bez právního důvodu.

§ 801.

Neplyne-li z účelu daru něco jiného, je nárok na vrácení vyloučen, bylo-li zasnoubení zrušeno smrtí jednoho ze snoubenců.

§ 802.

Splnění darovacích slibů nelze se po zrušení zasnoubení domáhati.

§ 803.

Nároky uvedené v §§ 800 a 801 se promlčují za rok po zrušení zasnoubení.

5. Všeobecná ustanovení.

§ 804.

Je-li obdarováno několik osob, odpovídá ten, kdo byl obdarován dříve, jen potud, pokud ten, kdo byl obdarován později, není povinen nebo není s to plniti. Osoby obdarované současně odpovídají poměrně.

§ 805.

Nemá-li obdarovaný darované věci nebo její hodnoty, odpovídá jen potud, pokud se jí zbavil, aby zmařil vrácení.

§ 806.

Darování podpory.

Slíbí-li dárce obdarovanému, že mu bude dávati podporu ve lhůtách, nevzejde z toho dědicům obou ani právo ani povinnost, leč by darovací smlouva ustanovovala něco jiného.

§ 807.

Darování pro případ smrti.

Darování závislé na výmince, že obdarovaný dárce přežije, spravuje se ustanoveními této hlavy jen tehdy, když obdarovaný dar přijme

a když se dárce výslovně zřekne práva dar odvolati a o tomto zřeknutí vydá obdarovanému listinu. Jde-li o darování uvedené v § 791, musí býti zřeknutí práva odvolacího obsaženo v notářském spisu.

HLAVA 27.

Smlouva schovací.

§ 808.

Pojem.

Přijme-li někdo věc, aby ji opatroval, vznikne smlouva o schování.

Povinnosti:

1. schovatele;

§ 809.

Schovatel je povinen, aby věc jemu svěřenou po ustanovený čas bedlivě opatroval a ji, když čas projde, v tom stavu, v jakém ji převzal, a se vším, co k ní přibylo, ukladateli vrátil. Schovatel je oprávněn za ukladatele užíti žalob, které se přiznávají držiteli (§§ 123, 129).

§ 810.

Zdali i mimo případy zvláštních ustanovení a dohody mezi stranami je schovatel povinen věc pojistiti, je rozhodnouti podle pravidel poctivého styku.

§ 811.

Schovatel je povinen věc i dříve, než čas projde, na požádání ukladateli vrátiti, může se však domáhati náhrady škody, která mu tím vznikne. Ale nemůže věc mu svěřenou vrátiti dříve, leč by ji pro nenadálou příhodu nemohl bezpečně nebo bez vlastní škody míti v úschově.

§ 812.

Není-li ani umluveno ani nelze z okolností vysouditi, jak dlouho má věc býti v úschově, může se výpověď ze schování dáti podle libosti.

§ 813.

Schovatel neodpovídá za náhodu. Jestliže však užije věci jemu svěřené; dá-li ji bez nutné potřeby nebo bez dovolení ukladatelova

někomu jinému do úschovy nebo do užívání; nebo omešká-li se s navrácením, odpovídá za veškerou i nahodilou škodu, ačli by tato škoda nebyla věc postihla i jinak.

§ 814.

2. u k l a d a t e l e.

Ukladatel je povinen schovateli nahraditi podle ustanovení obecných škodu, která mu vzešla, jakož i náklad, který na věc učinil, aby vyhověl přijaté povinnosti. Náhradu jiného nákladu může schovatel pohledávati jen podle ustanovení o nepřikázaném jednatelství. Obětoval-li schovatel v nouzi svou věc vlastní, aby věc jemu do úschovy danou zachránil, může se domáhati přiměřené náhrady.

§ 815.

Časové obmezení nároků.

Nároky schovatele a ukladatele musí býti navzájem ohlášeny do tří měsíců počítajíc od vrácení věci, jinak by zanikly.

§ 816.

Odměna za schování.

Odměna za schování přísluší schovateli jen tehdy, když byla smluvena nebo když to odpovídá zvyklostem nebo jeho povolání.

Přijetí hosta.

§ 817.

Hostinští, kteří poskytují hostům byt, odpovídají za věci, které byly vneseny od přijatých hostů nebo pro ně, jako schovatelé. Neodpovídají však, když škoda není ani zaviněna jimi nebo jejich lidmi, ani způsobena jinými osobami, které do domu vešly vzhledem k jeho obecné přístupnosti. Působilo-li na vznik škody spolu zavinění osoby poškozené, rozhodne soudce podle okolností, zdali přísluší náhrada a jakou výši.

§ 818.

Vnesené jsou věci, které byly hostinskému nebo některému z jeho lidí odevzdány nebo přineseny na místo jimi vykázané nebo k uložení věcí určené.

§ 819.

Odmítne-li se odpovědnost vyhláškou, nemá to právních následků. Za věci drahocenné, peníze a cenné papíry odpovídá hostinský jen do pěti tisíc československých korun; nad to odpovídá jen tehdy, jestliže tyto věci převzal v úschovu, znaje jejich povahu, nebo jestliže škodu zavinil sám nebo jeho lidé.

§ 820.

Nárok na náhradu zanikne, jestliže poškozená osoba, zvědouc o škodě, neohlásí ji hostinskému bez zbytečného odkladu. Ustanovení to však neplatí, když hostinský věci přijme v úschovu.

§ 821.

Hostinští mají právo, vnesené věci zadržeti k zajištění svých pohledávek, které jim vznikly ubytováním a stravováním hosta, hotovými výdaji a úschovou věcí.

§ 822.

Předcházející ustanovení platí obdobně o podnikatelích, kteří mají stáje a skladní místnosti, co do postavených u nich zvířat a vozidel a věcí na nich; pak o podnikatelích lázní co do věcí lázeňských hostů, které se podle zvyku vnášejí.

HLAVA 28.

Půjčka.

§ 823.

Pojem.

Přenechá-li se někomu bezplatně věc k užívání tak, aby ji po čase vrátil, vznikne smlouva o půjčku.

Práva a povinnosti vypůjčitele:

§ 824.

1. co do užívání;

Vypůjčitel nabývá práva věci užívati smluveným způsobem nebo, nebyl-li způsob užívání smluven, řádně.

2. co do vrácení;

§ 825.

Projde-li smluvená doba, je vypůjčitel povinen věc navrátiti. Nebyla-li doba smluvena, bylo-li však ujednáno, k jakému účelu se má věci užívati, je vypůjčitel povinen s užíváním neprodlévati a věc co možná nejdříve vrátiti.

§ 826.

Nebyly-li smluveny ani doba, po kterou se má věci užívati, ani účel, ke kterému se jí má užívati, může se půjčitel domáhati vrácení věci, kdy je mu libo.

§ 827.

Měl-li by půjčitel sám věci nevyhnutelně zapotřebí dříve, než projde čas nebo než se skončí užívání, ke kterému byla věc přenechána, nemá nicméně práva, nebylo-li to vymíněno, domáhati se, aby věc byla vrácena dříve.

§ 828.

Vypůjčitel má vůbec právo věc vrátiti i dříve, než projde smluvená doba; bylo-li by však půjčiteli obtížno, jestliže by se věc vrátila předčasně, nemůže se to státi proti jeho vůli.

3. co do poškození;

§ 829.

Užíval-li vypůjčitel věci jinak, než bylo umluveno, nebo, nebylo-li nic umluveno, jinak, než odpovídá pravidlům poctivého styku, nebo dovolil-li o své újmě jinému jí užívati, odpovídá z toho půjčiteli a půjčitel jest oprávněn domáhati se, aby mu věc ihned byla vrácena.

§ 830.

Byla-li věc poškozena nebo zmařena, je vypůjčitel povinen nahraditi tak jako schovatel také nahodilou škodu, ke které dal podnět protiprávním jednáním (§ 813).

§ 831.

Dá-li vypůjčitel náhradu za věc ztracenou a věc se zase najde, nenabude práva podržeti ji proti vůli půjčitelově, je-li půjčitel hotov vrátiti náhradu, kterou za ni dostal.

§ 832.

4. co do nákladu na zachování věci.

Náklad, který s sebou obyčejně přináší užívání věci, nese vypůjčitel ze svého. Mimořádný náklad na zachování věci zapraví vypůjčitel, nemůže-li nebo nechce-li věc postoupiti půjčiteli, aby si ji ošetřil sám. Náhrady mimořádného nákladu se může vypůjčitel domáhati podle ustanovení o nepřikázaném jednatelství.

§ 833.

Časové obmezení nároků.

Nároky půjčitele a vypůjčitele musí býti navzájem ohlášeny do tří měsíců počítajíc od vrácení věci, jinak by zanikly.

HLAVA 29.

Zápůjčka.

Pojem.

§ 834.

Přenechají-li se někomu věci zastupitelné tak, aby jich užil podle libosti, avšak po čase aby vrátil věci stejného druhu, vznikne smlouva o zápůjčku.

§ 835.

K platnosti smlouvy o zápůjčku mezi manžely je potřebí formy notářského spisu.

Zápůjčka peněžitá.

§ 836.

Zápůjčka, při které jsou dluhem peníze (zápůjčka peněžitá), se může dáti buď v penězích kovových nebo papírových nebo v cenných papírech.

§ 837.

Splacení zapůjčky lze vyjednati v určitých penězích, a to bez rozdílu, zdali byla zápůjčka dána v týchž penězích čili nic.

§ 838.

Není-li nic jiného umluveno, je zápůjčku splatiti penězi, které jsou měnou v místě, kde se má plniti.

§ 839.

Nebylo-li vyjednáno kolik dlužných peněz se má zaplatiti, je dlužník, nehledíc k úrokům (§ 848), povinen: mají-li se vrátiti stejné peníze, jaké byly dány, stejnou sumou, jakou obdržel; mají-li se vrátiti jiné peníze, než jaké byly dány, sumou, která vyjde, když se peníze zápůjčkou dané přepočtou na peníze dlužné ke dni, kdy zápůjčka byla dána, a se zřetelem k místu, kde se tak stalo.

§ 840.

Dojde-li na změnu měnových zákonů, je zápůjčku, pokud nejsou ustanoveny přepočítací sazby, splatiti tak, aby to, co se vrací, se rovnalo hodnotou tomu, co bylo dáno.

§ 841.

Jestliže mimo případ uvedený v paragrafu předcházejícím nejsou v době splacení zápůjčky v oběhu takové peníze, jaké jsou dluhem, je dlužník povinen uspokojiti věřitele penězi, které jsou měnou v místě, kde se má plniti, a to tak, aby věřitel obdržel hodnotu toho, co dal, se zřetelem k době, kdy zápůjčka byla dána.

§ 842.

V cenných papírech mohou býti peněžité zápůjčky sjednány jen tak, že se dají zápůjčkou papíry majiteli svědčící, které mají cenu tržní nebo bursovní, a že dlužník je povinen peněžitou sumou, rovnající se tržní nebo bursovní ceně, jakou měly ony papíry v době, kdy byla zápůjčka dána. Smlouvy, podle kterých je dlužník povinen jinou sumou peněžitou, jsou neplatné.

§ 843.

Neplatná je také smlouva, kterou byly zapůjčeny jiné cenné papíry, zboží nebo jiné věci tak, že se má vrátiti suma peněžitá.

§ 844.

Není-li smluvena doba, kdy se má zápůjčka peněžitá splatiti, je splatnost závislá na výpovědi věřitelově nebo dlužníkově.

§ 845.

Není-li o výpovědi smluveno nic jiného, jest výpovědní doba šestinedělní.

§ 846.

Nejsou-li vymíněny úroky, může dlužník zápůjčku splatiti i bez výpovědi.

§ 847.

Zápůjčky nepeněžité.

Při zápůjčkách nepeněžitých jsou dluhem věci stejného druhu, jaké byly zápůjčkou dány, a nezáleží na tom, zdali zatím v ceně stouply nebo klesly.

Úroky.

§ 848.

Úroky ze zápůjček peněžitých se platí stejnými penězi jako jistina.

§ 849.

Neplatná je úmluva, kterou si věřitel jako plat za poskytnutou zápůjčku vymínil požívání nemovitostí, dodávku naturalií nebo služby a práce.

HLAVA 30.

Obstarání cizích záležitostí.

Smlouva příkazní.

§ 850.

Zaváže-li se někdo, že pro jiného obstará záležitost nebo provede jinou činnost, vznikne smlouva příkazní, pokud nejde o smlouvu, která se spravuje jinými ustanoveními.

§ 851.

Za obstarání cizí záležitosti lze smluviti odměnu. Odměna přísluší také tehdy, když to odpovídá zvyklostem nebo povolání příkazníka.

§ 852.

Osoby, které určité záležitosti obstarávají z povolání, jsou povinny, když je někdo takovou záležitostí pověří, prohlásiti mu bez zbytečného odkladu výslovně, zdali záležitost na sebe berou čili nic; jinak odpovídají příkazci za škodu, kterou způsobí.

Povinnosti:

a) příkazníka;

§ 853.

Příkazník je povinen provésti příkaz bedlivě a poctivě a všechen užitek vydati příkazci. Je povinen užíti veškerých prostředků, kterých si nutně žádá povaha věci, i těch, které se srovnávají s úmyslem příkazce. Vykročí-li z mezí příkazu, odpovídá za škodu, která z toho vzejde.

§ 854.

Vznese-li příkazník bez nutné potřeby provedení příkazu na někoho jiného, odpovídá sám jediný za výsledek. Bylo-li mu však dovoleno, aby si zřídil náměstka, nebo bylo-li náměstka nevyhnutelně zapotřebí, odpovídá jen potud, pokud mu lze přičísti zavinění při volbě náměstka.

§ 855.

Příkazník je povinen k vyzvání příkazce kdykoli vydati počet ze své činnosti.

b) příkazce.

§ 856.

Příkazce je povinen nahraditi příkazníku veškerý náklad, jejž učinil nutně nebo užitečně k provedení příkazu, a to i když se výsledek nedostavil, a založiti jej k jeho žádosti přiměřenými prostředky k zapravení hotových nákladů; mimoto je povinen nahraditi mu vedle zaviněné škody i tu škodu, kterou s sebou přineslo provedení příkazu.

§ 857.

Vezme-li příkazník při provádění příkazu škodu jen náhodou, může náhradu pohledávati, jen když vzal na sebe příkaz bezplatně, a jen tolik, kolik by mu bylo náleželo se slušným zřetelem k jeho ochotě, kdyby se byl zavázal za plat.

§ 858.

Vykročí-li příkazník z mezí příkazu, vzejdou příkazci povinnosti podle §§ 856 a 857, jen pokud takové vykročení schválil.

Rozvázání smlouvy:

§ 859.

odvoláním;

Příkazce může příkaz odvolati podle libosti; je však povinen příkazníku nahraditi nákla-

dy, které do té doby měl, a škodu, kterou utrpěl, a přísluší-li příkazníku odměna, zapraviti z odměny to, co je přiměřeno námaze. To vše platí i tehdy, když provedení příkazu bylo překaženo náhodou.

§ 860.

výpovědí;

I příkazník může přijatý příkaz vypovědět. Jestliže však dá výpověď dříve, než provede zvláštní příkaz nebo než dokončí to, co začal podle všeobecného příkazu, je povinen nahraditi škodu z toho vzešlou, jestliže nenastala nepředvídaná a neodvratná překážka

smrtí a zánikem právnické osoby.

§ 861.

Příkaz se ruší jak smrtí příkazce, tak smrtí příkazníka. Nedá-li se však provádění příkazu přerušiti bez zřejmé újmy dědiců nebo vztahuje-li se příkaz i na ten případ, že by příkazce zemřel, má příkazník právo i povinnost provésti příkaz do konce.

§ 862.

Příkaz daný nebo přijatý osobou právnickou ruší se jejím zánikem.

§ 863.

Pokud závazky z příkazu trvají dále.

Jestliže příkaz zanikl odvoláním, výpovědí, smrtí nebo zánikem právnické osoby, jest činnosti, které nesnášejí odkladu, prováděti dále až do doby, kdy příkazce nebo jeho dědicové něco jiného zařídí nebo mohli zaříditi.

Zmocnění.

§ 864.

Zmocnění může se státi tak, že bude udělena plná moc buď písemně (vydáním mocného listu) nebo jiným způsobem, kterým lze činiti projevy. Přijme-li zmocněnec zmocnění, vznikne smlouva zmocňovací. Zaváže-li se zmocněnec provésti jednání, ke kterému byl zmocněn, je k provedení povinen zpravidla podle ustanovení o smlouvě příkazní (§ 850).

Druhy.

§ 865.

Zmocnění je buď všeobecné nebo zvláštní podle toho, zakládá-li něčí moc, aby obstaral všechny záležitosti, nebo jen některé.

§ 866.

Zmocněním se dává buď neobmezená nebo obmezená volnost jednati. V oné případnosti je zmocněnec oprávněn záležitost provésti podle svého nejlepšího vědomí a svědomí; v této se mu však vyměřují meze, v kterých má jednati, nebo způsob, jak si má počínati.

§ 867.

Jde-li o to, aby zmocněnec jménem jiného zcizoval nebo zavazoval věci nebo je za plat přejímal; zápůjčky dával nebo bral; peníze nebo věci mající peněžitou hodnotu vybíral; rozepře na soud vznášel; narovnání činil, potřebuje zmocnění zvláštního, vytýkajícího druh jednání právě jmenovaných. Jde-li však o to, aby si vyžádal vrácení posledního pořízení veřejného; aby se k pozůstalosti přihlásil bez výhrady nebo ji odmítl; aby uzavřel smlouvu společenskou; něco daroval; ujednal smlouvu rozhodčí a zvolil rozhodčího; nebo aby se bezplatně zřekl práv, je potřebí zmocnění zvláštního, vytýkajícího každé takové jednání zvláště.

Právní následky plné moci.

§ 868.

Zmocněnec může pro zmocnitele nabývati práv a vkládati naň závazky podle obsahu plné moci. Vejde-li tedy v mezích své plné moci s třetí osobou v nějakou smlouvu, vzniknou práva a povinnosti zmocniteli a osobě třetí, nikoli však zmocněnci. Pokyny dané zmocněnci, které nejsou z plné moci zřejmé, nepůsobí na práva a povinnosti třetí osoby.

§ 869.

Byla-li udělena plná moc společně několika zmocněncům, je potřebí, má-li jednání vázati zmocnitele, aby všichni jednali společně, ač nebylo-li jednomu nebo několika z nich propůjčeno právo jednati samostatně.

§ 870.

Vykročí-li zmocněnec z mezí plné moci, je

zmocnitel vázán, jen pokud takové vykročení schválil.

§ 871.

Jestliže zmocnitel ustanovil zmocněncem někoho, kdo je nezpůsobilý sám se zavázati, zavazuje jednání v mezích plné moci vykonané jak zmocnitele, tak osobu třetí.

Zánik plné moci.

§ 872.

Zruší-li se odvoláním, výpovědí, smrtí nebo zánikem právnické osoby smlouva příkazní zakládající plnou moc, plná moc zaniká, vyjímajíc případy § 863. Ustanovení toto platí přiměřeně, zakládá-li se plná moc na jiném právním jednání.

§ 873.

Právní jednání svědčící třetím osobám, které nevěděly a nemusily věděti o zániku plné moci, jsou však platná: zmocnitel nebo jeho dědicové se mohou hojiti jen na zmocněnci, který zánik plné moci zamlčel.

§ 874.

Zástupčí moc orgánů právnických osob.

Učinil-li právní jednání svědčící jiné osobě orgán právnické osoby platně povolaný činiti taková právní jednání, nelze oné osobě namítati, že potřebná usnesení byla postižena vadami, kdvž o těchto nedostatcích ani nevěděla ani věděti nemusila.

Zvláštní případy zmocnění.

§ 875.

Svěří-li někdo jiné osobě správu jmění nebo podniku (závodu), má se za to, že jí dal moc činiti vše, čeho si žádá správa nebo řádné provozování, a vše co s nimi je zpravidla spojeno.

§ 876.

Zmocní-li podnikatel zaměstnance, aby prodával zboží v závodě nebo mimo něj, má se za to, že je zaměstnanec zmocněn přijmouti zaplacení a vydati o tom potvrzení. Doručitelé zboží nejsou zmocněni přijmouti za ně cenu, ledaže se jim k tomu dostalo povolení nebo že

předloží stvrzenku podnikatelovu. Stejně platí o těch, kdo předloží podnikatelovu stvrzenku o vyrovnání účtu za provedené výkony.

§ 877.

Naproti bezelstným osobám třetím nelze namítati, že rozsah moci byl jiný, než jak ustanovují §§ 875 a 876.

§ 878.

Je-li mezi podnikatelem a odběratelem zavedena zápisní knížka, do které se zapisují věci vzaté na dluh, nelze bezelstnému podnikateli namítati, že ten, kdo knížku přinese, není zmocněn vzíti zboží na dluh.

Jednatelství bez příkazu:

§ 879.

v nouzi;

Zařídí-li někdo, ač k tomu neobdržel práva, věc jiné osoby, aby odvrátil hrozící škodu, je tato osoba povinna nahraditi mu náklad nutný a užitečný, a to i tehdy, když činnost jednatelova bez jeho viny neměla výsledku.

k užitku druhé osoby.

§ 880.

Jestliže někdo chce zaříditi věc jiné osoby, aby rozmnožil její prospěch, je na něm, aby se dožádal jejího svolení. Jestliže však jednatel nešetře této opatrnosti zařídí věc na svůj náklad k převážnému prospěchu oné osoby, je tato osoba povinna nahraditi mu učiněný náklad. Zdali je tu převážný prospěch, není rozhodnouti se všeobecného hlediska dobrého hospodáře, nýbrž podle vůbec pochopitelných zájmů a záměrů oné osoby.

§ 881.

Není-li však jasno, že prospěch je převážný, nemá ten, jehož věc byla zařízena, povinnosti náhradní, nýbrž může se domáhati, aby jednatel uvedl vše do předešlého stavu nebo, není-li to dobře možno, aby mu dal náhradu peněžitou.

Všeobecná ustanovení.

§ 882.

Zařídí-li někdo věc proti platně projevené vůli toho, čí věc jest, nebo zabrání-li svým

počínáním povolanému jednateli, aby věc nezařídil, odpovídá za škodu, která by jinak nebyla vznikla.

§ 883.

Kdo dovoleným způsobem vzal na sebe cizí věc bez příkazu, je povinen ji dovésti až ke konci, ačli ten, čí věc se zařizuje, nezařídí něco jiného sám nebo opomine to zaříditi; je také povinen vydati počet jako příkazník.

§ 884.

Jednateli, který nemá práva na náhradu nákladu, je volno, aby učiněný náklad k svému prospěchu odstranil, pokud je to možno bez zhoršení podstaty.

§ 885.

Schválí-li ten, jehož věc byla zařízena, počínání jednatelovo, vzniknou stejné nároky jako ze smlouvy příkazní.

Upotřebení věci k prospěchu druhé osoby.

§ 886.

Upotřebí-li se bez úmyslu obstarati cizí záležitost věci k prospěchu druhého, může vlastník pohledávati tuto věc nebo, není-li to dobře možno, hodnotu, kterou měla v době, kdy se jí upotřebilo, a to i tehdy, když prospěch potom byl zmařen.

§ 887.

Kdo učiní za druhou osobu náklad, který tato osoba byla povinna učiniti sama, má právo domáhati se náhrady.

§ 888.

Obětuje-li se něčí majetek ve společné nouzi, aby se odvrátila větší škoda, je každý, komu z toho vzešel prospěch, povinen dáti poškozenému poměrnou náhradu.

HLAVA 31.

Směnná smlouva.

Pojem.

§ 889.

Dává-li se věc za věc nebo přijme-li se slib takové výměny, vznikne smlouva směnná.

§ 890.

K platnosti směnné smlouvy mezi manžely je potřebí formy notářského spisu.

Práva a povinnosti stran:

§ 891.

Ze smlouvy o směnu vzniká stranám povinnost, aby věci, jichž výměnu slíbily, se vším příslušenstvím vzájemně převedly tak, jak to odpovídá smlouvě.

zejména co do nebezpečenství

§ 892.

Byla-li určitá věc před dobou, kdy má býti odevzdána, buď zákazem odňata obchodu, anebo náhodou buď zničena nebo zhoršena tak, že hodnota její klesla pod polovici, je na smlouvu hleděti tak, jako by se nebyla stala.

§ 893.

Jestliže se věc mezitím náhodou zhoršila jinak nebo byla stižena břemeny, jde to také na vrub zcizitele; k nepatrnému snížení hodnoty se nepřihlíží. Byly-li však věci směněny úhrnkem, postihuje nahodilá zkáza jednotlivých kusů přejimatele, nebyl-li tím jinak celek znehodnocen pod polovici ceny.

§ 894.

Nebezpečí věcí odeslaných přechází na příjemce teprve tehdy, až je obdrží. Jestliže však určí nebo schválí, jak se mu mají odeslati, přechází na něj nebezpečí, jakmile jsou odevzdány k této dopravě.

§ 895.

a co do užitků před odevzdáním.

Užitky ze směněné věci náležejí až do doby, kdy se má věc podle dohody odevzdati, zciziteli; od té doby přejimateli, byť i nebyla věc ještě odevzdána.

§ 896.

Není-li smluveno, kdy věc má býti odevzdána, a nepostihuje-li žádnou stranu nějaké nedopatření, vztahují se hořejší předpisy o nebezpečí a o užitcích na dobu odevzdání.

§ 897.

Odevzdání věci se může domáhati jen ten, kdo sám splnil dříve svůj závazek nebo je hotov jej splniti. I ten, kdo je povinen plniti napřed, může, když plnění druhé strany je ohroženo jejími špatnými majetkovými poměry, jež mu nemusily býti známy v době, kdy smlouvu ujednával, své plnění odepříti až do té doby, kdy bude poskytnuto nebo zajištěno plnění vzájemné.

§ 898.

Jiné smlouvy o výměnu plnění.

Jiné smlouvy o výměnu plnění, pokud o nich nejsou zvláštní předpisy, spravují se přiměřeně ustanoveními této hlavy, anebo ustanoveními o oněch smlouvách, které jim jsou svou povahou nejbližší.

HLAVA 32.

Trhová smlouva.

Pojem.

§ 899.

Dává-li se věc za peníze nebo přijme-li se slib takové výměny, vznikne smlouva trhová.

§ 900.

K platnosti trhové smlouvy mezi manžely je potřebí formy notářského spisu.

Trhová cena:

§ 901.

a) musí záležeti v hotových penězích,

Zcizí-li se věc dílem za peníze, dílem za jinou věc, je smlouva trhem, činí-li cena v penězích více než obecná cena věci, nebo jsou-li si rovny; jinak je směnou.

b) musí býti určitá,

§ 902.

Trhová cena musí býti určitá. Určitá je i tehdy, když byla určena tak, že podle toho může býti vypočtena.

§ 903.

Trhová cena může býti určena podle ceny, která byla sjednána při dřívější trhové smlouvě. Byla-li smluvena cena tržní nebo bursovní, určí se trhová cena podle ustanovení práva obchodního o ceně tržní a bursovní.

§ 904.

Strany mohou svěřiti jiné osobě, aby určila cenu. Neučiní-li tak ve smluveném čase nebo chce-li některá strana, když nebyl čas smluven, odstoupiti dříve, než byla cena určena, je na smlouvu hleděti tak, jako by se nebyla stala.

§ 905.

Bylo-li několika osobám svěřeno určiti cenu, je potřebí, aby se pro některou cenu vyslovila většina hlasů. Nedosáhne-li se takové většiny, je na smlouvu hleděti tak, jako by se nebyla stala.

§ 906.

c) nesmí býti proti zákonu.

Je-li ustanovena pro věc úřední sazba, je cena, pokud tuto sazbu převyšuje, umluvena neplatně.

Práva a povinnosti stran.

§ 907.

Prodávající je povinen převésti na kupujícího věc se vším příslušenstvím tak, jak to odpovídá smlouvě. Kupující je povinen zapraviti trhovou cenu.

§ 908.

Náklady spojené s odevzdáním prodané věci, zejména náklady na měření a vážení, jdou na vrub prodávajícího, náklady spojené s odebráním a zasláním věci na jiné místo, než je místo, kde se má plniti, na vrub kupujícího.

§ 909.

Kdo koupí nemovitost nebo právo na nemovitosti, nese náklady spojené s převodem nebo se zřízením práva, jakož i náklady spojené s knihovním zápisem. Byla-li prodána jiná věc nebo jiné právo, jdou náklady spojené s převodem nebo se zřízením práva na vrub prodávajícího.

§ 910.

Na tom, kdo koupí věc movitou, jest, aby v náležité době a náležitým způsobem, jak jest v souhlase s řádným hospodařením, prohlédl věc odevzdanou mu prodávajícím, a objeví-li nějakou vadu, aby ji oznámil prodávajícímu bez zbytečného odkladu. Opomine-li to, ztratí nárok ze správy pro vady, které takto seznal nebo seznati mohl.

§ 911.

Objeví-li se nějaká vada později, jest ji oznámiti prodávajícímu bez zbytečného odkladu, jakmile je seznána; jinak nárok ze správy zanikne.

§ 912.

K tomu, aby byly zachovány nároky kupujícího, stačí, vypraví-li včas potřebnou zprávu.

§ 913.

Zatají-li prodávající vadu lstivě nebo připoví-li kupujícímu výslovně, že věc je bez vad, nemůže se dovolávati toho, že se kupující nezachoval podle těchto ustanovení.

§ 914.

Kupující je povinen prozatímně se postarati o věc tak, jak toho žádá poctivý styk.

Výhrada vlastnictví.

§ 915.

Vyhradí-li si prodávající vlastnictví k prodané movité věci až do zaplacení trhové ceny, nabývá kupující vlastnictví k odevzdané věci teprve úplným zaplacením trhové ceny. Neplyne-li ze smlouvy něco jiného, přechází nebezpečí nahodilé zkázy a nahodilého zhoršení odevzdáním věci (§ 894).

§ 916.

Výhrada vlastnictví podle předcházejícího paragrafu platí jen tehdy, byla-li dohoda o ní učiněna písemně a bylo-li v listině určeno podle kalendáře, kdy trhová cena má býti zaplacena.

§ 917.

Trhová smlouva o očekávaných užitcích věci.

Koupí-li někdo úhrnkem očekávané užitky nějaké věci nebo naději na ně, postihuje ho

nebezpečenství, že bude očekávání úplně zmařeno, ale náležejí mu naopak všechny dosažené řádné užitky.

§ 918.

Užití předpisů o smlouvě směnné.

Není-li v této hlavě ustanoveno nic jiného, jest užíti §§ 892 až 897.

Vedlejší úmluvy při trhové smlouvě a zvláštní její druhy.

§ 919.

Vedlejší úmluvy při trhové smlouvě a zvláštní druhy trhové smlouvy jsou: výhrada zpětné koupě, zpětného prodeje, předkupního práva, koupě na zkoušku, prodej s výhradou lepšího kupce a převzetí do prodeje.

Prodej s výhradou zpětné koupě.

§ 920.

Právo zpětné koupě je právo prodávajícího, aby mu kupující na požádání věc za plat vrátil. Bylo-li poskytnuto prodávajícímu vůbec bez podrobnějšího ujednání, vrátí kupující prodanou věc v nezhoršeném stavu, prodávající pak trhovou cenu; tím jsou vyrovnány také užitky z peněz a z věci snad vytěžené.

§ 921.

Zlepšil-li kupující koupenou věc svým nákladem nebo učinil-li mimořádný náklad, aby ji zachoval, přísluší mu náhrada jako poctivému držiteli; je však povinen náhradou škody, jestliže jeho vinou nebo náhodou, za kterou odpovídá, se zhorší hodnota věci nebo zmaří její vrácení.

§ 922.

Zpětnou koupi může si vyhraditi prodávající jen při věcech nemovitých. Jeho právo nepřechází na dědice a je nezcizitelné. Zaniká nejpozději, když uplyne deset let ode dne, kdy smlouva trhová byla uzavřena.

§ 923.

Je-li právo zpětné koupě vloženo do veřejných knih, může býti věc vymáhána i na pozdějším vlastníku.

§ 924.

Po zápisu práva zpětné koupě lze zříditi knihovní závady jen se souhlasem toho, pro koho je vloženo.

§ 925.

Koupě s výhradou zpětného prodeje.

Stejně jest omezeno právo vymíněné kupujícím, že prodá věc zpět prodávajícímu; na toto právo jest užíti předpisů o zpětné koupi.

Výhrada předkupního práva.

§ 926.

Kdo prodá věc s výminkou, že mu ji kupující nabídne k výkupu, kdyby ji chtěl prodati, má předkupní právo. Takové právo lze zříditi i mimo souvislost se smlouvou trhovou.

§ 927.

Bez zvláštní úmluvy nelze předkupní právo vykonati při jiných způsobech zcizení.

§ 928.

Předkupní právo zakládá jen povinnost toho, kdo slíbil věc nabídnouti k výkupu. Je-li zapsáno do veřejných knih, působí také proti jeho nástupcům, a to tak, že, nabude-li nástupce věci trhem nebo způsobem, který podle úmluvy je trhu postaven na roveň, může se osoba oprávněná domáhati, aby jí věc za příslušnou výplatu pustil; nabude-li nástupce věci způsobem jiným, přejde naň povinnost, aby věc nabídl osobě oprávněné k výkupu, když by ji potom chtěl zciziti trhem nebo způsobem, který podle úmluvy je trhu postaven na roveň.

§ 929.

Předkupní právo nepřechází na dědice a nelze je zciziti.

§ 930.

Není-li ujednána doba, do kdy je provésti výkup, musí osoba oprávněná movitosti vyplatiti do osmi dnů, nemovitosti do tří měsíců po nabídce. Uplyne-li tato doba marně, právo předkupní zaniká. Nabídka se děje ohlášením veškerých podmínek, při nemovitostech v písemné formě.

§ 931.

Kdo je oprávněn vykoupiti věc, musí zapraviti plnou cenu nabídnutou někým jiným, není-li jinak umluveno. Nemůže-li splniti podmínky, nabídnuté vedle ceny, a nelze-li je vyrovnati ani odhadní cenou, nemůže věc vykoupiti.

Koupě na zkoušku.

§ 932.

Koupě na zkoušku jest učiněna pod výminkou, závislou na libovůli kupujícího, že věc jím bude schválena. V pochybnosti je výminka odkládací; kupující před schválením není koupí vázán, prodávající přestává býti vázán, když kupující neschválí věci do konce zkušební doby.

§ 933.

Byla-li věc již odevzdána ku prohlídce nebo ke zkoušení, je v mlčení kupujícího trvajícím po dobu zkušební spatřovati schválení.

§ 934.

Nebyla-li smluvena zkušební doba, činí při movitostech tři dny, při nemovitostech jeden rok, počítajíc ode dne smlouvy. Jestliže však vychází ze smlouvy, že věc má býti zkoušena nebo prohlédnuta po odevzdání, počíná se lhůta ode dne odevzdání.

Prodej s výhradou lepšího kupce.

§ 935.

Sjedná-li se trhová smlouva s výhradou, že je prodávající oprávněn dáti přednost lepšímu kupci, přihlásí-li se v určené době, je smlouva závazná teprve nesplněním této výminky, nebyla-li prodaná věc odevzdána. Byla-li však věc odevzdána, je trhová smlouva závazná; splněním výminky se opět rozváže.

§ 936.

Není-li doba smluvena, platí doba ustanovená při koupi na zkoušku.

§ 937.

Zda je nový kupec lepší, rozhodne prodávající. Může zejména dáti přednost druhému, třebas chtěl první i více zaplatiti. Rozváže-li se smlouva, jsou tím vyrovnány také užitky

z peněz a z věci snad vytěžené. Co do zlepšení nebo zhoršení věci má kupující postavení poctivého držitele (§ 921).

Převzetí do prodeje.

§ 938.

Odevzdá-li někdo svou movitou věc někomu jinému, aby ji prodal, s výminkou, že mu příjemce v ustanovené době buď zapraví určenou trhovou cenu nebo vrátí věc, není odevzdatel oprávněn domáhati se věci zpět před uplynutím oné doby; jakmile uplyne ustanovená doba, zhostí se příjemce své povinnosti vrátiti věc, zaplatí-li trhovou cenu.

§ 939.

Příjemce odpovídá odevzdateli za škodu, kterou mu způsobil, podle obecných ustanovení; vrátí-li příjemce věc, nahradí se mu náklady, které jsou ku prospěchu odevzdatele.

§ 940.

Strany třetích osob, které nabyly věci od příjemce, platí ustanovení o poctivém nabytí.

§ 941.

Podle těchto ustanovení je přiměřeně posuzovati smlouvu o převzetí do prodeje věci movité, jež nebyla odevzdána.

§ 942.

Není-li určena cena nebo lhůta, nespravuje se smlouva těmito ustanoveními.

HLAVA 33.

Nájem a pacht.

Pojem.

§ 943.

Smlouva, podle které někdo obdrží jen užívání věci za plat na čas, je smlouva nájemní; obdrží-li takto právo bráti požitky z věci, je to smlouva pachtovní. Sjedná-li se jednou smlouvou užívání některých věcí a braní požitků z věcí jiných, posuzuje se smlouva podle věcí hlavní.

§ 944.

Smlouva je skutkem, jakmile se strany dohodnou o věci a o nájemném (pachtovném).

§ 945.

Co jest ustanoveno o smlouvě nájemní a o užívání věci, platí také o smlouvě pachtovní a o braní požitků, není-li o tom předpisů zvláštních.

Obapolná práva:

1. Odevzdání, udržování a užívání věci.

§ 946.

Pronájemce je povinen věc vlastním nákladem v upotřebitelném stavu odevzdati a udržovati a nesmí rušiti nájemce v užívání smluveném nebo, nebyl-li způsob užívání smluven, v užívání řádném. Je-li věc již při odevzdání tak vadná, že se nehodí k takovému užívání, nebo stane-li se bez viny nájemcovy tak vadnou v době nájmu, není nájemce povinen po dobu neupotřebitelnosti a podle jejího rozsahu platiti nájemné. Tohoto zproštění nelze se předem zříci při nájmu věcí nemovitých.

§ 947.

Pachtýř hradí ze svého opravy, které mu ukládají hraditi zvyklosti při takových smlouvách pachtovních.

§ 948.

Objeví-li se potřeba oprav, které náležejí podle § 946 pronájemci, je nájemce povinen ohlásiti to bez zbytečného odkladu pronájemci, jinak odpovídá za škodu.

§ 949.

Učiní-li nájemce na věc náklad náležející pronájemci, přísluší mu náhrada podle § 879; co do jinakého nákladu učiněného na věc může se domáhati náhrady podle ustanovení o nepřikázaném jednatelství. Náhrady se musí domáhati do roka po provedení opravy, nejpozději však do šesti měsíců po vrácení věci.

§ 950.

Nájemce jest oprávněn užívati najaté věci podle smlouvy, a nemá-li smlouva o tom ustanovení, podle pravidel pospolitého života a řádného hospodaření. Stejnými ustanoveními se řídí, zdali má nájemce povinnost věci užívati a jakou měrou.

§ 951.

Nájemce nesmí věc dáti do podnájmu, je-li to na újmu pronájemce nebo je-li to smlouvou zapovědĕno, pachtýř nesmí věc dáti do podpachtu, není-li to smlouvou dovoleno. Stejně platí o přenechání užívání.

2. Nájemné.

§ 952.

Není-li vyjednáno nic jiného a není-li ani zvláštních předpisů ani jiné místní zvyklosti, platí se nájemné z nemovitých věcí a pachtovné napřed, a to nájemné čtvrtletně, pachtovné pololetně, nájemné z movitých věcí čtvrtletně pozadu.

§ 953.

K zajištění nájemného má pronájemce nemovité věci zástavní právo k movitostem, které jsou na pronajaté věci a náležejí nájemci nebo členům jeho rodiny žijícím s ním ve společné domácnosti, pokud nejsou vyloučeny ze zabavení. Zástavní právo zaniká, odstraní-li se věci dříve, než budou zájemně popsány, ačli se tak nestalo ze soudního nařízení a neohlásí-li pronájemce svá práva u soudu do tří dnů po výkonu. Stěhuje-li se nájemce nebo zavlékají-li se věci, ač nájemné není zapraveno nebo zajištěno, může pronájemce zadržeti věci na vlastní nebezpečenství, musí však do tří dnů zažádati za zájemné popsání nebo vydati věci.

§ 954.

Zaplatí-li zapsaný nájemce napřed více než jednu lhůtu (§ 952), může to namítati věřiteli později zapsanému nebo pozdějšímu vlastníku jen tehdy, když v době zápisu jejich práv bylo to již poznamenáno ve veřejných knihách.

§ 955.

Bylo-li ve smlouvě o hospodaření s cizími věcmi vyjednáno, že vlastníku bude poskytován podíl výtěžku, není to smlouva pachtovní, nýbrž společenská, když je v dohodě spatřovati sdružení za společným účelem.

Kdy se promíjí nájemné a za jakých podmínek.

§ 956.

Když najaté věci nelze vůbec užívati pro mimořádné události, není pronájemce povinen

ji znovu zříditi, nemůže však požadovati nájemné, dokud trvá nemožnost užívání. To platí stejně, když pro mimořádné události pachtýř ze zpachtované věci nic nevytěžil.

§ 957.

Může-li nájemce přes takovou mimořádnou událost najaté věci užívati omezeně, sleví se mu poměrná část nájemného. Při zemědělském pachtu náleží poměrná sleva z pachtovného, když požitky z věci, pachtované jen na rok, klesly mimořádnou událostí pod polovici obyčejného výnosu; poklesnou-li takto v hospodářském roce požitky z věci pachtované na dobu ne delší než šest let, náleží pachtýři sleva jedné čtvrtiny pachtovného za tento hospodářský rok.

§ 958.

Nemůže-li nájemce užívati věci jen pro překážku, která se vyskytla v jeho osobě, postihne nepříznivá událost jen nájemce a musí zaplatiti nájemné. Pronájemci se však započtou uspořený náklad a výhody, jichž dosáhne jinakým užíváním věci.

§ 959.

Zamýšlí-li nájemce domáhati se osvobození nebo slevy nájemného, je na něm, aby událost, která zakládá jeho nárok, ohlásil bez zbytečného odkladu pronájemci, jestliže není tomuto známa, jinak by jeho nárok zanikl.

8. Vrácení najaté věci.

§ 960.

Když se nájemní smlouva skončí, je nájemce povinen vrátiti věc podle soupisu. Nebyl-li soupis zřízen, je vrátiti najatou věc v tom stavu, jaký odpovídá právu a povinnosti věci užívati; při zemědělském pachtu je tedy zpravidla vrátiti nemovitost tak opatřenou, jak to odpovídá roční době, kdy se pacht skončí.

§ 961.

Nájemce nemá práva zadržovacího.

§ 962.

Nebyl-li při uzavření nájemní smlouvy zřízen soupis, platí přiměřeně § 309.

§ 963.

Byla-li najatá věc poškozena nebo zneužíváním opotřebena, odpovídá nájemce i za vinu

osob, které, protože náležejí k jeho domácnosti nebo podnikání, měly příležitost věc poškoditi, nikoli však za náhodu. Náhrady jest se domáhati nejpozději do roka po vrácení pronajaté věci, jinak nárok zanikne.

Nájem zaniká:

a) uplynutím času;

§ 964.

Nájem sjednaný na určitou dobu zaniká uplynutím této doby.

§ 965.

Nájem sjednaný na určitou dobu se obnovuje tím, že nájemce po smluvené době užívá věci dále a pronájemce se tím spokojí.

§ 966.

Nájem se obnovuje za týchž podmínek, za jakých byl původně sjednán. Nájem uzavřený na dobu delší než půl roku se obnovuje na půl roku; jinak na dobu původní. Pacht se obnovuje na dobu původní, nikoli však na dobu delší než rok; mohou-li řádné požitky býti brány teprve později, obnovuje se na takovou dobu, která stačí, aby tyto požitky byly vybrány.

§ 967.

Obnoví-li se nájem opětně, platí totéž, co při prvním obnovení.

b) výpovědí;

§ 968.

Je-li smlouva nájemní uzavřena na dobu neurčitou, je k jejímu zrušení potřebí výpovědi.

§ 969.

Kdy lze výpověď dáti a na jakou dobu, o tom rozhodují: úmluva stran, zvláštní o tom vydané předpisy nebo místní zvyklost. Není-li jich, může býti dána výpověď kdykoliv, a to při pachtech a podpachtech na šest měsíců, při nájmech věcí nemovitých na tři měsíce, při podnájmech věcí nemovitých na čtrnáct dnů, při nájmech věcí movitých na tři dny.

§ 970.

Výpověď nemá právních následků, když najatá věc nebyla včas vyklizena a převzata a pronájemce se tím spokojí.

c) odstupem;

§ 971.

Nájemce jest oprávněn odstoupiti od smlouvy kdykoli, když byla věc odevzdána ve stavu nezpůsobilém k užívání smluvenému nebo, není-li způsob užívání smluven, k užívání řádnému, nebo když později bez jeho viny se octne v takovém stavu, nebo když značná část bez jeho viny se stane neupotřebitelnou na delší dobu nebo bude odňata. Jsou-li místnosti najaté k obývání nebo k tomu, aby se v nich lidé zdržovali, zdraví škodlivé, má nájemce toto právo i tehdy, když se ho zřekl nebo když znal povahu místností při uzavření smlouvy.

§ 972.

Pronájemce má právo domáhati se, aby smlouva byla před časem zrušena, jestliže nájemce přes výstrahu najaté věci užívá tak, že tím pronájemci vzchází značná škoda, nebo jestliže trpí, aby se jí tak užívalo, nebo jestliže nájemce přes to, že o zaplacení nájemného byl upomenut, celé nájemné, které mělo býti zaplaceno určitého dne, nezaplatil i s novou lhůtou, když prošel den, kdy měla býti zaplacena lhůta nová, nebo jestliže musí býti z nařízení úřadu místnost vyklizena.

§ 973.

Nájemce není povinen dopustiti, aby pronájemce na jeho újmu prováděl stavbu užitečnější, je však povinen připustiti nutné opravy.

§ 974.

Musil-li pronájemce sjednávaje smlouvu věděti, že bude nutno stavěti, nebo vzejde-li potřeba oprav déle trvajících tím, že pronájemce zanedbal menší opravy, náleží nájemci přiměřená náhrada za to, že nemohl věci užívati vůbec nebo náležitě.

d) zcizením věci.

§ 975.

Nebylo-li nájemní právo zapsáno do veřejných knih, je nájemce povinen, neskončí-li se nájem již dříve, po výpovědi dané ve lhůtách ustanovených v § 969 ustoupiti novému vlastníku, když pronajatá věc byla zcizena a přechod vlastnictví je dovršen; tuto výpověď lze však dáti nejpozději v prvním výpovědním období, následujícím po přechodu vlast-

nictví. Nájemce se může domáhati náhrady škody na pronájemci.

§ 976.

Při nucené dražbě je nakládati s nájemním právem, je-li zapsáno ve veřejných knihách, jako se služebností. Není-li vydražitel povinen nájemní právo převzíti, musí mu nájemce po řádné výpovědi (§ 975) ustoupiti.

§ 977.

Právo rozvázati smlouvu řádnou výpovědí (§ 975) přísluší při zcizení také nájemci, a to bez rozdílu, zdali právo nájemní ve veřejných knihách je zapsáno čili nic.

Smrt nájemce.

§ 978.

Smrtí nájemní smlouva nezaniká a vstupují do ní dědicové. Sdílejí-li někteří z nich se zůstavitelem domácnost, vstupují do nájmu bytu jen oni; v tomto případě se právo nájemní nepokládá za část pozůstalosti.

§ 979.

Z nájmu bytu sjednaného na určitou dobu mohou dědicové zemřelého nájemce, kteří vstoupili do smlouvy, dáti výpověď ve lhůtách ustanovených v § 969, neskončí-li se nájem již dříve. Stejně může dáti pronájemce bytu výpověď těmto dědicům, ale jen když se trváním smlouvy postavení pronájemcovo zhorší. Tyto výpovědi lze však dáti nejpozději v prvním výpovědním období, následujícím po přikázání pozůstalosti.

HLAVA 34.

Smlouva o práci.

Pojem.

§ 980.

Zaváže-li se někdo konati za plat práci po nějaký čas, vznikne smlouva o práci.

§ 981.

Uzavře-li se smlouva tak, že se jí ustanoví podmínky jednotlivých smluv o práci pro určitý podnik (závod) nebo pro několik podniků (závodů) určitého oboru nebo obvodu, vznikne smlouva hromadná.

§ 982.

K platnosti hromadné smlouvy je potřebí formy písemné.

Práva a povinnosti ze smlouvy o práci.
Povinnost konati práci.

§ 983.

Nevyplývá-li ze smlouvy o práci nebo z okolností nic jiného, je zaměstnanec povinen konati práci osobně. Právo na práci nelze na jiného převésti.

§ 984.

Není-li nic umluveno o způsobu, rozsahu a rozvrhu prací, je konati v mezích zákona práce přiměřené okolnostem.

Plat.

§ 985.

Není-li plat vyměřen smlouvou, zvláštními předpisy nebo místní zvyklostí, je poskytnouti plat přiměřený.

§ 986.

Není-li nic jiného umluveno nebo není-li při pracích takového druhu jiné zvyklosti, je plat zapraviti po výkonu práce.

§ 987.

Je-li plat vyměřen podle měsíců nebo kratších období, jest jej zapraviti koncem každého tohoto období; je-li vyměřen podle delších období, jest jej zapraviti koncem každého kalendářního měsíce. Plat, vyměřený podle hodin, od kusu nebo za jednotlivé výkony, je za provedené výkony zapraviti koncem každého kalendářního týdne; jde-li však o práce vyššího druhu, koncem každého kalendářního měsíce. Zaměstnanec, jenž jest odměnován od kusu nebo za jednotlivé výkony, může se domáhati před dospělostí platu zálohy přiměřené vykonaným pracím a učiněným nákladům.

§ 988.

Vším způsobem dospívá plat již vydělaný skončením pracovního poměru.

§ 989.

Také za práce, které nebyly vykonány, náleží zaměstnanci plat, byl-li ochoten je konati

a bylo-li mu v tom zabráněno okolnostmi, které jsou na straně zaměstnavatele; musí si však dáti započísti, co ušetřil tím, že práce nebyla vykonána, jakož i co vydělal jiným zaměstnáním nebo co vydělati úmyslně zameškal. Byl-li, konaje práce, pro tyto okolnosti zkrácen ztrátou času, náleží mu přiměřená náhrada.

§ 990.

Zaměstnanci přísluší po čtrnáctidenním zaměstnání právo na mzdu nejvýše týdenní i tenkrát, když nemohl vykonávati práci z důležitého důvodu týkajícího se jeho osoby; záleží-li onen důležitý důvod v onemocnění nebo v úrazu, přísluší mu místo týdenní mzdy právě uvedené až v třetím a čtvrtém týdnu nemoci po deseti ze sta jeho mzdy, v pátém a šestém týdnu nemoci po dvaceti ze sta mzdy, v sedmém a osmém týdnu nemoci po třiceti ze sta mzdy. Práv těchto zaměstnanec nemá, pokud nemožnost vykonávati práci způsobil úmyslně nebo hrubou nedbalostí.

§ 991.

Přísluší-li zaměstnanci z jiného důvodu za dobu, po kterou nepracoval, náhrada, započte se mu na plat.

§ 992.

Platy, které dostává zaměstnanec po dobu nemoci z veřejného pojištění, lze započísti do peněžitých platů zaměstnanci příslušejících podle § 990 jen takovou částí, která odpovídá poměru skutečného příspěvku zaměstnavatelova k celému pojistnému.

§ 993.

Povinnosti, které zaměstnavatel má podle § 990, zaniknou, skončí-li se pracovní poměr uplynutím doby, na kterou byl ujednán, nebo výpovědí nebo předčasným propuštěním, jestliže se propuštění nestalo pro nemoc nebo pro jiný důležitý důvod, který se týká osoby zaměstnance podle § 990. Jmenované povinnosti nezanikají, skončí-li se pracovní poměr výpovědí danou zaměstnavatelem v době, v které zaměstnanec pro nemoc nebo pro jiný důležitý důvod, který se týká jeho osoby podle § 990, nemohl konati práce.

Péče.

§ 994.

Zaměstnavatel je povinen upraviti pracovní úkony a pečovati na svůj náklad o místnosti

a nářadí, jež opatřil nebo má opatřiti, tak, aby byly chráněny život i zdraví zaměstnance, pokud to podle povahy práce je možné.

§ 995.

Je-li zaměstnanec přijat do domácnosti zaměstnavatele, je zaměstnavatel povinen zaříditi místnosti k obývání a spaní, stravu, jakož i dobu práce a odpočinku tak, aby to nebylo na újmu zdraví, mravnosti a náboženskému vyznání zaměstnance.

Skončení pracovního poměru:

§ 996.

a) uplynutím doby;

Pracovní poměr sjednaný na určitou dobu zaniká uplynutím této doby.

b) výpovědí;

§ 997.

Sjedná-li se pracovní poměr anebo pokračuje-li se v něm tak, že není jeho trvání určeno, lze jej skončiti výpovědí.

§ 998.

Vypověděti lze pracovní poměr kdykoliv pro nejbližší den, když při pracovním poměru, jehož předmětem nejsou vyšší práce, je plat vyměřen podle hodin nebo dnů, podle kusů nebo jednotlivých výkonů; nejpozději prvního všedního dne týdenního pro konec kalendářního týdne, když pracovní poměr jest hlavním zdrojem zaměstnancova výdělku a trval již tři měsíce, nebo když plat je vyměřen podle týdnů. Je-li umluvena mzda podle kusů nebo podle jednotlivých výkonů, neskončí se pracovní poměr před skončením výkonů započatých v době výpovědi.

§ 999.

Je-li pracovní poměr, jehož předmětem jsou vyšší práce, hlavním zdrojem zaměstnancova výdělku a trval-li již tři měsíce, je dáti výpověď aspoň čtyřnedělní, nechť byl plat vyměřen jakýmkoliv způsobem. To platí vůbec, je-li plat vyměřen podle let.

§ 1000.

Ve všech ostatních případech lze rozvázati pracovní poměr výpovědí aspoň čtrnáctidenní.

§ 1001.

Výpovědní lhůta musí býti pro obě strany stejná. Byly-li ujednány nestejné lhůty, platí pro obě strany lhůta delší.

c) předčasným zrušením.

§ 1002.

Kterýkoli smluvce může z důležitého důvodu kdykoli zrušiti pracovní poměr, a to bez rozdílu, zdali byl sjednán na určitou dobu čili nic. Za důležitý důvod je pokládati každou skutečnost, pro kterou nelze spravedlivě žádati od strany smlouvu zrušující, aby v pracovním poměru dále setrvala.

§ 1003.

Vystoupí-li zaměstnanec předčasně bez důležitého důvodu nebo je-li předčasně propuštěn pro nějaké zavinění, může se zaměstnavatel domáhati náhrady škody pro nesplnění smlouvy. Když některé výkony byly již provedeny, ale nedospěl ještě plat zaměstnanci za ně náležející, má zaměstnanec právo na přiměřenou část platu, jen pokud ony výkony předčasným zrušením pracovního poměru nepozbyly pro zaměstnavatele hodnoty zcela nebo z největší části.

§ 1004.

Propustí-li zaměstnavatel zaměstnance předčasně bez důležitého důvodu nebo zaviní-li, že zaměstnanec předčasně vystoupí, má zaměstnanec vedle práva na náhradu jiné škody právo na smluvený plat za dobu, po kterou by byl pracovní poměr trval, kdyby byl skončil uplynutím smluvní doby nebo řádnou výpovědí. Musí si však dáti započítati vše, co ušetřil tím, že prací nekonal, jakož i co vydělal jiným zaměstnáním nebo co vydělati úmyslně zameškal. Není-li doba shora uvedená delší než tři měsíce, může se zaměstnanec domáhati ihned a beze srážky celého platu za tuto dobu.

§ 1005.

Jsou-li obě strany vinny předčasným zrušením pracovního poměru, rozhodne soudce, přihlíže je k míře zavinění stran, podle volného uvážení, zda přísluší náhrada a v jaké výši.

§ 1006.

Nároků pro předčasné zrušení pracovního poměru podle §§ 1003 až 1005 jest se domá-

hati do šesti měsíců ode dne, kdy mohly býti vzneseny.

Zvláštní případy.

§ 1007.

Pracovní poměr sjednaný na zkoušku nebo na dobu přechodné potřeby může býti rozvázán v prvním měsíci oběma stranami kdykoliv. Pokračuje-li se v pracovním poměru po uplynutí zkušební doby, zakládá se tím pracovní poměr na dobu neurčitou.

§ 1008.

Pracovní poměr sjednaný na dobu života nějaké osoby nebo na dobu delší než pět let může býti rozvázán zaměstnancem, když uplyne pět let, výpovědí šestiměsíční.

Smrt smluvců.

§ 1009.

Smrtí zaměstnance se pracovní poměr skončí.

§ 1010.

Podle povahy a účelu pracovního poměru je posouditi, jak působí smrt zaměstnavatele na pracovní poměr, zejména zdali je překážkou prací podle § 989, nebo zdali práva a povinnosti ze smlouvy přecházejí na dědice, nebo zdali se pracovní poměr skončí.

§ 1011.

Služební byt.

Skončením pracovního poměru vzniká povinnost bez zbytečného odkladu vykliditi služební byt. Skončí-li se však pracovní poměr smrtí zaměstnance nebo předčasným zrušením, je vykliditi služební byt do jednoho měsíce, měl-li zaměstnanec vlastní domácnost, jinak do čtrnácti dní. K ubytování zaměstnancova nástupce však musí býti na výzvu zaměstnavatele ihned vyklizena přiměřená část bytu skládajícího se z několika obytných místností a za náhradu vzniklé škody i celý byt.

§ 1012.

Vyhledání nové práce.

Byl-li zaměstnanec přijat do domácnosti zaměstnavatele nebo brání-li mu pracovní po-

měr ve vyhledání nové práce, je mu k tomu konci, přeje-li si toho, dáti po výpovědi nebo na sklonku pracovního poměru přiměřený volný čas, při čemž je přihlížeti k místním zvyklostem. Plat proto zmenšovati nelze.

Potvrzení.

§ 1013.

Při skončení pracovního poměru vydá zaměstnavatel zaměstnanci na jeho přání písemné potvrzení o době a druhu jeho práce, a to na své útraty. V potvrzení mohou býti jiné zápisy a poznámky jen s výslovným souhlasem zaměstnance.

§ 1014.

Přeje-li si zaměstnanec potvrzení za pracovního poměru, vydá se mu na jeho útraty.

§ 1015.

Zaměstnancova potvrzení a jiné doklady, které jsou u zaměstnavatele, je vrátiti zaměstnanci, kdykoliv si toho přeje.

§ 1016.

Hranice smluvní volnosti při smlouvách o práci.

Práva zaměstnance podle §§ 988 až 1000, §§ 1002 až 1015 nemohou býti smlouvou zkrácena ani zrušena.

HLAVA 35.

Smlouva o dílo.

§ 1017.

Pojem.

Zaváže-li se někdo za plat provésti dílo, vznikne smlouva o dílo.

Práva a povinnosti ze smlouvy o dílo.

§ 1018.

Povinnost dílo provésti.

Na obsahu smlouvy a na povaze díla záleží, zdali je ten, komu bylo dílo zadáno, povinen

provésti dílo osobně, či jest oprávněn dáti je provésti za osobní odpovědnosti.

§ 1019.

Správa.

Má-li dílo vady, jež je činí neupotřebitelným nebo jež odporují úmluvě, může zadatel ustoupiti od smlouvy. Nechce-li tak učiniti nebo nejde-li o takové vady, může se domáhati opravy, nevyžaduje-li přílišného nákladu, nebo přiměřené slevy platu. K opravě musí ustanoviti přiměřenou lhůtu přičině prohlášení, že po jejím uplynutí opravy nepřijme. Ostatně platí obecná ustanovení o správě.

Zmar provedení nebo díla.

§ 1020.

Přes to, že dílo nebylo provedeno, náleží tomu, komu dílo bylo zadáno, smluvený plat, když byl ochoten plniti a zabránily mu v tom okolnosti, které jsou na straně zadatele; započte se mu však, co ušetřil tím, že práce nebyla provedena, jakož i co vydělal jinakým zaměstnáním nebo co vydělati úmyslně zameškal. Byl-li, prováděje dílo, pro tyto okolnosti zkrácen ztrátou času, náleží mu přiměřená náhrada.

§ 1021.

Neposkytl-li zadatel součinnosti potřebné k provedení díla, je ten, komu dílo bylo zadáno, také oprávněn ustanoviti mu k tomu přiměřenou lhůtu přičině prohlášení, že od smlouvy odstupuje, uplyne-li lhůta marně.

§ 1022.

Bylo-li dílo zničeno náhodou dříve, než bylo převzato, nemůže se provaděč domáhati platu; ztráta hmoty stihá stranu, jež ji dodala. Nezdaří-li se však dílo proto, že hmota zadatelem dodaná je zřejmě nepotřebná nebo že zadatel dal příkazy zřejmě nesprávné, odpovídá provaděč za škodu, když zadatele na to neupozornil.

Plat.

§ 1023.

Není-li plat vyměřen smlouvou, zvláštními předpisy nebo místní zvyklostí, je poskytnouti plat přiměřený.

§ 1024.

Zpravidla je plat zapraviti po skončení díla. Koná-li se však dílo po částech nebo vyžaduje-li nákladů, kterých provaděč na se nevzal, je provaděč oprávněn domáhati se již před skončením díla přiměřeného dílu platu a náhrady nákladů.

§ 1025.

Bylo-li dílo zadáno podle rozpočtu a byla-li dána výslovná záruka za jeho závaznost, nemůže se provaděč domáhati zvýšení platu, ani když se objeví rozpočtené práce nepředvídaně velkými nebo nákladnými. Byla-li pak dána výslovná záruka za úplnost rozpočtu, nemůže se provaděč domáhati zvýšení platu, když se objeví potřeba dalších prací k dokončení díla.

§ 1026.

Bylo-li dílo zadáno podle rozpočtu, ale jeho závaznost nebyla zaručena, a je-li nevyhnutelno jej značně překročiti, může zadatel ustoupiti od smlouvy, poskytne-li přiměřenou náhradu za vykonanou práci a vzniklé výdaje. Provaděč to však musí bez zbytečného odkladu oznámiti zadateli, jakmile se ukáže, že je nevyhnutelno takto rozpočet překročiti, jinak pozbývá všeho práva na náhradu za větší práci.

§ 1027.

Nehlásí-li se neznámý nebo nesnadno dosažitelný zadatel o vydání movitého díla po dobu šesti měsíců a je-li hodnota díla nižší než pět set korun československých, může provaděč žádati, aby věc byla prodána veřejnou dražbou; šest měsíců se počítá od doby, kdy dílo mělo býti odebráno nebo, nebylo-li nic ujednáno nebo dílo nebylo hotovo včas, od provedení díla. Z výtěžku náležejí provaděči plat a náklady.

§ 1028.

Péče.

Ustanovení §§ 994 a 995, vyjmouc ustanovení o úpravě prací a o době práce i odpočinku, platí přiměřeně i při smlouvě o dílo.

§ 1029.

Smrt smluvců.

Smlouva o dílo vyžadující prací, při kterých záleží na zvláštních osobních vlastnostech provaděče, ruší se jeho smrtí a jeho dědicové

se mohou domáhati jen ceny upotřebitelné hmoty připravené k dílu a části platu přiměřené hodnotě vykonané práce. Zemře-li zadatel, jsou jeho dědicové smlouvou vázáni.

HLAVA 36.

Smlouva zprostředkovatelská.

§ 1030.

Pojem.

Zaváže-li se někdo za odměnu výslovně smluvenou, že druhému opatří příležitost uzavříti smlouvu nebo že smlouvu zprostředkuje, vznikne smlouva zprostředkovatelská. Výslovného smluvení odměny není potřebí, jestliže zprostředkovatel je oprávněn smlouvu, o jakou jde, zprostředkovati po živnostensku.

Právní následky.

§ 1031.

Povinnost zaplatiti zprostředkovatelskou odměnu vznikne jen tehdy, když uzavřená smlouva je výsledkem zprostředkování nebo zprávy. Byla-li tato smlouva učiněna pod odkládací výminkou, je zapraviti odměnu jen tehdy, když se výminka splní.

§ 1032.

Právo na zprostředkovatelskou odměnu a na náhradu výdajů nepřísluší, když zprostředkovatel proti smlouvě byl činný také pro druhou smluvní stranu.

§ 1033.

Není-li výše odměny smluvena, platí úřední sazba, je-li pro taková jednání ustanovena, jinak náleží odměna obvyklá v místě za zprostředkování toho druhu.

§ 1034.

Výdaje je zprostředkovateli zvláště nahraditi jen tehdy, bylo-li to smluveno. Smluvené výdaje je nahraditi, i když smlouva, o jejíž zprostředkování šlo, nebyla sjednána.

§ 1035.

Je-li při smlouvách o zprostředkování prací vymíněna odměna příliš vysoká, může se dlužník domáhati, aby byla snížena na přiměře-

nou výši. Byla-li odměna zaplacena, nelze se domáhati jejího snížení.

HLAVA 37.

Smlouva společenská.

Pojem.

§ 1036.

Jestliže několik osob smlouvou sdruží činnost nebo věci nebo obojí za společným účelem, vznikne společnost.

§ 1037.

K platnosti společenské smlouvy, která byla sjednána jen o přítomném nebo jen o budoucím jmění, je potřebí, aby přítomné jmění společníků bylo sepsáno a soupis od nich podepsán. Byl-li soupis takto zřízen, je po zákonu jměním přítomným jen jmění sepsané.

Právní následky společenské smlouvy:

1. co do základního jmění;

§ 1038.

Jmění, které bylo určeno k společnému účelu, je jměním základním.

§ 1039.

Vloží-li se do společenství peníze, jiné věci zastupitelné, věci zuživatelné nebo sice nezuživatelné, ale v penězích oceněné, nebo práva, pokládá se základní jmění za společné jmění všech společníků, kteří k němu takto přispěli. Jestliže se ve společenské smlouvě odhadne v penězích jinaký příspěvek, pokládá se i ten, kdo takto přispěl, za podílníka na základním jmění.

§ 1040.

I když byla společenská smlouva sjednána o celém jmění, míní se jím přece toliko jmění přítomné. Zahrnuje-li se však do ní také jmění budoucí, rozumí se jím jen jmění získané výdělečnou činností, nebylo-li smluveno nic jiného.

§ 1041.

Jměním základním se jmění společníky do společnosti vnesené stane způsoby, jakými se vůbec nabývá jednotlivých práv majetkových.

2. co do ostatních práv a povinností společníků navzájem;

§ 1042.

Nejsou-li dále zvláštní ustanovení, platí §§ 211 až 221.

§ 1043.

Nebylo-li jinak umluveno, je každý společník povinen přispěti k základnímu jmění rovným dílem.

§ 1044.

Zpravidla jsou všichni společníci povinni přičiňovati se o dosažení společného účelu rovnou měrou. Společník nesmí ustanoviti za sebe náměstka ani přijmouti někoho do společnosti.

§ 1045.

Společníci nejsou povinni, aby přispívali něčím nad to, k čemu se zavázali; změní-li se však poměry tak, že účelu společnosti nelze jinak dojíti, může společník, který není k dalšímu příspěvku ochoten, vystoupiti nebo býti vyloučen.

§ 1046.

Škodu, za kterou společník ostatním společníkům odpovídá, nelze vyrovnati prospěchem, který společnosti zjedná jiným úkonem. Způsobí-li však společník týmž jednáním o své újmě vykonaným společnosti jednak škodu, jednak prospěch, jsou navzájem vyrovnány, pokud se kryjí.

§ 1047.

Zisk se rozdělí podle toho, jak kdo přispěl k základnímu jmění. Práce vykonané všemi společníky se nečítají. Jestliže však někteří společníci přispívají jen prací nebo jestliže přispívají prací jen někteří, přísluší jim za vykonané práce, nebylo-li jinak umluveno, přiměřený podíl ze zisku, se zřetelem zejména k důležitosti úkonu, k dosaženému prospěchu a k věnované námaze.

§ 1048.

Ztráta, kterou bylo postiženo základní jmění, rozvrhne se tak, jak se rozděluje zisk. Kdo nedal vkladu, škoduje pouze svou práci.

3. co do poměru k osobám třetím.

§ 1049.

Z jednání, která pro společnost provede ten, kdo je povolán za ni jednati, vznikají práva a

povinnosti společníkům podle poměru jejich podílů v základním jmění. Nezná-li věřitel tento poměr ani jej znáti nemusí, jsou proň podíly po zákonu stejné. Společník, který plní více, než naň připadá podle jeho podílu, má právo postihu proti oněm, které osvobodí.

§ 1050.

Společné jmění slouží především k uspokojení věřitelů společnosti.

§ 1051.

Jiní věřitelé společníkovi mohou ze společného jmění požadovati jen to, co společníku samému přísluší na úrocích a na zisku a čeho se mu dostane tím, když se společnost zruší nebo když z ní vystoupí nebo z ní bude vyloučen. Jestliže takoví společníkovi věřitelé po neúspěšné exekuci na ostatní jmění společníkovo vydobyli exekuci na to, co připadne společníku po zrušení společnosti, mohou k svému uspokojení způsobiti zrušení společnosti výpovědí, ať již společnost byla ujednána na dobu určitou či neurčitou. Výpověď lze však dáti jen pro konec provozovacího období, a to nejméně na dobu jednoho měsíce.

Zánik společnosti nebo členství.

§ 1052.

Společnost zaniká uplynutím času, na který byla zřízena, zkázou základního jmění, splněním jejího účelu nebo nemožností jeho splnění.

§ 1053.

Práva a povinnosti ze společenské smlouvy nepřecházejí na dědice společníkovy, ledaže se dohodli s ostatními společníky, že budou ve společnosti pokračovati. Nevstoupí-li dědicové takto do společnosti, mohou se domáhati, aby jim byl vydán počet až do smrti zůstavitele a aby jim bylo vyplaceno vše, co zůstaviteli náleží. Ale naopak jsou také oni povinni, aby vydali počet a zapravili vše, co zůstavitel má společnosti vyplatiti.

§ 1054.

Skládá-li se společnost jen ze dvou osob, zaniká úmrtím jedné z nich. Skládá-li se z několika osob, má se za to, že ostatní společníci chtějí zůstati nadále ve společnosti.

§ 1055.

Bylo-li vyjednáno, že společenská smlouva platí i pro dědice, vstupují dědicové do společ-

nosti na místo zůstavitelovo. Takovým vyjednáním nelze vázati dědice dědiců.

§ 1056.

Není-li společníkův dědic nastupující do společnosti s to, aby konal práce, jež převzal zůstavitel pro společnost, smí se mu sraziti přiměřená část podílu.

§ 1057.

Neplní-li společník podstatných smluvních povinností nebo pozbude-li důvodně důvěry, může býti vyloučen ze společnosti i před uplynutím smluvní doby. O vyloučení rozhoduje většina; společník, který nepronikl s návrhem na vyloučení, může ze společnosti vystoupiti.

§ 1058.

Ustanovení předcházejícího paragrafu platí, byl-li společník zbaven svéprávnosti, avšak jen tehdy, jestliže tento jeho stav je na újmu společnosti.

§ 1059.

Zemřel-li nebo vystoupil-li nebo byl-li vyloučen společník, na němž hlavně spočívala starost o společný účel, smí každý společník vypověděti smlouvu před uplynutím smluvní doby, nikoli však nevčas nebo na újmu druhých.

§ 1060.

Jestliže trvání společnosti nebylo ani ujednáno ani je nelze ustanoviti z její povahy, smí každý společník smlouvu libovolně vypověděti, nikoli však nevčas nebo na újmu druhých.

§ 1061.

Rozdělení společného jmění.

Má-li se po zániku společnosti rozděliti společné jmění, stane se to podle předpisů o rozdělení společné věci.

HLAVA 38.

Jmění manželů a smlouvy svatební.

Jmění manželů a jeho správa.

§ 1062.

Sňatkem nenastává společenství jmění mezi manžely. Jestliže manželé neučinili o jmění

zvláštní úmluvy, podrží každý své dosavadní jmění.

§ 1063.

Stran toho, čeho za trvání manželského společenství bylo dobyto, má se za to, že toho nabyli oba manželé společně stejným dílem. Bude-li tvrzeno, že ono jmění náleží manželům poměrem jiným, posoudí soudce míru tohoto poměru podle volného uvážení, hledě k předneseným okolnostem a k zájmům manželů a dětí.

§ 1064.

Pokud jde o jinaké nabytí, nemá manžel práva na to, čeho druhý za manželství nabude.

§ 1065.

Dokud manželka neodporovala, platí, že svěřila správu svého jmění manželovi jako zástupci.

§ 1066.

Na manžela, spravujícího takto jmění manželčino, je hleděti sice všeobecně jako na zmocněného zástupce, odpovídá však pouze za kmenové jmění. Není povinen zúčtovati užitky, ledaže by to bylo výslovně ustanoveno, a účty buďtež považovány za vyrovnané až do toho dne, kdy zanikne moc spravovati jmění manželčino.

Pojem smluv svatebních.

§ 1067.

Smlouvami svatebními se jmenují všechny smlouvy o majetkových právech a povinnostech, ujednané se zřetelem k manželství, a jejich obsahem je především věno, obvěnění, společenství statků, správa jmění a výživa.

§ 1068.

K platnosti smluv svatebních je potřebí formy notářského spisu.

Věno.

§ 1069.

Věnem se rozumí jmění, jež manželka nebo nevěsta nebo v jejím zájmu jiná osoba dává nebo slibuje manželu nebo ženichovi, aby mu tím ulehčila náklad na manželské společenství.

§ 1070.

Má-li manželka nebo nevěsta vlastní jmění, záleží na ní a na jejím manželu nebo ženichovi, jak se dohodnou spolu o věnu a ostatních otázkách majetkových.

§ 1071.

Nemá-li manželka nebo nevěsta vlastního jmění, jež by stačilo na přiměřené věno, to jest věno odpovídající poměrům jejího manželství, a neposkytl-li věno někdo jiný, jsou rodiče nebo staří rodiče povinni dáti dceři nebo vnučce se zřetelem k manželství prostředky postačující ke zřízení takového věna nebo k věnu poměrně přispěti (přínos), pokud jejich poměry to dovolují, a to v tom pořadí, v němž jsou povinni děti živiti a zaopatřiti. Nemanželská dcera nebo vnučka má právo na přínos v témž rozsahu od své matky a matčiných rodičů.

§ 1072.

Tvrdí-li rodiče (staří rodiče), že nejsou s to, aby dali dceři (vnučce) přiměřený přínos, vyšetří soud, nepátraje přísně po stavu majetku, na její žádost poměry a určí podle toho přiměřený přínos.

§ 1073.

Provdá-li se dcera bez vědomí rodičů nebo proti jejich vůli a uzná-li soud důvod nesouhlasu za podstatný, nejsou rodiče (staří rodiče) povinni, aby přínos dávali, třebas později sňatek schválí.

§ 1074.

Obdržela-li dcera (vnučka) svůj přínos a přišla-li třebas beze své viny o něj, nemá práva na nový, i když se vdává po druhé.

§ 1075.

Je-li pochybno, zda věno je ze jmění rodičů nebo nevěsty, má se za to, že je ze jmění nevěstina. Jde-li o nezletilou dceru (vnučku) a byl-li majetek poskytnut bez schválení soudu, má se za to, že jej rodiče dali ze svého jmění.

§ 1076.

Nevymínil-li si manžel věna, nemá na ně práva. Ujednané věno, nebyla-li ustanovena lhůta jiná, může vymáhati hned po uzavření manželství.

Předmět věna a práva manželova a manželčina k němu.

§ 1077.

Vše, čeho lze užívati nebo co lze zciziti, hodí se za věno. Dokud trvá manželské společenství, náleží manželu požívati věna a jeho přírůstku. Jsou-li věnem hotovosti nebo jiné věci zuživatelné, nabývá manžel vlastnického práva; jsou-li věnem pohledávky, stává se manžel věřitelem.

§ 1078.

Byly-li věnem dány nemovitosti nebo jiné věci nezuživatelné, náležejí manželce a manžel je poživatelem, ačli, přejav věno za určitou cenu, se nezavázal, že vrátí pouze tuto peněžitou částku.

§ 1079.

Smrtí manžela dostane se věna manželce; zemře-li manželka dříve, přísluší právo na vydání věna jejím dědicům. Nemá-li se věna dostati manželce nebo jejím dědicům, třeba to výslovně ustanoviti. Dá-li někdo věno, nejsa k tomu povinen, může si vymíniti, aby mu bylo po smrti manžela vráceno.

Obvěnění.

§ 1080.

Obvěnění je to, čím manžel (ženich) nebo někdo jiný rozmnožuje manželčino věno. Dokud trvá manželství, nepožívá manželka tohoto majetku, ale, přečká-li manžela, stane se obvěnění jejím majetkem.

§ 1081.

Ani manžel (ženich) ani jeho rodiče nejsou povinni poskytnouti obvěnění. Avšak obdobně jako jsou rodiče (staří rodiče) zavázáni dáti dceři (vnučce) přínos, jsou povinni rodiče (staří rodiče) dáti synovi (vnukovi), který vstupuje do manželství, přiměřenou výpravu.

§ 1082.

Kterak je zajistiti věno a obvěnění.

Kdo věno zřizuje, může se domáhati na příjemci, aby je přiměřeně zajistil, a to při odevzdání věna nebo nastává-li nebezpečenství. Manželka se může domáhati, aby věno nebo obvěnění bylo zajištěno, i když není ne-

bezpečenství, a to bez rozdílu, zdali věno bylo zřízeno z jejích prostředků a zdali se jí má věna dostati. Řádný zástupce manželky (nevěsty) nemůže bez schválení soudu prominouti zajištění věna a smluveného obvěnění.

§ 1083.

Společenství statků.

Manželům (snoubencům) je zůstaveno, aby se mezi sebou dohodli o společenství jakéhokoliv druhu, na př. o všeobecném společenství statků, společenství jmění movitého, společenství jmění nabytého nebo o společenství nemovitosti smlouvou odstupní, t. j. smlouvou, podle které jeden z manželů (snoubenců) za majetek, který byl poskytnut s jeho strany, dostane podíl v nemovitosti, zejména v rolnické usedlosti.

§ 1084.

Správa jmění.

Zvláštní smlouvou může manželka svěřiti manželu také správu svého jmění, a není-li jinak ustanoveno, má manžel tatáž práva, jaká mu přísluší podle §§ 1065 a 1066. Avšak v případech naléhavých nebo hrozí-li škoda, může mu tato správa býti soudem na žádost manželčinu odňata.

Jaký vliv má na majetkové poměry manželů:

§ 1085.

a) prohlášení manželství za neplatné;

Bylo-li manželství prohlášeno za neplatné, nejsou svatební smlouvy od počátku skutkem a jmění, pokud tu jest, vrací se ve stav původní.

§ 1086.

b) dobrovolný rozvod;

Při dobrovolném rozvodu záleží na dohodě manželů, mají-li býti smlouvy svatební zrušeny nebo jak se mají změniti.

§ 1087.

c) nedobrovolný rozvod;

Není-li ve smlouvách svatebních ustanoveno o vypořádání majetkových poměrů právních

jimi založených jinak, může, byl-li rozvod vysloven rozsudkem a není-li rozvodem vinna žádná strana nebo jsou-li jím vinny strany obě, každý z manželů žalovati, aby ony majetkové poměry byly prohlášeny za skončené. Je-li jen jedna strana bez viny, může pouze ona takto žalovati. Skončením nároky na vrácení ihned dospívají, nároky na plnění a plné moci zanikají, společenství je vypořádati podle obecných pravidel.

§ 1088.

d) rozluka manželství.

Není-li ve smlouvách svatebních ustanoveno o vypořádání majetkových poměrů právních jimi založených jinak, skončí se ony poměry (§ 1087), vysloví-li soud rozluku; je-li jen jeden z manželů bez viny, má ode dne, kdy rozluka byla povolena, právo na vše to, co by mu náleželo podle svatebních smluv, kdyby přežil druhého manžela.

HLAVA 39.

Smlouvy o důchod a výměnek.

1. Důchod.

§ 1089.

K platnosti smlouvy o důchod na doživotí nějaké osoby, na jinou dobu neurčitou nebo na dobu delší než pět let je potřebí formy písemné.

§ 1090.

K platnosti smlouvy o důchod uzavřené mezi manžely a smlouvy o darování důchodu je potřebí formy notářského spisu.

§ 1091.

Důchod může býti slíben na doživotí věřitele nebo dlužníka důchodu nebo osoby třetí. V pochybnostech se má za to, že důchod byl slíben na doživotí věřitele důchodu.

§ 1092.

Je-li důchod slíben na doživotí dlužníka důchodu nebo osoby třetí, má se za to, že přechází na dědice věřitele důchodu.

§ 1093.

Důchod je splatný, není-li nic jiného ujednáno, čtvrtletně napřed. Zemře-li osoba, do

jejíhož doživotí byl důchod sjednán, je dlužník důchodu, je-li důchod splatný napřed, povinen zaplatiti všechny platy za života oné osoby již dospělé, a je-li důchod splatný pozadu, platy připadající na dobu, po kterou ona osoba byla na živu.

§ 1094.

Věřitel důchodu, není-li nic jiného ujednáno, může pohledávku na jednotlivé dávky postoupiti.

§ 1095.

Pro neplnění povinností ze záplatné smlouvy o důchod nelze odstoupiti od smlouvy podle §§ 760 až 764 a domáhati se pak vrácení poskytnutého platu.

2. Výměnek.

§ 1096.

Vymíní-li vlastník nemovitosti, odstupuje ji někomu, pro sebe nebo pro třetí osobu požitky, úkony nebo práva, sloužící k zaopatření, na doživotí nebo na jinou dobu neurčitou (výměnek), platí o tomto výměnku podle obsahu právního jednání, kterým byl zřízen, ustanovení o právech, z kterých se výměnek skládá, zejména ustanovení o důchodu a o služebnosti bytu. Vlastník může si také zříditi budoucí výměnek zápisem takových práv do veřejných knih již před odstoupením nemovitosti.

§ 1097.

Není-li nic jiného vyjednáno, má osoba, které se nemovitost odstupuje, povinnost učiniti vše, čeho je s její strany potřebí, aby výměnek mohl býti zapsán do veřejných knih zároveň se zápisem práva vlastnického.

§ 1098.

Výměnek nelze na jiného převésti a nepřechází na dědice výměnkářovy; převésti lze jen právo na dávky dospělé, nikoli však tehdy, když se jich míra určuje osobními potřebami výměnkářovými.

§ 1099.

Není-li jinak ustanoveno nebo vyjednáno, platí pro obsah práv výměnkářových místní zvyklost.

§ 1100.

I když při zřízení výměnku to nebylo vyjednáno, je dlužník povinen přispěti výměn-

káři pomocnými úkony, kterých nezbytně potřebuje zejména v nemoci nebo při úrazu. Povinnosti této se dlužník zhostí, dosáhne-li umístění výměnkáře v léčebném nebo v ošetřovacím ústavě. Náklady na pobyt v ústavě nenese dlužník ze svého, nestíhá-li ho povinnost z jiného právního důvodu.

§ 1101.

Je-li výměnkový důchod zapsán ve veřejných knihách, platí § 375.

§ 1102.

Není-li nic jiného vyjednáno, je dluh z výměnku dluhem výběrným.

§ 1103.

Byla-li zničena budova, v které byl výměnkáři vyhrazen byt, je dlužník povinen opatřiti mu vlastním nákladem vhodný byt prozatímní.

§ 1104.

Není-li nic jiného vyjednáno, výměnek manželům vyhrazený se smrtí jednoho z nich nezkracuje.

§ 1105.

Je-li výměnkáři vyhrazeno právo na dávky buď naturální nebo peněžité, může, rozhodl-li se pro jedny, rozhodnouti se později pro druhé, a není ani závady, aby své rozhodnutí změnil několikrát (§ 1124). Rozhodnutí to jest oznámiti dlužníku aspoň týden před dospělostí dávky.

§ 1106.

Změní-li se poměry tak, že nelze spravedlivě žádati, aby se setrvalo při naturálním plnění, může soud pořadem práva nahraditi naturální výměnek zcela nebo zčásti peněžitým důchodem nebo, vyšetře uhrazovací jistinu, uložiti dlužníku, aby ji splatil do příslušné starobní pokladny nebo do ústavu pro zaopatření. Soud nemůže učiniti takové rozhodnutí, kterým by dosavadní zaopatření výměnkářovo bylo zhoršeno.

§ 1107.

Dohody o přeměně výměnku na důchod peněžitý a rozhodnutí soudní o přeměně může soud k návrhu kterékoliv strany, změní-li se podstatně poměry, pořadem práva nově upraviti, přihlížeje k veškerým okolnostem zasluhujícím povšimnutí.

§ 1108.

Odstoupení nemovitosti (§ 1096) nelze odvolati ani v případech, kdy zákon odvolání nebo odstoupení od smlouvy dopouští.

HLAVA 40.

Sázka, hra a smlouvy podobné.

Sázka a hra.

§ 1109.

Sázky poctivě učiněné a jinak dovolené zavazují potud, pokud smluvená cena byla nejen slíbena, nýbrž i skutečně zapravena nebo složena; nestalo-li se tak, nelze ji vymáhati. Znal-li ten, čí tvrzení se osvědčí pravdivým, výsledek a zatajil-li to druhé straně, je sázka neplatná.

§ 1110.

Pohledávky ze zápůjček poskytnutých vědomě k sázkám nelze vymáhati.

§ 1111.

Pohledávky ze sázek a ze zápůjček uvedených v předcházejícím paragrafu nemohou býti zajištěny a nehodí se ke kompensaci s pohledávkami dlužníkovými.

§ 1112.

Ustanovení hledící k sázce platí též o hře.

§ 1113.

Z výherních podniků vzniká žalovatelná pohledávka, jsou-li provozovány státem nebo byly-li řádně povoleny. Výherní podniky však, ke kterým není potřebí povolení, spravují se vůbec ustanoveními o sázce a hře.

Diferenční hra.

§ 1114.

Diferenční hrou jsou smlouvy o cenných papírech nebo o zboží, při kterých z poměrů, jež oběma stranám při uzavření smlouvy byly nebo musily býti známy, je zřejmé, že k dodání a převzetí těchto věcí dojíti nemá, nýbrž že jde jediné o získání rozdílu mezi jejich cenou smluvenou a jinou jejich cenou budoucí. Je míti za to, že nejde o diferenční hru, když komisionář provedl řádně příkaz.

§ 1115.

Pohledávky z diferenční hry, jejíž risiko je v zřejmém nepoměru s majetkovými poměry některého smluvce při uzavření smlouvy, nelze na takovém smluvci vymáhati. Námitka nežalovatelnosti nepřísluší vůbec kupci plného práva; při diferenční hře s cennými papíry nepřísluší tomu, kdo po živnostensku obchoduje s cennými papíry; při diferenční hře se zbožím nepřísluší tomu, s jehož činností po živnostensku provozovanou obchod s takovým zbožím hospodářsky souvisí jak po stránce předmětu, tak po stránce rozsahu.

§ 1116.

I nežalovatelné pohledávky z diferenční hry mohou býti zajištěny zástavním právem a hodí se ke kompensaci nebo k jinému zúčtování s pohledávkami dlužníkovými a k obnově; také zadržovací právo může býti provedeno a pohledávku ze zápůjčky dané do diferenční hry lze vymáhati.

HLAVA 41.

Veřejné přislíbení.

§ 1117.

Přípověď odměny za nějaký výkon, která nesvědčí určitým osobám (veřejné přislíbení), se stává závaznou, když se veřejně vyhlásí. Veřejné přislíbení, kterým se rozepisuje cena, je platné jen tehdy, je-li ve vyhlášce určena doba, do které se lze o cenu ucházeti.

§ 1118.

Dokud výkon není proveden, lze veřejné přislíbení odvolati formou, jakou bylo vyhlášeno, nebo formou stejně působivou nebo zvláštním oznámením, ačli se přislibitel odvolacího práva nezřekl ve vyhlášce výslovně nebo doložením lhůty. Odvolání však nepůsobí proti tomu, kdo výkon provedl se zřetelem k veřejnému přislíbení, jestliže v době provedení o odvolání ani nevěděl ani věděti nemusil.

§ 1119.

Byl-li výkon proveden několika osobami, přísluší, nevychází-li z veřejného přislíbení jinaká vůle, odměna tomu, kdo výkon provedl nejdříve, a byl-li výkon proveden několika současně, všem rovným dílem.

HLAVA 42.

Náhrada škody.

§ 1120.

Pojem škody.

Škodou jest jednak všeliká újma, která někomu vznikne na osobě, na majetku nebo vůbec na právech (skutečná škoda), jednak to, co někdo ztratí na zisku, kterého by se mu dostalo podle pravidelného běhu věcí (ušlý zisk).

I. Přičítání škody.

§ 1121.

Škoda, za kterou někdo odpovídá, vzniká buď z jeho jednání, které mu lze přičísti k vině (činu nebo opominutí), nebo bez jeho viny. Poškození zaviněné se může státi buď úmyslně, totiž vědomě a s vůlí, nebo z nedbalosti, totiž z nedostatku náležité pozornosti nebo péče, anebo z nedostatku potřebných vědomostí nebo zkušeností.

§ 1122.

Takový nedostatek jest, když někdo nejedná tak pozorně, pečlivě a s takovými vědomostmi nebo zkušenostmi, jako obyčejně jednají v pospolitém životě lidé průměrných vlastností. U toho však, kdo výkonem povolání nebo jinak si přiznává znalosti v nějakém oboru vědění nebo dovednosti, nebo kdo, nejsa k tomu nucen, se zaváže vykonati něco, k čemu se žádají zvláštní znalosti, dovednosti nebo mimořádná péče, je takový nedostatek, nemá-li potřebných znalostí a dovedností nebo neužije-li náležité péče.

Odpovědnost:

1. za poškození zaviněné;

§ 1123.

Každý má právo domáhati se náhrady škody na tom, kdo mu ji protiprávně způsobí svou vinou, ať škoda vznikne porušením povinnosti vyplývající z právního jednání, ať mimo takovou povinnost.

§ 1124.

Také ten, kdo způsobí úmyslně škodu způsobem příčícím se dobrým mravům, odpovídá

za ni; stane-li se však poškození při výkonu práva, odpovídá jen tehdy, když poškození bylo patrně účelem výkonu práva.

§ 1125.

Mimo tento případ neodpovídá za vzniklou škodu ten, kdo nepřekročí hranice určené právním řádem (§ 1124).

§ 1126.

V pochybnostech se má za to, že škoda nevznikla něčí vinou. Jestliže však někdo nesplnil svoji povinnost z právního jednání nebo povinnost zákonnou, má se za to, že škoda vznikla jeho vinou.

Zvláštní ustanovení o škodě způsobené:

a) udělenou informací nebo radou;

§ 1127.

Za škodu způsobenou nesprávnou informací nebo radou, které byly uděleny bezplatně, odpovídá se jen tehdy, když škoda byla způsobena vědomě. Byla-li nesprávná informace nebo rada udělena za plat nebo udělila-li je osoba jmenovaná v § 1122, větě 2, odpovídá se také za nedbalost.

b) několika osobami.

§ 1128.

Jak odpovídá několik spoludlužníků za to, že jen opominuli splniti závazek, rozhodnouti je podle povahy závazku. Jestliže zmařili splnění závazku, platí §§ 1129 a 1130.

§ 1129.

Byla-li škoda způsobena několika osobami a jde-li o spolupachatelství, návod nebo o účastenství, odpovídají za způsobenou škodu rukou společnou a nerozdílnou. Ten, kdo nahradí škodu, má právo postihu proti ostatním.

§ 1130.

Jestliže mimo tento případ byla způsobena škoda několika osobami a podíly se dají určiti, odpovídá každý za škodu, kterou způsobil. Nedají-li se podíly určiti, odpovídají rukou společnou a nerozdílnou; ten, kdo nahradí škodu, má právo postihu proti ostatním.

§ 1131.

Zaviní-li škodu také poškozený, škoda se přiměřeně rozdělí, ale se zřetelem k míře zavinění lze také zprostiti škůdce povinnosti k náhradě nebo mu uložiti náhradu celou.

§ 1132.

2. za škodu způsobenou náhodou;

Byla-li škoda způsobena náhodou, je povinen ji nahraditi, kdo porušil předpis nebo zařízení, které mají zabrániti nahodilým škodám, nebo kdo k náhodě ze své viny dal podnět.

3. za škodu způsobenou v obraně;

§ 1133.

Kdo provede beztrestný úkon obrany, neodpovídá za škodu způsobenou útočníku.

§ 1134.

Je-li úkon obrany trestný, protože byly překročeny její meze, může soudce škodu přiměřeně rozděliti, přihlížeje k povaze obrany a k poměrům, za kterých se stala. Ze závažných důvodů může soudce uložiti přiměřenou náhradu i obránci, který překročil meze obrany beztrestně.

4. za škodu způsobenou v nouzi;

§ 1135.

Byla-li škoda způsobena beztrestným úkonem v nouzi, může soudce od uložení povinnosti k náhradě škody vůbec upustiti nebo škodu přiměřeně rozděliti, přihlížeje zejména k tomu, zdali poškozený upustil od obrany vzhledem k nebezpečenství hrozícímu škůdci, pak k tomu, v jakém poměru je škoda k tomuto nebezpečenství, a konečně k majetkovým poměrům škůdce a poškozeného.

§ 1136.

Přihlížeje k týmž skutečnostem, může soudce škodu přiměřeně rozděliti, když byla způsobena trestným úkonem v nouzi.

§ 1137.

Povinnost k náhradě škody nevznikne, jestliže by cizí statek i bez jednání v nouzi byl vzal zkázu.

§ 1138.

Třetí osoba, která svou vinou uvedla škůdce do nouze, odpovídá za škodu jím v nouzi způsobenou.

5. za škodu způsobenou jednáním mimovolným;

§ 1139.

Způsobí-li škodu nedospělci, osoby choromyslné nebo slabomyslné, pak osoby dočasně nepříčetné, nahradí ji osoby, které zanedbaly náležitý dohled.

§ 1140.

I na samých nedospělcích, osobách choromyslných nebo slabomyslných, pak na osobách dočasně nepříčetných lze se domáhati náhrady škody jimi způsobené, a to zcela nebo přiměřenou částí, zejména tehdy, když škůdce přece jen předvídal následky svého jednání, když poškozený se nebránil ze šetrnosti ke škůdci nebo když je to spravedlivé se zřetelem k majetkovým poměrům škůdce a poškozeného.

§ 1141.

Jestliže se někdo z vlastní viny uvede do přechodné nepříčetnosti, odpovídá za škodu v ní způsobenou. To platí stejně o třetí osobě, která svou vinou uvedla škůdce do tohoto stavu.

6. za škodu způsobenou jinými osobami;

§ 1142.

Kdo přijme vědomě osobu nebezpečnou vlastnostmi tělesnými, duševními nebo mravními do práce nebo ji podrží nebo jí poskytne bez nutné její potřeby přístřeší, odpovídá za škodu, která byla způsobena touto nebezpečnou povahou oné osoby spolupracovníkům nebo domácím lidem.

§ 1143.

Odpovídá i ten, kdo vědomě užije nebezpečné (§ 1142) osoby k obstarání svých záležitostí, za škodu, kterou tato osoba nebezpečnou svou povahou způsobí v tomto svém poslání.

§ 1144.

Kdo vědomě užije nezdatné osoby k obstarání svých záležitostí, odpovídá za škodu, kterou tato osoba svou nezdatností způsobí v tomto svém poslání.

§ 1145.

Kdo je povinen někomu něco vykonati, odpovídá za zavinění plnících pomocníků jako za své vlastní.

§ 1146.

Podnikatel odpovídá za škodu způsobenou jeho podnikovými zaměstnanci v poslání jim svěřeném.

§ 1147.

Je-li někdo poškozen tím, že bylo z místnosti něco vyhozeno nebo vylito, nebo že spadla věc nebezpečně zavěšená nebo postavená, je povinen nahraditi škodu ten, z jehož místnosti bylo něco vyhozeno nebo vylito osobou, která tam nevnikla svémocně, nebo ten, kdo vládne místem, kde věc byla zavěšena nebo postavena.

7. za škodu způsobenou stavbou;

§ 1148.

Způsobí-li se škoda zřícením budovy nebo jiného díla na pozemku zřízeného (lešení a pod.) nebo odloučením části budovy nebo díla, je povinen škodu nahraditi ten, kdo vládne budovou nebo dílem, když zřícení nebo oddělení bylo následek toho, že byly stavby nebo díla vadně zřízeny nebo nedostatečně udržovány. Zprošťuje se však, když zřícení nebo oddělení nastalo přes to, že dbal veškeré pečlivosti podle poměrů potřebné (§ 1122).

§ 1149.

I předchůdce odpovídá za škodu, když zřícení nebo oddělení nastalo do roka po přechodu vlády, jestliže vadné zřízení nebo nedostatečné udržování jsou z doby vlády předchůdcovy a předchůdce neupozornil nástupce na špatný stav stavby nebo díla.

8. za škodu způsobenou zvířetem;

§ 1150.

Způsobí-li škodu zvíře, odpovídá za ni ten, kdo je poštval, podráždil nebo opominul je opatrovati. Mimoto odpovídá za škodu ten, kdo zvíře chová, ačli škoda nenastala přes to, že dbal při opatrování a dohledu veškeré pečlivosti podle poměrů potřebné (§ 1122).

§ 1151.

Kdo zastihne na pozemku cizí zvířata, smí, utrpí-li škodu, zabaviti tolik kusů, kolik stačí ke krytí vzniklé škody. Nepodá-li žaloby do osmi dnů od té doby, kdy zvěděl, kdo je vlastníkem, je povinen zvířata vrátiti. Zabavená zvířata je přiměřeně živiti (§ 339) a jest je vydati, dá-li vlastník přiměřenou jistotu.

9. za škodu vzniklou z nebezpečného podnikání.

§ 1152.

Kdo provozuje podnik kromobyčejně nebezpečný, odpovídá za škodu, ke které podnikání dalo příležitost. Odpovědnosti není, když škoda byla způsobena vyšší mocí, vlastním jednáním poškozeného nebo jednáním osoby jiné, za kterou podnikatel neodpovídá. Vyšší mocí je rozuměti neobyčejnou příhodu, která nemajíc původ v podnikání způsobem i silou přesahuje události, které lze očekávati podle pravidelného běhu.

§ 1153.

Jde-li o provozování jiného podniku nebezpečného, odpovídá podnikatel rovněž za škodu, ke které podnikání dalo příležitost. Zprošťuje se však odpovědnosti také tehdy, když poškození nastalo přes to, že se dbalo veškeré pečlivosti podle poměrů potřebné (§ 1122).

§ 1154.

Dohody o vyloučení odpovědnosti.

Neplatné jsou úmluvy, kterými si někdo vymíní, že neodpovídá za škodu způsobenou úmyslně.

II. Způsob a rozsah náhrady škody.

1. Všeobecná ustanovení.

§ 1155.

Škoda se nahrazuje tím, že se vše uvede do předešlého stavu nebo, není-li to dobře možno, že se dá náhrada peněžitá.

§ 1156.

Způsobí-li někdo škodu úmyslně nebo z hrubé nedbalosti, je povinen nahraditi skutečnou

škodu a ušlý zisk, jinak jen skutečnou škodu. Soudce může, přihlíželje k poměrům toho, kdo za škodu odpovídá, a poškozeného, povinnost k náhradě škody, nejde-li o škodu způsobenou úmyslně nebo z hrubé nedbalosti, přiměřeně snížiti, nebo může, třebas nejde o škodu způsobenou úmyslně nebo z hrubé nedbalosti, povinnost tu rozšířiti o náhradu i celého ušlého zisku.

2. Ustanovení zvláštní:

a) při poškození na těle, zdraví a životě;

§ 1157.

Ublíží-li se jinému na těle nebo na zdraví, uhradí se náklady na léčení poškozeného, nahradí se mu ušlý nebo v budoucnosti ucházející výdělek a zaplatí se bolestné, které je přiměřené vytrpěným bolestem. Bolestem poškozeného se rovnají jeho duševní útrapy. Bolestné nepřísluší, jde-li o případy §§ 1152 a 1153.

§ 1158.

Jako náhrada výdělku v budoucnosti ucházejícího se vyměří peněžitý důchod. Z důležitých důvodů může soudce na návrh poškozeného přiznati přiměřené odbytné.

§ 1159.

Když poškozený je podle zákona povinen jinému konati práce v jeho domácnosti nebo v podniku, je této jiné osobě platiti peněžitý důchod za ucházející práce.

§ 1160.

Byl-li poškozený zohyžděn a lze-li tomu, kdo za škodu odpovídá, přičítati alespoň hrubou nedbalost, je k tomu při výměře povinnosti k náhradě škody hleděti, pokud zohyždění může býti na překážku jeho lepší budoucnosti.

§ 1161.

Byl-li někdo usmrcen, je nahraditi náklady na pohřeb (§ 661).

§ 1162.

Jestliže usmrcená osoba byla v době zranění podle zákona povinna vyživovati osobu jinou nebo mohla-li jí v budoucnosti taková povinnost vzniknouti, je oné třetí osobě poskytnouti náhradu toho, co jí uchází, a to placením peně-

žitého důchodu, pokud by byla usmrcená osoba, se zřetelem k pravděpodobné době jejího života, bývala povinna vyživovati onu třetí osobu.

§ 1163.

Z důvodů zvláštního zřetele hodných lze přiznati příspěvek na výživné jiným blízkým osobám příbuzným usmrcené osoby, kterým tato osoba poskytovala takový plat, nejsouc k tomu podle zákona povinna, když by o jich nutnou výživu bez takového příspěvku nebylo postaráno; při tom je hleděti k tomu, jak dlouho by se pravděpodobně byl onen plat poskytoval. Ustanovení to neplatí, jde-li o případy §§ 1152 a 1153.

§ 1164.

Ustanovení § 1159 platí také tehdy, byl-li někdo usmrcen.

§ 1165.

b) při zneužití ženy;

Jestliže někdo přiměje ženu k mimomanželské souloži trestným činem, je při vyměření náhrady škody míti zřetel i k tomu, zdali soulož může býti na překážku lepší budoucnosti ženy a v jaké míře.

§ 1166.

c) při omezení osobní svobody;

Jestliže někdo omezí svobodu druhého nebo způsobí, že někdo byl vazbou zbaven svobody, je povinen k náhradě určené podle §§ 1157 a 1158. Co do třetích osob platí §§ 1162 až 1164.

d) při ublížení na cti;

§ 1167.

Bylo-li někomu ublíženo na cti, může se domáhati odvolání nebo podle okolností odprošení, jakož i aby odvolání nebo odprošení bylo uveřejněno vhodným způsobem na útraty toho, kdo mu na cti ublížil.

§ 1168.

To platí také, když někdo tvrdí skutečnosti, které ohrožují úvěr, výdělek nebo budoucnost někoho jiného, a věděl-li nebo musil-li věděti, že jsou nepravdivé. Za tvrzení pronesené neveřejně, jehož nepravdivost sdělující neznal,

na něm oprávněný zájem.
neodpovídá, měl-li on nebo příjemce tvrzení

§ 1169.

Při vyměření náhrady škody je hleděti k § 1157.

§ 1170.

I tehdy, když nejsou dány podmínky §§ 1120 a násl., lze se domáhati, aby bylo zanecháno jednání uvedených v §§ 1167 a 1168.

§ 1171.

e) při porušení práva na jméno;

Ustanovení §§ 1167 až 1170 platí obdobně, popírá-li se někomu právo užívati jeho jména nebo ubližuje-li se mu neoprávněným užíváním jeho jména (krycího jména, značky nebo zkratky).

f) při poškození hmotných věcí.

§ 1172.

Je-li poškozena nebo zničena věc hmotná, ustanoví se náhrada podle obecné ceny; poškodí-li však nebo zničí-li někdo takovou věc úmyslně nebo z hrubé nedbalosti, uloží se mu náhrada se zřetelem k zvláštním poměrům poškozeného; jedná-li ze svévole nebo ze škodolibosti, nahradí cenu zvláštní obliby.

§ 1173.

I tehdy, když nejsou dány podmínky §§ 1120 a násl., lze se domáhati, aby bylo zanecháno jednání, která by mohla vésti k poškození nebo k zničení věci.

§ 1174.

Plní-li ten, kdo je povinen nahraditi škodu za odnětí, poškození nebo za zničení věci, náhradu tomu, v čích rukou byla věc v době, kdy byla odňata, poškozena nebo zničena, bude osvobozen i tehdy, když vlastně škodu utrpěla osoba třetí, ačli to plniteli známo nebylo ani známo býti nemusilo.

3. Společná ustanovení.

§ 1175.

Nejen nárok na náhradu škody, nýbrž i závazek nahraditi ji přechází na dědice.

§ 1176.

Nárok na bolestné a na cenu zvláštní obliby však na dědice nepřechází, když lze míti za to, že v jich výplatě dědicům nebylo by možno spatřovati zadostučinění poškozenému, ledaže poškozený dal najevo úmysl nárok ten vymáhati; nepřechází ani tehdy, když jde z povahy věci, že poškozený takový nárok vymáhati nechtěl.

III. Prodlení dlužníka, smluvená náhrada a propadné doložky.

1. Prodlení dlužníka.

§ 1177.

Je-li dlužník v prodlení s placením sumy peněžité, je povinen zaplatiti úroky zákonem ustanovené, jestliže strany o úrocích z prodlení nesmluvily nic jiného anebo nejde-li o dluh výše zúročitelný.

§ 1178.

Jsou-li dány podmínky §§ 1120 a násl., je dlužník, který se octl v prodlení, povinen nahraditi věřiteli vzniklou škodu, jestliže není kryta úroky z prodlení, podle obecných ustanovení.

2. Smluvená náhrada (konvenční pokuta) a propadné doložky.

§ 1179.

Smluvci mohou učiniti zvláštní úmluvu, že ten, kdo poruší smluvní povinnost, bude povinen zapraviti místo škody, kterou by měl nahraditi, částku peněz nebo něco jiného.

§ 1180.

Smluvená náhrada propadá, když se porušení smluvní povinnosti stane vinou dlužníkovou nebo náhodou, za kterou dlužník odpovídá, ačli nebylo ujednáno nic jiného.

§ 1181.

Nebylo-li ujednáno nic jiného, nenabývá dlužník práva osvoboditi se od splnění zaplacením smluvené náhrady. Byla-li smluvená náhrada slíbena pro ten případ, že nebudou dodrženy čas nebo místo splnění, může býti vymáhána i vedle splnění.

§ 1182.

Byla-li smluvena náhrada přílišná, může ji soud na návrh dlužníkův přiměřeně snížiti, přihlížeje k významu řádného splnění smlouvy. Práva domáhati se, aby se náhrada snížila, nelze se napřed zříci.

§ 1183.

Předcházejícími ustanoveními spravuje se také úmluva, že ten, kdo poruší smluvní povinnost, bude povinen zapraviti pokutu beze zřetele ke vzniklé škodě.

§ 1184.

Předpisy o smluvené náhradě platí, neustanovuje-li zákon nic jiného, obdobně o propadných doložkách, ale zmiňovací právo soudu nepřísluší, ledaže by v úmluvě o propadnou doložku bylo spatřovati úmluvu o smluvené náhradě.

Díl třetí.

Společná ustanovení o právech majetkových.

HLAVA 43.

Zajištění práv a závazků.

I. **Tím, že se někdo jiný zaváže za dlužníka:**

a) jako rukojmí;

§ 1185.

Jestliže se někdo věřiteli zaváže, že mu zaplatí, když by dlužník své povinnosti nesplnil, vznikne smlouva rukojemská. Původní dlužník zůstává dlužníkem hlavním, rukojmí je dlužníkem podpůrným.

§ 1186.

K platnosti smlouvy rukojemské je potřebí, aby prohlášení, kterým se rukojmí zavazuje, bylo učiněno písemně.

§ 1187.

b) jako spoludlužník.

Přistoupí-li někdo k závazku jako spoludlužník, nepoloží si výminky, pod kterou se zava-

žuje rukojmí, vzejde tím spoludlužnictví, jehož právní následky se posuzují podle §§ 723 až 731.

Za jaké závazky se lze zaručiti.

§ 1188.

Závazky, kterých podle práva nikdy nebylo nebo které jsou již zrušeny, nelze zajistiti podle §§ 1185 a 1187. Zajistiti lze však takto dluh promlčený, ale jen tehdy, když zajistitel o promlčení věděl.

§ 1189.

Kdo se zaručí za osobu, která se zřetelem k jejím osobním vlastnostem se nemůže zavázati, je zavázán, byť i o této nezpůsobilosti nevěděl, stejně jako spoludlužník rukou společnou a nerozdílnou (§ 730).

§ 1190.

Dosah rukojemství.

Rukojemství nesahá dále, než jak se rukojmí zaručil. Kdo se zaručil za dluh úročný, ručí v pochybnostech jen za ony nezapravené úroky, které věřitel v době, kdy se stala smlouva rukojemská, ještě nemohl vymáhati.

Právní následky.

§ 1191.

Na rukojmího lze nastupovati zpravidla teprve tehdy, když hlavní dlužník své povinnosti nesplnil, ač byl věřitelem upomenut.

§ 1192.

Na rukojmího lze nastupovati hned napřed, když se v době splatnosti neví, kde se hlavní dlužník zdržuje; když na jmění hlavního dlužníka byl prohlášen konkurs; když na jeho návrh bylo zahájeno řízení vyrovnací; když věřitel exekucí na jmění hlavního dlužníka nebyl úplně uspokojen, nebo když lze míti za to, že by úplného uspokojení nedošel. To platí i tehdy, když se rukojmí zřejmě zaručil jen tak, že lze na něm vymáhati dluh, pokud by hlavní dlužník plniti nemohl (rukojmí za schodek).

§ 1193.

Jestliže se někdo zaručil, aby zajistil postihové právo rukojmího (rukojmí návratný),

jest, není-li zjevná jiná vůle stran, toto rukojemství vykládati jako rukojemství za schodek.

§ 1194.

Kdo se zavázal jako rukojmí a plátce, odpovídá jako spoludlužník rukou společnou a nerozdílnou za celý dluh; na vůli věřitele závisí, zdali chce nastupovati napřed na hlavního či na vedlejšího dlužníka či na oba zároveň (§ 726).

§ 1195.

Kdo shladí cizí dluh, za který ručí osobně nebo určitými kusy majetku, vstupuje do práv věřitele a jest oprávněn domáhati se na dlužníkovi náhrady shlazeného dluhu. K tomu konci jest uspokojený věřitel povinen vydati mu a naň převésti všechny právní pomůcky a zajišťovací prostředky, které má.

§ 1196.

Jestliže se několik osob zaručí za týž celý dluh, ručí každá z nich za celý dluh, ať již se zaručily společně či každá zvláště, o ostatních třebas nevědouc. Jestliže jedna z nich shladí celý dluh, náleží jí právě tak jako spoludlužníku (§§ 730, 731) postihové právo proti ostatním. Propustí-li věřitel některého z rukojmích, působí to jen proti těm rukojmím, kteří se zavázali dříve než propuštěný.

§ 1197.

Jestliže hlavní dlužník nebo někdo jiný dá věřiteli zástavu dříve, než se někdo zaručil, nebo aspoň současně, je sice věřitel oprávněn nastupovati na rukojmího, je však odpověden rukojmímu, jestliže se na jeho újmu vzdá práva zástavního.

§ 1198.

Jestliže rukojmí nebo plátce věřitele uspokojil nedorozuměv se s hlavním dlužníkem, může mu hlavní dlužník namítati vše, co by byl mohl namítati věřiteli.

§ 1199.

Rukojmí smí odepříti placení, jestliže věřitel zavinil, že nelze dojíti uspokojení od hlavního dlužníka.

Zvláštní způsoby zániku rukojemského závazku.

§ 1200.

Závazek rukojmího pomíjí v tom poměru jako závazek hlavního dlužníka; avšak ruko-

jmí se nemůže dovolávati toho, že dědic zemřelého hlavního dlužníka ručí jenom obmezeně.

§ 1201.

Zaváže-li se rukojmí jen na čas, ručí jen za tento čas.

§ 1202.

Když projde čas, v kterém dlužník měl zaplatiti, nezprošťuje se rukojmí svého závazku, byť i věřitel se nebyl domáhal uspokojení; je však oprávněn domáhati se, aby dlužník, s jehož přivolením se zaručil, mu dal jistotu. I věřitel odpovídá rukojmímu potud, pokud rukojmí z jeho váhavosti při vymáhání dluhu vezme škodu při postihu.

§ 1203.

Vznikne-li důvodná obava, že se dlužník stane nezpůsobilým platiti nebo že se vzdálí za hranice tohoto státu za takových poměrů, že by vymáhání dluhu na něm bylo podstatně ztíženo, je rukojmí oprávněn domáhati se, aby mu dlužník dal jistotu.

§ 1204.

Když se někdo zaručí za pohledávky, které mohou vzniknouti z nějakého právního poměru, jako z poskytnutí úvěru, z přijetí jednatelství, z náhrady škody, ze správy pro vady, může se rukojmí, když projde čas, za který se zaručil, na věřiteli domáhati, aby vydal počet.

§ 1205.

Není-li rukojemský závazek zajištěn zástavním právem, zaniká, když uplynou tři léta od smrti rukojmího, jestliže hlavní dluh byl v době smrti rukojmího již dospělý a věřitel v oněch třech letech jeho dědiců neupomenul. Dospěje-li hlavní dluh až po smrti rukojmího, počítají se ona tři léta ode dne dospělosti. Ustanovení tato neplatí o závazku rukojmího a plátce.

II. Slibem platebním.

§ 1206.

Slíbí-li někdo výslovně, že zaplatí svůj dluh přesně určený co do obsahu a důvodu, má se za to, že dluh onen v době slibu trval. Druhá věta § 1188 platí i zde.

§ 1207.

Platební slib mezi manžely má následek uvedený v předcházejícím paragrafu, jen když prohlášení slibujícího bylo dáno ve formě notářského spisu.

§ 1208.

Ustanovení tato se vztahují zejména na smlouvy uznávací a odúčtovací.

§ 1209.

III. **Smlouvou zástavní.**

Jak se zajišťují pohledávky zástavní smlouvou, jest ustanoveno v hlavě třinácté.

IV. **Zajišťovacím převodem pohledávek.**

§ 1210.

Pohledávky lze zajistiti také tím, že dlužník převede na svého věřitele své postupitelné pohledávky. Jde-li o pohledávky z cenných papírů, nemá zajišťovací převod místa.

§ 1211.

Ustanovení o nedovolených úmluvách při smlouvě zástavní platí obdobně i zde.

Jistota.

§ 1212.

Kdo je povinen podle tohoto zákona dáti jistotu, učiní své povinnosti dosti tím, že zřídí právo zástavní.

§ 1213.

Nikdo není povinen věc, která má býti jistotou, přijmouti jako zástavu v ceně vyšší než v ceně, která při domech, stavebních pozemcích a při nemovitostech sloužících účelům průmyslovým nebo obchodním činí jednu polovinu, při pozemcích ostatních a venkovských statcích, jakož i při věcech movitých dvě třetiny odhadní ceny.

§ 1214.

Právo stavby je dostatečnou jistotou, když zatížení nepřevyšuje jednu polovinu jeho ceny a když dluh smluvenými splátkami úmorovými nebo stejnoměrnými splátkami nejvýše ročními bude splacen nejpozději v pátém roce před zánikem práva stavby.

§ 1215.

Papíry majiteli svědčící, mají-li plnou oběživost a náležejí-li mezi papíry, v kterých lze uložiti peníze sirotčí, hodí se za jistotu do tří čtvrtin kursovní ceny.

§ 1216.

Vklady u ústavů, u kterých lze ukládati peníze sirotčí, hodí se za jistotu až do výše vkladu.

§ 1217.

Není-li někdo s to, aby dal jistotu zřízením práva zástavního, může dáti jistotu způsobilými rukojmími. Kdo má v tuzemsku vhodný majetek, je způsobilý rukojmí.

§ 1218.

Stane-li se jistota nedostatečnou, platí §§ 336 až 338.

HLAVA 44.

Obnova a narovnání.

1. Obnova (novace).

§ 1219.

Změní-li se dohodou právní důvod nebo hlavní předmět pohledávky, vznikne obnova (novace) a ruší se zřízením nového závazku závazek dosavadní. Závazky promlčené se k obnově hodí (§ 1188).

§ 1220.

Práva rukojemská, zástavní i jinaká, spojená se zrušenou pohledávkou, obnovou pomíjejí, jestliže se účastníci neustanoví na něčem jiném.

§ 1221.

Zevrubnější dohody o tom, kde, kdy a jak se má závazek splniti, a jinaké dohody, které nemění závazku co do právního důvodu nebo co do věci hlavní, nepokládají se za obnovu, stejně jako vydá-li se nový dlužní úpis nebo jiná podobná listina. Změnou ve vedlejších ustanoveních nelze vložiti nové břímě na někoho, kdo k ní nepřistoupí.

§ 1222.

V pochybnostech se starý závazek nepokládá za zrušený, pokud s novým může obstáti.

2. Narovnání.

§ 1223.

Dohoda, kterou se práva sporná nebo pochybná určují tak, že se každá strana straně druhé v něčem podvolí, je narovnáním.

§ 1224.

Kdo dlužníku s jeho přivolením promine nesporné nebo pochybné právo bezplatně, daruje (§ 787).

Neplatnost narovnání se zřetelem k předmětu;

§ 1225.

Kdo nesmí s právem volně nakládati, nemůže o něm učiniti narovnání.

§ 1226.

Narovnání o právech z pořízení pro případ smrti je neplatné, po smrti zůstavitele však jen tehdy, když strany neznaly jeho obsahu.

se zřetelem k omylu a některým jiným vadám;

§ 1227.

Omyl v tom, co mezi stranami bylo nesporné nebo nepochybné, je posuzovati podle obecných ustanovení (§§ 702 až 708). Omyl v tom, co mezi stranami bylo sporné nebo pochybné, platnosti narovnání nevadí, ledaže by se druhá strana dopustila lsti. Ani nově nalezenými průvody, byť i z nich šlo najevo, že ta neb ona strana žádného práva neměla, nelze vzíti v odpor narovnání učiněné poctivě.

§ 1228.

Proto, že byl někdo zkrácen přes polovici hodnoty, nelze narovnání poctivě učiněné vzíti v odpor.

§ 1229.

Patrné početní chyby, sběhlé při narovnání, nejsou žádné straně na škodu.

§ 1230.

se zřetelem k formě.

K platnosti narovnání mezi manžely je potřebí formy notářského spisu.

§ 1231.

Rozsah narovnání.

Bylo-li učiněno narovnání obecné o sporných věcech vůbec, nelze je vztahovati k takovým právům, která smluvci vyloučili, nebo k právům, na která nemohli míti zření.

§ 1232.

Následky narovnání co do vedlejších závazků.

Rukojmí, kteří byli zřízeni k pojištění celého práva, ručí i za tu část, která byla ustanovena narovnáním. Týmž způsobem je zavazeno to, co bylo dáno do zástavy za celé právo. Avšak rukojmí a zástavní dlužník, kteří nepřistoupili k narovnání, mohou věřiteli namítati vše, co mohli namítati proti jeho pohledávce, kdyby se narovnání nebylo stalo.

HLAVA 45.

Změna v osobě věřitele nebo dlužníka.

1. Postup (cesse).

§ 1233.

Věřitel může smlouvou postoupiti pohledávku jiné osobě. Je-li věřitelství pohledávky spjato s vlastnictvím cenného papíru, spravuje se postup pohledávky předpisy o převodu vlastnického práva k věcem movitým.

§ 1234.

Předmět postupu.

Postoupiti lze všechny pohledávky, které lze zciziti. Nelze zciziti pohledávky, jejichž obsah by se změnil změnou věřitele; pohledávky, které nemohou býti zabaveny; pohledávky, jichž postup byl dohodou s dlužníkem zakázán, a vůbec pohledávky, které jsou nerozlučně spjaty s osobou věřitelovou a jeho smrtí tedy zanikají.

Právní následky postupu.

§ 1235.

Práva toho, kdo pohledávku převzal (postupníka), se rovnají vzhledem k postoupené pohledávce právům postupcovým. Postupce je

povinen vydati postupníkovi a převésti naň všechny právní pomůcky a zajišťovací prostředky, které má. Přednostní právo, jakož i jiné výhody spojené s pohledávkou může vykonati i postupník.

§ 1236.

Dokud dlužník nenabude beze své viny vědomosti o postupu, shladí pohledávku tím, že plní postupci nebo se s ním jinak vyrovná.

§ 1237.

Dlužníku zůstávají všechny námitky proti pohledávce. Jestliže však proti poctivému nabyvateli uznal pohledávku za pravou, je povinen jej uspokojiti jako svého věřitele.

Správa při postupu.

§ 1238.

Kdo postoupí pohledávku za plat, odpovídá postupníku jak za to, že je pravá, tak za to, že je dobytná; neodpovídá však za vyšší sumu, než jakou od postupníka obdržel.

§ 1239.

Postupce neodpovídá za pohledávku v době postupu dobytnou, která se náhodou nebo nedopatřením postupníka stala nedobytnou. Nedopatření tohoto způsobu lze postupníku přičísti zejména, když nevypoví pohledávky v době, kdy bylo možno ji vypověděti; když jí nevymáhá, jakmile dospěje; když dlužníku poshoví; když opomine opatřiti si jistotu v době, kdy to bylo možné.

§ 1240.

Jinak platí o poměru postupce k postupníkovi obdobně ustanovení o správě (§§ 765 a násl.), vyjma ustanovení o délce a počátku lhůt uvedených v § 776.

§ 1241.

Obnova vstupem nového věřitele.

Umluví-li se vstup nového věřitele na místo dosavadního tím způsobem, že se na místo zrušené pohledávky postaví závazek dlužníkův k novému věřiteli ze samostatného důvodu právního nebo závazek k plnění jiného hlavního předmětu, nenastanou následky spojené s postupem pohledávek, nýbrž následky spojené s obnovou (§§ 1219, 1220).

2. Poukázka (asignace).

§ 1242.

Poukázkou se zmocňuje poukazník (asignatář) vybrati plnění u poukázance (asignáta) a poukázanec se zmocňuje plniti poukazníku na účet poukazatelův (asignantův). Přímého práva nabude poukazník proti poukázanci teprve tehdy, až ho dojde projev poukázance, že poukázku přijímá.

§ 1243.

Pokud je poukázanec to, co má plniti, již poukazateli dlužen, je vzhledem k němu povinen poukázce vyhověti. Má-li poukázkou býti splacen dluh poukazatelův u poukazníka a ten poukázku přijme, je poukazník povinen poukázance vybídnouti, aby plnil.

§ 1244.

Nechce-li poukazník užíti poukázky nebo odpírá-li poukázanec poukázku přijmouti nebo podle ní plniti, je na poukazníku, aby to oznámil bez zbytečného odkladu poukazateli.

§ 1245.

Není-li smluveno jinak, zanikne dluh teprve plněním.

§ 1246.

Přijme-li poukázanec poukázku vůči poukazníku, může mu činiti jen takové námitky, které se týkají platnosti přijetí nebo které vyplývají z obsahu poukázky nebo z jeho osobních vztahů k poukazníkovi.

§ 1247.

Dokud poukázanec nepřijme poukázky vůči poukazníku, může ji poukazatel odvolati. Není-li mezi poukazatelem a poukázancem jiného právního důvodu, platí o poměru mezi oběma ustanovení o smlouvě příkazní; avšak poukázka nezanikne smrtí poukazatele nebo poukázance. Pokud zrušení poukázky působí také proti poukazníku, řídí se právním poměrem mezi ním a poukazatelem.

§ 1248.

Nárok poukazníka proti poukázanci se promlčuje ve třech letech, počítajíc od té doby, kdy poukazníka došlo přijetí poukázky.

§ 1249.

3. Převzetí splnění.

Kdo se dohodne s dlužníkem, že opatří plnění jeho věřiteli (převzetí splnění), má proti dlužníku povinnost zaříditi, aby věřitel neměl práva naň dokročiti. Věřiteli z toho přímé právo nevznikne.

4. Převzetí dluhu.

§ 1250.

Kdo se dohodne s dlužníkem, že přejímá jeho dluh (převzetí dluhu), nastoupí jako dlužník na jeho místo, přivolí-li k tomu věřitel. Než přivolení bude dáno nebo když bude odepřeno, má tato dohoda stejné následky jako převzetí splnění (§ 1249), neplyne-li z ní nic jiného. Své přivolení může věřitel prohlásiti buď dlužníku nebo přejímateli a musí tak učiniti bez zbytečného odkladu.

§ 1251.

Též bez úmluvy s dlužníkem může třetí osoba smlouvou s věřitelem dluh převzíti.

§ 1252.

Dohodne-li se však někdo jen s věřitelem, že přejímá dluh, má se za to, že je dlužníkem vedle původního dlužníka a nikoli na jeho místě.

§ 1253.

Povinnosti toho, kdo dluh převzal, se rovnají stran převzatého dluhu povinnostem původního dlužníka. Kdo dluh převzal, může věřiteli činiti námitky vznikající z právního poměru mezi věřitelem a dosavadním dlužníkem.

§ 1254.

Výměna dlužníka se nedotýká vedlejších práv s pohledávkou spojených. Zástavní dlužník rozdílný od osob, které se zúčastnily při převzetí dluhu, jakož i rukojmí však ručí nadále jen tehdy, když onen zástavní dlužník nebo rukojmí přistoupí k výměně dlužníka.

§ 1255.

Převzetí dluhu při zcizení nemovitosti.

Převezme-li při zcizení nemovitosti nabyvatel zástavní právo na ní váznoucí, je tím

v pochybnostech rozuměti převzetí dluhu. Zcizitel může, když je dovršen převod vlastnictví, vyzvati věřitele písemně, aby zaň přijal nového dlužníka. Není-li přivolení odepřeno do šesti měsíců, je po zákonu dáno. Na tento následek je ve výzvě výslovně upozorniti.

Převzetí jmění, podniku nebo závodu.

§ 1256.

Převezme-li někdo jmění nebo podnik (závod), stává se vedle zcizitele dlužníkem z dluhů, které náleží ke jmění nebo k podniku (závodu) a o kterých při odevzdání věděl nebo musil věděti. Odpovědnost nabyvatele však pomine, jakmile zaplatí na takových dluzích tolik, kolik činí hodnota převzatého jmění nebo podniku (závodu).

§ 1257.

Úmluvy mezi zcizitelem a nabyvatelem, které se příčí ustanovení předcházejícího paragrafu a které by byly na újmu věřitelů, nemají proti věřitelům právních následků.

§ 1258.

Převezme-li jmění nebo podnik (závod) blízký příslušník zcizitele, stává se vedle zcizitele dlužníkem z dluhů náležejících ke jmění nebo k podniku (závodu), bez obmezení na hodnotu převzatého jmění nebo podniku (závodu), nejde-li o dluhy, o kterých při převzetí ani nevěděl ani věděti nemusil.

§ 1259.

Blízkými příslušníky zcizitele podle § 1258 jsou: jeho manžel, osoby s ním v poměru příbuzenském nebo švagrovském v řadě přímé vůbec nebo v řadě pobočné až do čtvrtého stupně, nebo v poměru osvojení nebo schovanství, jakož i osoby, které se zcizitelem žijí v mimomanželském společenství. Nemanželské příbuzenství je klásti na roveň příbuzenství manželskému.

§ 1260.

Ustanovení předcházejících paragrafů neplatí, převezme-li se jmění nebo podnik (závod) v konkursu nebo v exekuční dražbě.

§ 1261.

Obnova vstupem nového dlužníka.

Umluví-li se vstup dlužníka nového na místo dosavadního tím způsobem, že se na

místo zrušeného dlužního poměru postaví závazek nového dlužníka ze samostatného důvodu právního nebo závazek k plnění jiného hlavního předmětu, nenastanou následky spojené s převzetím dluhu, nýbrž následky spojené s obnovou (§§ 1219, 1220).

HLAVA 46.

Zánik práv a závazků.

1. Splněním.

§ 1262.

Závazek zaniká splněním.

Jak je splniti.

§ 1263.

Proti své vůli nemůže býti nucen ani věřitel, aby něco jiného přijal, než co má pohledávati, ani dlužník, aby něco jiného poskytl, než co je dlužen. Totéž platí o místě, čase a způsobu splnění.

§ 1264.

Musí-li, se zřetelem k obsahu smlouvy, přijmouti věřitel zapravení nezúročitelného peněžitého dluhu ještě nedospělého, nebo dospívá-li takový dluh podle ustanovení zákonných před časem, může si dlužník, zapravuje dluh předčasně, sraziti náhradu úroků. Srážka se vypočítá tak, aby peníz, který věřiteli zapraví, s připočtením zákonných úroků za dobu od zapravení dluhu až do doby jeho původní dospělosti, rovnal se celému dluhu.

§ 1265.

Věřitel není povinen svoliti, aby dlužník plnil po částkách. Splátku nabídnutou na dluh peněžitý nesmí však odmítnouti, činí-li aspoň pětinu původní jistiny; věřiteli tím nevzejde žádné břímě.

§ 1266.

Je-li dlužník dlužen jistinu, úroky a náklady, nebo má-li věřitel rozličné pohledávky jistinné, má se za to, že je shlazen onen dluh, o němž dlužník projevil, že jej chce se svolením věřitele shladiti.

§ 1267.

Nesvolí-li věřitel nebo je-li pochybno, jaký úmysl dlužník měl, započte se plnění nejprve

na náklady již určené, pak na úroky a konečně na jistiny. Co do jistin má se za to, že je shlazena ta jistina, z které dlužník byl již upomenut nebo která již aspoň dospěla, po ní ona, která by dlužníka nejvíce tížila, kdyby ji zůstal dlužen; z několika stejně obtížných bude shlazena jistina nezajištěná nebo méně zajištěná.

Čas splnění.

§ 1268.

Není-li čas splnění nijak určen (§§ 738 až 742), nastane povinnost splniti dne následujícího potom, co došla dlužníka upomínka.

§ 1269.

Výživné se zapravuje aspoň na měsíc napřed. Zemře-li ten, komu se výživné dává, nejsou jeho dědicové povinni vraceti nic z toho, co bylo plněno.

§ 1270.

Jestliže věřitel, jehož spolupůsobení při splnění je nutné, neposkytne tohoto svého spolupůsobení dlužníkovi, který se své strany učiní vše, čeho na něm vyžaduje splnění, stihnou nepříznivé toho následky věřitele.

§ 1271.

Na věřitele přechází zejména nebezpečenství nahodilé zkázy, které do té doby postihovalo dlužníka. Počínajíc prodlením věřitele odpovídá dlužník jen za škodu, kterou způsobí úmyslně nebo z hrubé nedbalosti; a dlužník může pohledávati na věřiteli náhradu nákladů, které na dlužnou věc učinil, podle zásad obsažených v ustanoveních o nepřikázaném jednatelství, jakož i náhradu škody, kterou mu způsobí dlužná věc.

Splnitel.

§ 1272.

Také osoba, která není způsobilá, aby spravovala své věci, může vlastním jednáním shladiti pravý a dospělý dluh. Splní-li však dluh do té doby nejistý nebo nedospělý, může se její řádný zástupce domáhati, aby bylo vráceno, co bylo plněno. Dospěl-li však zatím dluh, může se zástupce domáhati jen úroků z mezidobí.

§ 1273.

Kdo plní dluh jiné osoby, za který neručí (§ 1195), může se před plněním nebo při něm domáhati na věřiteli, aby mu postoupil svá práva; učiní-li tak, je v plnění spatřovati výkup pohledávky.

§ 1274.

Nabízí-li se výkup pohledávky v dohodě s dlužníkem, musí věřitel přijmouti splnění; neodpovídá však za pravost a dobytnost pohledávky, nejde-li o podvod. Není-li dohody s dlužníkem, nemusí věřitel od třetí osoby zpravidla (§ 1195) přijmouti splnění.

Příjemce.

§ 1275.

Dluh se shladí tím, že se splní věřiteli nebo jeho zástupci k přijetí způsobilému nebo tomu, koho soud uznal za věřitele pohledávky.

§ 1276.

Dlužník, který plní osobě, jež předloží kvitanci věřitele, shladí dluh, ačli nevěděl ani nemusil věděti, že ona osoba není oprávněna splnění přijmouti.

§ 1277.

Kdy se shladí dluh tím, že se splní osobě určené výrokem soudu nebo úřadu, podává se z ustanovení o těchto výrocích.

§ 1278.

Kdo něco splní věřiteli, kterému nepřísluší správa jeho jmění, je povinen splniti dluh znovu, jestliže to, co bylo poskytnuto, již není, ani to nebylo obráceno ku prospěchu příjemce.

Kvitance.

§ 1279.

Kdo splnil nebo plní dluh, jest oprávněn domáhati se na příjemci kvitance, t. j. písemného potvrzení, že dluh byl splněn, ve všech případech, v kterých je to v souhlase s pravidly poctivého styku. V kvitanci je vyznačiti jméno dlužníka i věřitele, předmět dluhu a místo a čas, kde a kdy byl splněn. Kvitance musí býti podepsána věřitelem nebo jeho oprávněným zástupcem. Náklady kvitance nese, není-li vyjednáno nic jiného, věřitel.

§ 1280.

Je-li vydána kvitance na jistinu, má se za to, že byly zapraveny také úroky.

§ 1281.

Má-li věřitel od dlužníka dlužní úpis, je povinen, kromě toho, že mu vydá kvitanci, vrátiti dlužní úpis nebo odepsati splátku na dlužním úpise. Tvrdí-li, že nemůže dlužní úpis vrátiti, je dlužník oprávněn domáhati se na něm prohlášení ověřeného soudem nebo notářem, že dlužní úpis pozbyl platnosti. Obdrží-li dlužník od věřitele dlužní úpis bez kvitance, má se za to, že dluh byl splněn.

§ 1282.

Jde-li o opakované dávky z téhož právního důvodu, má se za to, že ten, kdo předloží kvitanci na dávku později splatnou, splnil také dávky dříve splatné.

§ 1283.

Trvá-li zvyklost nebo je-li mezi stranami obvyklé, že se čas od času účtuje, má se za to, že ten, kdo vykáže zaplacení dluhu z doby pozdější, má vyrovnány i účty starší.

Splnění dluhu z papírů majiteli svědčících.

§ 1284.

Zavázal-li se kdo v listině, že bude plniti jejímu přínosci (papír majiteli svědčící), je povinen plniti podle obsahu listiny, jen předloží-li se mu papír k výplatě a vrátí-li se za výplatu.

§ 1285.

Dlužník je povinen plniti přínosci papíru, ačli nevěděl nebo nemusil věděti, že přínosce není vlastníkem ani není oprávněn vybrati plnění.

§ 1286.

Vedle námitky podávající se z § 1285 může dlužník činiti přínosci jen takové námitky, které se týkají platnosti papíru nebo které plynou z jeho obsahu nebo které mu příslušejí přímo proti tomu, kdo se domáhá plnění.

§ 1287.

Je-li v papíru se svolením dlužníkovým označena jen určitá osoba jako oprávněná

z papíru, je dlužník povinen plniti jen této osobě, předloží-li mu papír k výplatě a vrátí-li jej za výplatu.

§ 1288.

Vychází-li z obsahu papíru najevo, že se výplata provede, splní-li se určité podmínky, je dlužník povinen plniti, jen když tyto podmínky jsou splněny.

Složení dluhu k soudu.

§ 1289.

Nelze-li dluh splniti proto, že věřitel je neznám nebo nepřítomen nebo že to, co se mu nabízí, bez důvodu odmítne; že dlužník bez vlastní viny je v nejistotě, kdo je věřitelem; nebo že se vyskytly jinaké důležité důvody na straně věřitele, je dlužník, nebo kdo jiný je povolán splniti, oprávněn dlužnou věc složiti k soudu nebo, nehodí-li se k tomu, žádati, aby soud učinil opatření, aby byla vzata v úschovu.

§ 1290.

O složení zpraví soud toho, pro koho se složení stalo, a podle potřeby zařídí jeho zastoupení.

§ 1291.

Stalo-li se složení řádně, je dlužník osvobozen.

§ 1292.

Jakmile věřitele dojde zpráva o složení, jest ukladateli na žádost vrátiti věc jen tehdy, když si takové vrácení vymínil a soud ještě nerozhodl, zda se složení stalo řádně čili nic; když soud rozhodl, že se složení nestalo řádně; nebo když s žádostí ukladatele vyslovil souhlas ten, pro koho věc byla složena.

Splnění nedluhu.

§ 1293.

Jestliže někdo jinému omylem, byť i to byl omyl právní, splní, co mu není dlužen, může se domáhati vrácení toho, co bylo plněno.

§ 1294.

Stran toho, co nemůže býti vráceno, stran plodů těžených i zanedbaných a přírůstku, jakož i stran nákladu, platí o nepoctivém pří-

jemci ustanovení §§ 119 a 120. Byla-li takto plněna práce, může pracovník pohledávati plat, přiměřený způsobenému užitku.

§ 1295.

Na příjemci poctivém se může plnitel domáhati toho, čím je příjemce na újmu plnitele obohacen. Po doručení žaloby se závazek poctivého příjemce přitužuje podle § 121.

§ 1296.

Kdo přijme nedluh, je příjemcem nepoctivým nebo poctivým podle toho, zda věděl nebo musil věděti, že plnitel je na omylu, čili nic.

§ 1297.

Je-li někdo povinen dáti ze dvou věcí jen jednu podle své volby a dá-li omylem obě, záleží na něm, chce-li se domáhati vrácení té či oné.

§ 1298.

Vrácení splněného dluhu lze se domáhati také tehdy, když dluh je dosud jakýmkoliv způsobem nejistý nebo závislý na výmince. Splní-li však někdo předčasně dluh pravý a bezvýminečný, nemůže se domáhati vrácení toho, co bylo plněno, a nemůže se ani domáhati úroků z mezidobí.

§ 1299.

Splní-li někdo dluh promlčený, nežalovatelný nebo takový, který je neplatný z nedostatku formy, nemůže vymáhati, co bylo plněno, právě jako ten, kdo plní věda, že tím není povinen.

§ 1300.

Toto ustanovení však neplatí tehdy, když splní dluh osoba, které nepřísluší správa jejího jmění.

Jiná plnění bez právního důvodu.

§ 1301.

Je-li plněno k účelu možnému a dovolenému a nebylo-li ho dosaženo náhodou nebo vůlí strany jedné nebo druhé, platí přiměřeně ustanovení §§ 1293 až 1300, není-li ustanovení odchylných.

§ 1302.

Komu bylo takto plněno, má postavení poctivého příjemce nedluhu po doručení ža-

loby (§ 121); avšak snoubenec, který je podle §§ 800 a 801 povinen vrátiti dar, je takovým příjemcem teprve od doby, kdy zvěděl o zrušení zasnoubení.

§ 1303.

Dá-li někdo vědomě něco k účelu nemožnému nebo nedovolenému, nemůže se domáhati, aby mu to bylo vráceno.

§ 1304.

Dá-li však někdo, aby zabránil nedovolenému činu, něco tomu, kdo se chtěl činu dopustiti, může se domáhati vrácení.

§ 1305.

Předpisů §§ 1293 až 1300 jest přiměřeně užíti také tehdy, když právní důvod věc podržeti pominul.

2. Kompensací.

§ 1306.

Vyskytnou-li se vzájemné pohledávky, které jsou pravé a jdou na plnění stejného druhu, zrušují se kompensací, pokud se navzájem kryjí, když některá z obou stran učiní projev nesoucí se ke kompensaci. Kompensace působí ode dne, kdy se pohledávky setkají.

§ 1307.

Ke kompensaci se nehodí pohledávky uvedené v § 1299, není-li ustanoveno nic jiného.

§ 1308.

Proti pohledávce dospělé nelze kompensovati pohledávku nedospělou a ke kompensaci se nehodí pohledávky neurčité.

§ 1309.

Proti pohledávkám na vrácení věcí svémocně odňatých, půjčených nebo do uschování vzatých, najatých nebo pachtovaných nelze vykonati právo zadržovací ani kompensaci. Proti pohledávkám z nepravidelné smlouvy schovací je kompensace možná.

§ 1310.

Nelze vykonati kompensaci proti pohledávkám na nutnou výživu a vůbec proti pohledávkám nezabavitelným.

§ 1311.

Dlužník nemůže naproti svému věřiteli zpravidla (§§ 1198, 1237) kompensovati, co věřitel má plniti jinému nebo jiný dlužníkovi.

§ 1312.

Byla-li pohledávka převedena postupně na několik osob, může dlužník sice kompensovati svoji pohledávku, kterou měl v době, kdy dluh byl po prvé postoupen, za věřitelem prvním, jakož i svoji pohledávku za věřitelem posledním, ale nemůže kompensovati svou pohledávku, kterou má za některým z věřitelů prostředních.

§ 1313.

Jiných vlastností pohledávek, než které jsou uvedeny v předcházejících předpisech, potřebí není.

3. Vzdáním.

§ 1314.

Je-li věřitel oprávněn nakládati se svým právem, může se ho také k dobru dlužníka vzdáti a tím závazek zrušiti.

§ 1315.

Vzdá-li se někdo práva domáhati se náhrady škody vzniklé na pozemku a zapíše-li se takové vzdání do veřejných knih, působí i proti pozdějším vlastníkům.

4. Sjednocením práva se závazkem.

§ 1316.

Sjednotí-li se kterékoliv právo se závazkem v jedné osobě, pomine závazek a právo, neplyne-li ze zákona nic jiného.

§ 1317.

Sjednotí-li se v jedné osobě práva a závazky zapsané do knih veřejných, trvají, dokud se nevymaží z knih. Až do té doby může zapsané zástavní právo býti s jinou pohledávkou spojeno vlastníkem nebo exekucí.

5. Nemožností.

§ 1318.

Podlehne-li určitá věc zkáze skutečností, za kterou dlužník neodpovídá, ruší se tím vše-

chen závazek, i závazek nahraditi její hodnotu. To platí i tehdy, nelze-li splniti závazek pro jinou skutečnost, za kterou dlužník neodpovídá. Jde-li o částečnou nemožnost, je hleděti stran trvání nebo zániku závazku k § 709.

§ 1319.

Vždy však má dlužník povinnost to, co obdržel pro splnění závazku, vrátiti nebo nahraditi jako poctivý držitel, ale tak, aby ze škody jiného neměl užitek.

§ 1320.

6. Projitím času.

Práva a závazky pomíjejí také, když projde čas, na který jsou obmezeny poslední vůlí, smlouvou, výrokem soudu nebo úřadu nebo zákonem.

HLAVA 47.

Vydržení a promlčení.

§ 1321.

Ustanovení všeobecné.

Vydržením práva vznikají a promlčením zanikají.

Vydržení řádné.

Jeho náležitosti: 1. Držba:

§ 1322.

K vydržení práva je kromě způsobilé osoby a způsobilé věci nutná její držba, jež musí býti řádná, poctivá a pravá a jež musí trvati po všechen čas zákonem vyměřený.

a) řádná;

§ 1323.

Držba je řádná s hlediska vydržení, když se zakládá na důvodu, který by postačil ke vzniku práva, kdyby náleželo převodci nebo kdyby bylo zřízeno osobou oprávněnou.

§ 1324.

Práva vlastnického k věcem zastaveným, zadržovaným, pronajatým, propachtovaným, půjčeným, do schování nebo do požívání da-

ným nemohou věřitelé, nájemci, pachtýři, vypůjčitelé, schovatelé nebo poživatelé nabýti vydržením pro nedostatek řádnosti držby. Dědicové jejich nemají více důvodu než oni sami.

§ 1325.

b) poctivá;

Držba musí býti poctivá (§§ 109 až 112). Nepoctivost předchůdce nevadí poctivému nástupci nebo dědici, aby počal vydržení ode dne, kdy nabyl držby (§ 1357).

§ 1326.

c) pravá.

Držba musí býti pravá (§ 113). Nepravost držby překáží i vydržení dědicovu.

2. Doba vydržecí.

§ 1327.

Právo vlastnické k věci nemovité a vůbec právo, které má povahu věci nemovité, vydrží, kdo je drží způsobem zákonným po třicet let. Jde-li o jinou věc nebo právo, je vydržecí doba tříletá.

§ 1328.

Jak někdo nabývá uplynutím času práva, které je pro něho zapsáno ve veřejných knihách, ustanovuje právo knihovní.

§ 1329.

Jde-li o právo, které se zřídka vykonává, je potřebí vedle průběhu třiceti let, aby právo po každé, když se naskytne příležitost, bylo vykonáno a aby se tak stalo aspoň třikrát. Nedošlo-li takto na trojí výkon, prodlužuje se vydržecí doba, až právo bude vykonáno po třetí.

§ 1330.

Proti státu a proti jiným právnickým osobám veřejného práva vydrží se právo vlastnické k věci nemovité a vůbec právo, které má povahu věci nemovité, ve čtyřiceti letech. Jde-li o jinou věc nebo právo, je vydržecí doba šestiletá.

§ 1331.

Následuje-li po osobě nepožívající výhody osoba výhody požívající, počítá se doba držby

proti předchůdci do vydržecí doby šestileté dvojnásob, do doby čtyřicetileté čtyřmi třetinami. Následuje-li po osobě požívající výhody osoba výhody nepožívající, počítá se doba držby proti předchůdci do vydržecí doby tříleté jednou polovinou, do doby třicetileté třemi čtvrtinami.

§ 1332.

Kdo je ve společenství s osobou, která podle zákona při vydržení požívá zvláštní výhody, tomu se dostane stejné výhody, zakládá-li ono společenství takovou jednotu zájmů, že by následek způsobený dokonaným vydržením nutně postihl oba společníky.

§ 1333.

Také ten, kdo nabyl věci movité přímo od nepravého nebo nepoctivého držitele nebo není s to, aby jmenoval svého předchůdce, může právo vlastnické vydržeti, jen uplyne-li doba dvojnásob dlouhá, než jaké by bylo potřebí jinak.

§ 1334.

Vydržení mimořádné.

Kdo opírá svoje vydržení o dobu třicetiletou nebo čtyřicetiletou, nepotřebuje k vydržení, aby jeho držba byla řádná a pravá. Drží-li však nepoctivě, nenabývá ani tenkrát, když uplyne třicet nebo čtyřicet let.

Promlčení.

§ 1335.

Právo vlastnické zanikne, když v době promlčecí nebude proveden nárok na vydání věci (§ 146).

§ 1336.

Právo zatěžující jiného, ať je do veřejných knih zapsáno čili nic, zaniká, když podle toho, o jaké právo jde, buď oprávněná osoba právo v promlčecí době nevykoná, ač mohlo býti vykonáno, nebo do téže doby neprovede nároku na odklizení stavu, který se právu příčí, ač nárok mohl býti proveden.

§ 1337.

Je-li pohledávka splatná na výpověď, počíná se promlčení dnem, kdy věřitel nejprve mohl způsobiti svou výpovědí splatnost pohledávky.

§ 1338.

Trvá-li zvyklost, nebo je-li mezi stranami obvyklé, že se účet o pohledávce předkládá za určitá období, počíná se promlčení koncem takového období.

Výjimky.

§ 1339.

Promlčením nezanikají pohledávky na výživu zakládající se na poměrech rodinných.

§ 1340.

Nepromlčuje se také právo na rozdělení společné věci, na obnovu a úpravu hranic, na zřízení cesty nezbytné a na výkup reálného břemena.

§ 1341.

Kdo směl vykonati nějaké právo na celém pozemku nebo rozličným způsobem podle libosti, neobmezuje se v svém právu tím, že je vykonával po sebe delší čas toliko na některé části pozemku nebo toliko některým způsobem; měl-li by v svém právu býti obmezen, musil by dříve někdo proti němu nabýti práva zapovídacího vydržením nebo jiným způsobem.

§ 1342.

Promlčením nezanikne právo zástavní, dokud věřitel má movitou zástavu v rukou, a zajištěná pohledávka, pokud je kryta zástavou, dojde uspokojení ze zástavy. Když promlčením zanikne pohledávka, lze, dokud takto trvá zástavní právo, vyplatiti zástavu splněním pohledávky nebo cenou zástavy, je-li nižší než pohledávka.

§ 1343.

Ustanovení předcházejícího paragrafu platí obdobně, má-li věřitel právo zadržovací.

Doba promlčecí.

§ 1344.

Doba promlčecí trvá třicet let.

§ 1345.

Jde-li o právo, které se zřídka vykonává, je vedle uplynutí třiceti let potřebí, aby ten, komu právo přísluší, ve třiceti letech, ač se příležitost k tomu vyskytla aspoň třikrát,

nikdy ho nevykonal. Nevyskytne-li se ve třiceti letech příležitost právo vykonati po třikrát, prodlužuje se doba promlčecí, až z trojí příležitosti žádné nebude užito.

§ 1346.

Jde-li o osoby požívající podle § 1330 zvláštních výhod, platí místo promlčecí doby třicetileté doba čtyřicetiletá. Následují-li po sobě osoby požívající výhody s osobami výhody nepožívajícími, je hleděti k § 1331. Jde-li o zájmové společenství osoby požívající výhody s osobou výhody nepožívající, platí § 1332.

§ 1347.

Pohledávky zadržených občasných plnění splatných ve lhůtách nejvýše jednoletých, jako úroků, rent, příspěvků vyživovacích a dávek výměnkových, zanikají ve třech letech. Právo samo se promlčí, když se nevykoná po třicet let.

§ 1348.

Ve třech letech se promlčují pohledávky:

1. za dodání věcí, za provedení prací nebo za obstarání záležitostí v živnostenském, obchodním, zemědělském nebo jinakém provozování;

2. za stravování, ošetřování, léčení, výchovu nebo vyučování;

3. nájemného a pachtovného;

4. osob konajících práce co do platů a náhrady výdajů ze smluv o práci, pak pohledávky zaměstnavatelů co do záloh daných na takové pohledávky;

5. lékařů, zvěrolékařů, zubních techniků, porodních asistentek, soukromých učitelů, advokátů, pak notářů, patentových zástupců a všech jiných osob veřejně ustanovených k obstarávání záležitostí co do odměny za jejich výkony a náhrady jejich výdajů, pak pohledávky stran co do záloh daných oněm osobám.

§ 1349.

Ve třech letech se promlčují práva nebo nároky:

1. odvolati dar pro nevděk obdarovaného;

2. odporovati provedenému rozdělení společné věci;

3. domáhati se jiného určení hranic, než jak je soud určil podle § 239;

4. domáhati se, aby byla zrušena smlouva

pro zkrácení přes polovinu hodnoty nebo pro donucení nebo pro omyl, pokud druhé straně nelze vytknouti lstivé jednání;

5. dokročiti na obdarovaného pro zkrácení dílu povinného;

6. domáhati se, aby pořízení pro případ smrti bylo prohlášeno neplatným nebo aby byl vyplacen nebo doplněn povinný díl.

§ 1350.

V případech uvedených v § 1349, č. 5 a 6 se neskončí doba promlčecí dříve, než uplynou tři léta od přikázání pozůstalosti.

§ 1351.

Služebnost se promlčí, když se obtížená osoba výkonu služebnosti zprotiví a osoba oprávněná se do tří let nedomáhá svého práva.

§ 1352.

Nárok na náhradu škody se promlčuje ve třech letech od té doby, kdy poškozený zví, jaká škoda jest a kdo za ni odpovídá, ať škoda vznikne porušením povinnosti vyplývající z právního jednání, ať mimo takovou povinnost. Když poškozený nezví o škodě nebo o osobě náhradou povinné, zanikne nárok, když uplyne třicet let.

§ 1353.

Nároky ohlášené podle §§ 815 a 833 promlčují se ve třech letech od konce ohlašovací doby.

§ 1354.

Promlčení pohledávek vykonatelných.

Pohledávky přisouzené rozsudkem nebo jiným výrokem, který nabyl moci práva, pohledávky přiznané vykonatelným smírem nebo jinou vykonatelnou listinou a pohledávky zjištěné v řízení konkursním nebo vyrovnacím promlčují se ve třiceti (§ 1344) nebo ve čtyřiceti letech (§ 1346). Jestliže výrok nebo právní jednání tu uvedené uloží povinnost k opakujícímu se plnění (§ 1347), které dospěje v budoucnosti, promlčuje se nárok na jednotlivé takové plnění podle § 1347.

Jiné doby promlčecí a doby k provedení nároků.

§ 1355.

Ustanovení této hlavy o době promlčecí platí, nejsou-li pro promlčení jednotlivých nároků zákonem vyměřeny doby jiné.

§ 1356.

Některé nároky zaniknou, když nebudou provedeny do ustanovené doby. O tom jsou dána ustanovení na místech, kde je o těchto nárocích řeč.

§ 1357.

Vpočtení doby předchůdcovy.

Kdo nabude poctivě držby od držitele řádného a poctivého, má jako nástupce právo započísti si vydržecí dobu předchůdcovu (§ 1325); jde-li o nabytí práva vydržením třicetiletým nebo čtyřicetiletým, lze vpočísti dobu předchůdcovy držby, i když nebyla řádná nebo pravá. Na průběh promlčení nepůsobí změna v osobách, kterých se týká.

Jak se vydržení a promlčení staví.

§ 1358.

Proti nezletilým, choromyslným a slabomyslným nepočíná se vydržení ani promlčení, dokud se těmto osobám nezřídí řádný zástupce. Vydržení nebo promlčení již započaté probíhá dále, nemůže však skončiti, dokud překážka nepomine. Překážka pomine také tím, že se zřídí řádný zástupce nebo že na místo osoby požívající této výhody vstoupí osoba této výhody nepožívající. Vydržení a promlčení se však neskončí dříve, než uplynou dvě léta potom, kdy pomine překážka. Je-li promlčecí doba kratší než dvě léta, platí tato kratší doba místo doby dvouleté.

§ 1359.

Promlčení práva, které náleží k pozůstalosti, pak vydržení a promlčení práva proti pozůstalosti se neskončí dříve než šest měsíců potom, kdy lze právo provésti se strany zástupce pozůstalosti nebo proti němu, nebo potom, kdy byl prohlášen konkurs na pozůstalost, které se podle ustanovení práva dědického nedostalo zastoupení. Je-li promlčecí doba kratší než šest měsíců, platí tato kratší doba místo doby šestiměsíční.

§ 1360.

Mezi nerozvedenými manžely, pak mezi dětmi v moci rodičské a chráněnci na straně jedné a jejich rodiči vykonávajícími moc rodičskou, poručníky, opatrovníky, podpůrci na straně druhé vydržení nebo promlčení ani se nepočíná ani dále neprobíhá.

§ 1361.

Zdržuje-li se někdo mimo hranice tohoto státu za příčinou služby veřejné nebo nejdou-li práva, jako v čas války nebo jiných pohrom, vydržení nebo promlčení ani se nepočíná ani, dokud překážka trvá, neprobíhá.

Jak se vydržení a promlčení přerušují.

§ 1362.

Jak vydržení tak i promlčení se přerušují, když ten, kdo se toho neb onoho chce dovolávati, dříve než čas projde, buď výslovně nebo mlčky právo druhého uzná, nebo když jej oprávněná osoba žaluje a ve sporu náležitě postupuje. Nalezne-li se však výrokem v moc práva vešlým, že zažalovaný nárok netrvá, je po zákonu vydržení i promlčení nepřerušeno. Žalobě jsou postaveny na roveň takové úkony, které podobně jako žaloba vedou k uspokojení nebo k určení nároku mocí úřední.

§ 1363.

Avšak vydržení nebo promlčení některého práva, dovršené za rozepře nebo za řízení jí na roveň postaveného nebo teprve po jich skončení, nebude na újmu tomu, komu dodatečně byla povolena obnova rozepře nebo řízení provedených o tomto nároku.

§ 1364.

Vydržení i promlčení směřující proti stavu knihovnímu přerušuje se knihovním zápisem práva, které by vydržením nebo promlčením bylo zkráceno, bylo-li zápisu dobyto v nezaviněné nevědomosti o probíhajícím vydržení nebo promlčení.

Právní následky vydržení nebo promlčení.

§ 1365.

Nabyl-li někdo vydržením nebo promlčením knihovního práva nebo byl-li promlčením zba-

ven knihovní závady, může se domáhati, aby byl knihovní stav uveden v soulad se skutečným stavem právním.

§ 1366.

Vydržení nebo promlčení není na újmu tomu, kdo dobyl zápisu práva, které vydržením nebo promlčením bylo zkráceno, důvěřuje (§§ 109 až 112) v knihy veřejné.

§ 1367.

K vydržení a promlčení je přihlížeti, jen když se ho strana dovolává.

§ 1368.

Promlčení nelze se vzdáti ani je prodloužiti.

Promlčení se nelze ani napřed vzdáti, aniž lze ujednati delší čas promlčecí, než jaký je vyměřen zákonem.

§ 1369.

Promlčení námitky.

Uplyne-li doba promlčecí, platí o promlčení námitky totéž, co platí o promlčení práva, není-li zákonem ustanoveno nic jiného.

Důvodová zpráva.

I. Vývoj a postup přípravných prací na novém zákoníku občanském.

S přípravnými pracemi na novém zákoníku občanském započato bylo záhy potom, co samostatný československý stát vstoupil v život. V oboru práva občanského nahrazení dvojitého právního řádu, prozatímně zachovaného v platnosti zákonem ze dne 28. října 1918, č. 11 Sb. z. a n., řádem jednotným, jevilo se tím naléhavějším, že jen v území dříve rakouském bylo právo občanské kodifikováno ve všeobecném občanském zákoníku z r. 1811, pozměněném a doplněném zvláště novelami z r. 1914, 1915, 1916, kdežto na území dříve uherském jen některé úseky občanského práva upraveny byly zákony zvláštními, jinak ale platilo právo obyčejové, o němž poučení bylo možno čerpati jen z pramenů namnoze nesnadno dostupných. Z občanského zákoníka rakouského, jenž byl přechodně zaveden v bývalém Uhersku, zůstala podle usnesení judexkuriální konference v platnosti jen ustanovení týkající se nabývání, převodu, obmezení a zániku práv knihovních.

Rychlé opatření nového občanského zákoníka, jenž by platil na celém území Československé republiky, zdálo se za tohoto stavu nutným nejen z důvodů zásadních — že totiž jednotný stát vyžaduje jednotného právního řádu především v oboru tak důležitém a každého člena státu se dotýkajícím, jako je právo občanské — nýbrž i z důvodů praktických. Zejména bylo nutno očekávati, že čilý styk mezi oběma oblastmi, rozdělenými před převratem politickými hranicemi mezi Rakouskem a Uherskem, zvláště v oboru práva občanského povede ke kolisím mezi oběma platnými právními řády.

Na obšírnější práci zákonodárnou nebylo ovšem v prvních dobách Československé republiky možno pomýšleti. Poměry, za jakých se nový stát zrodil, vyžadovaly, aby pozornost byla věnována především likvidaci následků světové války a řešení nutkavých problémů hospodářských a sociálních. Bylo zřejmé, že úkol odpovědný a nesnadný i v dobách klidného vývoje státního života nemůže býti rychle zdolán v situaci, v které se octla Československá republika po státním převratu. Zbývalo jediné užíti toho, co bylo po ruce. Ministerstvo spravedlnosti připravilo proto český překlad občanského zákoníka z r. 1811, jejž jen doplnilo podle novel a zákonů mezitím vydaných (jmenovitě podle zákona z 22. května 1919, č. 320 Sb. z. a n.), a hodlalo navrhnouti, aby tento překlad zaveden byl na celém území republiky jako občanský zákoník nový. Návrh sdělený profesorům práva občanského Dr. Krčmářovi a Dr. Svobodovi se však nesetkal s jejich souhlasem. Vyslovili se, že pouhý překlad občanského zákoníka z r. 1811 ani s navrženými doplňky pro potřeby právního života nepostačí; doporučili, aby revise tekstů dosavadních byla pronikavější a aby byla provedena podle směrnic, jež by určila komise složená jak z teoretiků občanského práva, tak i ze zástupců praktických povolání právnických.

Řídíc se projeveným přáním, vyžádalo si ministerstvo spravedlnosti posudek o tom, jak by se mělo postupovati při přípravě nového občanského zákoníka, od komise, do níž byli přizváni universitní profesoři a zástupcové soudců, advokátů a notářů. Na poradách, které se konaly dne 6.

března a 16. června 1920, bylo v zásadě usneseno, že nemá býti tvořen od základu nový občanský zákoník, nýbrž že za podklad jednání sluší vzíti občanský zákoník z r. 1811. Z textu jeho měla býti všechna ustanovení zastaralá a nepraktická vypuštěna, ustanovení nevyhovující přítomné době nebo ostatnímu právnímu řádu československé republiky měla býti přiměřeně pozměněna a zákon měl býti doplněn jednak předpisy, jež dosud, ač se ho úzce dotýkaly, z různých důvodů nebyly pojaty do jeho textu, jednak předpisy upravujícími nové zjevy života hospodářského a sociálního. Změny měly býti omezeny na míru nejnutnější a opětovně bylo zdůrazňováno, že nemá jíti než o opatrnou revisi zákona dosavadního. Zároveň však bylo doporučeno všeobecně, aby se přihlíželo k právu platnému na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.

Není snad třeba obšírně odůvodňovati, proč za podklad přípravných prací zvolen byl zákoník občanský z r. 1811 (v novelové úpravě), jenž měl býti jen upraven a zmodernisován, a proč na příklad nebyla přijata za vzor nového zákoníka československého některá kodifikace cizozemská. Jde přece o to, aby se nový zákoník přimkl co nejtěsněji k právnímu stavu dosavadnímu, což se může státi jedině tím, že bude založen na zákoně, jenž v jedné části státu od počátku — kromě Hlučínska, na němž byl zaveden od 1. května 1920 (srv. vl. nař. z 11. března 1920, č. 152 Sb. z. a n.) — platí; v druhé části pak něco z občanského zákoníka se kryje s právem domácím, něco se vžilo jako právo obyčejové; o něčem bylo již tehdy jisto, že bude zvláštním zákonodárným aktem zavedeno na Slovensko a Podkarpatskou Rus (jako se stalo s ustanoveními hlavy 26 druhého dílu občanského zákoníka zákonem ze dne 13. července 1922, č. 244 Sb. z. a n.). Jistě není ani bez významu okolnost, že tím, že se provede jen revise zákoníka z r. 1811, zachovají se valnou měrou v platnosti výtěžky bohaté literatury, jež se k tomuto zákoníku pojí, a že i k judikatuře opřené o tento zákoník bude možno, byť s jistou opatrností, i nadále přihlédati. Uváží-li se pak na konec, že občanský zákoník z r. 1811 v kruzích pěstitelů právní vědy i praktiků se dosud těší pro vnitřní své hodnoty nemalé vážnosti a že nad mnohé kodifikace cizí nesporně vyniká jasností a stručností a často i obsahem svých jednotlivých ustanovení, nelze se diviti, že podle směrnic příprava nového zákoníka měla záležeti v revisi textů novelisovaného zákoníka z r. 1811. Výhod těchto neposkytovala žádná kodifikace cizozemská, ani uherská osnova z r. 1913. Všechny tyto důvody za správné uznali i slovenští právníci a na poradách konaných v r. 1920 v Bratislavě schválili všeobecné směrnice dohodnuté na poradách pražských.

V době, kdy byly určeny zásady pro revisní práce, zasáhly již do občanského zákoníka dva důležité zákony, totiž zákon z 22. května 1919, č. 320 Sb. z. a n., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství, a zákon z 23. července 1919, č. 447 Sb. z. a n., kterým se snižuje věk nezletilosti. Potom, co se počalo pracovati na novém občanském zákoníku, soustředila se pozornost zákonodárných činitelů na toto dílo a nebyla přijata myšlenka, že by se unifikace měla prováděti postupně zákony upravujícími jednotlivé výseky občanského práva. Jen výjimečně se tak stalo a sjednoceny byly na př. zákonem z 28. března 1928, č. 56 Sb. z. a n., předpisy o osvojení, neboť právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi v tomto oboru jak po stránce obsahové, tak po stránce kompetenční vykazovalo vážné nedostatky. Jinak dotčeny byly předpisy občanského zákoníka přímo jen zákony z 1. dubna 1921, č. 155 Sb. z. a n., kterým změněn byl § 1154 b) obč. zák., zákonem z 21. prosince 1921, č. 497 Sb. z. a n., kterým změněn byl § 1164 obč. zák., zákonem z 11. května 1923, č. 106 Sb. z. a n., o nakladatelské smlouvě, kterým nahrazeny byly kusé a nedostatečné předpisy §§ 1172 a 1173 obč. zák., a zákonem z 3. července 1924, č. 179 Sb. z. a n., o zrušení svěřenství, kterým zrušeny byly §§ 618 až 645 obč. zák. Je samozřejmo, že k těmto změnám bylo přihlédnuto při revisních pracích.

Na poradě ze 16. června 1920 ustanoveny byly také již některé podrobnosti o postupu revisních prací a jmenovitě bylo rozhodnuto, že v prvním pracovním období má býti revise svěřena čtyřem subkomitétům, jejichž referenty měli býti profesoři Dr. Kafka, Dr. Krčmář, Dr. Stieber a Dr. Svoboda. Na další poradě z 15. listopadu 1920 bylo usneseno zříditi ještě subkomitét pátý, v němž referát byl svěřen prof. Dr. Weissovi. Prací subkomitétů měli se zúčastňovati — kromě úředních zá-

stupců ministerstva spravedlnosti a ministerstva pro sjednocení zákonův a organisace správy — členové vybraní ze stavu soudcovského, advokátského a notářského.

Práce byla rozdělena mezi subkomitéty takto:

Prvnímu subkomitétu, jehož referentem byl prof. Dr. Krčmář, a členy rada vrchního zemského soudu Dr. Čakrt (jejž vystřídal vicepresident vrchního zemského soudu Dr. Kasper), notář Dr. Frenzl, advokáti Dr. Hoffmeister a Dr. Klineberger, notář Dr. Král a rada vrchního zemského soudu Dr. Němec, připadlo projednati ustanovení úvodní a první hlavu prvního dílu, z druhého dílu všeobecnou část práva obligačního a hlavy 18 až 22 a díl třetí.

Zbývající část práva obligačního, t. j. hlavy 23 až 27, 29 a 30 druhého dílu, byla svěřena subkomitétu prof. Dr. Weisse, jehož členy byli notář Dr. Čapek, rada vrchního zemského soudu Doležal, advokáti Dr. Eckstein a Dr. Polan, rada vrchního zemského soudu Dr. Říha a notář Dr. Svoboda.

Subkomitétu pro právo rodinné připadly předpisy hlav 2 až 4 prvního dílu a předpisy o smlouvách svatebních (hlava 28 dílu druhého). Referentem byl prof. Dr. Kafka a členy rada vrchního zemského soudu Dr. Cerman, notář Dr. Černý, advokáti Dr. Löwy a Dr. Sobička, rada vrchního zemského soudu Wunsch a notář Dr. Zmek.

Subkomitét pro právo věcné projednal úvod a hlavy 1 až 7 a 16 druhého dílu. Referát měl prof. Dr. Stieber, členy byli radové vrchního zemského soudu Červinka a Dobias, president notářské komory Dr. Čulík, advokát Dr. Kasanda a notář Dr. Mokrý. Na přání referentovo zúčastňoval se prací v tomto subkomitétu také prof. Dr. Weiss.

Právo dědické, t. j. hlavy 8 až 15 druhého dílu, projednával subkomitét prof. Dr. Svobody, jehož členy byli rada vrchního zemského soudu Balcar, president notářské komory Dr. Batěk, advokáti Dr. Hammer a Dr. Krýsa, notář Dr. Schäfer a rada vrchního zemského soudu Dr. Soukup.

Vedení prací příslušelo odborovému přednostovi ministerstva spravedlnosti Hartmannovi, jenž v subkomitétu prof. Dr. Krčmáře byl zastoupen ministerským radou Dr. Voskou. Za ministerstvo unifikační zúčastňovali se porad odborový přednosta Dr. Ráth, později ministerští radové Čabrada a Schrotz a ministerský místotajemník Dr. Rouček. Práce sekretariátu obstarávali pro subkomitéty místotajemníci ministerstva spravedlnosti Dr. Heyrovský a Dr. Srb.

O výsledcích porad ze 6. března, 16. června a 15. listopadu 1920 byla veřejnost informována v odborných časopisech i v denním tisku a byla vyzvána, aby ministerstvu předložila náměty a návrhy na změny a doplňky platného práva.

Při revisních pracích se ukázalo, že uvedení nového občanského zákoníka v život nepůjde tak rychle, jak by si bylo ministerstvo spravedlnosti v r. 1919 přálo. Bylo však hned možno odhadnouti, že nevýhody časového prodlení budou více než vyváženy vysokou hodnotou díla, které se dalo očekávati od společné práce teoretiků a praktiků občanského práva. Vývoj věcí dal za pravdu stanovisku vyjádřenému na poradách, o nichž shora byla řeč, a potvrdil, že správné bylo uposlechnouti hlasů žádajících, aby podrobné, byť opatrné revisi dána byla přednost před rychlou unifikací. Obtíže vznikající z dvojitosti právního řádu v oboru práva občanského, jak bylo k nim poukázáno výše, byly, hlavně na počátku, nikoliv malé. Než postupem doby situace se zlepšovala, a prakse opatrně budovala cestu pro řešení kolisí mezi oběma právními řády. Rychlá unifikace občanského práva byla by bývala přinesla pro nejtěžší doby přechodné určitý zisk; ale byla by dala československé republice zákoník přece jen v některých směrech zastaralý a nevyhovující a byla by asi pořízení zákoníka nového, jakého je potřebí, oddálila na dobu nedohlednou. Vždyť zkušenosti ukazují, že nahraditi dosavadní ustanovení občanského práva kodifikací novou je vždy a ve všech státech úkol nad jiné obtížný, jejž lze zdolati jen v době přiměřeně dlouhé.

Vývoj přípravných prací na novém občanském zákoníku byl pak v podrobnostech takový:

Subkomitéty započaly svoji činnost v prosinci r. 1920. Subkomitéty prof. Dr. Krčmáře a prof. Dr. Svobody zhostily se svého úkolu ještě v r. 1921, ostatní subkomitéty pracovaly do r. 1923.

Výsledky prací, t. j. usnesené texty i s důvodovými zprávami, byly postupně uveřejňovány tiskem. Návrh subkomitétu prof. Dr. Krčmáře vyšel původně jako příloha časopisu „Právník", roč. LX a LXI, návrh subkomitétu prof. Dr. Svobody jako příloha časopisu „České Právo", roč. II a III. Právo věcné vydáno bylo r. 1923, právo rodinné a návrh subkomitétu prof. Dr. Weisse r. 1924.

Návrhy tiskem vydané byly rozesílány právnickým fakultám, soudům, úřadům a odborným korporacím k posouzení a byly učiněny přístupnými všem zájemníkům.

O zájmu veřejnosti na návrzích subkomitétů nejlépe svědčí, že tři z publikovaných elaborátů se v krátké době dočkaly druhého vydání.

Po vydání českých textů bylo také naléháno na to, aby byl pořízen německý překlad. Tento překlad byl vydán ministerstvem spravedlnosti r. 1925 v Liberci, když již předtím byl návrh subkomitétu prof. Dr. Weisse se stručným odůvodněním uveřejněn v příloze časopisu „Juristenzeitung für das Gebiet der Tschechoslowakischen Republik", roč. II a III.

Uveřejněním výsledků, k nimž dospěly práce v subkomitétech, dána byla široké veřejnosti možnost, aby o činnosti subkomitétů vyslovila svůj soud. A vskutku záhy po vydání elaborátů se počaly v odborných časopisech objevovati posudky návrhů usnesených subkomitéty a — měrou snad ještě větší — docházely k ministerstvu spravedlnosti od soudů, úřadů, odborných korporací a organisací i od jednotlivců kritiky a opravné náměty a návrhy, a to nejen z tuzemska, nýbrž i z ciziny. Není možno na tomto místě vypočísti pojednání vyšlá tiskem, ani seznamenati aspoň nejvýznamnější z vyjádření, jež zaslána byla ministerstvu přímo. O mnohých podobných projevech se děje zmínka v dalších částech důvodové zprávy. Zde stačí zaznamenati především obšírné posudky nejvyššího soudu a upozorniti, že zvláštní komise slovenských právníků, zřízená ministerstvem unifikačním v Bratislavě, prozkoumávala za předsednictví presidenta soudní tabule bratislavské Dr. Fajnora (nyní prvního presidenta nejvyššího soudu) návrhy s hlediska práva platného na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, i s hlediska legislativní politiky vůbec (výsledky prací této komise vydalo ministerstvo unifikační r. 1923 a 1924 pod názvem „Revise občanského zákona. Záznamy z porad Slovenské komise pro obor občanského práva v Bratislavě. Sepsal Dr. František Roučeka"). Dále sluší vzpomenouti právnických sjezdů, které na pořad svého jednání položily otázky související s revisí občanského zákoníka. Konečně třeba uvésti, že také Poradní sbor pro otázky hospodářské se zabýval jmenovitě oněmi částmi osnov, o něž hospodářský život má největší zájem.

Tím, že návrhy subkomitétů byly učiněny předmětem veřejné diskuse, skončena byla první etapa revisních prací. Další úkol záležel v tom, aby elaboráty subkomitétů stmeleny byly v jednotný celek a při sdělávání tohoto textu aby se přihlédlo ke kritikám, kterých se návrhům subkomitétů dostalo. V duchu zásad usnesených v roku 1920 svěřen byl tento úkol superrevisní komisi. Organisace práce v této komisi projednána byla s referenty subkomitétů za účasti zástupců ministerstva unifikačního na poradě dne 20. května 1925. V zásadě bylo doporučeno, aby za členy komise byli povoláni referenti jednotlivých subkomitétů a aby se jednání v komisi dálo na podkladě zprávy podané referentem o příslušné části osnovy. Referentu měl býti k ruce přidán korreferent. Navzájem měli býti korreferenty Dr. Krčmář a Dr. Weiss, pak Dr. Kafka a Dr. Svoboda; korreferát o právu věcném převzal Dr. Weiss.

Podle tohoto doporučení byla superrevisní komise organisována a její členové rozhodnutím ministra spravedlnosti ze dne 15. února 1926, č. 8021/26 jmenováni. Ježto pak Slovenská komise pro obor občanského práva v Bratislavě, shora zmíněná, projevila přání, aby jí také byla poskytnuta možnost zúčastňovati se superrevisních prací, povoláni byli shora uvedeným rozhodnutím do komise superrevisní jako zástupci Slovenské komise senátní president nejvyššího soudu Dr. Zátureckého a advokát Dr. Katona. Vedením prací v komisi byl pověřen odborový přednosta ministerstva spravedlnosti Hartmann, za jehož zástupce byl ustanoven min. rada Dr. Voska. Ministerstvo unifikační se dalo v superrevisní komisi zastupovati min. radou Schrotzem a profesorem Dr. Roučkem. Když se ukázalo, že Dr. Zátureckému a Dr. Katonovi by nebylo dobře možno zúčastňovati se, ať

pravidelně, ať občasně, porad komise, pozměněna byla organisace superrevisní komise tím způsobem, že rozhodnutím ministra spravedlnosti ze dne 30. listopadu 1927, č. 48.471/27 byli dosavadní zástupci ministerstva unifikačního min. rada Schrotz a profesor Dr. Rouček jmenováni členy komise místo Dr. Zátureckého a Dr. Katony. Zároveň jmenováni byli členy komise zástupci ministerstva spravedlnosti odborový přednosta Hartmann a ministerský rada Dr. Voska, aniž tím ve vedení prací v komisi nastala nějaká změna.

Do sekretariátu komise byli ustanoveni odborový rada Dr. Heyrovský a Dr. Srb. Dr. Heyrovský byl vystřídán vrchním ministerským komisařem soukromým docentem Dr. Andresem, na jehož místo později nastoupil vrchní ministerský komisař Dr. Ledrer.

Superrevisní komise zahájila svoji činnost dne 15. února 1926, porady její musily však býti po třech schůzích přerušeny, když referent pro úvodní části Dr. Krčmář byl dne 19. března 1926 jmenován ministrem školství a národní osvěty. Teprve když Dr. Krčmář svého úřadu byl zproštěn, pokračovalo se v poradách a do 22. června 1927 bylo konáno celkem 40 schůzí, na nichž probrány byly kromě ustanovení úvodních předpisy práva rodinného, počítajíc v to i ustanovení o svatebních smlouvách, až po § 171 obč. zák.

Na podzim roku 1927 bylo nutno pro onemocnění referenta Dr. Kafky přerušiti jednání o předpisech práva rodinného a komise se zabývala právem věcným a právem dědickým. V období 1927/1928 bylo konáno celkem 86 schůzí. Po prázdninách roku 1928 přikročeno bylo k jednání o právu obligačním a probrány byly v 56 schůzích všeobecná část a část zvláštní až po smlouvu společenskou. Od září roku 1929 probírány byly zbývající hlavy zvláštní části práva obligačního, s výjimkou hlavy o náhradě škody, poté třetí díl zákoníka.

Komise se pak vrátila k hlavě o náhradě škody a k zbývajícím předpisům práva rodinného a po jednání, jež si vyžádalo celkem 58 schůzí, bylo v květnu roku 1930 jednání o tekstech nového zákoníka dokončeno. Na schůzi dne 13. června 1930 byly pak ještě ustanoveny směrnice pro přípravu uvozovacího zákona a důvodové zprávy.

V říjnu 1930 se započalo s jednáním o předpisech uvozovacích, v listopadu téhož roku pak se závěrečným čtením usnesených tekstů. Při závěrečných čteních byla projednávána též důvodová zpráva, a to na základě návrhů, jež připravili referenti každý pro svou část osnovy. Odchylky od původního rozvrhu práce byly jen v tom, že Dr. Krčmář převzal též přípravu důvodové zprávy k hlavám o pracovních smlouvách a že referát o právu rodinném byl rozdělen mezi Dr. Krčmáře, Dr. Svobodu a Dr. Srba. Dr. Krčmář nadto ještě zpracoval úvodní části důvodové zprávy.

Konečné teksty zákona byly ještě přehlédnuty po stránce jazykové. Tento úkol — po smrti presidenta České akademie prof. Dr. Zubatého, jenž původně byl vyhlédnut za jazykového poradce komise — vzal na sebe Dr. Haller, odpovědný redaktor „Naší řeči".

Výsledky, k nimž dospěla práce v superrevisní komisi, byly postupně projednávány v komisi Slovenské a poznámky Slovenské komise byly uváženy při závěrečném čtení tekstů nového zákoníka. Celkem konala superrevisní komise 321 schůzi, poslední dne 4. listopadu 1931. O těchto schůzích pořizoval sekretariát zápisy, zachycující debaty, jež předcházely usnesení komise, a vyjadřující tak stanovisko, které komise nebo jednotliví její členové zaujímali k návrhům a námětům jim předloženým. Mnohé myšlenky pronesené v debatách komise obrazily se v důvodové zprávě komisí připravené.

Návrh superrevisní komise i s důvodovou zprávou byl koncem r. 1931 dán do tisku a počátkem r. 1932 byl vytištěný elaborát rozeslán příslušným úřadům, korporacím a organisacím a učiněn přístupným všem zájemníkům. Zároveň bylo o něm zahájeno předepsané řízení meziministerské.

Toto meziministerské řízení vedlo se s počátku obvyklou formou písemnou. Když se ukázalo, že vzhledem k rozsáhlosti osnovy tato cesta jen velmi zvolna by vedla k cíli, navrhlo ministerstvo spravedlnosti dne 23. dubna 1934 pod č. 22.135/34—8 vládě, aby písemné řízení meziministerské bylo nahrazeno ústním projednáním osnovy na poradách všech nebo aspoň zúčastněných ústředních úřadů a aby pozměňovací návrhy a náměty z těchto porad vzešlé byly ke konečné redakci předloženy superrevisní komisi; rozpory zásad-

ního rázu, které by nebylo možno překonati na meziministerských poradách a které by neodklidilo ani poradní votum superrevisní komise, měly býti při vhodné příležitosti předloženy ke konečnému rozhodnutí vládě.

Tento pracovní program byl usnesením vlády ze dne 4. května 1934 v zásadě schválen a všem ústředním úřadům bylo uloženo, aby umožnily brzké skončení přípravných prací na osnově nového zákoníka.

S meziministerskými poradami o osnově bylo započato dne 18. června 1934 a v době jen o málo delší jednoho roku (do 24. července 1935) projednány byly na 32 schůzích se zúčastněnými ústředními úřady všechny části osnovy superrevisní komise, které tvoří obsah předkládaného vládního návrhu.

Na podzim roku 1935 svolalo ministerstvo spravedlnosti superrevisní komisi k práci na konečné redakci osnovy.

Hlavním úkolem této redakce bylo zhodnotiti a zpracovati výsledky meziministerského řízení (zvláště pokud zůstaly v tomto řízení některé otázky komisi výslovně vyhrazeny), formulovati změny v tomto řízení usnesené a vysloviti se o otázkách, které jako zásadně sporné zůstaly prozatím vyhrazeny. Při redakční práci bylo ovšem přihlédnuto i k vlastním námětům členů komise a náležitá pozornost byla věnována i ohlasům, které osnova superrevisní komise z r. 1931 vyvolala ve veřejnosti a především v odborném tisku.

Vzhledem k tomu, že z členů superrevisní komise zatím zemřeli prof. Dr. Kafka a prof. Dr. Stieber a že také dosavadní předseda superrevisní komise odborový přednosta ministerstva spravedlnosti Hartmann odešel do výslužby, bylo zapotřebí v organisaci komise provésti některé změny. Rozhodnutím ministra spravedlnosti ze dne 14. listopadu 1935, č. 57.836/35—8 byli jmenováni novými členy superrevisní komise profesor Dr. Sedláček z Masarykovy university v Brně a profesor Dr. Swoboda z německé university v Praze. Dalším rozhodnutím ministra spravedlnosti ze dne 29. ledna 1936, č. 5.628/36—8 byl profesor Dr. Krčmář jmenován předsedou komise. Jinak zůstali v komisi ostatní její dosavadní členové profesoři Dr. Rouček, Dr. Svoboda a Dr. Weiss a odborový přednosta ministerstva unifikačního Schrotz, jen místopředsedovi komise odborovému přednostovi ministerstva spravedlnosti Dr. Voskovi těžká smrtelná choroba zabránila v účasti na poradách. Práce sekretariátu obstarával v tomto období vedle vrchního odborového rady Dr. Srba odborový rada ministerstva spravedlnosti Dr. Veselý.

Redakční práce zahájeny byly dne 4. listopadu 1935 a skončeny byly po 30 schůzích dne 18. března 1936. Některé podrobnosti, které se objevily při jednáních o odklizení dosavadních sporů, vyřídila superrevisní komise dodatečně na poradě dne 9. listopadu 1936.

Konečnou úpravu textů podle usnesení komise a výsledků meziministerského jednání provedl sekretariát pod vedením předsedy komise prof. Dr. Krčmáře.

II. Ráz osnovy superrevisní komise a vládního návrhu.

1. Při práci konané v létech 1926 až 1931 bylo nejvýznamnějším úkolem superrevisní komise, jak již bylo naznačeno, sjednotiti pět kusů dosti různorodých, ke kterým dospěla redakce subkomitétů. Jak je pochopitelno, vyskytly se antinomie i geminace, nebo s druhé strany, ač řídčeji, počítal jeden subkomitét s tím, že jiný subkomitét se ujme některé otázky, a nestalo se tak. Než šlo i o vyrovnání nesrovnalostí méně hrubých, šlo o to, aby osnova po stránce svého ducha i po stránce výrazové se representovala jako jednotný projev.

Jak níže uvedeno, bylo dalším úkolem zpracovati a zhodnotiti připomínky, které došly k pracím subkomitétů. Při tom bylo se zvláštní péčí hleděti k návrhům komise Slovenské jako zástupce právního řádu platného na Slovensku a v Podkarpatské Rusi.

Konečně bylo důležitým úkolem připraviti osnovu uvozovacích a prováděcích předpisů.

Co do merita setrvala superrevisní komise zásadně na úkolu, který byl dán již subkomitétům, netvořiti nového zákoníka,

nýbrž upraviti či zmodernisovati teksty občanského zákoníka z roku 1811 a pokračovati tedy v práci, zahájené novelami k občanskému zákoníku i manželským zákonem z roku 1919.

Na první pohled snad leckterý z tekstů usnesených superrevisní komisí zdá se vybočovati z rámce právě uvedeného. Než, přihlédne-li se k věci blíže, není tomu tak.

Nejde jistě o vybočení, když byly do osnovy zapracovány teksty zákonů, které jen z historických důvodů se octly mimo občanský zákoník. Tím se vysvětlují na př. teksty hlavy o právu stavby nebo hlavy o přechodu pozůstalosti na dědice, kdež do patnácté kapitoly druhého dílu původní verse byly zapracovány materiální předpisy patentu z 9. srpna 1854, č. 208 ř. z. Také soubory ustanovení novelových, které autory novel nebyly pojaty do občanského zákoníka, jako třebas ustanovení o záměně (konversi) zástavního práva, byly pojaty do osnovy. Takových případů by mohlo býti citováno více a bude o jednotlivostech pojednáno na svých místech.

Nešlo také o vybočení, když se superrevisní komise snažila vyhověti požadavkům estetickým, odstraňujíc zastaralý tekst dikcí odpovídající době přítomné, zmiňujíc systematická pochybení úchylkami v rozvrhu kapitol nebo přemístěním jednotlivých ustanovení, větších partií nebo i celých kapitol (srv. na př. přemístění kapitoly o společenství práv za hlavy o vlastnictví, přemístění ustanovení o odevzdání do hlavy o držbě, přemístění ustanovení o smlouvách dědických a o zcizení dědictví do hlav o právu dědickém) nebo přesnější formulací uvolňujíc latentní obsah ustanovení starých, jak jsou toho doklady v úvodu k druhému dílu nebo v hlavě o držbě, kde rozštěpení držby na držbu věci a držbu práva bylo nahrazeno jednotným pojmem držby práva (sc. práva vlastnického i práv jiných).

Nešlo konečně o překročení rámce, když se upravovaly teksty, aby byly rozřešeny kontroversy vlekoucí se od desítiletí nebo aby byly vyplněny mezery odedávna pociťované. Superrevisní komise akceptovala po té stránce návrhy subkomitétů, anebo pokračovala v díle jimi započatém. Pokud jde o významnější zásahy, mají takový ráz ustanovení o vespolném (simultanním) právu zástavním, o reálných břemenech, značné změny v hlavě o vydržení a promlčení a dojista také ustanovení o smlouvě zprostředkovatelské a o výměnku. I změny zavedené v § 469 obč. zák. c. s. c. a tedy ustanovení o uvolněném právu zástavním sem zřejmě náleží. I tu nešlo než o rozvíjení, doplnění a korektury ustanovení novelových, jež v některých směrech znamenala skok do tmy.

Než superrevisní komise šla místy i dále, redigujíc ustanovení, která jsou změnami povahy zásadní. Náležely sem zejména některé změny manželského zákona z roku 1919, se zřetelem k jeho vadám, které dokázala nebo vytvořila jeho jedenáctiletá aplikace, některá ustanovení dotýkající se postavení dětí narozených z ženy neprovdané, ustanovení o rejstříkovém právu zástavním a snad i zmínka a ustanovení o smlouvách hromadných (kolektivních). Superrevisní komise totiž se domnívala, že nemůže nechati nepovšimnuty křiklavé nedostatky a mezery dosavadního právního řádu, které nižádnou sebe násilnější interpretací nemohly býti odklizeny.

Jinde snad nešlo o nedostatky a mezery podobně křiklavé. Než ten, kdo bez předsudku usuzuje o hodnotnosti ustanovení platných v oblasti jednak „rakouské", jednak „uherské", musí dospěti k názoru, že některá ustanovení platná v této druhé oblasti jsou nepochybně hodnotnější. Bylo by zřejmou křivdou, nahrazovati v části státu ustanovení hodnotnější ustanoveními méně hodnotnými, a tím bylo dáno stanovisko superrevisní komise vedené hlediskem unifikačním, jak ostatně směrnice jejích prací byly určeny poradami ze 6. března a 16. června 1920. Za příklad může býti uvedeno přijetí vhodné formy principu známého pod heslem koakvisice, jenž přítomné době dojista lépe odpovídá než ne sice tuhý, ale přece opačný princip občanského zákoníka.

Naproti tomu nemohla se odhodlati superrevisní komise, aby nahradila dosavadní systém systémem novým. Kdyby tak byla učinila, byla by nutně tvořila zákoník nový a byla by zřejmě vybočila z úkolu jí daného.

Jak plyne z historického nástinu revisních prací, konala se práce subkomitétů a zejména práce superrevisní komise na základě bohatého materiálu dodaného znalci, a to znalci práv i znalci sociálního a hospo-

dářského života, sbory i jednotlivci. Ke všemu tomuto materiálu hojně došlému, jakož i k literatuře, judikatuře a k zahraničnímu zákonodárství přihlíželo se s veškerou péčí.

Hledí-li se ex post k tomuto materiálu, může vlastně překvapiti, jak poměrně málo změn bylo žádáno a jak nepatrného dosahu byly žádané změny. Šlo snad z největší části o návrhy na změny stylistické, které by redigovaným tekstům dodaly větší jasnosti a přesnosti. Valná jistě část návrhů domáhala se změn, které by rozřesily spory a obtíže, s kterými zápasí judikatura. Návrhy nikoliv nečetné se domáhaly návratu k tekstům Zeillerovským nebo Scheyovským od tekstů subkomitétních. Naproti tomu návrhů domáhajících se změn, které by hlouběji zasáhly do života jednotlivců nebo celých tříd, bylo dosti málo a lze vůbec říci, že materiál získaný expertisou byl — až na některé výjimky — se zřetelem k tekstům zákoníka konservativnější než subkomitéty nebo superrevisní komise. Jak řečeno, může to překvapiti, když se uváží, že se prováděla revise zákoníka, jenž po práci trvající po dobu skoro šedesáti let byl dovršen před sto dvaceti lety v absolutistickém státě byrokratickém, a že zákoník ten sám převážnou měrou, a to v zásadách i v jednotlivostech, není než transkripcí norem redigovaných ve starověku a středověku v sociálním prostředí zcela rozdílném od prostředí doby přítomné. Snad leccos z naznačeného kvietismu jde na vrub jakési snahy po stabilitě právního řádu, vlastní mnohým, kdo se právem zabývají. Než spíše se vnucuje přesvědčení, že sama stavba, která se opravuje, je velmi solidní a že s druhé strany právní cit v oboru, který nazýváme právem občanským, se v historické době jen velmi málo mění (srv. k tomu T i l s c h, Část všeobecná, č. 36), při čemž arci se zdá nepochybným, že již redakce známá pod jménem redakce novelové překlenula nejdůležitější rozpory mezi právním řádem vzniklým v minulosti a sociálním životem přítomnosti, jako zejména v pracovním právu.

2. Osnova superrevisní komise z r. 1931 zůstala, jak plyne z historického úvodu, základem všech dalších prací a na ní je vybudován předkládaný vládní návrh. Celkový ráz opatrné unifikace a revise je ve vládním návrhu plně zachován, i když jak v rozsahu tak v podrobnostech jsou mezi vládním návrhem a osnovou z r. 1931 některé vážné rozdíly.

V podstatě zůstala zachována i systematika osnovy z r. 1931 a tím tedy i systematika občanského zákoníka z r. 1811. Opětné zařadění některých předpisů z úvodu občanského zákoníka (§§ 1 až 14 obč. zák.), z nichž utvořena byla hlava 1 vládního návrhu, a zúžení rozsahu prvního dílu vedlo k tomu, že předpisy o mezinárodním právu soukromém, které v osnově z r. 1931 byly obsaženy v hlavě 46, vyplňujíce celý nově utvořený díl čtvrtý, přesunuty byly do prvního dílu jako hlava 2.

Z prvního dílu osnovy z r. 1931, který podobně jako první díl původního zákoníka zabíral oblast práva osob a práva rodinného, přešly do prvního dílu vládního návrhu toliko předpisy o osobách, sloučené nyní v hlavu 3. Do vládního návrhu nejsou pojaty hlavy 2 až 5 osnovy z r. 1931, které upravovaly právo rodinné, totiž právo manželské, právní poměr mezi rodiči a dětmi, osvojení, poručenství, opatrovnictví a podporu. Některé důležité úseky rodinného práva jsou již unifikovány nebo byly za trvání republiky nově upraveny zákony, o kterých se stala zmínka v historickém úvodě. Nová úprava celého souboru rodinného práva byla při přípravách občanského zákoníka předmětem vážných a pozorných úvah se všech hledisk, ale toho času nezdá se celá materie k řešení ještě zralou a bylo uznáno za vhodné neodsouvati jen z toho důvodu sjednocení ostatních partií občanského práva, které již je náležitě připraveno. Tím ovšem nemá býti dáno najevo, že by v oboru rodinného práva dosavadní stav, kdy vedle sebe trvají dva právní řády, v mnohých podrobnostech značně rozdílné, byl považován za uspokojivý a že by se rozhodující činitelé zříkali myšlenky, vybaviti Československou republiku i v této oblasti právním řádem jednotným.

Důvody, které doporučují odsunouti unifikaci předpisů práva rodinného, netýkají se však všech ustanovení, která v původním občanském zákoníku byla zařaděna mezi §§ 44 až 284 a v osnově občanského zákoníka z r. 1931 mezi §§ 17 až 228. Jsou to z původního občanského zákoníka předpisy o závazcích dětí v moci otcovské a poručenců (§§ 151, 152, 246 až 248 obč. zák.), z osnovy z r. 1931 pak předpisy majetkového práva manželského, počítajíc v to předpisy o svatebních smlouvách (§§ 19, 20,

§§ 52 až 54, §§ 76 až 95 cit. osnovy). Obojí tyto předpisy podle své povahy mohou býti vhodně zařaděny do práva obligačního a vládní návrh proto je tam přesouvá, a to ustanovení o závazcích dětí a poručenců do všeobecné části práva obligačního (§§ 697 až 699), ustanovení o darech při zrušení zasnoubení do kapitoly o darování (§§ 800 až 803) a ustanovení o jmění manželů a o svatebních smlouvách do samostatné hlavy 38. V tom směru se vládní návrh zase vrací ke skladbě občanského zákoníka z r. 1811, neboť řečená hlava 38 je úplnou obdobou hlavy 28 druhého oddělení druhého dílu občanského zákoníka; jen předpisy o dědické smlouvě zůstávají i ve vládním návrhu tam, kam je v své osnově vsunula superrevisní komise, totiž v souvislosti předpisů o právu dědickém.

V naznačeném rozsahu má býti podle vládního návrhu unifikováno novým zákoníkem občanské právo na území celého státu, jen se v čl. V, č. 2 uvoz. a prov. předpisů pamatuje na přechodné odchylky pro země Slovenskou a Podkarpatoruskou. Vládní návrh se nemohl odhodlati k tomu, aby jen proto, že toho času nemá dojíti k sjednocení práva rodinného, odsunul také sjednocení majetkového práva manželského a práva dědického (ať už tím způsobem, že by ony partie vůbec nebyly do návrhu pojaty nebo že by byly omezeny jen na země Českou a Moravskoslezskou). Protože ale nejvyšší soud krátce před uzavřením konečné redakce a před vládním schválením návrhu vyslovil některé pochyby o vhodnosti okamžité unifikace partií s rodinným právem souvislých, když samo rodinné právo zůstává prozatím nesjednoceno, bude nutno této otázce, zvlášť co se týká dědického práva, věnovati ještě při ústavním projednávání návrhu bedlivou pozornost.

Přes vypuštění předpisů o vlastním právu rodinném a některých předpisů jiných není počet hlav, do kterých vládní návrh roztřiďuje obsah nového občanského zákoníka, menší než počet hlav osnovy superrevisní komise z r. 1931, nýbrž větší (cit. osnova měla 46 hlav, vládní návrh jich má 47). To se vysvětluje jednak tím, že přibyly předpisy hlavy 1, jednak tím, že zvláštní hlavy byly utvořeny z předpisů úvodu k dílu druhému (hlava 4), dále z předpisů o započtení na podíl dědický a o výživě a zaopatření z pozůstalosti (hlavy 22 a 23) a konečně — jak již bylo poznamenáno — z předpisů o jmění manželů a o smlouvách svatebních (hlava 38).

Také počet paragrafů ve vládním návrhu proti osnově z r. 1931 nepoklesl, nýbrž naopak stoupl, a to s 1353 paragrafů na 1369. To však nebylo způsobeno snad jen přijetím zcela nových ustanovení do vládního návrhu (ač i taková ustanovení, jak hned bude upozorněno, ve vládním návrhu jsou), nýbrž především tím, že závěrečná redakce, vyhovujíc tak podnětům s mnohých stran předneseným a komisí za správné uznaným, pečlivě se vyhýbala tvořiti nebo v návrhu ponechati paragrafy složené z několika odstavců a každý jednotlivý paragraf obmezila na odstavec jediný. Vládní návrh se tak vrací k redakční metodě Zeillerově, která byla porušena až zásahem tří částečných novel z let 1914 až 1916, jistě na újmu přehlednosti, srozumitelnosti a praktické upotřebitelnosti, ale také na újmu elegance zákoníka. Zvolený způsob tekstování vynutil si rozložení mnohých paragrafů osnovy z r. 1931 na paragrafů několik. Bylo při tom ovšem vždy pozorně dbáno, aby se těmito změnami neporušil smysl jednotlivých ustanovení a zvláště jich vzájemná souvislost, a kde toho bylo zapotřebí, sloučeny byly nově vytvořené paragrafy ve vhodné skupiny opatřené náležitými nadpisy (rubrikami). Někde, ale daleko řidčeji, byly zase dosavadní oddělené odstavce staženy v odstavec jediný, zvláště vyžadoval-li toho zřetel k paragrafům sousedním a nevzniklo-li tím ustanovení rozměrné a nepřehledné. Osamostatnění některých odstavců nechtělo nikde znamenati věcnou změnu a roztrhnouti myšlenkovou soudržnost dosavadních předpisů. Pokud tedy dnes při výkladu některých ustanovení bylo přihlíženo k tomu, zda jsou obsaženy s jinými ustanoveními v jediném paragrafu čili nic, bude i při výkladu nového zákoníka možno argumentovati poukazem na to, zda takové ustanovení zůstalo v souvislosti s jinými ustanoveními nebo alespoň v takové blízkosti k nim, že z toho třeba i nadále usuzovati na těsnou vnitřní souvislost. Na četných místech byla tato souvislost podtržena přiměřenými úpravami tekstovými, to však neznamená, že souvislost není, kde žádná změna dosavadního tekstu nebyla uznána za nutnou.

Z předpisů, které jsou ve vládním návrhu úplnou novotou proti osnově superrevisní komise z r. 1931, buďtež jmenovány vedle

již dotčené hlavy 1 zvláště skupina §§ 1284 až 1288 o papírech majiteli svědčících, § 60 o mezimístním právu soukromém, § 155 o obdobě vlastnických žalob, § 437 o posledních pořízeních při živelních a podnikových pohromách, § 579 o pominutí důvodu vydědění, § 731 o postihu při částečném splnění solidárního závazku, § 877 o ochraně bezelstných osob třetích, § 885 o ratihabici počínání jednatele bez příkazu, § 1027 o uspokojení provaděče díla, § 1173 o ochraně proti poškození nebo proti zničení věci, § 1183 o smluveném poenale.

Z předpisů, které z osnovy z r. 1931 do vládního návrhu nepřešly, zasluhují na tomto místě zmínky zvláště předpisy o rejstříkovém právu zástavním a o splátkovém trhu.

V podrobnostech je na významnější odchylky vládního návrhu od osnovy z r. 1931 upozorněno v dalších částech této zprávy. Srovnání jmenované osnovy i původního občanského zákoníka s vládním návrhem usnadňují přehledné tabulky připojené na konci.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu spočívá na důvodové zprávě superrevisní komise k osnově z r. 1931, podobně jako se tekst vládního návrhu opírá o tekst oné osnovy. Kde to bylo možno, ponechány byly výklady superrevisní komise beze změny a tím budiž vysvětleno, že v dalších partiích na mnohých místech zůstala zmínka o názorech a úvahách superrevisní komise (nebo prostě „komise"). Převzetím podstatných kusů osnovy z r. 1931 do vládního návrhu a převzetím vývodů důvodové zprávy superrevisní komise do důvodové zprávy tohoto návrhu dostalo se příslušným usnesením komise a jejich motivům také vládního schválení.

Úpravu důvodové zprávy provedl sekretariát za pomoci předsedy komise prof. Dr. K r č m á ř e. Z pera předsedy komise je zvláště důvodová zpráva k nové hlavě 1 a k změnám hlavy 30.

III. Všeobecné poznámky ke skladbě a k názvosloví.

Zákon, který je obsahem tohoto vládního návrhu, nazývá se zákonem, „kterým se vydává občanský zákoník". Skládá se z uvozovacích a prováděcích předpisů a z „občanského zákoníka". Osnova superrevisní komise užívala názvu „všeobecný zákoník občanský", ač komise nebylo tajno, že této terminologii lze vytýkati nemodernost, zvláště když slovo „všeobecný" ztratilo naproti roku 1811 mnoho na svém významu. Vládní návrh vypouští přívlastek „všeobecný" v přesvědčení, že ho není zapotřebí k vyjádření myšlenky, že nový zákoník obsahuje právo pro všechny a pro celou oblast Československé republiky. Ostatně je již dnes velmi obvyklé citovati všeobecný občanský zákoník z r. 1811 jako zákoník občanský (zkráceně „obč. zák." nebo jen „o. z."); a snad není ani bez významu, naznačí-li se vypuštěním přívlastku „všeobecný", že co do rozsahu je jakýsi rozdíl mezi kodifikací z r. 1811 a kodifikací připravenou. O zákoníku „občanském" se mluví proto, aby bylo naznačeno hned v názvu, že se kodifikace zabývá jen částí práva soukromého, vylučujíc zvláštní práva soukromá.

Jak již bylo poznamenáno, zůstal systematický pořádek občanského zákoníka z r. 1811 v osnově bez podstatnějších změn. Od občanského zákoníka se osnova liší průběžným číslováním hlav od první do čtyřicáté sedmé, kdežto občanský zákoník počínal číslování v každém ze tří dílů znovu (1 až 4, 1 až 30, 1 až 4). Jde tu vlastně o navázání na postup redaktorů obč. zákoníka, již naproti starším osnovám začali průběžně číslovati paragrafy.

Rubriky, a to veškeré, to jest nadpisy dílů, hlav i jednotlivých paragrafů nebo jich skupin, jsou dílem superrevisní komise, a byla jim věnována veškerá péče, ježto jsou míněny jako části zákona. V konečné redakci byly nadpisy upraveny podle Směrnic pro jednotnou techniku legislativní a jsou položeny pod značkou a číslem paragrafu, vztahují-li se k paragrafu jedinému, a nad nimi, týkají-li se paragrafů několika.

Komise vynechala z občanského zákoníka ustanovení, která neměla obsahu právně závazného, jako na př. §§ 15, 308 atd.

Přijmouti do tekstu definice, se superrevisní komise co možná vyhýbala, hledíc k moderní technice zákonodárné, jež, jak se zdá, právem definice ze zákonů vylučuje. Spíše se snažila postupovati tak, že formulovala předpisy o vzniku, zániku a o práv-

ních následcích jednotlivých práv. Ve snaze vymýtiti definice nešla však tak daleko, jako třebas občanský zákoník pro Německou říši, jenž sotva kde dává poučení o pojmech, kterých užívá. Zejména v hlavách dvacáté šesté a následujících zahajuje superrevisní komise jednotlivé hlavy předpisy, které arci nemají formální povahu definice, avšak přece jen čtenáře seznamují se znaky smlouvy, o které se v hlavě té jedná.

Superrevisní komise se snažila, aby co možná nebylo v novém zákoníku předpisů průvodních, a hleděla tedy ustanovení občanského zákoníka takto formulovaná, pokud je nebylo vypustiti, převésti na jejich materiální obsah. Jako příklad lze uvésti, jak § 33 obč. zák. je formulován v § 76.

Dále se superrevisní komise snažila o terminologickou konstanci a užívala tedy co možná pro stejné pojmy slov stejných a pro různé pojmy slov různých. Než stylistické důvody (úhlednost a zvučnost tekstu) vyžádaly si přece jen někdy odchylek po stránce první. To nebudiž důvodem, aby slovům, která podle pravidel gramatických a jazykového usu mají smysl stejný (na př. „smlouva vznikne", „smlouva je skutkem"), byl přikládán smysl různý. S druhé strany bylo někdy pro různé pojmy užíti stejných slov, kde toho žádá kategoricky vžitá terminologie. Tak na př. „dědicem" se nazývá v souhlase s terminologií vůbec běžnou čekatel, delát, i ten, kdo pozůstalosti již nabyl; „zůstavitelem" se označuje nejen osoba, po níž se dědí (t. j. osoba zemřelá), nýbrž i osoba, po níž se, až zemře, bude dědíti, a tedy i osoba, která činí disposice pro případ své smrti.

Superrevisní komise se vyhýbala v tekstech zákona cizím slovům. Než taková slova cizí, která nabyla v jazyce domovského práva a mají svůj ostrý a přesný smysl, jako orgán, forma, legitimace, kompensace a j., byla zachována a nebyla nahrazena nevýraznými slovy domácími. Někde vedle domácího slova, o němž si přejeme, aby zatlačilo slovo cizí, toto cizí slovo se uvádí v závorce.

Mluví-li se o „zákonech", míní se tím ustanovení, kterým dávají jméno zákonů příslušné ústavy (ústavní listiny), nebo ustanovení v týchž ústavách jim na roveň postavená. Vylučuje se tím tedy zejména právo obyčejové. Mluví-li se o „předpisech" bez dodatku, míní se tím postihnouti ustanovení, která by podle toho, co právě bylo pověděno, bylo nazvati předpisy zákonnými, a nařízení; mluví-li se o „ustanoveních" bez dodatku, zahrnuje se tím také právo obyčejové.

Ukládá-li se obdobné užití nějakého předpisu, žádá se tím, aby s odchylným skutkovým základem byly spojeny stejné právní následky, jaké vytýká onen předpis; ukládá-li se užití přiměřené, upozorňuje se, že s uvedeným skutkovým základem lze právní následky spojiti jen v uváženém výběru.

Vazba „má se za to", „pokládá se za to" a pod. chce říci, že se dopouští důkaz opaku, vazba „je po zákonu" — „je hleděti na..., jako kdyby" a pod. vyslovuje, že důkaz opaku možný není, a má tedy stejný význam jako obvyklá, ale linguisticky zhusta nesprávná vazba „platí za".

Co se týká věcí náležejících na soud, je slovy „může se domáhati" (vymáhati, pohledávati) pověděno, že jsou dány podmínky úspěšného zakročení pořadem práva; je-li pověděno, že někdo „může žádati", míní se, že jsou dány podmínky jeho úspěšného zakročení řízením nesporným. V řízení sporném se rozumí „návrhem" především žaloba a vedle toho i ostatní návrhy, které mohou strany činiti ve sporu.

„Svolením" se míní složka dohody (konsensu); „přivolením" přístup k cizímu projevu nebo jeho doplnění, beze zřetele k tomu, zda se vyskytnou před tímto projevem či po něm; „schválením" ratihabice soudní (úřední).

Slovem „úkon" se rozumí jak čin tak opominutí.

Dluhy a závady jsou podle názvosloví vůbec ustáleného rozlišeny tak, že se dluhem míní povinnost plnění, závadou pak pasivní stránka jiných práv než pohledávek, zejména zachycení úkojného zdroje bez povinnosti k plnění.

V četných připomínkách bylo naléháno na superrevisní komisi, aby terminologicky jasně odlišovala povahu lhůt v osnově uvedených. Již subkomitéty se snažily, aby po této stránce nebylo pochybností, a superrevisní komise se této snahy přidržela. Po té stránce jasnými slovy dává se vždy výraz myšlence, že jde o lhůtu promlčecí. Není-li lhůta takto charakterisována, nejde o lhůtu promlčecí. Klásti však proti lhůtě promlčecí jinou kategorii lhůt. (třebas ter-

mínem „lhůta propadná"), superrevisní komise nepokládala za vhodné, ježto všechny jiné lhůty mimo lhůty promlčecí (na př. ohlašovací, žalobní atd.) sotva se spravují zásadami stejnými.

Slova „nechť učiní", „nechť se stane", „budiž..." atp. chtějí vyjádřiti, že jde o lex minus quam perfecta; že tedy zejména, ustanovují-li se těmito slovy podmínky nějakého aktu, nesplnění oněch podmínek nemá za následek neplatnost onoho aktu; nebo že právní následky nastanou přes to, že nějaké uložené činnosti bylo opominuto.

Komise mluví o notářích a o notářských spisech, a dokud po této stránce na Slovensku a v Podkarpatské Rusi nenastanou změny, je tím rozuměti na tomto území veřejné notáře a spisy veřejnými notáři zřizované.

Superrevisní komise se všude vyhýbá slovům „býti práv" ve smyslu dosti užívaném a naznačujícím vznik nebo trvání povinnosti. Jak se zdá, vnikl tento smysl do právnické češtiny ve století devatenáctém nedorozuměním, když starší památky právnické slova „býti práv" mají ve smyslu nebýti ničím povinen. Vznik (trvání) povinnosti vyjadřuje superrevisní komise v těchto souvislostech slovem „odpovídá", kdežto slova „ručí" se užívá, aby se vyjádřil subsidiární nebo akcessorický ráz úkojného zdroje věřitelova.

Mluví-li se o povinnosti k náhradě bez dodatku „škody", chce se tím vyjádřiti, že nejde o náhradu (sc. škody) podle hlavy čtyřicáté druhé. Ukládá se tu povinnost poskytnouti výhody, které nejsou nikterak ekvivalentem nevýhod vzniklých nositeli zájmu.

Jde-li o předpis dispositivní povahy, nevytýká se zpravidla, že to nebo ono platí, jen nebylo-li mezi stranami ujednáno něco jiného. Někde podobné obraty zůstaly, kde totiž bylo považováno za důležité nebo vhodné výslovně zdůrazniti, že norma zákonná ustoupí jinaké dohodě stran. Z toho však nelze dovozovati, že v případech, kde podobná výhrada vyjádřena není, dohoda stran nemá míti právní závaznost. Kogentnost předpisu je — nepodává-li se již z jeho obsahu — na příslušných místech vyslovena přímo.

Se zřetelem k dosavadní dvojí právní oblasti v Československé republice užívá se tam, kde se osnova nebo důvodová zpráva dovolává pramenů různě pojmenovaných, terminologie co možná bezbarvé; na př. „podle exekučního práva" (nikoli podle exekučního řádu nebo zákona).

IV. K uvozovacím a prováděcím předpisům.

Uvozovací a prováděcí předpisy se skládají ze čtyř částí: Z části první, která se zabývá tím, co se nazývá vacatio legis, a otázkou, která ustanovení novým zákoníkem se ruší a kterých se zákon nedotýká; z druhé, která obsahuje tak řečená ustanovení prováděcí, jež se vzhledem k své povaze nehodí k tomu, aby byla pojata do zákoníka samého; z části třetí, která obsahuje ustanovení tak řečená intertemporální, a z části čtvrté, která obsahuje prováděcí doložku. K podnětu, aby mezi uvozovací a prováděcí předpisy byla pojata ustanovení mezinárodního práva soukromého, ač v jiných kodifikacích se tak stalo, nebylo se možno přikloniti, a to hlavně proto, aby byla vyřešena otázka po tak řečených střetech mezi předpisy intertemporálními a předpisy mezinárodního práva soukromého. Tím, že jsou předpisy mezinárodního práva soukromého položeny do zákoníka, je pověděno, že se jich užití spravuje předpisy intertemporálními.

K části I.

K čl. I: V osnově z r. 1931 ustanovoval tento článek, kdy se občanský zákoník „stává závazným". Mluvíc o „závaznosti" zákoníka, nechtěla komise nikterak řešiti otázku hojně diskutovanou, zdali platnost a účinnost zákona jsou či nejsou totéž, nýbrž jen naznačiti, že vidí jistý rozdíl mezi zákonem publikovaným a zákonem, kterému uplynula vacatio legis, právě tak jako je rozdíl mezi zákonem usneseným a zákonem publikovaným. V meziministerském řízení byl však tekst osnovy z r. 1931 opuštěn a přijata formule v legislativní praksi poslední doby obvyklá a Směrnicemi pro jednotnou techniku legislativní schválená, že zákoník a jeho uvozovací a prováděcí

předpisy „nabývají účinnosti". Ještě méně než tekst osnovy z r. 1931 znamená tato formule zaujetí stanoviska k teoretickým problémům „platnosti", „závaznosti" a „účinnosti" zákona. Bylo však uznáno za vhodné zajistiti, že vykladač zákona nebude sváděn, hledati za výrazem odchylujícím se od ustálené prakse nějaký odchylný smysl. Stejná změna byla pak provedena v ostatních článcích uvozovacích a prováděcích předpisů, které jednají o nabytí účinnosti nového zákoníka nebo o pozbytí účinnosti starších norem.

Nový zákoník má se svými uvozovacími a prováděcími předpisy nabýti účinnosti 1. července druhého kalendářního roku po roku vyhlášení. Se zřetelem k nejistotě o době, jakou si vyžádá ústavní projednání osnovy, zdála se pružná formule vakační vhodnější než pevné kalendářní datum, od kterého by počínala účinnost. Dobu vakace trvající nejméně půldruhého a nejvýše skoro půltřetího roku lze pokládati za dostatečnou.

K čl. II a III: Článek druhý napodobil svým všeobecným doslovem čtvrtý odstavec vyhlašovacího patentu z roku 1811, ale závěrečnými slovy „pokud není dále ustanoveno něco jiného" se upozorňuje, že vyslovené pravidlo neplatí bez výjimky (srv. čl. V a VI).

Vzhledem k příliš všeobecnému znění derogační klausule čl. II pokládalo se za nutné v čl. III vytknouti, arci příkladmo, nejdůležitější ustanovení, která se novým zákoníkem ruší. Patenty, dekrety, nařízeními a zákony vydanými k všeobecnému zákoníku občanskému se míní ony předpisy, jaké v starší době se nazývaly justiční a jakým dnes náleží jméno předpisů civilistických, a nikoliv ony, jaké se v starší době nazývaly politickými a jakým dnes lze dáti jen jméno předpisů necivilistických. Předpisy a ustanovení pod č. 2 až 5 jsou uvedeny pro svou zvláštní důležitost, ustanovení pod č. 4 i proto, aby nebylo pochybností, ježto tu jde leckde o ustanovení, která vyhlašovací patent z roku 1811 pokládá za zákony politické (srv. § 761 obč. zák.). V zemích Slovenské a Podkarpatoruské je tím zejména zrušen také zák. čl. XXVII/1715 o testamentech. Vytknouti č. 5 bylo nutné přes to, že zákon tam uvedený je zapracován [až na písm. c) § 1, kterou komise úmyslně vynechala; srv. poznámky k § 1226 obč. zák.] do nového zákoníka, aby bylo zabráněno vzniku mínění, jako by zůstal v platnosti mimo obor všeobecného práva občanského; prohlašují-li se pod č. 5 výslovně za zrušené §§ 21 až 23 zák. čl. VII/1886, neoživne tím samozřejmě § 54 zák. čl. XXXV/1874 (notářského řádu), na jehož místo ona výše jmenovaná ustanovení nastoupila. Nepokládá se nutným výslovně rušiti dvorský dekret ze dne 4. září 1771 (Kropatschek VI, 377), jenž byl zřejmě zrušen již obč. zákoníkem z roku 1811. V zemích Slovenské a Podkarpatoruské budou zrušeny zejména také §§ 59 a 60 zák. čl. XII/1894 o nabytí vlastnictví roje včel, všechna dosavadní nařízení o nálezu pokladu, §§ 72 a 112 zák. čl. LX/1881 (ex. zák.) o zákonném zástavním právu nájemce a pachtýře, býv. uh. zákony o úrocích, §§ 19 až 21 zák. čl. XXV/1883 o lichvě a škodlivých obchodech úvěrních, zákon ze dne 13. července 1922, č. 244 Sb. z. a n., kterým se všeobecně upravují právní poměry mezi zaměstnavateli a zaměstnanci na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, atd.

Čl. IV je sdělán podle čl. 4 uv. zák. k občanskému zákoníku pro Německou říši (srv. též § 107, odst. 2 směnečného zákona č. 1/1928 Sb. z. a n., čl. II zák. č. 64/1931 Sb. z. a n. a j.) a je jistě velmi užitečný, ne-li naprosto nutný.

K čl. V: Nedotčeny musí zůstati ony části občanského zákoníka z r. 1811, které z důvodů naznačených v části II, č. 2 této zprávy nemají obdoby v novém zákoníku, a jim odpovídající právo platné v zemích Slovenské a Podkarpatoruské. Proto zachovává čl. V, č. 1 především rodinné právo všeobecného občanského zákoníka, t. j. předpisy práva manželského a předpisy o poměru mezi rodiči a dětmi a o poručenství a opatrovnictví. Zachovaná skupina předpisů rodinného práva v občanském zákoníku z r. 1811 je vytčena paragrafy, jimiž v onom zákoníku rodinné právo počíná a končí, totiž §§ 44 a 284. V této skupině může samozřejmě zůstati nedotčeno jen to, co dnes ještě platí, takže neobživují ony paragrafy položené mezi § 44 a § 284 všeob. obč. zák., které dříve již byly zrušeny, jako na př. §§ 63, 64, 66, 67, 94, 111, 115, 116, 119, 125, 133 až 136 (§ 25 manželské novely č. 320/1919 Sb. z. a n.), § 124 (cís. nař. č. 217/1859 ř. z.), §§ 179 až 185 (§ 13 zák. č. 56/1928 Sb. z. a n.), § 279 (§ 5 zák. č. 131/1867 ř. z.). Ze zákonů, které se týkají rodinného práva občanského záko-

níka z r. 1811, zůstanou nedotčeny zvláště příslušné předpisy první a třetí částečné novely a zákony č. 320/1919 Sb. z. a n. (manželská novela) a č. 56/1928 Sb. z. a n. o osvojení. Ze zachování jsou vyňaty a tedy se zrušují ony paragrafy občanského zákoníka, které našly umístění ve všeobecné části práva obligačního (srv. §§ 697 až 699). S druhé strany se zase zachovávají §§ 1264 až 1266 obč. zák., pokud se vyslovují o právních následcích rozvodu, prohlášení manželství za neplatné a rozluky v jiných směrech než pro svatební smlouvy. V zemích Slovenské a Podkarpatoruské bude zachován zvláště zák. čl. XXXI/1894, o právu manželském (s výjimkou ustanovení uvedených v čl. III, č. 3), a zák. čl. XX/1877, o úpravě věcí poručenských a opatrovnických (s výjimkou §§ 3, 6, 7). Protože ale rodinné právo oblasti dřívějšího uherského právního řádu zčásti je právem nepsaným, nebylo možno to, co se v oné oblasti zachovává v platnosti, podrobně vypočísti a bylo užito — podobně jako v čl. II — pružné formule, odkazující na „obdobná ustanovení rodinného práva platného v zemích Slovenské a Podkarpatoruské". Podle zvolené formule budou zachována v platnosti i ona ustanovení rodinného práva slovenského a podkarpatoruského, která nemají přímé obdoby v rodinném právu občanského zákoníka z. r. 1811, jako na př. ustanovení o alimentačním závazku rodičů manželových vůči snaše (srv. F a j n o r - Z á t u r e c k ý, Nástin, II. vyd., str. 434).

Č. 2 se vysvětluje tím, že se superrevisní komise nemohla přikloniti k názoru, aby principy tak řečeného větevného dědění a spolunabytého majetku, hájené Slovenskou komisí, byly zavedeny do občanského práva. Jako nejlepší východisko se navrhuje, vzhledem k souvislosti s ostatními ustanoveními práva dědického a hlavy 38, zredigovati potřebná ustanovení o větevném dědění a o spolunabytém majetku do nových zákonů, které by nabyly účinnosti zároveň s novým zákoníkem občanským.

Čl. VI musil zachovati nedotčen necivilistický obsah civilistických zákonů, poněvadž ani jej zrušiti ani jej nově redigovati nebyla superrevisní komise povolána. Ježto onu větu, užitím cizích slov velmi srozumitelnou, nebylo snadno vyjádřiti bez oněch cizích slov, byla ona necivilistická ustanovení obsažená v občanském zákoníku a v částečných novelách vypočtena jmenovitě, a jen co se týká ostatních civilistických zákonů, bylo užito všeobecné formule. Jde jen o úpravu prozatímní, neboť předpisy uvedené pod č. 1 budou vyřízeny zákonem o nabývání a pozbývání státního občanství, předpisy pod č. 2 zákonem vodním, předpisy pod č. 3 zákonem knihovním a jistě i to, co náleží pod všeobecnou formuli č. 4, bude postupně zlikvidováno. Proto, aby bylo důrazně naznačeno, že nejde v oněch předpisech o úpravu definitivní, bylo dodáno, že zůstávají nedotčeny až do příští, snad brzké úpravy zákonné. Nebyl zachován § 14 třetí částečné novely. Jde-li o zákaz již zapsaný, zůstane podle intertemporálních předpisů nedotčen. Do budoucna § 14 jistě potřebí není.

Čl. VII je jakousi nápodobou odstavců 7 a 8 vyhlašovacího patentu z roku 1811. Sluší se domnívati, že všeobecnou svou formulí vyhoví lépe než nejpodrobnější a nejpozornější výpočet. Jeho princip zní, že necivilistických zákonů a jinakých necivilistických ustanovení se nový zákoník nedotýká, a necivilistických zákonů ani tam, kde obsahují ustanovení civilistická. To platí arci jen potud, pokud se z ustanovení občanského zákoníka a jeho uvozovacích a prováděcích předpisů nepodává něco jiného. Příkladem budiž uvedeno, že některé civilistické předpisy patentu z 9. srpna 1854, č. 208 ř. z., byly zapracovány do hlavy dvacáté čtvrté a obsah patentu odpovídající těmto novým předpisům se tedy zrušuje. Výpočet článku VII jest, jak se jasně podává z jeho tekstu, exemplifikativní. Aby bylo jasno, jaké předpisy se tu zachovávají v platnosti vedle samých kodifikací tekstem samozřejmě postižených, budiž uvedeno příkladmo :

k č. 1: § 14 zákona ze dne 28. dubna 1889, č. 64 ř. z., o veřejných skladištích; § 13 zákona ze dne 1. dubna 1875, č. 67 ř. z., o organisaci burs; §§ 10 až 13 a 16 zákona ze dne 4. ledna 1903, č. 10 ř. z., kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 1. dubna 1875, č. 67 ř. z., o organisaci burs; §§ 18, 19 zákona ze dne 15. února 1922, č 69 Sb. z. a n., o plodinové burse v Bratislavě a o zákazu terminových obchodů s obilím a mlýnskými výrobky na Slovensku a v Podkarpatské Rusi;

k č. 2: dvorský dekret ze dne 3. června 1846, č. 968 sb. zák. soud.; zákon ze dne 7. července 1896, č. 140 ř. z., o zřízení nezbytných cest;

k č. 4: dvorský dekret ze dne 16. dubna 1821, svazek XLIX, str. 115 sb. zák. pol.; zákon ze dne 6. června 1887, č. 72 ř. z., o účincích a odporování nálezům na náhradu, jež úřadové stálého vojska, válečného loďstva a zeměbrany vydali cestou správní; císařské nařízení ze dne 1. května 1916, č. 147 ř. z., o úpravě držebnostních poměrů v okolí opevněných míst; předpisy o polním pychu a o polní a lesní policii; zákon vystěhovalecký, lékárnický; zák. čl. XLIII/1908 o podpoře chovu dobytka; zákony o podpoře staveb, jako jsou na př. zákony ze dne 8. července 1902, č. 144 ř. z., ze dne 28. prosince 1911, č. 243 ř. z., zák. čl. XLVI/1907, zákony o podpoře stavebního ruchu atd.

Co do článku VIII bylo uvažováno, zdali by ustanovení tam v platnosti zachovaná nemohla býti postižena nějakou všeobecnou formulí, ke které by byla připojena exemplifikace. Než pokusy o takovou všeobecnou formuli selhaly. V článku VIII mají býti postiženy především zákony civilistické (jako na př. zákony ustanovující o povinnosti nahraditi škodu způsobenou při provozu některých vozidel), jejichž obsah z toho či onoho důvodu se nehodí k tomu, aby byl pojat do samého zákoníka. Tekstem čl. VIII jsou arci zachovány v platnosti některé předpisy, které jsou zachovány v platnosti již článkem VII, jako na př. pod č. 1 nebo hojná ustanovení spadající pod heslo č. 8 a 14. Než je dojista lépe, bude-li některé ustanovení, které má zůstati v platnosti, kryto dvakrát, než aby vznikly pochybnosti, zdali je kryto vůbec.

Ustanovením č. 3 jsou zachovány v platnosti zejména: zákon ze dne 24. dubna 1874, č. 48 ř. z., o ochraně práv majitelů zástavních listů; zákon z téhož dne č. 49 ř. z., o zastoupení práv majitelů dílčích dlužních úpisů znějících na majitele nebo převoditelných rubopisem a o knihovním zápisu hypotekárních práv těmto dlužním úpisům propůjčených; zákon ze dne 5. prosince 1877, č. 111 ř. z., kterým se doplňují zákony č. 48 a 49 z r. 1874; zákon ze dne 27. prosince 1905, č. 213 ř. z.. o založených bankovních dlužních úpisech; zákon ze dne 8. srpna 1910, č. 149 ř. z., o drahách nižšího řádu; dále obdobná ustanovení platná v zemích Slovenské a Podkarpatoruské, totiž zák. čl. XXXVI/1876 o zajištění zástavních listů; zák. čl. XXXII/1897 o zajištění některých dluhopisů, vydaných tuzemskými peněžními ústavy; zák. čl. XXXI/1880 (ve znění zák. čl. IV/1888) o drahách nižšího řádu.

Časově obmezená ustanovení nejsou zvláště zachována v platnosti, ježto, mají-li zůstati v platnosti, musí se tak státi tím, že se jejich platnost prodlouží. Tohoto rázu jsou zvláště četná ustanovení vydaná, počínajíc rokem 1933, ve formě vládních nařízení na základě zmocňovacích zákonů. Ale i takovouto formou vydaná ustanovení bez časového obmezení vesměs nebudou novým zákoníkem dotčena.

Mluví-li se o tom, že se zachovává zákon v platnosti, je jasno, že to, co bylo dosud právem partikulárním, se nestane předpisem obecným. Není snad potřebí podotýkati, že tam, kde se zachovává v platnosti zákon, zachovává se v platnosti také nařízení k němu vydané.

K části II.

Do čl. IX až LXV jsou shrnuty předpisy dané k provedení některých paragrafů zákoníka. Vysvětlení k nim je podáno na příslušných místech důvodové zprávy k občanskému zákoníku.

K části III.

Co do základního ustanovení intertemporálního (čl. LXVI) bylo užito návrhu, který došel superrevisní komise od soukromého docenta Dr. Procházky, a byly přičiněny jen některé změny. Tak slovo „skutečnosti" položeno bylo na místě slova „úkony". Ustanovení jistě dobře vystihuje hlavní otázky, které tímto hlavním ustanovením mají býti vyřešeny. Komise se domnívá, že takovým všeobecným ustanovením lépe a úplněji poslouží než četnými ustanoveními speciálními, která by se na konec objevila kusá. Proti tekstu osnovy z r. 1931 bylo v konečném znění zdůrazněno, že čl. LXVI je jen provedením myšlenky, kterou § 5 obč. zák. vyslovoval jako zásadu pro všechny nové zákony.

Čl. LXVII se vysvětluje zřetelem na zákony, s nimiž počítá čl. V, č. 2.

Čl. LXVIII je ustanovení, kterého si žádá favor testamenti a které bude praktické zejména se zřetelem k právu dosud platnému v zemích Slovenské a Podkarpatoruské.

Čl. LXIX je převzat ze šestého odstavce vyhlašovacího patentu z roku 1811 s tou změnou, že ten, kdo vydržel, nebo ten, proti komu se žaloba promlčela, nemá co do počítání lhůt volby. Bylo zvoleno ustanovení prostší, že platí kratší doby vydržecí a promlčecí ustanovené novým zákoníkem, doběhnou-li, počítajíc ode dne, kdy nový zákoník nabyl účinnosti, dříve než lhůty staré.

Dáti zvláštní ustanovení, že se ponechávají nedotčenými ustanovení o časových hranicích působnosti obsažená v předpisech zrušených uvozovacími předpisy, a tedy zejména v částečných novelách, nepokládalo se za nutné. Neboť článek LXVI říká jen, že se nový zákoník nevztahuje na skutečnosti, které se udály přede dnem, kdy nabyl účinnosti, neříká však, že takové staré skutečnosti se spravují právem, které platilo v době, kdy se vyskytly.

K části IV.

Čl. LXX obsahuje obvyklou doložku prováděcí.

V. K občanskému zákoníku.

K dílu I.

K hlavě 1 (§§ 1 až 7).

Naproti odchylnému názoru subkomitétu rozhodla se superrevisní komise při redakci osnovy z r. 1931 škrtnouti celý úvod občanského zákoníka, skládající se z §§ 1 až 14. Při velké většině těchto ustanovení nebylo vůbec pochybnosti z těchto důvodů:

Bez § 1, jenž obsahuje definici občanského práva, a nadto nevhodnou, se zákoník může dobře obejíti. § 2 vyjadřuje myšlenku celkem samozřejmou (T i l s c h, Právo občanské, č. 69), a to ještě způsobem nepřesným (P f a f f - H o f m a n n, Commentar, I, str. 151, T i l s c h, eod.), a měla-li by ona myšlenka býti vyjádřena přesně, mohlo by se tak státi jen větou velmi málo výraznou. § 3 již zrušený nebo ustanovení obdobné podle dnešní techniky zákonodárné nenáleží do občanského zákoníka. Obdoba § 4 byla, jak učinil již subkomitét, zařaděna do závěrečného oddílu osnovy, pojednávajícího o mezinárodním právu soukromém (srov. § 1318 osnovy z r. 1931, § 8 vl. návrhu). Zásada § 5 má své místo v předpisech uvozovacích a prováděcích (srov. část III, čl. LXVI osnovy). § 9 je samozřejmý. § 11 se dá vysvětliti jen historicky, právě tak jako § 13. § 14, nemaje normativního obsahu, do zákoníka nenáleží.

Pochybnosti byly jen stran dvou skupin paragrafů, a to §§ 6 až 8, jakož i §§ 10 a 12.

Komisi superrevisní bylo jasno, že, modernisujíc občanský zákoník, §§ 6 a 7 v té formě, jak jsou tekstovány, zachovati nemůže, a to tím spíše, když skoro celý obsah úvodu byl vynechán. Jejich tekst je napojen příliš duchem 18. století, než aby při revisi občanského zákoníka jen poněkud vydatnější mohly obstáti. Bylo však uvažováno o tom, zdali by v nějaké jiné formě podstatný jejich obsah nemohl býti zařaděn buď do zákoníka samého nebo do předpisů uvozovacích a prováděcích. Závažné hlasy k tomu radily, než zůstalo na tom, že ustanovení ať o výkladu vědeckém, ať o obdobném užití zákona nově redigována býti nemají. Otázka po vědecké interpretaci právních předpisů je velmi složitá a názory, jak zákon vykládati a jak ho obdobně užívati, pokud nejde o věci zcela samozřejmé, se průběhem dob mění. Podobá se pravdě, že ti, kdo jsou povoláni zákony aplikovati, nejen nepotřebují takových předpisů, nýbrž spíše že by jakýkoli takový předpis ne dost obezřetně formulovaný jim překážel. Přes to škrtnutím § 7 nikterak nemělo býti pověděno, že by se chtěla opustiti zásada, podle které každé přisluhování právem má býti ve službách ideje spravedlnosti. Zachovati samojediný § 8, ostatně z velké části samozřejmý, zdálo se zbytečné.

Stran §§ 10 a 12 byl proveden rozhovor velmi podrobný, který se týkal všeobecných zásad pravovědy. Všichni se na konec shodli v tom, že ustanovení tato nejsou nutná a zejména že není pro ně místa v občanském zákoníku. Proto bylo jednomyslně usneseno je vynechati.

Když v meziministerském řízení i v kritických projevech o osnově superrevisní ko-

mise z r. 1931 znovu se objevila myšlenka, aby úvod občanského zákoníka přece jen vynecháván nebyl, přistoupila superrevisní komise k tomu, aby se pokusila o redakci ustanovení, která by těmto podnětům vyhověla.

§ 1 odpovídá § 2 obč. zák., ale dává mu tekst, jehož vhodnost uvedli již výše jmenovaní autoři (P f a f f - H o f m a n n, Commentar, I, str. 151, T i l s c h, Právo občanské, č. 69).

Co do § 5 obč. zák. se vyskytl podnět, aby přece jen do občanského zákoníka byl přijat, takže by čl. LXVI uvozovacích a prováděcích předpisů a nově redigovaný paragraf měly míti stejnou funkci jako odstavec 5 vyhlašovacího patentu k občanskému zákoníku z r. 1811 a § 5 obč. zák. Na konec převládlo mínění, že by takové ustanovení v občanském zákoníku mělo jen ráz akademický, ale v čl. LXVI — jak se o tom již výše stala zmínka — byla myšlenka § 5 obč. zák. přece jen vyjádřena jako zásada, z které tento článek vychází.

Následující §§ 2 až 4 dávají ustanovení o výkladu zákona a o obdobě. Interpretační metody jsou v § 2 zařaděny tak, že se na prvním místě uvádí výklad filologický a s ním se do souvislosti uvádí zřetel k ostatním částem právního řádu (výklad systematický). V samostatné větě, tedy jako interpretační metoda podpůrná, se uvádí to, co je pravého a podstatného v metodě historické.

Známé potíže, podávající se z lability argumentace a pari nebo a simili se strany jedné a argumentace a contrario se strany druhé, řeší se v dalším § 3, v němž je důraz na slovech „po podrobném prozkoumání". Ona slova uvádějí tomu, kdo rozhoduje, důrazně na paměť, že by si nepočínal správně, když by toho či onoho argumentu užíval ukvapeně.

§ 4 uvádí na dnešní způsob myšlení druhou větu § 7 obč. zák. Všichni členové superrevisní komise byli zajedno, že ultima ratio při rozhodování má býti princip spravedlnosti, nebo jak chtěli někteří, princip slušnosti (ekvity). Význam dnešní redakce vězí v tom, že principy, kterých se § 4 dovolává, nepřicházejí do zákoníka z nějakého cizího normového souboru, nýbrž z ústavní listiny Československé republiky. Přesně vyjádřeno, není nový § 4 snad nějakým prováděcím předpisem k ústavní listině, ale zřetel k principům v něm uvedeným je diktován ideami, na nichž spočívá ústavní listina.

§§ 5 až 7 byly přejaty celkem ve znění, jaké mají §§ 9, 12 a 10 obč. zák. z r. 1811. Do rozhodnutí, aby paragrafy ty byly převzaty, mísí se trochu sentimentality. Tuhý odpůrce těchto paragrafů, dlouholetý člen superrevisní komise prof. Dr Stieber počátkem r. 1934 zemřel a nebylo tedy již v superrevisní komisi při závěrečných pracích redakčních odpůrce těchto ustanovení.

K hlavě 2 (§§ 8 až 60).

Ustanovení o mezinárodním právu soukromém, obsažená v této hlavě, reprodukují bez větších změn věcných obsah dílu IV, hlavy 46 (§§ 1318 až 1353) osnovy z r. 1931.

V podstatě spočívají tato ustanovení, jako již návrh subkomitétu, na tak řečené vídeňské osnově zákona o mezinárodním právu soukromém, redigované ve vídeňském ministerstvu spravedlnosti v r. 1913 na základě porad zvláštní komise, jejímž členem byl mezi jinými prof. Dr K r č m á ř. V podrobnostech srv. o této vídeňské osnově důvodovou zprávu subkomitétu, druhé vydání, str. 106 a násl. Tamtéž jsou vyloženy důvody, proč se osnova subkomitétu v některých kusech odchýlila od osnovy vídeňské.

Superrevisní komise se v osnově z r. 1931 přidržela tohoto základu, ale přičinila změny nikoli nepatrné. Nejdůležitější změna byla rázu formálního, že totiž v občanském zákoníku mají zůstati jen ustanovení mezinárodního práva soukromého v užším smyslu, tedy ona, která jsou předpisy práva materiálního, kdežto ustanovení rázu formálního, t. j. ustanovení o příslušnosti soudu a řízení soudním, jsou zařaděna mezi předpisy uvozovací a prováděcí.

Konečná redakce jen na některých místech přepracovala osnovu z r. 1931. Nejvážnější odchylka konečného návrhu od jeho vzoru je systematické povahy. Předpisy mezinárodního práva soukromého jsou totiž nyní v hlavě 2 uspořádány přesně podle systému občanského zákoníka a ustanovení o kolisních normách týkajících se práva rodinného vsunuta byla na místo, kam by náležela podle systému občanského zákoníka z r. 1811.

Vykládati podrobně o zásadách, kterých se přidržuje návrh stejně jako

osnova redigovaná superrevisní komisí a jejími předchůdci (subkomitétem a vídeňskou komisí), není zajisté zapotřebí. Jsou to zásady soudobé nauky mezinárodního práva soukromého. Je v té nauce arci hojnost sporů a pochybností, ale v hlavních kusech je jednota, aspoň co se týká nauky kontinentální. Důvodová zpráva omezuje se tedy vytknouti a vyložiti, v čem se návrh liší od svých předchůdců.

§§ 8 a 9 mluví o způsobilosti osoby k právním úkonům a nikoli o způsobilosti k právním činům nebo k právním jednáním. Byl z úmyslu volen široký pojem právního úkonu, jaký se vyskytl již v konkursním a vyrovnacím řádě z r. 1914.

V ustanoveních o prohlášení za mrtvého se již superrevisní komise přidržela osnovy subkomitétu proti osnově vídeňské (srv. zprávu subkomitétu, II. vyd., str. 107 a násl.).

§ 10 na rozdíl od § 13 subkomitétu omezil se na to, dáti ustanovení materiální. Slova „nezvěstnost" bylo užito, aby se vyjádřilo, že rozhoduje moment, kdy podle posledních zpráv nezvěstný ještě žil.

§ 11 vedle prohlášení za mrtvého jmenuje řízení, které co do podstaty se srovnává s prohlášením za mrtvého podle osnovy. Počítá se s tím, že jiné právní řády mají ustanovení sice příbuzná, ale jinak pojmenovaná.

§ 12 přijal § 15 osnovy subkomitétu s tou změnou, že prohlášení za mrtvého tu uvedené působí relativně, t. j. že se manželce dává volnost uzavříti manželství nové. Při československé manželce se neklade důraz na to, aby byla v Československu nebo se tam vrátila.

§§ 13, 14 se shodují s § 16 osnovy subkomitétu až na to, že se v druhé větě mluví o právním řádu míst, a nikoliv o právním řádu místa, kde se projevy staly. Ustanovení má na zřeteli smlouvy inter absentes, při nichž nechce fingovati jednotu místa, právě tak jako smlouvy telefonické nesluší podle těchto ustanovení pokládati za jednání inter praesentes. §§ 13 a 14 platí všude tam, kde o formě nejsou dána ustanovení zvláštní, jako v §§ 17, 48.

K § 15: Princip autonomie stran uznaný v § 17 osnovy subkomitétu je v § 15 omezen, že totiž v mezích tohoto paragrafu lze podrobiti právní poměr nepříslušnému právnímu řádu, jen je-li k tomuto zvolenému řádu dán významný vztah. Omezení se stalo, aby bylo překážkou obcházení zákonů a zabránilo přijímání stereotypních formulí o volbě práva, kde pro to není pražádných důvodů.

§§ 16 až 24, jednající o právu manželském, jsou celkem ve shodě s §§ 27 až 32 osnovy subkomitétu. Druhá věta § 17 nemluví o manželích, nýbrž správněji o snoubencích. § 18 nemluví o osobních poměrech mezi manžely, nýbrž přesněji o právních následcích manželství po stránce osobní. Právní řád nějaké osoby (domovský právní řád) není než právní řád státu, jehož jest osoba příslušníkem. Zkratky té se užívá, aby ustanovení toto i jiná bylo přehlednější. §§ 20, 21 rozlišují tak řečený zákonný řád majetkový, o němž mluví § 20, a smluvený řád, o němž jedná § 21. Osnova subkomitétu se nevyjadřovala přesně, když v druhém odstavci svého § 30 mluvila o smluvených změnách, ježto může jíti o prvotní spořádání smluvené. § 23 nemluví již o rozluce a rozvodu, nýbrž o zrušení manželství a o zrušení manželského společenství, se zřetelem na terminologické různosti právních řádů. Ke konci jest pak dáno ustanovení, dnes již sotva málo praktické, co platí, když manželé neměli nikdy společného právního řádu. Třetí odstavec § 32 osnovy subkomitétu byl zařaděn do předpisů uvozovacích a prováděcích jako čl. IX.

§§ 25 až 33 jsou podobně v souhlase s §§ 33 až 37 osnovy subkomitétu. Avšak: § 25 lépe než § 33 osnovy subkomitétu mluví o dítěti narozeném z ženy provdané, aby nebylo kolise s ustanoveními o legitimaci. Pomýšlí se také na to, co platí, když není známo, jaké státní občanství měl manžel v době podle tohoto ustanovení rozhodné. § 27 podobně jako § 23 vytýká, co platí, když účastníci neměli nikdy společného právního řádu. Právní řád dítěte byl zvolen podle návrhu Mayr-Hartingova, Wissenschaftliche Vierteljahrsschrift zur Prager Juristischen Zeitschrift, 1926, seš. I a II. §§ 30 a 31 se zřetelem k připomínce ministerstva vnitra byly formulovány stejně jako §§ 26, 27. § 32 mluví o právech dítěte a o právech matky. Co do dítěte platí právní řád, který má dítě v době narození, co do matky právní řád, který má matka v době narození dítěte. Odstavec druhý byl vypuštěn pro obtíže, které soudci působí roz-

hodnutí, zdali právní řád v celku nebo v jednotlivostech je matce nebo dítěti příznivější. Zato byl připojen § 33, který, navazuje na § 165, odst. 2 obč. zák. (§ 8 I. částečné novely), jedná o udělení jména nemanželskému dítěti. § 34 byl v konečné redakci doplněn podle vzoru druhé části § 25. Poznamenati je, že §§ 34 a 35 nemají na zřeteli právní následky legitimace a osvojení co do práva dědického; tu platí § 45.

Z §§ 38 až 44 osnovy subkomitétu byly přijaty do tekstu zákoníka jako §§ 37 až 40 jen § 38, § 40, odst. 1, § 43, § 44, odst. 1. Ostatek, t. j. § 39, § 40, odst. 2, §§ 41, 42 a § 44, odst. 2, jsou zařaděny do předpisů uvozovacích a prováděcích jako čl. X až XIII. § 38 mluví nejen o přijetí, nýbrž i o zastávání poručenství.

§ 40 (§ 44, odst. 1 subkomitétu) nemluví jen o opatrovnictví a podpoře, nýbrž o ochranných zařízeních podobných (t. j. poručenství), počítaje zase s terminologickými různostmi právních řádů.

§§ 41 až 44 reprodukují přesně §§ 18 až 20 a 22 osnovy subkomitétu. § 44 se týká zejména případů, kdy poctivý držitel sice vlastnictví nenabyl, jest však proti vlastnické žalobě chráněn ustanovením, že vlastník musí mu nahraditi, co za věc dal, nebo časovým obmezením vlastnické žaloby.

Z §§ 45 až 57 osnovy subkomitétu byly podobně do tekstu zákoníka jako §§ 45 až 48 převzaty jen §§ 45, 46, § 48, odst. 1 a § 47. Druhý odstavec § 48 byl vypuštěn. §§ 49 až 57 jsou v předpisech uvozovacích a prováděcích (čl. XIV a násl.), ale § 56, odst. 2 byl škrtnut. — § 46 vedle způsobilosti zříditi a zrušiti poslední pořízení uvádí i podmínky platnosti posledního pořízení po stránce vnitřní. Míní se tím, co francouzská nauka nazývá „validité intrinsèque", jako omyl, donucení, kassatorní klausule, atp. Při § 47 byly, co se týká dědických smluv, rozlišeny dvě skupiny otázek, jedna, v které jest hleděti k právním řádům obou smluvců (věta první), druhá, v které jest hleděti k právnímu řádu zůstavitele (věta druhá).

Ze základu byly přepracovány §§ 23 až 25 subkomitétu, jež byly v osnově z r. 1931 sloučeny v jediný § 1329 a v konečné redakci pojaty do §§ 49 až 51. Vedoucí myšlenkou je, že se obligační smlouvy podřizují právnímu řádu, který odpovídá rozumnému spořádání právního poměru, o který jde. Je tu přijata formule § 16 vídeňské osnovy. Avšak v §§ 49 a 50 se tento právní řád přímo určuje. Smlouvami, které se týkají nemovitostí, míní se nejen smlouvy, kterými se převádí vlastnictví, nýbrž také smlouvy, kterými se zřizuje zástavní nebo jiné věcné právo k nemovitosti, nebo smlouvy nájemní, pachtovní a pod. Trhem je samozřejmě rozuměti i veletrh. V § 51 se při určitých smlouvách vyslovuje domněnka, že rozumnému spořádání právních poměrů odpovídá podřízení právním řádům tam vyjmenovaným. Tím pak je pověděno, že v konkretním případě z celé situace může býti patrné, že rozumnému spořádání právních poměrů odpovídá podřízení jich právnímu řádu jinému. V souvislosti s tímto ustanovením jest čísti § 15. Příslušným právním řádem podle tohoto paragrafu jest rozuměti právní řády uvedené v §§ 49 až 51, ale tak, že právní řády jmenované v §§ 49 a 50 jsou příslušnými právními řády vůbec, právní řády vyjmenované v § 51 jen tehdy, když se z celkové situace nepodává něco jiného.

Co do smluv vyjmenovaných v § 51 (§ 23, odst. 2 osnovy subkomitétu) připomíná se k č. 1: smlouvám trhovým byly na roveň postaveny smlouvy o dílo. K č. 2 se podotýká, že sem náležejí i smlouvy o pojištění nemovitostí a smlouvy pojistné uzavřené na burse neb na trhu. Nemluví se o pojišťovací společnosti, nýbrž o pojistiteli, a zvláště se vytýká, co platí, jde-li o smlouvy pojistné uzavřené se zastupitelstvím, které je mimo sídlo pojistitele; zastupitelstvím se tu rozumí representace zřízená cizozemskou společností podle čl. IV cís. nař. č. 127/1865 ř. z. a zákona č. 42/1873 ř. z. pro její obchodní podnik v Československé republice. V č. 4 vedle podnikatele závodu obchodního, živnostenského nebo horního se uvádí i podnikatel hospodářství polního nebo lesního. Tím se míní prvovýroba. Závodem jest rozuměti i závod odštěpný. Jako č. 5 se přijímá § 25 osnovy subkomitétu. Při smlouvách mezi nepřítomnými se tu prohlašuje za příslušný právní řád bydliště příjemce nabídky. Bydliště dlužníka bylo proto nevhodné, že při smlouvách dvojstranných jsou nebo mohou býti dlužníky strany obě. Jak již bylo pověděno, bude smlouvou mezi nepřítomnými vyrozumívati i smlouvu uzavřenou telefonicky. Pod č. 5 se již nejmenuje v druhé větě podnikatel hospodářství polního nebo lesního, protože při něm sídlo závodu rozdílné od bydliště podnikatele

nemá zřejmě té váhy jako při podnikateli závodu obchodního, živnostenského a horního. O smlouvách se státem a s jinými veřejnými korporacemi, jež subkomitét uvedl v § 23, odst. 2, č. 2, se superrevisní komise nezmiňuje, nepokládajíc ustanovení navržené subkomitétem za účelné. Československý podnikatel nebo dodavatel bude lépe chráněn, nebude-li při smlouvách s cizozemskou právnickou osobou veřejného práva příslušný cizí právní řád. Půjde-li pak o smlouvy československých právnických osob veřejného práva, lze vždy ve smlouvě pamatovati na to, aby byl prohlášen příslušným právní řád československý.

§ 52 byl připojen vzhledem k tomu, že zákoník zná významná jednostranná právní jednání.

§ 53 odpovídá § 26 osnovy subkomitétu a byla jen zvolena výstižnější formule k označení skutkových podstat připodobněných činům nedovoleným.

§ 54 odpovídá § 21 osnovy subkomitétu. Jeho nynější zařadění (dříve byl v souvislosti s předpisy o věcných právech) plyne ze zásady výše dotčené, že systém této hlavy byl přizpůsoben systému zákoníka.

§ 58, odst. 1 osnovy subkomitétu byl v § 55 přizpůsoben ústavní listině československé (§ 4), § 59 téže osnovy byl v § 57 doplněn ustanovením o osobách, při kterých nelze zjistiti, kterého příslušenství státního nabyly později. Zásady první věty tohoto paragrafu neplatí ovšem mimo obor práva občanského a nelze se jich dovolávati v právu t. zv. veřejném.

§ 60 osnovy subkomitétu, obsahující ustanovení o tak řečeném zpětném odkazu, byl vypuštěn, ježto jde o ustanovení, které zřejmě se příčí názorům panujícím v nauce mezinárodního práva soukromého a praktických výhod nepřináší.

§ 58 odpovídá § 61 osnovy subkomitétu, ale vykazuje důležité změny. Struktura předpisu je stejná potud, že se odmítá rozhodovati podle cizích předpisů, které se příčí domácímu ordre public, nikoli vůbec, nýbrž jen tehdy, když by se toto rozhodování příčilo tomuto ordre public. Ordre public jest však vystižen slovy „tuzemská zásada právní, která je povahy tak donucující, že její užití i v případě, o který jde, je nezbytné". Superrevisní komise je si vědoma, že vhodná formule pro ordre public náleží k nejobtížnějším úkolům, a nedomnívá se, že její formule zbaví všech obtíží a pochybností, ale má přece za to, že tato formule je snad správnější než jiné, mezi kterými mohla voliti.

§ 59 odpovídá § 62 osnovy subkomitétu, ale je formulován podle osvědčené již prakse tak, aby jasně vyjadřoval, že mezinárodní smlouva nastoupí přímo na místo předchozích předpisů a že se tedy nabytím mezinárodní účinnosti a vyhlášením ve Sbírce zákonů a nařízení včleňuje — bez nějaké další transformační normy — do našeho vnitřního právního řádu. Stejný předpis musil býti zařaděn také do předpisů uvozovacích a prováděcích jako čl. XXIII.

§ 63 osnovy subkomitétu, stanovící, že soudce může nezjistitelný obsah příslušného právního řádu cizího považovati za shodný s právním řádem československým, byl vypuštěn jako ustanovení nevhodné.

§ 60 je ustanovení nové, připojené teprve v závěrečné redakci. Kolise mezi právním řádem zemí české a Moravskoslezské na jedné a zemí Slovenské a Podkarpatoruské na druhé straně budou sice unifikací občanského práva, jak ji provádí předkládaný návrh, podstatně sníženy, ale v oborech dosud jednotně neupravených mohou se vyskytovati dále. Podrobná úprava poměru československého právního řádu k právním řádům cizích států, obsažená v §§ 8 až 54, je vhodnou příležitostí, aby se zasáhlo také do oblasti t. zv. práva interlokálního (mezimístního). Problém ten častěji zaměstnával judikaturu a byla mu věnována pozornost v četných literárních pracích i na III. sjezdu československých právníků v Bratislavě 1930 (odb. I., ot. 1). Kolísání názorů ukazuje, že bez výslovného předpisu sotva se lze nadíti ustálení prakse. Kriterium domovské příslušnosti zvolila komise pro jeho jednoduchost a snadnou upotřebitelnost.

K hlavě 3 (§§ 61 až 79).

Hlava tato spočívá na první kapitole prvního dílu občanského zákoníka, jak byla upravena ustanoveními novelovými, a změny, které byly provedeny, jsou spíše povahy stylistické tak, že terminologie byla přizpůsobena přítomné době. Také systematika této hlavy je poněkud odchylná, a to hlavně v tom, že se napřed jedná o osobách fysických (§§ 61 až 76) a pak o osobách právnických (§§ 77 až 79). Od ustanovení, jak je redigoval subkomitét, se znění usnesené superrevisní komisí neodchyluje pod-

statně, ale přimyká se těsněji k soudobému názvosloví. Ani při konečné redakci nebylo větších změn.

§§ 61 a 62, podle názoru superrevisní komise reprodukující formou době přiměřenou obsah §§ 16 a 17 dosavadního zákoníka, vytýkají, že každý člověk je právním subjektem (osobou ve smyslu právním). Nelze připustiti ani, že by § 61 obsahoval nominální rovnici, ani že by ony oba paragrafy — zvláště po doplnění usneseném při konečné redakci — méně chránily právní subjektivitu než paragrafy dosavadní. Ostatně sluší míti na zřeteli ústavní listinu Československé republiky. Poznamenati jest, že obě ustanovení dosáhnou také na smlouvy, které by někoho zavazovaly tak, že by pozbyl právní osobnosti nebo volnosti jednání.

§§ 63 a 64 odpovídají §§ 22 a 23 dosavadního zákoníka, jen samozřejmá druhá věta § 23 obč. zák. byla vypuštěna jako všechny čistě průvodní předpisy.

§ 65 je reprodukcí § 19 obč. zák., ale byl pokládán za vhodné místo, aby do občanského zákoníka byl uveden pojem nároku v tom smyslu, jak se ho nyní, jak se zdá, převahou užívá; srv. k tomu na př. K r č m á ř, Část všeobecná, 1929, str. 79. Mluví se o „mezích" obrany, aby byl souhlas s terminologií § 1134, jakož vůbec třeba v tomto § 1134 hledati ustanovení o tom, jak se za škodu vzniklou překročením mezí obrany odpovídá.

§ 66 není než reprodukcí § 21 obč. zák., jenže arci přizpůsobenou právnímu vývoji, zvl. řádu o zbavení svéprávnosti. Ponechán byl výraz „děti" pro označení osob, které nedokonaly sedmého roku, neboť nebylo za něj vhodné náhrady. Z toho, že osnova téhož výrazu užívá na př. v § 75 v jiném smyslu a že má k němu v § 492 zvláštní vykládací pravidlo, dále že také v jiném smyslu se na příslušných místech mluví o „dětech" manželských nebo nemanželských, nemohou jistě vzniknouti pochybnosti ani interpretační obtíže.

§§ 67 a 68 znamenají takřka úplný návrat k tekstu první částečné novely, kdežto subkomitét se byl v některých bodech na neprospěch věci od tohoto tekstu odchýlil. Z novot zavedených subkomitétem zůstávají v první větě § 68 slova „na soudu", aby byl sjednán vhodný přechod k větě následující, pak tato druhá věta, poněvadž do občanského zákoníka zřejmě náleží rozhodnouti otázku, kdo je legitimován dožadovati se prohlášení za mrtvého, ježto legitimace ta je korrelátem oprávnění. Naproti návrhu subkomitétu obsahuje návrh tři změny, t. j. že byl vzat zřetel k soudobému technickému pokroku (ale původně navrhovaná tříměsíční lhůta u letadel byla v konečné redakci z opatrnosti přece jen prodloužena na šest měsíců), že za orgán zájmu veřejného se prohlašuje finanční prokuratura a že konečně druhá věta odstavce 3 návrhu subkomitétu byla vypuštěna; dosavadní předpisy o prohlášení manželství nezvěstné osoby za rozloučené zůstanou nedotčeny.

K § 69 jest poznamenati, že rovněž náleží do občanského zákoníka rozhodnouti, který den je pokládati za den smrti. Proto byl ze zákona ze dne 16. února 1883, č. 20 ř. z., recipován § 8; srv. i čl. III, č. 2, písm. a) zák. č. 252/1921 Sb. z. a n. Druhá věta je snad samozřejmá (srv. T i l s c h, č. 141, sub 2), byla však připojena se zřetelem k zákonu č. 252/1921 Sb. z. a n., čl. III, č. 4, písm. k), odst. 3.

K § 70: Počátek první věty je převzat ze starého § 278 obč. zák., konec z citovaného zákona z roku 1921, čl. III, č. 4, písm. k), odst. 1. Druhá věta vyslovuje v souhlase s §§ 68, 69 jednak, kdo je legitimován žádati za zrušení nebo za změnu výroku o prohlášení za mrtvého, jednak jak takové výroky působí.

K § 71: Je převzat z druhé věty § 278 obč. zák., při čemž se vytýká, že jest onoho, komu připadne majetek na základě výroku soudu o prohlášení za mrtvého, posuzovati podle obecných ustanovení o poctivém a nepoctivém držiteli.

K § 72: Ustanovení by snad nebylo nutné, stačila by v případnostech tu uvedených obdoba §§ 68 až 71, ale bylo přijato se zřetelem k zákonu č. 252/1921 Sb. z. a n., čl. III, č. 4, písm. m). Omylným důkazem smrti se rozumí jak důkaz provedený výjimečně podle § 10 zákona č. 20/1883 ř. z. [čl. III, č. 4, písm. i) zák. č. 252/1921 Sb. z. a n.], tak důkaz provedený, jak zpravidla bývá, veřejnou listinou, t. j. úmrtním listem.

K § 73: Převzat byl materiální obsah § 25 obč. zák. a ustanovení opatřeno samostatnou rubrikou, protože se pod nadpis před §§ 67 a násl. zřejmě nehodí.

K § 74: Slovo „Stamm" v § 41 obč. zák. se reprodukuje konkretním slovem „předek", ale věcné změny tu není. Slovo „zplození" se nahrazuje slovem „zrození".

K § 75: Je reprodukcí § 42 obč. zák. a byl ponechán, ač byly vážné pochybnosti, zdali odpovídá jazykovému usu. Rozhodnutí to uložilo arci povinnost v dalším kontekstu této terminologie se podle možnosti přidržeti. Slova „bez rozdílu stupně" byla vynechána, poněvadž totéž říká slovo „všichni". Také slovo „zpravidla" bylo vynecháno, protože ani v jiných ustanoveních se vždy neklade, ačkoliv i z nich se dopouštějí výjimky.

§ 40 obč. zák. recipován nebyl, ač se v právnické veřejnosti vyskytly hlasy, které tento postup vytýkaly. Než superrevisní komise nedovedla v něm nalézti obsah právně relevantní.

§ 43 obč. zák. má nyní místo mezi ustanoveními o obsahu povinnosti k náhradě škody (§ 1171).

K § 76: Hledí-li se k tradicionálnímu rozeznávání práva občanského a správního, nenáleží §§ 28 až 32 obč. zák., až na první větu § 28, o níž níže, do občanského zákoníka. Je však na ně pamatováno, pokud ještě platí, v předpisech uvozovacích. Civilistický obsah § 28 obč. zák., t. j. jeho první větu, nepokládalo se za nutné přijmouti do nového tekstu. § 76 je reprodukcí § 33 obč. zák., jejž sluší pokládati za lepší, než všechny návrhy v té příčině učiněné. Změna je jen v tom, že byla opuštěna formule předpisu průvodního. Doplňkem § 76 je čl. XXIV uvoz. a prov. předpisů, jehož odstavec 2 vyplňuje mezeru dnes těžce pociťovanou.

§§ 34 až 37 obč. zák. byly vypuštěny, ježto zásady jim odpovídající našly vhodnější umístění v druhé kapitole.

§ 39 obč. zák. recipován nebyl, ježto je zbytečno vytýkati něco, co jde najevo z ústavní listiny.

K §§ 77 až 79: Co se týká právnických osob, naskytla se otázka, zdali by nebylo místno dáti o nich ustanovení zevrubnější, jaká dal na př. občanský zákoník pro Německou říši v §§ 21 a násl. Převládlo mínění, že tak učiniti nesluší, a to proto, že náš právní řád řeší otázky, řešené v oněch paragrafech, jednak ve speciálních zákonech, které jest počítati k právu soukromému (na př. v zákoně obchodním), jednak v zákonech, které lze nazvati zákony správními. Se zřetelem ke vžité tradici nebylo by vhodno přesunouti hranice mezi právem správním a právem občanským, nehledíc ani k tomu, že velká část ustanovení, o která běží, pro svou speciální povahu se nehodí do občanského zákoníka. §§ 77 až 79 nejsou tedy než úpravou §§ 26 a 27 obč. zák. Co do jednotlivostí je poznamenati:

1. § 77, zvláště v úpravě konečné redakce, která se, aby vyhověla všem předneseným námitkám, poněkud odchyluje od osnovy z r. 1931, je právě tak jako § 61 návrhu výrazem myšlenky, že personalitu propůjčuje právní řád.

2. § 77 nemluví v kontekstu o společnostech, nýbrž o právnických osobách, maje na zřeteli nejen, že původní terminologie je mýlivá, nýbrž i že se organisace právnické osoby neskládá vždycky ze sdružených osob. V úvodu se vedle kategorie korporací uvádí kategorie nadací.

3. § 77 nevytýká pojmových znaků právnických osob a rozdílů naproti společnostem, leč všeobecným rčením, že právnická osoba je nositel práv a povinností. Lze míti za to, že správná delimitace stěží by se podařila, jak svědčí novější pokusy, jako na př. definice návrhu polského.

4. Nový tekst vytýká (a v tom je jeho těžisko), že poučení o tom, zdali je tu právnická osoba, kdo jest jejím orgánem, jak zaniká, atd., sluší hledati v ustanoveních, která té či oné organisace (toho či onoho druhu organisací) se týkají, a pak v oné zpravidla subordinované normě, podle které jest sledovati vytčený účel. Ta je nyní nazvána zřizovacím pravidlem, resp. organisačním statutem (slovo „smlouva" bylo příliš úzké).

5. Co do způsobilosti právní se vytýká v § 79 jako v § 26 obč. zák., že právnické osoby jsou zpravidla postaveny na roveň osobám fysickým. Uvažovalo se, zdali by se neměl recipovati tekst § 19 osnovy uherské, jenž mluví o právech a povinnostech, které nejsou takové povahy, že mohou náležeti jen osobám fysickým, ale sluší míti za to, že totéž praví stručnější tekst dosavadní.

6. Zmínka o nedovolených právnických osobách se vypustila jako zbytečná.

7. Za ustanovení o tuzemcích a cizincích bylo ustanovení o právnických osobách zařaděno zejména proto, aby se neprejudikovalo otázce o státním občanství osob právnických.

K dílu II.

K hlavě 4 (§§ 80 až 98).

Občanský zákoník z roku 1811 rozeznává věcná práva k věcem a osobní práva k věcem, středověká jura in re a jura ad rem, k prvním počítá i právo dědické. S druhé strany, ačkoliv ustanovení o věcných právech k věcem jsou redigována tak, že se mluví o věcných právech a zejména o vlastnictví k věcem hmotným, vyskytne se tu neb onde zmínka o vlastnictví k věcem nehmotným, zejména k pohledávkám (srv. na př. §§ 353, 427, 1424 obč. zák.). Superrevisní komise právě tak jako subkomitét zachovala v druhém díle systém občanského zákoníku s pozměněnou terminologií přizpůsobenou soudobému vyjadřování, nechtíc prejudikovati obtížným otázkám naukovým.

Subkomitét vypustil § 285 obč. zák. s definicí pojmu věci. Měl za to, že třeba určení tohoto pojmu přenechati nauce. Vycházel zejména odtud, že mnohotvárnost hospodářského života vytváří i mnohé předměty, které právnicky lze považovati za věci (na př. advokátní kancelář, adresy odběratelstva, obchodní tajemství atd.) a že tedy pojem věci v právním smyslu je širší než pojem fysický. Superrevisní komise restituovala § 285 obč. zák. a zařadila jej s jednou změnou, o níž níže, jako první paragraf nově utvořené hlavy 4, t. j. jako § 80. Pokládala jej za vhodné upozornění, že pojem věci v právním smyslu je vůbec jiný, než pojem věci ve smyslu fysickém, a tedy jednak širší, jednak užší. Neboť ne vše, co je fysik ochoten prohlásiti za „těleso", jest věcí (jednotlivou) v právním smyslu. Výrazem toho je pak i § 82 návrhu, jenž i soubory kusů přírody prohlašuje za věci (jednotlivé). Při tom ovšem mělo býti na paměti, že z právnického pojmu věci třeba vyloučiti takové „věci", při nichž z etických a jiných důvodů je právní obchod vyloučen. Jsou to zejména práva rodinná. Že práva osobní (rodinná a osobnostní) nejsou věcmi v právním smyslu, plyne ovšem nejen z toho, že se o věcech v právním smyslu mluví až v druhém díle, nýbrž i z první věty přidané do § 80. Jinak zůstalo se při staré definici § 285 obč. zák. Slova paragrafu toho, že „věcí je, co je rozdílné od člověka", měla svůj velký význam při vydání občanského zákoníka. Proti dřívějšímu obchodu s nevolníky stál tu po francouzské revoluci člověk se svými nezcizitelnými právy. Ale i dnes je člověk z právního obchodu vyloučen a jen části jeho těla (transplantace, transfuse krve) pro případ svého oddělení mohou býti předmětem právního obchodu. Také lidská mrtvola. Slova definice „co slouží k potřebě lidí" nejsou sice bezvadná, poněvadž mnohé věci slouží k potřebě lidí a nelze je právnímu obchodu podrobiti (sluneční světlo), ale superrevisní komise považovala výraz tento přece za vhodný, poněvadž potřebná korektura je v § 82 („kusy přírody podrobitelné lidské moci").

Superrevisní komise, jednajíc o různých druzích věcí, doplnila tekst § 291 obč. zák. podle návrhu subkomitétu, připojivši do něho slova o věcech hlavních a o příslušenství. Superrevisní komise nepřijala zvláštní kategorii věcí dělitelných a nedělitelných. Vystačí se tu s jednotlivými zákonnými předpisy, které tu neb onu věc prohlašují za nedělitelnou, zejména v tom případě, nelze-li ji děliti bez porušení její hospodářské formy nebo hodnoty. V §§ 82 až 97 určila pak superrevisní komise druhy věcí v § 81 vyjmenované. Šla tu buď svou vlastní metodou nebo metodou občanského zákoníka. Metoda tato záležela v tom, že se určil pouze jeden pojem a jeho protiklad zůstal bez určení. Na př. se vytklo, co je věcí hmotnou, a ostatní věci se prohlásily za nehmotné. V § 82 (§ 292 obč. zák.) označily se jako hmotné věci samostatné kusy přírody nebo soubory takových kusů, které lidské moci jsou podrobitelné a mají povahu samostatných prostředků úkojných. Pojem věcí nehmotných se pak neurčil. Jen příkladem se naznačilo, že jsou jimi zejména práva. Přírodní síly jako elektřina, které by pod pojem hmotné věci takto určený nespadaly, jsou věcem hmotným připodobněny výrokem, že předpisů o věcech hmotných jest užíti také při silách přírodních, s kterými se obchoduje.

Při § 83 se definice občanského zákoníka obrátila. Vyšlo se z daleko důležitějších věcí nemovitých a ostatní věci se označily jako movité. To je také postup jiných evropských zákoníků, i teorie. K nemovitým věcem se však přiřadila i práva s nemovitostí spojená, jakož i práva, která zákon za nemovitá prohlašuje, jak již to bylo v občanském zákoníku. Výslovně pro-

hlášeny byly za věci nemovité i dočasné stavby, dotčené v § 192.

Superrevisní komise, odvažujíc pravou podstatu stavby a díla, které na pozemku byly vybudovány, jakož i rostlinstva, které na něm vzešlo, označila je v § 84 jako části tohoto pozemku. Stavby podle § 192 ovšem částmi pozemku nejsou. Za část pozemku se pokládá i prostor nad povrchem a pod povrchem. Návrh subkomitétu měl předpis o prostoru nad pozemkem a pod pozemkem při obsahu práva vlastnického. Superrevisní komise měla z důvodů systematických za nutné, aby se zařadily předpisy o nich při věcech. Užívání prostoru nad pozemkem a pod pozemkem je při pokrocích technických důležité jak pro vlastníka, tak v zájmu veřejném i pro osoby jiné, pokud při vlastníkovi není žádného rozumného důvodu, aby cizímu užívání tu bránil. O tom je pak ustanovení v § 141.

Občanský zákoník zahrnul v §§ 294 a 295 do příslušenství také přírůstek a rostlinstvo na pozemku. Formulací § 84 je tento přírůstek a rostlinstvo částí věci. Z pojmu příslušenství vyloučil tyto věci již subkomitét. Zúžil pojem příslušenství podle vzoru novějších zákoníků (čl. 642, 643 civ. zák. švýc.). Příslušenstvím měly býti vedlejší věci vlastníkovy u věci hlavní, je-li jejich účelem, aby se jich při této hlavní věci užívalo. Švýcarský civilní zákoník (čl. 645) vyloučil z příslušenství věci pouhého přechodného užívání. V tekstu navrženém subkomitétem chtělo se dosáhnouti téhož výsledku předpisem, že v pochybnosti rozhoduje o tom místní názor, která věc je příslušenstvím (§ 97 něm. obč. zák.). Do tohoto příslušenství podle názoru subkomitétu zahrnuty i věci, o nichž jedná § 296 obč. zák. Subkomitét jej proto vypustil. Superrevisní komise na mnohé námitky vyjádřila povahu příslušenství výrazně, žádajíc trvalost spojení tohoto příslušenství s věcí hlavní. Pojmem příslušenství jako vedlejších věcí vlastníkových vyloučeny byly z příslušenství vedlejší věci osob jiných (nájemníka, pachtýře). Superrevisní komise považovala pak za vhodné, aby se příkladem některé věci, tvořící příslušenství hospodářství, výslovně uvedly. Těmito příklady je také naznačeno, že jde o užívání, které je v rámci hospodářského účelu věci hlavní. Vzhledem k hospodářskému rozvoji odkázala superrevisní komise i na příslušenství podniků jiných. Pojem příslušenství zúžen byl však jen na vedlejší věci vlastníkovy, kterých je potřebí k řádnému hospodaření. Nejsou jím proto zásoby určené pro obchod, ani dobytek na žír. Při tom ovšem i tu musil zůstati směrodatným místní názor, zda která věc se do příslušenství pojímá nebo z příslušenství vylučuje. V tekstu navrženém se pak chtělo vyjádřiti slovy, že se má příslušenství užívati „s věcí hlavní", že příslušenstvím nejsou osobní věci vlastníkovy, třebas tedy jeho nábytek nebo jeho pracovní šaty. Trvalost spojení s věcí hlavní neporuší se přechodným odloučením.

Třetí novela k občanskému zákoníku vsunula do něho nový předpis [§ 297 a)] o strojích, které se neměly státi příslušenstvím nemovitosti, poněvadž si prodávající k nim pro nezaplacení kupní ceny vyhradil své vlastnictví. Tato výhrada měla trvati jen pět let, do kteréž doby se pravděpodobně kupní cena za stroje zaplatila. K předpisům o strojích podány byly subkomitétu mnohé opravné návrhy. Subkomitét uvážil i případy jiné, kde poměry stran cizího vlastnictví strojů mohou býti trvalé. Dopustil tedy výhradu strojového vlastnictví beze všeho časového obmezení. Při tom se uvažovalo také o tom, aby i vlastník mohl takové stroje ze spojitosti s nemovitou věcí vyloučiti, tak aby se staly způsobilým předmětem pro zástavu. Ale subkomitét nešel tak daleko. Při tom již subkomitét se snažil věc ulehčiti tím, že pojal do tekstu pouze předpisy materiálně právní, a předpisy formální, týkající se zápisů knihovních, navrhl pro knihovní řízení. Superrevisní komise přijala však některé z těchto formálních předpisů pro jich důležitost již do tekstu osnovy a část umístila v uvozovacích a prováděcích předpisech jako čl. XXV. Superrevisní komise nepovažovala za nutné vztáhnouti výhradu cizího vlastnictví ke strojům, pokud tyto stroje tvoří příslušenství nemovitosti. Nepokládala totiž výhradu tuto, jde-li o příslušenství, za nutnou, poněvadž příslušenstvím podle formulace § 85 jsou pouze věci vlastníkovy. Věci cizí se tedy příslušenstvím nestanou. Výhrady cizího vlastnictví je tedy potřebí pouze při těch strojích, které se stanou spojením s pozemkem (stavbou) jeho částmi. Superrevisní komise se rozhodla proti dřívějšímu tekstu pro vklad výhrady, nikoliv jen pro pouhou její poznámku, poněvadž jde o vyloučení části pozemku, jako o nějaký její odpis. Superrevisní komise se dále rozhodla pro to, aby tato vý-

hrada byla anonymní. Nechtěla zaváděti platnost knihovních principů stran movitostí, která by byla nutným důsledkem, kdyby se pak zapisoval převod vlastnictví strojů v knihách pozemkových. Kdo je vlastníkem strojů, je zřejmé z listin, podle kterých výhrada bude povolena. Pro stroje, které se nově s nemovitostí spojí, stačí pouhá žádost vlastníka. Žádost tato musí býti doložena vkladnou listinou, ať již obecního nebo živnostenského úřadu. Vymění-li se staré stroje, které tvořily příslušenství nemovitosti nebo byly jejími částmi, mohou osoby, jejichž práva na nemovitosti dříve byla zapsána, podati proti vkladu výhrady odpor. Odpor se odklidí při zástavním věřiteli zaplacením jeho pohledávky, třebas by dosavad nebyla splatná, při jiných osobách knihovně oprávněných výrokem, že zápisem výhrady právo zkráceno nebude. Vzhledem k přáním projeveným v meziministerském řízení obnovena je v konečném znění § 90 myšlenka § 297 a) obč. zák. i. f., že výhrada vlastnictví platí jen po dobu časově omezenou; doba ta však byla prodloužena z pěti na deset let. Předtím může jak vlastník, tak i každý z knihovně oprávněných, ať dříve nebo později zapsaných, žádati za výmaz výhrady, když se vlastník nemovitosti stal vlastníkem strojů. Neprovede-li se zápis výhrady, nedotýká se to poměru mezi vlastníkem strojů a vlastníkem pozemku (Sb. n. s. č. 2850). Mezi vlastníkem pozemku a strojů může býti ujednáno, že si vlastník strojů může stroje odejmouti, nebude-li některá splátka zaplacena. Může také na vydání těchto strojů žalovati, nebyla-li mu sice tato svépomoc povolena, ale přece zpětvzetí strojů vyhrazeno.

Beze změny byl převzat v § 91 předpis o věcech hromadných a v § 92 o věcech zužitelných a nezužitelných.

Při věcech zastupitelných kladla superrevisní komise důraz na zvyklost obchodu, který rozhoduje o tom, u kterých věcí je zastupitelnost možná, ač i sama určila jejich pojmové znaky, že jsou to věci, které mohou býti nahrazeny věcmi stejného druhu.

Subkomitét vypustil §§ 303 a 304 obč. zák., poněvadž patří spíše do národohospodářské teorie. Superrevisní komise pokládala však za nutné, aby se vytkl zvláště rozdíl věcí cenitelných a necenitelných. V § 94 se stanovilo, že hodnota věcí cenitelných se určuje odhadem. Jejich protiklad jsou věci necenitelné. Řádná a mimořádná cena se přijala v § 95 podle původního tekstu (§ 305 obč. zák.). Stejně přijat také v § 96 předpis § 306 obč. zák. o tom, jak se mají věci odhadnouti. Superrevisní komise pokládala pak ještě za nezbytné vytknouti, že soudy a úřady odhadují věci v měně československé.

Subkomitét vyhradil superrevisi rozhodnutí o tom, zda se má do občanského zákoníka zařaditi i předpis o veřejném statku. Superrevisní komise se pro to rozhodla v § 98. Podstatné znaky vlastnického práva vyskytují se i při statku veřejném. Jen jeho veřejné užívání se spravuje předpisy práva veřejného. To však nečiní z práva vlastnického nějakou samostatnou kategorii. Superrevisní komise si byla vědoma toho, že nemusí býti vlastníkem veřejného statku jen stát. Mohou to býti zejména země, okresy a obce, a výjimečně i jednotlivci. Přijala proto v § 98 široké znění, že veřejným statkem jsou věci, které jsou určeny k obecnému užívání. Superrevisní komise stanovila o tomto veřejném statku, že se spravuje navrhovaným zákoníkem, pokud v jiných (zvláště v správních) předpisech není ustanoveno něco jiného. Poněvadž veřejný statek není v pozemkových knihách zapsán a není v patrnosti vedeno, komu vlastně patří, ač se děje vzhledem k němu častá disposice, navrhl již subkomitét, aby ministerstvo spravedlnosti připravilo osnovu, která by těmto nedostatkům čelila. Této úpravy je potřebí i pro služebnosti k takovému statku. Nauka vypěstovala pro ně i zvláštní právo hraničníků.

Stanoviskem, které zaujala tak superrevisní komise k vlastnictví státu a jiných veřejných korporací, pozbývají významu všechny rozdíly, které občanský zákoník činil v §§ 286 až 290.

První oddělení (práva věcná).

Domácí právní historie, všechny běžné teorie, všechny nové zákoníky a odlišná povaha věci velely, aby se rozdělilo věcné právo na dvě skupiny, právní řád o věcech nemovitých a právní řád o věcech movitých. Přes to, že tento rozdíl i v občanském zákoníku probleskuje, nedošel zde soustavného výrazu. Nauka římského práva tou měrou znivelisovala předpisy o právech věcných k nemovitostem a k movitostem, že jim i občanský zákoník podlehl. Ani

subkomitét, ani superrevise neodvážily se však na této soustavě něco měniti, poněvadž by se byl musil budovati zákoník úplně nový.

K hlavě 5 (§§ 99 až 135).

Superrevisní komise zařadila, právě tak jako občanský zákoník z r. 1811, v čele věcných práv hlavu o držbě. Subkomitét začal tuto hlavu pojmem toho, co lze držeti, a pak teprve přešel k tomu, kdo je držitelem. Superrevisní komise v osnově z roku 1931 zůstala při pořadu občanského zákoníka. Položila v čele hlavy pojem držby. Snažila se při tom vytvořiti pojem držby jednotně. Dosavad byl pojem tento z vlivu římského práva rozpolcen na držbu věci a držbu práva. Stalo se to z té příčiny, že římské právo znalo původně jen držbu s vůlí vlastnickou. Tato držba se přirozeně připínala k nějaké věci hmotné. Superrevisní komise stála na stanovisku, že i při držbě věci jde pouze o výkon práva, a to práva vlastnického. Úvodní ustanovení této hlavy (§ 244 osnovy z r. 1931) proto vyslovovalo, že držitelem je, kdo vykonává právo pro sebe (ať již je to právo vlastnické nebo jakékoli právo jiné). V závěrečné redakci bylo toto ustanovení vypuštěno, jednak že při přísném zkoumání nebylo je možno označiti za bezvadné, jednak že se vůbec nezdálo nutným dávati teoretickou definici pojmu „držitel". Pro praktickou potřebu stačí § 101, vytýkající, jak se někdo držitelem stane.

Subkomitét vypustil § 310 obč. zák., poněvadž náleží do hlavy o způsobilosti k právům a k právním činům. Superrevisní komise měla však za to, že předpis o způsobilosti osob, které mají nedostatek vůle, nemůže se tu postrádati, poněvadž občanský zákoník nemá všeobecného ustanovení o způsobilosti k právům a k právním činům. Ustanovení tato jsou u jednotlivých druhů práv. Musí býti proto také při držbě. § 310 obč. zák. byl tedy restituován jako § 99 a přizpůsoben jednak řádu o zbavení svéprávnosti, jednak i terminologii, které se užilo na jiných místech.

Při § 311 obč. zák. vypustil subkomitét zmínku o tom, že předmětem držby mohou býti jen věci právního obchodu, poněvadž válečné zkušenosti ukázaly, že předmětem držby byly i věci, které právnímu obchodu byly odňaty. Superrevisní komise uvážila, že válečnými zákazy nebyly věci zapovědněné extra commercium postaveny. Byla-li o jednotlivých věcech vyslovena konfiskace a byly-li tyto věci dále jednotlivci drženy, nebyla to držba, která se právně chrání. Superrevisní komise vsunula do § 100 návrhu opětovně slova o právním obchodu.

Taktéž byl zachován jako § 102 s některými tekstovými změnami i § 312 obč. zák. V rubrice bylo naznačeno, že držbou vlastnického práva třeba rozuměti to, co se obvykle nazývá „držba věci". § 313 obč. zák. přijat byl jen s tou změnou, že slova „mit dessen Gestattung" byla škrtnuta, poněvadž se zakládala na omylu. K nabytí držby záporného práva není potřebí souhlasu vlastníka.

Superrevisní komise převzala s malými změnami i §§ 314, 315 obč. zák. o bezprostředním a prostředečném nabytí držby. Při prostředečném nabývání byla vypuštěna pro převod neurčitá slova „durch deutliche Zeichen", poněvadž by mohla dávati příčinu ke sporům. Je to věcí důkazu, zda se převod stal, ať se stal jakkoli, třebas zřetelnými znameními či nikoli.

Občanský zákoník až na sporá ustanovení § 315 neměl při držbě předpisy o prostředečném nabývání. Zařaděny byly až při nabytí vlastnictví. Vzhledem k bezprostřednímu nabývání držby dle §§ 102 a 103 návrhu by zde tedy byla mezera. Částečně již subkomitét a ještě více superrevisní komise vyplnila tuto mezeru v §§ 105 a 106 předpisy §§ 427 a 428 starého zákoníka. Předpis § 427 byl však pozměněn. Již v rubrice nalezl svůj ohlas správný náhled, že listiny prokazující vlastnictví a nástroje nejsou znameními. Předpis § 427 obč. zák. byl pak doplněn. Superrevisní komise přihlédla k obchodním zvyklostem a jmenuje tedy vedle věcí, při kterých odevzdání z ruky do ruky není možné (míní se tím zejména zboží v dopravě), i věci, při kterých odevzdání z ruky do ruky není obvyklé.

Subkomitét navrhoval podle § 854 něm. z. o. a čl. 922 civ. zák. švýc., jakož i podle § 354 uh. osnovy předpis, že držba je převedena, jakmile ji nabyvatel může pro sebe vykonati. Měly jím býti kryty případy prostředečného nabytí držby, kde celé jednání směřovalo k převodu držby, na př. při koupi zboží v krámě, které se již odvážilo nebo odměřilo, ale jehož se nabyvatel ještě neuchopil. Měla jím býti odmít-

nuta nesprávná teorie, že i při prostředečném převodu je třeba nějakých uchopovacích aktů. Superrevisní komise však usoudila, že toho předpisu potřebí není (zejména se zřetelem k poslední větě § 104) a že v daném případě bude lze posouditi, zda převod držby se skutečně již stal, a že nelze převod držby vnucovati, kde ani ještě zamýšlen nebyl. Superrevisní komise uvažovala také o převodu držby automaty. Je tu nabídka majitele automatu ad incertas personas. Kdo zařízení uvede v pohyb, nabude držby. Stejně i vlastník jiného zařízení, na př. léčky na zvěř, nabývá držby, když zvěř do toho zařízení přijde. Také se nabývá držby dopisů, když listonoš do schránky ve dveřích neb otevřeným oknem dopis do bytu vhodí.

Superrevisní komise položila před § 106 rubriku „dohodou" místo nevýrazných slov „durch Erklärung" v starém tekstu. V § 106 byl bez věcných změn převzat § 428 obč. zák. o constitutum possessorium a o traditio brevi manu.

§ 429 obč. zák. nebyl převzat v této souvislosti, poněvadž jedná vlastně jen o přechodu nebezpečí na adresáta.

Slova „rechtmässiger Besitz" byla přeložena v rubrice i v tekstu §§ 107 a 108 slovy „držba řádná". Je to držba, která se stala po řádu. Superrevisní komise připojila jen k návrhu subkomitétu požadavek „platného" právního důvodu, kterýž znak subkomitét jako samozřejmý vypustil. V § 317 obč. zák. vypustil již subkomitét reminiscenci z přirozeného práva o vrozené svobodě k jednání. Superrevisní komise tekst subkomitétu s malou stylistickou změnou převzala. Vynechala pouze jako důvod držby zákon, poněvadž zákon stanoví sám ty které tituly. V § 108 připojila však jako důvod řádné držby i výrok úřadu (sc. správního), což učinil i subkomitét.

§§ 318 a 319 obč. zák., týkající se detentora, vynechal již subkomitét. Superrevisní komise při tom setrvala. Také § 320 obč. zák. byl vynechán, poněvadž odpovídal teorii redaktorů o titulu a modu acquirendi. Také § 321 obč. zák. nebyl převzat, poněvadž držba tabulární, ač se v deskovém právu vyskytovala, s pojmem držby podle osnovy není v souladu. Vynechán byl dále na návrh subkomitétu § 322 obč. zák., poněvadž je bez užitku činiti rozdíly, na kolik osob po sobě byla držba převedena, ježto při držbě může jíti vždy jen o držbu jedinou. Škrtnuty musily býti, jak již subkomitét navrhl, §§ 323 a 324 obč. zák., které byly dříve potřebné pro žalobu vyzývací. Vypuštěn byl i § 325 obč. zák. s odkazem k právu trestnímu a k zákonům policejním.

Podle návrhu subkomitétu přijat byl v § 109 předpis o držbě poctivé a nepoctivé, připojeno však, že poctivý držitel musí míti pro svou držbu přesvědčivý důvod. Mimoto vzhledem k přijatému pojmu držby jako výkonu práva učiněny také přiměřené změny. K tomuto paragrafu připojena byla v osnově z r. 1931 jako druhý odstavec domněnka o držbě poctivé z § 328 obč. zák.; v konečné redakci stalo se toto ustanovení samostatným § 112, který vhodně uzavírá skupinu předpisů o poctivé držbě. Superrevisní komise stanovila v § 110, že poctivost nebo nepoctivost právnických osob se řídí podle poctivosti nebo nepoctivosti jejich orgánů; v závěrečné redakci připojen byl předpis, co platí, skládá-li se orgán z několika osob. Otázka poctivosti zástupců, jak osob právnických, tak i osob jiných, řešena je generálně v § 111. Nepoctivost zástupcova účinkuje i pro zastoupeného držitele, nikoli však, má-li zástupce vzhledem k držbě zvláštní příkaz od zastoupeného. Superrevisní komise takto rozhodla mnohé návrhy a připomínky o osobách, které za jiné osoby jednají, podle mínění, které projevil Mitteis v svém spise „Stellvertretung", jsouc si vědoma, že takový zástupce jednající podle speciálního příkazu nedá se rozeznati od posla. V témže sledu zařaděn byl § 345 obč. zák. jako § 113 o držbě pravé podle návrhu subkomitétu pouze s tou změnou, že se zmínka o výprose vypustila; srv. k tomu důvodovou zprávu k hlavě 28.

Superrevisní komise ponechala § 114 při znění navrženém subkomitétem, se stylistickými změnami, jmenovitě že na místo „poctivý držitel může" se dala slova „poctivý držitel smí". Jen s malou stylistickou změnou převzat byl podle návrhu subkomitétu § 330 obč. zák. jako § 115. V § 116 se ponechal § 331 obč. zák. v svém původním znění. Toliko bylo připojeno, že se obyčejné udržovací náklady (tím se míní běžná režie) nehradí. S malými stylistickými změnami převzaty pak §§ 117 a 118 (§§ 332 a 333 obč. zák.). Superrevisní komise podrobila teksty §§ 331 až 333 obč.

zák. mnohým úvahám a mnohé kritice. Mohla je mnoho pozměniti, ale posléz uznala, že skutečnosti, které se jimi mají pořádati, jsou dosti řídké, a že nelze dohlédnouti, kam by až šly změny, které by provedla. Teorie i prakse si tu dovedly vždy najíti schůdnou cestu.

Superrevisní komise schválila škrtnutí § 334 obč. zák. vzhledem k právu retenčnímu v § 370. Do § 119 přijala superrevisní komise z § 335 obč. zák. jen první větu. Druhá věta byla vypuštěna, ježto vše, čeho je potřebí k otázce odhadu škody, je v hlavě čtyřicáté druhé. § 120 se vyjadřuje přesněji než § 336 obč. zák. Byl tu rozlišen jasně náklad nutný a náklad jiného druhu. Pro náklad nutný se posuzuje i nepoctivý držitel jako držitel poctivý, pro náklad ostatní se však posuzuje podle ustanovení o nepřikázaném jednatelství. § 121 převzat podle návrhu subkomitétu jen s tou změnou, že se ukládá i odpovědnost za užitek, kterého by byla došla zkrácená osoba.

Ježto §§ 114 až 121, jež se původně týkaly držby věci, podle nových tekstů platí jen o držbě práva vlastnického, bylo nutno dáti v § 122 ustanovení o obdobném jich užití, jde-li o držitele jiných práv.

§ 339 obč. zák. převzat v § 123 jen s malou stylistickou změnou („vše uvedeno v předešlý stav"). Věta o náhradě škody však byla vypuštěna. Superrevisní komise se tu přimkla jednak k dnešním předpisům soudního řádu, dle nichž nelze v řízení possessorním vymáhati náhradu škody, jednak ale také dala výraz svému přesvědčení, že zvláštních předpisů o náhradě škody není potřebí, poněvadž tu dostačí předpisy všeobecné.

§§ 124 až 126 přejímají §§ 340 a 341 obč. zák., které byly již v návrhu subkomitétu potud pozměněny, že vsunuta i obava před následky immissí (§ 137). Superrevisní komise k tomu připojila pro díla dle § 138, že zásada tohoto paragrafu zůstává nedotčena. Jinak převzala superrevisní komise pro § 126 s malou stylistickou změnou návrh subkomitétu. Subkomitét chtěl vyhraditi petitorní ochranu pro následky dle § 137, když se tyto dostaví později, nejsouce předvídány. Superrevisní komise považovala však tuto výhradu za příliš nebezpečnou a proto od ní upustila. Beze změny převzala v § 127 předpis (§ 342 obč. zák.) pro bourání stavby nebo jiného díla. Doplňkem § 124 je čl. XXVI uvozovacích a prováděcích předpisů.

§ 128 (§ 344 obč. zák.) doplnil již subkomitét podle § 859 něm. obč. zák., čl. 926 švýc. civ. zákona a § 361 uh. osnovy z r. 1913, aby i domácí lidé buď z příkazu držitele anebo v jeho nepřítomnosti mohli svémoci užíti. Superrevisní komise provedla na tekstu subkomitétu menší změny, zejména tím, že vypuzený z nemovitosti musí se jí zmocniti ihned. Je to stará vis in continuo. Jinak vypuzenému nezbývá než se dovolati pomoci soudu. Omezení svémoci jen na ty případy, kdy by soudcovská pomoc přišla pozdě, odmítl již subkomitét. Nelze si vůbec představiti případy při svémoci, kde by dříve mělo býti o pomoc soudcovskou žádáno.

Superrevisní komise vyrovnala žalobu z vypuzené držby žalobě z držby rušené, že připustila pro žalobní petit i povinnost každého dalšího vypuzení se zdržeti (§ 129). Superrevisní komise připojila pak jako § 130 i předpis o vypuzení získáním nepravé držby, jakož i v § 131 námitku držby nepravé a vypuzení z držby, kterou lze proti žalobě na ochranu držby vznésti. Je to stará exceptio vitiosae possessionis ab adversario, přijímaná i v dosavadním právu, třebas o zákonné teksty nedostatečně opřená.

Poněvadž třicetidenní lhůta § 454 c. ř. s. (na Slovensku a v Podkarpatské Rusi srv. § 1 zák. čl. XXII/1802), do které ode dne nabytí vědomosti o rušebním činu lze podati žalobu possessorní, je lhůtou materiálně právní, přijala superrevisní komise v § 132 předpis o lhůtě do osnovy, přidržujíc se co do délky lhůty cit. § 454 c. ř. s. Lhůta tato není lhůtou promlčecí a platí také o námitkách. Připojena byla věta o preklusi žaloby a námitky beze zřetele k nabyté vědomosti.

Již subkomitét škrtl § 347 obč. zák. Vztahoval se na dřívější právo, v němž se mohl vésti spor o tom, kdo je v držbě. Měl pak výhodnější právní postavení. Do systému občanského zákoníka se tento paragraf nehodí. Ještě v řízení o rušené držbě podle cís. nařízení ze dne 27. října 1849, č. 12 ř. z., měl § 347 obč. zák. zvláštní předpis v §§ 9 a 10. Na místo nich zavedl § 458 c. ř. s. (podobně § 580 zák. čl. I/1911) zvláštní prozatímní opatření, jehož podmínky jsou zcela jiné, než které stanoví

§ 347. Vypuštění toto superrevisní komise schválila. Tím však nemá býti řečeno, že by soud nemohl postupovati tak, jak § 347 obč. zák. ustanovil. Poněvadž § 348 obč. zák. souvisel s § 347, usnesla se superrevisní komise, aby rovněž byl vypuštěn.

§§ 349 až 352 obč. zák. zhustil již subkomitét v jednodušší předpisy. Superrevisní komise připojila k tomu ještě předpis, že vypuzený uchová svou držbu, když si ji svémocí nebo sporem uhájí, generalisujíc tím předpis § 351 obč. zák. Pouhým nevykonáváním se však držby nepozbude, také ne smrtí držitele.

Slovy „uchová se držba" se míní, že se k držbě hledí jako k nepřerušené.

Subkomitét připojil také předpis o spoludržbě. Nevypracoval však o ní podrobné předpisy a ponechal praksi, aby pro spoludržbu našla vhodná pravidla. Superrevisní komise upravila § 135 poukazem na držbu a na společenství práv.

Jako další paragraf připojila superrevisní komise v osnově z r. 1931 i pro poctivý výkon práv rodinných ochranu jejich držitele. Nebyla to než druhá věta § 1458 obč. zák. V závěrečné redakci byl však tento paragraf — jehož praktický význam by byl minimální — škrtnut, aby se ho nebylo možno dovolávati v případech, na které myšlen nebyl.

K hlavě 6 (§§ 136 až 155).

Přejímajíc v tom směru návrh subkomitétu, zahajovala osnova z r. 1931 tuto hlavu předpisem, že ve vlastnictví mohou býti jen věci hmotné, nemovité i movité. V závěrečné redakci byl paragraf ten vypuštěn, když převládlo mínění, že ani z teoretických důvodů není zapotřebí pojem vlastnictví takto obmezovati a že naopak pružný pojem vlastnictví zasluhuje přednosti (srv. na př. S w o b o d a, Richterzeitung, 1935, str. 50 a násl.).

Pod rubrikou „Obsah vlastnického práva" shrnul již subkomitét §§ 354 a 362 obč. zák. ve formulaci švýc. civ. zák., čl. 641. Superrevisní komise s malými změnami (v úvodu „vlastník", „smí" místo „může", vynecháno „přímo a neomezeně") schválila tekst subkomitétu jako § 136.

Vypuštěn byl § 355 obč. zák. jako zbytečný, § 356 obč. zák. jako samozřejmý a §§ 357 až 360 a 363 obč. zák., vztahující se na dělené vlastnictví. Srv. ostatně také čl. VIII, č. 1 uvoz. a prov. předpisů.

Superrevisní komise se zabývala otázkou, zda má býti do osnovy pojata také forma „svěřené vlastnictví" pro smluvní nebo dědické čekatelství. Na věc je pamatováno jednak ustanoveními o svěřenském nástupnictví (fideikomisární substituci), jednak novým § 465.

Pro immisse byl v § 137 návrh subkomitétu změněn, že se vlastníkovi uložila povinnost, aby se zdržel všeho, co immisse způsobuje. Tím, jak již to subkomitét svým tekstem zamýšlel, bude dosaženo účinných výsledků žaloby. Vlastník bude povinen, aby příčiny immissí odstranil. Nedá se mu pouhý zákaz, jak to bylo v tekstu třetí novely k občanskému zákoníku. Superrevisní komise připojila k zápovědi přímých immissí, že jsou nedovoleny, ať je míra a obtíž sousedova jakákoli. Sousedním pozemkem se míní každý pozemek, který immissemi je zasažen. Obmezení podle § 137 nepostihuje toliko vlastníka pozemku, nýbrž vlastníka jakékoliv věci. Výpočet „nepříležitostí" nezdálo se nutným doplňovati; to však neznamená, že by nepříležitosti, na které redaktoři třeti částečné novely nemohli pomýšleti (na př. vyzařování elektromagnetické energie), v konkretním případě nebylo možno zachytiti předpisem § 137. Podrobná úprava otázek souvisících s rušením rozhlasu a pod. vybočuje však z rámce revise obč. zákoníka. Věc tu bude třeba vyřešiti speciálním zákonem, při jehož přípravě bude pozorně odvážiti všechny střetující se zájmy.

V § 138 vyslovila superrevisní komise výrazněji, než to učinila třetí novela v § 364 a) obč. zák., že se lze domáhati náhrady škody, dosahují-li nepříležitosti míry a obtížnosti dle § 137. Náhrady této lze se domáhati, ať byly tyto následky díla při komisionelním řízení namítány či nikoliv. Již třetí novela polepšila právní situaci sousedovu. Nepřednese-li soused své námitky proti dílu dle § 138, není jeho nárok na náhradu škody prekludován.

V § 139 převzat byl § 364 b) obč. zák., ale zmiňuje se také o jiných dílech než stavbách.

Subkomitét zařadil tu v § 140 z uherské osnovy z r. 1913 (§ 412) předpis o užití sousedního pozemku při stavbách. Superrevisní komise ustanovila, aby stavební

úřad uložil sousedovi snášet úkony v této příčině jen v ustanovené míře a do určeného času. „Užitím" míní se zřízení lešení, převoz stavebních hmot, jich skládka a pod. Omezení na úkony „nezbytně nutné" je dostatečnou ochranou postiženého vlastníka.

Vzhledem k důležitosti prostoru nad povrchem a pod povrchem, na niž bylo již při věcech poukázáno, pro využití pokroků technických, přijala superrevisní komise omezení vlastníka těchto prostorů, jsou-li pro to důležité důvody a pokud vlastník nemůže míti rozumného důvodu, aby se tomu bránil. Takové omezení vlastníka ustanoveno jest již různými zákony, které zůstávají nedotčeny. Superrevisní komise se také zabývala otázkou, jak časově daleko má jíti toto vlastníkovo omezení. Tuto těžkou otázku rozhodla v zájmu vlastníka, že z užívání cizího prostoru nevzejde žádné právo, kterého by se kdo mohl dovolávati, když se změní poměry. Poněvadž však mohou býti při tomto obmezení vlastníka investovány veliké náklady, rozhodla superrevisní komise tento případ v osnově z r. 1931 stejně jako při § 138. Úředně schválené dílo mělo zůstati nedotčeno, ale vlastník se mohl domáhati náhrady škody. V meziministerském řízení byly vysloveny zásadní pochybnosti o tom, zda je vůbec vhodné dopouštěti v soukromém zájmu zásah do vlastnických práv k prostoru nad povrchem a pod povrchem pozemku, ale po bedlivém uvážení všech zájmů, jež by se tu mohly střetnouti, bylo uznáno, že při zvoleném tekstu nehrozí vlastníkovi pozemku žádná újma. Námitky nakonec zůstaly jen proti tomu, že se privilegují zařízení úředně schválená a že ani po změně poměrů se vlastník nemůže domáhati jich odklizení. Ustanovení o těchto zařízeních bylo tedy vypuštěno, takže i proti nim se uplatní zásada, že z užívání cizího prostoru nevzejde nižádné právo, jehož by bylo možno se dovolati, když se zřetelem na změněné poměry vlastník pozemku již by měl rozumný důvod, aby se užívání prostorů nad svým pozemkem nebo pod ním bránil. Ustanovení § 141 se samozřejmě nedotýká užívání spořádaného zvláštními zákony.

Subkomitét převzal ze švýcarského civ. zák. (čl. 724) předpis o povinnosti vlastníka trpěti, aby se na jeho pozemku provedly přípravné práce k hledání věcí vědecké hodnoty. Subkomitét zařadil tento předpis při nálezu. Superrevisní komise přesunula jej k obmezení práva vlastnického jako § 142 a přiměřeně jej pozměnila. Práce za cíli vědeckými mohou konati jenom osoby státem pověřené. Na zastavěných pozemcích, v ohrazených dvorech a zahradách takové práce konati nelze.

V této souvislosti zařadila superrevisní komise do osnovy z r. 1931 předpis o cestách nezbytných, vzatý z § 1 zákona ze dne 7. července 1896, č. 140 ř. z. Při tom poukázala na předpisy, obsažené v zákonech jiných (srv. — vedle cit. zákona č. 140/1896 ř. z. — na př. pro Slovensko a Podkarpatskou Rus §§ 36 a 37 zák. čl. XII/1894). Protože v podstatě šlo jen o předpis odkazový, byl v závěrečné redakci vypuštěn. Dosavadní ustanovení o těchto věcech jsou zachována v platnosti v čl. VI, č. 4 uvoz. a prov. předpisů.

Subkomitét převzal § 422 obč. zák. o kořenech a převislých větvích stromů a o ovoci na těchto větvích. Připojil však k němu ze švýcarského (čl. 687) a německého (§ 910) zákoníka obmezení, že lze převislé větve oklestiti a kořeny vytrhati, způsobují-li škodu sousedovi. Superrevisní komise rozšířila v osnově z r. 1931 předpis tento vedle škody také na obtíž, která se kořeny a převislými větvemi sousedovi způsobuje. Při tom superrevisní komise rozhodla, že se musí zabrániti, aby výkon tohoto práva nebyl svévolný. Dala tudíž předpis, kterým se měla šetřiti integrita stromu. Nemělo proto býti dovoleno okleštovati nevčas, nýbrž jen v příhodnou roční dobu, a obtíž sousedova nesměla býti vyvážena zájmem, který je na neporušeném zachování stromu. K starému již právu, že ovoce na převislých větvích náleží sousedovi, připojila superrevisní komise, že mu také náleží dřevo z okleštěných větví a vytrhaných kořenů. Konečné znění § 143 vrací se však zase k zásadě § 422 obč. zák. a žádá na sousedovi, nad jehož pozemek zasahují větve nebo do jehož pozemku vrůstají kořeny cizího stromu, jen aby si při okleštění větví a vytrhávání kořenů počínal šetrně (z toho vlastně již plyne, že může tak učiniti jen ve vhodné roční době). Ostatní podmínky byly však v meziministerském řízení škrtnuty vzhledem k obavám, že by se mohly státi zřídlem nových sporů. O památné stromy, které superrevisní komise, formulujíc svůj návrh, měla zvláště na mysli, bude třeba pečovati v zákoně o ochraně památek.

Subkomitét zařadil nato ze švýcarského civilního zákoníka (čl. 691 a násl.) předpisy o vodovodech, trativodech, plynovodech, elektrickém vedení, o pramenech a studnách, o jich porušení, zeslabení a znečištění, o opatření potřebné vody a potřebného k nim povodí. Superrevisní komise však uznala, že řády, z nichž byly tyto předpisy převzaty, mají jinou strukturu, a že přirozené podmínky jsou jiné v hornatém Švýcarsku a jiné v krajinách našich. Mnohé z navrhovaných předpisů jsou již v zákonech zvláštních, mnohé z nich jsou vlastně jen zastřenou normou vyvlastňovací. Superrevisní komise proto tyto předpisy nepřevzala.

Při formulování § 365 obč. zák. o vyvlastnění přidržel se subkomitét § 109 ústavy. Nechal otázku odškodnění a důvodu, proč se vyvlastnění děje, úplně stranou. Superrevisní komise se vrátila v § 144 k starému tekstu § 365. Vyvlastnění může se státi z důvodu obecného zájmu a jen za přiměřenou náhradu buď zplna, odstoupením vlastnictví, nebo zčásti, jeho obmezením. V superrevisní komisi bylo také proneseno mínění, že by se mohl tento paragraf vůbec vypustiti. Bylo však právem na to poukázáno, že předpis § 365 obč. zák. byl často jediným obecným předpisem pro vyvlastnění, když zákonodárství všeobecného zákona vyvlastňovacího nemá. Superrevisní komise však svým tekstem vázala vyvlastnění na podmínku, že se musí státi po „příslušném řízení" (srv. Randa, Eigentumsrecht, 1893, str. 48 sl.). Konečný tekst mluví o „provedeném" řízení, aby se předešel výklad, že „příslušným řízením" je toliko řízení podle zákona, upravujícího řízení vyvlastňovací všeobecně anebo ve zvláštních případech. Bude tedy nadále možné, aby prakse tam, kde nejde o vyvlastnění zvláštní normou upravené, užívala analogicky předpisů o řízení v případech příbuzných (na př. předpisů zákona č. 30/1878 ř. z. o vyvlastnění pro účely železniční). K tomuto všeobecnému paragrafu bylo navrhováno na podnět ministerstva školství i obmezení vlastníka z té příčiny, že jeho disposicí přírodní nebo historické památky nebo ráz krajiny nesmějí býti porušeny. Superrevisní komise však tento předpis nepřijala, poněvadž otázky tyto náležejí do zvláštního zákona; srv. nyní připravovanou osnovu zákona o památkách.

Nato zařadil subkomitét předpis o zákazu zcizovacím a zavazovacím, poněvadž se týká obmezení vlastníkovy disposice. Superrevisní komise toto umístění schválila, ale rozšířila původní předpis i na práva jiná než jen na právo věcné. Bude tedy § 145 platiti také o pohledávkách. Superrevisní komise vysvětlila tekst tím, že pro zákaz zcizovací a zavazovací je ve veřejných knihách potřebí vkladu. Co do vlivu zapsaného zákazu zcizení na přípustnost nucené dražby souhlasí komise s panujícím názorem.

Superrevisní komise s malou změnou převzala v § 146 předpis o vlastnické žalobě na vydání věcí, jak jej navrhl subkomitét. Druhá věta tohoto paragrafu je předmětem mnohých kontroversí. Superrevisní komise nepustila se však do jich řešení, poněvadž by mohla i vzhledem k nim vzejíti pochybnost. Nechala proto v platnosti tekst dosavadní.

V § 147 přijat byl dřívější předpis § 367 obč. zák. Na místo slova „živnostník" užito bylo slov „kdo má právo s takovými věcmi obchodovati".

V § 148 byl tekst § 368 obč. zák. s malými stylistickými změnami obnoven. Dřívější § 369 obč. zák. byl škrtnut jako předpis průvodní, jejž vedle § 146 lze považovati za zbytečný. S malou změnou v § 149 převzat byl § 370 obč. zák. Taktéž v § 150 dřívější § 371 obč. zák.

Subkomitét zařadil žalobu zápůrčí z § 523 obč. zák. k § 366 obč. zák. v druhém jeho odstavci. Superrevisní komise vytvořila z tohoto předpisu zvláštní § 151 s rubrikou o žalobě zápůrčí. Tekst subkomitétu byl zjednodušen. Se stylistickými změnami byly sloučeny v §§ 152 a 153 dřívější §§ 372 až 374 obč. zák. V § 154 zařaděn byl pak předpis o žalobě zápůrčí z domnělého vlastnictví.

§ 375 obč. zák. došel nové úpravy v §§ 22 až 25 c. ř. s. Nelze se domnívati, že by vedle sebe platila dvojí nominatio auctoris, jedna materiálně právní a druhá procesní. Proto subkomitét tento paragraf vypustil. Také superrevisní komise. Stejně byly vypuštěny §§ 376 až 378 obč. zák. Měly svůj význam v starém procesu římském. Do dnešního soudního řízení se vůbec nehodí. K návrhu subkomitétu jako zbytečný byl vypuštěn i § 379 obč. zák.

Za předpisy o žalobách vlastnických zařaděno bylo v konečné redakci jako

§ 155 nové ustanovení o petitorní ochraně užívacích práv k cizí věci. Komise považuje za vhodné rozhodnouti výslovným předpisem na tento způsob kontroversy pojící se k otázkám dotčeným zvláště v plenárním usnesení nejvyššího soudu ze dne 17. května 1932, Pres. 1965/31 (Sb. n. s. č. 11674).

K hlavě 7 (§§ 156 až 173).

Nato superrevisní komise přijala rubriku paragrafů umístěných v hlavě 7 „Nabytí vlastnictví přivlastněním a nálezem".

Podle návrhu subkomitétu vypuštěny byly §§ 380 a 381 obč. zák., spočívající na nesprávné teorii občanského zákoníka o titulu a modu acquirendi. § 382 obč. zák. byl převzat v § 156 bez věcných změn. Slova „freistehende Sachen" přeložena byla jako „věci bez pána". To odpovídá i německému „herrenlos" i francouzskému „sans maître" a italskému „senza padrone". K návrhu subkomitétu byl § 383 obč. zák. škrtnut. Považoval se jednak za archaistický, jednak odkazoval k zákonům zvláštním.

Subkomitét rozvedl § 384 obč. zák. na jednotlivé předpisy a připojil k nim předpis § 963 něm. obč. zák. o spoluvlastnictví spojených rojů. K tomu doplnil subkomitét tento předpis i odkazem na nález ztracených zvířat domácích. Superrevisní komise vynechala z návrhu subkomitétu odstavec 2 a 4 a upravila v § 157 tekst § 384 obč. zák. mimo jiné i tím, že uložila náhradu škody tomu, kdo na cizím pozemku svůj roj stíhá, a že položila podmínku, že zvířeti nebylo zabráněno, aby se k svému pánovi vrátilo. § 385 obč. zák. superrevisní komise vynechala, majíc za to, že je kryt zněním § 156 (§ 382 obč. zák.).

§ 158 o derelikci věcí přejímá s malou změnou § 386 obč. zák. Co do zapsaných nemovitostí nepovažuje superrevisní komise ani za praktické ani za vhodné a nutné, aby se jich derelikce ve veřejných knihách prováděla. O jich derelikci musí platiti totéž, co platí o derelikci věcí movitých. V osnově z r. 1931 dala komise zvláštní předpis, že věci jsou po zákonu opuštěné, nevykoná-li vlastník vzhledem k nim po zákonnou dobu promlčecí vlastnického práva. V meziministerském řízení projeveny byly obavy, že podobné ustanovení v praksi by snadno mohlo býti nebezpečné a že by často vyvolalo spory. Konečná redakce je proto vypustila. Ustanovení § 158 nevylučuje, aby derelikce nemovitých věcí byla provedena tím, že se vloží do veřejných knih. Případ tento bude však asi velice řídký. Superrevisní komise připojila jako § 159 ustanovení o sjednocení knihovního stavu se skutečným stavem právním.

§ 160 (§ 388 obč. zák.) superrevisní komise zjednodušila, vypustivši zmínku o právu pobřežním. Lze o něm mluviti jen při mořském břehu. Při řekách vystačí se s předpisy o nálezu. Ztracenou věcí dle přijatého tekstu je rozuměti i zaběhlé zvíře krotké, a neuplynulo-li 42 dní, i zaběhlé zvíře zkrocené. § 161 (§ 389 obč. zák.) přijat byl podle znění subkomitétu jen s menšími změnami (místo dřívějšího držitele klade se „kdo ji ztratil, nebo vlastník"); tekst byl ale upraven tak, aby nalezená věc nemusila býti vrácena tomu, kdo ji u sebe měl neoprávněně (na př. kdo ji pravému vlastníku odcizil). Setrvalo se při ceně 20 Kč, aby se s drobnými věcmi k příslušnému úřadu docházeti nemusilo. Který úřad je příslušný, určuje čl. XXVII uvoz. a prov. předpisů. Na žádost nálezce vydá mu úřad potvrzení, že nález řádně ohlásil. V § 162 (§ 390 obč. zák.) upravila superrevisní komise tekst subkomitétu. Rozhodla zejména přiměřeně, jak se nález vyhlašuje, jak se má nalezená věc uložiti, že ji lze, nedá-li se bez značné škody uschovati, veřejnou dražbou prodati, a je-li hodnotnější nebo jde-li o peněžité částky vyšší než 1000 Kč, že ji lze uložiti u soudu. Uložení dražebního výtěžku děje se stejným způsobem, jak se ukládají věci nalezené. V § 163 (§ 391 obč. zák.) přijat byl návrh subkomitétu. Změněn však byl potud, že se vydá nalezená věc po zaplacení nákladů a nálezného, jakož i že nálezné přísluší nálezci také tehdy, když vlastníka lze poznati zřejmě buď ze znamení na věci nebo z jiných okolností. Ustanovením posléz uvedeným chtěla superrevisní komise rozhodnouti kontroverse, které se v této příčině v teorii vyskytovaly. V § 164 (§ 392 obč. zák.) přijat byl tekst subkomitétu s malými změnami. Nálezce nabývá uplynutím 3 let k nalezené věci práva vlastnického. Lhůty počítají se od vyhlášky, a nebyl-li nález vyhlášen, od nálezu. Užíváním v tomto paragrafu se míní i požívání. Jako § 165 byl zařaděn nový paragraf navržený subkomitétem, že právo nálezcovo přechází na obec místa nálezu, nechce-li nálezce nalezené věci nabýti; na nálezné obec právo nemá.

Jako §§ 166, 167 byly zařaděny §§ 393, 394 obč. zák., první s tou změnou, že se ustanovení vztahuje jen na nálezce a že se mu odnímají všechna práva, nejen právo na nálezné; obci se přiznává stejné postavení jako v případě § 165.

V subkomitétu bylo podle § 978 něm. obč. zák. a čl. 722 švýc. civ. zák. navrženo zvláštní znění o věcech nalezených v úřední budově a v zařízení sloužícím veřejnému užívání a dopravě. Ani subkomitét ani superrevisní komise nepřijaly však toto ustanovení, poněvadž ve většině případů jsou to buď věci zapomenuté nebo věci, o nichž platí zvláštní předpisy, jako na př. pro železnice.

Ačkoliv se vyskytly náměty, aby se nečinil rozdíl mezi pokladem a věcmi skrytými, setrvala superrevisní komise přece na rozlišení věcí skrytých od pokladu. Předpisy o věcech skrytých (§§ 395 až 397 obč. zák.) však zjednodušeny byly poukazem na věci ztracené s tou odchylkou, že vlastník neplatí nálezné, když o skryté věci věděl.

Občanský zákoník považoval za poklad peníze a jiné drahocennosti. Subkomitét podle švýc. civ. zákoníka (Wertgegenstand) shrnul všechny tyto věci pod jednotné označení „drahocenné věci". Švýc. civ. zákoník přikazoval tyto drahocenné věci státu, měly-li vědeckou hodnotu. Subkomitét při věcech hodnoty archeologické a numismatické vyhradil státu do 6 měsíců pouze požadovací právo. Disposice těmito věcmi byla do té doby zapověděna. Subkomitét setrval na dosavadním právu, že připadá poklad polovicí vlastníku věci, v níž byl nalezen, a polovicí nálezci. Připojil pak předpis, dosavad zákonodárstvím opomíjený, že nedělitelná drahocenná věc připadá oběma těmto osobám společně. Znění návrhu subkomitétu bylo tak pružné, že se vztahovalo na poklad skrytý v nemovitosti i movitosti. Ze švýc. civ. zákoníka čl. 724 připojil subkomitét předpis o kusech přírody a o starožitnostech značné vědecké hodnoty. Přikázal je do vlastnictví státu. Superrevisní komise škrtla ustanovení o požadovacím právu státu po podrobných úvahách, které se zabývaly i výkupním právem veřejných ústavů, věnovaných sběru a výzkumu takových předmětů. Škrt byl proveden pro přílišnou složitost zamýšlených ustanovení a také proto, že věc náleží spíše do oboru zákona památkového. Po meziministerském řízení byl v § 170 v zásadě restituován stav, jaký platil podle § 399 obč. zák. před dvorským dekretem ze dne 15. června 1846, č. 970 sb. zák. soud., a přiznává se státu opět právo na jednu třetinu nalezeného pokladu. Superrevisní komise připojila nový paragraf o zatajení nálezu nálezcem nebo nálezcem a vlastníkem, při čemž rozumí zatajením porušení povinností plynoucích z § 169. Připojila k tomu přiměřenou sankci jednak na prospěch vlastníka, jednak na prospěch obce, v jejímž obvodu byl poklad nalezen. Přírodninami, které mají vědeckou hodnotu, míní se v § 172 ony, které mají tuto hodnotu jako předmět vědeckého bádání. Navrhovaná ustanovení o nálezu pokladu pozbudou valně na praktické ceně, až připravovaný zákon podrobně upraví právní poměry památek; bez významu však nebudou ani pak, neboť všechny věci, na které se mohou vztahovati §§ 169 až 172, nebudou památkami.

§ 402 obč. zák. jednající o kořisti a odkazující k jiným zákonům, subkomitét vypustil. Superrevisní komise vyslovila s tím souhlas. V § 173 byl přijat s malou změnou § 403 obč. zák. podle návrhu subkomitétu.

K hlavě 8 (§§ 174 až 186).

Schváleno bylo vypuštění § 404 obč. zák. Bez věcné změny byl v § 174 převzat § 405 obč. zák., s malou změnou taktéž v § 175 § 406 obč. zák. Vypustily se předpisy §§ 407 až 413 obč. zák.; odůvodnění srv. při čl. VI, č. 2 uvozovacích předpisů. S malou změnou byl převzat v § 176 § 414 obč. zák. Taktéž převzat byl v §§ 177 a 178 § 415 obč. zák. s dodatkem, že se klade důraz na otázku, zdali lze uvésti věc do předešlého stavu bez značné ztráty hodnoty. Rozdělení na dva paragrafy se stalo zejména proto, aby § 177 spíše mohlo býti užito i v případech § 179. Při spoluvlastnictví určují se podíly podle hodnoty hmoty a práce a teprve, nelze-li to zjistiti, podle § 204. Bez věcných změn byl schválen § 179 (§ 416 obč. zák.). § 180 (§ 417 obč. zák.) převzat byl s malou změnou, že se vypustila nejasná zmínka o „nejvyšší ceně stavby" a místo toho se uložila tomu, kdo jednal nepoctivě, náhrada škody. Vypuštění slov § 417 obč. zák. „převedl-li je na sebe jiným způsobem, nežli jak je ustano-

veno v § 367" neznamená věcnou změnu. § 418 obč. zák. rozdělila superrevisní komise na dva paragrafy, §§ 181 a 182. V § 181 zařaděno bylo provedení stavby bez vědomí vlastníkova („bez vůle" jako zbytečné bylo škrtnuto). V § 182 byl zařaděn předpis o tom, kdo staví poctivě za vědomosti vlastníkovy. K tomuto předpisu připojeno bylo jako § 183 ustanovení o přestavku. Superrevisní komise se odhodlala k tomuto předpisu pro velké svízele, které při stavbách takovými přestavky vzcházejí a pro zavedení knihovního pořádku značných nákladů vyžadují. Řešení toto zdálo se jí býti ve shodě s inedifikací podle navrhovaného tekstu a rozhodně příhodnější, než řešení dle §§ 912 až 915 něm. obč. zák., které přestavky tyto nechávají nevyřízené jako jakési omezení vlastnictví sousedova proti tomu, že se sousedovi platí za toto omezení renta.

Ze zvoleného tekstu § 182 plyne, že ten, kdo staví poctivě, nabývá vlastnictví pozemku zastavěného. Ze souvislosti s paragrafem předcházejícím je patrno, že se § 182 vztahuje na případy, když celá stavba byla vystavěna na cizí půdě. V závěrečné redakci bylo doplněno, co platí, když také stavebník nejedná poctivě. Superrevisní komise byla si také vědoma, že celý § 182 nevyčerpává všech zvláštních případů.

§ 184, jenž nahrazuje § 419 obč. zák., ukládá, aby se užilo §§ 180 až 183, když se staví na cizím pozemku a cizím stavivem.

§§ 180 až 184 jsou redigovány se zřetelem k stavbám, o nichž platí podle § 84, že inaedificatio solo cedit.

V §§ 185 a 186 byly §§ 420 a 421 obč. zák. přesněji redigovány.

K hlavě 9 (§§ 187 až 199).

Hlavě 9 byl dán nadpis „Převod vlastnictví a podobné případy jeho přechodu". Slovy „převod vlastnictví" kryjí se skutkové podstaty, které občanský zákoník nazýval „nabytí vlastnictví odevzdáním". „Podobné případy" byly připojeny, aby byl správným tekstem již v rubrice kryt § 197 (§ 436 obč. zák.), jenž hledí k nabytí vlastnictví příklepem, přikázáním pozůstalosti, vyvlastněním, konfiskací, převzetím zabrané půdy podle § 26 zákona č. 329/1920 Sb. z. a n. atp.

Superrevisní komise vypustila § 423 obč. zák., poněvadž obsahuje jednak předpisy samozřejmé, jednak nebyl dosti přesný.

Co do skutečností, kterými se vlastnictví převádí, superrevisní komise, hledíc k historickému vývoji novější doby, jednak se přidržela zásady, že smlouva o převod vlastnictví není jednáním abstraktním (římská mancipace, jasné stanovisko prvé osnovy k občanskému zákoníku pro Německou říši), jednak odmítla zásadu konsensní, známou na př. právu francouzskému. Stojí tedy, pokud jde o věci movité, na principu tradičním, pokud jde o objekty tabulární, na principu intabulačním (o nemovitostech nezapsaných a o stavbách, které mají povahu samostatné věci, srv. níže). Rozhodla se tedy pro zásady vězící v §§ 424 a 425 obč. zák., ale nepojala z nich do § 187, co v nich uvázlo z pochybené formulace nauky o titulu a modu acquirendi, a ony dvě hlavní zásady vystihla stručnou formulí, že k převodu vlastnictví je potřebí právního důvodu a úkonu, kterým se převod dovršuje. Připomíná se, že co do tabulárních objektů setrvala superrevisní komise na tom, k čemu v našich zemích dospěl vývoj v právu tabulárním. K převodu vlastnictví je potřebí vyhotovení listiny, která obsahuje právní důvod, a vkladu nebo záznamu převodu vlastnictví do veřejných knih. Novější právo tabulární odchýlilo se právě od dřívějšího abstraktního převodu vlastnictví, jenž se prováděl vzdáním a jejž ještě dnes ve formě „Auflassung" zná občanský zákoník pro Německou říši. Co do podmínek vkladu, záznamu a spravení záznamu odkázala superrevisní komise na právo knihovní.

Superrevisní komise, ačkoli má za to, že je třeba, aby veškerá držebnost pozemková byla zapsána do veřejných knih (srv. důvodovou zprávu k § 98), pokládala za užitečné, aby do tekstu osnovy byl zařaděn i předpis o nemovitostech, které do veřejných knih zapsány nejsou. Byl proto v § 191 recipován § 434 obč. zák. novelové verse. Přes veškeré pochybnosti rozhodla se superrevisní komise zachovati také předpis o stavbách na cizím pozemku, které nenáležejí k právu stavby a mají samostatnou povahu. Tyto stavby zejména na venkově velmi se rozmohly. Jde zejména o stavby pro venkovský pobyt na konci týdne, o ochranné chaty horské a pod. Vlastník pozemku zhusta se neodhodlá zříditi právo stavby. Proto byla pro ně zachována v § 192

právní forma zavedená v § 435 obč. zák. novelové verse. Podle osnovy z r. 1931 mělo býti k tomu, aby takové stavby byly samostatným předmětem právního obchodu, potřebí povolení zemského úřadu. Mělo se tím čeliti nezdravé a struktuře našeho právního řádu se příčící tendenci, zastavovati pozemky najaté i tam, kde není proti právu stavby jiných námitek než pohodlí některých právníků. Po meziministerském jednání bylo od této myšlenky upuštěno a restituován tekst třetí novely, když předtím již novým zněním § 84 zajištěna byla takovým stavbám povaha samostatné (a to podle § 83 nemovité) věci.

Ustanovení o příslušnosti soudu k ukládání listin a o způsobu, jak se ukládají, byla vyhrazena v čl. XXVIII uvoz. a prov. předpisů zvláštnímu zákonu.

Jak pro movitosti tak pro nemovitosti a stavby podle § 192 byl převzat předpis o několikerém zcizení. Vlastnictví náleží tomu, kdo dříve nabude držby nebo kdo dříve zažádá za knihovní zápis nebo za uložení listiny. V podstatě přejímají příslušná ustanovení (§§ 193 až 195) obsah §§ 430 a 440 obč. zák. Ze závěrečné věty § 430 obč. zák. utvořeno bylo ustanovení pro všechny případy společné.

Bylo sice poukazováno na to, že zejména v knihovním právu nabývá nástupce často více práv, než měl převodce, ale veliká řada připomínek vyslovila se pro to, aby zachována byla zásada poslední věty § 442 obč. zák., že nikdo nemůže převésti na jiného více práv, než sám má. Superrevisní komise tedy tento předpis převzala v § 196. Odkázala při tom k jiným předpisům buď v osnově samé nebo v zákonech jiných, kde se nabývá práva vlastnického, třebas by převodce vůbec vlastníkem nebyl.

Vedle převodu, jak již v nadpisu bylo uvedeno, musí se rozeznávati také přechod vlastnictví podle výroku soudu nebo úřadu. O tom jedná § 197, jenž odkazuje na příslušné předpisy, které se na tyto výroky vztahují. Ovšem, jde-li o věci nemovité (počítajíc v to stavby podle § 192), třeba přechod práva vlastnického ve veřejných knihách uvésti v patrnost nebo — jak v závěrečné redakci bylo dodáno — uložiti listinu u soudu.

§ 198 přijal prvou větu § 442 obč. zák.

V § 199 převzat byl i § 443 obč. zák., jak jej navrhoval subkomitét, zejména se zmínkou o tom, že osobní závazky přecházejí na nového nabyvatele podle ustanovení o převzetí dluhu. Místo slova „břemena" užito širšího slova „závady".

Superrevisní komise řešila také případy střetů různých práv při vkladu. Již subkomitét, ačkoliv se o praktické řešení těchto střetů pokoušel, nenavrhl nějaké předpisy. Byl by musil tyto střety řešiti při různých právech. Ale případy těchto střetů nejsou časté. Superrevisní komise nepřijala tu také žádného ustanovení a odkázala řešení do práva knihovního.

§ 444 obč. zák. byl vynechán, poněvadž zánik práva vlastnického je jednak kryt převodem, jednak předpisy na jiných místech. Taktéž byly vypuštěny §§ 445 a 446 obč. zák.

K hlavě 10 (§§ 200 až 240).

Již subkomitét a také superrevisní komise připojila k vlastnictví předpisy o spoluvlastnictví, které se dosavad nalézaly v §§ 825 až 858 obč. zák. Komise podrobila povahu spoluvlastnictví podrobné úvaze. Při ní se vytklo, že jsou při spoluvlastnictví jednak rysy individualistické, pokud jde o podíl spoluvlastníků, jednak rysy kolektivní, pokud jde o spoluvlastnictví všech podílníků. Toto společné vlastnictví brání nebo alespoň mělo by brániti, aby vlastník podílu nenakládal se svým podílem takovým způsobem, že by tím disposise všech spoluvlastníků celou věcí bylo dotčena. Křiklavé případy toho druhu jsou, když vlastník podílu si svůj podíl tak zadluží, že celou věc pak nikdo nepřevezme. Ale kolektivních práv jednotlivých společníků je celá řada. Proto se práva spoluvlastníků dělí na dvě skupiny, na práva na podílu a na práva na společné věci. Vzhledem k společné věci poukázala teorie na vztahy, které zákonem nebývají řešeny, na př. zda při derelikci podílu spoluvlastníkova akreskuje jeho podíl ostatním spoluvlastníkům. Mnohá otázka, která by se snad řešila při společenství, které se opírá o smlouvu společenskou, jež je poměrem obligačním, vymyká se takovému řešení, jde-li o spoluvlastnictví, které se o takovou smlouvu neopírá. Důležitou je také otázka, zda spoluvlastnictví může býti hned zpředu omezeno časem. Superrevisní komise došla při těchto úvahách k východisku, že nejčastěji cestu ukazuje tu smlouva, podle které spoluvlastnictví vzniklo.

Při tom pojednávala superrevisní komise vzhledem k bytové tísni také o dělení domů na byty. Toto dělení vyskytuje se ve Francii. Je usnadněno tím, že není zde pozemkových knih a vlastnictví se nabývá smlouvou. Může se proto nabýti jisté reální části domu. Největší obtíže spočívají tu v úpravě společné správy (opravy domu, ústřední topení, placení daní, pojistného atd.). Musí býti svěřena zvláštnímu orgánu, jímž jsou důvěrníci jednotlivých nájemníků nebo jejich zvláštní zřízenec. K ulehčení bytové nouze byly i u nás takové poměry navrhovány. Měly býti uvedeny v soulad s naším pozemkovým zřízením. Navrhovalo se, aby se zřídily bytové knihy, kde by jednotlivé byty byly věcmi pro právní obchod, pro zcizení, zavazení i pro exekuci. Superrevisní komise rozhodla, že se formy pro toto řešení do občanského zákoníka přijímati nemají.

Superrevisní komise obnovila částečně v § 200 starý předpis § 825 obč. zák. o tom, kdo jsou spoluvlastníky. Za zdroj spoluvlastnictví uvedla smlouvu, poslední pořízení, výrok soudu nebo úřadu a připojila jinaké skutečnosti v zákoně uvedené, jako je na př. nález pokladu podle § 170. Tyto zdroje dle § 201 určují i práva a povinnosti spoluvlastníků. S malou změnou (»spoluvlastník« místo »podílník«) přijala superrevisní komise § 202 (§ 828 obč. zák.) podle návrhu subkomitétu. Superrevisní komise obnovila v § 203 starý § 829 o disposičním právu vlastníka jeho podílem a vytkla obsah tohoto disposičního práva co možná podrobně. Jako samostatný § 204 byla zařaděna druhá věta § 839 obč. zák.

Subkomitét shrnul systematicky jednotlivá práva spoluvlastníků a) na společné věci, b) na účtování a rozdělení užitků, c) na rozdělení společné věci. Superrevisní komise vrátila se k rozdělení občanského zákoníka. Nejprve se proto jedná o právu spoluvlastníka vzhledem k podílu, pak o právech a povinnostech spoluvlastníků vzhledem k společné věci, vzhledem k užitkům, závadám a zúčtování, a konečně vzhledem k rozdělení společné věci. První jejich právo mohlo by se podle dnešního nazírání označiti jako jejich právo individuální, druhá práva jako jejich práva společenská. Práva individuální pojala superrevisní komise do §§ 203 až 210. Byly převzaty s některými změnami z občanského zákoníka. Superrevisní komise mnoho uvažovala zejména o tom, do jaké míry může býti spoluvlastník uzavřenou smlouvou vázán setrvati ve společenství. Posléz se rozhodla, aby platila zde doložka rebus sic stantibus. Vyskytnou-li se poměry, že se nemůže spravedlivě žádati, aby se v společenství setrvalo, lze se domáhati jeho zrušení. Z poslední věty § 832 obč. zák. byl utvořen samostatný § 209, aby bylo více patrno, že se vztahuje jak k § 208, tak k § 207. Superrevisní komise připojila pak ještě zvláštní § 210, že obmezení disposičního práva vzhledem k některému podílu působí proti třetím osobám jen tehdy, když bylo vloženo do veřejných knih. § 210 jde nad § 145, že dopouští působnost omezení proti osobám třetím, i když nejde o osoby uvedené v druhé větě citovaného paragrafu.

Superrevisní komise nepovažovala za nutné, aby přijala předpis o derelikci spoluvlastnického podílu, poněvadž se takové případy v praksi velice zřídka vyskytují.

Při společenských právech rozdělily se paragrafy podle občanského zákoníka. § 211 (§ 833 obč. zák.) převzat byl s malou změnou. V paragrafu tom jedná se pouze o řádné správě a užívání. Většina hlasů, které se počítají tu, i při řešení jiných otázek, podle podílů, rozhoduje tu definitivně. V § 212 jedná se však o důležité změny, právě tak jako v § 834 obč. zák. Přehlasovaným dána byla proto účinnější sankce. Na místo práva spoluvlastníka, že může vystoupiti ze společnosti, položeno přesněji jeho právo domáhati se, aby se společnost zrušila. Sankce tato je však možná teprve tehdy, když se nedostane přehlasovaným jistoty za budoucí škody. Jistota dá se podle §§ 1212 až 1218. Vzhledem k rozdílným právním následkům dle §§ 211 a 212 bude se musiti při každém jednotlivém úkonu prejudicielně rozhodovati, zda tento úkon náleží do řádné správy nebo užívání. Vyskytnou-li se spory, bude potřebí, aby otázku rozřešil soud. V §§ 213 a 214 převzat byl § 835 obč. zák. se změnami, které jeho dosah mají učiniti jasnějším; osamostatněním druhé věty cit. § 835 obč. zák. se zdůrazňuje, že zásada její platí v případech druhé věty § 211, stejně jako když jde o důležité změny ve smyslu § 212. V § 215 byl převzat § 836 obč. zák. Soudní řízení podle §§ 213 až 215 je nesporné (čl. XXIX uvoz. a prov. předpisů).

§§ 216 a 217 převzaty byly podle občanského zákoníka (§§ 837 a 838). Při tom

projevila superrevisní komise mínění, že správcem společné věci může býti ustanoven i jeden ze spoluvlastníků, a je-li správců více, že rozhoduje mezi nimi většina hlasů podle hlav, nechť jsou spoluvlastníky čili nic. Sem nedosahuje poslední věta § 211. Superrevisní komise neustanovila zvláštní odměnu pro takového spoluvlastníka, který spravuje společnou věc pro druhé, poněvadž se tu vystačí všeobecnými pravidly (§ 1047).

V § 218 příhodně spojeny byly §§ 839 a 840 obč. zák. Paragraf tento obsahuje zásadní předpis, že se užitky dělí dle poměru podílů. Třeba děliti v příhodné době, a není-li dělení dobře možné, prodají se užitky ve veřejné dražbě. Podle návrhu subkomitétu (čl. 649 švýc. civ. zák.) připojila superrevisní komise § 219 o nákladech na správu a o závadách, které nesou spoluvlastníci podle poměrů svých podílů.

Superrevisní komise se také zabývala otázkou, zda se má každému ze spoluvlastníků dáti právo, aby samostatně hájil společnou věc proti třetím osobám, kde zejména nelze čekati na společný zákrok všech spoluvlastníků nebo kde některý z nich je nepřítomen anebo o věc se nestará. Uznala však obtížnost tohoto řešení. Mohlo by dojíti ke konfliktům mezi spoluvlastníky. I rozhodla se odkázati tu na § 216.

Za § 219 zařadila superrevisní komise § 220 o právu spoluvlastníka žádati počet, pozměniwší také rubriku před § 218 ve znění „vzhledem k užitkům, závadám a zúčtování". Co se týká doby, kdy lze zúčtování žádati, stál subkomitét na stanovisku, že může se zúčtování žádati kdykoliv, jakmile se důvěra pozbude, a mimoto, kdykoliv se užitky vyberou. Superrevisní komise toto právo časové omezila. Počtu lze se domáhati, jakmile se skončí spoluvlastnictví anebo období odpovídající povaze správy, a mimoto, když se vyskytnou důležité důvody. K tomu připojil se nový § 221, jenž odpovídá § 1200 obč. zák., pro případ nepoctivosti při vedení správy. Lze se tu domáhati počtu, i když spoluvlastník proti účetní závěrce nic nenamítal anebo když mu nepřísluší právo na účet, na př. proto, že se ho spoluvlastník zřekl, nebo podle nařízení zůstavitelova a t. p. Právo domáhati se účtu se nikdy nepromlčuje, ale zpravidla bude lze spatřovati souhlas s vedením správy, když se rozdělované užitky bez námitky přijímají.

O právech a povinnostech spoluvlastníků vzhledem k rozdělení společné věci jedná se pod zvláštní rubrikou. Již subkomitét zabýval se podrobně těžkými otázkami týkajícími se prodeje společné věci, když jeden z podílů spoluvlastnických je přetížen. Poněvadž při soudní dražbě dobrovolné přecházejí na nového nabyvatele všechny závady, tedy také přetížení jednoho ze spoluvlastnických podílů, navrhl subkomitét pro exekuční řád zvláštní likvidaci, při níž by přetížení jednoho podílu nebylo na újmu soudnímu prodeji celé věci. Také pro knihovní zákon odporučil poznámku rozdělení nebo prodeje společné věci, mající za účinek, že pozdější závady na některém spoluvlastnickém podílu nepřejdou při rozdělení na jednotlivé díly druhých vlastníků a při prodeji na společnou věc. Superrevisní komise podrobila otázky tyto zevrubným debatám. Prostředky, kterými se věc měla řešiti, měla při dělení býti subrogace reálního dílu za podíl (ideální) a při prodeji dražba s účinky dražby exekuční, takže by se zatížení do rámce nejvyššího podání musilo vtěsnati. Při tom obzvláště těžkou jevila se otázka, komu lze přiznati právo, aby exekuční dražbu navrhl. Kdyby to byl spoluvlastník, tak by vlastně rozhodoval jako vlastník o zástavách a jiných právech na svém podílu, na podílu ostatních spoluvlastníků a také na společné věci. Jakýmsi korektivem mělo býti, že by se bylo i zástavním věřitelům právo na dražbu přiznalo, kdyby na dělení společné věci se subrogací reálního dílu za podíl (ideální) se stejným knihovním zatížením přistoupiti nechtěli. Poněvadž řešení bylo příliš složité, sjednotila se superrevisní komise posléz na tom, že spoluvlastnictví se může zrušiti (§ 222) rozdělením společné věci na dílce stejné nebo penězi vyrovnané, případně se služebností pro některé dílce (§ 230). Při reálním dělení přikáže soudce na reální díl závady, které váznou na jednotlivých ideálních podílech (§ 226). Není-li věc dělitelná nebo jen se značným znehodnocením, může spoluvlastnictví býti zrušeno veřejnou dražbou (§ 231). Na tyto hlavní zásady připojeny byly pak předpisy vedlejší, obsažené v §§ 844 až 848 a) obč. zák., a to předpisy týkající se mezníků, společných listin (§ 232), služebnosti při dělení panujícího pozemku (§ 227) a

pozemku služebného (§ 228), pak závad knihovních (§ 225) a hranic rozděleného pozemku (§ 224), jakož i nabytí vlastnictví k jednotlivým dílcům knihovním zápisem (§ 223). Mluví-li se v § 224 o vyznačení nových hranic, rozumí se tím vyznačení odpovídající příslušným předpisům katastrálního zákona č. 177/1927 Sb. z. a n. Výraz „pozemek" v § 224 a v ustanoveních souvislých nekryje se však zcela s technickým pojmem vymezeným v § 4, odst. 1 kat. zák. a znamená zpravidla část přirozeného povrchu zemského ohraničenou hranicemi vlastnickými.

K §§ 222, 227, 228 a 229 navrhla superrevisní komise i příslušná formální ustanovení pro uvozovací a prováděcí předpisy (čl. XXX až XXXII).

Pod rubrikou „Rozhrady" byly přijaty ze starého tekstu podle návrhu subkomitétu, jen s některými menšími změnami, předpisy o vlastnictví nebo o spoluvlastnictví hranic (§§ 233 až 237 = §§ 854 až 858 obč. zák.). § 237 (§ 858 obč. zák.) byl doplněn ustanovením, jež pomýšlí na všechny případy, které dosavadním tekstem nebyly kryty. V uvozovacích a prováděcích předpisech je ustanovení o tom, že je možno spoluvlastnický poměr společných rozhrad vyznačiti ve veřejné knize — stane se to na listu A — (čl. XXXIII), jakož i ustanovení o řízení podle § 237 (čl. XXXIV).

Obnova a úprava hranic přijata byla v §§ 238 a 239 podle návrhu subkomitétu, jenž se celkem přidržel druhé částečné novely. Pochybné hranice určí soudce dle poslední pokojné držby. Je to držba, proti níž nemůže se podati exceptio vitiosae possessionis. Upraví-li soudce pochybné hranice, neprejudikuje se tím vlastnictví. Proto připojila superrevisní komise podle vzoru druhé částečné novely ještě k § 239 dodatek, že žaloba z lepšího práva zůstává vyhrazena. Takováto žaloba se promlčuje podle § 1349 ve třech letech. Ustanovení občanského zákoníka a druhé částečné novely o řízení při obnově a úpravě hranic byla zařaděna do uvozovacích a prováděcích předpisů (čl. XXXV až XXXVII).

Poněvadž se společenství může vyskytovati i při jiných věcných právech, zařadila superrevisní komise o tom zvláštní § 240.

K hlavě 11 (§§ 241 až 259).

Již subkomitét a také superrevisní komise zařadila do systému věcných práv nový jich druh „Stavební právo". Přímým podnětem k tomu byl zákon ze dne 26. dubna 1912, č. 86 ř. z., který zavedl stavební právo do rakouského zákonodárství. Nebyla to věc nová. Již v Římě sloužila takovým poměrům superficies. V středověku první domy povstaly na půdě městského pána, jemuž se platil zvláštní plat, zvaný v Čechách „purkrecht". V obecném právu zvala se tato práva „Platzrechte". Vlastník pozemku byl vrchní vlastník, vlastník domu byl podvlastník. Zákoníky na rozhraní 18. a 19. století měly o těchto poměrech své předpisy. Městskou svobodu tyto poměry zanikly. V Anglii ještě zůstaly. V Londýně ještě dnes větší část domů je vystavěna na cizí půdě. Ve Francii dala pařížská obec své pozemky za městskými hradbami k disposici společnosti, aby tam vystavěla činžovní domy, které po 77 letech připadnou obci do vlastnictví. Saský občanský zákoník z roku 1863 zkonstruoval právo toto pod jménem „Baurecht" a „Kellerrecht", které lze zcizovati, na dědice převáděti a do pozemkových knih zapisovati. Občanský zákoník německý zavedl tento institut pod jménem „Erbbaurecht" do práv věcných. Vytvořil z něho zvláštní jich druh. Nové právo mělo býti trvalé. Motivy zákoníka uváděly, že se dědičnou stavbou zatíží jenom malé parcely. Nebylo tu tedy žádné obavy, že by se vrátily staré poměry dvojitého vlastnictví, jaké byly při vázaném majetku selském. Také podle švýc. civ. zák. může právo stavební býti zapsáno jako každý pozemek do knih pozemkových. Je tu však konstruováno jako služebnost. Rakouský zákon z roku 1912 se od těchto konstrukcí podstatně odchýlil. Dopustil právo stavební pouze na pozemcích státu, země, okresu, obce, veřejných fondů, a vysloví-li zemský politický úřad, že zřízení práva stavebního odpovídá veřejnému zájmu, také na pozemcích kostelů, obročí, církevních ústavů nebo společností a obecně prospěšných ústavů. Obmezil je dále jen na minimální nebo maximální čas, nejméně 30, nejvýše 80 let. Toto časové obmezení bylo nutno z důvodů ústavních. Čl. 7 státního základního zákona ze dne 21. prosince 1867, č. 142 ř. z., zapověděl všechny poměry děleného vlastnictví, které by se nedaly vykoupiti. Byla obava, že bez maximální doby bylo by se stalo z práva stavebního vlastnictví dělené.

Od práva stavebního jak v Německu tak

i v zemích rakouských se čekalo, že zlevní byty, když se bude platiti nájem jen ze stavby a hodnota stavebního pozemku, zůstávajíc vyhrazena vlastníkovi, zůstane mimo nájemní kalkulaci. Naděje tyto zklamaly. Jen některá města německá práva tohoto užila. V zemích rakouských přišla válka, která zabránila, aby se stavební právo rozvinulo. Také byla nechuť k této novotě. Stejně málo lákalo, že stavební pozemek patří někomu jinému. Každý chtěl bydleti zplna ve svém. Německo přistoupilo k nové kodifikaci stavebního práva roku 1919. Obsah jeho uveden v zákoně, ale mohl býti smluvními předpisy rozhojněn. Je-li stavební právo vázáno na lhůtu a spadne-li stavba na vlastníka pozemku, musí dáti stavebníkovi odškodněnou.

Stavebním právem obohatily se formy věcného práva. Může býti zejména příhodné vlastníkovi, který nemá dostatečného kapitálu, aby svých pozemků stavebně využil. Může ho býti užito při poměrech pachtovních pro obytné i hospodářské budovy pachtýře. Mohou ho užíti při tísni bytové ve velkém stylu obce, odpomáhajíce okamžité bytové nouzi s nadějí, že jim pak podle uzavřených smluvních výhrad po určité době vystavěné budovy připadnou.

Subkomitét vybudoval právo stavební na nových základech, než na kterých spočívalo podle zákona z roku 1912. Bylo propuštěno pro všechny pozemky a jen s tím časovým obmezením, které si strany samy určí. Jeho nápad na vlastníka měl se díti proti odškodněné, aby se stavělo pečlivě a až do poslední chvíle se konaly potřebné stavební opravy. Do vůle vlastníka pozemku bylo položeno, jakým způsobem chce obmeziti právní disposici stavebníkovu zcizením nebo zavazením. Právo stavební může býti z veřejných knih vymazáno pouze s výhradou závad. O právu stavebním platí všechny předpisy, které platí o budovách.

Superrevisní komise návrh subkomitétu schválila, ale přece ve velice podstatných směrech se od něho odlišila, zvláště také v terminologii. Aby výraz „stavební právo" mohl zůstati vyhrazen pro soubor stavebních řádů a norem s nimi souvisících, rozhodla se komise v závěrečné redakci pro název „právo stavby", protože výraz „právo ke stavbě", jehož užil na př. § 25 katastrálního zákona, se jí zdál málo výstižný.

Komise připustila právo stavby jen jako závadu dočasnou (§ 245). Naše knihovní zřízení, spojujíc na listu A různé parcely v jedno knihovní těleso a podrobujíc je na listu B vlastnictví některé osoby, jest klasicky jednoduché. Na listu C vyskytují se jen časové závady, jak je hospodářský koloběh v různém čase přivede a zase odvede. Nějaké trvalé zatížení až snad na závady nepříliš tíživé jest mu cizí. Právo stavby ujímalo by vlastně část knihovního tělesa vlastníkovi trvale. Není si to přáti. Také snaha bydleti ve svém je tou měrou vžilá v obecenstvu, že by se nedoporučovalo, aby se vlastníkovi pozemku vlastnictví jeho chránilo a těm, kdo mají na pozemku stavbu, odpíralo. Přes to však, že právo stavby nemůže býti než právem dočasným, nepokládala superrevisní komise za vhodné vytknouti podle vzoru zákona z r. 1912 minimální a maximální dobu jeho trvání a časové omezení bylo dáno do rukou stran, a to tak, že konec práva stavby musí býti patrný z knihovního zápisu. Superrevisní komise se domnívá, že sociální život nejlépe si dovede určiti hranice trvání.

Když se právo stavby konstruovalo jako časové, tím přirozeně stalo se méně způsobilým objektem pro zástavní úvěr. Skončením času, na který bylo právo stavby zřízeno, zanikají také všechny závady, které na něm byly zapsány. Ale toto obmezení úvěru je jen zdánlivé. Ukládá pouze tomu, kdo jej poskytne, aby svůj umořovací plán tak založil, aby v nižádném případě nepřišel ke škodě.

Jiný důsledek této časovosti práva stavby byl, že původní doba, na kterou bylo právo stavby zřízeno, nemůže býti prodloužena, ledaže by k tomu daly svolení ty osoby, které na nemovitosti právem stavby zatížené v pořadí za tímto právem stavby jsou zapsány (§ 248). Právo stavby nemůže býti také před touto lhůtou vymazáno, ledaže dají k tomu svolení i ti, kdo na něm mají svá práva zapsána. Provede-li se tedy výmaz práva stavby, může se tak státi jen s výhradou těchto práv. Právo stavby trvá tedy vzhledem k těmto závadám ještě dále. Oprávnění budou moci od vlastníka požadovati to, čeho se dříve mohli domáhati na stavebníku (§ 250).

Časovost má ještě dále ten důsledek pro samého vlastníka, že může právo stavby na sebe nebo na jinou osobu převésti, zřekne-li

se před uplynutím lhůty první stavebník svého práva stavby (§ 249). Jde tu o přiměřené užití zásad, které třetí částečná novela a po ní osnova zavedly do práva hypotekárního.

Superrevisní komise připojila, že vlastníku pozemku přísluší právo předkupní na právo stavby a naproti tomu stavebníkovi právo předkupní na pozemek, který je právem stavby zatížen. Toto právo přísluší i nástupcům vlastníka a stavebníka.

Superrevisní komise zachovala jinak některé předpisy již dřívějšího zákona rakouského z roku 1912, tak podmínku, že právo stavby nemohou předcházeti žádné závady (§ 244) a že nemůže býti omezeno rozvazovací výminkou (§ 247). Stejně podle tohoto zákona určila hlavní právní význam práva stavby, t. j. že stavebník má vzhledem k stavbě postavení vlastníka, vzhledem k pozemku, na nějž se právo stavby vztahuje, postavení požívatele (§ 251). Právní povaha práva stavby je vymezena v § 243. Co se týká stavby zřízené na základě práva stavby, opouští § 243 příliš umělou konstrukci § 6, odst. 1 zákona z r. 1912, ale přijímá myšlenku tohoto zákona, že zřízená stavba není věcí samostatnou a že tedy sama o sobě nemůže býti předmětem exekuce. Jinak ale se mají na stavbu vztahovati všechny předpisy o nemovitostech, počítajíc v to předpisy práva finančního.

Podle subkomitétu a struktury práva stavby dle práva německého přijala superrevisní komise předpis, že i již zřízených staveb může býti pro právo stavby užito (§ 241, věta 2) a že úmluva stran může práva i povinnosti účastníků stanoviti jinak v mezích zákonem dopuštěných (§ 259), ale úmluva tato, má-li působiti proti třetím osobám, musí býti do knih vložena (zápis takové úmluvy do knih je podle § 259 možný, i když by knihovní právo na podobné zápisy nepomýšlelo), dále že může býti úmluvou stavebníkovi uloženo, aby stavbu do určité doby provedl (§ 252). Může to býti v zájmu vlastníka, který chce pro sebe získati ze stavebního pozemku rentu při stoupajícím stavebním ruchu. Přijata byla povinnost vlastníkova, aby dal stavebníkovi při skončení práva stavby náhradu. Výše náhrady může býti ve smlouvě stanovena. Superrevisní komise k tomu připojila, že náhrada činí polovici hodnoty, kterou té doby stavba má, není-li úmluvy mezi stranami (§§ 256, 257). Práva váznoucí na právu stavby postihují náhradu právem zástavním (§ 258). Stavební plat, který se platí vlastníkovi stavebního pozemku, musí býti napřed přesně určen, a záleží-li v opakujících se dávkách, nelze jich výměru a splatnost určovati podle nejistých událostí budoucích (§ 3, odst. 2 zákona z r. 1912). Tento stavební plat může býti jako reálné břemeno na právu stavby zajištěn (§ 246). Právo stavby může se ovšem také poskytnouti úplně bezplatně.

Právo stavby se chrání stejně jako právo vlastnické (§ 255).

Do uvozovacích a prováděcích předpisů byly jako čl. XXXVIII až XLIII přijaty předpisy o zřízení vložky pro právo stavby, o řízení při tom a o exekuci na stavební pozemek. Jsou to celkem §§ 5, 13, 14 a 11 zákona z r. 1912.

K hlavě 12 (§§ 260 až 324).

Teorie mnoho namítá, že pojem služebnosti není jednotný. Služebnosti pozemkové mají svůj zvláštní ráz, který je podstatně liší od služebností osobních. Přes to jsou zde některé styčné momenty. Superrevisní komise setrvala proto na pojmu občanského zákoníka.

Pojem služebnosti stanovil se co nejšíře, aby mohl krýti jich rozmanitý obsah. Superrevisní komise proto označila služebnost jako užívací právo ve prospěch jiného, které věc zatěžuje.

Již subkomitét přijal předpis, že vlastník sám může na svém pozemku pro jiný svůj pozemek zapsati služebnost. Je to t. zv. vlastníkova služebnost, o jejíž teoretické vybudování má zásluhu švýcarský právník Huber (Eigentümerdienstbarkeit, Festschrift der Fakultät Bern für Fitting, 1902). Švýcarský civilní zákoník přijal pak o ní v čl. 733 výslovný předpis. Subkomitét chtěl tím vlastníkovi umožniti, aby již napřed upravil poměry mezi jednotlivými pozemky, než do rukou cizích přijdou. Stane se tím zbytečným obtížné jednání se stranami, když se podobné poměry při zcizování pozemků mají teprve zakládati. Tato úprava může se zejména týkati vodovodů, kanalisace, elektrického vedení, zápovědi zastavění, zápovědi podniků souseda obtěžujících a pod. Superrevisní komise to schválila (§ 261).

Subkomitét i superrevisní komise setrvaly na dosavadním pojmu služebností pozemkových. Jejich podstatný znak zůstává, aby se jich užívalo k většímu prospěchu a pohodlí některého pozemku. Není-li při služebnosti těchto znaků, není to služebnost pozemková, nýbrž služebnost osobní. Služebností osobní jest každá jiná služebnost, která nemá znaku služebnosti pozemkové. Také staré rozdělení služebností na polní a domovní zůstalo (§ 262), ale vypouští se nevhodné kriterium, že rozhoduje povaha pozemku panujícího.

Při výpočtu obvyklejších druhů služebností domovních vypustila superrevisní komise služebnost vedení kouře sousedním komínem a nepraktickou již služebnost, že soused své stavení nesmí snižovati, jakož i zmínku o zapuštění krokve do cizí zdi. Jinak zůstala při tekstu subkomitétu, pozměnivši jen některá jednotlivá slova. Nově připojila k č. 4 služebnost sklepu. Při služebnostech polních vypuštěno (§ 477 obč. zák.) právo honby, rybolovu a čižby a používání lesa, poněvadž se tato práva pořádají jinými zákony. Při § 266 vsunuta byla spojka „zejména", aby se naznačilo, že i služebnosti osobní mohou býti rozmanité, nikoli jen užívání a požívání. Z § 478 obč. zák. vypustilo se právo bydlení, protože nesprávně bylo koordinováno služebnosti užívání a požívání. Právo bytu může býti služebnost užívání nebo požívání.

Vzhledem k druhé větě § 262 škrtnut byl v osnově z r. 1931 předpis o nepravidelných služebnostech (§ 479 obč. zák.). Při závěrečné redakci převládl však názor, že dotčená druhá věta § 262 je málo výrazná a že praktickému užívání zákoníka poslouží, vyjádří-li se myšlenka § 479 obč. zák. zcela jasně. Bylo proto v § 318 (t. j. za předpisy o osobních služebnostech) ustanovení o služebnostech nepravidelných restituováno a doplněno vykládacím pravidlem, že v pochybnosti třeba míti za to, že strany chtěly zříditi služebnost pozemkovou a nikoliv jen osobní.

Pod rubrikou „Nabytí služebností" zařaděn byl předpis o tom, na jakém právním důvodu se služebnost zakládá (§ 267) a že je třeba ve všech případech zápisu do veřejných knih, při pozemcích do knih veřejných nezapsaných a stavbách dočasných uložení listiny u soudu (§§ 268, 269).

Superrevisní komise, přihlížejíc k § 43 patentu č. 130/1853 ř. z., připojila nový § 270 o lesních služebnostech. Nelze jich nabýti vydržením, jen smlouvou, posledním pořízením nebo výrokem soudu nebo úřadu, bylo-li příslušným úřadem prohlášeno, že se srovnávají s potřebami polního nebo lesního hospodářství. Tyto služebnosti mohou býti zřízeny jen jako vykupitelné, ale podmínky výkupu musí býti již napřed určeny.

Pod převzatou rubriku „Právní poměry ze služebností" zařadily se §§ 271 až 276 (§§ 482 až 486 obč. zák.). Superrevisní komise konstatovala při tom, že pouze nějaké vedlejší plnění může býti vlastníkovi při služebnosti uloženo. Nepokládala však za nutné, aby podle švýc. civ. zák. (čl. 730) výslovně to bylo uvedeno, poněvadž vystačí se tu s § 272 (§ 483 obč. zák.), který ukazuje na výjimečné případy, kde i vlastník při služebnosti něco konati je povinen. Při § 272 (§ 483 obč. zák.) pozměněna byla poslední věta, která se týkala práva vlastníkova, aby se vzdal služebné věci, když nechce nésti náklad na její udržování. Uznalo se, že předpis tento jde příliš daleko. Musí postačiti, že se vlastník vzdá pouze užívání své věci. Znění bylo upraveno tak, aby vyjadřovalo, že vlastník služebné věci má volbu mezi přispíváním na udržovací náklady a vzdáním užívání. Superrevisní komise setrvala na zásadě, platné o služebnostech (§ 273 = § 484 obč. zák.), že nesmějí býti rozšiřovány. Pokládala také za nedovoleno, aby vlastník věci služebné směl tuto věc nějakým způsobem měniti, aby mu služebnost byla méně obtížná. Připojeno bylo ustanovení, že rozhoduje potřeba panujícího pozemku, není-li míra služebnosti určena.

Subkomitét navrhl při § 485 obč. zák. zvláštní předpis pro případ, že se služebnost přenese jen na určitý dílec nemovitosti, která byla společná a která se rozdělila. Poněvadž se předpis o tom pojal do hlavy o spoluvlastnictví, nebyl zde přijat. Superrevisní komise obnovila částečně původní znění tohoto paragrafu (nyní § 274). Konstatovalo se tu, že může dojíti k změnám jak na pozemku služebném, tak i na panujícím. Musilo se proto vypustiti citování § 847 obč. zák., který se vztahuje pouze na pozemek služebný. Stanovilā se tu zásada, že služebnost nelze ani na jiný pozemek přenésti a osobní služebnost s jinou osobou spojiti. Z § 485, věty 1 obč. zák.,

bylo vypuštěno slovo „svémocně", aby oba případy této věty byly sobě na roveň postaveny, takže ani služebnost pozemkovou nelze spojiti s jiným panujícím pozemkem dohodou. Toliko pro užívací práva na prostor pod povrchem bylo dopuštěno, aby se mohla zříditi jako zcizitelná a dědičná. § 485 obč. zák. rozdělen byl na dva paragrafy, §§ 274 a 275. Zvolenými slovy posledního paragrafu chtělo se pak jasně vyjádřiti, co již v původním § 485 obč. zák. stálo, že žádné faktické změny na služebné věci nebo na panujícím pozemku, ani jiný druh hospodaření na tomto pozemku nemohou obtíž služebnosti zvětšiti. Při tom užilo se sice slov, že se těmi změnami „služebnost nemění", ale tím se míní právě tato obtíž služebného pozemku, poněvadž jinak může býti změna dosti značná. Připojením nového pozemku ke knihovnímu tělesu na př. rozšíří se služebnost knihovně i na tento pozemek. Odtrhne-li voda kus služebného pozemku, změní se rozsah služebnosti. Přes to všechno bude se však musiti vždy hleděti jen ke konkretnímu obsahu služebnosti.

Superrevisní komise zůstala při dřívějším § 486 obč. zák. (§ 276), že na témže pozemku může býti několik služebností, není-li to na újmu služebnostem starším.

Při jednotlivých druzích služebností bylo poukazováno na právo na Slovensku, kde právní obyčej služebnosti místně různě vytváří. Než předpisy, které jsou podle zákona ius cogens, jsou tolik na prospěch věci (na př. § 499 obč. zák. — § 289 osnovy — o vyloučení nečistého dobytka z pastvy), že nemohou ani na Slovensku naraziti.

S malými změnami (vypuštěn byl předpis o komínu) byl přijat § 277 (§ 487 obč. zák.). Při služebnosti okna (§ 278) vypuštěna byla věta o náhradě škody jako samozřejmá, poněvadž se škoda hradí podle obecných předpisů o náhradě škody. V § 279 přijat byl s malou změnou („smí" místo „může") předpis o služebnosti okapu, taktéž v §§ 280, 281 (§§ 490, 491 obč. zák.) předpis o právu na svod dešťové vody.

Při služebnosti stezky, průhonu dobytka a cesty vozové v § 282 (§ 492 obč. zák.) rozšířil již subkomitét právo stezky i na osoby třetí, které od oprávněného nevolány k němu docházejí. Již prakse (rozhodnutí Sb. n. s. č. 3549) rozšířila dosavadní předpisy i na nájemníky. Je samozřejmé, že právo přicházeti zahrnuje v sobě i právo od oprávněného odcházeti. Výklad služebnosti stezky v § 283 (§ 493 obč. zák.) a služebnosti cesty v § 284 (§ 494 obč. zák.) byl zjednodušen. Při tomto posledním paragrafu upraven byl tekst takovým způsobem, aby vlastník přispíval na cestu, mosty a lávky, když jich sám užívá; jde tu jen o užití zásady vyjádřené v § 272, takže vlastník, nechce-li přispívati, by mohl své užívání pustiti. Cestou se rozumí v § 284 i stezka i vozová cesta. Předpis o ploše zmíněných služebností byl přijat v § 285 (§ 495 obč. zák.) dle návrhu subkomitétu, ale bylo vypuštěno jako samozřejmé ustanovení, aby při neshodě stran rozhodoval soudce o poloze plochy pro výkon těchto služebností. S malou stylistickou změnou byl převzat § 286 (§ 496 obč. zák.) o přístupu k cizí vodě, na niž má někdo právo. Přiměřeně upraven byl také § 287 (§ 497 obč. zák.) o zbudování a udržování potřebného zařízení pro svádění vody přes cizí pozemek.

V předpisech o právu pastvy (§§ 288 až 293) převzaty jsou v zásadě §§ 498 až 502 obč. zák. Z pastvy se novým zněním § 289 vylučuje také všechen dobytek nebezpečných vlastností; další omezení týkající se vyhánění dobytka (na př. že dospělý samčí dobytek hovězí a vepřový má býti pasen odděleně) mohou býti dána zvláštními předpisy, na které § 289 i. pr. odkazuje. Poslední věta § 502 obč. zák. byla osamostatněna jako § 293, aby zdůrazněna byla povinnost náležitého dozoru, také co se týká zabránění škodám, které by dobytek osoby ze služebnosti oprávněné mohl způsobiti ostatnímu dobytku, s ním zároveň pasenému. V § 294 je obnoven § 503 obč. zák., který v osnově z r. 1931 byl vypuštěn; rozumí se, že vykládací pravidlo tu obsažené nemůže býti v rozporu s předpisy lesní policie atp.

Při osobních služebnostech, užívání a požívání, hleděla superrevisní komise i zvoleným tekstem § 295 (§ 504 obč. zák.) a § 300 (§ 509 obč. zák.) vytknouti jejich rozdíly i mimo jejich podstatné znaky (užívání k vlastní potřebě a požívání bez omezení). Požívatel smí změniti i podstatu věci (pole v zahradu), uživateli to však není volno. Požívatel se rovná, co se týká nákladu na věc, jednateli bez příkazu nebo poctivému držiteli (§ 308 = § 517 obč. zák.). O uživateli však takového předpisu není. Uvážilo se také, že povaha osobních služebností, jak se v osnově volila, nesnese dobře,

aby se konstruovaly jako osobní služebnosti vlastníkovy, a že ani praktická potřeba toho nevyžaduje.

Superrevisní komise nepřistoupila na podnět, aby se pořad služebností osobních změnil a služebnost požívání postavila jim v čelo. Jsouť v sledu jednotlivých paragrafů zařaděny některé (§§ 510 a 520 obč. zák. = §§ 311 až 315 osnovy), vztahující se na obojí druh služebností.

Předpisům o užívání dal se nadpis „Právo užívací", předpisům o požívání nadpis „Právo požívací".

Při § 296 (§ 505 obč. zák.) vymýtila superrevisní komise zmínku o „stavu", k němuž se má při výkonu služebnosti užívání přihlížeti. Tato zmínka se jí zdála býti pro dnešní dobu antisociální a nedemokratická. I zvoleno bylo místo toho slovo „povolání". Podle toho byl upraven i § 297 (§ 506 obč. zák.). § 298 (§ 507 obč. zák.) byl zjednodušen.

Slova § 508 obč. zák. „in gutem Stande" přeložil subkomitét „v upotřebitelném stavu". Superrevisní komise vrátila se však v § 299 k původnímu tekstu. Musí se hleděti k objektivně dobrému stavu, nikoli k subjektivní upotřebitelnosti, větší u chudáka a menší u bohatce. Závěrečná slova jsou upravena stejně jako závěr § 272.

V § 300 (§ 509 obč. zák.) změněn byl poněkud návrh subkomitétu, a to zejména tak, že z předpisu o šetření podstaty byl utvořen samostatný § 302. V §§ 301 až 308 (§§ 511 až 517 obč. zák.) byly zařaděny předpisy o právech a povinnostech požívatelových podle návrhu subkomitétu. Bylo v nich přihlíženo k hornímu zákonu co do užitků, které se při těžení vlastníkovi přisuzují. Proti zmínce o pokladu se namítalo, že je archaistická. Superrevisní komise však tuto zmínku v § 301 ponechala, nechtějíc přiznávati požívateli zisky, na které se při zřizování práva požívacího nemyslelo. Vedle § 170 o pokladu cituje se však také § 172 o přírodninách vědecké hodnoty.

§ 512 obč. zák. doplnil subkomitét tím, že požívatel má nésti také anuitní splátky z pohledávek. Stanovila to již některá dřívější rozhodnutí a odpovídá to povaze věci. Placení anuit náleží do řádné správy. Má je tedy obstarati ten, kdo má užitek z věci. Bylo by nespravedlivé ukládati vlastníkovi placení i těchto malých kapitálových splátek, nemá-li z nemovitosti pražádného užitku. Superrevisní komise to schválila. Ukázala při tom na § 300, dle něhož je stranám volno, aby smluvily něco jiného. Předpis § 512 obč. zák. (§ 303) nemění ovšem nic na poměru mezi vlastníkem pozemku jako dlužníkem a jeho věřitelem. Věřitel může anuity dobývati na vlastníkovi, kterýž bude míti pak postih na požívateli. Kdyby se anuity zvýšily, než jaké byly v čase, kdy se právo požívací zřídilo, nepůjde to ovšem na vrub požívatele. Věta o veřejných dávkách byla z § 512 obč. zák. vypuštěna, poněvadž jsou o tom předpisy v zákonodárství daňovém. Na § 512 obč. zák. provedeny pak byly některé stylistické změny.

§ 304 (§ 513 obč. zák.) doplnil již subkomitét, uloživ požívateli, aby nesl také náklad pojištění proti obvyklým škodám, nikoliv ovšem proti škodám mimořádným, jako zemětřesení atd. Superrevisní komise to schválila. Provedla na tekstu jen některé změny na prospěch věci. Tak škrtla archaistický výraz, že má požívatel udržovati věc jako dobrý hospodář, protože není důvodu ukládati vyšší dbalost, než jaká jest uložena v předpisech obecných. Uložila mu také obyčejné náklady udržovací. Jiné změny byly povahy stylistické.

§ 305 (§ 514 obč. zák.) o provedení nutné stavby vlastníkem přijat byl podle návrhu subkomitétu. § 306 (§ 515 obč. zák.) vzhledem k jeho protikladu v § 307 (§ 516 obč. zák.) co do staveb, které nejsou nutné, superrevisní komise přijala, vypustila však závěrečná slova § 515 obč. zák., takže tím vlastníkovi žádná zodpovědnost nevzejde, neprovede-li sám nutnou stavbu. Nemůže se ukládati vlastníkovi provedení stavby, když to jde nad jeho síly a když účel by nebyl jiný, než aby požívatel mohl své právo zase nerušeně vykonávati. § 307 (§ 516 obč. zák.) byl příhodně změněn. Požívatel nedává svolení ke stavbám, které nejsou nutné. Musí je snášeti, když se jeho právu nestane újma nebo když se mu hradí škoda. V § 308 (§ 517 obč. zák.) přijat byl pro zlepšení věci požívatelem starý předpis. Pro náklad ze záliby byl tento paragraf připodobněn § 117. Požívateli hradí se tento náklad jako poctivému držiteli. V § 309 (§ 518 obč. zák.) vypuštěna byla první věta a druhá byla přiměřeně upravena. § 310 (§ 519 obč. zák.) přijat byl podle návrhu subkomitétu. Slova „stojaté plody" nahrazena však byla slovy „plody neoddělené". § 310 byl doplněn podle vzoru § 1056 obč.

zákoníka pro Německou říši, aby byla rozhodnuta otázka v dosavadní nauce i judikatuře sporná.

Nato pod rubrikou „3. Společná ustanovení" zařaděny byly předpisy, které se vztahují jak na právo užívací, tak na právo požívací. Proto až zde zařaděn byl § 510 obč. zák. jako § 311. Při tomto paragrafu uvážila superrevisní komise, že se užívání nebo požívání věcí zuživatelných samo o sobě nevyskytuje, nýbrž jen užívání nebo požívání celých majetkových mas, k nimž náležejí však i hotovosti nebo jiné zuživatelné věci. Při tekstování odklidily se jisté nepřesnosti. Nemůže býti předmětem užívání nebo požívání hodnota, která je vlastností věci. Tekst přizpůsoben byl proto předpisům o zápůjčce. Ježto uživatel nebo poživatel má povinnost vrátiti stejné množství věcí téhož druhu, bylo ustanovení omezeno na zuživatelné věci zastupitelné. Poslední věta § 510 obč. zák. o jistině vložena však byla do následujícího § 312, který — stejně jako §§ 313 a 314 — byl přijat z návrhu subkomitétu. Superrevisní komise však nepřevzala do § 314 z návrhu subkomitétu druhou větu třetího odstavce, že soudní krok, o kterém podle § 313 již bylo rozhodnuto, že má býti proveden, mají učiniti věřitel a uživatel nebo poživatel společně anebo jeden za oba. Jinak byly schváleny tyto paragrafy jen s některými změnami. Rozhodnutí soudní podle § 313 děje se řízením nesporným (čl. XLIV uvoz. a prov. předpisů). § 314 rozlišuje dlužníka ochotného platiti a toho, na kterém splacení je třeba vymáhati. Nato zařaděn byl § 315 (§ 520 obč. zák.) o jistotě, kterou uživatel nebo poživatel má vlastníkovi dáti, je-li podstata ohrožena, a dále o tom, že věc za slušné odbytné má býti puštěna vlastníkovi, nedá-li se jistota. Podle konkursního a odpůrčího řádu třeba posuzovati, zda se tyto akty mohou vzíti v odpor.

Nato pod rubrikou „4. Služebnost bytu" zařaděny byly §§ 316 a 317 (§§ 521, 522 obč. zák.) podle starého znění jen s přesnější formulací, v jaké formě může býti služebnost bytu zřízena.

O § 318 srv. výše u § 262.

Subkomitét rozšířil právo žalobní ze služebností, jako je má vlastník nebo ten, kdo vlastnictví vydržuje. Superrevisní komise vytkla stručně v § 319 (§ 523 obč. zák.), že k ochraně práva ze služebnosti slouží žaloby obdobné žalobám z vlastnictví a z domnělého vlastnictví.

Pod rubrikou „Zánik služebností" se zařadila jednak všeobecné, jednak zvláštní ustanovení. Ve všeobecném ustanovení § 320 byl převzat § 524 obč. zák.

§ 321 rozšířil § 525 obč. zák. také na služebnosti osobní a zaměnil závěr § 525 obč. zák. výrokem, že přechodná nemožnost výkonu služebnosti nezpůsobí její zánik. Otázku, zdali jde o přechodnou nemožnost výkonu či o trvalou změnu služebné věci, musí arci rozhodnouti soudce.

Superrevisní komise byla si vědoma, že faktické změny způsobí podle § 321 zánik služebnosti, že však služebnost, ačkoliv zanikla, zůstane i nadále knihovně zapsána. Tomuto částečnému průlomu do knihovního zřízení nelze se vyhnouti. Zrušením služebnosti získá se nárok na zrušení knihovního zápisu. Knihovní stav nemůže býti významný ani při poctivosti nabyvatele panujícího pozemku při jeho důvěře v pozemkovou knihu. Touto důvěrou nelze napojiti pramen, který zplna vyschl. Při tom se uvažovalo o výkupu služebností. Superrevisní komise uznala tento výkup v tom případě, je-li zde změnou poměrů hrubý nepoměr mezi obtíží služebného pozemku a výhodou pozemku panujícího nebo vůbec mezi břemenem služebnosti a výhodou, kterou poskytuje.

§ 322 (§ 528 obč. zák.) byl převzat, ale formulován tak, aby z něho bylo jasno, že jde o předpis vykládací.

§ 527 obč. zák. byl škrtnut, ježto jde v podstatě o ustanovení práva knihovního.

Beze změny byl schválen § 323 (§ 526 obč. zák.) o sjednocení panujícího a služebného pozemku v jedné osobě. Služebnost takto nezaniká. Je to shodno také s vlastníkovou služebností, jak ji přijala superrevisní komise. Při § 324 (§ 529 obč. zák.) byla třetí věta o rodinných služebnostech vypuštěna, poněvadž vytvářela z rodiny jakousi právnickou osobu a dopouštěla možnost jakýchsi rodinných fideikomisů. Jinak byl tento paragraf přijat. § 530 obč. zák. byl vypuštěn, poněvadž se vztahoval na renty, o nichž jsou příhodné předpisy při reálných břemenech.

K hlavě 13 (§§ 325 až 371).

Při zástavním právu bylo se již subkomitétu a také superrevisní komisi zabývati

otázkami dosavadního právního vývoje, ale také potřebami hospodářského života, které si nových forem žádaly, jichž v domácím zákonodárství nebylo. Mnohá otázka zasahovala tu hluboko i do samého pojmu práva zástavního. Důležitá novota jak subkomitétu, tak i superrevisní komise v osnově z r.1931 bylo zavedení rejstříkového práva zástavního pro podniky a závody. Moderní doba vytvořila v podnicích a závodech věci obzvláštní hodnoty. Mnohé kapitály jsou v nich investovány. Ode dávna jako podniky obchodní byly také předmětem zcizení pod firmou. Exekuce vymáhajícího věřitele hledala v nich svou úhradu. Ale pro úvěr hypotekární, kterého byly schopny i dosti malé pozemky, poněvadž v pozemkové knihy byly zapsány, nepřiznávala se podnikům a závodům zástavní způsobilost, poněvadž nebylo pro to zákonné formy. Subkomitét a superrevisní komise chtěly tomu odpomoci zastavením podniků a závodů ve zvláštním zástavním rejstříku. Není to nic nového. Ve Francii již zákon ze dne 1. března 1898 doplnil článek 2075 Code civil a zákon ze dne 17. března 1909 v tom pokračoval. Obchodní podnik (le fonds de commerce) je možno zastaviti zápisem do rejstříku, který se vede v tamní soudní kanceláři. I jiné státy mají nebo připravují pro takovéto zastavení své zákony (osnovy). Podnik a závod při rychlém koloběhu svého zboží a svých tovarů nejsou sice takovou stabilní úvěrovou jednotkou jako nehybný pozemek. Než hodnota zhuštěná v podniku a závodu volá po tom, aby se jí mohlo využíti pro úvěr i zastavením podniků a závodů. I zde by musila býti důvěra v podnik a závod jako při osobním úvěru k osobě podnikatele, ale zastavení podniku a závodu bylo by veliké „plus" proti dnešnímu stavu, kde musí postačovati pouze důvěra osobní bez zajištění reálního. Úvěr sám nemá za svůj hlavní cíl úhradu, která při každé exekuci, také při podniku, znamená hospodářskou katastrofu. V tisíce případech pomáhá úvěr hospodářskému rozvoji. To mělo býti i účel rejstříkového práva zástavního. Nebylo určeno pro velkozávody a velkopodniky. Ty opatří si peníze rozmnožením akcií a bankovními koncerny. Rejstříkový úvěr byl určen hlavně pro střední podniky, které pro nedostatek formy dosavad úvěrové schopnosti postrádají. Navrhovaná instituce rejstříkového práva zástavního nebyla však ani v kruzích, pro něž byla tato forma úvěru především tvořena, přijata sympaticky; vyslovovány byly zvláště pochyby, zda živý organismus podniku, jehož prosperita a tím i hodnota tolik závisí na hospodářských poměrech, skutečně bude věřiteli takovou jistotou, že by úvěr rejstříkovým právem zástavním podložený mohl býti pro dlužníky podstatně výhodnější než úvěr osobní, a projeveny byly i obavy, že podmínky osobního úvěru — který i po zavedení rejstříkového práva zástavního byl by pro podnikatele zpravidla nezbytný — by se jen ztížily a zhoršily. V meziministerském řízení požadováno bylo proto škrtnutí příslušných předpisů osnovy z r. 1931 a vláda to schválila. Tím není řečeno, že by otázka zastavení podniků nebo závodů zvláštní případnou formou měla býti považována za nadobro pohřbenou. Z kruhů některých podnikatelů, zvláště zemědělských pachtýřů, se po nějaké podobné formě stále volá. Ale věci ty bude lépe ponechati zvláštnímu zákonu.

Předpisy občanského zákoníka o zástavním právu byly často dosti kusé. Dotýkaly se namnoze jen zřizování zástavního práva mezi stranami. Nechávaly stranou mnohé jiné předpisy, kde zástavní právo proti vůli dlužníkově, na př. exekucí, vznikalo. Jak subkomitét, tak superrevisní komise, nechtějíce rušiti systém občanského zákoníka, zůstaly tu při smluveném právu zástavním. Přes to ustanovily se podstatné znaky práva zástavního tak široce, aby jimi bylo kryto jak smluvené právo zástavní, tak i všechno jiné právo zástavní, které vzniká podle předpisů jiných.

Superrevisní komise vytkla proto v § 325, že splnění všech závazků může býti zajištěno zástavním právem. Jakkoli zástavní právo může býti realisováno jen při plnění peněžitém, volila se přes to slova „splnění závazků", poněvadž pohledávka nepeněžitá může býti v budoucnosti změněna v pohledávku peněžitou. Konečně i jiné závazky, na př. různé plnění pachtýřovo, nebo plnění při smlouvě o dílo, mohou býti zajištěny právem zástavním. Volila se pasivní forma „může býti zajištěno", poněvadž toto zajištění se může díti jak podle smlouvy, tak i v řízení exekučním nebo správním. Tyto všechny případy zahrnuje slovo „zástava" v druhé větě § 325. Může vznikati z vůle stran nebo z úřední moci. Superrevisní komise mimo tyto pojmové znaky práva zástavního neodkazuje k nijakým jiným

předpisům, podle nichž právo zástavní vzniká. Je jich celá řada. Mnohé z nich již platí a mnohé se teprve v nových zákonech zavádějí.

Jako předmět zástavního práva se ustanovila v § 325 každá „věc", která je v právním obchodě. Jsou to všechny věci uvedené v hlavě o věcech, tedy i práva. Jednotlivé věci se uvedly ještě zvláště v §§ 327 až 333. Tím ovšem není počet jich vyčerpán. Věci uvedené v těchto paragrafech jsou však tolik typicky odchylné, že se způsoby jich zastavení musí zvláště vytýkati. Pro jejich větší význam začala superrevisní osnova zastavením věcí v knihách veřejných zapsaných, pak nemovitostí nezapsaných a staveb dočasných. Věci zapsané v knihách veřejných zastavují se zápisem práva zástavního (vkladem nebo záznamem), nemovitosti nezapsané a stavby dočasné uložením zastavovací listiny u soudu; podstatný obsah listiny je v § 328 uveden přesněji než v § 451, odst. 2 obč. zák.

Při zástavě věcí movitých byly dávné pochybnosti, jak se má vyjádřiti moc, kterou má zástavní věřitel k movité věci. Ve starém zákoníku stálo slovo „Verwahrung". Mnohé náměty vracely se tedy k slovu „schování". Než výraz „schování" nepřiléhá povždy dobře. Někdy má zástavní věřitel i užívání zastavené věci, na př. při dobytčeti, které užitek poskytuje. Subkomitét navrhl proto slova „skutečná moc". Superrevisní komise věc zjednodušila a žádá při movitých věcech odevzdání, čímž míní to, co občanský zákoník nazýval odevzdáním hmotným. Při tom se považovalo za případné, aby se z předpisů o smlouvě zástavní (§ 1370 obč. zák.) připojil předpis o listu zástavním, v němž má býti zastavená věc tak popsána, aby ji bylo od jiných věcí rozeznati, jak to již i subkomitét učinil. Vznik zástavního práva není vázán na vydání tohoto zástavního listu. Vydání toto má jen chrániti zástavce. Může na jeho vydání žalovati. Subkomitét připojil tu ještě podle § 1206 něm. obč. zák. a § 593 uherské osnovy společný závěr zástavce a zástavního věřitele anebo úschovu u osoby třetí. To je ovšem již pravá úschova podle občanského zákoníka. Superrevisní komise to schválila. Zjednodušila však zastavení movitých věcí znameními. Připustila je všude tam, kde jiný způsob zastavení není v obchodě obvyklý (§ 331). Znamení musí však býti taková, aby z nich každému mohlo býti jasno, že věc je zastavena, jak již to bylo i v § 452 obč. zák. Z tohoto § 452 jak subkomitét, tak i superrevisní komise vypustila závěrečnou větu o odpovědnosti toho, kdo opatrnosti této neužije, poněvadž věřitel nese tu svou škodu vlastní. Má-li ovšem vinu zástavce, neuživ příhodných znamení, ač se k tomu zavázal, odpovídá podle obecných pravidel o náhradě škody. Znameními se budou podle § 331 zastavovati za těchto podmínek i soubory věcí, pokud není o nich předpisů jiných.

V § 332 dáno je ustanovení o zastavení pohledávek; v konečné redakci předepsáno bylo pro zastavení pohledávek vyrozumění dlužníka (odchylka od předpisů o postupu) a upraveno zastavování pohledávek z cenných papírů. O zastavení pohledávek za státem nebo za fondem pod veřejnou správou srv. nyní zákon č. 287/1936 Sb. z. a n.

V § 333 byl přijat návrh subkomitétu o zastavení věcí cizích s malými změnami tak, aby došla jasného výrazu myšlenka, že poctivému nabyvateli zástavy vzejde zástavní právo jako tomu, kdo poctivě nabude vlastnictví od nevlastníka. Jinak právo zástavní nevznikne, ale nemusí to býti vždy vlastník, kdo bude oprávněn domáhati se vrácení věci (na př. zastavil-li věc její uživatel nebo požívatel, bude se vrácení domáhati sám).

Při objemu zastavení se vytklo v § 334 (§ 457 obč. zák.), na co se zastavení vztahuje. Plody jsou tu ty, které nebyly odděleny. Při movitých věcech není ovšem nemožná úmluva stran, že se zástavní právo na příslušenství vztahovati nemá, a vůbec třeba otázku, co se z příslušenství zastavené věci octne v zástavním nexu, řešiti pozorným výkladem dohody. V § 335 byl připojen předpis o tom, že při zastavené pohledávce vzniká i právo na zástavní a jinaká práva ji zajišťující. Dává se tu do zástavy pohledávka a s ní vzejde i právo na zástavní právo, které ji pojišťuje. K tomu bylo připojeno ustanovení o vzniku nadzástavního práva, čímž je učiněn zbytečným § 454 obč. zák. Superrevisní komise nepovažovala za potřebné, aby se v obč. zákoníku ustanovilo, že zástavní právo se vztahuje i na pojistnou náhradu při pojištění požárním, poněvadž o tom jsou nyní předpisy zvláštní (§ 79 zák. č. 145/1934 Sb. z. a n.).

Podle dřívějšího občanského zákoníka zařadila se nyní práva a povinnosti ze zástavního práva při nepostačitelnosti zástavy, dále jakmile je pohledávka splatná a konečně při placení pohledávky. Při nepostačitelné zástavě je činiti rozdíl mezi zástavou, která hned od počátku je nepostačitelná vinou zástavcovou anebo pro nedostatek, který později najevo vyjde, a dále mezi zhoršením zástavy dříve postačitelné. V prvním případě má věřitel právo domáhati se na zástavci nápravy zajištění tak, aby jistota odpovídala zástavní smlouvě. Zástavcem se tu rozumí ten, kdo zástavní právo zřídil. V druhém případě přihlédla superrevisní komise k příhodným předpisům obč. zákoníka švýc. (čl. 808 a 809), které činí rozdíl, když zástavce jako vlastník jakýmkoliv způsobem zástavu zhorší, a když zástava z nějaké jiné příčiny pozbude své hodnoty. Tekst komise ukládá povinnost doplniti zástavu zástavnímu dlužníku, který zhoršení zavinil. Zástavním dlužníkem je, proti komu se lze domáhati úkoje ze zástavy, tedy zpravidla sám zástavce, a převedl-li zástavce věc na jiného, jeho právní nástupce. Nejde-li o vinu zástavního dlužníka, je povinen doplniti zástavu toliko osobní dlužník. Může také dluh přiměřeně uplatiti. Při posouzení otázky, zda jistota věřitele je dostatečná, třeba vycházeti z úmluvy stran; nebude tedy pod § 338 náležeti případ, kdy věřitel při zřízení zástavního práva věděl nebo musil věděti, že zástava ztratí na hodnotě, a přece si dodatečné doplnění jistoty nevyhradil. Superrevisní komise se nepřiklonila k námětům, které žádaly redukci zastavení, když zajištění je nadbytečné, poněvadž takový předpis by mohl býti základem šikanosních sporů.

Poněvadž při zástavě se mohou vyskytovati případy, že z povahy věci plyne, že zástavní věřitel zastavené věci užívati musí, uložila superrevisní komise v § 339 zástavnímu věřiteli, aby pečoval o zástavu jemu svěřenou způsobem, který odpovídá řádnému hospodaření. Přináší-li řádné hospodaření těžení požitků, je zřejmo, že zástavní věřitel musí vybrané požitky po srážce svých nákladů zúčtovati. Superrevisní komise povolila zřízení nadzástavního práva k věci movité jen s jistou sankcí. Nedá-li k tomuto zastavení vlastník zastavené věci své svolení, odpovídá věřitel i za náhodu, která by věc u něho nebyla postihla. Není příhodné, aby se toto zastavování všeobecně usnadňovalo. Věc vlastníkova mohla by se tím dostati do rukou, v kterých by ji zástavce míti nechtěl. V § 340 slova „u něho" se vztahují, jak přirozeno, na zástavního věřitele.

Superrevisní komise zvolila v § 341 (§ 461 obč. zák.) tak široká slova, aby kryty byly všechny možné způsoby úkoje ze zastavení. Užila-li slov, že se má uspokojení díti dle exekučního práva, nemíní se tím jen exekuční řád (zákon) a jsou tím zahrnuty i jiné způsoby exekučního hrazení podle jiných zákonů, než je řád (zákon) exekuční.

Již ministerské nařízení ze dne 19. září 1860, č. 212 ř. z., rozhodlo spory v této příčině vzcházející, že zástavnímu věřiteli je zůstaveno, zda chce vymáhati svou pohledávku na osobním dlužníkovi nebo jen na dlužníkovi hypotekárním. Jak jeho výpověď, tak i žaloba mohla tedy směřovati i jen proti hypotekárnímu dlužníku. Stejně s tím stanovila superrevisní komise v § 342, že úkony, aby pohledávka dospěla, je-li osobní dlužník osobou rozdílnou od zástavního dlužníka, musí býti namířeny také proti zástavnímu dlužníkovi, aby se mohl zástavní věřitel uspokojiti ze zástavy. Hledá-li zástavní věřitel uspokojení ze zástavy, není mu tím zabráněno, aby hledal také uspokojení současně nebo i později u dlužníka osobního (§ 345). S tím souvisí také, že osobní dlužník musí doplatiti, když se co při úkoji ze zástavy nedostává (§ 344). Hyperocha zůstane zástavnímu dlužníkovi (§ 344). Předpis § 345 o libovůli věřitelově, že může zaplacení hledati u osobního nebo u zástavního dlužníka nebo u obou, nijak se nedotýká předpisů exekučního práva, dle nichž se za zúžení získané jistoty může žádati. Při jednání o § 345 byly náměty, aby se dalo osobnímu dlužníkovi beneficium excussionis realis, ale věc by se příliš zkomplikovala a nelze dohlédnouti, kam by ve svých důsledcích až vedla.

V § 343 přijala superrevisní komise podle návrhu subkomitétu rozpětí zástavního práva, které se nějakým způsobem získá, na tříleté úroky zákonem ustanovené nebo vyšší smluvené, na úroky z těchto úroků a na vedlejší závazky, které se dlužníkovi zpravidla jeho věřitelem ukládají. Toto rozpětí má za účel, aby se nečinily dlužníkovi obtíže, zejména při cessi pozůstalostních podílů a dále také při disposici vlastníkově hypotékou, a aby tedy zde byl pro další

úvěr obvyklý rámec povinností dlužníkových. Přirozeno je, že tento rámec dlužníkovi nic neukládá. Jeho povinnost, aby to neb ono plnil, musí býti založena smlouvou nebo je mu uložena zákonem.

Subkomitét rozšířil § 462 obč. zák., jednající o ius offerendi, podle vývodů teorie (Exner) také na vnucenou správu. Tím povstala odchylka od § 200 ex. ř., který ius offerendi toliko v dražebním řízení připouští. Superrevisní komise, ačkoliv uznávala, že ius offerendi je materiálně právní předpis, rozhodla se přece, aby předpis tento odkázán byl do exekučního práva, a doporučila, aby v jeho osnově bylo ius offerendi přiměřeně vybudováno. Také podle slovenského práva upraveno je ius offerendi právem exekučním (§ 190 ex. zák.).

Kontroversi, zda ius offerendi lze vykonávati také při dražených movitostech, rozhodl již exekuční řád v záporném smyslu. Superrevisní komise to schválila.

Superrevisní komise stejně se subkomitétem vypustila předpis § 463 obč. zák., který vylučoval dlužníka z dražení, poněvadž má o tom předpis § 180 ex. ř. Za příhodné uznala tu pak stanovisko slovenského práva (§ 169 ex. zák.), které jen osobního dlužníka, nikoliv dlužníka zástavního, z dražení vylučuje. § 466 obč. zák. byl vypuštěn, poněvadž je vyřízen předpisem § 345 nového tekstu.

Při „povinnostech při placení pohledávky" zařadila superrevisní komise podle návrhu subkomitétu z § 1369 obč. zák. předpis o povinnosti zástavního věřitele při tomto placení. Již subkomitét se tu odchýlil od § 1369 obč. zák. Vrácení movité zástavy a vydání vkladné listiny na výmaz práva zástavního musí se díti současně s placením. Neplní-li se takto s druhé strany, může dlužník placení odpírati. Dlužník má zejména při placení hypotekární pohledávky eminentní zájem na tom, aby měl výmaznou listinu v svých rukou. Stanovisko toto sdílela také již judikatura. Vlastník musí však míti nárok na vydání výmazné listiny, i když pohledávka jiným způsobem než vyrovnáním zanikla, anebo když její zajištění zástavním právem pominulo. Subkomitét se měl za povinna ustanoviti tuto povinnost, poněvadž by se bylo mohlo vydání výmazné listiny s poukazem na § 1426 obč. zák. odpírati. Superrevisní komise tyto návrhy zjednodušeným tekstem v §§ 346 a 347 přijala. V § 346 se rozumí „potřebnou listinou" především vkladná listina na výmaz zástavního práva z veřejných knih; při nemovitostech ve veřejných knihách nezapsaných a při stavbách dočasných bude „potřebnou listinou" listina o zániku zástavního práva k takovým věcem, která bude míti náležitosti listin u soudu ukládaných. Dále připojila komise v § 348 předpis, že dlužník, který bez své viny nenabude vědomosti o zastavení pohledávky, osvobodí se placením věřiteli nebo jiným vyrovnáním pohledávky.

Subkomitét přijal § 1371 obč. zák. o neplatnosti úmluv, které se příčí povaze práva zástavního. Superrevisní komise jednak vypustila první větu, jednak tekst druhé věty pozměnila a přeřadila jednotlivé případy. Předpis byl zařaděn jako § 349. K tomu byla připojena jako § 350 z § 1372 obč. zák. zápověď tak zv. „pactum antichreticum", aby učiněna byla přítrž lichvářským dohodám.

Jako § 351 byl zařaděn všeobecný předpis o zániku práva zástavního způsoby uvedenými v hlavách 46 a 47, pokud se ovšem způsoby ty na právo zástavní hodí a v dalších ustanoveních nejsou vyloučeny.

V § 352 byly sloučeny §§ 467, 468 a § 469, věta 1 a 2 obč. zák. Superrevisní komisi bylo především vodítkem, aby zastavení movité věci zůstalo vždy patrné. Není možno vrátiti věc zastavenou a vyhraditi si k ní své zástavní právo. Sjezd německých právníků v Liberci považoval úmluvu takovou za bezúčinnou a superrevisní komise důvody jeho plně schválila. Dá se ovšem mysliti, že zástavní věřitel chce, aby jeho zástavní právo i dále trvalo, třebas by se věc vrátila. Ale pak ji musí opatřiti znameními, z nichž každý zastavení musí seznati. Dřívější § 467 obč. zák. o výhradě zástavního práva musil tedy býti vypuštěn. Tekst nového paragrafu přiměřeně opraven („Zanikne-li zastavená věc movitá..."), aby kryty byly i případy právního zániku věci.

Zástavní právo zapsané v knihách veřejných zaniká výmazem (§ 354), kdežto o zániku zástavního práva k nemovitostem ve veřejných knihách nezapsaným a k dočasným stavbám podle § 192 platí zásady o zástavním právu k věcem movitým (§ 353).

Na rozdíl od práva německého a švýcarského a na rozdíl od návrhu subkomitétu

zůstala superrevisní komise v § 355 při formulaci třetí novely k občanskému zákoníku pro vlastníkovu disposici uvolněnou hypotékou. Vlastník nemůže uvolněné právo zástavní na sebe převésti. Otázku vlastníkovy hypotéky řešila superrevisní komise kompromisně. Neodmítla zplna naději zadních hypotékařů, že se dostanou do předu, když přední právo zástavní zanikne. Naproti tomu zase přiznala vlastníkovi, aby uvolněnou hypotékou disponoval; disposice ta není omezena na případy, že se již uvolnila celá hypotéka, a je tedy možná, i když část původní pohledávky ještě je hypotékou zajištěna (slova § 355 „uvolněné právo zástavní" tady znamenají „právo zástavní, pokud jest uvolněno"). Ale superrevisní komise se vyvarovala následků třetí novely, která staré zástavní právo i s pohledávkou zaplaceného věřitele nechávala netknuté ve veřejné knize až do disposice vlastníkovy a tím vydávala je nebezpečí exekučního zásahu cizích věřitelů. Superrevisní komise propustila vlastníkovi, aby dal ve veřejných knihách poznamenati, že zástavní právo se uvolnilo. Do deseti let od této poznámky musí zástavním právem disponovati, sice jeho disposiční právo zanikne, a každý ze zadních hypotekářů má pak právo, aby za výmaz neužitého disposičního práva vlastníkova zakročil. Rozhodl-li se vlastník jednou pro poznámku uvolnění, nemůže pak výmazem poznámky dosáhnouti toho, aby si prodloužil dobu svého disposičního práva. Proto bylo připojeno, že poznámka uvolnění může býti vymazána jen se samým právem hypotekárním. Disposiční právo vlastníkovo má za účel zachovati hypotekární pořad příští pohledávce, nemá proto žádné hodnoty při vnucené dražbě a správě. Ale věřitel mohl nabytím hypotéky státi se zároveň hypotekárním dlužníkem. Tu právo zástavní sice zanikne, ale pohledávka věřitele proti osobnímu dlužníku trvá dále. Kromě toho může míti vlastník z důvodů náhrady (§ 1195) i po uvolnění zástavního práva nějaké pohledávání. Majíc zřetel na tyto okolnosti, dopustila superrevisní komise, aby vlastník takové své nároky při rozvrhu nejvyššího podání mohl likvidovati.

Právo vlastníkovo, aby uvolněným zástavním právem disponoval, je jeho právem výlučným. Na místo této disposice nemůže nastoupiti disposice vymáhajícího věřitele. § 350 ex. ř. na tento případ právem nedosahuje, poněvadž disposice hypotékou je vlastníkovi právě za tím účelem propuštěna, aby novým úvěrem hrozící exekuci unikl. Vymáhající věřitel nemůže tedy vésti exekuci na právo vlastníkovo nakládati s hypotékou, aby svou vlastní pohledávku nebo pohledávku někoho jiného s ní spojil. Toto ustanovení, jakož i § 470 obč. zák. novelové verse byly vloženy do uvozovacích a prováděcích předpisů (čl. XLV).

V dosavadním právu nebyl rozřešen pořad práv zástavních, když zůstalo právo zástavní ještě za zbytek staré pohledávky váznouti a s uvolněným právem zástavním nová pohledávka byla spojena. Superrevisní komise rozřešila všechny tyto pochybnosti v § 357 posloupným pořadem v podpořadí.

Superrevisní komise převzala z třetí novely i smluvní obmezení disposice vlastníkovy uvolněným právem zástavním. Zlepšila však dosavadní předpis, že toto omezení trvá jen potud, pokud zástavní právo, v jehož prospěch se vlastník svého práva vzdal, zajišťuje pohledávku, kterou zajišťovalo v době poznámky. O výmazu této poznámky je předpis v čl. XLVI uvoz. a prov. předpisů.

Chtějíc zabrániti přílišným komplikacím, vyloučila superrevisní komise disposici oprávněného na právu na pohledávkách.

Poněvadž konverse, o níž jednají §§ 38 až 41 třetí novely, je blízká disposici vlastníkově hypotékou, zařadila superrevisní komise v §§ 360 až 364 i předpisy o konversi, pro kterou zavádí jméno „záměna". Na paragrafech zmíněných byly provedeny jen některé změny. Tak bylo vytčeno, že pohledávka nově zapisovaného práva zástavního nesmí býti „vyšší" než pohledávka původní, aby mohla pohledávka nová použíti legálního rozpětí dle § 343. „Zástavním právem váznoucím na nemovitosti" jest v § 360 rozuměti také zástavní právo již uvolněné, i když je už při něm poznámka podle § 356. Superrevisní komise dala také ustanovení o tom, co platí, když bude provedena konverse toliko částečná (§ 363).

Pro zástavní právo simultánní přijal subkomitét z polské „wspolności" český název „vespolné právo zástavní". Superrevisní komise je také přijala. Široké znění § 365 o vespolném právu zástavním kryje i vespolné právo zástavní k věcem movitým. Zejména pak při vespolném právu zástavním k nemovitostem bylo jak subkomitétu, tak i superrevisní komisi řešiti mnohé

těžké otázky. Při nich dva principy se přihlašovaly, princip věřitelský a princip poměrného hrazení. Princip věřitelský dává věřiteli plnou vůli, aby se z kteréhokoli vespolně zavazeného tělesa zaplacení domáhal. Princip poměrného hrazení přikazuje na jeho pohledávku jen tolik, kolik na ni z rozvrhových podstat poměrně připadá. Dosavadní zákonodárství poskytuje věřiteli plnou svobodu, aby se domáhal zaplacení pohledávky nebo její části z kteréhokoli vespolně zavazeného tělesa podle své vůle. To přijato bylo i pro osnovu (§ 365). Ale příkré následky toho pro zadní hypotekáře napravují se náhradním jejich nárokem podle § 222 ex ř. (§ 190 ex. zák.). Bude pak věcí reformy exekučního práva, zda by se neměla nějak omeziti volnost věřitele pohledávky vespolným právem zástavním zajištěné, hledati úkoj zároveň ze všech věcí vespolně ručících, když plné úhrady může býti dosaženo již z věci jediné.

Mezi řečenými principy byla i volba pro uvolněná práva zástavní. Německý obč. zákoník přijal tu princip věřitelský. Z kteréhokoli vespolně zavazeného tělesa věřitel úhradu vezme, tam pro celou tuto úhradu zástavní právo pro vlastníka se uvolní. Na ostatních tělesech zanikne. Ani subkomitét ani superrevisní komise nemohly uznati tento princip za správný a spravedlivý. Byly by jím poškozeny zadní hypotéky na tělese, kde se dává plná úhrada. Majíť nárok dle § 222 ex ř. (§ 190 ex. zák.) toliko při prováděném řízení dražebním. Již subkomitét, a také superrevisní komise přijala proto pro uvolněné právo zástavní princip poměrného hrazení. Vlastníkovi se nemůže ze zástavního práva více uvolniti, než co by mu na jeho těleso při poměrném hrazení připadlo. Princip tento přijat byl však jen v zájmu zadních hypotekářů. Není-li jich, obmezoval by se vlastník zbytečně v svém vlastnictví. Podle návrhu subkomitétu byla tu přijata pro vlastníka úplná volnost. Byl-li sám vlastníkem vespolně zavazených těles, mohl disponovati celým vespolným právem zástavním. Bylo-li vlastníků několik, mohlo se tak státi vzájemnou jich dohodou. Nebylo-li této dohody, mělo se vespolné právo zástavní mezi vlastníky rozděliti. Superrevisní komise byla si však vědoma, že vespolná práva zástavní znamenají pro knihovní stav povždy značnou komplikaci. Uvolnění vespolného práva zástavního bylo jí vítanou příležitostí, aby se knihovní těleso této složitosti zbavilo. Uvolněné vespolné právo zástavní třeba proto na jednotlivá tělesa jako solohypotéky rozděliti. Je také možno je zúžiti, že se jednotlivá tělesa ze zavazení vůbec vypustí. Způsob rozdělení se zřetelem na výši solohypotéky je však vlastníkovi plně svobodně zůstaven. Také několika vlastníkům, je-li mezi nimi dohoda; neshody mezi vlastníky se vyřídí nesporným řízením (čl. XLVII, odst. 2 uvoz. a prov. předpisů). Jsou-li v pořadí za vespolným právem zástavním jinaká knihovní práva, nelze vlastníkovi nebo několika vlastníkům přiznati toto právo. Dalo by se jim právo věřitelské. Jim může příslušeti pouze právo, aby rozdělili vespolné právo zástavní podle principu poměrného hrazení. Poměrné hrazení se tu děje podle odhadních cen. Jaká odhadní cena bude tu vzata za základ, určí podle čl. XLVII, odst. 1 uvoz. a prov. předpisů vláda nařízením. Při poměru, jakým podle odhadních cen se vespolné právo zástavní rozvrhuje, třeba do něho pojmouti také hodnotu, která vypadá na těleso z vespolného práva zástavního mezitím vypuštěné. Podle zásad výše uvedených je to nutno pouze tehdy, byli-li v době propuštění za vespolným právem zástavním již někteří hypotekáři. Domáhá-li se vespolný věřitel zaplacení jen z jednoho tělesa, má dlužník, který platí, podle okolností postih podle obecných pravidel. Superrevisní komise nepřiznala mu zde postih mezi hypotékami, který navrhoval subkomitét.

Superrevisní komise pokládala za vhodné, aby se při záměně zástavního práva vespolného zástavním právem novým v této souvislosti umístila poslední věta § 40 třetí novely o tom, že nové právo zástavní se stane právně účinným, bude-li starší vespolné právo zástavní vymazáno na veškerých předmětech knihovních. Smysl toho předpisu je ovšem jen ten, že při konversi nesmí ze starého vespolného práva zástavního v některé vložce nic zůstati. Přirozeně ovšem je také možno, že nově zapsané právo zástavní je taktéž vespolné.

Nato byly zařaděny již podle dřívějšího zákona §§ 370, 371 (§ 471 obč. zák.) o právu zadržovacím. Přijat tu byl návrh subkomitétu s malými stylistickými změnami („pro věc" místo „na věc", „z ruky do ruky" místo „současně", „zanikne" místo „může se odvrátiti").

K hlavě 14 (§§ 372 až 376).

Občanský zákoník měl o reálných břeme-

nech jen některé nepostačitelné předpisy [§§ 443, 530 a 848 a)]. Superrevisní komise nijak neustanovila jejich obsah, poněvadž pojem reálného břemene je již v právní nauce obecně běžný. Nicméně považovala za potřebné, aby se pro jejich právní povahu vytklo, že jsou to závazky dočasného vlastníka nějaké nemovitosti, které, založeny smlouvou nebo posledním pořízením, vznikají zápisem do knih veřejných. Dle uvedené jejich povahy může býti plnění vymáháno od vlastníka, za jehož vlastnictví k splatnosti dospěly, tak i od vlastníka přítomného, ale od tohoto pouze z nemovitosti, která reálným břemenem je zatížena. Při tom ovšem, pokud reálné břemeno záleží v dávkách naturálních nebo v podobném plnění, změní se v peněžitou náhradu, která při exekuci z nemovitosti může dojíti uhrazení. Superrevisní komise připojila, že o zhoršení zatíženého předmětu platí i při reálných břemenech tytéž předpisy jako při právu zástavním (§§ 336 až 338).

Ustanovení § (1), odst. 2 osnovy subkomitétu o reálných břemenech bylo zařaděno s některými změnami jako § 1315 osnovy.

Právo dědické.

K hlavě 15 (§§ 377 až 390).

Jak návrh subkomitétu, tak i návrh superrevisní přibližují se — snad více než jinde — v právu dědickém i po stránce systematické i obsahem občanskému zákoníku z roku 1811 ve znění, vytvořeném první a třetí novelou. Nedotčeny zůstaly základní zásady dědického práva proto, že se jednak stoletým zachováváním vžily, jednak že vcelku, zejména budou-li odklizeny jisté rozpory a dvojakosti, vyhovují po stránce vědecké i po stránce praktické a nelze předvídati, zda energické zavedení novot, sahajících do hloubky, bylo by konec konců pokrokem — v dobrém smyslu slova.

Následkem zákona o zrušení fideikomisů (č. 179/1924 Sb. z. a n.) odpadla skupina ustanovení, jež tuto látku upravovala (§§ 618 až 645 obč. zák.), vypuštěna byla také některá příliš kasuistická ustanovení o odkazech. Zato však přišla četná ustanovení rázu materiálně právního, která dosud byla v rámci patentu o nesporném řízení. Po tomto sjednocení materiálně právních ustanovení v zákoníku občanském bylo voláno s různých stran, posléze sjezdem německých právníků v Brně roku 1925. Subkomitét tuto změnu sám nenavrhl, protože se obával, že by změna taková vybočovala z původně určených mezí revise občanského zákoníka. Jako jinde, uplatnilo se i zde rozšíření hranic práce revisní, a jistě právem: aby na delší dobu provedena byla vyhovující úprava občanského práva a dospělo se potřebného ustálení a vžití nového zákoníka.

Komise superrevisní si byla vědoma toho, že dědické právo patří s hlediska vědecké systematiky na konec, ale přes to se rozhodla, ponechati je tam, kde je měl občanský zákoník z roku 1811, jen s tou změnou, že všechny hlavy, jednající o právu dědickém, budou shrnuty ve skupinu pod společným záhlavím „Právo dědické".

Superrevisní komise důsledně se vyhýbá takovým ustanovením, která by obsahovala pouhou definici. Ale § 531 obč. zák. vedle definice má i normativní obsah, ježto ustanovuje, že práva a závazky pouze osobní k pozůstalosti nepatří. Byl proto do nového ustanovení § 378 pojat jen tento normativní obsah bývalého § 531. § 532 obč. zák. byl rozložen na §§ 377 a 379, ale jinak ponechán, až na to, že na místě málo vhodného slova „nazývá se" užito bylo slova „je" a vynechána byla věta, která charakterisovala dědické právo jako právo věcné, což je jednak zbytečné, jednak nesprávné. Ostatní změny mají ráz toliko stylistický. Ale při jednání o §§ 800 a násl. se shledalo nutným výslovně ustanoviti v § 378, že nároky zažalované (t. j. byť i jinak byly povahy pouze osobní) do pozůstalosti náležejí.

§§ 533, 534 obč. zák. byly podstatně zkráceny a sloučeny v § 380. Na místě nepřesného rčení, že dědické právo se zakládá „... na zákoně", užito správného „na poměru rodinném" (t. j. příbuzenském nebo manželském). Slovem „působiti" na místě „trvati" má se pregnantně vyjádřiti možnost současného uplatnění různých důvodů. Důvody byly seřaděny podle své síly. Malá tekstová odchylka proti osnově z r. 1931, záležející ve škrtnutí slova „zpravidla" a citace paragrafu odpovídajícího § 726 obč. zák., vyvolána byla změnou § 546; srv. níže.

Komise si byla vědoma toho, že lze diskutovati o vhodnosti rozlišování „dědictví"

a „odkazu". Po vydání návrhu subkomitétního ozvaly se hlasy pro i proti. Ale po uvážení, že, kdyby se tento vžitý a v jistém smyslu slova základní rozdíl odstranil, nastanou reflexní účinky na celou soustavu dědického práva, při čemž nejistota nebo i nebezpečí takové radikální změny nebude jistě úměrné tomu, co by se změnou získalo, rozhodla se komise soustavu občanského zákoníka podržeti. Změny učiněné v převzatém § 535 obč. zák. (§ 381) jsou jen rázu stylistického.

V § 536 obč. zák., jak je formulován v § 382, vyjadřuje se lépe než v tekstu původním, že před smrtí zůstavitele dědické právo nevzniká, a že tedy, když někdo zemřel před zůstavitelem nebo zároveň s ním, nevstupují jeho dědicové v právo, jehož dosud nenabyl. Druhá věta ovšem logicky plyne z první. Ale ponechává se, tvoříc antithesu k větě první.

Na připomínku nejvyššího soudu vynechávají se v § 537 obč. zák. (§ 383) slova „volně zděditelná práva" jako zbytečná. Slova „dědictví se ujal" ani navrhované „v dědictví se uvázal" nebylo uznáno vhodným, aby se nemyslilo na to, co nastane až po přikázání (odevzdání) dědictví. Proto bylo zvoleno slovo „nabyl". Slovy „přechází jeho právo" se míní, že dědicové nabývají práva, jaké měl dědic předčasně zemřelý. Dědickou způsobilost musí míti takoví dědicové v době, kdy na ně dědické právo přechází, t. j. zpravidla v době smrti prvního dědice.

Při logickém rozboru § 538 obč. zák. shledáno, že první věta obsahuje samozřejmost, kterou zde nelze výslovně vytýkati, nevytýká-li se jinde (zejména při vlastnictví). Druhá věta mluví o zřeknutí a patří do § 390. Třetí věta, připojená subkomitétem podle dvorského dekretu č. 888/1845 sb. zák. soud., patří pod ustanovení předchozí skupiny. Proto bylo z této věty utvořeno samostatné ustanovení § 384 a přiřaděno pod rubriku „Nápad dědický".

Uvažováno bylo o připomínce finanční prokuratury v Praze, že se má pamatovati na možnost, aby zůstavitel posledním pořízením zůstavil svoje jmění nadaci, která se teprve tímto ustanovením utvoří. Této připomínce komise vyhověla v § 385. Námitka, že jsou i útvary, o nichž je sporné, jsou-li právnickými osobami, a na něž by se toto ustanovení mělo také vztahovati, odmítnuta byla poukazem na to, že se zde neřeší otázka, jaké trvající útvary mohou děditi, nýbrž jen případ, že zůstavitel může platně pořídíti na prospěch subjektu, který zatím ještě neexistuje. Ale tu přijde prakticky v úvahu jen nadace.

Konečně dlužno poznamenati, že první věta původního tekstu občanského zákoníka týkala se nepřímo také omezení řeholníků co do způsobilosti k právům. Komise superrevisní se nestaví za zmínku důvodové zprávy subkomitétu k § 538 obč. zák., nýbrž shodla se na formulaci, že, uzná-li zákon, že řeholníci jsou k dědictví způsobilí, jest opačné snad stanovisko církevního práva pro stát irrelevantní.

Vzhledem k četným připomínkám, které žádaly přiostření § 540 obč. zák., byla do tekstu v § 386 vložena za slovy „proti zůstaviteli" další slova „jeho dětem, rodičům nebo manželu". Vrátiti se vůbec k tekstu přednovelovému považovala komise za přílišné. Slovo „zločin" pokládala komise za vhodno ponechati přes to, že snad trestním zákonem v budoucnosti nabude poněkud jiného smyslu. I tak postihne činy, které má na mysli § 386. Otázkou činů za hranicemi spáchaných není třeba se zabývati. Tu zasáhnou jednak kolisní normy práva trestního, jednak i klausule o ordre public. „Rodiči a dětmi" myslí se ve smyslu § 75 ascendenti a descendenti v linii přímé bez rozdílu stupně.

Výrazy „pokud lze z okolností souditi, že..." vynechávají se proto, že odpuštění je projev vůle a jako takový se může samozřejmě státi buď výslovně nebo mlčky. Doplněno bylo, že po smrti zůstavitele stačí prominutí toho, komu bylo ublíženo; pomýšlí se zvláště na případy, kdy zločin byl spáchán až po smrti zůstavitele. Po stránce stylistické se sjednocuje terminologie tak, že se v §§ 386 a násl. klade v stejném smyslu výraz „vyloučení z dědictví".

Logicky správné přemístění §§ 542, 541 obč. zák. provedla již osnova subkomitétu, takže § 542 obč. zák. odpovídá § 387, § 541 obč. zák. pak § 388.

Rozšířením tekstu § 542 obč. zák. v § 387 o slova „zfalšoval nebo podvrhl" jednak se rozvíjí myšlenka, kterou měl zahrnouti výraz „potlačil", jednak se koordinací těchto tří pojmů jasně vyjadřuje, že vždy musí jíti o čin úmyslný. Ustanovení o náhradě se vypouští (jako jinde), protože je samozřejmé, že nárok takový vznikne, kdykoliv budou splněny podmínky §§ 1120 a

násl. Slovo „změna" bylo vypuštěno, protože je také projevem poslední vůle.

Proti § 541 obč. zák. se především namítalo to, že se jeho vlivem značně stlačuje význam §§ 540, 542 obč. zák., ježto potomci dědice vyloučeného budou děditi, i když vyloučený předek jejich zůstavitele přežije. Dále bylo namítáno, že tu je rozpor mezi tímto ustanovením a §§ 780 a 795 pův. tekstu. Konečně bylo uvažováno o tom, že § 542 obč. zák. nemluví o odpuštění, ač i tu může se taková situace vytvořiti. První námitka odmítnuta byla poukazem na to, že není důvodu trestati děti za vinu otcovu. Rozpor s §§ 780 a 795 obč. zák. byl odklizen novou formulací § 780 obč. zák. v § 590 a § 795 obč. zák. v § 608 této osnovy. Ustanovení o prominutí bylo vsunuto. Poznamenává se, že v případech § 387 nemusí jíti o činy trestné. Po těchto úvahách se setrvalo při tekstu navrženém se změnami rázu stylistického.

§ 543 obč. zák. byl škrtnut, protože jednak je málo praktický a v jiných zákonodárstvích se nevyskytuje, jednak byl jeho obsah dosti sporný. Podobně bylo usneseno škrtnouti i § 544 obč. zák.

V souhlasu s připomínkou nejvyššího soudu byla vypuštěna poslední věta připojená subkomitétem k § 545 obč. zák. Sporná otázka, má-li býti rozhodnou způsobilost v době od nápadu do přihlášky dědicovy (Unger-Strohal) nebo v době od nápadu do přikázání dědictví, byla rozhodnuta v § 389 na prospěch možnosti druhé. Tím se stalo zbytečným zvláštní ustanovení o případech § 387, které nastanou v době projednávání pozůstalosti. Ostatní změny mají povahu stylistickou.

Vzhledem k této formulaci se vypouští § 546 obč. zák., který ani dosud neměl valného významu.

§§ 547 až 550 obč. zák. i s doplňujícím návrhem Dr. Reissmanna na sjezdu německých právníků r. 1925 souvisí těsně s ustanoveními o nabývání dědictví. Proto v této souvislosti se vynechávají a bude o nich jednáno až při §§ 613 a násl.

Z § 551 obč. zák., jenž byl převzat do § 390, byla k návrhu Svazu soudců vynechána věta „není sice nutno zachovati obřadnosti posledního pořízení", připojená subkomitétem, jako samozřejmá a zbytečná. Po této změně bylo nutno vynechati i slovo „však" v dalším tekstu. Jinak byl § 551 obč. zák. převzat beze změny, a to i s presumpcí poslední věty. Ač bylo navrhováno presumpci obrátiti, bylo setrváno při znění dosavadním, a to z důvodů praktických. Neboť zřeknutí bývá vyváženo jiným poskytnutím a na tom pravděpodobně participují i dědicové renunciantovi. Ke zrušení smlouvy renunciační stačí contrarius consensus, vyjádřený jakoukoli formou.

K hlavě 16 (§§ 391 až 451).

§ 552 obč. zák. byl přijat v § 391 bez podstatné změny. Komise však pokládala za účelné vysloviti v zákoně všeobecné pravidlo o výkladu posledního pořízení. Bylo pro ně navrhováno místo v § 565 obč. zák., komise volila nejprve samostatný paragraf za § 393, ale na konec je umístila jako samostatný § 392. Zásada sama pochází z konečných slov § 558 obč. zák.

§ 553 obč. zák. byl v § 393 převzat bez věcné změny.

Aby se zjednodušila terminologie, byl položen v § 394 na místě slov „pouhý díl" výraz „podíl". Jinak byl převzat § 554 obč. zák. v § 394 beze změny.

§§ 555, 556 obč. zák. byly jen se stylistickými změnami převzaty jako §§ 395 a 396, jen bylo v druhé větě § 396 ostřeji vyjádřeno, že jde o pouhé vykládací pravidlo.

§§ 557 a 558 obč. zák. byly sloučeny do § 397 bez věcných změn, ježto tvoří myšlenkový celek. Učiněné změny jsou jen stylistické a z poslední věty § 558 obč. zák. byl utvořen samostatný § 398, aby bylo jasné, že se vztahuje na všechny předcházející paragrafy.

§ 559 obč. zák. byl v § 399 jen stylisticky upraven, zejména pak vypuštěno slovo „vždy" vzhledem k tomu, že jde o pravidlo vykládací a není třeba slov tak kategoricky znějících.

Pod rubrikou „Uvolněný podíl" za § 560 obč. zák., který byl převzat jen s malou změnou stylistickou jako § 400, následují spojené §§ 561, 562 obč. zák. v § 401. Při projednávání § 689 obč. zák. (srv. níže §§ 503 až 505) bylo shledáno, že za dnešních poměrů často by formulace přijatá subkomitétem odporovala skutečné vůli zůstavitelově, a proto bylo připojeno vykládací pravidlo poslední věty, formulované podobně jako druhá věta § 396. Vzhledem

k tomuto doplňku byla pak škrtnuta první věta § 562 obč. zák., v osnově z r. 1931 ještě převzatá, neboť svým kategorickým zněním byla s přijatým doplňkem vlastně v rozporu.

Vzhledem k námitce Svazu soudců, že subkomitétem nově připojená druhá věta § 563 obč. zák. se příčí zásadě přiblížení skutečné vůli zůstavitelově, a dále z obavy, aby nevznikaly přílišné komplikace, byla tato věta v § 402 vypuštěna a setrvalo se tak při dosavadní zásadě „portio accrescit cum suo onere".

V §§ 564, 565 obč. zák., převzatých v §§ 403, 404, nebyly provedeny věcné změny. Slovem „ustanovení dědice" rozumí se nejen pojmenování dědice, nýbrž i určení podílu. Vypuštěna byla zmínka o „plných smyslech", poněvadž je kryta buď slovy „s rozvahou" nebo § 406; pak zmínka o „podvodu a podstatném omylu", protože je kryta §§ 409, 411.

V následující skupině ustanovení (§§ 566 až 569 obč. zák.) byla především provedena změna systematická, aby podobně jako jinde v zákoně při obdobných ustanoveních se začalo nezpůsobilostí pro nedostatek věku (což umožní i zjednodušení § 568 subkomitétu). Pak následuje v § 406 § 566 obč. zák. (skutková nepříčetnost) a v § 407 § 568 subkomitétu (formální zbavení svéprávnosti).

§ 569 obč. zák. byl přijat v § 405 se změnou stylistickou, aby k námitce nejvyššího soudu proti nepřesné větě motivů subkomitétního návrhu bylo konstatováno, že soud nebo notář v každém případě pořízení sepíše, a že o platnosti jeho rozhodne soudce ve sporu, bude-li popíráno. Zpravidla bude míti ovšem zaznamenaný výsledek šetření význam rozhodující, ale nutné to není.

Po úpravě stylistické byl převzat v § 406 i § 566 obč. zák., v němž bylo však úmyslně užito slova „opojení", aby zahrnovalo i případy opojení narkotickými jedy (morfiem, kokainem atd.).

K obšírné debatě dal podnět § 567 obč. zák. S jedné strany byl názor, že tento paragraf by měl býti vůbec škrtnut, protože s hlediska psychiatrického je „lucidum intervallum" věc dávno překonaná, uznaná za omyl. Na druhé straně nelze přehlédnouti možnost, že se někdo úplně uzdraví, ale chtěl by učiniti poslední pořízení ihned, nečekaje, až bude úplné zbavení svéprávnosti pravoplatně zrušeno. Proč by testament zdravého člověka měl býti neplatným, kdyby snad zemřel před znovunabytím svéprávnosti, pořídiv před tím v řádné formě? Těmto nesnázím se vyhovuje tím, že se do prvé věty § 407 vkládá výraz „ledaže by se byl uzdravil". Nebude tedy kriteriem platnosti „jasný okamžik", nýbrž duševní zdraví v době testamentu, a platnosti nevadí, že úplné zbavení svéprávnosti ještě trvalo. Vznikl-li by o platnost testamentu takové osoby spor, musilo by býti bezpečně prokázáno, že ona osoba při zřízení testamentu byla při plném duševním zdraví (jinak by platnosti vadil § 406). Poslední pořízení zřízené osobou svéprávnosti zbavenou ve stavu nepříčetnosti, nestane se platným, když se zřizovatel později uzdraví. Myšlenka, vyjádřená formulací subkomitétu o osobách zbavených částečně svéprávnosti pro choromyslnost nebo slabomyslnost, dochází vyjádření poslední větou § 407. Z poslední věty subkomitétního návrhu § 568 byl utvořen nový § 408, při čemž byla tato věta návrhu přiměřeně přestylisována. Dodatek pomýšlí na případy, nebylo-li by zákonných dědiců, a řeší je akrescencí.

§ 570 obč. zák. byl převzat v § 409 z návrhu subkomitétního jednak s některými změnami stylistickými, jednak s meritorními změnami, a to že byla vypuštěna zmínka o podstatných vlastnostech osoby a že vedle věci uveden byl i podíl dědický, který sotva bylo možno zahrnouti do pojmu věci podle § 80. Tato formulace byla přijata zejména proto, že se nechce prejudikovati rozdílu mezi omylem v pohnutce a omylem v obsahu.

§ 571 obč. zák. se přijímá v § 410 beze změny a upozorňuje se na důraz, položený na slovo „jen". V § 572 obč. zák., převzatém v § 411, se škrtá slovo „výslovně" jednak vzhledem k připomínce nejvyššího soudu, jednak i vzhledem ke změně provedené v § 570 obč. zák. (§ 409). Superrevisní komise schvaluje i škrtnutí §§ 573, 574 obč. zák.

Před §§ 575, 576 obč. zák. (§§ 412, 413 této osnovy) byla přesněji formulována rubrika. V ustanoveních samých provedena jen ta změna, že na místě slov „okolností" položeno bylo přesnější slovo „závady"; § 413 byl upraven stylisticky.

V obšírné povšechné debatě o otázce obřadností posledního pořízení bylo jednáno o dvojím směru: jednom, který by měl

formy posledního pořízení zostřiti, čímž by se přiblížil právu slovenskému a podkarpatoruskému, a o druhém, který pokládá volnost pořizovací, jak jest obsažena v dosavadních ustanoveních občanského zákoníka, za velkou přednost, od které nemá býti upuštěno. Důvodem, proč superrevisní komise se přiklonila k směru druhému, jest jednak to, že škody z uvolnění forem nemohou býti nikdy tak veliké jako škody vznikající z jich zostření (množství neplatných pořízení), jednak to, že uvolnění forem testamentních vyhovuje i kulturnímu vzestupu obyvatelstva, jednak i to, že všechny vědecké autority — i zahraniční — zabývající se osnovou subkomitétu, vyslovily se proti zostření forem testamentu. Zásadně se tedy zostření odmítá. Odmítá se však také opačná myšlenka dalšího uvolnění formálností posledního pořízení, protože v jisté míře obřadností, ustanovených donucující normou zákona, je důležitá záruka pravosti, ale i rozvážnosti posledního pořízení.

Úvodní ustanovení o formách posledního pořízení v § 577 obč. zák. bylo zachováno v § 414 po menší stylistické úpravě, ačkoliv nemá normativního obsahu a jest jen dobrým úvodem pro další ustanovení.

Vzhledem ku předem zaujatému stanovisku vrací se komise superrevisní v § 415 zásadně k § 578 obč. zák. Pořízení musí býti vlastní rukou napsáno — nestačí tedy písmo strojové — a podepsáno jménem (po případě i trvale a nesporně užívaným pseudonymem) zůstavitelovým. Při tom nebude zásadně neplatno (není-li jiných důvodů) ani to, co zůstavitel snad dopíše po podpisu hlavních ustanovení posledního pořízení, lze-li míti za to, že i tento dodatek je podpisem kryt. Následkem škrtnutí poslední věty § 580 obč. zák. ve formulaci subkomitétu je zřejmé, že lze užíti kteréhokoli vlastnoručního písma při posledním pořízení. Proto se také v uvozovacím zákoně implicite zrušuje dvorský dekret č. 938/1846 sb. zák. soud. o písmu hebrejském. K doporučení občanského zákoníka co do datování se připojuje podle návrhu subkomitétu i doporučení co do sešití volných listů posledního pořízení. Toho ovšem nebude třeba, podpíše-li se ke konci každý list, ale i jinak bude účinek nezachování se podle doporučení zákona otázkou jednotlivého případu. Nebylo výslovně zdůrazněno „celou závěť" nebo „celý dovětek", poněvadž stačí, bylo-li vlastnoručně napsáno, co tvoří projev právně závažný.

Také při projednávání § 579 obč. zák. se komise superrevisní vrátila v § 416 ke znění občanského zákoníka. Není tedy třeba současné přítomnosti všech tří svědků, doporučuje se jen spojiti listy, aby nevzniklo nebezpečí podvrhu, není třeba, aby zůstavitel listinu podepsal před svědky. Doložka „která nasvědčuje svědeckému poslání" může býti nejrůznější, třebas i slova „jako starosta" nebo podobné, vyznačující solemnitu svědectví. Komise pokládá dvorský dekret ze dne 4. září 1771 (Kropatschek, VI, str. 377), zakazující duchovním osobám sepisovati poslední pořízení, za zrušený a nepotřebující tudíž výslovného zrušení v uvozovacím zákoně. Podnět nejvyššího soudu, aby se vytklo, že svědkové musí býti s to potvrditi, že v osobě zůstavitelově se nepřihodil ani podvod ani omyl, řeší se zvláštním ustanovením (§ 430). V závěrečné redakci byl § 416 ještě doplněn dalším doporučením, aby svědkové připojili k svému podpisu znaky je blíže určující. Účelem je umožniti, aby se totožnost svědků v případě potřeby dala snadno zjistiti. Doporučení tomu bude vyhověno nejúplněji připojením přesné adresy, ale pomýšlí se také na případy, zvláště v některých krajích časté, že je v obci několik osob stejného jména, které se rozlišují rozmanitými přívlastky nebo přezdívkami, atp.

V § 580 obč. zák. převzatém v § 417 byla škrtnuta poslední věta, připojená subkomitétem, v první větě pak slovo „rovněž", které pozbylo smyslu formulací předchozího paragrafu. Tím, i formulací druhé věty, vrací se osnova k původnímu znění § 580. Slova „nemůže psáti" znamenají jak to, že zůstavitel psáti neumí, tak to, že psáti nemůže na př. pro ochrnutí ruky atp. V následujícím § 418 přijata první věta § 581 obč. zák. ve znění subkomitétu. Ustanovení druhé věty bylo vloženo do věty první a bylo formulováno záporně, aby bylo patrno, že platnosti nevadí, přečetl-li pořízení také pisatel, jen když bylo přečteno i svědkem, který je nepsal. Zdůrazniti třeba, že jde o zůstavitele, který právě toto poslední pořízení nemůže čísti (i když třebas jinak čísti umí a může), a dále že čtením nutno rozuměti i pochopení toho, co se čte (znalosti řeči), zůstavitelem i všemi třemi svědky.

Ve všeobecné debatě o §§ 585, 586 obč. zák. projevilo se shodné mínění, že ústní pořízení nutno zachovati, a to jako formu řádnou, jejíž platnost nebude časově omezena. V § 585 obč. zák. převzatém v § 419 byla vypuštěna slova „a jsou s to... ani omyl", protože budou vyjádřena všeobecným ustanovením o způsobilosti svědků.

§§ 419 a 420 pak rozšířeny byly vsunutím podstatného obsahu § 65 nesp. pat. Podstatný obsah byl zčásti připojen k § 419, zčásti formulován jako nový § 420. § 586 obč. zák. byl přijat v § 421 jen se stylistickými změnami.

Změna formulace § 587 obč. zák. v §§ 422, 423 má ten smysl, že se oddělují při soudním posledním pořízení písemném náležitosti podstatné (§ 422) od nikoliv podstatných (§ 423 — viz slovo „nechť"). První věta § 587 obč. zák. byla vypuštěna, ježto nemá normativního obsahu. V § 423 bylo doplněno, že soud vydá zůstaviteli potvrzení; mohlo by se tak státi zvláště vydáním ověřeného opisu protokolu.

§ 588 obč. zák. byl přijat do § 424 se stylistickými změnami, které byly nutné, aby se mohlo odkázati na obsah §§ 422 a 423. Bylo konstatováno, že by nevyhovovalo, aby pořizovatel přinesl zápisek svého pořízení a připojil jej k protokolu, že však je přípustné, aby pořizovatel svou poslední vůli četl ze zápisku, který s sebou přinesl.

Při jednání o § 589 obč. zák. převzatém v § 425 bylo přes učiněné námitky setrváno na tom, že je třeba dvou přísežných osob soudních, a obnoveno ustanovení občanského zákoníka, že jednou z nich musí býti osoba, které v místě přísluší úřad soudcovský. V § 426 (§ 590 obč. zák.) bylo vyhověno stylistické připomínce nejvyššího soudu a závěrečná slova o zřízení protokolu byla vynechána jako zbytečná.

Uvažovalo se o testamentu zřízeném na venkově (§ 2249 něm. obč. zák.), ale superrevisní komise se usnesla nezařaditi podobné ustanovení, protože toho není třeba a forma taková poskytuje poměrně málo záruk.

Nový § 427 byl jednodušeji formulován než v tekstu subkomitétu. Upozorňuje se, že řádně zřízeným pořízením notářským je takové, které přesně vyhovuje podmínkám ustanoveným v notářském řádu.

Superrevisní komise se usnesla na podnět nejvyššího soudu obnoviti v § 429 první větu § 582 obč. zák. se stylistickou změnou. Druhá věta se však pokládá za zbytečnou ve shodě s důvody subkomitétu. Po delší debatě byl pak schválen i návrh subkomitétu na škrtnutí § 1248 obč. zák. a na formulaci § 583 obč. zák. v § 428 ve znění navrženém subkomitétem. Oba paragrafy obdržely rubriku „Společná ustanovení". Škrtnutí § 584 obč. zák. jako bezobsažného bylo rovněž schváleno.

Pod rubrikou „Svědkové posledního pořízení" klade se nejprve ustanovení všeobecné, o němž bylo jednáno již při ustanoveních předchozích. Vychází z názoru, že úkolem svědků je především, aby potvrdili totožnost zůstavitelovu.

V § 431 (§ 591 obč. zák.) provedena byla ta změna, že svědecká nezpůsobilost postihuje osoby částečně zbavené svéprávnosti vůbec (nejen choromyslné a slabomyslné), a jazyková znalost se žádá, jen co se týká projevů zůstavitelových, jež mají býti učiněny vůči svědkům, na př. při allografu jen co do prohlášení, že listina obsahuje vůli zůstavitelovu.

Po delší debatě bylo usneseno neobnoviti původní § 592 obč. zák. Při tom byly rozhodnými jednak důvody justiční komise panské sněmovny (str. 86, 87), jednak zejména úvaha, že by skutečnosti, zůstaviteli neznámé a neseznatelné, mohly býti důvodem neplatnosti jeho posledního pořízení.

V § 432 (§ 594 obč. zák.) přijato bylo dosavadní znění občanského zákona „jeho placení lidé domácí" a vynechána slova „bydlí-li s ním ve společné domácnosti". Návrhům na rozšíření § 594 obč. zák. na další kategorie osob nepovažovala superrevisní komise za vhodné vyhověti. Poslední věta byla zachována, neboť znamená, že jen onen určitý passus potřebuje čtvrtého svědka, a nebude-li ho, nebude to míti vliv na platnost ostatního obsahu pořízení.

Ustanovení § 433 (§ 595 obč. zák.) bylo ponecháno, ač si komise superrevisní uvědomila, že judikátem č. 55 z 26. května 1863 bylo označeno jako zbytečné a bezvýznamné. Judikát přehlíží, že, bude-li něco zůstaveno pisateli testamentu atd., nestačí pouhý podpis přítomných tří svědků, nýbrž bude podle druhé věty § 432 třeba, aby zůstavitel před těmito třemi svědky výslovně prohlásil, že napsané poslední pořízení obsahuje nařízení ve pro-

spěch toho, kdo poslední pořízení psal, což je další důležitou garancií, že listina obsahuje skutečnou vůli zůstavitelovu. Z toho důvodu byl § 595 obč. zák. převzat, a to tak, jak byl navržen subkomitétem.

§ 596 obč. zák. byl v § 434 zkrácen a stylisticky upraven. Osobami zúčastněnými jsou míněny osoby, jejichž účast je podmínkou platnosti posledního pořízení, nikoli však ten, kdo snad poslední pořízení psal a takovou osobou není.

Z § 597 obč. zák., jak byl formulován subkomitétem, nebyla především do § 435 převzata poslední slova „pro choromyslnost nebo slabomyslnost", a to vzhledem k předchozím usnesením, která nechtějí v tomto směru činiti rozdíl mezi osobami částečně zbavenými svéprávnosti. Na místě slov „mor... obecná" položen byl výraz lépe vystihující povahu epidemie.

Z § 598 obč. zák. nebyl převzat do § 436 passus „z nichž jeden může psáti pořízení", jednak proto, že mohou býti i ústní pořízení s dvěma svědky, jednak proto, že je samozřejmé, že svědek může býti pisatelem, jednak proto, že platí obdobně i § 433, t j. že, má-li býti pisateli něco zůstaveno, musí toto opatření býti před dvěma způsobilými svědky zůstavitelem potvrzeno nebo vlastnoručně napsáno.

§ 437 je ustanovení nové. Vyhovuje se jím námětům vzešlým z meziministerského řízení, aby totiž pamatováno bylo na možnost posledních pořízení při důlních katastrofách a pod. Jinak byla po opětných poradách odmítnuta snaha případy privilegovaných testamentů rozšířiti. Naopak byl z § 597 obč. zák. vypuštěn i případ plavby námořní, ježto plavby ty samy o sobě nejsou již tak mimořádně nebezpečné, a při stylistické úpravě tohoto paragrafu jasněji bylo vyjádřeno, jednak že „místem" může býti i jedhotlivý dům („na místech"), jednak že nemoc musí býti v příčinné spojitosti se vznikající hrůzou („plodíc hrůzu, ochromuje..."). Tím spíše byl odmítnut podnět, aby byl § 435 rozšířen i na cestování letadlem, protože, nastane-li v letadle nebezpečí, sotva bude čas na pořizování, a bude malá pravděpodobnost, že, zahyne-li pořizovatel, se zachrání svědci.

Po velmi obšírných debatách, při nichž bylo hleděno zejména k návrhu ministerstva národní obrany, byl formulován § 438 o posledním pořízení válečném. Je rozšířeno na všechny osoby nevojenské a na celou oblast státní. Počátek a konec doby, v které lze zřizovati poslední pořízení válečné, se určuje ministerskou vyhláškou (čl. XLVIII uvoz. a prov. předpisů) a tyto dny jsou pro soudy určeny závazně, takže se nemohou v konkrétních případech zvláště ustanoviti vzhledem k panujícím snad skutečnostem. Doba, určená ministerskou vyhláškou, nemusí nutně zahrnovati celou dobu válečnou ve smyslu branných předpisů a zákona na ochranu republiky.

Starý § 599 obč. zák. byl umístěn jako § 439 až na konci ustanovení o úlevách. Aby se pevně ustanovil časový bod, od něhož se počítá lhůta, určuje se za počátek lhůty konec roku, v kterém pořízení bylo zřízeno, a to bez ohledu na to, kdy nebezpečí skončilo; při posledním pořízení válečném počítá se šestiměsíční lhůta od konce doby, kdy lze pořizovati s úlevami podle § 438. Výhrada „nejde-li o pořízení zůstavitele, který od konce oné lhůty až do své smrti nebyl způsobilý pořídit" opírá se o § 31, písm. a) zák. čl. XVI/1876 a samozřejmě platí i tehdy, když zůstavitel zemřel dříve, než prošla lhůta.

Ježto ustanovení o obřadnostech a o úlevách sluší pokládati za výlučná, jest jimi zrušen § 71 dvorského dekretu ze dne 30. června 1837, sv. 65 sb. zák. pol.

§ 601 obč. zák. byl přijat v § 440 celkem podle návrhu subkomitétu, ale byla vypuštěna věta „Je-li z tohoto důvodu... pořízení ústního". Částečně je pravda, že i bez výslovného ustanovení může se v konkretním případě dospěti k tomu, aby pořízení bylo platné aspoň jako ústní, není-li platné jako písemné. Ale nelze přímo nabádati ke všeobecnému praktikování této, v důsledcích povážlivé zásady. Neboť je přece jen rozdíl v tom, zda se svědek účastní pořízení písemného — kde se od jeho pozornosti a paměti žádá méně — či ústního, kdy na ústní projev jest vše soustředěno. Napodobení §§ 2084 až 2086 něm. obč. zák., jež jsou příliš kasuistické, se odmítá, také proto, že se úplně vystačí s všeobecným ustanovením § 392. Při § 440 jest upozorniti na to, že i zanedbání toho, co obsahuje § 422 (zejména také soudního uschování písemného pořízení soudního), mělo by za následek neplatnost pořízení takového jakožto pořízení veřejného.

§§ 602 a 603 obč. zák. se vypouštějí, první proto, že ustanovení o smlouvě dě-

dické se zařaďují do práva dědického, druhý pak proto, že darování pro případ smrti patří do kapitoly o smlouvě darovací. Při tom bylo rozhodnuto, že ustanovení o smlouvě dědické budou následovati přímo za ustanoveními o posledním pořízení.

Když bylo skončeno jednání o zákonné posloupnosti, bylo podle stanoviska původně zaujatého přikročeno k jednání o smlouvě dědické. Tato ustanovení sice vypracoval subkomitét pro právo rodinné, ale bylo od počátku pokládáno za nutné s hlediska systematického přeřaditi je do práva dědického, kam pojmově — jako delační důvod — patří. Zůstala ovšem nerozřešena otázka místa v soustavě dědického práva, kam by byla tato ustanovení nejvhodněji umístěna.

Po obšírné debatě bylo usneseno, zařaditi ustanovení o smlouvě dědické na konec ustanovení o posledním pořízení, a to tak, že hlava 16 se rozdělí na dvě oddělení: I. poslední pořízení, t. j. testament a kodicil, pro které jest odvolatelnost vlastností typickou, a II. smlouva dědická, t. j. pořízení pro případ smrti, jehož typický rozdíl od předešlých je smluvní povaha, a tedy neodvolatelnost.

Bylo sice také uvažováno o tom, nazvati první skupinu „Poslední pořízení jednostranné", což by tvořilo jaksi souměrnější protějšek ke „Smlouvě" jako jednání dvoustrannému. Ale toto označení první skupiny zdálo se příliš učebnicovým.

Po obšírných debatách byly formulovány §§ 441 až 444. Změny vůči návrhu subkomitétu jsou sice většinou rázu stylistického, než přes to třeba upozorniti na to, že především, jak bylo výslovně konstatováno, smlouva, v které by byla ustanovena za dědice osoba třetí, mohla by býti považována, pokud by všechny náležitosti byly splněny, za poslední pořízení. Tento výklad jistě se nepříčí skutečnosti, že §§ 443, 444 výslovně vytýkají jen dva případy konverse. Vynechání slov „vyjímajíc § 583 (§ 428)" v obou těchto paragrafech znamená zřejmě to, že jasné a kategorické ustanovení § 428 nemá býti obcházeno ani sděláváním dědické smlouvy. Nenastane tedy konverse, bude-li dědická smlouva vzájemná. Citace § 865 obč. zák. byla škrtnuta, neboť tu vůbec platí všechna ustanovení o způsobilosti k smlouvám. Za to však byla v § 444 připojena slova „a k posledním pořízením", ježto i této způsobilosti bude třeba.

V § 445, který byl jinak beze změny převzat z § 1251 obč. zák., je jen připojen dodatek „vyjma § 736", aby byla dána odpověď na starou spornou otázku. Ale ovšem že v případech, kdy konversí dědická smlouva celá nebo její části vůbec mají platnost jen jako poslední pořízení, budou platiti vůbec ustanovení §§ 512 a násl.

Ve stručné formulaci § 446 jest in merito obsaženo totéž, co obsahoval subkomitétní návrh § 1252. Je zřejmé, že — mohou-li manželé přes uzavření smlouvy dědické volně nakládati se svým jměním — nelze žádati zajištění. Dále je zřejmé, že právo ze smlouvy vznikne smrtí zůstavitele, že tedy ani nepřejde na dědice toho, kdo byl za dědice smlouvou ustanoven, nepřečkal-li zůstavitele, ani převod inter vivos za živa zůstavitele není možný vzhledem k § 678.

Také § 1253 obč. zák. byl in merito převzat do stručné formulace § 447. Superrevisní komise obávala se ustoupiti od myšlenky občanského zákoníka, že čtvrtina pozůstalosti je vyňata ze smluvní vázanosti. Jestliže tedy manžel druhého ustanoví k pozůstalosti celé, může přes to o čtvrtině volně pořídit. Neučiní-li tak, připadne tato čtvrtina zákonným dědicům, ježto o ní vůbec není platně pořízeno. Chce-li zanechati volnou čtvrtinu manželovi, může tak učiniti jen zvláštním posledním pořízením. Touto tekstací se úmyslně vylučuje dosavadní prakse, že smlouva dědická co do oné čtvrtiny má platiti jako testament. Nemluví se již o „čisté čtvrtině", ježto tu šlo zřejmě o nedorozumění.

Do § 448 byla převzata druhá věta § 1254 obč. zák. podle návrhu subkomitétu, ale tak, že se vytýká, že ochrana nepominutelného dědice proti smlouvě dědické je stejná jako při jiné dědické posloupnosti.

§§ 449, 450 byly převzaty z návrhu subkomitétního se změnami rázu stylistického. Upuštěno bylo od citace §§ 386, 387, protože je věc samozřejmá. Je-li tu dědická nezpůsobilost, vylučuje se vinný manžel z dědictví při každém delačním důvodu — tedy i při smlouvě dědické. Je tedy samozřejmé, že důvod nehodnosti stačí i pro jednostranné zrušení smlouvy. Slova „nezaniklo už právo domáhati se rozluky" zahrnují i promlčení i zřeknutí žalobního práva. Aby manžel z důvodu, stačícího na

rozluku z viny druhého manžela, mohl jednostranným pořízením smlouvu dědickou zrušiti, stačí ovšem, že měl právo žalobní ještě v době, kdy zrušovací pořízení učinil. Že tu je jakási nejistota o skutečné době vzniku zrušovacího pořízení, dokonce i nebezpečí chybného datování pořízení, je sice pravda, ale nemáme prostředků, jak toto nebezpečí generelně vyloučiti.

Na konec byl v § 451 návrh subkomitétu doplněn nově formulovaným ustanovením, kterým se nahrazují předpisy občanského zákoníka o vlivu rozvodu a rozluky na dědickou smlouvu.

K hlavě 17 (§§ 452 až 465).

K §§ 452 a násl. učiněno bylo nejprve usnesení o terminologii. Vulgární substituce byla pojmenována náhradnictvím, fideikomisární pak svěřenským nástupnictvím. Tomu byly přizpůsobeny i rubriky hlavy 17. Změny v § 452 naproti § 604 obč. zák. jsou sice povahy převážně stylistické, ale jest jimi přesněji vytčeno, že při náhradnictví jde o to, zda ten, kdo byl k dědictví povolán, skutečně ho nabude. Také poslední věta — ač bylo o její nutnosti pochybováno — se zachovává, ale ve formulaci, která zde klade váhu na nápad dědictví tomu, kdo je v řadě nejbližší, čímž nahrazeno bylo méně správné „stane se dědicem".

Vykládací pravidlo, jak je měl § 605 obč. zák. a po něm i osnova subkomitétní, bylo shledáno příliš příkrým a odporujícím obyčejné psychologické zkušenosti. Proto byla v § 453 myšlenka § 605 obč. zák. obrácena, takže v případě pochybnosti dlužno míti za to, že zůstavitel, ustanovuje náhradnictví, chtěl mu pro oba možné případy — impotentiae i noluntatis.

V §§ 454, 455 naproti §§ 606, 607 obč. zák. jsou změny povahy většinou stylistické, až na to, že v § 455 v první větě bylo škrtnuto slovo „vzájemně", takže se ustanovení nevztahuje již jen na tak řečenou substitutio reciproca. Slovu „výslovně" se komise vyhýbá, protože jeho doslovný výklad by šel v mnohých případech daleko za skutečný záměr zákona. K § 454 připojena byla věta týkající se přechodu závazků na další substituty.

Proti instituci svěřenského nástupnictví byly vysloveny námitky, že se tu na delší, snad i neurčitou dobu váže majetek. Přes to trvá komise na jejím zachování, aby byla dána možnost upraviti složité poměry rodinné a majetkové. Aby vázanost netrvala příliš dlouho, o to pečoval již § 612 obč. zák., vydatněji subkomitétní návrh v § 612 a podle něho § 459, nerozeznávaje již věci movité od nemovitých. Jinak změny v § 456 jsou povahy stylistické. Široký výraz „má přejíti" vyjadřuje přesněji to, co chtěl říci mnoha slovy § 608 obč. zák. a podle něho subkomitétní návrh. Také výraz „se zřizuje" lépe vystihuje skutečnost než starý, definující výraz „se nazývá". § 609 obč. zák. se vypouští, protože obsah jeho spíše patří k ustanovením o povinném díle a bude o nařízení v něm naznačeném se pojednávati jako o „fideicommissum eius quod supererit", aby nebylo učiněno nemožným užíti, je-li toho nutně třeba, i základního majetku pro výživu dítěte (viz § 584).

Proti § 610 obč. zák. ve formulaci subkomitétní byly činěny různé námitky. Bylo vyhověno námitce nejvyššího soudu a úzké slovo „prodati" nahrazeno slovem „zciziti". Naproti tomu nebyla přijata myšlenka zvláštního ustanovení o tom, pokud je možno vzdáti se substituce vůbec nebo vzhledem k určitým kusům substitučního majetku. Stačí tu obecná ustanovení o vzdání se práv na pozůstalost nebo na její kusy a zvláštní ustanovení mohlo by vésti ke zmatkům. Tekst § 457 byl pak přizpůsoben tomu, že § 609 obč. zák. byl vypuštěn. Proto je výpočet případů úplnější. Původně mluvilo se v novém tekstu o ustanovení dědice dítěti, při druhém čtení se věc rozšířila tím, že na místě „dítěti" bylo položeno „dědici".

V § 458 byl převzat podle návrhu subkomitétu § 611 obč. zák. s tou změnou, že bylo vynecháno zbytečné slovo „nikterak" a stejně zbytečná konečná slova. O § 612 obč. zák. se rozpředla velmi zevrubná debata, která se točila jednak kolem otázky: zda má o povaze současníka či nesoučasníka rozhodovati zplození či zrození dítěte, a dále zda rozhodnou dobou má býti zřízení testamentu či smrt zůstavitele. V první otázce — ač bylo obecně uznáno, že skutečnost zrození je určitějším vytčením doby — se setrvalo na momentu zplození, protože v této otázce je hlavní smysl § 22 obč. zák., převzatého v § 63, a protože tohoto paragrafu praktického i v jiných případech nelze zrušiti. V druhé otázce byla

uznána nejistota vzniku pořízení (jež nemusí býti datováno) a položil se určitý časový bod — smrt zůstavitele. Vedle toho byl vyřízen dřívější spor o pojem „stupně", a to tak, jak se věc vykládala u Pfaffa a Hofmanna, t. j. že stupněm je rozuměti přechod na dědice. To jest obsaženo v určení „jakmile jmění nabude první nástupník nesoučasník".

§ 613 obč. zák. byl z důvodů systematických na tomto místě škrtnut a byl zařaděn jako § 657 do hlavy 24.

V § 614 obč. zák. byly provedeny změny rázu terminologického a stylistického. Ale pro větší jasnost byla v § 460 připojena druhá věta, která, v důsledku zásady vyjádřené větou první, při výkladu pochybných slov zůstavitelových dává přednost žádné vázanosti (náhradnictví) před vázaností (nástupnictvím svěřenským).

Návrh subkomitétu v § 615 přijal znění prvního odstavce paragrafu toho v občanském zákoníku. Superrevisní komise volila správnější formulaci „když je rozhodnuto, že případ... nenastane". Novelový druhý odstavec je sice v rozporu se zásadou předchozího paragrafu. Ale komise, přihlížejíc k důvodům, uvedeným na str. 88, 89 zprávy justiční komise panské sněmovny, přijala toto ustanovení jako § 462. Také to, že první věta § 461 klade důraz na dědickou přihlášku, bylo převzato, přes některé námitky. Neboť, kdyby se objevilo při projednávání pozůstalosti, že přihlášený dědic se dědicem vůbec nestane, nepřišla by přihláška taková s hlediska § 461 vůbec v úvahu. Přijatý tekst však lépe vystihuje, že substitucí je vyloučena transmisse. Jinak byly provedeny jen změny stylistické.

Znění § 616 obč. zák. bylo v § 463 nutno upraviti jednak, aby se vyjádřilo panující a jistě správné mínění, že jde o ustanovení vykládací, jednak vzhledem k tomu, že § 567 obč. zák. byl vypuštěn, § 568 obč. zák. pak změněn. Dále bylo třeba pamatovati na to, že, kdo byl pro duševní chorobu jen částečně zbaven svéprávnosti, může učiniti platné poslední pořízení a proto jej nelze v § 463 ztotožniti s osobou úplně zbavenou svéprávnosti. Poslední věta se ponechává, protože ji nelze pokládati za zcela samozřejmou, a z vynechání dalo by se srovnáním tekstů dovozovati něco, čeho osnova jistě nezamýšlí.

Také následující § 464 jest ustanovení vykládací, což se vystihuje úvodní větou. Aby se ustanovení nevztahovalo na děti získané osvojením, vloženo bylo slovo „pokrevné" potomky. Další změna má jen povahu terminologickou.

Vytvořiti v této souvislosti ustanovení, dokonce pak podrobnější, o nadacích, pokládala komise za nevhodné, protože by taková ustanovení nutně přesahovala rámec občanského zákoníka. Lépe bude pomýšleti na vydání nadačního zákona, který by roztýlená ustanovení o nadacích sjednotil a zredigoval. Naproti tomu pokládala komise za vhodné formulovati ustanovení, že poměry, podobné svěřenskému nástupnictví, lze také založiti jednáním mezi živými. To se stalo v § 465, o jehož vhodném systematickém zařazení mohou býti pochybnosti, ale který je těžko jinam (do práv věcných nebo obligačních) zařaditi, aniž by se proti tomu vyskytly stejně těžké, ne-li těžší námitky. Voleno pak bylo slovo „jednáním mezi živými" na místě lépe snad znějícího „smlouvou", aby se nevylučovala možnost zřízení podobného poměru veřejným přislíbením (na př. putovní ceny).

K hlavě 18 (§§ 466 až 510).

Na počátku jednání o hlavě 18 (Odkazy) bylo jednáno o možnosti zavésti odkaz vindikační, ale po uvážení všech okolností, zejména i psychologie zůstavitelů-laiků, kteří by nepochopili rozdíl legátu damnačního a vindikačního, jakož i vzhledem k nesnázím, jež by z vindikačního odkazu vznikaly při projednávání pozůstalosti, usnesla se superrevisní komise právě tak jako četné jiné cizí kodifikace setrvati při soustavě práva odkazového, kterou má občanský zákoník a která po více než století své působnosti nezavdala podnětu k vážným stížnostem.

Nato byl jako § 466 přijat s nepatrnou změnou § 647 obč. zák. ve znění navrženém subkomitétem. Slovy „platné poslední pořízení" vylučuje se smlouva odkazová, jež má význam jen v rámci smluv svatebních.

Za § 466 vřazeno bylo ustanovení, kdy darování pro případ smrti je považovati za odkaz. Ostatek o této věci je v § 807.

§§ 648 až 650 obč. zák. byly v §§ 468 až 470 přijaty s menšími stylistickými změnami. Komise superrevisní nepřijala myšlenku, aby si legatář mohl odkaz podržeti a nebyl povinen plniti na pododkazech více, než činí hodnota jeho odkazu.

Splnění vůle zůstavitelovy by tu záviselo na nahodilé otázce, jak bude hodnota toho, co obtížený odkazovník obdržel, odhadnuta.

Komise superrevisní, aby přizpůsobila ustanovení § 651 obč. zák. zásadě, vyslovené v § 392, ponechává v § 471 především zůstaviteli, aby určil osobu, jež má rozhodnouti o způsobu splnění tak zvaných dobročinných odkazů v nejširším slova smyslu. Nevysloví-li se o tom, svěřuje se toto rozhodnutí dědici, jakožto osobě, která je zpravidla zůstaviteli i způsobem jeho smýšlení nejbližší. § 471 byl doplněn poslední větou podle vzoru § 659 obč. zák. Aby se nestalo rozhodnutí odporující těmto zásadám nebo vůbec protismyslné, nad tím přirozeně náleží bdíti soudu pozůstalostnímu, jenž zkoumá, jsou-li odkazy takové zajištěny nebo splněny.

V § 472 byly vůči návrhu subkomitétu opřenému o § 652 obč. zák. učiněny některé změny stylistické. Ale úmyslně bylo za slovo „užije" vloženo slovo „přiměřeně", a to proto, že, jak je patrno z komentáře Pfaff-Hofmannova, jsou v §§ 471, 495 až 498 ustanovení, která bezvýhradné použití ustanovení hlavy 17 vylučují.

§§ 653, 654 obč. zák. se vypouštějí jako zbytečné.

§ 655 obč. zák. se vypouští z důvodu, že sem samozřejmě zasahuje všeobecná zásada § 392 o výkladu posledního pořízení.

Následující rubrika se přesněji formuluje.

V § 473 (§ 656 obč. zák.) se v poslední větě vkládá slůvko „i" (věc nejlepší) ve shodě s původním tekstem. Slovo „dědic" se nahrazuje slovy „osoba obtížená". Slova „ale bez bližšího ustanovení" se vynechávají jako zbytečná.

V § 474 (§ 657 obč. zák.) se slova „pozbude odkaz platnosti" nahrazují přesnějšími „není odkaz platný", protože jest odkaz od počátku neplatný. Nemluví se o neúčinnosti, nýbrž o neplatnosti.

V § 475 (§ 658 obč. zák.) slovo „vlastnictví" se nahrazuje správnějším „jmění" a slovo „stavu" slovem „poměrům". Na místě slova „jeho" v této větě se klade „odkazovníkovým" pro větší jasnost. Upozorniti dlužno, že § 474 je prostým důsledkem ustanovení zásadního, vysloveného v § 544 této osnovy. Naproti tomu § 475 má ten účel, aby se odkazovníku ušetřil velmi nesnadný důkaz, že věc odkázaná nikdy zůstaviteli nenáležela, a že tedy ve skutečnosti, že jí v pozůstalosti není, není možno spatřovati ve smyslu § 544 odvolání odkazu. Proto je v těchto dvou paragrafech ve věci zdánlivě podobné dáno opačné ustanovení. Slovy „a není-li takových věcí v pozůstalosti" byla recipována myšlenka stejná jako v druhé větě § 474, takže, bylo-li odkázáno několik věcí určitého druhu a některé z nich v pozůstalosti jsou, platí § 475 jen co do věcí ostatních. I zde se mluví o „osobě obtížené". V §§ 474, 475 bylo vynecháno slovo „výslovně" jako mylivé.

V § 476 (§ 659 obč. zák.) výraz „ku stavu a k potřebě" nahrazuje se správnějším „k poměrům a potřebám", o čemž rozhodne soud. Toto ustanovení bylo shledáno lepším než navrhované „věc prostřední hodnoty", jež by často byla nezjistitelná. Poslední věta obsahuje ustanovení o tom, co platí, když odkazovník nevykoná příslušející jemu volby.

V § 477 (§ 660 obč. zák.) byl přijat návrh subkomitétu se stylistickou úpravou podle návrhu nejvyššího soudu, v § 478 pak § 661 obč. zák., v § 479 pak § 662 obč. zák. se změnami stylistickými, z nichž má však nově zvolený výraz „postihují příjemce tyto závady" ten účel, aby slova, jichž bylo užito v návrhu, nesváděla k chybným výkladům. Superrevisní komise se přidala k názoru Ungrovu (Erbrecht, str. 292), že příjemce musí jen snášeti, aby se věřitelé z věci odkázané uspokojili, ne však že by se odkazovník stal osobním dlužníkem. Zaplatí-li odkazovník sám dluhy na věci váznoucí, má vůči dědici postih podle § 1195. V první větě § 479 bylo vsunutím slov „v době nápadu" přesně vyjádřeno, který okamžik je právně relevantní pro rozhodnutí, zda jde o odkaz věci cizí. Stejný okamžik má rozhodovati i pro případy druhé věty § 662 obč. zák.; za tím účelem byla tato věta připojena k dřívější větě první jako její druhá část, jen středníkem oddělená.

V §§ 663 až 668 obč. zák. bylo především k podnětu Svazu soudců provedeno přeskupení podle látky, a to: §§ 664, 668, 663, 666, 665 a 667. V jednotlivostech pak byly převzaty § 663 (§ 482) s tou změnou, že se ukládá obtížené osobě (aby byla konformita s předpisy o kvitanci) povinnost vydati kvitanci i vrátiti dlužní úpis; § 664 (§ 480) s dodatkem „s veškerými pomůckami a zajišťovacími prostředky"; § 665

(§ 484) se škrtnutím zbytečné poslední věty, ale s ustanovením o zajištění; §§ 666, 667 (§§ 483, 485), ale místo vykládacího pravidla dosavadního § 667 bylo dáno účelnější pravidlo opačné; § 668 (§ 481) v upravené formulaci a s dodatkem týkajícím se pohledávek vzniklých po zřízení odkazu.

§ 669 obč. zák. se vypouští jako bezobsažný a zbytečný.

V § 670 obč. zák. byly měřítkem věna poměry zřizovatele věna. Komise superrevisní po delší debatě se usnesla na změně poslední věty a v § 486 tedy přesunuje měřítko na poměry ženy v době zřízení odkazu, a to proto, že toto řešení spíše odpovídá intencím pořizovatele, který odkazuje přínos, nejsa ke zřízení přínosu povinen.

§ 671 obč. zák. byl převzat jako § 487, ale tak, že se koriguje chyba, která se vyskytla při redakci § 671 obč. zák., a věc se vyřizuje odkazem na §§ 602 a násl. o započtení prestace na podíl dědický. K terminologii §§ 486, 487 se poznamenává, že komise superrevisní si byla vědoma toho, že v těchto případech půjde mnohem častěji o „přínos" manželčin než o „věno" v technickém smyslu slova. Ale přes to bylo ponecháno slovo „věno" tam, kde je míněn projev zůstavitelův, protože slovo „přínos" se dosud nevžilo a protože v tomto ustanovení jakožto pravidlu vykládacím nutno počítati s lidovým a vžitým užíváním slova „věno" v širším než technickém smyslu slova. V závorce je připojeno slovo „přínos".

§ 672 obč. zák. byl převzat s menší změnou výrazovou a rovněž tak § 673 obč. zák., a to jako §§ 488, 489. „Ostatními potřebami" třeba v § 488 rozuměti zejména i náklady na nutné ošetřování v nemoci.

V § 490 byl převzat § 674 obč. zák. se změnami stylistickými, s vypuštěním zmínky o domácím nářadí, jakož i závěrečných slov „pokud to není jasněji vyjádřeno", ježto ani jinde se podobné dodatky nepřipojují a tento paragraf je vůbec pravidlo vykládací; to bylo ještě zdůrazněno odkazem na paragraf předchozí.

§§ 675 až 678 obč. zák. se vypouštějí. Je to zbytečná kasuistika a i bez takových podrobných ustanovení vykládacích dá se zjistiti skutečný smysl pořízení zůstavitelova.

V § 491 byl převzat § 679 obč. zák. se změnou stylistickou.

§ 680 obč. zák. se vypouští jako dnes již zastaralý; že se bankovky počítají k hotovým penězům, je jistě samozřejmé a jiné cenné papíry nikdo výrazem „hotové peníze" nezahrnuje.

Komise superrevisní, ve shodě s tím, co uvádí již Zeiller v svém komentáři, je přesvědčena, že §§ 681 a 682 obč. zák. jsou v zákoně na místě, poskytujíce spolehlivé vodítko pro výklad vůle zůstavitelovy. §§ 681 a 682 obč. zák. byly proto přejaty jako §§ 492 a 493, ale ze závěrečných slov § 682 obč. zák. vytvořen § 494, a to proto, aby se tato slova nevztahovala jen na odkaz příbuzným. Po uvážení, že § 683 obč. zák. vykládá pojmy přece jen příliš běžné, aby potřebovaly výkladu, byl tento paragraf vypuštěn.

Aby se odstranily jisté pochybnosti o poměru pododkazovníka k odkazovníkovi a dědici, bylo jako § 497 k doplnění tekstu § 684 obč. zák. vsunuto ustanovení o odmítnutí odkazu. Při jednání o zcizení dědictví bylo však i toto ustanovení shledáno neúplným, pročež byl § 684 obč. zák. přetvořen tak, že z jeho první věty byl vytvořen § 495, z druhé § 498 a mezi ně vsunuty paragrafy o zcizení odkazu a o renunciaci. Přiměřeně byla upravena i rubrika před těmito paragrafy.

V § 685 obč. zák., který byl převzat jako § 499, položeno bylo na místo výrazu „osoby služebné" slovo „zaměstnance" a na místě „odkazů lidumilných" — „odkazy dobročinné" v souhlase s § 471; u jiných odkazů než pro zaměstnance a pro dobročinné účely není naléhavé, aby byly plněny ihned. I tento paragraf je dispositivní, ježto zůstavitel může určiti lhůty jiné. Dodatkem dává se pružné ustanovení hledící zejména k odkazům pod výminkou odkládací.

§ 500 převzal ustanovení § 686 obč. zák., jak byl navržen subkomitétem, ale s tou změnou, že druhá věta byla přizpůsobena dikci poslední věty § 479, a že výraz „bez viny jiné osoby znehodnotí" nahrazen byl výrazem „zhorší nebo zmaří skutečnostmi, za které nikdo jiný neodpovídá" — což je výraz podstatně rozšířený, odpovídající hlavě 42 a jiným tekstům.

V § 501 byl převzat § 687 obč. zák. ve znění subkomitétu s některými změnami stylistickými a s připojením poslední věty, která se výslovně dovolává § 1269.

Při nové formulaci § 688 obč. zák. v § 502 této osnovy byla ještě všeobecněji formulována první věta, kladoucí odkazovníka co do zajištění na roveň jiným věřitelům. Věta tato zdála se sice samozřejmou, má však ten význam, že výslovně určuje vztah odkazovníka k dědici jako věřitele k dlužníku. Vypuštěna byla druhá věta, protože nebyl převzat § 437 obč. zák. Ale mimoto byla snaha uvésti v soulad toto ustanovení občanského zákoníka s ustanoveními patentu o nesporném řízení, zejména § 161, zmírniti ustanovení posléz uvedené a převzíti je jako zřejmě materiálně právní do občanského zákoníka. Konečná věta je namířena proti šikáně, ale jest oddělena středníkem proto, aby bylo jasně vyznačeno, že se tato věta nesmí vztahovati k první větě § 502.

V novém znění § 689 obč. zák., jak byl navržen subkomitétem, byla vyjádřena myšlenka, která se podstatně liší od §§ 561, 562 obč. zák., ustanovujících o akrescenci při podílech dědických. Jelikož se shledalo, že myšlenka vložená do tohoto znění § 689 lépe vyhovuje dnešní technice pořizovací, byly §§ 561, 562 obč. zák., převzaté § 401, přizpůsobeny tomuto formulování a § 689 obč. zák. byl pak rozložen na §§ 503 až 505 a přestylisován, aby zahrnul všechny případy a zároveň přesně je vymezil. Ve zvláštním § 506 bylo vyjádřeno, že s odkazem přejdou i břemena jeho na toho, kdo bude míti podle §§ 503 až 505 prospěch z jeho uvolnění nebo ze zániku povinnosti splniti odkaz.

Při § 690 obč. zák. byly vysloveny pochybnosti o významu slov „Je-li pozůstalost vyčerpána odkazy". Odkazy mohou pozůstalost zajisté téměř vyčerpati, takže dědicovo právo na náhradu a odměnu přesáhne pozůstalost. Proto se v § 507 určuje dědicovo právo vůči odkazovníkům a poskytuje se mu právo retenční. Ale aby bylo zřejmé, že všechny závazky plynoucí z tohoto paragrafu následují za právy věřitelů pozůstalostních, položeno bylo na počátku tekstu slovo „čistá" (sc. pozůstalost), a zdůrazněno v téže větě, že tu jde jen o dědice přihlášeného s výhradou soupisu, ježto dědic přihlášený bez výhrady odpovídá za všechny závazky pozůstalosti, včítaje i odkazy, byť i přesahovaly hodnotu toho, čeho se dědici z pozůstalosti dostalo. Závěr § 690 obč. zák. byl zařaděn jako § 510, aby se vztahoval jak na § 507, tak na § 508.

§§ 691 až 693 obč. zák. byly s některými změnami převzaty jako §§ 508 a 509.

Při úvaze o § 692 obč. zák., který byl přijat jako § 508, bylo uvažováno o tom, že je nutno vyjádřiti přednost zaopatřovacího odkazu před jinými odkazy, ale po dlužích pozůstalostních. To došlo vyjádření slovy „čistá pozůstalost". Při tom je samozřejmé, že pro zjištění, zda odkaz zaopatření, vychování a výživy (§ 488) je pozůstalostí kryt, je třeba vypočísti uhrazovací kapitál tohoto odkazu a sraziti jej s čisté pozůstalosti. Aby bylo zřejmé, že dědic má právo na odměnu a na náhradu nákladů, když je pozůstalost odkazy přetížena, byl § 508 přiměřeně doplněn.

§ 693 obč. zák. byl po některých změnách stylistických přijat podle návrhu subkomitétu jako § 509. Ale stalo se tak po rozboru, zda by se vzhledem k výkladům Ehrenzweigovým, opřeným o Ungra a komentář Pfaff-Hofmannův, neměla povinnost odkazovníka omeziti na vrácení odkazu „pokud jest v jeho jmění", nebo s druhé strany zda by se nemělo vždycky požadovati jen vrácení odkazu a jeho užitků, ne však jeho hodnoty v době přijetí. Na konec shledáno nejvhodnějším setrvati zásadně při tekstu dosavadním, jen pro některé případy příliš příkré ustanovení první věty § 693 obč. zák. bylo zeslabeno ve prospěch odkazovníka, který odkázanou věc, neznaje její pravé hodnoty, zcizil pod cenou.

K hlavě 19 (§§ 511 až 547).

Komise superrevisní setrvala při návrhu na vypuštění § 694 obč. zák. z důvodů uvedených subkomitétem.

Nato byla především přesněji stylisována rubrika hlavy devatenácté. Tím se stává zbytečnou další rubrika před § 511 (§ 695 obč. zák.). S hlediska, že výminka ani doložení času nejsou omezením poslední vůle, nýbrž že to jsou vedlejší ustanovení, jimiž se dědicovo nebo odkazovníkovo právo modifikuje, byl také upraven § 511. § 696 obč. zák. byl pak po delších úvahách vypuštěn, protože obsahuje ryzí definice, které náležejí do učebnice, ne však do zákona. Pod nově upravenými rubrikami následuje tedy přímo § 512 přejímající beze změny § 697 obč. zák. podle návrhu sub-

komitétního. Praví-li se, že se na nesrozumitelné výminky „hledí tak, jako kdyby nebyly k ustanovení připojeny", znamená to, že „výminka je po zákonu nepřipojena" (srv. výše terminologické poznámky); stejný smysl mají ona slova v §§ 513 a 515.

§ 698 obč. zák. byl pak přijat se změnami stylistickými, a to jako §§ 513, 514. K § 513 dlužno však podotknouti, že „rozvazovací výminky nemožné" nutno chápati ve smyslu přesném. Nepatří sem tedy resolutivní výminky nutné. Takové výminky způsobí, že právo zanikne, jakmile ona událost, ač její vznik byl předem jistý, nastane. § 514 byl doplněn právě tak jako rubrika zmínkou o výminkách zmatených.

Ostatní paragrafy byly přeřaděny. § 515 odpovídá § 700 obč. zák.

Po obšírné debatě byla v tomto § 515 převzata v nové formulaci první věta z § 700 obč. zák. a pak zásada dvorského dekretu ze dne 23. května 1844, č. 807 sb. zák. soud. Superrevisní komise si byla dobře vědoma toho, že některé konkretní případy byly by hodny schválení, jiné odmítnutí podle zákona. Ale hranice, kdy se zákaz manželství celkem snáší s dobrými mravy a kdy se jim příčí, je velmi plynulá a přesnou formuli, která by ve všech případech plně vyhověla, není možno nalézti. V užitém slově „svéprávnosti" je řečeno, že výminka platí, i když nad dědicem nebo odkazovníkem byla moc poručenská prodloužena, i když byl zbaven svéprávnosti, v kterýchžto případech se zákaz manželství vůbec nebo zákaz předčasného manželství pokládá za důvodný.

V §§ 516 a 517 byly se změnami rázu stylistického převzaty §§ 701 a 702 obč. zák. podle návrhu subkomitétu.

U § 518 (§ 699 obč. zák.) bylo po delší debatě usneseno škrtnouti z tekstu subkomitétu větu, že podle výminky jest se přesně říditi, i kdyby nebylo pravděpodobno, že se dědic nebo odkazovník dožije splnění jejího, a to proto, že komise superrevisní nepovažovala za nutné v zákoně vytýkati, že k pravděpodobnosti výminky zpravidla nelze přihlížeti, a na druhé straně že nijak nechtěla vyloučiti možnost, že výminka pro nepravděpodobnost v některých případech bude prohlášena přímo za nemožnou. První věta byla v konečné redakci pro úplnost vztažena i na případy, kdy se splněním výminky práva pozbývá.

Za § 518 byl formulován nový § 519 podle vzoru § 162 něm. obč. zák. Upozorniti dlužno, že širší výraz „který se příčí dobrým mravům" zahrnuje v sobě i všechna jednání protiprávní.

§ 520 odpovídá § 703 obč. zák. a byl stylisticky upraven, aby byl ve shodě s § 389.

§ 704 obč. zák. byl převzat v § 521.

V § 522 převzatém z § 705 obč. zák. byla poslední slova „jen odevzdání... lhůtu" vypuštěna, a to proto, že chybnou formulací vyvozují přirozený důsledek věty první. Komise superrevisní nechtěla nic měniti na věci samé. Ale seznala, že k vyjádření myšlenky dosavádní formule se nehodí a že je těžko ve formě zákona nalézti formuli vhodnější.

§ 706 obč. zák. byl v § 523 převzat se změnou stylistickou.

§§ 524 a 525 obsahují §§ 707 a 708 obč. zák. ve zkrácené formě.

V dalším § 526 byl po změně stylistické převzat § 709 obč. zák. V § 527 byl převzat § 710 obč. zák., ale jeho poslední věta byla jinak formulována, aby se odklidila starší kontroversa. Podle přijatého tekstu je patrno, že by bylo třeba zmaření vědomého. V § 528 bylo dáno vykládací pravidlo, že v pochybnosti vedlejší ustanovení se pokládá za příkaz. V dalším § 529 (§ 711 obč. zák.) byly provedeny jen změny stylistické. § 530 odpovídá § 712 obč. zák., ale je formulován tak, že ustanovení, k němuž byl připojen příkaz jednání nemožného nebo nedovoleného, samo je platné a jen onen příkaz je neplatný; předpis zní všeobecně a postihne tedy i případy, kdy jako sankce na splnění příkazu nemožného nebo nedovoleného jednání byla uložena povinnost, poskytnouti, nesplní-li se příkaz, odkaz osobě jiné.

Otázka, kterou řeší § 713 obč. zák., je komplikována tím, že zůstavitel-laik často nerozeznává přesně testament od kodicilu. Není vyloučeno, že pořízení, které je redigováno na způsob kodicilu, bylo myšleno jako testament a mělo předchozí poslední vůli zrušiti. Této nesnázi dalo by se odpomoci dvojím krajním prostředkem: buď potlačiti rozdíl mezi závětí a dovětkem, nebo ustanoviti, že každým pozdějším pořízením se ruší starší. První prostředek byl předem odmítnut při řešení zásadních otázek projevu poslední vůle, druhý byl zamítnut při této příležitosti jako příliš

daleko sahající. Setrvalo se tedy na střední cestě, vyjádřené subkomitétním návrhem nové formulace § 713, ale na místě poslední věty návrhu položena byla jako zvláštní § 532 věta: „Starší dovětek se novou závětí ruší, jen pokud to plyne ze závěti nové." Aby pak se zmenšil počet případů zůstavitelova omylu v povaze posledního pořízení, byl v § 393 připojen dodatek: „V pochybnostech je pokládati poslední pořízení za závěť."

Tato myšlenka pak se dovršuje přijatým zněním § 533 (§ 714 obč. zák.), které se snaží lépe se přiblížiti skutečné vůli zůstavitelově.

§ 715 obč. zák. dával podnět k mnohým pochybnostem. Celkem vzácnější bude případ, že dvě poslední pořízení, z nichž žádné se nedá rozpoznati jako pozdější, by se doplňovala, vzájemně si neodporujíce. Tu by řešení neposkytovalo obtíží. Jestliže se však vzájemně vylučují, hleděl na věc občanský zákoník, jak je patrno z výkladů Zeillerova komentáře, jako na pořízení jediné a řešil věc společenstvím majetkových práv. Ale tato myšlenka by se lépe vystihla výkladem, že je tu jediné poslední pořízení a každá z jeho složek že ustanovuje nikoliv o celé pozůstalosti, nýbrž jen o podílu. Na př. v jednom pořízení jest ustanoven za dědice A ke dvěma třetinám pozůstalosti, ve druhém B ke dvěma třetinám. Tu by dostal každý dvě šestiny a jedna třetina by připadla dědicům zákonným. V tomto smyslu byl formulován § 534 a mluví se tam proto o srovnání posledních pořízení jako celků.

V §§ 535, 536 byly bez věcné změny přijaty navržené texty §§ 716, 717 obč. zák.

První věta § 718 obč. zák. byla formulována v § 537 tak, aby bylo zřejmé, že o odvolání platí všechno to, co požadují §§ 404 až 411 pro poslední pořízení. V dalším znění tohoto paragrafu jsou jen změny stylistické, ale k ochraně zákonných dědiců byla připojena poslední věta, ovšem s omezením, které odpovídá § 408. Tohoto ustanovení ukázala se potřeba tím, že byl komisí superrevisní jako § 542 restituován § 723 obč. zák., vypuštěný návrhem subkomitétu.

V § 538 je v zkrácené formě obsažen § 719 obč. zák. ve znění navrženém subkomitétem. V § 539 byl recipován § 720 obč. zák. Vyskytla se sice námitka, že toto ustanovení není příliš praktické a že systematicky sem nepatří. Přes to, poněvadž lze sotva nalézti lepší soustavné zařazení, bylo toto ustanovení zachováno. Ale k námitce nejvyššího soudu byla vypuštěna navržená další možnost odporu, totiž pro nedostatek předepsaných obřadností, a provedeny byly některé změny stylistické.

V § 540 byl převzat § 721 obč. zák. s některými změnami stylistického rázu a s rozlišením mezi zničením listiny a jinakým jejím porušením. Upozorniti dlužno, že přirozeně i o tomto způsobu odvolání posledního pořízení platí první věta § 537.

Při převzetí § 722 obč. zák. jako druhého odstavce § 643 osnovy z r. 1931 byl obnoven původní tekst zákoníka občanského, pokud mluví o náhodě, a to proto, že sice pojem náhody na různých místech občanského zákoníka nutno různě vykládati, ale zde nebylo dobře možno pochybovati, že náhoda zahrnuje nejen události přírodní, jež nastávají mimo vůli člověka, a činy osob jiných, nýbrž i činy zůstavitelovy vykonané ve stavu nepříčetnosti, pod vlivem omylu nebo donucení. Zmínka o důkaze byla škrtnuta jako zbytečná a snad i mýlivá. V konečné redakci bylo toto ustanovení (§ 541) zcela přestylisováno, když se přece jen objevily obavy, že se „náhodou" nebudou rozuměti i úmyslné činy jiných osob. Klade se tedy důraz na to, zda lze ve zničení nebo porušení listiny spatřovati projev zrušovací vůle zůstavitelovy, učiněný za okolností, na které odkazuje první věta § 537.

§ 723 obč. zák. byl v § 542 převzat, a to proto, že superrevisní komise shledala spravedlivým, aby písemné pořízení bylo zachováno, jestliže pozdější testament byl zůstavitelem zase zrušen. Ale aby se vyhovělo pochybnostem v literatuře projeveným (srv. na př. Ehrenzweig, II, 2, 1924, str. 379), byl připojen k § 537 dodatek „nezkrátí-li tím své zákonné dědice nad míru § 408". Aby pak byla lépe vyjádřena myšlenka Zeillerova, že v tom, že zůstavitel, učiniv nové pořízení, starší nezničil, je spatřovati jistou nerozhodnost, která na konec přece jen skončí ve prospěch pořízení staršího, praví se na místě „dřívějšího písemného pořízení nezničiv" — jak praví občanský zákoník — „a starší (sc. písemné pořízení) uchová", čímž nikterak není řečeno, že by zůstavitel musil učiniti projev o zachování pořízení staršího. Při tom vědomky tento zachovávající účinek byl omezen na pořízení písemná; žádná tedy, ani

veřejná, pořízení ústní se nezachovají, byla-li jednou zrušena pořízením pozdějším.

Jako § 543 byla připojena třetí věta § 601 návrhu subkomitétu.

Po nové přesnější formulaci následující rubriky byl v § 544 převzat § 724 obč. zák. podle návrhu subkomitétu se změnami stylistickými. Slovo „vymůže" ovšem neznamená jen soudní vydobytí, nýbrž zahrnuje i vymožení upomínáním dlužníka nebo podobným mimosoudním naléháním. Co se týká zcizení odkázané věci, bude odkaz považovati za odvolaný tehdy, když zůstavitel zcizené věci sice znovu nabude, ale před smrtí znovu ji zcizí.

V §§ 545 až 547 byly převzaty §§ 725, 726 obč. zák. se změnami stylistickými a s důležitou změnou věcnou, že totiž vypuštěna byla poslední věta § 726 obč. zák., povolávající pro případ, že není zákonných dědiců nebo že dědictví nenabudou, za dědice odkazovníky podle poměru hodnoty jejich odkazů. Již superrevisní komise se zabývala návrhem, aby pozůstalost dědici odmítnutá nepřipadla odkazovníkům jako dědicům, nýbrž hned státu jako odúmrt, ale nepřijala jej, nechtějíc míti nový zákoník fiskálnějším, než byl občanský zákoník z roku 1811. Při meziministerském řízení bylo však uváženo, že jistě neodpovídá pravděpodobné vůli zůstavitele, aby osoby, které zůstavitel výslovně obmyslil jen odkazem činícím často jen poměrně malý zlomek pozůstalosti, nabývaly jako dědicové pozůstalosti celé. Provedený škrt je tedy v plném souladu se zásadou § 392. Praktický význam této změny nesluší ostatně přeceňovati. Případy, o které by šlo, jsou casus rarissimi. Jestliže zůstavitel se jen nepřesně vyjádřil, když ustanovil odkazy, ač vlastně chtěl ustanoviti dědické podíly, budou obmyšlené osoby stejně povolány za dědice.

K hlavě 20 (§§ 548 až 573).

Hlava 20 má rubriku „Posloupnost zákonná".

Komise superrevisní uznávajíc, že výpočet v § 727 obč. zák. jest neúplný a že zároveň s hlediska techniky zákonodárné není ani možno ani účelno všechny případy vypočísti, přihlížejíc dále i k tomu, že §§ 727, 728 obč. zák. tvoří myšlenkový celek, usnesla se na formulaci, abstrahující od kasuistického výpočtu a slučující oba paragrafy v stylisticky zjednodušený a právě následkem své abstraktnosti úplný § 548. Zároveň se tímto tekstem naznačuje, že smlouva dědická je silnějším důvodem delačním než závěť, tato pak silnějším důvodem než poměr rodinný. § 729 obč. zák. se vypouští, protože patří soustavně jinam, a zde má jen povahu předpisu odkazujícího na předpis jiný.

Komise superrevisní odmítla myšlenku, že by se zásadně měla změniti soustava zákonné posloupnosti, jak ji obsahuje občanský zákoník z roku 1811, právě tak jako již dříve odmítla návrh na přemístění předpisů o posloupnosti zákonné před posloupnost testamentární. Důvodem pro setrvání při soustavě dosavadní jest — mimo to, co vůbec bylo uvedeno pro zásadní zachování systému zákoníka — i to, že právě systém práva intestátního, jak jej obsahuje občanský zákoník z roku 1811, je jednoduchý, nedává téměř základu pro vleklé spory dědické, které se objevují jako hromadný zjev jinde, a dále i to, že tato soustava plně vyhovuje právnímu nazírání lidu, jenž přijímá za spravedlivé dělení stejnoměrné, není-li projevena jiná vůle zůstavitelova. Za století působnosti občanského zákoníka nikde se neobjevilo, že by právě intestátní posloupnost uvolňovala svazek rodinný. O zachování majetku, zejména nemovitého, před rozpadem třeba pečovati jednak posledním pořízením, jednak zvláštními zákony o posloupnosti v majetek zemědělský.

V § 730 obč. zák., který se přijímá v § 549 s menší změnou stylistickou, vynechává se zbytečná věta druhá.

Při úvaze o § 731 obč. zák. uvažovala sice komise o možnosti, omeziti ještě nad míru provedenou první částečnou novelou k občanskému zákoníku kruh příbuzných, povolaných k posloupnosti zákonné; ale nemohla se odhodlati k dalšímu kroku v tomto směru, hledíc jednak k dosavadnímu právnímu stavu na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, jednak k tomu, že dědické právo vzdálenějších příbuzných je postiženo vysokou dědickou daní, kterážto daň je dostatečnou korekturou toho, co jest ustanoveno v § 731 obč. zák.

Z § 731, který byl převzat v § 550, byl vypuštěn poslední odstavec navržený subkomitétem, který částečně obsahuje věci samozřejmé, částečně mohl by sváděti k nedorozumění. Jinak byl převzat tento para-

graf bez podstatné změny. Jako zvláštní odstavec byl do tohoto paragrafu původně pojat obsah § 751 obč. zák., ale v závěrečné redakci byl odstavec ten škrtnut jako zcela samozřejmý; z obsahu § 550 a všech ustanovení následujících jde jasně najevo, že vzdálenější příbuzní jsou ze zákonného práva dědického vyloučeni.

Z § 732 obč. zák. se vynechávají zbytečná slova „ať jsou rodu ... ženského". Ostatně byl tento paragraf převzat jako § 551. Při projednávání § 733 obč. zák. a jeho převzetí do § 552 bylo uvažováno o pochybnostech projevených v literatuře (srv. na př. Ehrenzweig, II, 2, 1924, str. 351, 352) v otázce principu representačního. Komise nemohla se přikloniti k těmto názorům ani de lege lata ani de lege ferenda. Ustanovení § 552 (§ 733 obč. zák.) se zabývá principem representačním, pokud se uplatní v případě smrti dědice, v první řadě povolaného. Řešení jiných případů bude hledati v §§ 388, 390, eventuelně v § 590. Jiných případů, kde by princip representační přišel v úvahu, není. O repudiaci ve prospěch potomků se jedná v závěrečné hlavě. Jinak byla v tomto paragrafu provedena jen změna stylistická. V § 734 obč. zák., převzatém v § 553, byla opravena tisková chyba a provedeny změny stylistické.

Stylistické změny byly provedeny také v § 735 obč. zák. (§ 554) a v § 736 obč. zák. (§ 555). Citace §§ 551 až 553 byla v § 555 přesunuta na počátek, aby se snad nedovozovalo, že zásady těchto paragrafů platí jen pro dělení poloviny matčiny. Mimoto pro větší jasnost bylo za slova „rozdělí se mezi ně" vsunuto „stejným způsobem". § 737 obč. zák. byl přijat jako § 556 beze změny.

Při § 738 obč. zák., který byl převzat beze změny jako § 557, bylo upozorněno, že se pozůstalost rozdělí na poloviny a každá polovina se dělí dále, při čemž přijde k platnosti rozdíl mezi potomstvem plnorodým a polorodým. Dále bylo konstatováno, že akrescence má význam i při zákonné posloupnosti, ježto je vyloučena jen při povolání k určitým podílům, což není nikdy při posloupnosti zákonné. Odmítnou-li ovšem děti a je-li tu pozůstalý manžel, postoupí delace k druhé třídě zákonných dědiců a podíl pozůstalého manžela vzroste ze čtvrtiny na polovinu. §§ 739 a 740 obč. zák. byly převzaty jako §§ 558 a 559 po provedení změn stylistických a připojení doplňků objasňujících věc.

§ 741 obč. zák. byl v § 560 převzat s některými změnami stylistickými.

Před § 750 obč. zák., který byl převzat jako § 561, byla položena rubrika „Několikeré příbuzenství", protože se toto ustanovení vztahuje na všechny případy předchozí. Závěrečná slova tohoto paragrafu byla přestylisována a byla připojena citace § 555.

§§ 562 až 567 nahrazují §§ 752 až 756 obč. zák., ale vykazují některé změny jak proti dosavadním předpisům, tak proti příslušným tekstům osnovy z r. 1931. Této osnovy nebylo možno se plně přidržeti již z toho důvodu, že navazovala na svou úpravu práva rodinného, kdežto vládní návrh musí počítati s rodinným právem nesjednoceným. § 562, aby zjednodušil dosavadní §§ 752 a 753 obč. zák., potlačuje rozdíly mezi různými kategoriemi dětí legitimovaných, což odpovídá tendenci zvykového práva platného v zemích Slovenské a Podkarpatoruské, a staví děti z neplatného manželství na roveň dětem manželským. § 563 se omezuje na převzetí první věty § 754 obč. zák., vynechávaje jeho větu druhou, protože, co se týká dětí z neplatného manželství, by nebyla v plném souladu s § 562, a jinak je samozřejmá. § 564 vyslovuje jen to, co vyplývá z § 4 zákona o osvojení č. 56/1928 Sb. z. a n.; jeho slova „neustanovuje-li smlouva o osvojení nic jiného" jsou nutná vzhledem k § 5 téhož zákona, podle něhož lze dědické právo osvojence po osvojiteli smlouvou vyloučiti. § 565 je rubem § 562; obavy, že by se legitimace per rescriptum mohly státi předmětem spekulace, netřeba — jak ukazují zkušenosti s takovými legitimacemi — sdíleti a druhý důvod, který proti dědickému právu legitimanta po legitimovaném dítěti uváděla důvodová zpráva osnovy z r. 1931, pominul, když proti vůli nemanželského otce není legitimace možná. § 566 přijímá druhou větu § 756 obč. zák.; nemanželskými dětmi se v něm vzhledem k § 565 nerozumějí děti z manželství neplatného. § 567 vytýká pro obor dědického práva to, co se podává z § 6 a § 4, odst. 3 a 4 zák. č. 56/1928 Sb. z. a n.

O § 757 obč. zák., který byl převzat jako §§ 568 až 570, byla konána velmi obšírná debata, v které byla formulována trojí mož-

nost na místě předposlední věty návrhu subkomitétního: nejdále ve prospěch pozůstalého manžela šel návrh, aby se mu poskytlo zákonné právo dědické, nehledíc k tomu, co mu je zanecháno smlouvou dědickou a smlouvami svatebními. Ale bylo konstatováno, že toto řešení jde příliš daleko a neodpovídá pravděpodobné vůli zůstavitelově. Řešení obsažené v návrhu subkomitétu působilo by nesnáze, jak určiti hodnotu toho, co se má od podílu odečísti, a mohl by tak býti manžel velmi zkrácen. Nejvhodnějším se objevil způsob třetí, ponechávající manželu volbu, přijmouti to, co se mu nabízí ze smluv svatebních nebo ze smlouvy dědické, anebo to, co mu přináší posloupnost zákonná. Je to způsob známý již z § 1258 obč. zák.

Z tohoto řešení věci a z ustanovení o kumulaci práv manželových, je-li zároveň příbuzným zůstavitelovým, byly pak utvořeny nové §§ 569 a 570.

§ 758 obč. zák. byl převzat jako § 571, a to tak, že omezující vliv na přednostní odkaz pozůstalého manžela byl výslovně přiznán jen zůstavitelovým dětem prvního stupně, ne však vnukům a pravnukům, protože ideální poměr, který má býti také chráněn ustanovením o precipuu, se vyskytuje zpravidla u dětí prvního stupně, ale jen velmi zřídka u vzdálenějších descendentů.

V § 759 obč. zák., převzatém jako § 572, byla provedena dvojí změna: především vypuštěna byla zmínka o manželu rozloučeném, jež byla v návrhu subkomitétu; jemu přirozeně žádné zákonné právo dědické příslušeti nemůže. Za druhé bylo sice manželu bez vlastní viny rozvedenému ponecháno právo na dědický podíl intestátní, ale bylo mu odepřeno právo na zákonný odkaz přednostní, protože toto právo těsně souvisí s manželským spolužitím. Co se týká druhého odstavce § 759 obč. zák., přiklonila se superrevisní komise k subkomitétu, jenž onen odstavec byl vypustil.

§ 760 obč. zák. byl přijat ve zkrácené formulaci jako § 573. Slovem „připadá" je pověděno, že tu nejde o nápad pozůstalosti. Komise superrevisní schválila pak i vynechání § 761 obč. zák. Zákony č. 68/1908 čes. z. z. i č. 52/1889 ř. z. a dále zák. č. 81/1920 Sb. z. a n. jsou zachovány předpisy uvozovacími (čl. VII, č. 4 a VIII, č. 7).

K hlavě 21 (§§ 574 až 601).

Hlava tato přejímá jen část původní čtrnácté hlavy druhého dílu obč. zákoníka, a to ustanovení týkající se povinného dílu t. zv. nepominutelných dědiců. Ostatek tvoří obsah hlav dvacáté druhé a dvacáté třetí. Vzhledem k tomu bylo zkrátiti nadpis.

Ve všeobecné debatě o dílu povinném byly mimo jiné sneseny důvody pro manželský díl povinný a proti němu, a bylo na konec usneseno, že nejlepším východiskem bude řádná úprava § 796 obč. zák. Proto byla ustanovení o dílu povinném formulována celkem ve shodě s návrhem subkomitétním a s občanským zákoníkem.

V § 574 byly sloučeny §§ 762, 764 obč. zák. a tekst byl upraven tak, aby přesněji byla vyjádřena povaha povinného dílu. „Dědici" nepominutelní nemají zajisté práva, aby na ně bylo pamatováno v posledním pořízení; mají toliko právo na peníz, rovnající se určité kvotě pozůstalosti. Není třeba zvláště v zákoně vytýkati věc samozřejmou, že právo na povinný díl přechází na dědice osoby, která toto právo měla v době smrti zůstavitele. Superrevisní komise se vrátila k výrazu „dědic nepominutelný", protože slovo „čekatel" se nezdá býti vhodné, ježto se toho slova užívá o osobách podstatně se lišících od osob, které mají právo na povinný díl. Užívá se tedy dále slova „dědic nepominutelný", ač slovo „dědic" samo o sobě není správné. Je však každému zřejmé, oč jde, připojí-li se přívlastek „nepominutelný".

V § 575 byl převzat § 763 obč. zák. s vynecháním zbytečného ustanovení o rovnosti pohlaví a se změnami rázu stylistického, které zvláště mají jasněji vyjádřiti, že vydědění descendenta nečiní ascendenta zůstavitelova nepominutelným dědicem a že tedy není rozporu s § 577. O dětech legitimovaných se neděje zmínka, protože o jejich stejném právu nelze pochybovati. Komise podržela v tomto paragrafu rekapitulaci zásadního ustanovení § 75 přes to, že bylo uznáno, že zmínky té třeba není.

§§ 765, 766 obč. zák. byly převzaty v § 576 po výrazové změně, doporučené Svazem soudců. Slovo „hodnoty" zdůrazňuje, že nejde o kvotu dědickou, nýbrž o její peněžní ekvivalent.

§ 766 navržený subkomitétem se vy-

pouští se zřetelem na zásadní stanovisko komise k právu vdovskému.

Při jednání o § 767 obč. zák., který byl převzat s velmi podstatnou změnou do § 577, bylo uvedeno, že římská zásada „exheredatus partem facit ad minuendam" byla občanským zákoníkem opuštěna neprávem. I kdybychom nehleděli k tomu, že za stavu vytvořeného starým tekstem § 767 obč. zák. má jeden nepominutelný dědic příliš velký zájem na vydědění druhého, musíme vzíti v úvahu, že při zřeknutí jednoho je vůči zůstaviteli, jenž renuncianta pravděpodobně jinak vybyl, jistě nespravedlivé, že automaticky vzrůstá povinný díl druhého, takže se pro zůstavitele účinek zřeknutí téměř maří. Massa zůstávající mu k volnému nakládání se bez věcného důvodu umenšuje.

Je proto lépe, aby pro výpočet povinného dílu byl předem stanoven podíl zákonný, nehledíc ke skutečnostem, že některý nepominutelný dědic se zřekl nebo byl vyděděn. Aby však nenastaly nesnáze následkem konkurence ustanovení o důvodech vydědění s §§ 386, 387, byla zásada „exheredatus partem facit ad minuendam" rozšířena i na toho, kdo podle těchto předpisů je z dědického práva vyloučen.

Je samozřejmé, že při vyměření povinného dílu podle § 577 se počítají vždy všichni zákonní dědicové, tedy na př. pozůstalý manžel nebo ten, kdo odmítl dědictví jemu napadlé.

V dalších §§ 578, 580 byly převzaty zásadně teksty §§ 768, 769 obč. zák., ale s tou změnou, že bylo upuštěno od taxace zločinu podle výměry trestu a klade se důraz na morální stránku osoby, jak se zločinem projevila. Podobně i v důvodu třetím bylo užito výrazu „vytrvale zhýralý" proto, aby se naznačilo, že nestačí jednotlivé poklesky, nýbrž že je třeba prokázati, že vyděděný vedl život, příčící se veřejné mravnosti, trvale, ač byl napomínán a ač mu byla nejednou dána výstraha. Co se příčí veřejné mravnosti, jest otázka jednotlivého případu a nedá se vylíčiti všeobecným ustanovením. V každém případě ukazuje slovo „zhýralý život" na přestupky velmi těžké a vytrvalost ukazuje k nenapravitelnosti.

Nový § 579 má smysl hlavně pro důvod uvedený v č. 2 paragrafu předcházejícího. Mluví-li se o „polepšení" dítěte, míní se polepšení po stránce morální a nikoli zánik následků trestního odsouzení (zahlazením odsouzení, aggraciací).

§ 770 obč. zák. se vypouští podle návrhu subkomitétu, protože je příliš samozřejmé, že zůstavitel může svým projevem vydědit toho, kdo již podle §§ 386, 387 je z dědického práva vyloučen.

Subkomitét použil takto uprázdněného § 770 k ustanovení, že se vydědění musí státi výslovně ve způsobu posledního pořízení. Ale komise superrevisní přes to, že uznala snahu přiblížiti se právu platnému na Slovensku, odmítla požadavek výslovného vydědění. Důvodem jí bylo, že pro pořizovatele, stejně jako pro osobu vyděděnou, bude často trapné výslovně prohlásiti vydědění. Jistě že stačí, pomine-li zůstavitel toho, koho chce vydědit, mlčením. § 782 obč. zák., který je obnoven v § 592 této osnovy, poskytuje dostatečnou záruku. Je-li si opominutý nepominutelný dědic vědom důvodu vyděďovacího, nepustí se asi do sporu. Bude-li si naopak vědom neviny, má cestu k svému právu otevřenu v § 592, nehledíc k tomu, že i při výslovném vydědění platí § 581 (§ 771 obč. zák.). Že výslovné vydědění musí se státi způsobem předepsaným pro poslední pořízení, je ustanoveno v § 583.

V § 581 byl převzat § 771 obč. zák. tím způsobem, že ostrá formule průvodního předpisu byla nahrazena formulí mírnější, vyjadřující zároveň, v kterém okamžiku musí důvod vydědění býti.

V § 582 byl pak přijat § 773 obč. zák. se změnami výrazovými.

V návrhu subkomitétním byl § 772 obč. zák. formulován ve shodě s občanským zákoníkem až na vynechání slova „ausdrücklichen". Komisi superrevisní šlo však o to, aby bylo zřejmé, že jde o zrušení výslovného vydědění, zato však že zrušení lze provésti každým způsobem, jímž vůbec lze zrušiti poslední pořízení, tedy i novou závětí, jež vydědění neobsahuje, i zničením listiny podle § 540. Dále jdoucí návrhy, aby vydědění samočinně zaniklo, přestal-li jeho důvod, nebyly přijaty. Mohlo by se to zajisté týkati jen důvodu § 578, č. 3, a tu je zřejmo, že podmínce „vytrvale zhýralého života" není vyhověno, jestliže se osoba vyděděná polepšila a vede v době delace život spořádaný. Obrana osoby té by spočívala v § 581, resp. § 592.

V § 774 obč. zák., převzatém v § 584 této osnovy, byly provedeny některé podstatné

změny. Vzhledem k vypuštění § 609 obč. zák. bylo třeba zařaditi ustanovení, podle něhož se nepokládá za nepřípustné omezení povinného dílu, jestliže se dítěti ustanoví svěřenské nástupnictví pro případ, že by zemřelo nedospělé. Pro dítě je zajisté dobře, vědí-li osoby, které jsou jeho intestátními dědici, že jim jeho smrt nepřinese výhod, ježto by jmění jeho připadlo substitutovi. Ale kdyby to byla plná substituce, bylo by nemožno sáhnouti na kapitál, i když by to bylo nutné pro výchovu dítěte. Proto se v tomto paragrafu ustanovuje fideicommissum eius quod supererit. Podobné případy by se mohly vyskytnouti, jde-li o osoby zbavené úplně svéprávnosti. Jinak je neplatná každá výminka nebo závada, pokud omezuje povinný díl, a nastala by tedy přiměřená redukce takových omezení. Přesahuje-li to, co se nepominutelnému dědici zůstavuje, povinný díl, jsou omezení platná, pokud se vztahují na toto plus. Ale ustanovení § 584 nadto dává zůstaviteli možnost, aby poskytl nepominutelnému dědici volbu mezi tím, co se mu zůstavuje, a požadováním povinného dílu, což vyhovuje i § 662 (§ 808 obč. zák.). Je-li plnění uložené nepominutelnému dědici dělitelné, může se zachovati také podle 3 a 5 věty § 584. Tímto řešením přibližuje se zajisté i toto ustanovení co možná nejlépe skutečné vůli zůstavitele, jenž, i když se snad ve významu omezení mýlil, nechtěl dědice nepominutelného zkrátiti.

Před § 585, převzatým bez podstatné změny z § 775 obč. zák., byly jinak formulovány rubriky. Podobně byla změněna podrubrika před § 586 převzatým z § 776 obč. zák., jehož tekst byl upraven ve shodě s původním zněním § 776 obč. zák.

§ 777 obč. zák. byl v § 587 převzat s menší změnou výrazovou. Aby se však rozhodla kontroversa o době, která je rozhodná pro nevědomost zůstavitelovu, byl položen za slovo „zůstavitel" obrat „v době pořízení pro případ smrti o něm nevěděl". Slova „nebylo známo... živu" se vypouštějí. Vsunutými slovy „po provedeném snížení" se ostřeji naznačuje, že podíly všech dědiců se sníží poměrně tak, aby dědic preterovaný dostal tolik, kolik se pak dostane dědici nejméně obmyšlenému.

V § 588, který byl převzat z § 778 obč. zák., byla především vypuštěna slova „pro veřejné ústavy", aby se právo descendenta omylem opominutého příliš nezkracovalo. Vzhledem k § 471 bylo pomýšleno nahraditi výraz „úmysly lidumilné" výrazem souhlasným se slovy onoho předpisu. Ale, aby se potomek opominutý příliš nezkracoval, volen byl úmyslně výraz užší, t. j. „účely dobročinné". Přijat byl návrh, aby se předpis § 588 výslovně rozšířil i na případ, že zůstavitel má několik nepominutelných potomků, o jejichž existenci neví. Tím ovšem komise nechtěla vyloučiti obdobné užití § 588 i na jiné případy, které se nehodí pod § 587.

§ 779 obč. zák. byl v § 589 převzat beze změny.

§ 780 obč. zák. byl převzat v § 590 s podstatnými změnami. Již subkomitét vzhledem k vývodům K r č m á ř o v ý m (Právník, 1918, str. 53 a násl.) se snažil počítati také s tím, že dítě bylo neprávem vyděděno, v kterémžto případě má samo právo na povinný díl a nemůže býti tedy spravedlivě jeho právo přesunuto na potomky jeho. Ale nebylo ani v tomto tekstu pamatováno na složitější případ. Zemře-li dítě neprávem vyděděné před zůstavitelem, měli by právo na povinný díl potomci, přežije-li však dítě takové zůstavitele, bude míti samo právo na díl povinný a potomci jeho budou vyloučeni. Aby se těmto otázkám dostalo řešení, byla zvolena přítomná formulace § 590. Podle toho potomci vyděděného dítěte mají právo na povinný díl, a to ať zůstavitele přežilo nebo nepřežilo. Ale nemají tohoto práva, jestliže vyděděný potomek zůstavitele přežil a má sám právo na povinný díl, jsa vyděděn neprávem.

V § 591, který byl převzat z § 781 obč. zák., byla především vypuštěna druhá věta navržená subkomitétem, a to vzhledem ku přijaté formulaci § 574, kterou se odmítlo navržené nepominutelné právo vdovské. Byl sice učiněn návrh, aby se nepominutelnému předku poskytlo podobné právo, jaké má nepominutelný potomek, ale komise tohoto návrhu nepřijala. Neboť jednak se nemají rozmnožovati nad potřebu případy, kdy vzniká příležitost k nesnadným sporům o omylnou preterici, jednak případy, že by potomek nevěděl o existenci předka a přes to by tento předek byl hoden zvláštního zřetele jako nepominutelný potomek, jsou tak vzácné, že není vhodno činiti pro ně zvláštní ustanovení zákonné.

Jelikož komise superrevisní odmítla návrh, aby bylo vydědění vázáno na výslovný projev ve formě testamentární, bylo nutno

obnovití § 782 obč. zák., což se stalo v § 592. Aby však pod § 592 nebyly podřizovány případy omylné preterice podle §§ 587 a 588, byla vsunuta slova „nikoliv omylem".

§ 593 byl převzat z § 783 obč. zák., ale tekst byl zjednodušen a zkrácen. Bylo vypuštěno slovo „ustanovení" (sc. dědicové), a to proto, aby bylo zřejmé, že přispějí i dědicové zákonní, jsou-li povoláni vedle dědiců testamentárních. Samozřejmě se pojmem „dědicové" zahrnují i ostatní dědicové nepominutelní, a bude tedy eventuelní žalobu na vyplacení nebo doplnění povinného dílu říditi proti všem. Poměr se pak řídí podle podílů dědických, nikoliv snad, jak tomu je v právu slovenském, podle toho, co kdo obdržel nad povinný díl, při kterémžto způsobu by byla těžko řešitelná účast dědiců zákonných a sotva by se vystihla pravděpodobná vůle zůstavitelova.

Při jednání o § 784 obč. zák., který byl převzat v § 594, bylo vzhledem k §§ 626 a 627 provedeno podstatné zkrácení. Věta o dražbě byla vypuštěna jako zbytečná. Proti obsahu § 595 byly činěny námitky s hlediska možného poškození nepominutelného dědice při poklesu hodnoty peněz. Ale komise setrvala na stanovisku dvorského dekretu č. 781/1844 sb. zák. soud., protože případy zhroucení měny jsou rázu zcela výjimečného a vypořádání povinného dílu penězi je jistě vhodnější než poskytnutí podílu pozůstalosti in natura. že tento způsob vypořádání nemůže býti nepominutelnému dědici vnucen, je dostatečně opřeno § 1413 obč. zák., převzatým v § 1263 této osnovy. Výrazem „toliko na peněžní částku rovnající se hodnotě jeho povinného dílu" je myšlenka citovaného dvor. dekretu přesně vyjádřena a soulad s § 576 je zjednán tím, že do tohoto paragrafu bylo vsunuto slovo „hodnoty".

Upozorňuje se, že § 595 míří toliko na případy, kdy nepominutelnému dědici nebylo zůstaveno nic nebo mu bylo zůstaveno méně, než kolik činí povinný díl, kdežto v případě § 584 má nepominutelný dědic právo na to, co mu bylo zůstaveno jako dědický podíl nebo jako odkaz, ale tu ovšem nemá práva na plnění částky peněžité. Není tu tedy rozporu.

Nový § 596 je částečným výsledkem velmi nesnadného projednávání § 792 obč. zák. Tímto ustanovením se nepominutelný dědic chrání proti poškození, které by vzniklo, kdyby ta poskytnutí mezi živými, jež se započítávají na povinný díl, nebyla připočtena k pozůstalosti za účelem výpočtu povinného dílu, ač se jich jednotlivým nepominutelným dědicům dostalo. I kdyby tedy jednotlivému nepominutelnému dědici bylo započtení prominuto, připočte se to, co mu bylo předem podle §§ 600, 601 poskytnuto, k pozůstalosti, a nedostane z pozůstalosti nic, pokud takto vypočtený podíl ostatních nepominutelných dědiců nebude kryt. Uvážíme-li pak ještě novou formulaci § 762 obč. zák. v § 574, dojdeme k výsledku, že se tato ochrana povinného dílu nevztahuje jen na případy posloupnosti testamentární.

Při jednání o § 785 obč. zák., jenž byl převzat v § 597 této osnovy, bylo v otázce připočtení darů (čímž se zahrnují i právně závazné sliby darovací) zachováno stanovisko subkomitétu ve věci darů k účelům všeužitečným, i stanovisko novelové k darům, jež byly poskytnuty osobám majícím nárok na povinný díl. V první věci rozhodlo, že vyloučením takových darů z připočtení a tím i z následků vyslovených v §§ 796, 797 mohlo by se umožniti podstatné zkrácení, ne-li nepřímé vydědění nepominutelných dědiců. Ve věci druhé pak rozhodlo to, že by nebylo spravedlivé, aby tomuto ustanovení a tím i následkům §§ 796, 797 byl podroben starší dar, učiněný nepominutelnému dědici, ne však později učiněný dar jinému nepominutelnému dědici, ač pravděpodobně oba dary byly učiněny na účet dílu povinného a nerovnost by vznikla pouhou náhodou, že druhý dar spadá do zákonité lhůty § 597.

Vzhledem k tomu byl pak § 785 obč. zák. do § 597 převzat jen se změnou co do lhůty (čímž se vyšlo vstříc poznámce n e j v y š š í h o s o u d u) a se změnami rázu stylistického, ač byly uváženy E h r e n z w e i g o v y poznámky, Zur Zivilrechtsreform in Österreich, 1918, str. 13. Při tom byl přesněji formulován pojem „osob nemajících práva na povinný díl".

Při jednání o § 786 obč. zák., převzatém jako § 598 této osnovy, bylo uvažováno o připomínce n e j v y š š í h o s o u d u, aby na místě slov „do odevzdání pozůstalosti" položeno bylo „až do skutečného rozdělení". Po odmítnutí formulace „až do skutečného přikázání povinného dílu" byla vzhledem k výkladu E h r e n z w e i g o v u (II, 2, 1924, str. 542, 543) zvolena slova

„až do číselného určení povinného dílu", čímž se zjednává přesný okamžik, od kdy změny pozůstalosti zůstanou bez vlivu na vyměření povinného dílu, třebaže v tom bude jisté riziko jak pro pozůstalost, tak pro nepominutelného dědice. S touto věcnou změnou a se stylistickou úpravou byl pak § 786 obč. zák. převzat jako § 598. Poznamenává se, že vypuštění zmínky o „hlavních dědicích" § 786 obč. zák. není věcnou změnou.

Následující rubrika byla změněna a bylo usneseno užívati vůbec výrazu „započtení na díl povinný" na místě slova „vpočtení". Vzhledem k vývodům zprávy justiční komise (str. 117) bylo usneseno obnoviti tekst novelový a položiti výraz „na to, oč je tím povinný díl zvýšen" na místě navrženého „na povinný díl takto zvýšený". Jinak byl § 787 obč. zák. v § 599 převzat bez podstatných změn.

V § 600, který byl převzat z § 788 obč. zák., byly především provedeny některé změny terminologické. Věcného významu nemá, že na místě slova „potomku" bylo položeno slovo „dítěti" (viz též § 75). Naproti tomu bylo vypuštěno omezení spočívající ve slově zaplacení dluhů dítěte „zletilého". Komise shledala spravedlivým, aby se předpis týkal stejně dluhů dítěte zletilého jako dluhů dítěte nezletilého, při čemž slovo „dluh" zahrnuje i závazky vzniklé ex delicto nebo quasi ex delicto. Při nezletilých osobách tu půjde o dluhy kontrahované s přivolením otcovým, ale zejména o dluhy podle §§ 698, 699. Aby nebyly pochybnosti, že přínosem je rozuměti i věno, byla připojena druhá věta. Jako další věta byla vsunuta třetí věta § 790 obč. zák. s tou změnou, že se mluví o dílu povinném.

V § 789 obč. zák. mimo úpravu stylistickou byl při jeho převzetí jako § 601 restituován původní přednovelový tekst občanského zákoníka, protože jen nedopatřením bylo vynecháno ustanovení o darech z pouhé štědrosti (Ehrenzweig, II, 2, 1924, str. 553). Vypuštěna byla citace § 154 obč. zák., protože nový obč. zákoník se vůbec nebude dovolávati oněch předpisů obč. zákoníka z r. 1811, které prozatím zůstanou v platnosti; obtíže při výkladu nemohou z toho povstati.

K hlavě 22 (§§ 602 až 607).

V této hlavě jsou sloučena ustanovení o započtení na dědický podíl při posloupnosti testamentární nebo intestátní, jež obč. zákoník zařaďoval do hlavy jednající o povinném dílu, ač jde o věc úplně heterogenní. S hlediska přísné systematiky by ustanovení ta vlastně patřila do souvislosti předpisů jednajících jednak o podělení dědiců testamentárních, jednak o výši zákonného podílu dědického, ale pro jich ponechání za předpisy o započtení na díl povinný mluví důvody historické a snad i praktické, aby celý komplex otázek souvisících se započtením nebyl roztrháván; roztržení předpisů by nutně vedlo buď k četným odkazům na jiné paragrafy nebo k rozmnožení paragrafů nutným opakováním téže věci. Nadpis nové hlavy tvoří rubrika před § 790 obč. zák., z které byla vypuštěna slova „při zákonné posloupnosti dědické", již dnes nesprávná, neboť §§ 790 a násl. obč. zák. se týkají i kolace při posloupnosti podle závěti.

Z § 790 obč. zák. byly v § 602 převzaty věty 1 a 2 jen s tou změnou, že slovo „výslovně" bylo nahrazeno slovy „ve způsobě posledního pořízení". Stalo se tak proto, že má býti vyloučena možnost, aby se tak důležité ustanovení, jako je kolace, vkládalo do slov zůstavitelem mimo testament neformálně pronesených (což ani de lege lata se nepřipouštělo). Není tu tedy ustanoveno, že by zůstavitel musil užíti určitých slov, ale jen to, že zde musí býti výrok, který by vylučoval každou pochybnost o tom, že zůstavitel chtěl uložiti započtení. Do druhé věty § 602 byl vsunut obsah formuláře č. VI patentu č. 208/1854 ř. z.

V § 791 obč. zák. při jeho převzetí do § 603 byla slova „aniž si výslovně vyhradili vrácení" nahrazena přesnějším výrazem „nevytknuvše, že to bylo dáno na účet podílu dědického". Při tom se upozorňuje, že započtení může tu býti nařízeno hned při věnování, tu pak se může státi projevem neformálním, nebo později, ale tu ve formě posledního pořízení (což se zastávalo i de lege lata). Slovo „poskytli" bylo nahrazeno přílehavějším „věnovali", jež vyjadřuje spíše liberální povahu poskytnutí. Ani de lege lata ani podle osnovy není jistě vyloučeno, aby zůstavitel uložil započtení ascendentům. Ale je to případ málo praktický a není třeba zvláštního ustanovení.

Po velmi obšírném a důkladném promyšlení problémů započtení na povinný díl a na podíl zákonný byl § 792 návrhu subko-

mitétního rozložen na dva, t. j. na § 604 a § 605. V § 604 jsou první dvě věty navrženého § 792 bez podstatné změny (slovo „výslovně" bylo vynecháno, protože zde jistě stačí projev ve formě testamentární vůbec). Ale § 605 obsahuje ustanovení nové. Komise uvažovala o nesnázích vypočísti, zda a kolik se nedostává pro zaopatření a výchovu ostatních descendentů. Při hledání jiné metody, kterou by se mohlo čeliti zkrácení ostatních dětí, narazilo se na problém, má-li také při zákonné posloupnosti význam otázka povinného dílu. Tato věc stala se pochybnou podle § 785 obč. zák. formulovaného novelou. V diskusi ukázal se v této věci rozpor v nazírání, který nemohl býti urovnán ani literaturou, která se dosud nezabývala otázkou, jak hleděti na věc, jestliže darováními nebo prestacemi podle § 788 obč. zák. bude tak ztenčena pozůstalost, že při zákonné posloupnosti podíl nepominutelného dědice nedosáhne ani výše povinného dílu, takže by byl lépe na tom, kdyby byl bezprávně vyděděn, než nechá-li zůstavitel, ať náhodou nebo úmyslně, dojíti na posloupnost zákonnou.

Komise volila cestu, která poskytuje i při zákonné posloupnosti dítěti možnost, aby se domohlo kolace, přes to, že zůstavitelem byla prominuta, a to nejenom kolace věnování podle § 603, nýbrž i poskytnutí podle § 600, aby jeho podíl zákonný neklesl pod úroveň toho, čeho by se mu musilo dostati jako povinného dílu při posloupnosti testamentární a při provedení započtení na tento díl povinný.

§ 793 obč. zák. pak byl v § 606 redukován na jedinou všeobecnou větu, že mimo § 796 započtení nezakládá nikdy povinnost něco vydati.

Při projednávání § 794 obč. zák., který byl převzat v § 607, objevily se těžké pochybnosti, zda navrženou úchylkou od původního textu obč. zákoníka, t. j. jednotným ustanovením, že cena započítávaných věcí se má říditi podle doby odevzdání, dosáhne se spravedlivého rozvrhu. Nejdále šel návrh S l o v e n s k é k o m i s e, aby se určení ceny věcí započítávaných ponechalo soudci, který by ovšem nejlépe mohl vystihnouti okolnost jednotlivého případu. Ale tu by se příliš mnoho ukládalo soudci. Naproti tomu, ať se stanoví za rozhodnou doba odevzdání nebo doba nápadu, vždycky se přijde k možnosti trapné nerovnosti. Východisko bylo nalezeno v kompromisu mezi stanoviskem návrhu subkomitétního a návrhu komise Slovenské, a to tak, že bude zásadně rozhodnou doba odevzdání, ale připouští se, aby soud ustanovil cenu započítací jinak, nastanou-li okolnosti hodné zvláštního zřetele. Po uvážení, jaký způsob řízení byl by nejvhodnější, přiklonila se komise k názoru, že nejlépe vyhoví řízení nesporné, což došlo výrazu zvláštním ustanovením v předpisech uvozovacích a prováděcích (čl. XLIX). Mimo připojení poslední věty v § 607 byla v navrženém znění tohoto předpisu provedena změna terminologická.

K hlavě 23 (§§ 608 až 612).

Předpisy o právu některých osob, aby se jim dostalo výživy a zaopatření z pozůstalosti, jsou doplňkem a v jistém smyslu i korekturou předpisů o dílu povinném, ale podle své povahy je řečené právo zcela samostatné a na dědickém právu nebo na právu na díl povinný nezávislé a doporučuje se proto pojednati o něm odděleně.

Subkomitét navrhl převzetí § 795 obč. zák. bez podstatné změny, ale při projednávání věci se shledalo, že mezi tímto § 608 a mezi §§ 388, 390, 582 a 590 vznikal by rozpor, ježto by podíl vyloučeného dědice nepominutelného připadl jeho potomkům a on by mimo to podržel právo na nutnou výživu. Vedle toho by se při menších pozůstalostech mohlo státi, že nutná výživa přesáhne hodnotu povinného dílu, takže by ani vzdání ani vydědění ba ani vyloučení nemělo účinku. Na druhé straně není dobře možno připustiti, aby na obtíž veřejným orgánům chudinským připadl člověk, o něhož jsou povinni pečovati jeho blízcí příbuzní. Z těchto úvah vyšel přijatý tekst § 608, podle něhož nutná výživa nesmí přesáhnouti výši povinného dílu, a nepřísluší nepominutelnému dědici vůbec, dědí-li na jeho místě nebo jsou-li na jeho místě povoláni k povinnému dílu jeho potomci.

Při jednání o § 796 obč. zák., převzatém jako § 609, bylo především rozhodnuto, aby byla poskytnuta stejná práva muži jako ženě. Přesvědčení, že muži po smrti ženině zpravidla nenastane újma na dosavadní míře životní, kdežto ženě, která nemá samostatného povolání, po smrti mužově újma taková zpravidla nastane, bylo vyhověno slovy „pokud se mu ho jinak nedostává". Ve slově „pokud" je dána i mož-

nost doplnění příjmu pozůstalého manžela na úroveň „dosavadní životní míry". Užívací právo na movitostech společné domácnosti je nezávislé na vdovství a přísluší i tehdy, když proti pozůstalému manželu svědčí důvody dědické nezpůsobilosti. Ve vsunutém § 610 se pamatuje, aby právy manžela pozůstalého nebyla zkrácena práva potomků ani nepominutelných dědiců podle § 608.

Pak bylo usneseno, aby § 1243 obč. zák. byl umístěn v dědickém právu za § 796 obč. zák., a byl tedy převzat v § 611 s vynecháním druhé věty a se stylistickou úpravou.

Vzhledem k návrhu Dr. Reissmanna, schválenému na sjezdu německých právníků r. 1925, byl konečně zařaděn v souvislosti s alimentačními právy vůči pozůstalosti § 612. Nebyla přijata navržená formulace proto, že byla jednak příliš široká, jednak zase zdůrazněním „potřebnosti" vedla by ke sporům, a také lhůta se zdála příliš dlouhou. Bylo proto vyřčeno, že jde o osoby zaopatřené bezplatně (tedy nikoliv zaměstnance atp.), a lhůta byla stanovena třemi nedělemi.

K hlavě 24 (§§ 613 až 689).

Dříve než přikročila komise superrevisní k projednávání hlavy 24, byla provedena zevrubná debata všeobecná. V této debatě bylo především konstatováno, že — jako leckde jinde — i zde bude nutno opustiti stanovisko subkomitétu, který, řídě se dosavadními směrnicemi, odchyloval se od zásad občanského zákoníka co možná nejméně. Ale přes to se došlo k jednotnému názoru, že pro celý obvod státu je třeba podržeti anebo zavésti zásadu adiční, t. j. že přechod pozůstalosti nenastane delací, nýbrž přikázáním, a že mezi nápadem a sukcesí bude trvati hereditas iacens. Dále se došlo jednomyslně k názoru, že bude třeba podržeti zásadu soudního projednání pozůstalosti. Konečně po stránce zákonodárné techniky bylo jednomyslně přijato, že z patentu o nesporném řízení budou do tekstu zákona občanského přijata zrevidovaná ustanovení rázu materiálně právního. Po provedených tu změnách bude ovšem potřebí nově zredigovati ustanovení o pozůstalostním řízení.

Hlavě 24 se dává nadpis: „Přechod pozůstalosti na dědice", ježto navržený nadpis byl úzký. Z § 547 obč. zák., jenž by náležel do této souvislosti, nezbývá nic závažného, co by bylo nutno zachovati, a proto se vypouští.

V § 797 obč. zák. nebyly sice provedeny změny věcné, ale závažné změny stylistické. První věta jako zbytečná historická reminiscence se vynechává. Upouští se od úsloví „soud pozůstalostní" a komise usnáší ve všech případech příštích mluviti jen o „soudu", protože příslušnost se řeší jurisdikční normou. Případ § 73 nesp. pat. se nevkládá do tekstu § 613, protože tu jde o věc docela jinou, t. j. o vydání pozůstalosti věřitelům, nikoliv o přikázání dědici. § 798 obč. zák. se škrtá, protože nemá věcného obsahu.

Před § 613 se klade rubrika „Všeobecné ustanovení" — před následující § 614 (§ 799 obč. zák.) se klade rubrika „Dědická přihláška".

§ 799 obč. zák. byl pak přesněji a výrazněji formulován a byl sloučen s § 800 obč. zák. Bylo sice upozorněno na to, že to není logické, jestliže „dědic" prohlašuje „že chce býti dědicem". Ale to se vysvětluje dvojím, resp. trojím smyslem slova „dědic"; srv. k tomu důvodovou zprávu pod č. III.

Za tento paragraf byl zařaděn § 803 obč. zák. jako § 615, a to po zkrácení a změně stylistické. Při jednání o § 806 obč. zák. se objevila nutnost, rozřešiti otázku zásadní, zda by nebylo možno připustiti, aby také přihláška bez výhrady se dala přeměniti na přihlášku s výhradou, pokud jest ještě možno spolehlivě zjistiti pozůstalostní jmění. Vyskytl se i názor, že by vůbec dědic mohl býti zákonem zproštěn povinnosti ručiti za závazky přesahující aktiva pozůstalosti. Naproti tomu se uvádělo, že nelze zhoršovati právní postavení věřitelů pozůstalosti, a že dědic má ve lhůtě na rozmyšlenou (až jeden rok, § 118 nesp. pat.) dosti času, aby se orientoval a rozhodl, chce-li se přihlásiti s výhradou či bez výhrady. Po podrobném rozhovoru bylo usneseno § 806 obč. zák. zásadně neměniti a byl tedy převzat v § 616.

Aby v budoucnosti nemohly vzejíti pochybnosti o přihláškách omezených výminkou nebo doložením času, a to zejména vzhledem k § 14, odst. 2 cís. nař. č. 278/1915 ř. z., jenž připouští, aby se povolaný dědic vzdal dědictví ve prospěch určitých osob, vkládá se za § 616 nově formulovaný § 617. Jelikož ze všeobecných předpisů

o právech a povinnostech poručníkových je patrno, že může učiniti přihlášku dědickou jen se schválením soudu poručenského, jest § 805 obč. zák. zbytečný a komise se usnáší vypustiti jej.

V dalším § 618 se vyslovuje nepřípustnost přihlášky za života zůstavitelova, ale připouští se — ač se přímo neukládá — eventuální přihláška toho, komu pozůstalost napadne nikoli smrtí zůstavitelovou, nýbrž později (§ 520). Další § 619 stanoví, a to i pod následky dosud vyslovenými v § 120 nesp. pat., povinnost, aby ti, jimž pozůstalost již napadla, se přihlásili ve lhůtě určené soudem. Předpisy o délce lhůty, o jejím prodloužení, o tom, že lhůta jednomu z dědiců povolená slouží i ostatním, o lhůtě na rozmyšlenou, náležejí do předpisů o řízení pozůstalostním a nikoliv do občanského zákoníka, pročež se zamítají návrhy, žádající doplnění tekstu podobnými předpisy.

V následujícím § 620 se řeší otázka střetnutí přihlášek, které si odporují. Do předpisů o řízení pozůstalostním bude náležeti ustanovení, že po dobu, než uplyne lhůta ustanovená k podání žaloby, resp. než spor řádně vedený bude pravoplatně ukončen, je řízení pozůstalostní přerušeno. Následují §§ 621 a 622, které, opírajíce se o § 126 nesp. patentu, určují poměrnou sílu důvodů delačních. Komise však pokládala za nezbytné, aby v zákoně bylo ustanovení, jež by vylučovalo bezdůvodné popírání silnějších důvodů, kterým by se podle libosti popiračovy přesunovalo postavení stran ve sporu. Zvolena byla forma, vystihující tuto myšlenku bez kasuistických podrobností. Ustanovení pak bylo pojato do samostatného § 623. K této skupině paragrafů dlužno ještě podotknouti, že nepůjde jen o konkurenci různých důvodů delačních, nýbrž někdy i o konkurenci různé povahy, jejíž možnost nelze postihnouti kasuisticky, nýbrž jen širokým výrazem „jakož i ve všech případech ostatních" (§ 622).

Stručné ustanovení o odmítnutí dědictví, tvořící obsah § 624, bylo uznáno za dostatečné. Není třeba zvláště vytýkati, že se podstatně liší od zřeknutí (§ 390), že má místo až po smrti zůstavitele, byť i před nápadem dědictví, že odmítnutí nelze odvolati, že nemůže býti omezeno ani výminkou ani určením času, protože to vše plyne jednak z tekstu, jednak z citace §§ 617 a 618.

V čelo dalších ustanovení pod rubrikou „Soupis pozůstalosti" bylo dáno v § 625 zákonné vymezení povahy a účelu soupisu. Z tohoto předpisu je patrno, že soupis je listina úřední a že má za účel zjistiti a podle odhadu ustanoviti cenu majetku pozůstalostního v době smrti zůstavitele. Slovem „majetek" rozumí se kladné jmění pozůstalostní. Není ovšem vyloučeno sepsati také známé dluhy zůstavitelovy, ale jejich určení se ponechává jinému stadiu řízení pozůstalostního. Ustanovení o odhadu znaleckém náležejí do zákona o řízení pozůstalostním, nikoli do zákoníka občanského. Co do útrat soupisu je zařaděno prozatímní ustanovení do čl. L uvoz. a prov. předpisů.

Pak pokročila komise k jednání o § 92 nesp. patentu. Bylo pak po debatě přijato za základ, aby se sice počet případů zřizování soupisu nerozmnožil, na druhé straně však aby se vůči platnému stavu počet případů těch ani podstatně neomezil. Vzhledem k tomu, že § 804 obč. zák. byl škrtnut, bylo nutno pamatovati na právo dědice nepominutelného. Rozšířiti takové právo i na odkazovníky nebylo uznáno vhodným, protože, přihlásí-li se dědic bez výhrady, je zavázán za splnění odkazů vlastním jměním, v opačném případě tu pak bude soupis i bez žádosti odkazovníků. Vzhledem k těmto zásadám byl pak přijat tekst § 626. Do pojmu „osoby, která je pod zvláštní ochranou" náležejí zejména i osoby nepřítomné a nezvěstné (§ 276 obč. zák.), jednak osoby právnické, které jsou pod ochranou veřejných orgánů.

Skupinu ustanovení o soupisu pozůstalosti uzavírá § 627, který určuje osoby, jimž náleží právo účastniti se jednání o soupisu, a to i aktivně — dotazy i připomínkami. Podrobné ustanovení o obsahu soupisu bylo po delší úvaze ponecháno předpisům o řízení pozůstalostním, ježto se do zákoníka občanského nehodí.

Nato byly zařaděny předpisy o „přikázání pozůstalosti". Výrazem tím, který míří na činnost soudu, naznačenou v § 613, nahražuje se dosavadní mýlivé ustanovení „odevzdání pozůstalosti". V § 628 „listina o přikázání pozůstalosti" se klade na místo „listiny odevzdací", protože tento starý výraz by mohl sváděti k nedorozumění. Po první větě § 628, kterou se předpisuje způsob přikázání pozůstalosti, následuje určení podstatného obsahu listiny o přikázání. Vý-

raz „zdali se děje s výhradou soupisu čili nic" vyjadřuje, že tu nejde o způsob přihlášky, nýbrž o právní povahu samotného přikázání pozůstalosti. Přesné uvedení knihovního práva, jež dědici připadlo posloupností dědickou, je proto nutné, aby listina o přikázání mohla sloužiti za listinu vkladnou. Nástupník se „uvádí". To znamená, že bude, je-li už znám, buď přímo jmenován, anebo alespoň určen, je-li sice znám, ale nelze-li ho jménem uvésti (nasciturus).

Ve zvláštním paragrafu (§ 629) se ustanovuje, komu se má vydati listina o přikázání, poněvadž není vyloučeno (§ 636), že se později, to jest po přikázání, objeví pravý dědic. Proto byl zvolen výraz „kdo se přihlásil k dědictví a má podle průběhu pozůstalostního řízení nejlepší právo dědické", aby se vyjádřila relativní povaha přikázání, jehož výsledek může býti v případech § 650 zvrácen buď žalobou nebo submisí nepravého dědice.

V § 630 se ustanovuje, že svěřenské nástupnictví a právní poměry jemu podobné, pokud se týkají práv knihovních, mají býti do knih veřejných zapsány. Pokud pak se tkne třetí věty, bylo v ní položeno slovo „zřejmě", ač by se mohlo zdáti zbytečným omezením soudcova uvážení, aby byla dána soudu direktiva, že může prominouti jistotu jen tehdy, když na první pohled, bez podrobného zkoumání věci, je zřejmá zbytečnost zajištění.

Není věcí soudu, aby hájil zájmy odkazovníků. Na nich nebo na osobách, kterým přísluší péče o jejich zájmy majetkové, jest, aby se o splnění odkazů staraly. Osoba odkazem obtížená se musí jen vykázati o tom, že odkazovník byl o svém právu na odkaz zpraven (§ 631).

Jako ve věci odkazovníků, tak i ve věci nepominutelných dědiců byla přijata zásada, aby si bděli sami nad svými právy. Jen nepominutelný dědic nesvéprávný nebo jinak soudem chráněný bude potud v situaci výhodnější, že, vznikne-li pochybnost, je-li v svém právu dostatečně chráněn, bude na dědici, aby zvláštním výkazem soudu prokázal, že takový nepominutelný dědic v svém právu není zkrácen (§ 632). Pokud se tkne zajištění, došla komise k názoru, že odkazovník i nepominutelný dědic jsou věřiteli pozůstalosti a že nemají míti jiného postavení, než ostatní věřitelé, ani v otázce zajištění. Proto také slovo „zkrácen" na konci § 632 znamená hlavně ten případ, když dědicové popírají výši povinného dílu, na který si činí nárok nepominutelný dědic.

V dalším § 633 se vyslovuje všeobecnou větou, kdo má výkazy právě uvedené podati. Je to prostě ten, kdo naléhá na vydání listiny o přikázání pozůstalosti, ovšem že to bude zpravidla dědic. Ostatně bylo blízko za předpisem o osobě, která má předložiti výkazy, umístěno ustanovení o vykonavateli poslední vůle (§ 635). Tím se chce naznačiti, že, bude-li vykonavatel poslední vůle zůstavitelem jmenován, bude po případě na něm, aby uvedené výkazy soudu předložil.

Na konec bylo jako § 634 vsunuto všeobecné ustanovení. Smysl jeho je ten, že soud nevydáním listiny o přikázání pozůstalosti bude nutiti dědice, aby zabezpečil splnění pořízení pro případ smrti. § 630, věta 1 a § 631 vylučují ovšem užití § 634.

Ve věci vykonavatele poslední vůle (§ 635) bylo uvažováno o tom, zda by neměly býti jeho povinnosti a práva blíže určeny ustanovením zákona, snad po vzoru německého nebo švýcarského zákona občanského. Ale bylo shledáno, že podrobné předpisy, hledíc k ustanovením o soudním projednání pozůstalosti, nejsou ani nutné ani zcela vhodné. Bylo tedy pouze vytčeno, že, je-li vykonavatel ustanoven zůstavitelem (což se nemusí státi ve formě pořízení pro případ smrti) a uváže-li se v tento úkol, má povinnost pečovati o to, aby poslední vůle byla splněna, a že má k tomuto účelu všechna potřebná práva. K tomu pak se druží ustanovení § 648, podle něhož může býti vykonavatel poslední vůle ustanoven i za opatrovníka pozůstalosti. Tato dvě ustanovení pokládá komise za dostatečné rozšíření příliš prázdné zmínky § 816 obč. zák. Ustanovením § 635 nemá však býti vyloučeno, aby byl vykonavatel poslední vůle určen osobou od zůstavitele rozdílnou.

Podstatný obsah § 180 nesp. pat. byl převzat v § 636. Těžištěm tohoto ustanovení jest, že, ať už se stalo přikázání nepravému dědici z jakýchkoli příčin, nedojde k novému projednání pozůstalosti. Pravý dědic ať se sám domáhá svého práva na tom, komu byla pozůstalost přikázána (stejně § 89 zák. čl. XVI/1894).

V další skupině předpisů upravují se právní poměry pozůstalosti za trvání řízení pozůstalostního. První otázka jest uschování a závěra pozůstalosti. V § 637 byl především převzat podstatný obsah § 43 nesp. pat. Bylo by jistě možno vypustiti vyjmenování důvodů pro soudní závěru a věc prostě ponechati soudu. Ale komise přes to setrvala na výpočtu případů, aby ulehčila soudu rozhodování. Aby pak nevznikaly situace volající po závěře, pro něž by v zákoně nebylo slovní opory, bylo po vzoru citovaného § 43 patentu připojeno všeobecné rčení „o důležitých důvodech žádajících zvláštní opatrnosti". V § 638 byl převzat podstatný obsah § 49 nesp. pat. Jelikož slovo „závěra" nemá dosud v řeči pevně vyhraněný smysl, bylo vsunuto vysvětlení „bude bez odkladu učiněno opatření zajišťující pozůstalost" a slovo „závěra" dáno k tomu do závorky. Konečně třeba upozorniti, že od závěry se upouští v případě § 639, je-li tu dostatečný majetek nemovitý. Movitý majetek, ať sebe cennější, nestačí, protože by mohl býti zavlečen.

Další §§ 640 až 642 provádějí a doplňují myšlenku §§ 810, 811 obč. zák. a § 145, odst. 1 nesp. pat. Z § 640 je patrno, že dědic není ipso iure správcem pozůstalosti, nýbrž se jím stane z rozhodnutí soudu, na svou žádost. Tak může býti i několik dědiců ustanoveno ke společné správě. V tomto paragrafu se neřeší otázka, co platí, střetne-li se několik přihlášek dědických, které si odporují. Tato věc by se naopak rozluštila ustanovením opatrovníka (viz poslední větu § 646). V § 641 by zajisté mohla býti pravomoc dědice spravujícího pozůstalost vyjádřena stručněji a všeobecněji. Ale komisi superrevisní šlo o to, aby se vymezila disposice dědicova na ty úkony, které směřují k splnění poslední vůle a k řádnému hospodaření, a aby se v tom směru poskytla direktiva soudu, s jehož schválením se tyto úkony dějí. Ostatně ve slovech „vůbec provésti úkony" je záruka proti nebezpečí kasuistického chápání tohoto předpisu. Konečně § 642 vyjadřuje v přiměřené úpravě myšlenku § 550 obč. zák. Poznamenati sluší ještě to, že, kdyby bylo několik dědiců pověřeno správou a ti by se nemohli o některém úkonu shodnouti, rozhodlo by se podle předpisů o spoluvlastnictví, při čemž by hlavně záleželo na tom, zda bude úkon posuzovati za provozování řádné správy či za opatření přesahující meze takové správy. Kdyby z přihlášených dědiců někteří žádali za to, aby byli pověřeni správou, jiní pak nikoliv, bylo by nutno ustanoviti opatrovníka.

Předpis § 643 se opírá o ustanovení druhého odstavce § 145 nesp. pat. Změna však záleží v tom, že možnost propustiti jednotlivé kusy pozůstalosti dědici, jehož právo je již prokázáno, může zcela nepochybně nastati, i když tu je několik spoludědiců. Dále je tu i ten rozdíl, že se nerozlišuje mezi kusy movitými a nemovitými, a konečně i ten, že je dvojí možná podmínka: buď je splnění poslední vůle zabezpečeno, nebo souhlasí ostatní účastníci, t. j. spoludědicové, nepominutelní dědicové i odkazovníci. S tím souvisí další § 644 opírající se o § 127 nesp. pat. Závěrečná slova osnovy z r. 1931, že ostatní účastníci řízení mohou proti takovému dědici žádati za ochranu jen podle exekučního práva, byla vypuštěna, protože vyslovovala věc samozřejmou.

Další skupina paragrafů jedná o opatrovníku pozůstalosti. § 645 se opírá o § 78 nesp. pat. K tekstu tohoto paragrafu dlužno podotknouti, že výraz „nevykonají svého práva dědického" zahrnuje dvojí možnost: buď že se známí presumptivní dědicové k pozůstalosti nepřihlásí, nebo že dědictví odmítnou. Poněvadž vedle těchto známých dědiců nevykonavších svého práva mohou býti i neznámí dědicové (na př. vzdálenějších tříd), ukládá se opatrovníku, aby pátral po dědicích neznámých. Opatrovník se v tomto případě zřizuje z úřední moci.

V § 646 jsou uvedeny další případy opatrovnictví pozůstalosti vzhledem k §§ 510 a 670. Ale, jelikož se mohou vyskytnouti také jiné závažné důvody pro zřízení opatrovníka, byla v druhé větě vyslovena všeobecná pravomoc soudu v této věci a ve třetí větě byl jako zvláště význačný případ uveden případ střetnutí přihlášek, které si odporují.

Jiné povahy jest opatrovnictví k provedení nároků (§ 647). Je to vlastně curator ad actum, buď ustanovený na žádost toho, kdo chce provésti svůj nárok proti pozůstalosti dosud nikým nezastoupené, anebo naopak, žádá-li účastník, aby pro takovou pozůstalost byl zřízen opatrovník za účelem provedení nároku pozůstalostního. Ko-

nečně ve všeobecném ustanovení § 648 se dává soudu možnost — nikoliv povinnost —, aby za opatrovníka pozůstalosti nebo za opatrovníka k provedení nároků ustanovil vykonavatele poslední vůle.

Na počátku jednání o přechodu pozůstalosti na dědice bylo třeba zaujmouti stanovisko k těmto otázkám: zda přejde na dědice pozůstalost dědickou přihláškou či teprve přikázáním pozůstalosti; jak rozluštiti případ, že pozůstalost byla přikázána dědici nepravému a pravý dědic pak zvítězí ve sporu nebo mu bude pozůstalost vydána submissí nepravého dědice.

První otázka byla zodpovědena tak, že přechod pozůstalosti na dědice nastane přikázáním. Druhá otázka byla zodpovědena tak, že na pravého dědice pozůstalost přejde v případě sporu o vydání dědictví rozsudkem v této věci vydaným, a v případě submisse dědice nepravého jeho prohlášením, jímž nároku pravého dědice vyhovuje. Tato zásadní rozhodnutí došla výrazu v §§ 649 a 650. K tekstu § 649 nutno dodati, že zdánlivá nedůslednost co do dělitelných pohledávek pochází od toho, že občanský zákoník a v jeho duchu i návrh nechce množiti případy pohledávek k ruce společné a nerozdílné na straně věřitelů (srv. §§ 726 až 732). Odmítnuta byla myšlenka, že by vlastnictví k nemovitostem mělo přecházeti teprve vkladem do knihy pozemkové, protože by se tím rozbila soustava universální sukcesse. Týž nepříznivý účinek by mělo, kdyby se přechod vlastnictví položil až na dobu skutečného rozdělení pozůstalosti. Je-li pak momentem přechodu pozůstalosti přikázání, může to býti jen přikázání dědici pravému, ježto by jinak po dědické žalobě o vydání dědictví v případě vítězství pravého dědice musilo nastati nové projednání pozůstalosti, což bylo všemi členy komise odmítnuto. Proto se také komise superrevisní shodla na tekstu §§ 649, 650 jako jediném možném provedení přijatých zásad.

§ 651 ponechává vůbec dědicům, aby pozůstalost, když na ně byla přešla, mezi sebou rozdělili. Ale hned zde se uvádí v druhé větě důležitá výhrada, že takovýmto (t. j. soukromým) rozdělením se nezkrátí práva jiných osob, zejména ovšem práva věřitelů pozůstalostních. Tato forma vyjádření znamená, že, ať se soukromě dědicové rozdělí jakkoliv, nebude toto dělení míti škodlivého vlivu na práva věřitelů. Nejde tedy o to, zda dědicové smějí nebo nesmějí jiné osoby zkrátiti; oni je zkrátiti nemohou, protože jejich dohoda nebude míti takového účinku.

Soud bude se zabývati dělením podle § 652 jen ve dvou případech: půjde-li o osoby chráněné nebo bude-li to přáním všech dědiců. § 653 obsahuje hlavní zásady soudního dělení. Bylo sice namítáno, že tato věc patří spíše do předpisů o řízení pozůstalostním než do zákona občanského, ale jednak tu jsou i otázky materiálně právní, jednak souvislost těchto věcí nutí, aby byly shrnuty co možno v jedno. Ve věci samé třeba upozorniti, že především bude i při soudním dělení rozhodná vůle zůstavitelova projevená pořízením, jednak docílená dohoda dědiců.

Při této příležitosti byla nadhozena otázka, zda po rozdělení pozůstalosti má míti dědic nároky ze správy podle obecných ustanovení anebo má-li míti za podmínek správy nárok na nové rozdělení. Tato věc je po stránce vhodnosti sporná v Německu; podle občanského zákoníka bylo by otázku, zda je správa přípustná, rozhodně odpověděti záporně při dělení soudním, ale snad také při dělení soukromém, ač tu může býti hájen i názor opačný. Komise se rozhodla pro zvláštní paragraf na konci předpisů o rozdělení (§ 656), který mluví o „nápravě", čímž se má vyjádřiti, že může podle okolností dojíti buď k tomu, že nastane nové rozdělení pozůstalosti, nebo k tomu, že ve sporu soud žalovanou stranu (jednoho nebo několik spoludědiců) odsoudí, aby žalobci nahradila, oč tento byl vadou přidělené věci na svém dědickém podílu zkrácen.

K dalšímu tekstu § 653 třeba upozorniti, že byl úmyslně citován pouze § 641, t. j. že pretium succedit in locum rei, jen když byl prodej schválen soudem, ne však § 643, kdy volně věc prodává dědic, jemuž byla věc vydána k volnému nakládání. Neboť jen cena dosažená v prvním případě může býti pokládána za spolehlivou.

Konečně je patrno, že se v tomto paragrafu mluví jen o rozdělení majetku pozůstalostního ve smyslu § 625, t. j. jmění kladného. O rozdělení passiv je ustanovení v paragrafu následujícím, t. j. v § 654.

Vzhledem k četným stížnostem na nevalnou spolehlivost odhadů kusů pozůstalostních usnesla se komise na resoluci, aby

předpisy o odhadech byly upraveny způsobem, který by pokud vůbec možno odstraňoval nesrovnalosti a závady, které z dosavadního stavu vznikají.

§ 654 nutno vykládati v souvislosti s předpisy o přechodu pozůstalosti na dědice přikázáním. Podle ustanovení tam přijatého jsou věci nerozdělené ve společenství všech spoludědiců (k tomu míří i slovo „přidělí" v předchozím paragrafu), z dělitelných pohledávek však připadá na každého dědice kvota podle jeho podílu. Při dělení se však může ukázati vhodným, aby třebas některý dědic obdržel celou pohledávku a jiný převzal určité kusy pozůstalosti a určité pozůstalostní dluhy. Ale tím ovšem zůstanou práva věřitelů nedotčena a mohou tito svá práva vymáhati i na ostatních spoludědicích.

V § 655 slova „nároky na náhradu z poměru mezi spoludědici" se týkají na př. toho, když některý spoludědic již zaplatil část pozůstalostních dluhů nebo poškodil některou věc náležející pozůstalosti a pod.

O § 656 bylo již pojednáno výše.

V další skupině paragrafů upravují se otázky, které měl občanský zákoník zařaděny mezi předpisy jednajícími o substituci. Při tom bylo setrváno na zvolené terminologii a bylo odmítnuto přijmouti vedle slova „nástupník" i termín „poddědic". § 657 se věcně shoduje s § 613 obč. zák., ale na místo pojmu „omezeného vlastnictví" klade se správněji „vlastnické právo obmezené jako právo požívatele". Nemá tedy takový vlastník práva nakládati s podstatou věci, ale zmaří-li se casus restitutionis, promění se toto jeho právo v plné vlastnictví.

§ 658 obsahuje myšlenku, která sama o sobě není nová, nýbrž byla důsledně odvozována z ustanovení občanského zákoníka. Ale komise superrevisní přes to uznala za vhodno takové ustanovení vytvořiti, aby byla otázka působení „ex tunc" nebo „ex nunc", splní-li se výminka nebo přijde-li čas pro vznik práva určený, zákonnou normou upravena. Zvolila se ovšem forma velmi opatrná a místo tomuto ustanovení bylo určeno tak, aby soudce nebyl nucen stůj co stůj normy té užíti, splní-li se výminka nebo přijde-li určený čas, zejména i v poměrech obligačních (§ 733).

Co do § 659 objevuje se pro nástupníka dvojí možnost: buď se podle § 618 přihlásí po smrti zůstavitele, nechť si mu pozůstalost napadla čili nic, nebo se v této době nepřihlásí. K přihlášce ovšem nemůže býti nucen, ježto se tato volnost ponechává každému dědici. Ale v prvním případě bude v listině o přikázání pozůstalosti pojmenován. Je-li tomu tak, nastane přechod pozůstalosti na něj, jakmile se výminka splní nebo přijde čas. Nepřihlásil-li se však, nedojde k novému projednání pozůstalosti, nýbrž bude mu, nebudou-li jeho práva uznána dobrovolně, nastoupiti spor podobně jako pravému dědici, který se domáhá vydání pozůstalosti na dědici nepravém. Za osobu v době smrti zůstavitele dosud nezrozenou se k pozůstalosti přihlásí opatrovník, zřízený k tomu cíli soudem.

§ 660 převzatý z § 548 obč. zák. vyslovuje všeobecnou zásadu o přechodu závazků zůstavitelových na dědice. O závazcích, které vzniknou teprve smrtí zůstavitele nebo až po smrti zůstavitele, jsou předpisy na jiných místech, zvl. v §§ 593, 661. Věcně se § 660 neuchyluje od tekstu navrženého subkomitétem; je samozřejmé, že občanský zákoník nechce měniti speciální ustanovení o přechodu závazků na dědice. Ale ustanovení o trestech a pokutách, které měl subkomitét přímo jako druhý odstavec a jehož účelnost byla superrevisní komisí uznána, přesunuje se do uvozovacích a prováděcích předpisů jako článek LI, ježto do tekstu občanského zákoníka nenáleží.

§ 661, převzatý z § 549 obč. zák., rozšiřuje závazek pozůstalosti o útraty, spojené se zřízením pohřebiště (hrobu, pomníku), a to vzhledem k výkladům Schreyerovým (pocta Bergbohmova). Slovo „přiměřeného" v první větě ve spojení se slovy „poměry zemřelého" ve větě druhé chce vyjádřiti to, co občanský zákoník vyjadřoval slovy „přiměřený stavu a jmění zemřelého". Druhá věta pak pamatuje při těchto povinnostech pozůstalosti také na místní zvyklosti (snad i pohřební hostina, hudba a pod.).

§ 662 byl po stylistické úpravě převzat z § 808 obč. zák. Rozšíření tekstu tohoto paragrafu občanského zákoníka, jak navrhl je subkomitét, nebylo shledáno potřebným.

Na místě § 550 obč. zák., jehož formulace je zastaralá, byl přijat § 663. Jeho normativní obsah jistě není příliš závažný. Věc se rozumí sama sebou. Protože pak se stále operuje pojmem věřitelů pozůstalostních, není na škodu, aby se zde pojem ten blíže určil. Citace §§ 593, 660 a 661 a slovo „ze-

jména" ukazují, že se tu zahrnují i osoby, jimž vzejdou práva proti pozůstalosti od smrti zůstavitele do přikázání pozůstalosti.

Dříve, než se přikročilo k projednávání paragrafů jednajících o právních následcích přihlášky dědické, byla znovu zahájena debata o velmi nesnadné otázce „ručení" cum viribus či pro viribus hereditatis. Obtíže řešení, které komise by pokládala za účelnější, t. j. ručení pro viribus, spočívají hlavně v tom, že je nutno v soupisu pozůstalostního jmění určiti odhadem hodnotu pozůstalosti ke dni nápadu jejího. Naproti tomu pro ručení dědicovo vůči věřitelům je nutno vzíti za základ ceny ke dni přikázání pozůstalosti. Tu však mohou nastati velmi podstatné rozdíly. Je ovšem pravda, že dědic nepominutelný přes to, že pro výpočet povinného dílu je rozhodný soupis a odhad v něm obsažený, účastní se ztráty i zisku až do číselného určení, není tedy odkázán na ceny uvedené v soupisu. Judikatura také pro odkazovníky a jejich povinnost redukce připouští, aby se hledělo ke změnám nastalým po soupisu. Ale hlavní nesnáz je v povaze odhadů samých a v otázce, lze-li připustiti přímo ustanovení zákona, aby se proti soupisu a odhadu, provedl důkaz o nesprávnosti (neúplnosti nebo nesprávného ocenění). Po velmi obšírných debatách bylo usneseno, aby byla přijata přes tyto obtíže zásada ručení pro viribus.. Z důvodů naznačených v terminologických poznámkách vyhýbá se však konečné znění výrazu „ručiti" a mluví o tom, že dědic „je zavázán" nebo pod.

Vzhledem k přijaté zásadě byl především § 625 doplněn slovy „a odhadnouti", takže podstatnou částí soupisu jest odhad pozůstalostního majetku ke dni smrti zůstavitele.

§ 664, převzatý z § 801 obč. zák., přijal zásady dosavadní. V § 665 připojeno bylo výslovné ustanovení o solidárním závazku spoludědiců (§ 820 obč. zák.). Přikázání pozůstalosti bylo určeno za moment, od něhož se počíná tento závazek dědice, resp. dědiců, kteří se přihlásili bez výhrady.

V § 666, převzatém z § 802 obč. zák., se především vytýká, že dědic přihlášený s výhradou je zavázán pozůstalostním věřitelům, jen pokud stačí pozůstalost podle hodnoty ke dni přikázání; při částečném přikázání pozůstalosti podle § 643 rozhoduje den, kdy jednotlivé kusy byly dědici propuštěny k volnému nakládání. Ale v druhé větě se připojuje nové ustanovení, podle něhož se pokládá soupis za správný (t. j. hlavně za úplný) a také ceny v něm obsažené za správné i ke dni přikázání pozůstalosti (resp. propuštění jednotlivých kusů pozůstalosti k volnému nakládání), pokud se neprovede důkaz o nesprávnosti. Tím pokládala komise za překonány hlavní námitky proti přijaté zásadě ručení pro viribus.

§ 667 vyslovuje zásadu plynoucí z § 666, že, je-li několik spoludědiců přihlášeno s výhradou, nenastane již závazek solidární jako podle § 665, nýbrž se rozvrhne závazek dělitelný na spoludědice podle podílů dědických.

V § 668 byla zásadně rozhodnuta otázka, má-li na výhodách soupisu participovati také dědic, který se přihlásil bez výhrady, a to záporně. Kdo se přihlásil bez výhrady, měl pro to svoje důvody, snad i pietní zřetel k zůstaviteli, jehož pozůstalost chtěl uchrániti od difamujícího účinku konkursu. Není důvodu, aby se takovému dědici vnutil přes jeho vůli závazek omezený na hodnotu pozůstalosti.

V § 669 se poskytuje spoludědicům právo postihu podle obecných zásad.

V §§ 670, 671 převzat byl v podstatě § 812 obč. zák. V § 670 bylo však pojato do zákona ustanovení proti zřejmě šikanosnímu žádání věřitelovu o odloučení pozůstalosti a rozhodnut spor o poměru mezi separací a přikázáním, v § 671 pak výrazněji než dosud se vyjadřuje, že v tomto případě je zavázána věřiteli jen pozůstalost, že se tedy věřitel nemůže dovolávati ani zásady závazku pro viribus, tím méně ovšem neomezeného závazku dědice, byť se i byl přihlásil bez výhrady.

§ 672 byl převzat z § 813 obč. zák. bez podstatné změny. Znění § 672 vylučuje konvokaci dědicem, jenž se přihlásil bez výhrady. Řízení takové by nemělo pro něj významu, protože by stejně v jeho prospěch nemohly nastati účinky konvokace.

V § 673 byl převzat § 814 obč. zák. především se změnou, která odpovídá zúžené formulaci paragrafu předchozího. Právu zástavnímu bylo na roveň postaveno právo zadržovací a ve zvláštní větě byla ohlášce věřitelově postavena na roveň prokázaná dědicova vědomost o existenci věřitelovy pohledávky. Nestačil by důkaz zaviněné nevědomosti.

§ 674 byl převzat z § 815 obč. zák. se změnami rázu stylistického. Podstatnější jsou dvě změny. Předně, že se říká „Nebylo-li žádáno za . . ." (původní tekst: „Nežádal-li dědic . . ."), aby byly kryty případy, kdy za konvokaci zažádal opatrovník pozůstalosti nebo jeden z několika spoludědiců. Na místě pak slov „ručí . . . celým svým jměním" bylo položeno „je zavázán . . . přes meze § 666", a to proto, že nejde jen o závazek lpějící na celém jmění, což jest samozřejmé při závazku pro viribus, nýbrž o závazek přes meze uvedené v § 666.

§ 675 byl převzat z § 822 obč. zák. a to ve znění novelovém. Odmítnut byl návrh na návrat ke znění původnímu.

Ustanovení §§ 74, 75 třetí dílčí novely kladou se zatím do předpisů uvozovacích a prováděcích jako články LII a LIII.

§ 676 byl převzat z § 823 obč. zák. bez podstatné změny. Bylo jen výrazněji ustanoveno, že dědická žaloba směřuje proti tomu, kdo věc zadržuje „pro herede". Byla sice nadhozena otázka, zda by se neměla připustiti kumulace žaloby dědické a vlastnické. Ale v komisi převládl názor, aby se tato věc, patřící do práva procesního, v občanském zákoníku neřešila.

§ 677 byl převzat z § 824 obč. zák. bez podstatné změny.

Komise superrevisní se usnesla vložiti mezi ustanovení o žalobě dědické a o odúmrti ustanovení o zcizení dědictví. Počíná tedy tato látka §§ 678, 679, které byly převzaty z § 1278 obč. zák. V návrhu subkomitétním byly však provedeny četné změny. Aby smlouva byla platná, je třeba, aby zůstavitel byl již mrtev, třebaže tomu, kdo zcizuje, pozůstalost nebo její podíl nebyly ještě napadly. Neboť by jinak šlo o smlouvu příčící se § 879, odst. 2, č. 3 obč. zák., jehož myšlenka, byť i nikoli tekst, byla komisí superrevisní v tomto směru přijata. Dále se ve znění § 678 výslovně uvádí také podíl dědický jako předmět smlouvy. Slovy „práv a závazků, které náležejí k pozůstalosti" vylučují se poměry osobní zanikající smrtí a tedy nepatřící k pozůstalosti. Slova „seznam" bylo užito na rozdíl od „soupisu", jehož předmětem jest jen majetek, ne druhy pozůstalostní.

§§ 680, 681 byly převzaty z § 1279 obč. zák. podle návrhu subkomitétního bez podstatných změn. Slova „ze svěřenského nástupnictví" praví totéž, co se již podle starého tekstu přijímalo.

§ 682 byl převzat z § 1280 obč. zák. podle návrhu subkomitétního bez podstatných změn. „Pohřebiště" uvádí se vzhledem k § 661.

§ 683 byl převzat z § 1281 obč. zák. bez podstatné změny. Případ zde normovaný se týká zřejmě jen zcizení pozůstalosti bez seznamu podobně jako §§ 680, 681. Zcizitel ovšem není „jednatelem", nýbrž ručí jen podobně jako jednatel, a to, jde-li o zcizení bez seznamu, i za dobu před zcizením. Slova „vydána" bylo užito, aby bylo jasně pověděno, že nejde o přikázání pozůstalosti.

V §§ 684 až 686 byl rozveden obsah § 1282 obč. zák. bez vážnějších změn věcných. Vypuštěna byla z tekstu subkomitétu zmínka o „veřejném orgánu". Stačí povinnost obou stran.

§ 1283 obč. zák. byl při převzetí rozdělen na dva paragrafy. Z nich § 687 určuje zcizitelovu odpovědnost, § 688 pak obsahuje jednak zcizitelovu odpovědnost za obsah seznamu, jednak všebecně uloženou povinnost, aby se podle výkladu smlouvy určilo, zdali a jakou měrou platí §§ 680 až 683, které ovšem zásadně platí jen pro smlouvy uzavřené bez seznamu.

§ 689 formuluje právní postavení státu při odúmrti.

Druhé oddělení (pohledávky).

K hlavě 25 (§§ 690 až 785).

Přistupujíc k všeobecné části práva obligačního (hlava 17 druhého dílu obč. zákoníka, nyní hlava 25), byla superrevisní komise nucena, hledíc k některým připomínkám jí došlým, znovu uvažovati o otázce, zdali by nebylo vhodno unifikovati právo občanské s právem obchodním, o níž byl podrobně diskutoval již subkomitét. Zejména bylo tu uvážiti vzor švýcarský. Právě tak jako v subkomitétu opanovalo i v superrevisní komisi mínění, že co do „komercialisace" obligačního práva občanského učinila dosti již novela z roku 1916, jíž se superrevisní komise právě tak přidržela, jako subkomitét. Zdali jednoty nebylo by možno dosáhnouti tím, že by některá ustanovení práva obchodního se přizpůsobila ustanovením práva občanského, není superrevisní komise příslušna rozhodovati.

Druhé oddělení dílu druhého je nadepsáno slovem „Pohledávky" a bylo tedy odstraněno zastaralé a nevhodné pojmenování „osobní práva k věcem", proti němuž se byly ozvaly četné námitky. Po názoru superrevisní komise slovo „pohledávky" lépe než jiná, která byla navrhována, kryje látku, o kterou jde, a je jím také dosaženo jakéhosi paralelismu s oddělením prvním, kde v nadpise je zachycena rovněž stránka aktivní.

§ 859 obč. zák. superrevisní komise škrtla jako zbytečný, vyhovujíc tím také přáním četně projeveným, jako na př. Slovenské komise.

§§ 860, 860 a) a 860 b) zařadila superrevisní komise až za ustanovení o jednotlivých typech smluvních, vytvořivši z nich samostatnou hlavu 41. Důvodem bylo, že podle názoru superrevisní komise nejde tu o nějakou všeobecnou formu vzniku závazku, jakou je na př. smlouva, nýbrž o zvláštní obligační typ, jako je ten neb onen typ smluvní. Ježto pak veřejné přislíbení co do svého praktického významu daleko ustupuje za smlouvy, bylo pojednání o něm zařaditi až za ně.

§ 690 odpovídá § 861 obč. zák., jenž byl podstatně zkrácen a z něhož byly odstraněny některé nepřesnosti, ale nový předpis slovy „přijme-li se nabídka včas" vystihuje jistě všechna essentialia smluvního konsensu.

§ 862 obč. zák. je v § 691 přijat celkem beze změny, až na to, že, jako učinil již subkomitét, na místě slova „ihned" zavedeného třetí částečnou novelou byla restituována z původního tekstu slova „bez odkladu" s dodatkem „zbytečného", aby tu byla konformita s § 742 osnovy (§ 904 obč. zák.). Superrevisní komise se domnívá, že pružnější pojem „bez zbytečného odkladu" vyhoví mnohotvárnosti života lépe než strohý pojem „ihned". Často arci, hledíc ke zvyklostem panujícím ve styku mezi lidmi (srv. §§ 694, 742) slova „bez zbytečného odkladu" budou znamenati právě tolik, co podle jazykového usu znamená slovo „ihned". Slova „unter der Voraussetzung" (subkomitét: „předpokládaje") byla vyjádřena slovy „počítaje s tím", aby jasněji než dosud bylo vyjádřeno, že zákon zde dává oferentu jakýsi materiál kalkulační a že tedy vytýká, s čím oferent smí počítati. Třetí věta byla doplněna slovem „došlou" (sc. nabídku), aby byl stanoven pojem perfektní oferty.

V § 692 [§ 862 a) obč. zák.] ponechala superrevisní komise formální změnu zavedenou subkomitétem, že se již nemluví o odstupu od smlouvy (vždyť smlouva se nestala skutkem), nýbrž o ohlášení, že odpověď došla pozdě. Zato byla z osnovy subkomitétu vypuštěna slova „a že tedy smlouva skutkem není". Tekst subkomitétu zněl příliš formalisticky a mohlo by snad vzniknouti mínění, že jde tu o projev, který po stránce obsahové má býti precisován jak co do fakta, tak co do úsudku o následcích tohoto fakta. Aby byla konformita s § 691, a ježto není důvodu, dáti v § 692 ustanovení přísnější než v § 691, říká se i zde „bez zbytečného odkladu". Doplňovati §§ 690 až 692 nějakými novými předpisy o perfekci smlouvy, o odvolatelnosti oferty nebo akceptace atp., zdálo se zhola zbytečné, ježto dosavadní teksty v té příčině úplně vyhověly.

§ 693 zkrátil první odstavec § 863 obč. zák. tak, že klade proti sobě projev výslovný (nemíní se arci jen projev slovní, nýbrž i projev písemný a projev učiněný v posunkové řeči) a činy konkludentní. „Obecně přijatá znamení" v § 863 obč. zák. byla způsobilá svésti leckterého vykladače k tomu, že se tu míní znamení jako na př. v § 104 (§ 315 obč. zák.) nebo v § 105 (§ 427 obč. zák.), ačkoli redaktoři občanského zákoníka majíce správně na zřeteli konvenční povahu písma, oněmi slovy chtěli postihnouti písmo. (Zapomněli ovšem, že takovou konvenční povahu má i řeč, a že tedy pod obecně přijatá znamení hodí se i projev mluvený.) Ponechati slovo „mlčky", třebaže je dosti vžité, není snad nutné a nebylo by to ani vhodné, ježto všechny konkludentní činy nelze jím správně charakterisovati a stírá se jím ostatně protiva k následujícímu § 694, jenž má na zřeteli opominutí. § 694 nechce býti než co nejvěrnější reprodukcí § 863, odst. 2 obč. zák., právě tak jako se § 695 snaží co nejpřesněji vystihnouti § 864 obč. zák. novelové verse. V obou paragrafech užito bylo stejného termínu „zvyklosti poctivého styku", aby se již zněním naznačilo, že § 695 (§ 864 obč. zák.) je vlastně jen aplikací § 694 (§ 863, odst. 2 obč. zák.).

§ 696 znamená především modernisaci § 865 obč. zák. po stránce výrazové, zejména aby bylo dosaženo souladu s usta-

noveními o zbavení a omezení svéprávnosti. Druhá věta na místo nemoderních slov „berou na sebe břímě . . .“ zavádí jasné odlišení způsobilosti zavazovací a disposiční, ale ani tu nejde o změnu věcnou. Termín „řádný zástupce“, jehož se v návrhu občanského zákoníka užívá na četných místech, nahrazuje dříve užívaný termín „zákonný zástupce“ a zahrnuje podle povahy věci otce, který má moc otcovskou, poručníka, opatrovníka nebo podpůrce. Poslední věta je redigována nově, aby byly odstraněny nejistoty podávající se z poslední věty § 865 obč. zák. Nebyl přijat návrh, aby poslední věta § 696 byla rozšířena i na případy, kdy se smlouva uzavírá s osobou, jejíž projev potřebuje schválení jiných orgánů nebo nadřízených stolic. Nebylo totiž pokládáno za to, že by tento případ byl zcela shodný s oním, který je řešen v poslední větě § 696, a vůbec převládlo mínění, že navrhované ustanovení není nutné.

Jako §§ 697 až 699 jsou v této souvislosti zařaděny, jak bylo již uvedeno v části II této zprávy, ustanovení o závazcích nezletilců, v původním obč. zákoníku i v osnově z r. 1931 umístěná v hlavách pojednávajících jednak o poměru mezi rodiči a dětmi, jednak o poručenství a opatrovnictví.

§ 697 odpovídá § 152 obč. zák., ale vypouští jeho první větu, která je samozřejmá, a jeho druhou větu upravuje podle stejné zásady, na jaké byla vybudována první věta § 246 obč. zák., takže se již nečiní rozdíl mezi nezletilci, kteří jsou v zaopatření rodičů a kteří nikoli. Zkušenost učí, že toto rozlišování v přítomné době nemá významu a že se při uzavírání pracovních smluv s osobami nedokonavšími 21. rok vůbec nezkoumá, zda jsou ještě u rodičů v zaopatření čili nic. Nezletilec sám zůstává dostatečně chráněn, když jeho řádný zástupce může z vážných důvodů smlouvu předčasně zrušiti. Zákona o práci dětí č. 420/1919 Sb. z. a n. se nový zákoník vůbec nedotýká, ježto onen zákon náleží mezi ustanovení správní zachovaná v platnosti uvozovacími předpisy.

§ 698 přejímá obsah § 151 obč. zák., navazuje zároveň na paragraf předcházející. Jako spodní hranici disposiční a zavazovací způsobilosti přijímá superrevisní komise právě tak jako subkomitét naveskrz dokonanou dospělost a nikoli jako občanský zákoník dokonaný věk dětský a zase nerozlišuje, zda jde o děti v zaopatření rodičů čili nic.

Oba §§ 697 a 698 jsou formulovány tak, že zahrnují stejně děti v moci otcovské jako poručence, takže vyčerpávají i obsah § 246 obč. zák.

§ 699 je převzat z § 247 obč. zák. upraveného podle § 3 zákona č. 447/1919 Sb. z. a n., jen byl formulován vzhledem k novému svému zařadění tak, aby zavazovací způsobilost nezletilce vyslovil jako právní následek soudního opatření, kterým byla nezletilci ponechána volná správa čistého přebytku jeho příjmů.

§ 248 obč. zák. ve znění § 4 zákona č. 447/1919 Sb. z. a n., který ještě v osnově z r. 1931 byl převzat, superrevisní komise při závěrečné redakci škrtla, neboť vedle § 700 (§ 866 obč. zák.) je zbytečný.

V § 700 zachován byl § 866 obč. zák. přes projevená přání, aby byl umístěn do hlavy o povinnosti k náhradě škody (nyní 42). Superrevisní komise se tu řídila úvahou, že po celém občanském zákoníku jsou roztroušeny předpisy, které by vlastně náležely do hlavy o povinnosti k náhradě škody, že však sluší je zachovati na jejich místech dosavadních. Jednak proto, že rozsah oné kapitoly by příliš vzrostl a že by se její systematické uspořádání podstatně zhoršilo, jednak proto, že přemístěním podobných speciálních ustanovení by se přetrhla nebo aspoň setřela jejich souvislost s jinými ustanoveními, ke kterým náležejí. Slovo „Istivě“ jako zbytečné bylo vypuštěno, zato byla doplněna slova naznačující, do které doby je neinformovanost toho, kdo s nezpůsobilým smluvcem vyjednává, právně relevantní. Upozorniti sluší, že, pokud půjde o užití § 700 na osoby nesvéprávné, bude otázku, nakolik jsou takové osoby vůbec odpovědné za škodu, kterou způsobí, posouditi podle zásad hlavy 42.

§ 867 obč. zák. ponechaný subkomitétem škrtla superrevisní komise jako pouhý předpis odkazovací, ale rozhodnutí o některých otázkách, které se k němu pojí, bylo odsunuto do kapitoly 30 (srov. § 874).

§ 701 přejímá § 869 obč. zák. celkem beze změny. Naproti tekstu subkomitétu jsou sice některé rozdíly, ale šlo především o to, aby tekst osnovy přesněji podal tekst původní. Mimoto, jako všude jinde, mluví se jen o povinnosti k náhradě škody a otázka po modalitách této povinnosti se tím odkazuje do kapitoly 42. Věta sama nebyla škrtnuta z důvodů vylíčených při § 700. Dáti tu nebo jinde ustanovení o

ofertách sine obligo, nepokládala superrevisní komise za nutné a nepokládala zejména za možné, prohlásiti je za oferty neurčité (zcela neurčité).

Právě tak jako subkomitét rozhodla se superrevisní komise neměniti mnoho na §§ 870 a násl. obč. zák., jež po zásluze docházejí pochvaly všech snad vykladatelů občanského zákoníka i jiných.

§ 702 má formulaci § 870 obč. zák., jak ji byl přijal subkomitét. Naproti tekstu § 870 upravenému novelou je změna ta, že tekst osnovy se spíše blíží tekstu původnímu („přiveden bázní" — „durch Furcht gezwungen"), jejž bylo vykládati tak, že jde o příčinnou souvislost určenou slovy causam dare, kdežto novela slovem „veranlasst" (dal podnět) nutila přijímati, že stačí příčinná souvislost krytá heslem occasionem praebere. Superrevisní komise, právě tak jako subkomitét, byla si vědoma, že § 870 obč. zák. není tekstován přesně, ježto přísudek „nespravedlivá" zřejmě náleží k vyhrůžce a nikoli k bázni; ale přes některá přání v té příčině projevená nepokládala superrevisní komise za nutné tekst upraviti, ježto ona nepřesnost obtíží nikdy nezpůsobila a jistě nezpůsobí. Navrhované teksty ostatně budily pochybnost buď co do přesnosti nebo aspoň co do stručnosti. Námětu, aby se v § 702 vyložil pojem lsti, vyhověno nebylo. Zejména však odmítla superrevisní komise přijmouti definici lsti, která se vyskytuje v § 13 přípravné osnovy trestního zákona z r. 1926. Pro právo občanské se tato definice zřejmě nehodí. Závěr první věty (slova „není smlouvou vázán") byl upraven podle návrhu brněnské fakulty. Protože v novém zákoníku nebude ustanovení odpovídajícího § 55 obč. zák., na nějž se § 870 obč. zák. odvolává, nezbylo než v druhé větě převzíti z cit. § 55 obč. zák. vysvětlení, co sluší rozuměti důvodnou bází.

V § 703 se superrevisní komise přidržela změn, které byl učinil na § 871 obč. zák. novelové verse subkomitét. Vyslovila především souhlas s tím, že se subkomitét vrátil v lecčems k původnímu tekstu § 871. Slova „přivedena k omylu" chtí říci, co slovo „irregeführt". Subkomitétem škrtnutá slova „und erklärt wurde" nebyla obnovena, protože se zřejmě nesnášejí s využitím omylu uvedeným ke konci § 871 obč. zák. Vsunouti do tekstu nesprávné údaje („byla přivedena k omylu nesprávnými údaji"), se nepokládalo za vhodné, ježto by šlo o formulování příliš úzké. Vždyť i určité chování bez údajů může vyvolati omyl. Byly arci vysloveny pochybnosti, zdali tekst subkomitétu není příliš široký, ale příklady, které byly uvedeny na doklad, jsou tak umělé, že snad není s nimi třeba počítati. Superrevisní komise nesdílela pochybností, že by subkomitét, rozděliv tekst na dvě věty, byl tak učinil na úkor srozumitelnosti. Druhá věta, napodobená § 120 obč. zák. pro Německou říši, nechce než krýti slova dosavadního tekstu „der dem anderen zugegangenen Erklärung". Třetí věta osnovy subkomitétu byla zkrácena, protože je jistě zcela zbytečné blíže určovati toho, kdo projev nesprávně vyřídil.

§ 704 odpovídá přesně návrhu subkomitétu, jenž zase neobsahuje než překlad § 872 obč. zák. Stejně platí o poměru § 705 k § 873 obč. zák. a vlastně také o poměru § 706 k § 875 obč. zák. K tomuto paragrafu by bylo připomenouti, že superrevisní komise se nemohla rozhodnouti, aby rozšířila toto ustanovení na osoby třetí, které jednaly v zájmu osoby „druhé". Bylo by velmi snadno dovolávati se neplatnosti smlouvy s odkazem na to, že do smlouvy zasáhla v zájmu „druhé strany" nějaká osoba třetí. Tím by se snadno vyvolaly nebezpečné spory. § 707 odpovídá § 874 obč. zák. (jenže zase se tu mluví jen o povinnosti k náhradě škody; srv. připomínky k § 700). V obou paragrafech byla slova „nespravedlivou (a důvodnou) bází" nahrazena slovem „hrozbou" a připojena citace § 702, aby bylo jasno, že se míní stejný skutkový základ jako v tomto paragrafu.

§ 876 obč. zák. byl zařaděn za § 784 jako poslední ustanovení hlavy 25. Proč se tak stalo, bude pověděno, až naň dojde řada podle místa nově mu přikázaného.

§ 708 se srovnává s § 877 obč. zák. až na to, že byla vypuštěna slova „k svému prospěchu", ježto by se mohly vyskytnouti případy, v kterých to, co strana obdržela, by se nedalo charakterisovati jako její prospěch. Nebyl přijat podnět, aby § 708 byl formulován co nejvšeobecněji a aby bylo vysloveno, že strana, která něco obdržela ze smlouvy neplatné z jakéhokoliv důvodu, je povinna to vrátiti. O potřebná ustanovení je postaráno v hlavě 46 pod rubrikou „Jiná plnění bez právního důvodu".

Rubrika před § 709 byla stylisována positivně, jako rubriky před § 696 a § 701. Slova „jestliže nevychází" (§ 878 obč. zák. „pokud nevychází ze smlouvy") byla doplněna slovy „z okolností", aby bylo jasno, že soudce má hleděti nejen k vyslovenému úmyslu stran, nýbrž i k celé situaci, z níž smlouva vznikla. Superrevisní komise setrvala na tekstu subkomitétu, „že jeden kus n e m á býti oddělován od druhého" (obč. zák. „nemůže"), protože tekst subkomitétu lépe odpovídá terminologii normativní. Zařaditi poslední větu do hlavy o povinnosti k náhradě škody, nebylo možno, ježto tu jde o zcela zvláštní nárok na náhradu škody.

Z § 879 obč. zák. byl v § 710 ponechán jen první odstavec, a to beze změny. Druhý odstavec byl škrtnut, ale nikoli proto, že by se měly smlouvy jmenované v § 879, odst. 2 obč. zák. prostě pokládati za platné, nýbrž pro podivnou nesouměrnost tohoto odstavce. Bylo podotčeno jistě právem, že tento odstavec se příčí všem požadavkům elegantiae juris. Superrevisní komise měla na zřeteli, že se vyskytuje hojnost ustanovení reprobujících smlouvy mimo občanský zákoník, a to i ustanovení daleko důležitějších, než jsou ona, která vypočetl § 879, odst. 2 obč. zák. Je však vsunouti do občanského zákoníka nebylo možno, jednak protože by tím příslušné ustanovení příliš vzrostlo, jednak, a to zejména, protože by se ona ustanovení vytrhovala ze souvislosti, do které náležejí. Co do jednotlivých smluv vypočtených subkomitétem se podotýká toto: O smlouvě, kterou si někdo vymínil něco za vyjednání smlouvy manželské, má superrevisní komise za to, že záleží na jednotlivostech případu, zdali se taková smlouva příčí dobrým mravům, a že tedy tento druh smluv nelze tak naveskrz odsouditi, jako se stalo roku 1811. Co do případu druhého (když právní zástupce převedl na sebe za plat zcela nebo zčásti věc jemu svěřenou), soudí superrevisní komise, že předpis takového obsahu, pokud již tak neplatí, by měl býti pojat do ustanovení upravujících právní postavení „právních přátel". Č. 3 (když někdo pozůstalost nebo odkaz, které očekává od jiné osoby, zcizil za jejího života) jest obsaženo implicite jednak v ustanovení o zcizení dědictví (srv. § 678 osnovy: „Po smrti zůstavitele lze" etc.), jednak v ustanovení o nabytí odkazu (§ 496). Ustanovení o lichvě (§ 879, odst. 2, č. 4 obč. zák.) jako ustanovení velmi závažné bylo v občanském zákoníku ponecháno (srv. ostatně, že i třetí částečná novela přes existenci císařského nařízení č. 275/1914 ř. z. má takové ustanovení), ale bylo zařaděno za ustanovení o zkrácení přes polovici hodnoty, s nímž ideově souvisí (srv. § 781 níže a poznámky tam připojené). Co do č. 5 (subkomitétu), t. j. když se někdo zavázal, že se nedostaví k veřejné dražbě nebo že při ní nebude podávati buď vůbec nebo přes určitou výši, domnívá se superrevisní komise, že by zákaz takové smlouvy měl býti vložen do řádu exekučního a do předpisů o dobrovolných dražbách (srv. nyní § 7 zák. č. 1/1933 Sb. z. a n.). Škrtem druhého odstavce § 879 se staly celkem bezpředmětné připomínky k tomuto ustanovení. Jen co do návrhu, aby byla prohlášena za neplatnou smlouva, kterou si někdo něco vyjednal za dosažení rozluky manželství, připomíná superrevisní komise, že by ustanovení takové šlo příliš daleko, ježto by pod ně spadala i smlouva o zastoupení ve sporu rozlukovém. Co do názvosloví se poznamenává, že superrevisní komise v § 710, právě tak jako v § 709, mluví o neplatnosti a nikoliv o nicotnosti (slovo „nichtig" se v § 879 novelové verse vyskytlo zřejmě napodobením názvosloví občanského zákoníka pro Německou říši) a klade tím důraz na to, že pojem neplatnosti smlouvy kryje různé její vady, ale je pojmem relativním, jehož dosah slouží vyšetřiti pečlivým rozborem ustanovení, která o té či oné neplatnosti jsou dána.

§ 711 reprodukuje § 880 obč. zák. Superrevisní komise byla si dobře vědoma toho, že i pojem extrakomerciality je pojmem relativním (srv. na př. S c h e y, Obligationsverhältnisse, I, str. 193 a násl.). Než nepokládala za možné dáti o ní nějaká podrobnější ustanovení, protože by jistě dopadla příliš kasuisticky.

§ 712 odpovídá paragrafu navrženému subkomitétem, jejž subkomitét byl zařadil rovněž za § 880 obč. zák., ale byl přestylisován vzhledem k tomu, že superrevisní komise se vyhýbala všude redigovati ustanovení ve formě předpisů průvodních. Jak plyne z rubriky i z tekstu, chce celé ustanovení postihnouti smlouvy, které v nauce vůbec se nazývají smlouvami abstraktními, a tedy smluvní konsensy, z kterých není patrno, o jaký smluvní typus jde. Superrevisní komise byla s panující naukou hledící k občanskému zákoníku za jedno v tom,

že se nedoporučuje přiznati právní význam takovému odloučení konsensu od kausy mimo ony abstraktní konsensy, které jsou upraveny zvláště (jako na př. v právu obchodním, směnečném, šekovém). Tekst komise, zvláště v znění posléz usneseném, nechce říci nic jiného, než že se sjednáním abstraktního konsensu resp. jeho oddělením od ostatního smluvního obsahu nic nemění na právech a povinnostech stran. Jestliže tedy celý obsah smluvní nezakládá povinností (na př. pro nedostatek formy), nezaloží takové povinnosti ani formulace abstraktního konsensu, a na toho, kdo se domáhá splnění povinnosti opřené o abstraktní konsens, náleží, aby uvedl a dokázal i ostatní smluvní obsah.

§ 713 obdržel zvláštní rubriku „Smlouvy o plnění třetích osob", jíž byla dána přednost před rubrikou „Smlouvy k tíži třetích osob", aby snad z ní nemohlo býti odvozováno, že třetí osoba má povinnost plniti. Text sám se srovnává s § 880 a) obč. zák. novelové verse. Námět, aby byla dána podrobnější ustanovení o garančních smlouvách, přijat nebyl, ježto praktická potřeba toho asi nevyžaduje. Slovo „přímluva" bylo ponecháno přes některé projevené pochybnosti, ježto superrevisní komise se domnívala, že vystihuje nejlépe původní „Verwendung" a že je nelze nahraditi slovem „zprostředkování", jež má svůj vžitý smysl, jinde v zákoně užitý (srv. hlavu 36). Superrevisní komise opustila termín „plné dostiučinění", neboť termín ten ze starého § 1323 obč. zák. nepřešel do § 1155. Souhlasíc však s názorem, že ten, kdo se zaručí za jednání jiné osoby, má si býti vědom plné odpovědnosti, zvolila superrevisní komise znění naznačující jednak, že nezáleží vůbec na tom, zda tu je vina ve smyslu hlavy o náhradě škody, tím méně pak že záleží na stupni viny, jednak že co do rozsahu sluší nahraditi vždy jak skutečnou škodu, tak ušlý zisk.

V §§ 714 až 718 byly ponechány bez věcných změn §§ 881 a 882 obč. zák. stejně jako v návrhu subkomitétu. I pro stanovisko superrevisní komise bylo rozhodné, že by bylo sice možné zabývati se smlouvami ve prospěch osob třetích podrobněji, zejména co se týká jejich poměru k §§ 1247, 1249 (§§ 1403, 1404 obč. zák.); že však látka není dosud prozkoumána s dostatečnou úplností, a že tedy vyhoví ony §§ 881 a 882 obč. zák. lépe než podrobnější ustanovení, která by se snadno octla v rozporu s ustanoveními jinými.

K §§ 719 až 722: § 883 obč. zák. je podán velmi zkráceně v § 719. Vytýkati hlavní druhy forem, v kterých lze smlouvy činiti, není jistě nutné, a vytýkati dnes, že smlouvy formální i bezforemné mají stejné právní následky, je zcela zbytečné. Smysl tekstu je ten, že stačí jakýkoli způsob smluvních projevů k dosažení konsensu (není tedy potřebí zvláštní formy), neustanovuje-li zákon nic jiného. § 720 je zcela ve shodě s § 884 obč. zák. § 885 obč. zák. byl škrtnut z několika důvodů: že je málo jasný, že je zbytečný, protože je samozřejmý, a že by přece mohl býti nebezpečný, protože by jej někdo mohl vztahovati proti jeho pravému smyslu na konsensy nehotové. § 886 obč. zák. byl zachován v § 721. O jiných formách (na př. soudní, notářské) mají ustanovení předpisy, které takové formy nařizují, ustanovení o formě písemné náleží do občanského zákoníka. Naproti § 886 obč. zák. vykazuje § 721 některé změny v textu i v skladbě. První věta vytýká, resp. doplňuje § 886 obč. zák., že smlouva písemná bude hotova, když strany podpíší l i s t i n u. Tím má býti vyloučeno, aby výměna korespondence mohla nahraditi písemnou formu. Poslední věta § 886 obč. zák. jako ustanovení o písemné formě podle názoru superrevisní komise náleží před jeho větu předposlední. Slova „im Geschäftsverkehr" byla vypuštěna, ježto v češtině není za ně vhodné náhrady. Slova „v obchodě", jichž užil subkomitét, jsou mýlivá, jak upozornila zejména S l o v e n s k á k o m i s e a Z e l i n k a (Právník, 1924, str. 222). Dáti ustanovení o kvalifikaci svědků zmíněných v druhé větě, není patrně potřebí a není snad ani potřebí dávati tu nebo v předpisech uvozovacích a prováděcích předpis odpovídající § 3 první částečné novely. Superrevisní komise má za to, že dnes nikomu nepřipadne na mysl pochybovati o rovnosti obou pohlaví při kterékoliv funkci svědecké.

Nově byl v této souvislosti zařaděn jako § 722 předpis převzatý z § 1, písm. e) zák. č. 76/1871 ř. z. [§ 21, písm. c) zák. čl. VII/1886]. V osnově z r. 1931 byl předpis ten vřaděn do paragrafu jednajícího o opatrovníku pro osoby stižené těžkou tělesnou vadou (§ 223), tedy do ustanovení, jež do vládního návrhu nepřešlo. Protože se ale

v čl. III, č. 5 uvozovacích předpisů zrušuje celý zákon č. 76/1871 ř. z. a celá skupina §§ 21 až 23 zák. čl. VII/1886, bylo nutno najíti pro onen předpis jiné vhodné místo. Vzhledem k rubrice před §§ 719 a násl. a vzhledem k obsahu §§ 719 až 721 mluví i § 722 o formě listin o smlouvách, které osobně uzavírají slepí, pak němí, kteří nemohou psáti, a hluší, kteří nemohou čísti, ale podle § 785 dosáhne toto ustanovení také na listiny o jednostranných projevech vůle takových osob. Stejně jako jeho vzory bude § 722 platiti i tehdy, zřizuje-li se listina o právním jednání, které samo k své platnosti jinak písemné formy nevyžaduje. Smlouvy osob uvedených v § 722, pro které zákon nebo vůle stran nařizují písemnou formu, budou neplatné, nebude-li o nich zřízen notářský spis; jiná smlouva nebude sice neplatná proto, že se o ní zřídí obyčejná listina, ale listině takové nebude možno přiznati žádný právní význam, ani ne význam listinného průvodního prostředku.

Podrobně bylo uvažováno, zdali by neměl býti obnoven § 887 obč. zák. odstraněný třetí novelou, jak bylo navrhováno zejména se strany slovenské. Sluší přiznati, že na první pohled § 887 obč. zák. budí dojem ustanovení, které chrání poctivost styku mezi lidmi. Ale obtíže, které působil § 887 obč. zák. podle svědectví judikatury nejvyššího soudu vídeňského, jenž jej na konec vykládal velmi restriktivně, ukázaly naopak, že to je ustanovení, které osoby méně zkušené a práva neznalé vydává na pospas živlům nekalým a protřelým. Proto převládlo mínění, že obnova § 887 obč. zák. by byla se škodou.

§§ 723 a 724 obsahují §§ 888 a 889 obč. zák. Naproti tekstu subkomitétu byly přičiněny změny čistě stylistické.

§ 725 obsahuje § 890 obč. zák. ve znění, jaké mu dal subkomitét. Dodatek připojený subkomitétem v první větě (slova „jestliže z povahy věci nevychází, že dluh může býti splněn jen společnou činností všech") pokládala i superrevisní komise věcně za správný.

§§ 726 až 732 osnovy odpovídají §§ 891 až 896 obč. zák., jak byly pozměněny a doplněny subkomitétem, ale superrevisní komise přičinila některé změny. Superrevisní komise především právě tak jako subkomitét nechce rozeznávati mezi korrealitou a solidaritou a mluví jednotně o pohledávkách a dlužích k ruce společné a nerozdílné. Právě tak jako subkomitét nepokládá ani superrevisní komise za vhodné, v těchto paragrafech uváděti ony případy, v kterých vzniknou závazky rukou společnou a nerozdílnou mimo smlouvu a o nichž jsou ustanovení na příslušných místech jiných. Na zvláštní ustanovení obsažená v jiných zákonech, jako na př. v řádech konkursním a vyrovnacím, je pamatováno v předpisech uvozovacích. Superrevisní komise přijala dále některé změny a doplňky, které zavedl subkomitét. Předpisu § 726 (§ 891 obč. zák.) bylo užito jako vhodného místa k vyřešení staré kontroversy, zdali prodlení, do kterého upadl jeden dlužník, škodí ostatním. Nauka a prakse byly ochotny odpověděti záporně, ale narážely na slova „jeden za všechny a všichni za jednoho". Když byly objeveny přípravné práce (srovnej Ofner, Urentwurf, II, str. 19, § 34), bylo arci zřejmo, že oněmi slovy nemělo býti pověděno, že by solidární závazek znamenal vzájemné zaručení. Poznamenalť Zeiller výslovně k monitu vnitrorakouského apelačního soudu, že slova, o která jde, jsou jen nejznámějším termínem k označení korreality, a implicite pověděl, že nemají vysloviti zásadu o vzájemném zaručení. Starou onu kontroversu nebylo nesnadno odkliditi připojením slov „nezakládá takový slib mimo zvláštní úmluvu vzájemného zaručení". §§ 728 a 729 jsou místem, z něhož sluší vyčísti, zdali skutečnosti, které podle hlavy 46 i jiných ustanovení ruší dluh, působí objektivně, t. j. ruší dluh proti všem dlužníkům, či jen subjektivně, t. j. proti dlužníku některému. Co do soluce a jejích surrogátů (jinakých způsobů satisfakce) vyslovil se § 893 obč. zák. v první polovici v souvislosti s § 896 obč. zák. s dostatečnou jasností, že působí objektivně, co do jiných skutečností dluh rušících ukazuje kolísající judikatura, že § 894 obč. zák. není dosti jasný. Správná zásada je jistě ta, že skutečnost dluh rušící vzhledem k jednomu dlužníku, ale nedávající věřiteli uspokojení (na př. prominutí, nemožnost plnění), neprospěje ostatním. § 894 obč. zák. tuto zásadu přijal, ale doslov dává podnět k pochybnostem potud, že by mohl býti vztahován jen na skutečnosti, rušící dluh vzhledem k jednomu spoludlužníku s vůlí věřitele, nikoli však na skutečnosti jiné, jako na př. na ne-

možnost splnění. Vyjasnění lze dosáhnouti, když slova „erhält" a „Nachsicht" v § 894 obč. zák. se v § 729 nahradí slovy „svědčí" a „úlevy", ježto obě tato slova nechovají ani stínu vztahu k osobě věřitele. Z § 896 obč. zák. nebyla do § 730 převzata slova „auch ohne geschehene Rechtsabtretung". Materiální změny tento nový tekst neznamená, ježto tak jako dříve, i budoucně bude smysl ustanovení ten, že nehledíc k zvláštním poměrům právním mezi stranami trvajícím se může solidární dlužník, který uspokojil věřitele, hojiti na ostatních spoludlužnících. Ale na možnost cesse se ani neupozorňuje, a to proto, že taková cesse nebude podle okolností míti právních následků. Uvažuje-li se totiž o ustanoveních, která má obč. zákoník o postihu, lze seznati, že nejasnosti, které byly v té věci v původním tekstu, byly sice zčásti odkliženy novelovou změnou §§ 1358 a 1422 obč. zák., ale že tekstová revise nepostihla § 896 obč. zák. Navrženým škrtem vystoupí ostřeji toto, zajisté důsledné spořádání:

a) platí-li někdo cizí dluh, za který ručí osobně nebo určitými kusy majetkovými (§ 1358 obč. zák., nový § 1195), má místo postih subrogační, to je plátce, zaplativ, vstoupí automaticky do práv věřitelových (cessio ex lege). Ustanovení je spravedlivé. Kdo zaplatí za jinou osobu, za kterou ručí, zasluhuje výhodného ustanovení o postihu;

b) platí-li někdo cizí dluh, za který neručí (§ 1422 obč. zák., nový § 1273), má místo subrogační postih, jen když plátci pohledávka byla postoupena, ale plátce má podle okolností právo, na věřiteli požadovati postup. V placení bude v těchto případech spatřovati nikoliv shlazení pohledávky, nýbrž její výkup, při čemž arci, se zřetelem na § 1274 (§ 1423 obč. zák.), bude plátce v některých případech k výkupu oprávněn, v jiných nikoli;

c) platí-li někdo vlastní dluh (§ 730), má sice v mezích tohoto ustanovení postih, ale nikoli ve formě subrogace plátce na místo věřitele. Jinak by se mohlo státi, že by na dlužníku, který zůstal naposled, uvázlo břímě společného dluhu. Tím arci, že § 730 se nezmiňuje o cessi, není nikterak řečeno, že by si plátce nemohl dáti pohledávku postoupiti od uspokojeného věřitele. Zdali však takový postup bude míti právní následky, bude záležeti na právním poměru mezi spoludlužníky; srv. na př. když zaplatil hlavní dlužník v případě § 1194 (§ 1357 obč. zák.). Již subkomitét nahradil slova „pokud není mezi nimi jiného poměru" slovy „pokud ... poměru právního", jež byla položena tak, aby se vztahovala nejen k postihové kvotě, nýbrž i k postihu vůbec. Je totiž dobře možno nejen, že podle právního poměru trvajícího mezi spoludlužníky má postih místo jinakým poměrem než rovným dílem, nýbrž i že podle právního poměru trvajícího mezi stranami plátce proti ostatním vůbec postihu nemá; srv. na př. § 1194 (§ 1357 obč. zák.). Slova „neuhrazený podíl musí býti převzat" byla nahrazena slovy „díl se rozdělí mezi ostatní", jež lépe než původní tekst vyjadřují zásadu zamýšlenou redaktory občanského zákoníka, že přechod podílu na ostatní spoludlužníky se děje automaticky, bez jejich součinnosti. Slova „byl-li některý ze spoludlužníků zproštěn dluhu", jež se vyskytují již v českém tekstu z roku 1872, nepodávají sice zcela přesně slov „die erhaltene Befreiung", jež se hodí vlastně jen na zproštění, které se stalo s vůlí věřitelovou, jako prominutí atp., ale byla ponechána, vzhledem k poznámkám k § 729.

Se zřetelem k došlým připomínkám a k výsledkům debaty byly pak na tekstech subkomitétu učiněny některé změny. V § 726 byla první věta rozložena na dvě. Poslední věta „I když byl podal žalobu, má právo volby" nahrazena byla větou „Vymáhal-li plnění od jednoho, nepozbývá práva proti ostatním ..." atd., aby bylo pověděno zcela jasně, že volnost přidržeti se jiného dlužníka nezaniká nejen podáním žaloby, nýbrž ani rozsudkem, pokud věřitel neobdržel úplného uspokojení od odsouzeného. V připomínkách (právnická fakulta v Brně a prof. Dr. Sedláček) bylo nadhozeno, že není řešeno prodlení věřitele při aktivní solidaritě, ale ježto se tam poznamenává, že otázku tuto řešiti není třeba, domnívá se i superrevisní komise, že nebude v osnově citelná mezera, když takové ustanovení dáno nebude. Právnické fakultě v Brně a prof. Dr. Sedláčkovi je dáti za pravdu, že je jakýsi nesouhlas mezi §§ 727 a 728, ale jde přece jen spíše o nesouhlas zdánlivý, ježto každý z obou paragrafů se zabývá jinou stránkou věci. V § 727 dochází výrazu princip prevence, v § 728 se klade důraz na zásadu „ne bis in idem". Odchylkou od § 892 obč. zák. i od osnovy z r. 1931 byla v konečné red-

akci § 727 vynechána zmínka o plnění celku. Může se státi, že věřitel na dlužníku vymáhá jen část plnění, a pak nejsou věřitelé ostatní vyloučeni z možnosti domáhati se zbytku. Jen když dlužník jednoho ze spoluvěřitelů uspokojil zcela, platí v plném rozsahu následující paragraf. V § 730 bylo na konci druhé věty řečeno „rozdělí se i jeho díl stejným způsobem", aby bylo jasno, že díl neuhrazený jedním ze spoludlužníků se rozvrhuje mezi ostatní spoludlužníky podle rozvrhového klíče trvajícího mezi nimi, a není-li tedy klíče, rovným dílem. Nově připojený § 731 výslovně rozšiřuje postih i na případy, kdy spoludlužník sice nezaplatil dluh celý, ale přece jen více, než by při správném rozdělení dluhu na něho připadlo.

§§ 733 až 736 odpovídají §§ 897 až 900 obč. zák., jež právě tak jako osnova subkomitétu i superrevisní komise přijala bez věcné změny, až na jedinou výjimku, že nemožná výminka rozvazovací se prohlašuje za nedoloženou (srv. na př. E h r e n z w e i g, I, 1, 1925, § 98; K r č m á ř, III, 1929, § 6, písm. B, č. III). Nebyl přijat podnět, aby se dala ustanovení o zpětných následcích výminky a ustanovení o právních následcích jednání v době pendence výminky, jaká má na př. § 161 obč. zák. pro Německou říši.

Také § 901 obč. zák. byl recipován jako § 737 bez věcných změn. Jako rubrika bylo, vzhledem k četným přáním, zvoleno zase slovo „pohnutka" jako v původním tekstu (subkomitét mluvil o „důvodu").

§§ 738 až 746 osnovy odpovídají §§ 902 až 907 obč. zák. i příslušným ustanovením subkomitétu, jen rubriky byly nově uspořádány.

V § 740 byla k ustanovení § 902, odst. 3 obč. zák. připojena myšlenka druhé věty § 30, odst. 2 směnečného zákona č. 1/1928 Sb. z. a n.

V § 741 se mluví o neděli nebo o zákonném dni svátečním nebo památném, aby tu byla konformita se zákonem ze dne 3. dubna 1925, č. 65 Sb. z. a n. Nebyl přijat návrh, aby byla dána zvláštní ustanovení o lhůtách čtvrtletních a půlletních. V druhé a třetí větě § 742 je tekst, který jasně se vyslovuje pro řízení nesporné a vyhovuje se tím připomínce n e j v y š š í h o s o u d u. V § 743 mluví se nyní o závazcích vzniklých při provozování výrobním nebo obchodním, takže se kryje i provozování zemědělské a lesní, a nemluví se o podniku, nýbrž o závodu, jímž v souladu s ustanoveními o mezinárodním právu soukromém se míní jednotka technická, nikoli komerční, takže závazky vzniklé při provozování závodu odštěpného budou splatné v místě tohoto závodu. V první větě § 744 slova „v pochybnostech" znamenají totéž, co začátek předchozího paragrafu opisuje slovy, že nelze místo, kde se má plniti, zjistiti ani z úmluvy ani z povahy jednání ani z účelu plnění. Poslední věta téhož paragrafu chce zachovati v paměti tési uvedenou ve zprávě justiční komise panské sněmovny, jež nedošla výrazu v novelovém tekstu § 905 obč. zák.

V § 745 byla dodána slova „v pochybnostech", aby bylo zřejmo, že jde o pravidlo vykládací. O významu těchto slov srv. poznámku k předchozímu paragrafu. Nebude tedy platiti vykládací pravidlo § 745, jestliže z úmluvy nebo z povahy jednání nebo z účelu plnění vycházeti bude najevo, že právo volby má míti věřitel. Vykonanou volbou míní se totéž, co praví původní slova „getroffene Wahl" a nikoli snad skutečné plnění. Co do § 746 se připomíná, že i původní tekst § 907 obč. zák. měl na zřeteli jen případ, že volba příslušela jedné ze stran. Změna závěrečných slov první věty chce vyloučiti nebezpečí argumentace a contrario z původního znění, že totiž druhá strana, které volba nepříslušela, smlouvou zůstává vázána. Nevyvolí-li si strana k volbě oprávněná z věcí zbývajících, padne celá smlouva. Dávati ustanovení, co platí, když věřitel, kterému přísluší volba, co do výkonu volby se octne v prodlení, jako učinil § 264, odst. 2 obč. zák. pro Německou říši, nepokládá superrevisní komise za nutné. Poslední věta § 746 byla formulována tak, že odkazuje na ustanovení hlavy 42, ale zároveň šíře, takže kryje všechny případy, v kterých strana, která neměla volby, zmařila volbu strany k volbě oprávněné.

§§ 747 a 748 přejímají § 908 obč. zák., jak byl stylisován subkomitétem, bez věcných změn. Nebyl zejména přijat návrh, aby se redigovala o závdavku podrobnější ustanovení, jaká mají §§ 336 a násl. obč. zák. pro Německou říši. Závdavkem nemusí býti část budoucího smluvního plnění, nýbrž cokoliv. Je-li závdavkem certa species a má-li se vrátiti „dvojnásobně tolik", vrátí se daná věc a vedle toho se ještě zaplatí její hodnota.

§§ 749 až 751 přejímají §§ 909, 911, 910 obč. zák., a učiněné změny jsou jen změnami stylistickými.

§§ 912 a 913 obč. zák. ponechal subkomitét v osnově, vytknuv, že náležejí mezi ony, o kterých přísný posuzovatel zákoníka jako souboru norem snad řekne, že by je pro nedostatek normativního obsahu slušelo vyloučiti. Poznamenal však, že přes to dlužno trvati na tom, aby v zákoníku byly zachovány, vzhledem k tomu, že právě tak jako leckterá jiná ustanovení jsou výrazem nevědomé zákonodárné moudrosti tvůrců obč. zákoníka z roku 1811. Byla pak judikatuře a nauce oporou při rozhodování otázek redaktorům snad nepovědomých. S některými změnami povahy spíše jen stylistické mohou býti uzpůsobeny tak, aby pro spory, týkající se povinnosti úrokové, bylo dáno v zákoníku jakési vodítko, a přece zase ne tuhá norma, která by tu neb onde bránila spravedlivému rozhodnutí. Aby nebyla dána norma příliš tuhá, nesáhl subkomitét k § 174 novely vypracované v červnu 1909 subkomitétem justiční komise panské sněmovny (srv. Beschlüsse des Subkomitees der jur. Kom. des H. H., Wien, 1909, str. 45).

Co do navržených změn poznamenal subkomitét, že mluvě o úrocích smluvených a o úrocích z prodlení vyjadřuje se § 912 obč. zák. příliš úzce, ježto obč. zákoník zná i úroky, které nejsou ani úroky smluvenými, ani úroky z prodlení, a přece náležejí mezi „vedlejší příslušnosti", o jakých mluví § 912. Výslovně se o takových úrocích zmiňuje § 514 obč. zák., implicite § 686 obč. zák. Mimoto se vyskytují i jiné ještě skutečnosti, kde úroková povinnost je na místě a může býti opřena o § 913 obč. zák. Moderní nauka (srv. Petražicki, Lehre von dem Einkommen, jehož se v podstatných kusech přidržuje Schey, O. V., I, str. 578, přičiňuje důležité a zčásti odchylné postřehy vlastní) rozeznává úroky úvěrové (kreditní) a náhradové, při čemž pak úroky úvěrovými mohou býti nejen úroky smluvené za poskytnutí úvěru, nýbrž i úroky dlužné za učiněný náklad (§ 514 obč. zák.) i jiné, na př. § 7 cís. nař. č. 275/1914 ř. z. Co do náhradových úroků srv. nyní § 291 zákona č. 76/1927 Sb. z. a n. Toto roztřídění bylo přijato do § 912 osnovy subkomitétu za dvojím cílem, t. j. jednak aby tento paragraf byl pružnou oporou při rozhodování otázky, zdali úroková povinnost má místo čili nic, jednak aby bylo vysloveno, že, nespadá-li úrok ani pod pojem úroku náhradního ani pod pojem úroku úvěrového, nejde o úrok v technickém smyslu, a že tedy o takových povinnostech neplatí ustanovení zařaděná v návrhu subkomitétu pod rubrikou č. 7. Jde na př. o úroky, o kterých mluví § 392 obč. zák., nebo o úroky, které vybral a neodvedl správce cizího jmění, nebo o úroky, o kterých mluví implicite § 235 obč. zák., resp. vůbec úroky, které správce cizího jmění zameškal vybrati. O takových úrocích jistě neplatí ustanovení o výši zákonných úroků a také otázka anatocismu (úroků z úroků) se jeví v jiném světle. Tyto úvahy byly také důvodem, proč nebylo v § 912 osnovy subkomitétu užito obvyklé terminologie „úroky smluvené nebo zákonné". Úrokem zákonným by bylo možno rozuměti každý úrok, o kterém se zmínil zákon, a tedy na př. i úrok podle § 392 obč. zák., a takové úroky měly právě doslovem § 912 osnovy subkomitétu z kategorie úroků v technickém smyslu býti vyloučeny. Z podobných důvodů, jako byl pozměněn § 912, byl doplněn § 913 obč. zák., a to slovem „zejména". § 913 obč. zák. jest arci ustanovení velmi pružné a jeho, lze říci, rafinovaně volená slova „aus den besonderen Arten und Bestimmungen der Verträge" poskytují možnost přiznati právo na úrok, kde zákon nemá zvláštního ustanovení, jako na př. lze o ně opříti úrokovou povinnost mandantovu, když jej mandatář byl založil; srv. k tomu Schey na u. m., str. 586. Ježto však zákon zná podobné povinnosti i mimo smluvní poměry (srv. několikráte již citovaný § 514 obč. zák.), bylo připojeno slovo „zejména", aby výpočet byl úplnější.

V došlých připomínkách vyskytl se sice návrh, škrtnouti oba paragrafy, ale superrevisní komise je přece zachovala jako §§ 752, 753 osnovy, přičiniviši některé změny. Tak byla v obou paragrafech škrtnuta zmínka o interesse, § 752 byl učiněn ještě pružnějším vsunutím slova „zejména" a v § 753 se nevyskytuje již první věta § 913 obč. zák., jsouc zbytečná. Druhá věta tohoto paragrafu začíná slovem „Pohledávka", aby byla konformita s rubrikou před § 690.

§§ 754 až 756 jsou recepcí podstatného obsahu zákona č. 62/1868 ř. z. a č. 77/1885

ř. z. (pro Slovensko a Podkarpatskou Rus srv. § 4 zák. čl. XXXI/1868, zák. čl. VIII/1877 a XXXV/1895). Ustanovení podobná v občanském zákoníku dříve byla (§§ 993 a násl.) a byla nahrazena předpisy citovaných zákonů. Vzhledem pak k všeobecnému rázu ustanovení o povinnosti úrokové domníval se subkomitét, že je pro ně vhodnější místo ve všeobecné části obligačního práva (§§ 690 a násl.) než mezi ustanoveními pojednávajícími o jedné smlouvě, t. j. o zápůjčce. Také § 1335 obč. zák. byl zařaděn v návrhu subkomitétu do této souvislosti. Subkomitét se snažil svým tekstem odstraniti některé pochybnosti plynoucí z dosavadních tekstů, a to především pochybnost, co platí o splatnosti úroků, když kapitál je splatný později než za rok a dříve než za dvě léta. Bylo možno hájiti, že úroky jsou splatné až s hlavním dluhem, nebo jednak za rok, jednak s hlavním dluhem. Pochybnost byla rozřešena ve smyslu alternativy druhé. Byla vypuštěna poslední věta § 4 zákona č. 62/1868 ř. z. jednak jako zbytečná, jednak jako nesprávná.

Došlé připomínky schválily tekst subkomitétu i zařadění jím navržené, až na to, že bylo navrženo, aby nebyla ustanovena v § 754 pevná sazba úroková, nýbrž sazba proměnlivá, na př. aby byla prohlášena za rozhodnou sazba cedulového ústavu pro lombard československých státních papírů nebo sazba, kterou vybírá stát z nedoplatků daní a dávek, nebo průměrná úroková sazba ze zápůjček úvěrních ústavů veřejných. Superrevisní komise se rozhodla pro pevnou sazbu navrženou subkomitétem, přiznávajíc sice, že v dobách výjimečných poměrů na trhu peněžním jsou pevné sazby úrokové nepříliš vhodné, ale majíc za to, že v zákoně, který má platiti v dobách převážně normálních, pevná sazba úroková se dobře osvědčí a že by proměnlivou sazbou se zaváděl do smluvních poměrů považlivý moment nejistoty. Ostatně jest uvážiti, že sazba stanovená v § 754 platí jen tehdy, když není určena sazba jiná, ať právním předpisem, ať smlouvou. Podnětu Slovenské komise, aby smlouva, kterou se vymiňují vyšší úroky než zákonné, byla vázána na formu písemnou, bylo vyhověno tak, že se zařazuje do uvozovacích a prováděcích předpisů jako článek LIV toto ustanovení:

Vláda může ustanoviti nařízením, že v některých územích k platnosti závazku platiti úroky vyšší než pět ze sta je potřebí, aby byl dlužníkův slib dán písemně.

Na tekstech subkomitétu byly pak učiněny některé změny stylistické. Věcná je změna, že se v § 756 prohlašuje za rozhodné podání žaloby a že byl škrtnut paragraf převzatý z § 1335 obč. zák., pouhá to reminiscence z doby, kdy se i úroky promlčovaly v lhůtách poměrně dlouhých. Při nynější tříleté lhůtě promlčecí sotva může míti § 1335 obč. zák. praktický význam.

§§ 757 až 759 odpovídají §§ 914 až 916 obč. zák. Oba způsoby výkladu naznačené v § 914 obč. zák. byly v § 757 osnovy od sebe odděleny, takže výklad ex bona fide má místo teprve tehdy, když se nelze dopátrati úmyslu stran. § 758 nemluví již o smlouvách jednostranných a dvojstranných, nýbrž o smlouvách bezplatných a zápatných. Jde tu o důsledek změn, které byla již novela z r. 1916 provedla škrtem § 864 původního tekstu.

Podnětu, aby za § 759 byl pod samostatnou rubrikou zařaděn § 1052 obč. zák., superrevisní komise nepokládala za vhodné vyhověti, ježto nejde o ustanovení rázu všeobecného.

§ 917 obč. zák. byl škrtnut. Subkomitét navrhoval jeho zachování z důvodů, které pominuly, když do hlavy 31 o směnné smlouvě byl zařaděn § 898.

O choulostivých §§ 918 až 921 obč. zák. se vyslovil subkomitét, že o důvodech, které vedly k jich redakci, se čte zevrubně ve zprávě justiční komise panské sněmovny na str. 161, a že důvody ty lze pokládati za platné i nyní. Nepokládal za možné provésti návrh, aby byl odstraněn rozdíl mezi smlouvami obyčejnými a fixními, a to tak, že by pro všechny smlouvy bylo přijato dosavadní ustanovení o smlouvách fixních. Co do samého tekstu oněch paragrafů připomenul subkomitét, že po jeho mínění je sluší pokládati za modernější než obdobná ustanovení v novějších kodifikacích jiných, jako zejména čl. 354 a násl. obch. zák., §§ 325 a násl. obč. zák. pro Německou říši, čl. 107 a násl. švýcarského obligačního zákona a §§ 906 a násl. uherské osnovy, a že jim sluší dáti přednost i proto, že leckteré vážné spory, které se vyskytly na půdě aspoň některých z těchto kodifikací, řeší způsobem dosti šťastným. Než byly vysloveny i některé pochybnosti: Především, že citované paragrafy jsou v občanském

zákoníku vytrženy ze souvislosti, do které náležejí. Jednají, a to nejen per parenthesim, jako na př. §§ 907, 908, 911 obč. zák., o následcích porušené povinnosti smluvní, ačkoliv je to látka, o které má vlastní a rozhodná ustanovení teprve kapitola jednající o povinnosti k náhradě škody. Důvody však, které vedly k tomu, že ustanovení o právních následcích porušení smluvní povinnosti při smlouvách záplatných byla zařaděna jako §§ 918 a násl. obč. zák., jsou dosti pádné a zařadění to v ničem nebrání, aby se paragrafy ty vykládaly jen v souvislosti s ustanoveními o povinnosti k náhradě škody. Druhá pochybnost je ta, že není nikterak jisto, že §§ 918 a násl. zapadly zcela bezvadně do struktury ostatního občanského zákoníka. Co do těchto pochybností uvedl subkomitét toto:

1. Pochybnost vzbuzuje, zdali § 918 obč. zák. činí dobře, když mluví nejen o případech, když smlouva nebyla splněna včas, nýbrž i o případech, když nebyla splněna na náležitém místě nebo tak, jak bylo ujednáno. Věc lze formulovati tak, že do látky již dosti spletité byl vnesen nový element, který ji činí ještě spletitější, a lze říci, nechá-li se stranou poměr k §§ 871 a násl. obč. zák. (nyní §§ 703 a násl.), toto:

a) Zmínka o plnění na nenáležitém místě konečně neškodí, ačkoli snad je nadbytečná, protože plnění na nenáležitém místě by bylo asi vždy možno pokládati za neplnění včas (plní-li někdo včas na nenáležitém místě, je jisto, že včas nemůže plniti na místě náležitém), ale o plnění nenáležitým způsobem jsou v občanském zákoníku ustanovení jinde, t. j. v §§ 922 a násl. (v ustanoveních o správě). Původní § 919 měl arci podobné znění, jako novelový § 918, ale zpráva justiční komise panské sněmovny na str. 163 se zřejmě mýlí, domnívá-li se, že stejná slova v původním § 919 měla stejný dosah a smysl jako v novelovém § 918. Těžiště původního § 919 bylo ve větě, že od hotové (perfektní) smlouvy není zpravidla možno odstoupiti, a pravilo-li se „Wenn ein Teil den Vertrag entweder gar nicht; oder nicht zu der gehörigen Zeit; an dem gehörigen Orte; oder auf die bedungene Weise erfüllet; so ist der andere Teil, außer den in dem Gesetze bestimmten Fällen, oder einem ausdrücklichen Vorbehalte, nicht berechtiget, die Aufhebung, sondern nur die genaue Erfüllung des Vertrages und Ersatz zu fordern", nepravilo se tu vlastně nic jiného, než že se odkazovalo k jiným zákonným ustanovením, zejména pak k hlavě 30 druhého dílu. A mezi „die in dem Gesetze bestimmten Fälle" bylo možno řaditi nejen na př. starý § 1153 obč. zák., nýbrž na př. i ustanovení o redhibici podle § 932 obč. zák. V novelovém tekstu má § 918 samostatný obsah, dávaje, když smlouva nebyla splněna vyjednaným způsobem, právo k odstupu (třebas podmíněné nutností dáti lhůtu k dodatečnému plnění). Měla-li by v případě, o který jde, místo redhibice podle § 932, byl by § 918 po té stránce celkem zbytečný, neměla-li by místo redhibice, nýbrž sleva nebo náprava (§ 932), byla by tu antinomie. Než sluší k tomu poznamenati dvojí:

§ 918 novelové verse, jednaje o plnění způsobem nikoli vyjednaným, nezabírá celého pole působnosti §§ 922 a násl. Mluví jen o případě, když se neplní způsobem v y j e d n a n ý m, nikoliv o všech případech, když se plní způsobem n e n á l e ž i t ý m, a tedy o všech případech, když se poskytuje plnění vadné, a plnění které je sice in obligatione, ale nemá vymíněných vlastností. Neboť: Nabízí-li se zboží určené podle druhu, které nemá vlastností vymíněných, má místo § 918, protože se nenabízí plnění, jaké bylo vyjednáno. Plní-li se menší kvantita, než bylo vyjednáno, má § 918 místo z téhož důvodu, při čemž by bylo poznamenati, že původní § 932 přiznával při vadách kvantitních velmi jasným způsobem jen žalobu o doplnění a činí tak, ač méně ostře, i § 932 novelový (slova „oder den Nachtrag des Fehlenden fordern"), dávaje arci na výběr žalobu o slevu. Plní-li se však species, o které se smlouva stala, je-li tu však předmět stižený kromobyčejnými vadami nebo předmět, který nemá vymíněných vlastností, nemá místo § 918, ježto nejde o plnění nikoliv ujednaným způsobem.

Bylo by možno dále tvrditi, že § 918, mluvě o splnění způsobem nikoli vyjednaným, nepřináší nic nového, hledí-li se tu k §§ 1413, 1415 obč. zák. Nabízí-li se plnění způsobu nikoli vyjednaného, spadá to pod § 1413, druhá věta, pokud se tam mluví o způsobu plnění. Nabízí-li se méně, než jest in obligatione, spadá to pod § 1415, ač je snad trochu odvážné, konstruovati plnění, které vykazuje manko, jako splátku. Tu jest pak míti na zřeteli, že § 918

obsahuje proti §§ 1413 a 1415 značné plus ve velmi ostrém prostředku práva na odstoupení. Jenže platí nepochybně: neodpovídá-li plnění úmluvě, může je věřitel zamítnouti (§§ 1413, 1415) a tím již bude zpravidla dáno právo na odstoupení podle § 918, hledíc ke slovům „nicht zur gehörigen Zeit". Z toho by se pak podávalo, že § 918 po té stránce, o kterou tu jde, není sice na sporu s ostatním obsahem zákoníka, ale je nadbytečný, poněvadž ustanovení o náležitém plnění je dáno souvislostí mezi § 918, pokud ustanovuje o prodlení, a §§ 1413, 1415.

Jako výsledek těchto úvah by bylo možno vysouditi z dosavadního tekstu, z ustanovení o správě a z §§ 1413 a 1415: Správa má místo výhradně, když nejde o případy, které spadají také pod § 918; správa má dále místo v případech utvářených tak, že by mohl míti místo prostředek naznačený v § 918, jakmile věřitel nabídnuté mu plnění (nedostatečné) byl přijal.

b) Zpráva justiční komise panské sněmovny vidí ve slovech „nicht auf die bedungene Weise erfüllt" důležitou oporu při rozhodování o t. zv. positivních porušeních negativních povinností smluvních (smlouva míří na opominutí a dlužník proti své povinnosti koná, co by podle smlouvy měl opominouti). Ona slova činí prý zbytečným zvláštní ustanovení o těchto positivních porušeních, jaké se takřka ve všech zákonících pokládá nutným. Argumentaci této nelze upříti oprávněnosti, než k dosažení zmíněného účelu lépe by se hodilo zachovati ze starého § 919 slova „entweder gar nicht". Neboť, jedná-li někdo proti převzaté povinnosti smluvní (staví, kde stavěti nemá, provozuje živnost, kde slíbil neprovozovati, atd.), nelze o něm říci, že smlouvu plní, ale nikoliv, jak bylo ujednáno. Pro oporu, kterou podle úmyslu redaktorů novely má býti § 918 rozhodnutím o positivním porušení, se naprosto nehodí slova „Schadenersatz wegen der Verspätung". Jedná-li někdo proti povinnosti jemu uložené, nelze říci, že se s plněním opozdil, resp. škoda, která tím vzniká, není škodou vzniklou opožděním.

Výsledkem všeho toho jsou dvě změny, které navrhl subkomitét k § 918 obč. zák.: Převzal ze starého § 919 slova „entweder gar nicht". Nějaké pochybnosti o poměru k § 920 sotva mohou vzniknouti, ježto tento paragraf mluví zřejmě o plnění zmařeném. Dále se vyslovil § 918 o právních následcích způsobem, který by vhodně dosahoval na případy positivních porušení povinností smluvních. Zato přes vyslovené pochybnosti byla ponechána slova „nikoli vyjednaným způsobem". Subkomitét byl ochoten spíše dopustiti konkurenci předpisů než mezeru.

2. Další pochybnosti vznikají, uvažuje-li se o podmínkách, za jakých mají místo právní následky ustanovené v § 918 obč. zák. Vykládá-li se § 918 v souvislosti s hlavou 30 druhého dílu občanského zákoníka, jak je to postulováno přípravnými pracemi, a to důvodně, sluší míti za to, že povinnost k náhradě škody vznikne jen za obecných podmínek ustanovených hlavou třicátou, a že také obsah a rozsah povinnosti se řídí ustanoveními této hlavy. Ale je pochybné, zdali odstup od smlouvy má místo za podmínek stejných či jiných. Na tuto otázku nedává jasné odpovědi ani § 918, ani §§ 919 a 920. Neboť, co se týká § 919, lze zajisté říci, že si každý může vymíniti fixní plnění beze zřetele, zdali včasné plnění bude možné čili nic, a že tedy odstup podle § 919 má místo beze zřetele k zavinění dlužníkovu. Podle jasného doslovu § 920 má v případnostech tamtéž uvedených odstup místo jen, když je tu dlužníkova vina nebo náhoda, za kterou dlužník odpovídá, nehledíc ani k tomu, že právní následky nahodilé nemožnosti jsou upraveny jinde, totiž v § 1447 obč. zák., jenž se zřejmě vztahuje také ke smlouvám záplatným. Sluší tedy rozhodnouti o odstupu jmenovaném v § 918 podle obdoby § 919 či podle obdoby § 920? Bez positivního ustanovení na tuto otázku nelze bezpečně odpověděti. Na otázku, jaké by to mělo býti ustanovení, lze vyčísti odpověď ze zprávy justiční komise na str. 169 (passus není arci zcela jasný), že právo odstoupiti mělo býti dáno v § 918 beze zřetele k zavinění dlužníkovu a k náhodě, za kterou dlužník odpovídá. Následkem toho je, že § 918 ustanovuje o dvou právních následcích, které nastávají za různých podmínek, jenže tato různost podmínek se z § 918 nedá vyčísti. Tuto různost podmínek vzniku jednak práva na odstup, jednak povinnosti k náhradě škody, chtěl subkomitét výslovně konstatovati, ale učinil tak nikoliv změnou § 918, nýbrž § 921.

§ 920 obč. zák. mluví o zavinění dlužní-

kově nebo o náhodě, za kterou dlužník odpovídá. Slova ta nemohou znamenati nic jiného, než invokaci sedmidílné skupiny skutečností, s kterými zákoník v 30 kapitole spojuje povinnost k náhradě škody, ale snadno by je někdo mohl vztahovati jen k §§ 1295 a násl. a k § 1311, kdežto na př. daleko významnější než § 1311 bude v souvislosti, o kterou jde, § 1313 a) obč. zák. Aby takové pochybnosti vzniknouti nemohly, zvolil subkomitét širší rčení, jež jest ostatně převzato z uherské osnovy (§§ 906, 907).

§ 921 obč. zák. byl přestylisován ve smyslu poznámek výše uvedených, a aby byl v souladu s § 920.

Z došlých připomínek nejzávažnější, totiž od brněnské fakulty a prof. Dr. Sedláčka, dívá se na souvislost ustanovení občanského zákoníka způsobem naveskrz stejným jako subkomitét, ale dospívá k závěrům poněkud odchylným. Navrhla v § 918 škrtnouti slova „nebo tak, jak bylo vyjednáno" a za § 918 připojiti zvláštní ustanovení o právních následcích porušení positivních povinností smluvních.

Superrevisní komise se rozhodla přijmouti §§ 918 až 921 obč. zák., jak byly navrženy subkomitétem, z důvodů subkomitétem uvedených, a při tom zůstalo i v konečné redakci (§§ 760 až 764 návrhu). Provedené změny jsou jen povahy stylistické až na to, že v § 760 je pověděno, že určiti dodatečnou lhůtu není třeba, když dlužník učinil již dříve projev, z kterého je patrno, že se splniti zdráhá.

Ustanovení o správě převzal subkomitét v podstatě z občanského zákoníka, přičiniv jen některé změny. Tak redigoval nové ustanovení o tak řečených lhůtách garančních a o zachování žalobních lhůt opovědí sporu. Ostatně omezuje se na změny menšího dosahu, aby byly teksty osnovy přizpůsobeny stavu nauky a judikatury. Superrevisní komise schválila tento postup, ale cíle zamýšleného subkomitétem snažila se dojíti teksty jasnějšími a přesnějšími. Ustanovení o správě jsou v návrhu v §§ 765 až 778.

§ 765 osnovy odpovídá § 922 obč. zák. až na to, že disjunktivní „nebo" jest nahrazeno konjunktivním „a", jež je zřejmě správnější. Slovy „za plat" se nemíní nikterak jen prestace peněžité.

§ 766 osnovy odpovídá § 923 obč. zák. s některými změnami. Byla především vypuštěna slova „nicht mehr vorhandene (Sache)". Je známo ode dávna, že slova ta jsou na sporu s § 878 obč. zák. (§ 709), ježto slib věci neexistující je jistě slibem plnění nemožného. Spor ten byl řešen způsobem rozmanitým; srv. na př. Stupecký, Právník, 1881, str. 329 a násl. Vzhledem k tomu, že § 878 obč. zák. (§ 709) dosti podrobně ustanovuje o právních následcích slibu plnění nemožného, s nimiž se nikterak nesnášejí právní následky ustanovené v §§ 773, 774, bylo pokládáno nejúčelnějším v § 766 zmínku o zcizení věci neexistující škrtnouti. § 766 byl formulován tak, aby bylo jasno, že jde o výpočet exemplifikativní (aby kvantitní vady náležely ke správě). Mimoto byl tekst upraven tak, aby z něho bylo jasně patrno, že povinnost ke správě zakládají již tvrzení objektivně nesprávná. Proto slovo „zamlčí" bylo nahrazeno slovy „neupozorní na" a slovo „fälschlich" bylo vyjádřeno slovy „v odporu se skutečností" (subkomitét nedosti jasně mluvil o tvrzení proti pravdě). Naproti tomu bylo pokládáno za zbytečné říci „nechť si (sc. zcizitel) o vadách ví čili nic".

§ 767 odpovídá § 925 obč. zák. novelové verse. Superrevisní komise v souhlase se subkomitétem se domnívá, že postup zvolený při redakci novel byl vhodný. Přenechá-li se určení vad dobytka cestě nařizovací, snáze lze přizpůsobiti předpisy pokrokům zvěrolékařské vědy. Mluví se o vadách. V závorce jest uvedena nemoc jako druh vady. V ostatních tekstech se mluví již jen o vadách a tím samozřejmě jsou míněny také nemoci.

Do § 768 byly sloučeny §§ 926 a 927 obč. zák., jež zřejmě obsahují jedinou myšlenku. Dosah věcných změn, které provedla superrevisní komise, není snad potřebí podrobněji vykládati. Podle zvoleného znění má nabyvatel vadu oznámiti zciziteli, je-li přítomen, a není-li zcizitel přítomen, má volbu mezi oznámením vady zciziteli nebo obecnímu úřadu. Úmyslně se nevymezuje, který obecní úřad je místně příslušný oznámení o shledané vadě přijmouti. Zmínka o protidůkazu jako samozřejmá byla vypuštěna.

§ 769 reprodukuje § 928 obč. zák. § 770 odpovídá § 929 obč. zák. až na to, že bylo vynecháno slovo „výslovně".

§ 771 reprodukuje § 930 obč. zák. Změny v něm provedené vysvětlují se změnami v § 766.

Jako § 772 bylo, k připomínce brněnské fakulty, za § 771 zařaděno ustanovení o lhůtách garančních, jež subkomitét byl zařadil za paragraf odpovídající § 923 obč. zák. Nový paragraf má na zřeteli dohody, jako že zcizitel za správný chod stroje ručí rok, dvě léta, pět let atp. Tyto garanční lhůty se namnoze subsumují pod ustanovení o lhůtách žalobních. Co se týká práva obchodního, srv. čl. 349, odst. 5 obch. zák. Ale jde o dvě věci, které sluší rozlišovati. Podle celého obsahu ustanovení o správě zakládají odpovědnost vady, které má věc v době odevzdání (dodání); srv. na př. výše §§ 767, 768. S garanční lhůtou má se věc jinak. Zcizitel ujišťuje nejen, že věc je prosta vad (zde by zvláštního ujištění nebylo potřebí, ježto odpovědnost plyne ze zákona), nýbrž i že věc bude prosta vad v budoucnosti, a to po celou dobu garanční. Ustanovení, že záruční prohlášení zcizitelovo, má-li míti platnost, musí býti dáno písemně, má svou obdobu v § 1186 (§ 1346 obč. zák.) a vysvětluje se snahou zabrániti, aby bezvýznamného a v obchodě vůbec obvyklého vychvalování zboží nebylo využito zkušenými nabyvateli proti méně zkušeným zcizitelům. Superrevisní komise je přesvědčena, že tekst jí zvolený kryje i případy, kde doba garanční není určena přímo, nýbrž nepřímo, na př. výkonem automobilu. Proto také slova „do určité doby", kterých užil subkomitét, byla nahrazena slovy „do určené doby".

§ 773 obdržel novou rubriku „Opovědění sporu", aby byla rubrika ve shodě s obsahem ustanovení. V druhé větě v souhlase s panující naukou nemluví se již o právu na náhradu škody, nýbrž o nároku ze správy. Na místo „námitek" je položen širší pojem „obranných prostředků".

§§ 774 a 775 odpovídají § 932 obč. zák. Změnami, které byly provedeny, chce se jen přesněji vyjádřiti jeho pravý obsah. Slovo „nepatrné" v § 775 jest chápati relativně, t. j. se zřetelem k celkové hodnotě plnění.

§ 932 a) obč. zák. je vložen jako čl. LV do předpisů uvozovacích a prováděcích, ale vzhledem k právu na Slovensku a v Podkarpatské Rusi byla škrtnuta slova „prozatímním opatřením".

§§ 776 a 777 odpovídají § 933 obč. zák., v němž byly provedeny některé závažnější změny. Superrevisní komise, právě tak jako subkomitét, snažila se dikcí § 776 učiniti jasným, že nejde o lhůty promlčecí. Vyhověno bylo připomínce nejvyššího soudu, aby se lhůta počínala nikoli dnem odevzdání, nýbrž dnem po odevzdání věci. Vzhledem k některým připomínkám uvažováno bylo o prodloužení žalobních lhůt, zejména jde-li o vady skryté. Komise, domnívajíc se, že prodloužením žalobních lhůt všechny výhody dosavadní úpravy žalob ze správy by byly zmařeny nebo aspoň zeslabeny, nemohla se rozhodnouti, aby těmto připomínkám vyhověla ve větším rozsahu, a jen podle návrhu subkomitétu prodloužila v osnově z r. 1931 na šest měsíců odpovědnost za vady dobytka, které nespadají pod § 767. Při meziministerském projednání nebyl s touto změnou projeven souhlas, a proto obnovena byla, co se týká vad zvířat, šestinedělní lhůta § 933 obč. zák. a ustanoveno, že lhůta ta bude počínati dnem po odevzdání zvířete, i když jde o vady podle § 767.

Ustanovení odpovídající novému § 778 připojil již subkomitét jako třetí odstavec k § 933 obč. zák., aby se čelilo ztrátě nároku ze správy, když věc stižená vadou přešla několikrát. Subkomitét hleděl ke vzoru, jímž může býti § 478 obč. zák. pro Německou říši. Avšak vzhledem k různé skladbě, kterou má stran ustanovení o správě jednak tento zákoník, jednak osnova, bylo ustanovení stylisovati poněkud odchylně. Zmínka o doporučeném dopise nechce nikterak vylučovati prostředky, které ještě bezpečněji než doporučený dopis dojdou adresáta.

Subkomitét zachoval ustanovení o zkrácení přes polovici hodnoty, obsažená v §§ 934 a 935 obč. zák., a to vedle § 879, odst. 2, č. 4 obč. zák., přes to, že v samém subkomitétu byl učiněn návrh (Dr. Klineberger), aby obojí ustanovení byla škrtnuta a nahrazena předpisem, který by pružněji než dosud rozhodl o případnostech, v kterých je hrubý (nápadný) nepoměr mezi hodnotami vzájemných plnění při smlouvách záplatných. Rozhodnutí bylo výslovně vyhrazeno superrevisní komisi.

Superrevisní komise se rozhodla obojí ustanovení zachovati a zesíliti jejich příbuznost tím, že budou položena vedle sebe,

a to §§ 934 a 935 obč. zák. jako §§ 779 a 780, a § 879, odst. 2, č. 4 obč. zák. jako § 781 pod rubrikou „Lichva". Vodítkem tu byla úvaha, že jde o skutkové podstaty různé, takže různá úprava právních následků dobře vedle sebe obstojí. Bylo sice v superrevisní komisi vysloveno mínění, že skutková podstata § 781 je kryta § 710, ale z týchž důvodů, jako ustanovení o lichvě bylo pojato do třetí částečné novely, bylo pojato i do návrhu nového zákoníka.

§ 779 odpovídá § 934 obč. zák., ale žádá, aby strana nezkrácená nahradila, „čeho se do obecné hodnoty nedostává" (nestačí tedy ochota, s kterou se spokojuje § 934 obč. zák. a tekst subkomitétu).

§ 780 je zkrácenou versí § 935 obč. zák., ale věcně nový tekst nic na tekstu původním nechtěl změniti. Není věcnou změnou, že byla škrtnuta zmínka o „chování zkráceného", neboť — nehledíc k obecným zásadám §§ 693, 694 — třeba míti na mysli, že slova „z povahy věci" znamenají nikoli „z povahy věci, která je předmětem smlouvy", nýbrž „z povahy záležitosti", takže při přihlížení k „povaze věci" bude vždy možno zhodnotiti i chování té strany, která obdržela méně, než sama poskytla. Stejně není věcnou změnou, že se neuvádí případ, že pravou cenu nelze již zjistiti; je samozřejmé, že žaloba podle § 779 nebude míti úspěch, nepodaří-li se žalobci prokázati podmínky jeho nároku, zvláště tedy poměr hodnot obou plnění, ale je to spíše otázka procesní. Zato byla ponechána zmínka o odvážných smlouvách, neboť návrh nového zákoníka, třebas v hlavě 40 tohoto označení již neužívá, kategorii odvážných smluv zná (srv. na př. § 678).

Superrevisní komise škrtla paragraf, který byl zařaděn v osnově subkomitétu za § 934 obč. zák. a podle kterého ustanovení o laesio enormis prospívají zkrácenému, i když smlouva jest obchodem, ale není obchodem na straně jeho. O věci nechť se rozhodne v novém zákoníku obchodním.

V § 781 byla zase škrtnuta zmínka o nedostatečném vzdělání, kterou tam byl zařadil subkomitét, jako zbytečná.

Subkomitét navrhl zachovati § 936 obč. zák. celkem beze změny (otisk osnovy subkomitétu je vadný). Z došlých připomínek domáhaly se některé jeho odstranění, zejména proto, že clausula rebus sic stantibus již je lépe (a všeobecněji) vyjádřena v § 914 obč. zák. (§ 757) a že se § 936 obč. zák. dobře nehodí na smlouvu o otevření úvěru. Superrevisní komise se rozhodla § 936 obč. zák. zachovati. Především proto, že ustanovení o podmínkách platnosti pacti de contrahendo, jak jsou ustanoveny v § 936 obč. zák., je vhodné, a že tedy škrt by závaznost takové dohody příliš stupňoval. Clausula rebus sic stantibus, jakou lze vyčísti z § 757, je pak přece jen něco jiného, než konkretně formulovaná klausule § 936 obč. zák. Smlouvu o otevření úvěru konečně sotva bude pokládati za úmluvu podle § 936 obč. zák.; srv. Schey, Obligationsverhältnisse, I, str. 177. Superrevisní komise zachovala tedy § 936 obč. zák. jako §§ 782 a 783. První z paragrafů ustanovil o podmínkách platnosti pacti de contrahendo srovnale jako § 936 obč. zák., vytýkaje však, že pactum de contrahendo je jen dohoda o tom, že v budoucnosti bude uzavřena smlouva obligační. Paragraf druhý mluví o tom, jak závazek plynoucí z pacta de contrahendo zaniká, a to způsobem sice podobným jako § 936 obč. zák., ale přece jen odchylně. Mluví se o nepředvídané změně poměrů a slova „že by byl zmařen účel výslovně určený nebo z poměrů se podávající" byla nahrazena slovy „že by se strany, kdyby změnu byly měly na mysli, nebyly dohodly". Zmínka o ztrátě důvěry, ač uvedeným právě úslovím je snad kryta, byla ponechána z opatrnosti. Tekst jasně vytýká, že jde o lhůtu promlčecí. O formě pacti de contrahendo ustanovení do osnovy přijato nebylo, a to proto, že ustanovení takové by mohlo býti ustanovením jen velmi pružným, rozhodujíc, že otázku, zdali pactum de contrahendo formy vyžaduje čili nic a zdali zejména o něm co do formy platí totéž, co o formě ustanovené pro smlouvu hlavní, je vyřešiti podle důvodů, které zákonodárce vedly k ustanovení formy pro ten či onen typ smluvní.

§ 784 odpovídá § 937 obč. zák.

Za § 784 byl jako § 785 zařaděn § 876 obč. zák. novelové verse pod samostatnou rubrikou „Jednostranné projevy vůle". Stalo se tak proto, že by z dosavadního uspořádání mohl někdo usouditi, že jiných předpisů než právě §§ 869 až 875 obč. zák. (§§ 701 až 707) na jednostranné projevy užíti nesluší. Takový výklad jistě nesprávný bude novým zařaděním učiněn nemožným. Ježto se ukládá povinnost ustanovení o smlouvách užíti jen přiměřeně, jistě umístění § 785 nebude činiti obtíží, ačkoliv

leckteré z předcházejících ustanovení se na jednostranné projevy nehodí.

K hlavě 26 (§§ 786 až 807).

V tekstu subkomitétu měl paragraf, odpovídající § 938 obč. zák., ráz definice a tím byla superrevisní komise přivedena k úvaze, nebylo-li by vhodné nahraditi navržený paragraf ustanovením obsahujícím definici přesnější, jakož také byl učiněn návrh, aby se sáhlo k definici darování, kterou má § 1200 uherské osnovy z r. 1913. Superrevisní komise věrna zásadě, co možná definicím se vyhnouti, formulovala § 786 osnovy tak, aby s něho byl setřen ráz definice. Svou stručností a názorností takové ustanovení poučí lépe, než jakákoli sebe přesnější definice.

§§ 787 až 790 odpovídají §§ 939 až 942 obč. zák. V § 787 byl § 939 obč. zák. rozšířen na prominutí nedobytné pohledávky smlouvou s dlužníkem. Náleží k pojmu darování zejména, aby výhoda, která se poskytuje, znamenala typicky rozmnožení jmění příjemcova na útraty poskytatele, a tento znak není dán při prominutí nedobytné pohledávky. § 789 vedle § 788 jistě není nutný, ale byl přece zachován. Při § 790 bylo uvažováno, zdali by nemělo býti do zákoníka pojato ustanovení o darování sub modo, jaké má § 1210 uherské osnovy z r. 1913 podle vzoru § 525 obč. zák. pro Německou říši. Ježto praxis s darováním sub modo dosud valných obtíží neměla a ježto by nebylo snadné dáti ustanovení vyčerpávající, bylo od redakce takového ustanovení upuštěno, právě tak jako v hlavě devatenácté od ustanovení o instituci sub modo.

§ 791 dává ustanovení o formě v souhlase s § 943 obč. zák. a se zákonem č. 76/1871 ř. z. Spory o toto ustanovení snažil se subkomitét rozřešiti tím způsobem, že rozložil ustanovení do dvou vět, z nichž první byla všeobecná, a mluvíc o darech bez odevzdání, opírala se o tekst svých předloh; druhá se týkala věcí zapsaných do veřejných knih a žádala při darování takových věcí notářský spis vždycky. Po debatě velmi podrobné sloučila superrevisní komise obě věty do jediné, arci dosti hutné, jejíž smysl je ten: Formy notářského spisu je potřebí:

1. při darovací smlouvě obligační čili při přijatém slibu darovacím, jde-li o věci movité, ježto se tu vlastnictví převádí odevzdáním (srv. hlavu devátou);

2. při darování věci zapsané do veřejných knih, a to i tehdy, když byla převedena držba (neboť, vzhledem k ustanovením o převodu práva vlastnického k objektům tabulárním, převádí se vlastnictví k takovým objektům intabulací, a daruje-li se tedy objekt tabulární, nebude před intabulací převedeno vlastnictví);

3. při darování objektů, při kterém se vlastnictví nepřevádí, jako na př. při cessio pro donato nebo při prominutí pro donato.

Starý spor, zdali stačí, když notářský spis je zřízen o darovacím slibu, či je potřebí, aby obsahoval i přijetí slibu, je tekstem § 791 vyřešen ve smyslu alternativy druhé, zřejmě v souhlase s notářskou praksí.

Na přání vznesená v meziministerském řízení připojena byla při závěrečné redakci k § 791 druhá věta, která formální náležitosti věty první zeslabuje pro případy darování věcí státu; pomýšleno bylo hlavně na bezplatné převody pozemků na stát při pracích regulačních, na věnování pozemků pro stavbu státních budov atp.

§ 792 zachovává z § 944 obč. zák. jen jeho druhou větu, ježto první obsahuje typickou permissivní normu a je tedy zbytečná. Forma podmíněné věty byla zachována, ježto dobře naznačuje, že případy, jaké má ona věta na zřeteli, lze pokládati za výjimečné.

§ 793 reprodukuje § 945 obč. zák. a připojuje větu, rozhodující spor, jak je hleděti ke škodě, která vznikla obdarovanému z darování věci vadné. Spor ten je rozhodnut způsobem, který odpovídá mínění redaktorů občanského zákoníka (Ofner, II, str. 185). Formulace odchylná od formulace subkomitétu se vysvětluje snahou dosáhnouti, aby druhá věta měla naproti první zcela samostatný ráz, vzhledem k tomu, že každá z nich má na zřeteli jiný skutkový základ.

§ 946 obč. zák. byl škrtnut, ježto jde o ustanovení zbytečné, jež se v občanském zákoníku dá vysvětliti jen historicky.

§§ 794 až 799 a 804, 805, jež odpovídají §§ 947 až 954 obč. zák., mají starou rubriku »Odvolání daru«, ačkoliv je superrevisní komisi jasno, že nejde naveskrz o odvolání v pravém smyslu. Paragrafy občanského zá-

koníka byly jinak seřaděny, aby věci k sobě náležité byly přiřaděny k sobě, a byly také přestylisovány, se zřetelem k tomu, že původní tekst budil pochybnosti, zdali neobsahuje opakování. §§ 794 a 795 odpovídají §§ 947, 950, 954; §§ 796 a 797 odpovídají § 951, odst. 1 a 2; §§ 798, 799 odpovídají §§ 948, 949; § 804 odpovídá § 947, posl. věta, § 950, posl. věta, a § 951, odst. 3, ale je redigován jako ustanovení vztahující se zároveň ke všem způsobům odvolání, právě tak jako § 805, jenž odpovídá § 952. Proto jsou obě ustanovení pod společnou rubrikou: »5. Všeobecná ustanovení«. Před ně vsunuta byla pod č. 4 skupina §§ 800 až 803, pojednávajících o odvolání daru při zrušení zasnoubení.

§ 794 na rozdíl od § 947 obč. zák. jmenuje výslovně osoby, které dárce je povinen po zákonu živiti. Tím jest arci rozuměti i děti později narozené, na které pomýšlel § 954 obč. zák., takže mohl býti vypuštěn tento paragraf, pokud mluví o dárci. § 795 dává pak samostatné právo odvolati dar osobám, o jichž výživu je dárce po zákonu povinen pečovati. Tím jsou kryty jak práva a osoby, které měl na zřeteli § 950 obč. zák., tak práva a osoby uvedené v § 954 obč. zák. Slov »po zákonu« užívá se zde v stejném smyslu, jako když se mluví o zákonné posloupnosti a pod.

Právě tak jako subkomitét přidržela se i superrevisní komise vzoru, který je v § 528 obč. zák. pro Německou říši i v § 1208 uherské osnovy, takže se ukládá povinnost vrátiti dar nebo jeho hodnotu, a nikoliv jen povinnost platiti zákonné úroky. Zároveň však je připojeno ustanovení podle vzoru § 529 něm. obč. zák. a § 1209 uh. osnovy. Slovy »že se dárci poskytuje, čeho je potřebí k oné výživě« se míní prestace opakovaná. Obdarovanému se ukládá povinnost vydati dar nebo jeho hodnotu. Případ spadá tedy pod § 745 a nebylo pokládáno nutným ustanoviti, že jest obdarovaný povinen vrátiti věc, a nemá-li ji, její hodnotu. Obdarovanému se ukládá povinnost vydati dar nebo jeho hodnotu, pokud jest ještě obohacen. Nemíní se tím nic jiného, než co pravila dosavadní slova »pokud darovaná věc nebo její hodnota tu ještě jest«, a nový tekst byl zvolen jen z důvodů stylistických. Podmínka obohacení se vztahuje současně k povinnosti vydati věc i k povinnosti vydati její hodnotu. Aby nebylo pochybností, byla připojena slova »ale jen«. Obohacení je tu i v případě paragrafu 805. Nebyl přijat podnět, aby mezi osoby zahrnuté pod §§ 794, 795 náležely i osoby, které mají alimentační pohledávání ze smlouvy nebo de facto. § 794 má tak jako § 954 obč. zák. na zřeteli i dědice obdarovaného.

První a druhý odstavec § 951 obč. zák. jsou beze změny převzaty do §§ 796 a 797 až na to, že vzhledem ke změnám nastalým v § 597 (§ 785 obč. zák.) bylo k druhému paragrafu připojeno ustanovení, že na nepominutelném dědici nemůže býti vymáháno doplnění nebo výplata povinného dílu z daru, který se stal dříve než tři léta před smrtí zůstavitele. Třetí odstavec § 951 obč. zák. je, jak již bylo pověděno, jako všeobecné ustanovení v § 804.

Při redakci §§ 798, 799, odpovídajících §§ 948, 949 obč. zák., stála superrevisní komise před připomínkou, aby byla provedena konformita co do odvolání daru pro nevděk a co do nehodnosti dědické (§ 540 obč. zák.; v návrhu § 386). Superrevisní komise právě tak jako subkomitét nedospěla k přesvědčení, že by taková konformita byla nutná. Jde-li o nehodnost dědickou, odvolala smrt hlavního svědka proti dědici, a je tedy důvodno spojiti nehodnost dědickou jen s takovým pochybením dědice proti zůstaviteli, o kterém lze důvodně míti za to, že je zůstavitel pokládal za vážné ublížení. Jde-li o odvolání daru pro nevděk, lze říci, že v nejčetnějších případech dárce sám bude soudcem, zdali jde o vážné ublížení čili nic. Smí tedy § 798 býti přísnější proti obdarovanému než § 386 proti dědici. Superrevisní komise jinak než subkomitét neuvádí již ublížení reprobovaná trestním právem. Tím je také dáno, že nebude rozhodné, mezi které delikty v právu trestním ten či onen čin se počítá, a nebude tedy na př. překážky, aby cizoložství bylo pokládáno za čin, kterým se dárci ubližuje na cti. Superrevisní komise, hledíc k došlým připomínkám, rozšířila ustanovení § 798 i na činy, namířené proti osobám dárci blízkým tam vyjmenovaným, a zvolila tekst, v němž by došla výrazu myšlenka rovněž v připomínkách naznačená, že vždy musí jíti o čin, kterým se ubližuje dárci. Demonstrativní výpočet oněch osob přijat nebyl, ježto by hrozilo nebezpečenství četných sporů. Připojeno bylo také

ustanovení o významu prominutí, jak žádaly některé připomínky. V § 799 nebyla z § 949 obč. zák. přijata slova týkající se dědiců obdarovaného.

§§ 800 až 803 rozvádějí ustanovení o darech při zrušení zasnoubení, která má obč. zákoník v druhé větě § 1247. Subkomitét pro rodinné právo a po jeho návrhu superrevisní komise v osnově z r. 1931 přiřadily tato ustanovení k ostatním ustanovením o zasnoubení, položeným na počátku hlavy o právu manželském (podobné uspořádání má zák. čl. XXXI/1894). Když bylo rozhodnuto, že manželské právo do návrhu nového obč. zákoníka pojato nebude, a restituována byla v hlavě 38 původní 28 hlava druhého dílu obč. zákoníka z r. 1811, vložila superrevisní komise ona ustanovení k předpisům jim vnitřně nejbližším, t. j. k předpisům o odvolání daru. Obsahově spočívají §§ 800 až 803 na §§ 19 a 20 osnovy z r. 1931 (srv. též důvodovou zprávu oné osnovy str. 29, 30). § 20 oné osnovy je převzat beze změny, ale na jejím § 19 — nehledíc k tomu, že byl rozčleněn na tři paragrafy — provedeny byly některé významné změny. Ponechává se sice zásada, že se dárce, který je bez viny na zrušení zasnoubení, může domáhati vrácení darů podle ustanovení o obohacení (nyní „plnění") bez právního důvodu, i zásada, že při zrušení zasnoubení smrtí je nárok na vrácení vyloučen, vyjmouc, že by z účelu daru plynulo něco jiného (rodinné šperky a pod. památky), ale ve všech případech se odpírá nárok na splnění darovacích slibů, neboť darovací slib učiněný jednomu ze snoubenců vzhledem k budoucímu manželství podle intencí dárcových bude vždy jaksi podmíněn tím, že k sňatku dojde, a nezdá se slušným, aby snoubenec nevinný těžil z viny druhé strany na zrušení zasnoubení nebo aby pozůstalý snoubenec po smrti snoubence druhého vymáhal, co mu jen vzhledem k zamýšlenému sňatku bylo slíbeno (S w o b o d a, Richterzeitung, 1935, str. 227 a násl.).

§ 804 má všeobecné ustanovení o několika obdarovaných osobách, a to ve versi, kterou má § 951, odst. 3 obč. zák. novelové verse.

V § 805 jsou slova § 952 obč. zák. „als er sie unredlicher Weise aus dem Besitze gelassen hat" nahrazena slovy „pokud se jí zbavil, aby zmařil vrácení". Tím mínila superrevisní komise postihnouti jak případ, kdy vrácení daru bylo zmařeno in eventum, že by byl dar odvolán, tak případ, že se zmaří vrácení daru již odvolaného.

§ 953 obč. zák. byl vypuštěn jako ustanovení obsoletní a nebyla na tomto místě učiněna ani všeobecná zmínka o právu odpůrčím, protože právo odpůrčí nechrání věřitele jen proti darům, které byl učinil jejich dlužník, nýbrž proti nejrozmanitějším úkonům.

Nebyl přijat podnět, aby bylo do osnovy pojato ustanovení odpovídající čl. 240 švýc. obligačního práva (srv. i § 1213 uh. osnovy z r. 1913), podle něhož lze, byl-li dárce zbaven svéprávnosti pro marnotratnictví a bylo-li řízení o zbavení svéprávnosti proti němu zahájeno do roka po darování, prohlásiti na žalobu poručenského úřadu darování za neplatné. Důvodem bylo, že jde o zvrácení jednání, které bylo platné a svého času správné. V podobných případech je nutno zachovati opatrnost a možnosti takové není vhodno rozšiřovati.

§ 806 se srovnává s § 955 obč. zák. Rubrika jeho je „Darování podpory", aby již v ní bylo naznačeno, že renty (důchody), které nemají povahy podpor, pod § 806 nespadají.

§ 807 přejímá § 956 obč. zák. se změnami navrženými subkomitétem, až na to, že se první věta vůbec vynechává, ježto superrevisní komise vložila již za § 466 (§ 647 obč. zák.) ustanovení, kdy je darování pro případ smrti pokládati za odkaz. Změny provedené subkomitétem vysvětlují se tím, že bylo ode dávna vytýkáno (srv. již U n g e r, Erbrecht, str. 322 a násl. a pozn. 22 na str. 322), že § 956 obč. zák. chybně určil okruh jednání, která náležejí pod pojem darování pro případ smrti, t. j. oněch, která proti jiným darováním vykazují znak hodný pozornosti. Podle názoru v nauce ustáleného bylo stylisováno, že darováním pro případ smrti je darování závislé na výmince, že obdarovaný dárce přežije. Spor o významu formy ustanovené v § 956 obč. zák. (srv. U n g e r, na u. m., str. 332, pozn. 23; F r a n k l, Formerfordernisse der Schenkung, str. 155; S t u p e c k ý, Právník, 1884, str. 427) byl vyřešen tak, že zřeknutí práva odvolacího se musí státi ve formě písemné. Pokud však jde o darování, při kterém k platnosti je potřebí formy notářského spisu, je po-

třebí, aby dárcovo zřeknutí práva odvolacího se stalo v notářském spise samém.

K hlavě 27 (§§ 808 až 822).

§ 808, jenž odpovídá § 957 obč. zák., byl upraven tak, aby s něho byl setřen ráz definice (srv. poznámky k § 786). Superrevisní komise setrvala na škrtu provedeném subkomitétem, že se v § 808 již nevyskytuje zmínka o c i z í věci. Depositum suae rei, pokud se jím rozumí smlouva, kterou vlastník, věda o svém právu, béře do úschovy vlastní věc, která z toho či onoho důvodu (na př. jako zástava) je v cizí detenci, nelze zajisté pokládati neplatným, ač se asi často nevyskytne (srv. S c h e y, Obligationsverhältnisse, I, str. 286). Je sice pravda, že slovo „cizí" se objevilo, se zřetelem k definici § 971 obč. zák. a k ustanovení § 1093 obč. zák., užitečným, když se argumentovalo, že smlouva je neplatná, když vlastník nevěda o svém vlastnictví vezme vlastní věc do úschovy, a že není tu přípustno užíti obdobně § 1109 obč. zák. (srv. S c h e y na u. m., str. 287 a pozn. 34). Než stejný výsledek se podává z jiných důvodů, zejména historických. Druhá věta § 957 obč. zák. byla škrtnuta, vzhledem k některým podnětům, jako zejména S l o v e n s k é k o m i s e.

§ 958 obč. zák. škrtá superrevisní komise právě tak jako subkomitét. Je to ustanovení dosti primitivní, ježto stěží by dnes někomu mohlo přijíti na mysl, že při smlouvě schovací (pravidelné) by se schovatel stal vlastníkem věci do uschovy dané. že nezíská práva užívacího, je pověděno zřetelně v § 813. S druhé strany je míti na zřeteli, že není to správné, praví-li zákon, že schovatel se nestane ani vlastníkem ani držitelem, ani nezíská práva užívacího, jde-li o nepravidelnou smlouvu schovací, o níž je pověděno více při rozboru § 959 obč. zák. Jediný zisk plynoucí z § 958 obč. zák. byl ten, že se tam přisuzuje schovateli detence, z čehož lze souditi, že smlouva, kterou se svěřuje péče o věc, není smlouvou schovací, nezakládá-li se jí detence schovatelova (na př. smlouva, kterou se ustanovuje polní hlídač). Než to je jasno z tekstu § 808, jenž mluví o p ř i j e t í věci do opatrování.

§ 959 obč. zák. škrtá superrevisní komise, právě tak jako subkomitét, rovněž. Je to ustanovení, jehož význam již po dlouhou dobu nespočívá v ničem jiném než v tom, že nauka na něm zkoumá důvtip v tom směru, aby prokázala, že na ty skutkové podstaty, na které podle své historie míří, nedopadá. Depositum irregulare, jež § 959 obč. zák. prohlašuje chybně za zápůjčku, vybojovalo si přes § 959 obč. zák. své místo mezi institucemi občanského práva (S c h e y na u. m., str. 351 a násl.; S e d l á č e k, O smlouvě schovací, str. 57 a násl.) a některé důležité druhy upravil zákon č. 241/1924 Sb. z. a n. S druhé strany se arci vyskytl podnět, aby byla ustanovení o nepravidelném depositu přijata do osnovy. Než především jsou formy nepravidelného deposita dosti rozmanité a rozvoj bankovnictví opravňuje k názoru, že se mohou vyskytnouti formy nové. Ustanovení, které by bylo možno přijmouti do osnovy, sotva by mohlo pověděti více, než že se vyskytuje i depositum nepravidelné. Proto se superrevisní komise, právě tak jako subkomitét, postavila na stanovisko, že, dovedly-li nauka i judikatura nalézti správné hranice mezi zápůjčkou a nepravidelnou smlouvou schovací i přes § 959 obč. zák., je to zárukou, že je najdou i v budoucnosti bez § 959, resp. nějakých ustanovení jej nahrazujících. § 959 obč. zák. vymezuje arci také hranice mezi smlouvou schovací a půjčkou. Ale jednak jsou to asi případnosti málo významné, jednak není ono rozhraničení provedeno úplně (na př. je půjčkou také smlouva, kterou jedna strana přenechá druhé b e z p l a t n ě kus pozemku na skládku stavebních hmot, a o takové půjčce, ač je smlouvě schovací blízká, se § 959 obč. zák. nezmínil). Mimoto je § 959 obč. zák. kusý i potud, že nemá ustanovení, které by odlišovalo smlouvu schovací od jiných smluv, zejména od smlouvy nájemní (na př. od smlouvy, kterou jeden druhému přenechá onen kus pozemku na skládku z a p l a t, srv. § 816). Konečně vše to, co lze vyčísti z § 959 obč. zák. o hranicích mezi půjčkou a smlouvou schovací, lze vyčísti i z nových §§ 808, 823.

Superrevisní komise škrtla i § 960 obč. zák. zachovaný subkomitétem, třebas jen s výhradou. Škrt souvisí zejména se změnami, které provedla superrevisní komise v hlavě 30 (hlava 22 druhého dílu obč. zák.).

§§ 809 a 810 odpovídají § 961 obč. zák., ale obsahují dvě změny navržené subkomitétem. Potřebu possessorní ochrany depo-

sitáře vůči třetím osobám uznala i superrevisní komise, ač ovšem bylo zřejmé, že se ochrana ta nehodila do rámce possessorní ochrany osnovy, jež, právě tak jako possessorní ochrana občanského zákoníka, byla vybudována na zásadě ochrany držby práva. Osnova z r. 1931 mluvila o ochraně *proti třetím osobám, neboť* verse zvolená subkomitétem byla by mohla býti snadno důvodem k pochybnostem v possessorním sporu. Konečné znění vyjadřuje myšlenku, že schovatel jako pouhý detentor může užíti possessorních žalob příslušejících ukladateli jen na místě ukladatele, jaksi jako jeho zástupce (srv. S w o b o d a, Juristische Blätter, 1934, str. 518 a násl.). Také co do povinnosti schovatele věc pojistiti přidržela se superrevisní komise v novém § 810 návrhu subkomitétu, třebaže ve formě stylisticky zkrácené.

§ 811 má naproti § 962 obč. zák. jen tu změnu, že se nemluví „t o l i k o" o náhradě škody. Zmíniti se v § 811 o povinnosti nahraditi náklad učiněný na věc, nezdálo se vzhledem k § 814 nutné, ale slovo „toliko" je mýlivé.

§ 812 je věcně nezměněný § 963 obč. zák., ale bylo škrtnuto, jako jinde, slovo „výslovně".

§ 813 vznikl sloučením §§ 964 a 965 obč. zák. Z § 964 obč. z. je zachována jen zmínka o náhodě a bylo škrtnuto ustanovení o tom, že se neporušuje povinnost uložená v § 809, když depositář neobětuje vlastní věci, třebas méně cenné, aby zachránil věc schovanou. Mnohdy nebude ani snadno rozhodnouti, zda jde o případ § 964 obč. zák. či o porušení povinnosti učiniti náklad podle § 809. Naproti tekstu § 965 obč. zák. vykazuje druhá věta § 813 některé změny. Slovo „und" spojující slova „Not" a „Erlaubnis" bylo nahrazeno slovem „nebo", poněvadž má zřejmě význam disjunktivní. Přísná odpovědnost ustanovená v § 813 nemá zřejmě místa ani tehdy, když je tu nutná potřeba, ani tehdy, když deponent k subdeposici svolil. Tekst nový, právě tak jako tekst původní, mluví vlastně jen o subdepositu, ale dosahuje jistě i na pomocníky depositářovy a není tedy snad potřebí dávati o nich ustanovení zvláštní. Zdali bylo dáno dovolení k subdepositu nebo k užití pomocníků, bude samozřejmě rozhodnouti podle pravidla daného v § 757. Tak, jak je § 965 obč. zák. stylisován, zavdává podnět k pochybnostem, kdy vlastně má místo přísná odpovědnost schovatelova. Nejde jistě o ustanovení rázu trestního, jak měl na př. D. 16, 3, 1 § 15, nýbrž pravý smysl jen ten: Jestliže schovatel užíval věci nebo bez dovolení nebo bez nutné potřeby jinému ji svěřil, odpovídá za každou (i nahodilou) škodu, která věc p ř i t o m stihla, tedy ne také za nahodilou škodu, která věc postihla, když věci užívati přestal nebo ji zase řádně vzal do úschovy. Je-li depositář v prodlení co do vrácení věci, odpovídá za každou (i nahodilou) škodu, která by věc u ukladatele nebyla postihla. Těmto myšlenkám snažil se již subkomitét dáti výraz přesnější než § 965 obč. zák. Superrevisní komise zbavila nadto ustanovení povahy předpisu průvodního. Vytknouti zvláště, že se míní v § 813 jen užití protiprávní, nepokládalo se za nutné, ježto leckdy p o v i n n o s t věci určitým způsobem užívati plyne z § 809.

§ 966 obč. zák. škrtl již subkomitét jako ustanovení, o kterém se lze domnívati, že jest obsoletní od vydání civilního řádu soudního z roku 1895. Není-li zčásti obsoletní (srv. T i l s c h, Einfluss, str. 231 a násl.), nejsou domněnky formulované v § 966 obč. zák. té důležitosti, aby byly zachovány a aby předpis za tím účelem byl nově redigován.

Co do povinnosti ukladatelovy nahraditi náklady, které na věc učinil schovatel, je rozlišovati ony, které učinil schovatel, aby vyhověl převzaté povinnosti smluvní, a náklady jinaké. Ony musí býti hrazeny beze zřetele k tomu, zdali jde o náklady nutné k zachování věci či o náklady užitečné; vlastní výraz chce tomu dáti konec první věty § 814 (zdali tyto náklady nejsou hrazeny odměnou, jakou je platiti podle § 816, je posouditi podle obecných pravidel vykládacích). Co se týká jinakých nákladů, nebylo vlastně nikdy pochybností, že platí při smlouvě schovací ustanovení obecná, a že zejména, co se týká nákladů užitečných, nemínil § 967 obč. zák., proti zásadě ustanovené o nepřikázaném jednatelství, povolati schovatele za rozmnožovatele užitků věci do úschovy dané a ustanoviti tedy povinnost k náhradě takových nákladů, kterých by jednatel bez příkazu pohledávati nemohl. Této věci chce dáti jasný výraz druhá věta § 814. Speciální ustanovení o obětování věci vlastní k záchraně věci schované bylo

však zachováno. Superrevisní komisi není tajno, že § 814 nevyčerpává všech možných případů, ale nepovažovala za nutné jej doplňovati, neboť jistě se toto ustanovení nedotýká jinakých ustanovení zákoníka o versio in rem nebo o škodě způsobené v nouzi.

Z poslední věty § 967 obč. zák. bylo utvořeno ustanovení zvláštní. Je to § 815, jenž obdržel samostatnou rubriku a je zcela konformní s § 833, zvláště i v tom, že nerozlišuje mezi věcmi movitými a nemovitými. V souhlasu s tímto paragrafem, jemuž odpovídá § 982 obč. zák., bylo zvoleno tekstování, že jde o lhůty ohlašovací. Účel řečených ustanovení je v tom, že obchod nemá trpěti poměry nerozhodnutými. Nepovažuje-li strana jedna, když věc byla vrácena a přijata, poměr za vyřízený a odbytý, ať vbrzce ohlásí, čeho ještě žádá. Druhá strana dlouho v nejistotě zůstati nemá (S t u p e c k ý, Právník, 1894, str. 689). Nároky se míní všechny vzájemné nároky z poměru schovacího. Naproti subkomitétu, jenž měl srovnale s § 967 obč. zák. lhůtu třicetidenní, rozhodla se superrevisní komise pro lhůtu tříměsíční. Co do promlčení ohlášených nároků srv. § 1353 návrhu.

§ 968 obč. zák. škrtl již subkomitét. Paragraf ten děkuje svoje místo zřejmě ještě praetorskému ediktu a zdá se dnes zbytečný. Neboť buď se „sekvestrem" byla uzavřena smlouva a pak jde o smlouvu schovací v pravém smyslu nebo o smlouvu jinou; srv. k tomu S c h e y, na u. m., str. 341 a násl. V nejčastějších případech však „úschova" věci u sekvestra se neděje smlouvou.

§ 816 na rozdíl od subkomitétu zná dvě skupiny případů, kdy depositum je zaplatné. Buď podle úmluvy, při čemž arci platí § 693. Vedle toho přísluší odměna i tehdy, když o vyjednání jejím nelze mluviti, jestliže právo na ni odpovídá povolání schovatelovu nebo zvyklostem. Námět, aby § 969 obč. zák. byl vypuštěn, přijat nebyl, aby, co se týká odměny, byla důrazná antithesa k smlouvě o dílo.

Co do §§ 817 až 822, seřaděných pod rubrikou „Přijetí hosta", byla si superrevisní komise dobře vědoma, že zařadění těchto předpisů do hlavy pojednávající o smlouvě schovací není zcela bezvadné, ježto nejde tu nikterak o takovou smlouvu. Ale § 817 právě tak jako § 970 obč. zák. ukládá hostinským odpovědnost jako schovatelům.

Superrevisní komise se domnívá, že základní myšlenka, která byla důvodem novelového tekstu § 970, platí i u nás. Myšlenka totiž, že, vzhledem k ruchu cizineckému v horských krajinách, kde se převážně vyskytují domy malé, nelze ukládati hostinským odpovědnost za jakoukoliv náhodu, nýbrž jen risiko, které znamená pro hosty „otevřený dům". Co platilo o Rakousku, zejména o zemích alpských, platí u nás zejména o pohraničních horách a o Slovensku. Komise se také domnívá, že pochybnosti, které měl R a n d a (Zum Gesetzentwurf betreffend die Änderung und Ergänzung des a. b. G. B., Wien, 1910, str. 21) byly vývody zprávy justiční komise panské sněmovny rozptýleny. R a n d a vyslovil požadavek, aby hostinský odpovídal za škodu způsobenou zloději, kteří se vloudí, a tedy nikoliv zloději, kteří se vloupají. Zpráva justiční komise na str. 178 hájí názor, že rozhodnutí postulované R a n d o u lze vyčísti ze slov „fremde, in dem Hause aus- und eingehende Personen". Nechť si je tomu tak, či by vykladač neznalý vývodů zprávy justiční komise spíše soudil, že se ono ustanovení vztahuje jen na osoby, které dům frekventují, to jest častěji navštěvují, jako na př. zřízenci dodavatelů, jisto je dvojí: Překlad novely, jenž se doslovně přidržel tekstu německého, je málo jasný a spíše nemá ani dobrého smyslu; stěží pak vyjadřuje to, co vypovídá původní tekst francouzský (čl. 1953 C. c.: „des étrangers allant et venant dans l'hôtellerie"), a konečně, více snad ještě než německý tekst, vzbuzuje představu osob navštěvujících hostinec častěji. Code civil, jehož čl. 1953 skutečně chtěl slovy právě citovanými postihnouti i zloděje, který se vplížil, pokládal nutným dáti další ustanovení v čl. 1954, jenž ustanovil „que les aubergistes et hôteliers ne sont pas responsables des vols faits avec force armée ou autre force majeure". Z tohoto článku lze pak vhodně argumentovati a contrario, co se týká smyslu článků předcházejících. Vzhledem k tekstu § 970 obč. zák. bylo jen ještě uvážiti (a učinila tak znovu superrevisní komise se zřetelem k došlým připomínkám), zdali by se nedoporučovalo omeziti odpovědnost hostinského na škody způsobené osobami, které dům občas navštěvují, jako hosty,

zřízenci dodavatelů atp. Než myšlenku tu slušelo zamítnouti. Lze říci naopak, že více tíží a méně jest odůvodněna odpovědnost za škody, způsobené osobami, kterým nelze přístup odepříti, než za škody způsobené osobami, které v hostinci nemají co činiti a proti nimž se lze spíše bránit vhodnými bezpečnostními opatřeními. V předloženém tekstu stal se pokus vystihnouti myšlenku, že hostinský nese risiko, jímž jest otevřený dům, slovy, která by myšlenku tu lépe vystihovala než tekst dosavadní. Aby však nebylo pochybností, budiž zde konstatováno, že zvolený tekst nikterak nedopouští takového výkladu, jako by se hostinskému ukládala odpovědnost jen za škody, vzniklé v místnostech obecně přístupných. Nemluví se totiž o škodách vznikajících tím, že ta neb ona místnost jest obecně přístupná, nýbrž o škodách vznikajících tím, že obecně přístupný je dům.

V ostatním zanechal subkomitét tekst třetí částečné novely takřka beze změny, až na to, že druhou větu § 970, odst. 2 obč. zák. sloučil do jednoho odstavce s odstavcem 3 a že v obou případech mluví o podnikatelích, odstraňuje tím jednak nevítanou terminologickou pestrost, jež nemá věcných důvodů, jednak užívaje slova, jež svou juristickou bezbarvostí se nejlépe hodí k tomu, aby bylo vystiženo, že nezáleží na tom, zdali jde o vlastníka, pachtýře a pod. Mimoto v dosavadním § 970 a) obč. zák. nahradil sumu 1.000 Kč sumou 5.000 Kč.

Superrevisní komise přičinila změny hojnější. Především v uspořádání: § 970 obč. zák. byl rozdělen na tři paragrafy, při čemž druhá věta odstavce 2 a odstavec 3 byly zařaděny na konec skupiny předpisů o přijetí hosta a odkazují na všechny paragrafy předchozí. § 817 je formulován jako ustanovení materiálně právní a nikoli jako ustanovení průvodní. Mluví o hostech a nikoliv o cizincích, aby dosahoval lépe na tuzemce (což snad nebylo by pochybno) a na osoby, které nepřicestovaly odjinud. Mluví o hostech přijatých, nikoliv o hostech ubytovaných, a spadají tudíž pod toto ustanovení i osoby přijaté na př. hotelovým zřízencem na nádraží tak, že od nich převezme zavazadla, i když se pak na ně nedostalo bytu. Dále mluví o jiných osobách a nikoliv o cizích osobách. Tím budou lépe postiženy osoby, o kterých nelze dobře říci, že jsou cizí, jako na př. zřízenci dodavatelů a pod. Platí nejen o věcech vnesených od hostí, nýbrž i o věcech vnesených pro ně (na př. dodávky došlé do hotelu). Nebyl přijat podnět, aby poslední věta byla přizpůsobena § 1131 (§ 1304 obč. zák.). Jde tu především o dvě situace zcela rozdílné (hostinského na př. a jeho lidi nestihá žádná vina), vedle toho také soudce ustanovením, jak je stylisováno, bude veden k tomu, aby podrobně zkoumal, zdali poškozený tím, že zanedbal opatrnost žádanou hotelierem (třebas jen vývěskou atp.), sám svou škodu nezavinil, a bude pak možno podle okolností hoteliera zprostiti odpovědnosti.

V § 820 byla slova „bez prodlení", jichž užil subkomitét, nahrazena slovy „bez zbytečného odkladu", aby byla konformita s §§ 691, 692, 742 a j.

V § 821 byl tekst § 970 c) obč. zák. vyjádřen výrazněji, zvláště také aby se retenční právo vztahovalo i na odměnu za úschovu (uskladnění) převzatých věcí.

V § 822 mluví se jako v návrhu subkomitétu jednostejně o podnikatelích. Pamatovati zvláště na odpovědnost společností spacích vagonů, jak bylo navrhováno, není jistě nutné. Ustanovení §§ 817 a násl. bude možno užíti obdobně, pokud platí soud, že jde o zařízení příbuzné „otevřenému domu".

K hlavě 28 (§§ 823 až 833).

Vzhledem k některým připomínkám uvažováno bylo o tom, zda se má ponechati pro commodatum výraz „půjčka", když se v běžné řeči užívá výrazu „půjčiti" a slov od něho odvozených také pro mutuum a když i zákonodárná a odborná terminologie nazývá „veřejnými půjčkami" to, co podle své povahy je zápůjčkou. Protože hospodářský význam mutua daleko převyšuje význam commodata, je nesporné, že se častěji mluví o „půjčkách", které jsou vlastně zápůjčkami, než o půjčkách v technickém slova smyslu. Jestliže by se ale mutuum nazvalo „půjčkou", nebylo by vhodného názvu pro commodatum a obrátiti terminologii docela a nazvati commodatum „zápůjčkou" vyvolalo by zmatek. Z těchto důvodů a přihlížejíc též k tomu, že dotčená nesrovnalost zákonodárné terminologie a běžné mluvy dosud, jak zkušenost ukazuje, nikdy nepůsobila v praksi

obtíže, zůstala superrevisní komise při dosavadním názvosloví. Jen aby se ani označení smluvních stran při půjčce na jedné a při zápůjčce na druhé straně nekřížilo, ponechala superrevisní komise v závěrečné redakci výraz „vypůjčitel" toliko pro commodatáře, kdežto v hlavě o zápůjčce označuje mutuáře výrazem „dlužník" (osnova z r. 1931 jej nazývala také „vypůjčitelem") a proti němu staví „věřitele" (v osnově z r. 1931 se užívalo výrazu „zapůjčitel").

Jinak hlavní otázka, kterou bylo v hlavě o půjčce vyřešiti, bylo, zdali a jakým způsobem by bylo zachovati instituci výprosy (prekaria). Občanský zákoník rozeznává:

a) půjčku, při které doba propůjčeného užívání byla určena p ř í m o, tedy na př. na týden, na měsíc atp. Do této skupiny náleží zajisté také, když doba byla určena jen přibližně, na př. asi na týden atp.;

b) půjčku, při které doba propůjčeného užívání byla určena nepřímo, t. j. tím, že bylo vyjednáno, k jakému účelu se má věci užíti (na př. vozu ke svezení úrody, pluhu ke zorání pole, knihy k přečtení atp.);

c) případ, kdy nebyla ani určena doba propůjčeného užívání, ani vyjednán účel. Zákoník se o tomto případě zmiňuje v § 974 a vytýká, že tu není pravé smlouvy, nýbrž jen nezávazná výprosa, a že půjčitel může věc půjčenou požadovati zpět podle libosti.

O výklad § 974 obč. zák. je spor. Jedni (srv. R a n d a, Besitz, str. 302 a násl., 675 a násl.; S t u p e c k ý, Právník, 1894, str. 869 a násl.) je vykládají tak, že výprosa, o které se zmiňuje § 974 obč. zák., je smlouvou, jež se liší od půjčky tím, že koncedent neslibuje věc ponechati po takovou či onakou dobu, nýbrž odevzdává věc s výhradou odvolání nebo bez takové výhrady, ale tak, že doba užívací není určena ani přímo ani nepřímo, kdež pak užívání je povoleno do odvolání. Vzhledem k § 975 obč. zák. se pak dovozuje, že žaloba z půjčky a výprosy se jeví jako jedno a totéž genus actionum, a že obě smlouvy tvoří jednotný útvar obligační. Podle toho se pak vztahují k výprose všechna ustanovení daná o půjčce, pokud nesouvisí s povinností půjčitelovou, věc ponechati vypůjčiteli, tedy zejména §§ 978, 979, 981, 982 a také § 980 obč. zák., jenž má zřejmě význam sahající přes meze půjčky, a připisuje se prekaristovi právě tak jako vypůjčiteli držení práva a tedy ochrana possessorní. Praktický rozdíl mezi půjčkou a výprosou se přijímá potud, že se k výprose podle § 974 vztahují §§ 345 a 346 obč. zák., a že se tedy koncedentovi proti prekaristovi přiznává ochrana possessorní. Co se týká výroku, že tu není pravé smlouvy, vykládá se, že je míněn tak, že plnění koncedentovo závisí zcela na jeho vůli a že tedy není vázán. Výklad ten se opírá o důvody historické, zejména pak o to, že v starší doktríně podobná slova neměla jiného významu a že v západohaličském zákoníku byla položena výprosa proti smlouvě o schování, při které čas nebyl určen a kterou tedy schovatel může vypověděti podle libosti, ačkoli tu jistě nikdo nepochybuje, že jde o smlouvu.

Naproti tomu vykládá S c h e y, Obligationsverhältnisse, I, str. 260 a násl., že § 974 obč. zák. sluší táhnouti k případnostem, v kterých se dopouští užívání bez úmyslu zříditi jakékoliv, byť i jen dočasné a odvolatelné užívací právo (usus ex jure permissionis seu familiaritatis), a přijímá, že v takových případech nullum negotium geritur, takže koncedent, požaduje věci nazpět, nemůže vedle žaloby vlastnické a žaloby podle §§ 345, 346 obč. zák. užíti žaloby z kontraktu, nýbrž jen kondikce. Proti těmto případnostem se kladou ony, v kterých úmysl zříditi právo užívací byl, a případnosti ty se počítají k půjčce bez rozdílu, zdali užívací doba byla určena přímo nebo nepřímo čili nic, anebo zdali odvolání bylo vyhrazeno čili nic. V těchto případech se však vesměs poskytateli užívání odpírá proti uživateli ochrana possessorní.

Občanskému zákoníku odpovídá zřejmě výklad první. Ne-li jinaké důvody, tož sama skutečnost, že se bez jakýchkoliv komentářů mluví o výprose (prekariu), ukazuje, že redaktoři občanského zákoníka mínili recipovati římské precarium. Než při pracích kodifikačních jistě nerozhoduje tato skutečnost, nýbrž otázka, zdali spořádání, jaké má občanský zákoník, jest účelné čili nic.

Jak patrno z toho, co bylo pověděno, shodují se obě mínění, o kterých se stala zmínka, co se týká otázky, jak nakládati se smlouvou, kterou bylo propůjčeno bezplatné užívání, ale tak, že užívací doba nebyla určena ani přímo ani nepřímo. Rozdíl vězí jen v poměru k §§ 345, 346 obč. zák. První mínění propůjčuje koncedentovi proti uživateli possessorní ochranu, druhé mínění mu tuto ochranu odpírá. A tu lze říci, že se soudobému právnickému citu jeví něčí posses-

sorní ochrana proti osobě, které sám byl detenci pustil, anomalií. Důvody, které přiměly praetora, aby přiznal koncedentovi proti prekaristovi ochranu possessorní (srv. o nich Mommsen, Römische Geschichte, I, str. 805 a násl., II, str. 805 a násl., III, str. 497 a násl.; pak Schey na u. m., str. 276 a násl.), nedopadají již dobře na soudobé poměry sociální.

S druhé strany jest uznati, že i u nás se vyskytují, a to dosti zhusta, poměry, které lze nazvati soudobým prekariem a na jaké se hodí possessorní ochrana podle §§ 345, 346 obč. zák. (srv. §§ 113, 129, 130), resp. podle § 339 obč. zák. (§ 123). Sluší vzpomenouti různých těch tabulek povolujících průchod, cestu atp. do odvolání. Zde se jistě hodí possessorní ochrana proti uživateli, který to, co se mu dovoluje z ochoty, bez úmyslu zříditi povinnost, hledí přeměniti v trvalé právo. A zde také vskutku v nejčetnějších případech nepůjde o smlouvu.

Výsledkem těchto úvah je snaha, dosáhnouti tekstem navržených paragrafů, aby smlouvy, kterými bylo bezplatně propůjčeno užívání věci, mohly býti počítány vesměs k půjčkám, bez rozdílu, zdali užívací doba byla určena přímo nebo nepřímo čili nic. Tím pak, že smlouva, při které užívací doba nebyla určena ani přímo ani nepřímo, se neurčuje jako prekarium, odpadne vztah této smlouvy k § 113. Dáti nějaká zvláštní ustanovení o instituci, která byla výše nazvána soudobým prekariem, není potřebí. Tekstové změny, které jsou důsledkem těchto úvah, jsou vyloženy při jednotlivých paragrafech.

§ 823 odpovídá § 971 obč. zák. Slovo „odevzdati" bylo nahrazeno slovem „přenechati" zejména proto, aby jím byly postiženy případnosti, v kterých vypůjčitel nevejde do detence půjčené věci, jak tomu bývá zhusta při nemovitých věcech. § 823 již nemluví jako § 971 obč. zák. o věcech nespotřebitelných, ježto je jisto, že i věci spotřebitelné lze půjčiti, jen když se přenechávají k takovému užívání, po němž mohou býti vráceny neporušeny (vybrané ovoce k výzdobě tabule). Slova „na určitou dobu" se nahrazují slovy „po čase". Původní tekst nebyl vlastně nikdy příléhavý, ježto, když se věc přenechává do užívání tak, že byl jen vyjednán účel, ke kterému se věc propůjčuje, nelze říci, že se přenechává užívání na určitou dobu. Tím méně lze zachovati původní tekst, když se nyní navrhuje, aby k půjčkám byly počítány i smlouvy, v kterých doba užívání nebyla určena ani přímo ani nepřímo. Slovo „jen" bylo vynecháno. Přípravné práce k občanskému zákoníku ukazují zřejmě, že bylo položeno protivou k přenechání věci samé v §§ 938, 983 obč. zák., a nikoli protivou k povolenému frui, a nepochybovalo se vlastně nikdy, že půjčka je tu také tenkráte, když bylo propůjčeno bezplatné frui. Zdali pak v konkrétním případě bylo propůjčeno pouhé uti či také frui, je posouditi podle okolností. § 971 obč. zák., mluvě o pouhém užívání, měl vlastně funkci pravidla vykládacího, podle něhož slušelo se v pochybnostech rozhodnouti pro pouhé uti. Vedle § 757 je takové speciální pravidlo vykládací zbytečné a snad i škodlivé, protože by s § 757 nemusilo býti vždy ve shodě. Nebyl učiněn pokus řešiti otázku, zdali a jak dalece mohou býti půjčeny res extra commercium (srv. Schey, na u. m., str. 193 a násl.) a práva (Schey, str. 199 a násl.). Jde tu o otázky subtilní, nesnadno postižitelné slovem zákona, a je jisto, že nauka i praxis dovedou jíti správnou cestou jako dosud. Superrevisní komise nepřijala do § 823 druhou větu § 971 obč. zák., právě tak jako do § 808 nebyla přijata druhá věta § 957 obč. zák.

§§ 824 a 825 odpovídají §§ 972, 973 obč. zák., ale tak, že druhá věta § 972 obč. zák. byla vložena až do § 825, kam náleží podle rubriky.

V § 826 se již nevyskytuje zmínka o prekariu. Tím má býti pověděno tolik, že smlouva, kterou bylo povoleno bezplatné užívání věci in specie, v které však nebyla vyjednána doba užívací ani přímo ani nepřímo, je půjčkou, a nesluší k ní vztahovati § 113, takže kommodant, který přenechal užívání do odvolání, nemá proti kommodatáři, který se zdráhá věc vrátiti, ochrany possessorní. Naproti tomu § 826 nevypovídá nic o zjevu nazvaném soudobým prekariem. Jestliže by tedy někdo, komu bylo dáno takové dovolení věci užívati, zdráhal se užívání zanechati, platí o něm § 113 a má proti němu místo possessorní ochrana.

§ 975 obč. zák. byl vypuštěn již subkomitétem a superrevisní komise vypuštění schválila, ježto jde o nepotřebné pravidlo vykládací.

§§ 827, 828 odpovídají přesně §§ 976, 977 obč. zák. Námět, aby § 827 byl vypuštěn, přijat nebyl, ježto jde o vhodnou protivu

k § 811, a také proto, aby z vypuštění nebyly vyvozovány důsledky nechtěné.

Do § 829 vložena byla slova týkající se užívání řádného. Vypůjčitel se prohřešuje proti převzatým povinnostem nejen, když užívá věci jinak, než bylo vyjednáno, nýbrž i když — nebylo-li nic vyjednáno — užívá věci tak, že se jeho počínání příčí zásadám poctivého styku.

§ 830 byl přizpůsoben tekstu, jaký přijala komise pro § 813, a ke konci se praví stručně, že vypůjčitel je povinen nahraditi také škodu nahodilou. Citace § 813 ukazuje, jaká nahodilá škoda se míní.

V § 831 již subkomitét navrhl mluviti o „náhradě" a nikoliv o „hodnotě". Superrevisní komise, vyhovujíc připomínce Slovenské komise a Svazu soudců, nahradila slovo „Zaplatil-li" slovem „Dá-li", ježto je správné, že lze dáti náhradu i jinak než penězi. Námět, aby § 831 byl přizpůsoben § 779 (zde „nahradí", v § 831 „hotov vrátiti náhradu"), nebyl přijat, ježto jde o skutkové podstaty různě formulované. Z § 981 obč. zák. byla do § 832 přijata první věta beze změny, druhá byla rozložena na dvě, z nichž první (v celém kontekstu druhá) odpovídá zásadě § 981 obč. zák., kdežto co do náhrady „mimořádného nákladu" je vypůjčitel postaven na roveň každému jinému nezmocněnému jednateli. Na rozdíl od subkomitétu řekla to superrevisní komise výslovně, vyhovujíc připomínce nejvyššího soudu.

Stejně jako v § 815 byla ohlašovací lhůta prodloužena i v § 833 na tři měsíce. Nároky se míní všeliké nároky, které vzniknou z poměru mezi půjčitelem a vypůjčitelem, a tedy i nárok na náhradu mimořádného nákladu, který vznikl podle § 832.

K hlavě 29 (§§ 834 až 849).

K terminologii srv. poznámky k hlavě předcházející.

§ 983 obč. zák. byl nahrazen § 834, jenž poněkud odchylně určuje znaky zápůjčky. Slovo „odevzdati" bylo nahrazeno slovem „přenechati", a to proto, aby byly lépe postiženy případy, kdy se dává valuta nepřímo, na př. kdy někdo třetí poskytne valutu za věřitele; kdy se valuta poskytne osobě třetí na účet dlužníkův; kdy věřitel odevzdá věci s tím, že nemají býti zapůjčeny tyto věci, nýbrž dosažený výtěžek; nebo konečně, kdy to, co je někdo dlužen z jiného důvodu, se mu ponechá jako zápůjčka. Slovo „spotřebitelné" bylo nahrazeno slovem „zastupitelné". Je dávno známo (srv. na př. Unger, I, str. 406 a násl.), že nikoli spotřebitelnost, nýbrž zastupitelnost věcí je důvodem, proč může býti vráceno idem genus. Věc sice zuživatelná, ale nezastupitelná nemůže býti předmětem zápůjčky. Věc zuživatelná, ale nezastupitelná nemůže býti ani zapůjčena ani půjčena, ledaže by byla půjčena k takovému užívání, při kterém se podstata neporuší. Slovo „tolikéž" bylo škrtnouti, vzhledem k tomu, že smlouva zůstane zápůjčkou, i když si věřitel vymíní, aby se mu vrátila větší kvantita, než jakou byl dal. Přebytek je pak dlužník dlužen z titulu povinnosti úrokové. Z týchž důvodů byla škrtnuta slova „stejné jakosti". Smlouva zůstane rovněž zápůjčkou, když si byl věřitel vymínil, aby se mu vrátila lepší jakost, než jakou byl dal, a zajisté by nebylo závady, aby se vyjednalo, že se věřitel musí spokojiti, když se mu vrátí jakost horší. Škrtnuto bylo slovo „gewisse" (sc. Zeit). Slovo to neznamená a nemá znamenati tolik, jako „určitý" čas. V češtině stačí pouhé substantivum „čas". Slova „že si může s nimi podle libosti nakládati" byla vyjádřena slovy, „aby jich užil podle libosti". Causa zápůjčky jest utendum dare a tím se zápůjčka liší od nepravidelného deposita a od kauce v hotových. Slovo „užíti", jež zde znamená arci tolik jako „spotřebovati k svým účelům", nebude snad příčinou pochybností, ježto jednak bylo užito jednodobé formy slovesné, jednak hned z následujících slov je patrno, v čem užití spočívá, když se má vrátiti idem genus a nikoliv eadem species. Ponechán byl passus, že se mají vrátiti věci stejného druhu. Není arci zcela přesné, že by vrácení věcí stejného druhu náleželo k podstatě zápůjčky, jak vychází zejména z § 842, ale jednak obsahuje nutnou korrekturu citovaný paragraf, jednak lze konstatovati, že při většině zápůjček má dlužník povinnost vrátiti věci stejného druhu, jaké byl obdržel, takže § 834 podá obraz pravidelné zápůjčky.

Do § 835 bylo převzato ustanovení zákona č. 76/1871 ř. z. o zápůjčkách mezi manžely. Bylo sice ukázáno (srv. Schey, na u. m., str. 87 a násl.), že nejde o ustanovení příliš významné. Než zcela bez ceny snad přece není a má význam aspoň potud,

že brání fingovati dodatečně zápůjčky, které by se vymkly ze lhůt ustanovených právem odpůrčím. Forma je předepsána pro smlouvu o zápůjčku, a tedy jak pro konsens, tak pro výplatu valuty.

§ 836 je složen z §§ 984 až 986 obč. zák. a určuje nyní přesně pojem zápůjčky peněžité, vytýkaje, že je to zápůjčka, při které jsou dluhem peníze, a v souhlasu s § 985 obč. zák. ustanovuje předměty, v kterých lze dáti valutu.

§§ 837 až 841 jsou náhradou za §§ 987 až 989 obč. zák. a ustanovují o splacení zápůjček peněžitých. Po té stránce lze konstatovati, že superrevisní komise, právě tak jako většina připomínek, schválila zásady zprávy subkomitétu (srv. druhé vydání, str. 181 a násl.) a že vzala za základ texty navržené subkomitétem. Texty ty byly však jinak seřaděny a v jednotlivostech pozměněny.

§ 837 [subkomitét § b)] vyslovuje zásadu volnosti úmluvy co do splacení zápůjčky. Superrevisní komise dávajíc výraz svému přesvědčení, že při redakci obč. zákoníka nesluší hleděti k zjevům přechodným, nedovolává se již jako subkomitét dočasných a výjimečných předpisů bránících obchodu s platidly nebo jej omezujících.

§ 838 odpovídá § a) subkomitétu.

§ 839, právě tak jako § c) subkomitétu, nezabývá se již otázkou, jakým druhem peněz je zápůjčku splatiti, nýbrž vytýká, jaké kvantum dlužných peněz (které peníze to jsou, je řečeno v §§ 837, 838) je zaplatiti. Naproti tekstu subkomitétu byly učiněny jen změny stylistické. § 839 mluví o přepočtení a půjde tu (srv. i §§ 840 a 841) o přepočítávání podle kursu, ale odkaz na kurs nebyl do tekstu přijat, ježto se mohou vyskytnouti případy, kdy nebude možno přepočítávati podle kursu.

§ d) subkomitétu se nepřijímá. Právě tak jako subkomitét pokládala jej i superrevisní komise za ustanovení, které by náleželo do zákona uvozovacího, ale takového ustanovení není vedle čl. LXVI uvozovacích a prováděcích předpisů zřejmě zapotřebí.

§ 840 odpovídá § e) subkomitétu. Množným číslem „měnové zákony" mělo býti vyjádřeno, že se míní i cizí zákony měnové a že tedy jsou rozhodné i cizí přepočítací sazby.

§ 841 nahradil zastaralou formuli § 989 obč. zák., již byl převzal i subkomitét v § f), formulí příbuznou § 245 obč. zák. pro Německou říši.

Právě tak jako subkomitét uvažovala i superrevisní komise, zdali mají býti zachovány §§ 990, 991 obč. zák. Právě tak jako subkomitét rozhodla se i superrevisní komise ponechati oba paragrafy s některými změnami. Důvodem bylo jednostejně, že jednání, která ony paragrafy reprobují, jsou typická úvěrní jednání lichvářská, a že tedy nebude na závadu, když o nich bude dáno ustanovení zvláštní vedle všeobecných ustanovení lichevních. Taková zvláštní ustanovení učiní pak leckdy zbytečným, aby soudce v jednotlivém případě namáhavě zkoumal, zdali jsou dány znaky, kterými operují ona ustanovení obecná. Co do tekstu §§ 842 a 843 je poznamenati: Slova »veřejné dluhopisy« byla nahrazena slovy »papíry majiteli svědčící, které mají cenu tržní nebo bursovní«. § 990 obč. zák. mluví jen o veřejných dluhopisech, a to zřejmě proto, že v době, kdy občanský zákoník byl redigován, byly v Rakousku veřejné dluhopisy (státní obligace) asi jedinými representanty cenných papírů au porteur obíhajících v určitém kursu. Protože pak důvodem celého ustanovení jest, aby k zamezení lichvy se mohla peněžitá zápůjčka, když se dává v cenných papírech, dáti jen v takových papírech, které bez obtíží ihned a za cenu obecně známou mohou býti zpeněženy, byl § 842 tekstován tak, aby postihl všechny cenné papíry, o kterých to platí. Nauka ostatně již nyní § 990 obč. zák. tak vykládá; srv. S c h e y, na u. m., str. 63 a násl. Cena tržní vedle bursovní je jmenována úmyslně, protože se vyskytují leckteré papíry, na které zmíněná právě ratio legis dopadá a u kterých nelze mluviti o ceně bursovní. Že, jak praví § 990 obč. zák., zápůjčka daná v cenných papírech může býti splacena v cenných papírech stejného druhu, je sice pravda, ale nejde tu o zápůjčku peněžitou, a náleží tedy tento případ k § 847 a nikoli k § 842. Proto byl příslušný passus vynechán. Zdali pak, když se dává zápůjčka v cenných papírech, je míněna zápůjčka peněžitá podle § 842 či nepeněžitá podle § 847, není možno rozhodnouti obecným ustanovením, nýbrž jen podle okolností jednotlivého případu. Nebude-li o splacení takových zápůjček nic vyjednáno, bude se patrně rozhodnouti pro

zápůjčku podle § 847. To naznačuje tekst navrženého paragrafu, jenž praví: »V cenných papírech mohou býti peněžité zápůjčky sjednány jen tak« atd., čímž je pověděno, že bez zvláštní dohody stran nebude zápůjčku danou v cenných papírech pokládati za zápůjčku peněžitou. V druhé větě bylo vyznačeno jasněji než v § 991 obč. zák., co platí o peněžité zápůjčce dané v cenných papírech, když první větě nevyhovuje. Jinak než subkomitét rozhodla se superrevisní komise pro alternativu, že celá smlouva je neplatná, arg. slovo »smlouvy«, kdežto subkomitét mluvil o »úmluvách«. První věta § 842 neříká, že by směla jako suma dluhu býti sjednána jen cena papírů v místě, kde byla zápůjčka dána. Nebude tedy nepřípustné, aby byla na př. prohlášena za rozhodnou cena oněch papírů v místě platebním. Nebylo dobře možno dáti ustanovení tak přísné, vzhledem k tomu, že cenné papíry nejsou tak oběživé jako peníze. § 839 má arci ustanovení hledící k místu, kde zápůjčka byla dána, ale nesluší zapomínati, že paragraf ten platí, jen když nebylo nic jiného vyjednáno, kdežto § 842 ponechává úmluvám stran volnost jen v mezích velmi úzkých. Na zákonná privilegia emisních ústavů úvěrních je pamatováno v čl. LVI uvozovacích a prováděcích předpisů. O právních následcích neplatnosti nebyla tu dána ustanovení zvláštní, ježto stačí všeobecná ustanovení o právních prostředcích, které se propouštějí, když bylo plněno podle neplatné smlouvy.

K §§ 844 až 846: Právě tak jako subkomitét pokládala i superrevisní komise za nutné, dáti podpůrné ustanovení o době splatnosti zápůjček čili o výpovědní době. Všeobecné ustanovení § 742 zde patrně nevyhovuje, když přece při zápůjčkách se propůjčuje užívání na čas. Jinak však než subkomitét rozhodla se superrevisní komise dáti jednotnou dobu výpovědní pro všechny zápůjčky bez rozdílu jejich výše.

K § 847: Je samozřejmé, že při nepeněžitých zápůjčkách se nemůže vyskytnouti, že by se věci jiného druhu daly a jiné vracely. Zde platí plně § 834, že se k pojmu zápůjčky žádá, aby bylo vymíněno vrácení věcí stejného druhu, jaké byly dány. O důvodech srv. S c h e y, na u. m., str. 60.

§§ 993 až 998 obč. zák. jsou nahrazeny všeobecnými ustanoveními, která se čtou v §§ 754 až 756, a mohly tedy odpadnouti.

§ 848, jenž se týká jen zápůjček peněžitých, odpovídá § 999 obč. zák. Následující § 849, jenž se týká zápůjček vůbec, pochází z dvorského dekretu ze dne 24. prosince 1816, č. 1305 sb. zák. soud., jenže byla prohlášena za neplatnou i úmluva, kterou se jako plat za propůjčené užívání kapitálu slibují služby a práce. Jde právě tak jako v §§ 842 a 843 o typické jednání lichvářské, takže zachovati § 849 vedle § 781 není snad zbytečné. Mluvě o ú m l u v ě, chce tento odstavec říci, že nebude neplatná zápůjčka, nýbrž jen klausule o odměně za propůjčené užívání. Dodávkou naturalií nesluší rozuměti, když se při zápůjčce nepeněžité vymíní vrácení větší kvantity z titulu úroků.

§ 1000 obč. zák., dávno již zrušený, je kryt všeobecným ustanovením o lichvě, obsaženým v § 781.

§ 1001 obč. zák., jenž byl škrtnut již subkomitétem, nezachovala ani superrevisní komise. Důvody, které uvedl subkomitét, pokládala i ona za dostatečné. Ani pro ty, kdož v § 1001 obč. zák. spatřovali východisko právní úpravy co do obligací, neudávajících jména věřitelova, není zapotřebí toto ustanovení zachovávati, když v §§ 1284 až 1288 a v čl. LXIV uvoz. a prov. předpisů byla dána ustanovení o papírech majiteli svědčících.

Superrevisní komise souhlasí se subkomitétem i potud, že se nedoporučuje, aby mezi ustanoveními o zápůjčce bylo recipováno ustanovení zákona č. 76/1871 ř. z., pokud se týká dluhopisu o zápůjčce mezi manžely. Tím se superrevisní komise přidává k mínění těch, kdo mají za to, že ono ustanovení bylo zrušeno civilním soudním řádem z roku 1895.

K hlavě 30 (§§ 850 až 888).

Subkomitét se co do změn v dvacáté druhé hlavě druhého dílu občanského zákoníka omezil na minimum, přes to, že pokládal její skladbu za valně pochybenou, a to hlavně ve dvou směrech:

Především proto, že hlava dvacátá druhá „smlouvu zmocňovací" pokládá nebo lépe prohlašuje za důvod moci zástupčí (plné moci) nebo jinak moc zástupčí za následek smlouvy zmocňovací. Subkomitét nepokládal za možné zjednati nápravu přeřazením ustanovení, takže by ustanovení o smlouvě (sc. zmocňovací) byla oddělena od ustano-

vení o zástupčí moci, a převládlo mínění, že po této stránce by náprava byla možná jen tím, že by byl přebudován celý systém občanského zákoníka.

I sama kategorie smlouvy zmocňovací byla prohlášena za pochybenou nebo aspoň pochybnou (srv. subkomitét na str. 196 až 205). Ježto však pokus o nápravu po této stránce byl by donutil zaujmouti postoj ke sporům tu panujícím, o nichž se subkomitét domníval, že sub judice lis est, rozhodl se měniti v hlavě dvacáté druhé co nejméně, hledě zejména i k tomu, že staré teksty vykladatelským licencím kladou menší odpor než teksty nové.

V osnově z r. 1931 zasáhla superrevisní komise v obou směrech do skladby dosavadní hlavy dvacáté druhé vydatněji, především tím, že nemluvila již o smlouvě zmocňovací, nýbrž o smlouvě o obstarání záležitostí, jakož také strany smluvní se již nenazývaly zmocnitelem a zmocněncem, nýbrž pověřitelem a obstaravatelem. Ustanovení pak o poměru mezi smluvci oddělila komise od ustanovení o zmocnění a zástupčí moci vůbec. Celá hlava měla rubriku „Obstarání cizích záležitostí" a k oběma skupinám paragrafů právě uvedených se připojovala jako v původním tekstu ustanovení o jednatelství bez příkazu a ustanovení o upotřebení věci ku prospěchu druhé osoby. Jinak však i superrevisní komise na tekstech občanského zákoníka měnila málo, ledaže vypustila některá ustanovení zastaralá, a že pokládala tuto hlavu za vhodné místo, kam jedno ustanovení naléhavě požadované, totiž ustanovení o zástupčí moci orgánů právnických osob, bylo nejlépe možno vsunouti.

Po meziministerském projednání, když bylo zejména upozorněno na to, že osnova superrevisní komise není jednoznačná, pokusila se superrevisní komise v konečné redakci dáti takové řešení, které by obecně uspokojilo. Tím se vysvětlují zásadní změny, které v této hlavě byly provedeny. První změna je terminologická. Hledíc k provenienci z mandátu, ať římského ať obecnoprávního, nenazývá se smlouva již smlouvou o obstarání cizích záležitostí, nýbrž smlouvou příkazní a strany nikoliv pověřitelem a obstaravatelem, nýbrž příkazcem (mandantem) a příkazníkem (mandatářem). Věcné změny obsahují §§ 850 a 851. Pojem smlouvy je určen v § 850 tak, že mu odpovídají jednak smlouvy o obstarání záležitostí (administratio bonorum nebo unius rei), jednak smlouvy o provedení jiné činnosti, pokud nejde v obou případech o smlouvu, která se spravuje jinými ustanoveními. Hned za toto ustanovení je pak vsunut § 1004 obč. zák. o odměně, a to tak, že za obstarání cizí záležitosti lze smluviti odměnu a že odměna přísluší také tehdy, když to odpovídá zvyklostem nebo povolání příkazníka. Výsledek je tedy ten: smlouva o obstarání záležitosti bude zpravidla spadati pod hlavu 30, nechť jest odměna vymíněna čili nic (nechť přísluší čili nic). Ale § 850 dává přece možnost podříditi smlouvu jiným ustanovením, a to zejména ustanovením hlav 34, 35 ev. 36. Půjde-li o provedení jiné činnosti, bude to smlouva příkazní, jen když je to smlouva bezplatná. Bylali za provedení oné jiné činnosti slíbena odměna nebo přísluší-li taková odměna podle zvyklostí nebo podle povolání příkazníka, není to smlouva příkazní, nýbrž smlouva jiná (smlouva o práci, smlouva o dílo). Ostatek hlavy zůstává celkem beze změny, jenže byly v souhlase se zaujatým zásadním stanoviskem provedeny terminologické úpravy a že byly odstraněny některé nejasnosti. Terminologické úpravy jsou provedeny také v oddíle pojednávajícím o zmocnění.

V podrobnostech buď ještě uvedeno:

§ 850 je — s odchylkami, které se podávají ze stanoviska výše naznačeného — reprodukcí § 1002 obč. zák. Nevyskytují se tam slova „jménem jiného" („za jiného"), nýbrž „pro jiného", ježto to aspoň se mohlo pokládati za nesporné, že pod § 1002 obč. zák. zcela jistě nenáležejí jen smlouvy, podle kterých někdo obstarává záležitosti cizí jménem jiné osoby; srv. Stupecký, Versio in rem, pozn. 256; Schey, na u. m., str. 455; Dnistrjanskij, Die Aufträge zugunsten Dritter, str. 293 a násl., 314.

§ 851 odpovídá § 1004 obč. zák., byl však v druhé větě přizpůsoben § 816.

§ 852 se odchýlil od § 1003 obč. zák. potud, že se vyhovělo připomínce ministerstva financí, aby ustanovení to nebylo omezeno na osoby, které k obstarávání určitých záležitostí jsou ustanoveny, nýbrž aby platilo o všech osobách,

které určité záležitosti z povolání obstarávají.

Z dalšího obsahu hlavy dvacáté druhé obč. zák. byly pod rubrikou „Povinnosti" [sc. a) příkazníka; b) příkazce] jako §§ 853 až 858 zařaděny §§ 1009, 1010, 1012, 1014, 1015, 1016 obč. zák., a pod rubrikou „Rozvázání smlouvy" byly jako §§ 859 až 863 zařaděny §§ 1020, 1021, 1022, 1023, 1025 obč. zák., při čemž arci bylo z oněch paragrafů vymýceno vše, co se týká zmocnění a zástupčí moci.

§ 853 neklade již jako § 1009 obč. zák. důraz na projevený úmysl příkazce, nýbrž prostě na jeho úmysl, v souhlase s ostatní skladbou.

K § 855: Z § 1012 obč. zák. bylo škrtnuto ustanovení o povinnosti k náhradě škody, ježto o ní jsou dána ustanovení v hlavě čtyřicáté druhé. Námět, aby byl recipován § 1370 uherské osnovy z r. 1913, dávající mírnější ustanovení o odpovědnosti, když jde o smlouvu bezplatnou, přijat nebyl. K převzatému obsahu budiž poznamenáno, že za samozřejmou se považuje povinnost příkazníka doprovoditi předložený účet náležitými doklady; dávati o tom výslovné ustanovení, není — jak prakse § 1012 obč. zák. dotvrzuje — nezbytné.

§ 1013 obč. zák. nebyl převzat. Vedle platných předpisů o úplatkářství je jistě zbraní málo účinnou.

V §§ 856 a 857 převzaty jsou §§ 1014, 1015 obč. zák., při čemž byl závěr § 1015 obč. zák. nahrazen pružnější formulací.

§ 858 odpovídá § 1016 obč. zák., ale arci jen potud, pokud tento paragraf má zřetel k poměru mezi stranami. Ostatek § 1016 obč. zák. je v § 870. Zmínka o přisvojení užitku byla vypuštěna, ježto v přisvojení užitku bude spatřovati schválení, se zřetelem k § 757.

§ 859 odpovídá § 1020 obč. zák., ale zase jen pokud jde o poměr mezi stranami. Z § 1374 uherské osnovy byla přijata myšlenka, že část odměny, na kterou má příkazník právo, když smlouva byla odvoláním předčasně zrušena, má býti přiměřena námaze, kterou vyvinul.

§ 860 odpovídá § 1021 obč. zák., ale tak, že mluví o výpovědi příkazníka. Mluví se o překážce neodvratné a nikoli nevyhnutelné. Tím se nikterak nemíní, že překážka je neodvratná jen tehdy, když ten, proti komu je namířena, vyvinul určitou činnost, aby ji odvrátil, a když činnost ta neměla výsledku. § 860 mluví o škodě a ne již o škodě veškeré. Rozsah povinnosti k náhradě škody jest určen v hlavě čtyřicáté druhé.

§ 861 je přizpůsobený § 1022 obč. zák., § 862 přizpůsobený § 1023 obč. zák., zejména také co do terminologie, které superrevisní komise užívá při osobách právnických.

§ 1024 obč. zák. byl vypuštěn jako ustanovení, které má býti pojato do konkursního řádu, ježto struktuře našeho konkursního práva odpovídá, aby ustanovení o právních následcích konkursu co do úmluv, jichž účastníkem jest úpadce, byla soustředěna v konkursním řádě (srv. § 28 konk. ř. z r. 1931).

§ 863, jenž odpovídá § 1025 obč. zák., pokud se týká poměru mezi stranami, byl proti osnově z r. 1931 doplněn slovy naznačujícími podobně jako tekst původní, kdy končí závazky příkazníkovy, třebas příkazce nebo jeho dědicové ještě nic nezařídili.

První věta § 864 odpovídá § 1005 obč. zák. Věty druhá a třetí vyplynuly ze zásadního stanoviska výše naznačeného. V druhé větě se rozlišuje zmocnění od zmocňovací smlouvy, věta třetí pak ukazuje, podle jakých ustanovení třeba posuzovati povinnost zmocněnce provésti jednání, k němuž je zmocněn. Citace § 850 zdůrazňuje, že podle okolností to budou nikoli ustanovení o smlouvě příkazní, nýbrž třebas ustanovení o smlouvě o práci nebo o dílo nebo pod.

§ 865 odpovídá § 1006 obč. zák. Přejímá však z něho jen první větu, ježto druhá je zřejmě zbytečná. O tom, kdy zmocnění se zřetelem na jednání, jehož se týká, vyžaduje zvláštní formy, nebylo dáno výslovné ustanovení z podobných důvodů, z jakých nebylo nic ustanoveno o formě pacti de contrahendo (srv. výše u §§ 782, 783).

§ 866 reprodukuje § 1007 obč. zák. Byl zachován, přes předložený námět, aby byl škrtnut. Jde tu o vhodný doplněk § 868.

§ 867 přijal z § 1008 obč. zák. první větu, z níž byla vynechána zmínka o přísahách (srv. k tomu subkomitét na str. 205 a násl.). V druhé větě vsunuto bylo ustanovení navazující na § 543 a zmínka o rozhodčím podle návrhu nejvyššího soudu byla rozšířena, takže se mluví o ujednání smlouvy rozhodčí a o volbě rozhodčího.

Třetí věta, jistě ne nutná, byla škrtnuta, aby byly odstraněny pochybnosti vyslovené právnickou fakultou brněnskou a prof. Dr. Sedláčkem. Vzhledem k čl. VII uvoz. a prov. předpisů je samozřejmé, že ustanovení práva procesního o procesní plné moci a ustanovení příbuzná nejsou tímto paragrafem dotčena.

§ 868 odpovídá § 1017 obč. zák., ale vyhýbá se klásti proti sobě „zjevnou" a „tajnou" plnou moc, neboť ochrana třetích osob vyžaduje toliko, aby jim nemohly býti namítány interní pokyny dané zmocněnci, které jim známy nebyly ani známy býti nemusily.

§ 869 odpovídá § 1011 obč. zák. Slova „volle Befugnis" byla vyjádřena slovem „samostatně".

§ 870 má ustanovení, co platí, když zmocněnec překročí plnou moc. Je to starý § 1016 obč. zák., pokud jednal o plné moci. § 871 odpovídá § 1018 obč. zák. Slovo „Jestliže" nepraví celkem nic jiného, než původní slova „Auch in dem Falle". Vytýkati zvláště, že ustanovení přece neplatí o dětech a osobách zcela zbavených svéprávnosti, nepokládala superrevisní komise za nutné, hledíc i jen k tomu, že § 1018 obč. zák. nikdy nepůsobil obtíží.

§§ 872 a 873 přizpůsobily §§ 1025, 1026 obč. zák. změnám dotud provedeným, takže jde nyní o ustanovení, která se zabývají zánikem plné moci. Druhá věta § 872 pamatuje na případy, kdy se plná moc nezakládá na smlouvě příkazní. O právních jednáních svědčících třetím osobám se mluví v § 873 proto, aby byla kryta i právní jednání jednostranná, na př. ratihabice. Nebyl přijat námět, aby plná moc zanikla, když zmocnitel byl zbaven svéprávnosti. Bylo by dokonce nebezpečné, aby v době, kdy zmocnitel potřebuje nejvíce pomoci, byly jeho poměry rozvráceny tím, že by zmocněnci ztratili možnost jednati jeho jménem. Uzná-li opatrovník nebo podpůrce, že zmocnění není osobě zbavené svéprávnosti na prospěch, může je vždycky odvolati. §§ 872 a 873 bylo redigovati tak, aby byly v souhlase s § 864.

Hledíc k vážným obtížím, které se vyskytly v praksi, pokládala superrevisní komise za nutné, dáti zvláštní ustanovení o právních jednáních, která učinil orgán právnické osoby, podle jejího zřizovacího pravidla k tomu vůbec příslušný, když potřebné usnesení jiného orgánu nebo činitele bylo postiženo vadou. Byla v té příčině učiněna i připomínka Svazu čsl. bank k § 867 obč. zák. Ustanovením tím je § 874. Připomíná se, že § 874 mluví jen o usneseních vadných, nikoliv o nedostatku usnesení, ale slovo „usnesení" chce zahrnouti také potřebné snad schválení a vůbec nelze tekst vykládati příliš úzce; vadným je tedy na př. usnesení, k němuž došlo ve schůzi nikoliv řádně svolané, třebas vlastní usnesení (hlasování) se stalo již podle příslušných předpisů atp. Zmiňovati se o eventualitě opačné, že by totiž protistrana se dovolávala neplatnosti, nepokládala superrevisní komise za nutné. § 874 právě tak jako § 873 mluví o právních jednáních.

§§ 1027 a 1028 obč. zák. byly vypuštěny jako zbytečné. Z § 1029 obč. zák. byla zachována jen druhá věta jako § 875. Slova původního tekstu „eine Verwaltung" rozvádí nový tekst tak, že pojednává jednak všeobecně o správě jmění, jednak o správě podniku nebo závodu a v obou případech klade důraz na to, čeho si žádá správa řádná.

§ 876 odpovídá § 1030 obč. zák., mluví však všeobecně o podnikateli. Bylo připojeno ustanovení, že doručitel zboží není zmocněn přijímati za ně cenu, ledaže se mu k tomu dostalo povolení nebo že může předložiti stvrzenku podnikatele; takovou stvrzenkou bude zejména saldovaný účet. V závěrečné redakci byla stejná zásada vyslovena, co se týká vyrovnání účtů za provedené výkony. Stanoviti všeobecně, že zaměstnanec, který provedl zákazníku nějaký výkon, je zpravidla oprávněn přijmouti plat, se superrevisní komise neodhodlala, ježto by takové ustanovení vedlo příliš daleko a jistě by neodpovídalo jevům sociálního života.

§ 877 byl připojen na ochranu bezelstných osob třetích. Pro oblast §§ 875 a 876 má toto ustanovení stejnou funkci jako poslední věta § 868 pro oblast uděleného zmocnění.

§ 1031 obč. zák. byl vypuštěn. Ne proto snad, že by měl platiti opak toho, co onen paragraf ustanovil, ale proto, že jde o zásadu dnes jistě samozřejmou.

Z § 1032 obč. zák. byla zachována v osnově z r. 1931 jen první věta. Druhá jakožto ustanovení průvodní byla vypuštěna. Závěrečná redakce škrtla i onu první větu § 1032 obč. zák., protože ustanovení obsahu tak ryze negativního je v zákoníku do-

jista zbytečné. Dosavadní právní stav se provedeným škrtem v ničem nemění.

§ 878 odpovídá § 1033 obč. zák., jenže se mluví o podnikateli a odběrateli (a nikoliv o poskytateli a příjemci úvěru) a nikoliv o řádné knížce zápisní, nýbrž o knížce zápisní vůbec.

§ 1034 obč. zák. byl škrtnut jako ustanovení, které nemá normativního významu.

Vyhověti námětu, aby bylo k ustanovením o zmocnění připojeno ustanovení o poslu, nepokládala superrevisní komise za nutné. Sotva by v této souvislosti se dalo říci více, než že posel není zmocněncem a že tedy ustanovení o zmocněnci neplatí o poslu.

Ustanovení obč. zákoníka o nepřikázaném jednatelství celkem vyhovují. Výtka, že pojem nepřikázaného jednatelství není tu správně vystižen, není důvodná. Vytýkáli se zejména, že v zákoně nedochází výrazu myšlenka, že nepřikázané jednatelství žádá si animum negotia aliena gerendi, lze namítnouti, že je to patrno nejen z ustanovení, v nichž se mluví o poctivém a nepoctivém držiteli, již oba se neprohlašují gestory, nýbrž i z § 1037 obč. zák. Podmínku pak tak samozřejmou, že nepřikázané jednatelství podle §§ 1035 a násl. obč. zák. je tu jen tehdy, když je tu animus obligandi, není jistě potřebí vytýkati v zákoníku. Vejíti konečně do známé kasuistiky o t. zv. contemplatio domini, o nepravé negotiorum gestio, není v zákoníku dobře možné. S druhé strany nebylo potřebí novými texty vyvraceti mylné, ač dosti rozšířené mínění, že negotiorum gestio jest obstarání záležitostí právních, obstarání pak záležitostí faktických versio in rem (srv. na př. O g o n o w s k i, Geschäftsführung ohne Auftrag, str. 104 a násl.). Četné texty zákonné ukazují mylnost tohoto mínění. Proto subkomitét i superrevisní komise neměnily mnoho na dosavadních ustanoveních.

§ 1035 obč. zák. byl ještě v osnově z r. 1931 zachován, jen první věta byla přestylisována, aby povinnost nemísiti se do cizích záležitostí stála v čele; druhá věta byla vypuštěna, ježto jde o ustanovení, které jen odkazuje k § 1311 obč. zák. V závěrečné redakci bylo celé ustanovení škrtnuto jako zbytečný přežitek z doby policejního státu, jenž sankcí přísné odpovědnosti stíhal každé vměšování do záležitostí jiné osoby, a škrt ten se projevil i v nové úpravě § 1311 obč. zák. (srv. § 1132).

§ 879 převzal § 1036 obč. zák., ale mluví — stejně jako další paragrafy — o zařízení věci jiné osoby, aby se vyhnul terminologii užité u smlouvy příkazní.

§§ 880 a 881 odpovídají §§ 1037 a 1038 obč. zák., ale byly přičiněny některé změny. Druhá a třetí věta § 880 chtějí vyjádřiti zásadu, že nestačí, způsobilo-li jednání gestorovo prospěch s abstraktního hlediska dobrého hospodáře. Výsledek jednání musí býti prospěšný pro domina negotii se zřetelem k jeho individuálním poměrům, takže tvrzení jeho, jako by tu nebylo prospěchu, by se jevilo jako lstivé předstírání. Třetí věta („Zdali je tu převážný prospěch" nikoli „Zdali prospěch je převážný") je formulována tak, že se nekáže uvažovati nejprve, zdali je tu prospěch, a pak, zdali zjištěný prospěch je převážný, nýbrž obě otázky se nerozlišují a má se prostě zkoumati, zdali je tu převážný prospěch ve smyslu zákona. Pro poměr mezi restitucí naturální a náhradou škody je v § 881 převzata osvědčená formule z § 1323 obč. zák., jež je přijata také v novém tekstu § 1155.

Nový paragraf, zařaděný subkomitétem za § 1038 obč. zák., superrevisní komise vypustila jako zbytečný (vystačí se s ustanovením o jednatelství v nouzi), hledíc k pochybnostem, které vyslovil n e j v y š š í s o u d.

§ 1040 obč. zák. byl zařaděn jako § 882, a to s §§ 883 až 885 pod rubrikou „Všeobecná ustanovení". Ustanovení o ius tollendi bylo učiněno samostatným § 884. § 883 odpovídá § 1039 obč. zák., ale vytýká, že při nepřikázaném jednatelství v nouzi (§ 879) není bezpodmínečně povinnost dovésti věc až ke konci, nýbrž vésti ji jen tak dlouho, dokud dominus negotii sám nevystoupí nebo dokud nelze mu přičítati na vrub, že sám nevystoupil.

Nově vsunutý § 885 řeší otázku schválení toho, co zařídil jednatel, dominem negotii. Schválení se zajisté nemusí státi výslovně, ale vznikne-li pochybnost, zda dominus negotii počínání jednatele schválil, bude hleděti pozorně k všem okolnostem případu a hodnotiti tyto okolnosti se zřetelem k §§ 693 a 694. Schválení nebude možno vždy spatřovati už v tom, že dominus negotii na př. nic nezměnil na stavu věci, jak jej zařídil jednatel, nebo že nenaléhá na to, aby jednatel splnil závazky, které mu ukládají předpisy o jednatelství bez příkazu.

Ustanovení o versio in rem (§§ 1041, 1042 obč. zák.) vyvolala celou literaturu. Žádný z podaných výkladů však není tak přesvědčivý, aby mu ony paragrafy byly tekstově přizpůsobeny. S druhé strany však ony paragrafy nejsou v zákoníku bez užitku. Rozhodnutí soudní dovolávají se jich velmi často, a třebas že se tak neděje vždy zcela důvodně, ukazuje judikatura bezpečně, že by vypuštěním oněch paragrafů vznikla v zákoně mezera. Neboť zůstávají vždy pružným a dostatečně širokým rámcem, když nastaly majetkové přesuny a jiná ustanovení neposkytují dostatečné úpravy a nedosahují na to, aby nastalo spravedlivé vyrovnání.

§ 886 odpovídá § 1041 obč. zák. Slova „ohne Geschäftsführung" byla vyjádřena tak, jak je vykládá nauka, totiž, že schází animus negotia aliena gerendi. Jako v § 881 se užívá vazby „není-li to dobře možno".

Z § 1042 obč. zák. nepřijal § 887 slova „podle zákona". Bylo ukázáno přesvědčivě (srv. Stupecký, Versio, str. 167; Krasnopolski-Kafka, III, str. 349), že není důvodno omezovati § 1042 obč. zák. na tak zv. legální povinnosti, a opačný náhled (Wellspacher, Versio, str. 155) celkem nepronikl.

§ 888 reprodukuje § 1043 obč. zák., ale tak, že užívá vazby neosobní. Lze říci, že významnější budou případy, kdy někdo jiný obětoval věc než sám vlastník. Slovo „náhrada" (nikoli škody) ukazuje, že se nemíní náhrada škody podle hlavy 42 (srv. poznámky v části III důvodové zprávy). Druhá věta byla vypuštěna, ježto superrevisní komise má za to, že je vyčkati, zdali a jak o věcech jí spořádaných bude rozhodnuto zvláštním zákonem.

§ 1044 obč. zák. byl škrtnut jako ustanovení, které nenáleží k ustanovením civilistickým a nemá ani normativního obsahu.

K hlavě 31 (§§ 889 až 898).

Superrevisní komise zůstala při spořádání dosavadního zákoníka, podle něhož se nejprve pojednává o smlouvě směnné a pak o smlouvě trhové a při této smlouvě se odkazuje na předpisy o směně. Bylo sice uvažováno o návrhu, aby se zvolil postup opačný a aby se hlava o trhové smlouvě postavila před hlavu o směně. Na odůvodnění tohoto návrhu bylo uváděno — a jistě právem —, že význam smlouvy trhové v praksi daleko převažuje význam směny. Než s druhé strany nebylo možno přehlížeti, že směna je nejtypičtější smlouvou o výměnu plnění a že četná ustanovení společná této kategorii smluv nejspíše najdou v hlavě o směně své místo.

K § 889: Již subkomitét zvolil pro § 1045 obč. zák. znění, jež zahrnovalo jak směnu za hotové, tak směnu jako smlouvu úvěrní. Jak plyne z vývodů důvodové zprávy, měla tím býti odmítnuta romanistická konstrukce směny jako inominátního kontraktu, z něhož původně nevzcházela žaloba na plnění, konstrukce, která sice byla odmítnuta také občanským zákoníkem, ale aspoň v první větě jeho § 1045 ne zcela jasně. Superrevisní komise se k tomu přiklonila a proti osnově z r. 1931 jen ještě přesněji formulovala ustanovení o slibu výměny. Nový § 890 o směnné smlouvě mezi manžely přejímá příslušné ustanovení § 1, písm. b) zák. č. 76/1871 ř. z. Toto ustanovení bylo zařaděno za § 889 osnovy vzhledem k všeobecné zásadě, že předpisy zákona č. 76/1871 ř. z. o požadavku notářského zřízení určitých právních jednání mají býti vsunuty mezi předpisy o těchto právních jednáních.

§ 1046 obč. zák. byl škrtnut. To odpovídá stanovisku subkomitétu, jež komise převzala. První část tohoto paragrafu vyslovuje zásadu, jež vyplývá již z jiných ustanovení (srv. § 899), že totiž právní jednání, podle něhož plnění jedné strany záleží v penězích, není směnou, nýbrž, plní-li druhá strana věc, smlouvou trhovou. Šlo-li by o užívání věci, byl by tu nájem nebo pacht, šlo-li by o pracovní úkony, smlouva pracovní. Druhá část § 1046 obč. zák. týká se právní povahy směny peněz, která se tu podřizuje předpisům o směně. Zásada tato však v literatuře není přijímána bez odporu; srv. na př. vývody Oertmannovy v Ehrenbergs Handbuch des gesamten Handelsrechts, IV/II, 1918, str. 336. Že směna peněz, jde-li o peníze téže měny, je skutečně směnou, nebylo bráno v pochybnost; nelze však všeobecně říci, že směna peněz vždy se jeví jako smlouva směnná.

Rubrika před § 1047 obč. zák. („Práva a povinnosti směňujících") byla změněna na „Práva a povinnosti stran". V § 891 převzat byl § 1047 obč. zák. ve znění § 114 třetí částečné novely s několika změnami,

z nichž některé provedeny byly již v osnově z r. 1931, totiž:

a) slova „v pravý čas, na náležitém místě" byla škrtnuta. Subkomitét nahradil tato slova odkazem na § 918 obč. zák. Superrevisní komise škrtla tento odkaz jako zbytečný, neboť zajisté nebude nikdo popírati, že předpisy o odstupu a jeho podmínkách především platí při směně a smlouvách příbuzných;

b) slova „s jejich součástkami" jsou škrtnuta. Je samozřejmé, že součástka sdílí osud věci hlavní;

c) podrobně uvažovalo se o otázce povinnosti převzíti věc, jmenovitě co se týká povinnosti kupujícího, na nějž jest užíti předpisů o směně. V souhlase s naukou odmítnuto bylo stanovisko, že povinnost převzíti věc je nutným následkem smluv, o které jde, a toto odmítnutí došlo výrazu tím, že slova „a převzíti" ke konci paragrafu byla vypuštěna;

d) konečně již subkomitét škrtl slova „ve volné držení", ježto na tuto otázku dlužno odpověděti podle úmyslu stran a všeobecné ustanovení by mohlo působiti jen rušivě. Zato se nemluví o „odevzdání", nýbrž o „převedení", aby byla shoda s hlavou 9.

V závěrečné redakci byl tekst ještě zestručněn a vedle zmínky o příslušenství dáno bylo jen ustanovení, že se věci mají převésti tak, jak to odpovídá smlouvě. Zpravidla ovšem bude odpovídati smlouvě to, co § 1047 obč. zák. vyslovuje jako zásadu, že se totiž věci mají převésti podle stavu, v jakém byly, když byla smlouva sjednána.

Rubrika před § 1048 obč. zák. byla převzata beze změny. § 1048 obč. zák. byl v § 892 stylisticky poněkud pozměněn. Superrevisní komise byla si vědoma pochybností, jež mluví proti zásadě, že nebezpečí má nésti prodávající. Nepovažovala však za nutné změniti dosavadní stav právní.

K § 893: Na § 1049 obč. zák. provedeno bylo několik, poměrně dosti hluboko zasahujících změn:

a) bylo připojeno, že se k nepatrným změnám na věci, i když hodnotu věci snižují, nepřihlíží; srv. ostatně níže;

b) na místo slov „Jiná . . . zhoršení . . . . jdou na vrub držitele" je nyní řečeno: „Jestliže se věc mezitím náhodou zhoršila jinak nebo byla stižena břemeny, jde to také na vrub zcizitele". Tím má býti vyjádřeno, že nejde o protiklad k paragrafu předchozímu. Že se v občanském zákoníku mluvilo o držbě, nutno považovati za redakční přehlédnutí. Slova „na vrub" na místo dosavadních „auf die Rechnung" zvolena byla proto, aby soudci byla dána možnost prohlásiti, že věc pro zhoršení, které sice nesnížilo hodnotu pod polovici (§ 892), avšak těmto hranicím se blíží, nemá pro nabyvatele ceny, a že tedy k smlouvě sluší hleděti, jako by se nebyla stala. V této souvislosti sluší ještě poznamenati: Za § 893 byl zařaděn jako § 894 předpis § 429 obč. zák., při čemž bylo opuštěno dřívější pojetí t. zv. traditio ficta.

K § 895: Ustanovení § 1050 obč. zák. zůstalo celkem nezměněno. Na místo „držitele", jejž uvádí dosavadní tekst na začátku, klade se slovo „zcizitel". Výraz tento byl správně volen místo výrazu „vlastník", jehož se jinak v této souvislosti užívá. Tekst úmyslně kryje jen případ, že ve smlouvě je ustanovena doba, kdy se má věc odevzdati; opačný případ je upraven v § 896. O přírůstku se v novém znění již nemluví; tím však dosah dosavadního předpisu nemá býti změněn. Lze považovati za samozřejmé, že přírůstek sdílí osud hlavní věci.

K § 896: Ustanovení § 1051 obč. zák. zůstalo beze změny. Na připomínku ministerstva financí bylo ostřeji zdůrazněno, že tu upraven je případ, kdy nebyla smluvena doba odevzdání.

K § 897: Ustanovení § 1052 obč. zák. zůstalo na svém místě. Nebylo přihlédnuto k připomínkám, že vlastně náleží do všeobecné části práva obligačního, neboť ustanovení toho nelze užíti na všechny smlouvy, v kterých proti plnění strany jedné stojí plnění strany druhé. Hodí se naopak jen na ony případy, kde výměna plnění se děje z ruky do ruky, nikoliv na ony případy, kde podle zákona, jako na př. při smlouvě o práci, jest jedna strana povinna plniti napřed (§ 986), nebo kde totéž je ustanoveno smlouvou. Zvolené znění má vyjádřiti, že stačí již lehké zavinění toho, kdo je povinen plniti napřed, co do nevědomosti o tom, že vzájemné plnění jest ohroženo špatnými hospodářskými poměry strany druhé. To odpovídá překladu třetí částečné novely, jejž pořídili prof. Krčmář a Zubatý. Mimoto má býti zněním úvodních slov vyjádřeno, že

strana, o kterou jde, musí býti hotova plniti a musí býti také s to, aby plnila.

Za § 897 vsunut byl starý § 1173 obč. zák. Novelovým škrtem § 1173 vznikla zřejmě mezera, poněvadž všechny smlouvy, které náleží pod klasifikaci do ut des, do ut facias, facio ut des, facio ut facias, nebyly zahrnuty. Že ustanovení bylo zařaděno do této souvislosti, vysvětluje se tím, že ustanovení o směně sama mají povahu všeobecnou a že tedy takové všeobecné ustanovení se k nim nejlépe hodí.

K hlavě 32 (§§ 899 až 942).

K nadpisu: Sukomitét mluvil v českém tekstu o „kupní smlouvě"; superrevisní komise se rozhodla pro výraz „trhová smlouva", jehož se v tomto smyslu užívá také v Koldínových Právech městských. Nebylo však úmyslem změniti tím něco na pojmu.

Mimoto bylo by poznamenati k názvosloví hlavy 32, že na označení stran zúčastněných při trhové smlouvě bylo užito výrazů „prodávající" a „kupující", aby výraz „kupec" mohl býti reservován pro zákoník obchodní na označení toho, kdo provozuje obchodní živnost. Jediné v §§ 935 a násl. zachován byl starý výraz „lepší kupec".

Proti osnově z r. 1931 je rozsah této hlavy značně menší, neboť vynechány z ní byly předpisy o „splátkovém trhu", a to vzhledem k zákonu ze dne 12. dubna 1935, č. 76 Sb. z. a n., o splátkových obchodech.

K § 899: Ustanovení § 1053 obč. zák. bylo poněkud pozměněno. Nynější znění liší se od dřívějšího již tím, že v něm chybí odkaz na to, že koupě (jmenovitě určité věci) jest jen důvodem k nabytí vlastnictví, a že tedy koupí určité věci se ještě nenabývá vlastnictví jako v právu anglickém a francouzském. Ustanovení § 899 obsahuje tedy jen první větu § 1053 obč. zák. Chybí však zmínka, že jako cena musí býti smluvena u r č i t á suma peněžitá; ani v tom směru však neměl býti změněn pojem koupě. Škrt se vysvětluje tím, že v §§ 902 až 905 jsou dána zvláštní ustanovení o určitosti trhové ceny.

K § 900: Zde je obsažena zmínka o tom, že k trhové smlouvě mezi manžely je potřebí formy notářského spisu; srv. poznámky k § 890.

§ 1054 obč. zák. byl škrtnut, poněvadž obsahuje především jen úvod k dalším ustanovením. Ani ustanovení jeho druhé věty, zmiňující se o hotových penězích, nebylo převzato, poněvadž plyne již z § 899, a zmínka o tom je v rubrice k § 901.

K § 901: Paragraf ten odpovídá § 1055 obč. zák. Nebylo vyhověno podnětu, aby se nemluvilo o obecné ceně věci, nýbrž raději o obecné hodnotě věci. Důvod leží v tom, že „obecnou hodnotou věci", o níž se zmiňuje dosavadní tekst, rozuměti sluší její hodnotu v penězích, tedy její cenu. Komise považovala ustanovení za správné a nikoliv zbytečné, neboť rozdíl mezi trhem a směnou může býti v mnohých směrech významný. Právo předkupní může býti ovšem vyjednáno jak při směně tak při trhu, nikoli však prodej s výhradou zpětné koupě nebo koupě s výhradou zpětného prodeje. Kromě toho byly provedeny některé stylistické změny.

K § 902: Došlé připomínky poukázaly k tomu, že se nedoporučuje přepínati požadavek, že trhová cena musí býti určitá. Předpis toho obsahu, že straně je dáno na vůli, aby při uzavření smlouvy trhové přenechala určení ceny znalci teprve v budoucnosti jmenovanému, byl odmítnut, jmenovitě se zřetelem k obtížím, které vznikají, jestliže jedna ze stran znalce nejmenuje. S druhé strany ovšem bylo uznáváno, že se s ustanovením § 701 (o požadavku určitosti při svolení ke smlouvě) nebo dokonce s rubrikou nevystačí. Nové ustanovení praví toliko, že cena musí býti určitá, že však tomuto požadavku rozuměti sluší tak, že musí býti dána možnost cenu vypočísti. Ježto požadavek tento stojí v čele, vyjadřuje všeobecnou zásadu, jež je základem §§ 903 až 905. Požadavek, že musí býti dána možnost cenu vypočísti, míří na skutkové základy uvedené v § 903. Jinak některé stylistické změny.

K § 903: K tomuto paragrafu, jenž přejímá § 1058 obč. zák., sluší především připomenouti, že tu bylo vsunuto nové ustanovení pro případ, že za základ byla vzata cena bursovní; co do ceny tržní a bursovní bylo odkázáno na ustanovení práva obchodního. Odmítnut byl názor, že je přípustné zůstaviti určení ceny nikoli přemrštěné jedné straně; stejně byl odmítnut výslovný odkaz na náklady spojené s vyrobením nebo s opatřením věci (t. zv. vlastní náklady); odkaz takový je ostatně kryt ustanovením § 902, podle něhož stačí, když trhová cena podle toho, co je ve smlouvě o ní pověděno, může býti vypočtena. § 903 byl postaven

před §§ 904, 905 (§§ 1056, 1057 obč. zák.), aby bylo lépe patrno, že třetí osoba může určiti cenu také způsoby uvedenými v § 903.

K §§ 904 a 905: Ustanovení §§ 1056 a 1057 obč. zák. byla ponechána celkem beze změny. Nemluví se již o „určité" osobě, aby se ani zde nepřepínal požadavek individualisace osoby povolané určiti trhovou cenu (srv. ostatně § 476). Zůstává při dosavadní úpravě, že se k trhové smlouvě hledí, jako by se nebyla stala, jestliže několik osob, jimž bylo svěřeno určiti cenu, se nemůže dohodnouti, takže se cena neurčí ani skutečnou většinou hlasů. Je to zejména tehdy, když z několika osob každá určí cenu jinou; neplatí pak ani střední cena. Důvod je v tom, že z několika osob, jimž bylo svěřeno určiti cenu, zpravidla některé jsou důvěrníky jedné nebo druhé strany a že by pak nebylo spravedlivé za cenu uznati průměr návrhů.

K § 906: Druhá polovina § 1059 obč. zák. byla škrtnuta, protože obsahuje předpis o příslušnosti, jenž zřejmě nenáleží do kodifikace soukromého práva. Kromě toho není ustanovení, podle něhož se kupující pro překročení úřední sazby může domáhati náhrady škody, praktické; počítá s tím, že kupující je nucen splniti smlouvu, a dává mu dodatečnou možnost, aby vznesl nárok na náhradu. S druhé strany však nechtěla komise, aby tu platil § 710 (§ 879 obč. zák.), podle něhož každé právní jednání, které se příčí zákonu, je v plném rozsahu neplatné. Odmítnut byl také námět, aby se kupujícímu v takovém případě ponechala volba, zda chce celou smlouvu považovati za neplatnou, či zda sice chce splniti, avšak s výhradou práva žádati u politického úřadu náhradu škody. Navrhuje se toto: Smlouva nechť trvá a nechť je neplatná jediné potud, pokud cena převyšuje úřední sazbu. Uvažuje-li se situace, za které se zpravidla ustanovují pro věci úřední ceny — ať na stálo, ať pouze pro dobu výjimečných poměrů —, doporučuje se toto řešení jak s hlediska psychologického, tak s hlediska žádoucí ochrany osob hospodářsky slabších. Slovo „zboží" nahrazeno bylo širším slovem „věc". Ustanovení § 906 zahrnuje po názoru komise i případ, že byly ustanoveny t. zv. směrné ceny.

§ 1060 obč. zák. škrtl již subkomitét, ježto již všeobecné znění předpisů o zkrácení přes polovici hodnoty dopouští, aby koupě byla podle těchto zásad zrušena také v případě, že určení ceny je ponecháno třetí osobě.

Rubrika před § 1061 obč. zák. byla sloučena s rubrikou před § 1062 obč. zák., takže rubrika před §§ 907 a násl. zní „Práva a povinnosti stran".

K § 907: Toto ustanovení se vyslovuje o hlavních povinnostech stran, a to tak, že co do povinnosti prodávajícího přejímá § 891, co do povinnosti kupujícího § 1062 obč. zák. s některými změnami, o nichž srv. níže. Komise se rozhodla škrtnouti v § 1061 obč. zák. slova „věc až do doby odevzdání pečlivě opatrovati", aby se z nich nemohly činiti úsudky o právních následcích prodlení věřitele; srov. S c h e y, Mora creditoris, str. 120.

Proti starému tekstu § 1062 obč. zák. je druhá věta § 907 podstatně zkrácena:

a) v souhlase s tím, co bylo shora podotčeno k § 891, vypuštěna byla zmínka o povinnosti převzíti věc; tím přejímá osnova myšlenku judikátu č. 179;

b) škrtnuto bylo ustanovení, že trhová cena má býti zaplacena v hotovosti, protože v obchodě se nyní ve značné míře pracuje s náhražkami hotových peněz.

Za § 907 byly zařaděny nové §§ 908 a 909, které podobně jako §§ 448 a násl. občanského zákoníka pro Německou říši a čl. 351 obchodního zákoníka (§ 341 zák. čl. XXXVII/1875) upravují otázku, jak se rozvrhují náklady spojené s provedením trhové smlouvy. Ustanovení nemá formy pravidla vykládacího, pro jaké není podkladu, nýbrž vyslovuje, odvažujíc zájmy obou stran, právní zásady, jež ovšem nejsou povahy donucující. O nákladech, jež jsou spojeny se zřízením hypotéky, nebylo třeba v této souvislosti mluviti, nýbrž jediné o koupi věci nebo práva. Stejně se nemluví o nákladech na obal, neboť obal nemá v přítomné době takového hospodářského významu, aby bylo třeba dáti o něm zvláštní ustanovení. Má-li však v jednotlivém případě obal větší cenu, je na to zpravidla ve smlouvě dostatečně pamatováno. Předpis § 908 odpovídá dosavadním zvyklostem v obchodu. Pojednává o nákladech spojených s odevzdáním, zejména o nákladech na měření a vážení. Tyto náklady jdou na vrub prodávajícího, naproti tomu náklady spojené s odebráním a zasláním věci na jiné

místo, než je místo, kde se má plniti, na vrub kupujícího. V § 909, věta 1 se pojednává o tom, kdo koupí nemovitost nebo právo váznoucí na nemovitosti; všechny náklady, počítajíc v to náklady spojené s knihovním zápisem, nese nabyvatel. Druhá věta jedná o prodeji jiné věci nebo jiného práva. Všechny náklady spojené s převodem nebo se zřízením práva jdou na vrub prodávajícího.

K §§ 910 až 914: Po vzoru čl. 347 obchodního zákoníka (§ 346 zák. čl. XXXVII/1875) upravují tato ustanovení povinnost prohlédnouti věc a oznámiti shledané vady prodávajícímu, a to jako podmínku pro výkon správy. Ustanovení tato neplatí, jako čl. 347 obchodního zákona, jen o obchodech distančních, platí však jen o movitých věcech (návrh Dr. Munka a Poradního sboru pro otázky hospodářské). Předpisy tyto platí jediné při smlouvě trhové, nikoli též na př. při smlouvě o dílo. Z tekstu plyne, že kupující nemusí věc prohlédnouti ihned, jakmile mu byla dodána; postačí, provede-li se prohlídka v náležité době, jak je v souhlase s pravidly řádného hospodaření. To platí stejně o rozsahu povinnosti věc prohlédnouti; vady, jaké může poznati jen znalec, nemusí kupující vytýkati, jestliže jich nezpozoruje. Avšak i takové vady, byly-li shledány teprve později, jest ohlásiti prodávajícímu bez zbytečného odkladu. § 912, přejímaje zásadu obchodního práva, praví, že postačí, když se výtka vad včas vypraví. Pro výtku se nepředpisuje forma písemná. Další paragraf, § 913, dává ustanovení o případu, že prodávající vadu lstivě zatají nebo výslovně připoví, že věc je bez vad. Pak nárok na správu nezanikne. Poslední paragraf této skupiny upravuje povinnost kupujícího postarati se o věc, když dodávka byla vadná. Tato povinnost nebrání zcizení.

§ 914 zajisté neplatí jen při smlouvě trhové; povinnost v něm ustanovená bude se moci při jiných smlouvách opříti o zásadu § 757. Budiž v této souvislosti vzpomenuto, že se vyskytl návrh, aby §§ 910 až 914 nebyly obmezovány na smlouvu trhovou, nýbrž rozšířeny na všechny záplatné smlouvy, při nichž některá strana plní věc, a aby byly za tím účelem zařaděny do hlavy o směně. Komise nepřijala tohoto návrhu soudíc, že při směně, která přece jen je spíše smlouvou přátelskou, nelze prohlásiti podstatný obsah §§ 910 až 914 za závazný ve všech případech.

K §§ 915 a 916: V § 1063 obč. zák. bylo až dosud ustanovení o prodeji na úvěr. Subkomitét chtěl ještě na doplnění vsunouti sem předpis vylučující pro prodávajícího na úvěr právo odstupu (§§ 760 a násl.); srv. čl. 354 obch. zák. (§ 352 zák. čl. XXXVII/1875). Proti tomu byly v superrevisní komisi projeveny pochybnosti, zda úprava obchodního zákoníka je vhodná. V důsledku toho byla také škrtnuta první věta odpovídající dosavadnímu § 1063 obč. zák. Místo toho se nyní navrhuje sociální norma ochranná. Výhrada vlastnictví zůstává přípustná; vlastnictví se nabývá v takovém případě až plným zaplacením trhové ceny. Otázka risika v době až do přechodu vlastnického práva na kupujícího řešena je v druhé větě § 915 výslovným předpisem, neboť prakse v těch směrech dosti kolísala. Výhrada vlastnictví je vázána na písemnou formu a v listině musí býti určen podle kalendáře den, kdy má býti trhová cena zaplacena. Naproti tomu byl odmítnut námět, že opis listiny, jak to platí při obchodech splátkových, musí býti vydán tomu, kdo kupuje pod výhradou vlastnictví. Superrevisní komise uvažovala také o tom, zda není rozporu s ustanoveními §§ 88 až 90 osnovy o výhradě vlastnictví ke strojům. Uznala však, že tu rozporu není.

K § 917: Ustanovení toto, jež přejímá § 1065 obč. zák., nejedná již o koupi věci očekávané, nýbrž o úhrnkové koupi očekávaných užitků nějaké věci nebo naděje na ně. Předpis zahrnuje nyní jak emptio spei tak i emptio rei speratae a dává ustanovení o tom, kdo nese nebezpečenství.

Za § 917 byly zařaděny jako § 918 předpisy §§ 1064 a 1066 obč. zák., ale tak, že se nový paragraf přímo dovolává jediné §§ 892 až 897 (§§ 1048 až 1052 obč. zák.).

K § 919: Ustanovení § 1067 obč. zák. bylo převzato bez věcné změny. Vyhovujíc podnětu ministerstva financí, jenž odpovídá také terminologii superrevisní komise, přeložila komise slovo „Nebenverträge" slovy „Vedlejší úmluvy".

K § 920: § 1068 obč. zák. zůstal až na stylistické úpravy beze změny. Sluší připomenouti, že v superrevisní komisi vznesen byl vážný odpor proti ústavu zpětné koupě, jmenovitě v směru naznačeném v judikátu č. 25 (zákaz vyhraditi zpětnou koupi třetí osobě, která není aspoň spolu-

vlastníkem nemovitosti). Shledalo se však, že by se škrtnutím ustanovení o výhradě zpětné koupě dosáhlo jen toho, že by vzrostly nešvary s tímto ústavem spojené. Zvolena byla taková formulace, aby bylo jasno, že nejde o pactum de retroemendo (srv. K r č m á ř, III, 1929, § 67).

K § 921: Také § 1069 obč. zák. zůstal bez věcné změny. Při projednávání poukazováno bylo na ustanovení § 498 obč. zákoníka pro Německou říši a na § 1178 uherské osnovy z r. 1913, na konec však bylo odmítnuto převzíti tato ustanovení, jejichž pojmové východisko je jiné než východisko občanského zákoníka. Úspěchu také neměl odpor proti tomu, že se kupujícímu, jemuž při výkonu práva zpětné koupě bude nahrazena trhová cena, přiznává náhrada mimořádných nákladů, jež učinil, aby věc zachoval; vycházelo se z toho, že by tyto náklady byly stihly toho, kdo s výhradou zpětné koupě prodal, kdyby věc byla zůstala v jeho držbě, takže právem lze jemu náhradu těchto nákladů uložiti. Vedle viny je jmenována náhoda, za kterou se odpovídá, aby byl soulad s jinými ustanoveními návrhu.

K §§ 922 až 924: Ustanovení tato odpovídají § 1070 obč. zák. Při jednání o rozsahu a dosahu práva zpětné koupě shodla se superrevisní komise na tom, že při movitostech nemá býti zpětná koupě přípustná, jak to odpovídá dosavadnímu právu. To souvisí pochopitelně s všeobecným stanoviskem k právu zpětné koupě (srv. poznámky k § 920). Slova „přísluší prodavači jen po dobu trvání jeho života" byla škrtnuta jako zbytečná a též se zřetelem k tomu, že jsou kryta začátečními slovy věty následující. Nové jest ustanovení, že právo zpětné koupě zaniká nejpozději, když uplyne deset let ode dne, kdy smlouva trhová byla uzavřena. Tím stal se zbytečný návrh subkomitétu, že by do občanského zákoníka mělo býti pojato zvláštní ustanovení o právu zpětné koupě vyhrazeném právnické osobě, jejíž trvání pochopitelně se nekryje s dobou života fysické osoby, o jaké se občanský zákoník jediné zmiňuje. Lhůta pouze tříletá se v této souvislosti zdála poněkud krátkou, kdežto desetiletá lhůta dává možnost, aby výkon práva zpětné koupě odložen byl až na dobu, kdy se okolnosti, jež osobu ze zpětné koupě oprávněnou pohnuly, aby si zpětnou koupi vyhradila, do té míry vyjasní, že se může rozhodnouti, zda právo vykoná čili nic. Lhůta deseti let ustanovena je v osnově také na jiných místech, na př. při disposičním právu vlastníka s uvolněným právem zástavním (§ 356). Z tekstu plyne zcela jasně, že delší doba pro výkon práva zpětné koupě nemůže býti platně smluvena. Zda se po uplynutí deseti let zápis ve veřejné knize má vymazati z moci úřední, bude uvážiti při přípravě nového zákona knihovního. Vytýká-li se, že právo nepřechází na dědice, je tím pověděno, že nárok, t. j. právo již vykonané, na dědice přechází. Mimoto bylo ustanoveno, že po zápisu práva zpětné koupě lze zatížiti nemovitost jedině se souhlasem osoby ze zpětné koupě oprávněné; třeba ovšem uznati, že tím bude nemovitost prakticky vyřaděna z hypotekárního obchodu.

K § 925: Ustanovení § 1071 obč. zák. bylo převzato podle návrhu subkomitétu. Jmenovitě zůstala škrtnuta věta druhá, jež v starém tekstu je zaostřena proti zajišťovacímu převodu, o němž je dáno ustanovení zvláštní v § 1210. Do uvozovacích a prováděcích předpisů se vkládá jako čl. LVII ustanovení, že právo zpětného prodeje nelze zapsati do veřejných knih. Důvod je v tom, že právo zpětné koupě platí také proti pozdějšímu nabyvateli nemovitosti (je závadou), kdežto právo zpětného prodeje je spjato s osobou nabyvatele (rozdíl mezi právy aktivními a pasivními). To odpovídá též dosavadnímu právu, přesněji řečeno dosavadnímu výkladu § 9 knihovního zákona argumento a contrario.

K §§ 926 a 927: Dosavadní §§ 1072 a 1078 obč. zák., které myšlenkově souvisí, byly zařaděny za sebou. Podle připomínky nejvyššího soudu a zemského soudu civilního v Praze bylo připuštěno zříditi právo předkupní i mimo souvislost s trhovou smlouvou uzavřenou o věci, na kterou se má předkupní právo vztahovati; to odpovídá převážné judikatuře dosavadní. Zvolené znění má krýti všechny možnosti, jmenovitě i zřízení práva předkupního bez souvislosti s jakýmkoliv jiným právním jednáním.

K § 928: Znění § 1073 obč. zák. vyvolalo spornou otázku, zda k zapsanému právu předkupnímu je přihlížeti z moci úřední. Na tomto stanovisku — ovšem nanejvýš sporném — stál judikát č. 68. Na-

vržený tekst v první větě nemluví o osobním právu, nýbrž užívá obratu: „Předkupní právo zakládá jen povinnost toho, kdo slíbil věc nabídnouti k výkupu". To souvisí s tím, že výrazu „osobní právo" užívá komise jediné pro označení aktivní legitimace. Širší znění, jež bylo zvoleno, vyslovuje v souhlase s názorem panujícím v literatuře (srv. na př. W e i s s, Richterzeitung, 1927, str. 239, 240) stanovisko, že předkupní právo neobmezuje disposiční volnost vlastníkovu. Zcizí-li se věc a při tom k zapsanému právu předkupnímu nebylo přihlédnuto, nezaniká toto právo. Sluší rozeznávati, zda bylo zcizeno trhem nebo způsobem, který podle úmluvy je trhu postaven na roveň, či jinak; v prvním případě lze se domáhati, aby nabyvatel věc pustil za cenu, kterou zaplatil; nabude-li však nástupce jiným způsobem, přejde na něho pasivní stránka předkupního práva, t. j. povinnost, aby věc nabídl oprávněnému k výkupu, když by ji potom chtěl zciziti trhem nebo způsobem, který podle úmluvy je trhu postaven na roveň.

K § 929: Ustanovení to odpovídá dosavadnímu znění § 1074 obč. zák. Námětu, aby také předkupní právo obmezeno bylo časově, nebylo vyhověno. Jmenovitě byla odmítnuta analogie s právem zpětné koupě, pro které superrevisní komise navrhuje časové obmezení, neboť povinnosti, jež postihují osobu oprávněnou ze zpětné koupě, jsou jednou pro vždy ustanoveny. Co do slov „právo nepřechází" srv. poznámky k § 922.

K § 930: Ustanovení o výkonu předkupního práva (§ 1075 obč. zák.) bylo v četných směrech vybudováno. Na konec byla lhůta proti občanskému zákoníku podstatně prodloužena; pro movitosti se navrhuje lhůta osmidenní, pro nemovitosti tříměsíční, při čemž se dopouští, aby se strany dohodly na něčem jiném. Vynořila se i myšlenka, aby se ustanovila dvojí lhůta, jedna lhůta pro ohlášku, že se předkupní právo vykoná, druhá pro skutečný výkon. Na konec se však od této myšlenky upustilo. Navrhuje se ještě ustanovení o tom, jaký obsah a jakou formu má míti nabídka pro výkon práva předkupního. Musí býti ohlášeny veškeré podmínky smlouvy, o kterou se vyjednává, a to při nemovitostech v písemné formě.

§ 1076 obč. zák. byl odkázán jakožto předpis exekučního práva do předpisů uvozovacích a prováděcích, neboť bylo uznáno, že se nehodí mezi předpisy občanského zákoníka (čl. LVIII).

K § 931: Ustanovení § 1077 obč. zák. zůstalo celkem nezměněno. Superrevisní komise si netajila, že výkon práva předkupního bude možný, jen když se zcizuje trhem nebo takovými formami zcizení, které se trhu blíží, jako jsou směna, datio in solutum a splnění podle smíru. Uvažováno bylo o škrtnutí závěrečných slov první věty „není-li jinak umluveno". Na četných místech byla tato slova v závěrečné redakci vypuštěna jako zbytečná, ale zde byla nakonec přece ponechána, protože se zdá vhodným přímo upozorniti čtenáře zákona, že podmínky, za kterých lze vykonati předkupní právo, mohou býti stranami předem stanoveny beze zřetele na to, co nabízí kupec.

O § 1078 obč. zák. srv. poznámky k §§ 926 a 927.

Ustanovení § 1079 obč. zák. je vypuštěno, neboť jeho první věta je samozřejmá a druhá věta je kryta ustanovením § 928.

K §§ 932 a 933: Se stylistickými změnami byly v těchto ustanoveních převzaty §§ 1080 a 1081 občanského zákoníka ve znění §§ 132 a 133 třetí částečné novely; slovo „zboží" nahrazeno bylo — podobně jako v § 906 — slovem „věc".

K § 934: Ustanovení § 1082 obč. zák. bylo doplněno předpisem ustanovujícím, kdy se počíná zkušební doba. Všeobecně se počíná lhůta ode dne smlouvy. Vychází-li však ze smlouvy, že věc má býti zkoušena nebo prohlédnuta po odevzdání, běží lhůta od odevzdání. Otázku po průvodním břemenu o tom, zda koupě byla uzavřena bez výminky či na zkoušku, považovala superrevisní komise za otázku práva formálního.

K § 935: Ustanovení § 1083 obč. zák. zůstává bez změny. Jediné znění bylo zlepšeno, zejména tím, že první věta § 1084 obč. zák. byla připojena do § 935.

K § 936: Ustanovení druhé věty § 1084 obč. zák. bylo převzato s malými změnami. Slovo „výslovně" bylo jako zbytečné škrtnuto. Mimoto byl výraz „určena", jehož užil subkomitét, nahrazen slovem „smluvena".

K § 937: Proti návrhu subkomitétu byla v tomto ustanovení, jež odpovídá § 1085

obč. zák., začáteční slova, se zřetelem k připomínce nejvyššího soudu, jinak upravena. Dále bylo v druhé větě připojeno slovo „zejména", aby se naznačilo, že se tu jen příkladmo uvádí jedna z možností; důvody, pro které prodávající dává přednost druhému kupujícímu, mohou záležeti také v něčem jiném, než že mu nabízí vyšší cenu trhovou. Ke konci uvádí se v závorce § 921, aby se soudci dala spolehlivá opora, jak posuzovati změny, jež nastanou mezi časem. V souvislosti s těmito úvahami škrtnut byl § 1089 obč. zák., protože prodeje soudní stojí mimo právo občanské. Na jeho místo vstupuje nové ustanovení § 941 o převzetí do prodeje věci movité, jež nebyla odevzdána.

Rubrika před § 1086 obč. zák., jemuž odpovídá § 938 osnovy, byla zcela změněna, aby již v rubrice bylo naznačeno, že tato smlouva nezakládá povinnosti starati se o prodej věci.

Ve skupině §§ 1086 až 1088 obč. zák. byly provedeny podstatné změny.

V § 938 je převzat § 1086 obč. zák. Slova „za určitou cenu" byla škrtnuta. Tím mělo býti vyhověno podnětu nejvyššího soudu, se zřetelem na to, že obsah smlouvy je blíže popsán v dalším tekstu; kromě toho byl by tu, kdyby se mluvilo o určité ceně, rozpor s předpisy o smlouvě trhové. § 938 počíná slovem „Odevzdá-li"; tím vyznačen je rozdíl této skupiny paragrafů proti novému § 941, jenž vstupuje na místo § 1089 obč. zák. (srv. poznámky výše u § 937). Změněn byl také závěr ustanovení potud, že se příjemce zhostí své povinnosti vrátiti věc, jakmile uplyne ustanovená doba, zaplatí-li trhovou cenu (facultas alternativa).

K § 939: Počátek § 1087 obč. zák. o vlastnických poměrech k odevzdané věci po ustanovenou dobu je vypuštěn, ježto je kryt již paragrafem předcházejícím. Proti výslovnému ustanovení o povinnosti nahraditi škodu byly vzneseny pochybnosti, jimž však nebylo vyhověno, neboť v tom směru ustanovení nemůže působiti škodlivě. Slovo „jen" (jen takové náklady) nebylo převzato.

Za § 939 vsunuto bylo jako § 940 ustanovení, podle něhož strany třetích osob, které nabyly věci od příjemce, platí ustanovení o poctivém nabytí. To odpovídá § 147 (§ 367 obč. zák.).

O § 941 srv. poznámky výše u § 937.

Na místo § 1088 obč. zák. vstupuje nové ustanovení § 942, podle něhož předcházející předpisy platí jedině tehdy, byly-li ve smlouvě určeny cena a lhůta.

K hlavě 33 (§§ 943 až 979).

V této hlavě, jež odpovídá dvacáté páté hlavě druhého dílu občanského zákoníka, bylo nutno opustiti jednotný pojem „Bestandvertrag", neboť autentický tekst nového občanského zákoníka bude český a uvedený výraz — jenž ostatně i v německé řeči mimo obvod platnosti všeobecného zákoníka občanského není znám — nemá v češtině obdoby; nebylo proto ani třeba uvažovati o tom, zda takový jednotný výraz má nějakou cenu. Osnova mluví tedy buď o nájmu nebo o pachtu. Srv. poznámky k §§ 943 a násl.

Všeobecně sluší podotknouti, že se superrevisní komise snažila, aby ponechala stranou ustanovení přechodného rázu, jaká byla vyvolána abnormálními poměry válečné doby. Jde tu především o ochranu nájemníků a jiné předpisy zabývající se bytovým problémem. Předpisy ty čl. VIII, č. 11, písm. a) uvoz. předpisů výslovně prohlašuje za nedotčené. Také ustanovení podobného obsahu, jako měly různé přechodné předpisy, týkající se zemědělských pachtů, nenáležejí do zákoníka občanského. Pro normální poměry jsou ustanovení občanského zákoníka (zvláště s navrhovanými změnami) jistě dostačující, i když jde o pachty zemědělské. V tom směru se stanovisko superrevisní komise shoduje se stanoviskem Stálé delegace zemědělských rad.

K §§ 943 a násl.: a) V § 1090 obč. zák. byla na podnět Ehrenzweigův (II, 1, 1928, str. 433) slova „na určitou dobu" nahrazena slovy „na čas", neboť čas, po který má trvati nájemní poměr, nemusí býti vždy určitě vyměřen. Srv. též poznámky k § 950.

b) Nemluví se již o věci nezužitelné, právě tak jako v ustanovení o půjčce (§ 823). Z tekstu paragrafu plyne ostatně, že jde o vrácení věci in specie.

c) Daleko důležitější jest, se zřetelem k platnému zákonodárství a k rozličným právním následkům jednak nájmu, jednak pachtu (§§ 946, 947, 948, 949, 951, 952, 956 a násl., 966 a násl.; § 560 c. ř. s.), rozlišování mezi nájmem a pachtem. Superrevisní

komise rozlišuje podle toho, zda se poskytuje jediné užívání či také braní požitků nebo pouhé braní požitků; v prvním případě je tu nájem, v obou ostatních je tu pacht. Srv. též poznámky k § 950.

d) V § 945, jenž odpovídá § 1091 obč. zák., je ustanoveno, že, není-li v zákoně předpisů zvláštních o pachtu a o braní požitků, platí předpisy o nájmu a o užívání. Ustanovení to není míněno jako donucující; jde jen o pravidlo vykládací.

e) Mezi § 943 a § 945 osnovy vsunuto bylo jako § 944 ustanovení, jež odpovídá § 1094 obč. zák.; srv. níže.

f) Výslovně bylo konstatováno, že i vlastní věc může býti předmětem nájemní nebo pachtovní smlouvy.

Ustanovení § 1092 obč. zák. bylo škrtnuto jako nesprávné. Odkaz na předpisy o smlouvě trhové je nesprávný, protože jako nájemné nebo pachtovné může býti smluveno určité kvantum plodů. Zvláštního ustanovení o době, kdy se platí nájemné nebo pachtovné, není zapotřebí, neboť to se podává z všeobecných zásad.

Ustanovení § 1093 obč. zák. bylo škrtnuto. První část je zbytečná; že je přípustná locatio conductio rei suae, jde najevo již z § 943; srv. výše pod f).

K § 944: Jak již bylo podotčeno, bylo toto ustanovení, jež odpovídá § 1094 obč. zák., vsunuto mezi ustanovení odpovídající §§ 1090 a 1091 obč. zák. Rubrika byla jako zbytečná škrtnuta. Nové ustanovení se odchyluje od svého vzoru tím, že ke konci byl vypuštěn odkaz na trhovou smlouvu, vzhledem k tomu, co bylo řečeno o § 1092 obč. zák. Komise ponechala toto ustanovení proto, že v něm je vyjádřen ráz nájemní nebo pachtovní smlouvy jako konsensuálního kontraktu. Dále proto, že se v něm zdůrazňuje, že dohoda stran nutně se musí vztahovati jediné na věc a na nájemné (pachtovné), kdežto není třeba na př. dohody o době, kdy nájemné (pachtovné) má býti placeno, neboť o tom jsou v zákoně ustanovení.

§ 1095 obč. zák. byl škrtnut, neboť má význam jediné pro případ zcizení věci, a o tom je ustanoveno v § 975.

Rubrika před §§ 946 a násl. přejímá rubriku dosavadní, podrubrika zní: „1. Odevzdání, udržování a užívání věci."

K § 946: Ustanovení § 1096, odst. 1 obč. zák. zůstalo celkem nezměněno. Užívání smluvenému bylo jako v § 774 postaveno na roveň užívání řádné.

K § 947: Druhý odstavec § 1096 obč. zák. byl podstatně pozměněn. Již osnova z r. 1931 vypustila zmínku o službách, jež podle povahy statku může pachtýř požadovati, jako zastaralou a nekladla důraz, jako občanský zákoník, na to, jaké materiálie má pachtýř na statku k disposici, nýbrž mluvila o opravách, které pachtýř může opatřiti stavebními hmotami z pachtované věci a prostředky vlastního provozování. Při bližším zkoumání ukázalo se i takto formulované ustanovení nevhodným, když závažnou povinnost pachtýře činilo závislou na celkem náhodné okolnosti, zda má pachtýř na statku po ruce vlastní stavební hmoty a v jakém rozsahu. Byla proto nakonec dána přednost pružnému odkazu na místní zvyklosti, které v této otázce lze v našich poměrech uznati za zcela spolehlivé.

K §§ 948 a 949: Po opětovných podrobných debatách převzat byl v těchto paragrafech § 1097 obč. zák. s některými změnami. Co do nákladu na opravy, náležející pronájemci, zůstává nájemci zachován nárok na náhradu podle předpisů o jednatelství v nouzi; co do jinakého nákladu odkazuje se povšechně na předpisy o nepřikázaném jednatelství. Myšlenka závěrečných slov dosavadního tekstu byla podržena, ale ve snaze zlikvidovati tyto věci co nejrychleji se stanoví všeobecná žalobní lhůta jednoho roku od provedení opravy. Pro opravy provedené v posledních šesti měsících před vrácením věci není tím však prodloužena dosavadní lhůta šesti měsíců po vrácení věci.

K §§ 950 a 951: Na § 1098 obč. zák., který byl rozložen na dva paragrafy, byly provedeny vážné změny:

a) v první větě § 950, jež jedná o rozsahu práv nájemce nebo pachtýře, se odkazuje, není-li o tom ve smlouvě ustanovení, na pravidla pospolitého života a řádného hospodaření. Proti osnově z r. 1931 vypuštěna tu byla slova „po smluvený čas". Doba užívání může, ale nemusí býti určena smlouvou, a nemá-li o ní smlouva ustanovení, bude se také říditi pravidly pospolitého života a řádného hospodaření. Právo věci užívati a právo bráti z věci požitky, jakož i povinnost věc řádně restituovati (srv. §§ 960 a násl.), ukládá se zřetelem k pravidlům pospolitého života a řádného

hospodaření zhusta povinnost věci užívati nebo z ní bráti požitky. To platí zvláště o smlouvách pachtovních, kde v četných případech bude tím dána povinnost k provozování, a při déle trvajících pachtech snad vždycky. To je smysl a účel věty druhé;

b) podnájem může býti ve smlouvě zapověděn. Ale může býti také sám o sobě nepřípustný, je-li na újmu pronájemce. Zákonem tedy podnájem zakázán není. Zákaz takový musí vyplývati ze smlouvy. Pojmově sluší rozlišovati mezi podnájmem a mezi přijetím blízké osoby do bytu. V osnově z r. 1931 bylo navrženo stejné řešení pro podnájem i pro podpacht. Konečné znění podle přání projevených v meziministerském řízení zavádí pro podpacht opak toho, co platí pro podnájem, a to vzhledem k tomu, že při pachtu záleží propachtovateli daleko více na osobě toho, kdo věci užívá a z ní bere požitky, než může pronájemci záležeti na osobě toho, komu je poskytnuto užívání věci. Má-li pachtýř zájem na tom, aby mohl dáti věc do podpachtu, nechť si to smlouvou vymíní;

c) v osnově z r. 1931 bylo stejné ustanovení jako o podnájmu dáno o postupu práv nájemních. Vzhledem k pochybnostem projeveným v meziministerském jednání je komise v závěrečné redakci škrtla, jednak že je nepovažovala za příliš praktické, jednak že došla k přesvědčení, že by ani nebylo vždy vhodné — jmenovitě s hlediska § 1234 — podříditi postup nájemních práv, a především rozhodnutí otázky o přípustnosti takového postupu, pravidlům o podnájmu. Provedený škrt ovšem neznamená, že by se v konkretním případě nemohlo výkladem smlouvy a uvážením pravidel pospolitého života a řádného hospodaření dojíti k závěru, vyslovenému v druhé větě onoho ustanovení, že totiž zákaz podnájmu obsahuje i zákaz postupu nájemních práv. Ustanovení o přenechání užívání, které v osnově z r. 1931 bylo spojeno s ustanovením o postupu nájemních práv, je zachováno jako druhá věta § 951.

§ 1099 obč. zák. byl škrtnut, neboť jeho obsah je v rozporu s § 341 zákona č. 76/1927 Sb. z. a n. o přímých daních.

K § 952: Superrevisní komise se usnesla ustanoviti v osnově z r. 1931 po vzoru § 1100 obč. zák. výslovně, že se nájemné platí pozadu. Návrh subkomitétu, aby se stanovil opak, byl odmítnut a bylo při tom poukázáno na jinaká záplatná jednání, při nichž plnění je vždy splatné, až když druhá strana sama splnila. Šlo tu ovšem jen o pravidlo, které mělo platiti toliko tehdy, když strany nesmluvily něco jiného, nebo neplatí zvláštní předpisy nebo místní zvyklost. Také skutkové podstaty, o nichž mluví § 1100 obč. zák., byly podstatně zjednodušeny. Nájemné se mělo zpravidla platiti čtvrtletně, pachtovné pololetně. Konečné znění počítá se skutečným stavem a vrací se k návrhu subkomitétu, co se týká pachtu a nájmu věcí nemovitých (zvláště tedy nájmu bytů). I tato norma je ovšem jen subsidiární a ustoupí jinaké dohodě stran, zvláštním předpisům a místním zvyklostem.

K § 953: První a druhý odstavec § 1101 obč. zák. byly převzaty celkem beze změny, naproti tomu třetí odstavec byl vážně pozměněn:

1. v první větě chybí slovo „zařízení", které jest zbytečné vedle slova „svršky" (nyní „movitosti"), následujícího hned za ním. Nebylo vyhověno návrhu, aby se v této souvislosti stala zmínka také o soudních útratách, neboť vzhledem k exekučnímu právu není to nutné. O věcech podnájemníkových není zvláštního ustanovení; ručí jen za pohledávku podnájemného. Závěrečnými slovy první věty „pokud nejsou . . ." má býti vyjádřeno, že movitosti jsou v zástavním nexu jen potud, pokud jsou podrobeny zabavení;

2. druhý odstavec dosavadního znění byl jako třetí věta převzat beze změny. Aby se zabránilo tomu, že by pronájemce tohoto ustanovení zneužíval, mluví se výslovně o „zavlékání" věcí;

3. komise nepovažovala za odůvodněné, aby se v této souvislosti jinak nakládalo s nájmem a jinak s pachtem. Byl proto třetí odstavec § 1101 obč. zák. vypuštěn. Proti osnově z r. 1931 bylo (srv. výše k §§ 950 a 951) vypuštěno ustanovení o postupu nájemních práv. Co se týká postupu pohledávky z nájemného, přijímá superrevisní komise za své stanovisko judikátu č. 247, podle něhož zástavní právo přechází na cessionáře, ale nepokládá za nutné to zvláště vytknouti.

K § 954: Předpis tento celkem odpovídá dosavadní druhé větě § 1102 obč. zák. Nové jest jediné ustanovení, že právo nájemce namítati, že zaplatil napřed, přísluší jedině

nájemci zapsanému ve veřejné knize. To odpovídá dosavadnímu názoru, jenž se opíral o § 9 knihovního zákona.

K § 955: Dosavadní § 1103 obč. zák. jednal o nájemném v plodech. Byl vážně pozměněn. Kdežto občanský zákoník mluvil o tom, že „vlastník svou nemovitost přenechá s podmínkou...", mluví se nyní o „hospodaření s cizími věcmi". Kromě toho byly určeny přesněji hranice proti smlouvě společenské. Zajisté může býti jak při nájemní, tak při pachtovní smlouvě vymíněno nájemné (pachtovné) i v plodech. Že § 576 c. ř. s. smlouvu podle § 1103 obč. zák. označuje za smlouvu pachtovní, nemůže býti v této souvislosti rozhodné.

Rubrika před §§ 956 a násl. byla stylisticky upravena lépe, než rubrika před §§ 1104 a násl. obč. zák. Ustanovení § 956 vybudováno bylo tak, že především byl škrtnut příkladmý výpočet mimořádných událostí, který byl obsažen v § 1104 obč. zák., a že se pro věcné rozdíly odděluje úprava pro nájem od úpravy pro pacht. Neúroda na př. je důvodem pro prominutí pachtovného při pachtu, nikoli však nájemného při nájmu. Další důvod je v tom, že se pachty zpravidla uzavírají na delší dobu, zhusta na dvanáct let, takže některé nehody se během doby zase vyrovnají. Ve zvoleném znění bylo pro větší jasnost řečeno, že nelze požadovati nájemné po dobu, dokud trvá nemožnost užívání. Zvláštní druhá věta jedná o pachtu všeobecně, nikoli jen o pachtu zemědělském. Povinnost zaplatiti pachtovné zaniká tu také tehdy, když pachtýř ze zpachtované věci vůbec nic nevytěžil. Zvolené znění má kryti i ony případy, kdy sice bylo možno věci užívati, nebylo však možno z ní vytěžiti plody; také má býti rozhodnuta sporná otázka, jež se týká případů, kdy pachtýři sice nebylo zabráněno, aby vytěžil plody, avšak bylo mu zabráněno, aby užíval věci (na př. když hospodářské budovy při pachtu zemědělského statku shoří).

K § 957: Ustanovení § 1105 obč. zák. zůstalo pro nájem celkem beze změny. V první části druhé věty jsou obnoveny zásady dosavadních vět druhé a třetí, ale jen pro pachty zemědělské. Novotou je druhá část této druhé věty, připojená v meziministerském řízení za tím účelem, aby při zemědělských pachtech delších než na rok a ne delších než na šest let risiko katastrofální neúrody nezůstávalo celé lpěti na pachtýři, nýbrž bylo aspoň částečně přesunuto na propachtovatele. V podstatě se tu jen všeobecnou normou vychází vstříc tendencím, které vyvolaly vydání speciálních norem na př. při živelních pohromách r. 1934. Při pachtech delších než šestiletých lze počítati s tím, že neúroda jednoho nebo několika hospodářských let bude vyvážena nadprůměrnou úrodou některých let jiných. Slovy „poklesnou-li takto v hospodářském roce požitky" se míní, že nebyla v hospodářském roce vytěžena ani polovice výnosu obyčejného. Srv. také čl. LIX uv. a prov. předpisů, připojený na přání ministerstva zemědělství, jehož účelem je předejíti podle možnosti spory o slevu pachtovného při zemědělských pachtech; podrobnosti se přenechávají vládnímu nařízení, které bude vydáno, ukáže-li se toho potřeba.

§ 1106 obč. zák. se škrtá. Dosavadní tekst obsahuje vykládací pravidlo o převzetí nebezpečí nájemcem nebo pachtýřem. Superrevisní komise má za to, že podobné ujednání smluvní (o převzetí nebezpečí) je kryto všeobecnými předpisy o výkladu smluv (§ 757); příčí-li se taková smlouva dobrým mravům, platí všeobecné předpisy.

K § 958: Začáteční slova § 1107 obč. zák. byla podstatně zkrácena a pozměněna. Osnova mluví jediné o překážkách, které se vyskytly v osobě nájemce. Zmínka o tom, že plody již musily býti odděleny, byla zcela vypuštěna. Pro případy, jež vyžadují zvláštní úpravy, je tu § 956.

K § 959: Ustanovení § 1108 obč. zák. bylo pozměněno v těchto směrech: Návrh se nezmiňuje o povinnosti pachtýře, dáti vyšetřiti událost, jež odůvodňuje slevu pachtovného. Vystačí se tu s předpisy procesních zákonů o zajištění důkazů. Kdežto § 1108 obč. zák. mluvil jenom o pachtýři, platí § 959 o nájemci i o pachtýři. Na povinnosti ohlašovací se trvá. Opominutí včasné ohlášky má za následek zánik nároku na slevu. Ovšem lze ohlášku žádati jediné tehdy, jestliže událost není již jinak pronájemci nebo propachtovateli známa.

Rubrika před §§ 960 a násl. zní: »3. Vrácení najaté věci«.

K § 960: První věta dosavadního § 1109 obč. zák. byla, co se týká vrácení najaté věci podle soupisu, převzata beze změny. Jinak má rozhodovati stav věci, jaký odpovídá právu a povinnosti věc užívati, tedy — vzhledem k § 950 — smlouvě nebo pra-

vidlům pospolitého života a řádného hospodaření. Pokud řádné (t. j. smlouvě nebo řečeným pravidlům odpovídající) užívání přivodí jisté zhoršení (opotřebení) najaté věci, učiní nájemce své restituční povinnosti zadost, vrátí-li věc v stavu zhoršeném. Přísnou zásadu občanského zákoníka, že věc má býti vrácena v stavu, v jakém byla převzata, nelze vždy dodržeti, ač se i nadále vyskytnou případy, kdy právu a povinnosti věci užívati bude odpovídati, aby se věc vrátila v tomto stavu. Stav odpovídající právu a povinnosti věci užívati bude rozhodovati i pro posouzení restituční povinnosti při pachtech zemědělských nemovitostí. Jako vykládací pravidlo se zachovává myšlenka závěrečných slov první věty § 1109 obč. zák., že je to stav, kdy nemovitost je opatřena, jak to odpovídá roční době, kdy se pacht skončí. Superrevisní komise nepřijala ustanovení, jež subkomitét navrhl jako §§ 1109 a) a 1109 b). Měla za to, že se předpisy ony pro svůj kasuistický ráz dobře nehodí do občanského zákoníka. Ostatně otázky, které jimi měly býti řešeny, bude vždy možno rozhodnouti na základě jiných předpisů zákona a na základě opatrného výkladu smlouvy.

K § 961: V závěrečné větě § 1109 obč. zák., která je nyní samostatným paragrafem, škrtnuta byla zmínka o námitce kompensace a dřívějšího vlastnického práva.

K § 962: Ustanovení § 1110 obč. zák. bylo stylisticky potud pozměněno, že se nyní pouze vytýká, že situace je stejná jako u požívatele. Účel tohoto ustanovení jest jen usnadniti postavení obou stran, nebyl-li zřízen soupis.

K § 963: Při jednání o § 1111 obč. zák. zabývala se superrevisní komise především otázkou, jak daleko má býti vymezen okruh osob, za které nájemce odpovídá, když způsobily nějakou škodu. Subkomitét zvolil znění, že nájemce ručí za všechny osoby, které v bytě trpěl. Superrevisní komise měla však za to, že je třeba zvoliti tekst jiný, a ukládala v osnově z r. 1931 nájemci odpovědnost za třetí osoby, které pro svůj poměr k nájemci měly příležitost věc zaviněně poškoditi. Obava, že by se tímto tekstem ukládala nájemci odpovědnost příliš dalekosáhlá (na př. i odpovědnost za návštěvníky nebo za klienty), vedla v konečné redakci k tomu, že se okruh osob, za které nájemce odpovídá, zase poněkud zúžil.

Ustanovení § 1112 obč. zák. bylo škrtnuto jako zbytečné, neboť jeho obsah je kryt § 1318 (§ 1447 obč. zák.) a §§ 1123 a násl. (§§ 1295 a násl. obč. zák.).

K § 964: Nové znění se snaží odstraniti antinomii mezi § 1113 a § 1114 obč. zák. Za tím účelem byl tekst podstatně zkrácen.

K § 965: Dosavadní § 1114 obč. zák. se týká dvou skutkových podstat, které nemají nic společného, jednak totiž případu, že výslovně bylo ujednáno, že před skončením nájmu musí býti dána výpověď, dále případu, že takového ujednání není. V tomto případě se nájem tím, že se v něm pokračuje, mlčky obnovuje, kdežto v případě prvním se nájem obnovuje, jen jestliže nedojde k výpovědi. První případ § 1114 obč. zák. nemusí po názoru superrevisní komise v zákoně vůbec býti uveden. Slova »a pronájemce to dopouští« nahrazena byla slovy »a pronájemce se tím spokojí«. Ustanovením čl. VII, č. 2 uvozovacích předpisů jsou zachovány v platnosti předpisy procesního práva o tom, kdy platí, že se pronájemce spokojil dalším užíváním věci nájemcem.

V §§ 966 a 967 byl převzat § 1115 obč. zák. s důležitými změnami se zřetelem k tomu, aby některé nejasnosti dosavadního znění byly odklizeny.

K §§ 968 až 970: Ustanovení § 1116 obč. zák. bylo rozloženo ve tři paragrafy a dosti pozměněno.

První paragraf se týká nájmu na dobu neurčitou. K zrušení takového nájmu je zapotřebí výpovědi.

Druhý paragraf obsahuje odkaz na právní prameny, které rozhodují o délce doby výpovědní, mezi nimiž uvádí též místní zvyklost, a dále ustanovení o délce doby výpovědní, nelze-li ji podle některého z těchto právních pramenů určiti; také je tu dáno ustanovení o podnájmu a podpachtu. Zvláštními předpisy se rozumějí především předpisy vydané podle zákona č. 125/1926 Sb. z. a. n., jenž je v platnosti zachován v čl. VIII, č. 11, písm. b) uvozovacích předpisů.

Třetí paragraf obsahuje ustanovení o tom, kdy výpověď pozbude účinnosti.

K tomu sluší podotknouti:

a) § 970 odpovídá závěrečným slovům § 965;

b) nebylo vyhověno námětu, aby výpověď z bytu pozbývala účinnosti také tehdy, když nájemce potvrzením politického úřadu první stolice prokáže, že v jeho bydlišti je bytová nouze, a když pronájemce nemůže udati důležité důvody pro výpověď; tím byly by do zákoníka občanského převzaty předpisy vyvolané mimořádnými poměry poválečnými, z jakých podobné návrhy vyplynuly;

c) výpovědní lhůta při věcech movitých prodloužena byla z 24 hodin na 3 dny, neboť dosavadní lhůta, kterou slušelo počítati a momento ad momentum, zdála se příliš krátkou;

d) výpovědní lhůta pro podpacht, o níž se v osnově činí výslovná zmínka, byla shodně s výpovědní lhůtou pro pacht prodloužena na 6 měsíců.

O § 1116 a) obč. zák. srv. níže k §§ 978 a 979.

K § 971: Toto ustanovení, jež odpovídá § 1117 obč. zák., dostalo samostatnou rubriku »c) odstupem« (sc. zaniká nájemní smlouva), ale i obsahově se nový tekst liší od tekstu dosavadního. Jmenovitě mluví starý tekst jediné o najatých místnostech obytných. V novém tekstu se právo k odstupu rozšiřuje i na místnosti, které sice nejsou byty, ale jsou určeny k tomu, aby se v nich lidé zdržovali; nenáležely by sem tedy veškeré místnosti, na př. sklepy. Dále byla škrtnuta slova »i před uplynutím smluvené doby«, neboť je nepochybné, že toto ustanovení zákonné se vztahuje i na nájmy, při nichž doba nebyla vůbec smluvena. Stejně se vypouštějí slova »bez výpovědi«, protože může jíti také o nájmy, které se skončí již uplynutím času, nikoliv teprve výpovědí. Užívání smluvenému bylo postaveno na roveň užívání řádné jako v § 946. Slova »bez jeho viny« ke konci první věty jsou položena tak, aby se vztahovala jak na případ, že se věc stane neupotřebitelnou, tak na případ, že bude odňata.

K §§ 972 a 973: Ustanovení tato odpovídají § 1118 obč. zák. Podle návrhu subkomitétu bylo právo pronájemcovo domáhati se, aby smlouva byla před časem zrušena proto, že nájemce věci užívá na škodu pronájemce, vázáno na podmínku, že se předem dá výstraha. Případu, že nájemce sám věci užívá tak, že vzchází pronájemci značná škoda, byl postaven na roveň případ, že nájemce trpí takové užívání třetí osobě. Jinak bylo upraveno ustanovení o zrušení nájemní smlouvy pro prodlení v placení nájemného. Praví se nyní, že pronájemce může zrušiti smlouvu, jestliže nájemce přes to, že o placení nájemného byl upomenut, celého nájemného, které mělo býti zaplaceno do určitého dne, nezaplatil i s novou lhůtou, když prošel den, kdy měla býti zaplacena lhůta nová. Sporná otázka po významu slov »projití období« rozřešena byla v souhlase s literaturou (srv. Krčmář, III, 1929, str. 227) tak, že ona slova ukazují na prodlení až k nejbližšímu činžovnímu termínu. Odmítnut byl návrh, aby se dopustilo předčasné zrušení smlouvy již z toho důvodu, že nájemce věci užívá proti smlouvě, aniž by bylo třeba prokázati, že se tak děje na újmu pronájemce. V případě takovém se vystačí s žalobou na dodržení smlouvy. Závěr § 972 byl nově stylisován, aby postihl všechny případy, kdy zachování nájmu není možné vzhledem k nařízení příslušného úřadu.

K § 974: Ustanovení dosavadního § 1119 obč. zák. bylo převzato se stylistickými změnami. Na místo »přiměřeného odškodnění« užívá se nyní výrazu »přiměřená náhrada«. Také se již nemluví o nutnosti nové stavby, nýbrž o nutnosti stavby vůbec. Zvoleným zněním se nyní naznačuje, že stačí, jestliže nájemci bylo nutnou stavbou zabráněno, aby věci užíval podle smlouvy, a není třeba, aby mu užívání věci bylo znemožněno vůbec. Ustanovení toto má platiti nejen o nájmech, nýbrž i o pachtech.

K §§ 975 a 977: V § 975 bylo převzato ustanovení § 1120 obč. zák., avšak první věta byla obrácena, takže ustanovení počíná slovy „Nebylo-li nájemní právo zapsáno do veřejných knih"; při tom se ovšem necituje § 1095 obč. zák., jenž v osnově byl vypuštěn. Podle starého tekstu bylo zapotřebí odevzdání najaté nemovitosti. Nové znění vyhovuje připomínce nejvyššího soudu a mluví o tom, že přechod vlastnictví je dovršen. Slova „když pronajatá věc byla zcizena" kryjí i případ exekuční dražby. Aby nejistota, zda nájem bude výpovědí zrušen, netrvala příliš dlouho, předpisuje se, že se nabyvatel musí rozhodnouti hned při prvním výpovědním období, které následuje po přechodu vlastnictví; jinak by musil smlouvu dodržeti. Superrevisní ko-

mise uvažovala též o tom, zda by se mělo výslovně ustanoviti, že, zcizí-li se najatá nemovitost, může dáti výpověď, třebas nájemní právo bylo zapsáno, nejen nový vlastník, nýbrž i nájemce. Za tím účelem zařaděn byl za § 976 (§ 1121 obč. zák.) nový předpis. Tento pořad byl zvolen proto, že výpovědní právo nájemcovo má platiti jak při zcizení dobrovolném, tak při zcizení nedobrovolném. Nebylo vyhověno podnětu, aby zásada „kup ruší nájem" — i v omezeném dosahu, v jakém je známa našemu zákonodárství — byla opuštěna.

K § 976: Ustanovení toto odpovídá § 1121 obč. zák.

Řádnou výpovědí jest v §§ 976 a 977, jak ukazuje citace § 975, rozuměti výpověď ve lhůtách ustanovených zvláštními předpisy, místní zvyklostí nebo zákonem (§ 969) a danou nejpozději v prvním výpovědním období následujícím po přechodu vlastnického práva.

K §§ 978 a 979: Ustanovení § 1116 a) obč. zák. bylo rozděleno na dva paragrafy a významným způsobem pozměněno. V prvním paragrafu bylo řečeno nejen, že smrtí nájemcovou nájem nezaniká, nýbrž, že dědicové vstupují do staré smlouvy. Co do nájmu bytu se však rozeznává mezi dědici podle toho, zda žili se zůstavitelem ve společné domácnosti čili nic. Setkají-li se dědicové, kteří vyhovují této podmínce, s dědici, při nichž tato podmínka splněna není, vstupují do smlouvy jediné oni. Výslovně bylo řečeno, že v tomto případě nájemní právo není částí pozůstalosti. Tím se mělo zabrániti názoru, že jde o zákonný odkaz pro ony dědice, kteří se zůstavitelem žili ve společné domácnosti. Nedotčeno zůstalo v druhém paragrafu právo nájemcovo k výpovědi, známé již dosavadnímu právu. Právo pronájemcovo k výpovědi se omezuje na případ, že má vážný zájem na zrušení nájemní smlouvy, poněvadž se jejím trváním jeho postavení zhorší. Pomýšleno je na př. na případ, že dědicové neužívají bytu stejným způsobem jako zůstavitel. Nové je ustanovení, že takovou výpověď lze dáti nejpozději v prvním výpovědním období, jež následuje po přikázání pozůstalosti. Tím má býti — stejně jako v §§ 975 až 977 — dosaženo, aby brzy bylo jasno.

Subkomitét chtěl podobného cíle dosáhnouti ustanovením vsunutým do § 1116 c), odst. 1. Naproti tomu nepřiklonila se superrevisní komise k názoru subkomitétu, že je nutné, aby ustanovení nahrazující § 1116 a) obč. zák. bylo prohlášeno za ius cogens. Stejně nepřijala superrevisní komise návrh subkomitétu, aby zvláštní ustanovení bylo dáno o výpovědi bytů najatých zaměstnanci veřejných úřadů a veřejných dopravních podniků, duchovními a učiteli veřejných ústavů vzdělávacích [v návrhu subkomitétu § 1116 b)]. Ustanovení podobné, jemuž vzorem byl § 570 obč. zák. pro Německou říši, není po názoru komise nutné, neboť v normálních poměrech osoby, na něž se tento předpis má vztahovati, jistě velmi zřídka najímají byt na určitou dobu. Vedle toho jest se obávati, že by se ustanovení takové zvrhlo na privilegium odiosum. Sotva který pronájemce byl by ochoten uzavříti nájemní smlouvu na určitou dobu s osobou, která by podle podobného ustanovení byla oprávněna nájem při svém přeložení zrušiti.

Ustanovení občanského zákoníka o dědičném pachtu, dědičné činži a o úroku z půdy (§§ 1122 až 1150 obč. zák.), která měl ještě subkomitét, nebyla převzata, ježto lze míti za to, že jsou naveskrz obsoletní.

K hlavám 34 a 35 (§§ 980 až 1029).

Přistupujíc k redakci předpisů o smlouvách pracovních musila si superrevisní komise uvědomiti, že vstupuje na půdu, o které se sluší domnívati, že změnou sociálních poměrů občanský zákoník, vybudovaný na smluvní svobodě, zastaral více než v částech ostatních. Proto také novelová revise, uskutečněná ve třetí novele, zasáhla v této látce hlouběji než na jiných místech, a to jak redakcí významných ustanovení nových, zapadajících do rámce ostatního zákonodárství, tak tím, že četným z těchto ustanovení byla přiznána povaha donucující (§ 1164 obč. zák. novelové verse).

Sociální dění od těch dob svědčí velmi výmluvně, že autoři třetí novely se vypořádali v p o d s t a t ě velmi správně s postuláty sociálního života, a že se doporučují jen opravy a doplňky v jednotlivostech, a to ve směru naznačeném třetí novelou a zákony č. 155 a 497 z r. 1921. Je po té stránce zajímavo, že mimo jedinou otázku povahy zásadní, t. j. problému smluv hromadných (kolektivních), třetí novelou opominutých, z á s a d n í c h změn se ne-

domáhaly podněty předložené subkomitétu; že subkomitét sám se omezil na zmíněnou detailní práci, a že konečně ani posudky práce subkomitétu, kterými se musila zabývati superrevisní komise, se nedožadují změn zásadní povahy, nechť ony posudky pocházejí z kterékoliv strany nebo třídy.

Zdánlivou jen odchylkou je podnět Grünbergův (Wissenschaftliche Vierteljahrsschrift zur Prager Juristischen Zeitschrift, 1925, sl. 155), aby občanský zákoník obsahoval jednotné právo pracovní. Nejde tu totiž o návrh na změnu věcnou, jako spíše o návrh na změnu systematickou. Tradicím zákonodárným i naukovým, jakož i roztřídění úředních kompetencí, neodpovídá takové sjednocení pracovního práva, jež u nás, jako ostatně i jinde, je zčásti právem soukromým (ale tu ne naveskrz občanským), zčásti právem správním. Nadto jsou pracovní poměry povahy tak různé, že se jednotné právo pracovní na ně naprosto nehodí, takže by nešlo nakonec o nic jiného než o místní sloučení speciálních, velmi nesourodých předpisů. Proto nepokládala superrevisní komise takové sloučení za možné a spokojila se tím, že občanský zákoník nový právě tak jako starý bude obsahovati jakýsi kmen ustanovení o smlouvách pracovních, která se hodí na všecky smlouvy, kdežto pak úprava (nebo aspoň částečná úprava) jednotlivých druhů takových smluv musí býti zanechána zákonům zvláštním. Proto také leckterá ustanovení redigovaná subkomitétem, vzhledem k této speciální jejich povaze, nebyla do osnovy pojata. Superrevisní komise se domnívá, že jen tento její postup, jenž ostatně je podepřen postupem zákonodárným posledních desítiletí režimu rakouského i postupem zákonodárným v Československé republice, vede k cíli.

Významnější změnu, povahy rovněž jen systematické a nikoli věcné, provedla superrevisní komise tím, že dvacátou šestou hlavu druhého dílu občanského zákoníka rozdělila na hlavy dvě, z nichž hlava 34 se zabývá smlouvou o práci, hlava 35 smlouvou o dílo. Smlouvou o práci se míní stará locatio conductio operarum, služební smlouva třetí novely, smlouvou o dílo stará locatio conductio operis, smlouva o dílo třetí novely. Na rozdíl od subkomitétu, jenž však onoho rozdílu přece neopustil, domnívá se superrevisní komise, že jde o dvě kategorie smluv podstatně různé, jak dokázali nejen bezejmenní právníci římští, vytvořivše tyto dvě kategorie, nýbrž v nové době nikdo menší než Karel Marx; že jde o dvě kategorie, které v typických svých zjevech si žádají úpravy zcela rozličné. Terminologicky se musila superrevisní komise odchýliti od terminologie německé nauky a třetí novely, ježto název „služební smlouva" je příliš úzký pro smlouvy, které má kryti. Superrevisní komise se domnívá, že název „smlouva o práci" nejspíše odpovídá pojmu smlouvy, o kterou jde, ježto v onom názvu nejlépe dochází výrazu, že se míní smlouva, kterou někdo druhému slibuje konati práce po nějaký čas (dáti k disposici svoji pracovní sílu na nějaký čas). Zvolená terminologie přešla již z osnovy z r. 1931 do některých novějších zákonů o pracovních poměrech, zvláště do zákona o soukromých zaměstnancích č. 154/1934 Sb. z. a n. a do zákona č. 189/1936 Sb. z. a n. o pracovním poměru redaktorů.

§ 980 odpovídá § 1151 obč. zák., ale jsou tu významné změny. Ježto hlava 34 nyní jedná jen o smlouvě o práci, vytýká se tu jen pojem této smlouvy a nikoliv již smlouvy o dílo, o němž se mluví v § 1017. Pojem smlouvy o práci jest určen v souhlase s původní versí občanského zákoníka tak, že plat (mzda) se prohlašuje za essentiale smlouvy. Důvody srv. na př. u Krčmáře, Právo obligační, 1929, § 62, I in fine. Z důvodů tamtéž uvedených byl také vypuštěn druhý odstavec § 1151 obč. zák. novelové verse, přijatý subkomitétem. Odchylky od tekstu občanského zákoníka mají za účel jen ostřeji odlišiti smlouvu o práci od smlouvy o dílo, ale nikterak nechtějí posouvati hranice mezi těmito dvěma typy, dokonce snad je posouvati v neprospěch smlouvy o práci. Pracovní poměry, v kterých pracovník dosud byl považován za zaměstnance a nikoliv za samostatného podnikatele (na př. při t. zv. domácké práci), bude i podle nového zákoníka podřaditi předpisům o smlouvě o práci.

§ 981 je utvořen z druhého odstavce § 1022 osnovy z r. 1931, jenž určoval podle vzoru návrhu subkomitétu pojem hromadné (kolektivní) smlouvy o práci. Že tento důležitý instrument sociální politiky v oboru pracovního práva nelze v občanském zákoníku přejíti mlčením (jako učinila třetí částečná novela), bylo pro superrevisní komisi mimo diskusi. Uvedené ustanovení osnovy z r. 1931 formulováno

bylo co možná široce a vytýkalo jako funkci hromadné smlouvy, stanoviti podmínky příštích smluv o práci pro určitý obor práce nebo pro určitý obvod. Poněkud odchylné znění § 981 zvoleno bylo proto, aby jasně bylo vyjádřeno, že hromadnou smlouvou jest i smlouva uzavřená mezi majitelem podniku (závodu) nebo mezi několika nesdruženými majiteli podniků (závodů) na straně jedné a organisací zaměstnanců na druhé straně, jinak řečeno že kontrahentem na straně zaměstnavatelské nemusí býti vždy organisace zaměstnavatelů. Vyskytly se ostatně i pochybnosti, zda ze slov „pro určitý obor práce nebo pro určitý obvod" by nemohlo býti dovozováno něco pro právní význam hromadné smlouvy vzhledem k nečlenům smluvních organisací. Konečné znění odpovídá po stránce vymezení pojmu hromadné smlouvy v podstatě odstavci 3 vyhlášky č. 31/1932 Sb. z. a n. o statistice kolektivních smluv. V souhlasu s touto vyhláškou i s praksí ustanovuje § 982 (který je proti osnově z r. 1931 novotou) za podmínku platnosti hromadné smlouvy formu písemnou. I s hlediska § 981 bude uznati za správné, co naznačuje odstavec 4 i. f. cit. vyhlášky č. 31/1932 Sb. z. a n., že totiž hromadnou smlouvou není úprava podrobností, která je v hromadné smlouvě vyhrazena dohodě správy závodu se závodním výborem nebo s organisací zaměstnanců atp.

Mimo §§ 981, 982 se vládní návrh hromadnými smlouvami o práci nezabývá; důvody srv. v poznámkách k § 1016.

Za § 982 následuje především nová rubrika „Práva a povinnosti ze smlouvy o práci" a pod ní se zvláštní rubrikou dva paragrafy odpovídající § 1153 obč. zák., resp. prvnímu odstavci návrhu subkomitétního. V § 984 byla vsunuta slova „v mezích zákona", aby byl dán zřetelný odkaz na zákony sociálně politické. Druhý odstavec návrhu subkomitétu týkající se práce přes čas a mimořádných prací v domácnosti nebyl přijat, ježto jednak je tu zákon č. 91/1918 Sb. z. a n. zachovaný uvozovacími předpisy [čl. VIII, č. 13, písm. a)], jednak jde o problém speciálního zákonodárství sociálního. Úkolem tohoto speciálního zákonodárství bude také povšimnouti si některých připomínek učiněných superrevisní komisi, jako třebas povinnosti věrnosti a mlčenlivosti, jež žádati ve všeobecném ustanovení bylo by přímo naivní.

Vypuštěn byl i § 1153a) návrhu subkomitétního o povinnosti vydati služební list. V své všeobecnosti je to ustanovení nevhodné, a tam, kde by služební list měl smysl, bude vedle kolektivní smlouvy asi zbytečný.

Nato teprve pod rubrikou „Plat" je zařaděn předpis odpovídající § 1152 obč. zák. novelové verse. Změna je v tom, že se odkazuje nejen na smlouvu, nýbrž i na zvláštní předpisy o platu a na místní zvyklosti, a že se zřetelem na změnu provedenou v § 980 musila býti vypuštěna zmínka o bezplatnosti. že při posuzování přiměřenosti platu s hlediska § 985 mohou býti oporou zejména i mzdové sazby stanovené v hromadné smlouvě, platné pro příslušný druh práce a příslušný obvod, není jistě zapotřebí v tekstu vytýkati. Druhý a třetí odstavec návrhu subkomitétu byly již v osnově z r. 1931 vypuštěny, první z obou proto, že se superrevisní komise na smlouvy kolektivní dívala jinak než subkomitét, druhý proto, že by znamenal zhoršení ustanovení o existenčním minimu zaměstnance. Ani čtvrtý odstavec navržený subkomitétem nebyl přijat, protože ve své všeobecnosti je na sporu s potřebami sociálního života. Zákaz truckového systému jest zanechati zákonům speciálním, které se zabývají určitými druhy pracovních smluv.

§§ 986 až 988 odpovídají §§ 1154 a 1154 a) obč. zák. novelové verse, resp. návrhu subkomitétu, ale podle návrhu Poradního sboru pro otázky hospodářské byl § 1154 a) vložen jako poslední věta do dřívějšího druhého odstavce § 1154 obč. zák.

V další skupině paragrafů (§§ 989 až 993), která má vyčerpati zachovaný obsah §§ 1154 b) až 1156 b) obč. zák., byla především provedena systematická změna tím, že byly přeskupeny dosavadní §§ 1154 b) a 1155 obč. zák. Stalo se tak proto, aby ustanovení, pojednávající o právu zaměstnance, který nekoná práci z důvodu ležícího v jeho osobě, na plat, šla za sebou a nebyla přerušena ustanovením o právu na plat, když se práce nekoná z důvodu ležícího na straně zaměstnavatele. Provedené přeskupení bylo usnadněno i tím, že se vypouštějí (srv. níže) § 1156 a § 1156 a), odst. 1 obč. zák.

Vzhledem k tomu odpovídá § 989 předpisu § 1155 obč. zák. novelové verse, jehož oba odstavce byly staženy v odstavec je-

diný. Změny jsou jen stylistické. Vyskytlé návrhy na změnu přijaty nebyly. Některé z nich zakládaly se na tom, že navrhovatel dobře nepochopil smyslu § 1155 obč. zák., takže to, čeho se domáhal, vězí již v dosavadním tekstu. Ostatní byly pravé návrhy na změnu. Jedny se domáhaly toho, aby tekst byl pozměněn na škodu zaměstnance, jiné, aby byl pozměněn na jeho prospěch. Komise, ač si byla vědoma, že výklad § 1155 obč. zák. není prost pochybností, nedovedla dojíti přesvědčení, že by kterékoliv z navrhovaných řešení bylo vhodnější a spravedlivější. Jmenovitě odmítla přijmouti návrh, aby ony pochybnosti byly odklizovány návratem k přednovelovému tekstu § 1155 obč. zák., t. j. tím, že by se na místo „okolností, které jsou na straně zaměstnavatele" postavily „okolnosti, které jsou v osobě zaměstnavatele". Důvody, proč byl původní tekst třetí částečnou novelou opuštěn, ukazují přesvědčivě, že podobný návrat k přednovelovému § 1155 obč. zák. byl by vážným krokem zpět na neprospěch zaměstnanců. To, že § 7 zák. č. 244/1922 Sb. z. a n., mluvě o okolnostech „ktoré väzia v osobe zamestnávateľa", je bližší původnímu § 1155 obč. zák. než znění novelovému, třeba patrně přičísti na vrub spíše redakčnímu nedopatření než snaze zužovati práva zaměstnanců (srv. ostatně R o u č e k, Služobné smluvy na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi, str. 90).

K § 990: Co do § 1154 b) obč. zák. novelové verse v podobě, jakou mu dal zákon č. 155/1921 Sb. z. a n., byla superrevisní komise zajedno v tom, že na tomto ustanovení, jež bylo výsledkem politických dohod, in merito nemá býti nic měněno. Nešlo tedy o nic jiného, než odkliditi nejasnosti, jež se vyskytly vzhledem k dosavadním tekstům. Čtvrtý odstavec § 1154 b) ve znění zákona č. 155/1921 je pojat do § 993, odstavec třetí je vedle § 1016 samozřejmý. Návrh, aby bylo dáno zvláštní ustanovení o počítání procent, jde-li o mzdu akordní, nebyl přijat, ale komise je přesvědčena, že se bude počítati ze mzdy průměrně dosažené zaměstnancem stejného druhu a stejné kvality. Názor, že by měl býti pokládán za rozhodný průměr posledních 14 dnů výdělku zaměstnance samého, byl odmítnut, aby nebyl poškozen na př. dělník již churavějící tím, že pro úbytek sil byla jeho výkonnost zmenšena. — Pátý odstavec § 1154 b) návrhu subkomitétního byl přijat ve změněné formě jako § 991. Komise se však vyslovila o věci takto:

„Komise chápe věc tak, že, když zaměstnanec je volán za svědka, za znalce atp., přísluší mu podle § 1154 b) proti zaměstnavateli nárok na náhradu, a považuje komise tento právní stav za správný. Ježto však není účelné, aby za stát nebo za strany v civilním procesu platil svědečné nebo znalečné zaměstnavatel, bylo by v procesních předpisech pomýšleti na to, aby toto břímě bylo se zaměstnavatele sňato."

§ 1156 a § 1156 a), odst. 1 obč. zák. novelové verse, které ještě osnova z r. 1931 zachovávala, se vypouštějí. Druhá věta § 1156 a), odst. 2 obč. zák. ustanovovala, že zaměstnavatele nepostihuje povinnost poskytnouti zaměstnanci v domácnosti ošetření a léčení, jestliže se zaměstnanci dostane stejných plnění z pojištění. Při dnešním stavu nemocenského pojištění je o zaměstnance, pro které byl § 1156 obč. zák. myšlen, dostatečně postaráno, takže by mohl býti tento předpis praktický jen u zaměstnanců z nemocenského pojištění vyloučených v § 5, písm. e) a f) zák. č. 221/1924 Sb. z. a n. (ve znění vyhlášky č. 189/1934 Sb. z. a n.). Případy ty jsou však vskutku casus rarissimi a ještě ani se všechny nemohou dostati před československé soudy. Nevznikne tedy, jak v meziministerském řízení svorně bylo konstatováno, škrtem § 1156 a § 1156 a), odst. 1 obč. zák. žádná vážná mezera. Vzhledem k tomu omezuje se § 992 jen na případy § 990, stejně i § 993. Tekstově přijímá § 992 první větu § 1156 a), odst. 2 obč. zák. v úpravě § 1028, odst. 5 osnovy z r. 1931, jen ještě citací § 990 zdůrazňuje, na které platy lze započtení provésti.

§ 993, ač nebylo návrhů na změnu § 1156 b) obč. zák., jenž je jeho vzorem, se od tohoto vzoru vydatně liší, ježto § 1156 b) obč. zák. vzbuzoval leckteré pochybnosti. Komise je přesvědčena, že nový tekst přesněji a spravedlivěji než § 1156 b) obč. zák. vyslovuje, v kterých případech povinnosti podle § 990 nezanikají, ač se pracovní poměr skončil. Podle nového tekstu nezanikají, když se pracovní poměr skončí propuštěním podle § 1002 a propuštění se stalo pro skutečnosti uvedené v § 990; nezanikají ani tehdy, když se pracovní poměr skončí výpovědí (§ 997), jestliže výpověď se stala v době, kdy na-

staly skutečnosti uvedené v § 990. Novým tekstem stalo se zbytečné zachovati třetí odstavec § 1154 b) v podobě zákona č. 155/1921 Sb. z. a n. [§ 1154 b), odst. 4 návrhu subkomitétního], ježto ony skutkové podstaty, na které tam je pamatováno, jsou kryty novým tekstem § 993.

§ 1157 obč. zák. novelové verse byl v §§ 994 a 995 přijat, a to pod novou rubrikou „Péče" bez věcných změn. Návrhy, aby zde byl citován zákon č. 91/1918 Sb. z. a n., nebo aby bylo připojeno ustanovení o placené dovolené (zákon č. 67/1925 Sb. z. a n.), přijaty nebyly, ježto tyto speciální zákony podrobněji, než by mohl učiniti občanský zákoník, zařizují, čeho je potřebí, a zůstávají zachovány v uvozovacích předpisech (čl. VIII, č. 13).

§§ 1158 až 1163 obč. zák. novelové verse byly jinak seřaděny, aby byla dána souvislost ustanovení k sobě náležitých, a byla k nim připojena některá ustanovení nová.

§§ 996 až 1006, jež jsou pod společnou rubrikou „Skončení pracovního poměru", odpovídají § 1158, odst. 1 a 4, §§ 1159, 1159 a), 1159 b), 1159 c), 1162, 1162 a), 1162 b), 1162 c), 1162 d) obč. zák. novelové verse. Za touto skupinou jdou pod rubrikou „Zvláštní případy" ustanovení odpovídající § 1158, odst. 2 a 3 obč. zák. a pak několik ustanovení o věcech souvislých se skončením pracovního poměru, a to: §§ 1009 a 1010 jednající o právních následcích smrti smluvců (jsou to ustanovení nová); § 1011 o služebním bytu (ustanovení nové); § 1012 (odpovídá § 1160 obč. zák.); §§ 1013 až 1015 (odpovídají § 1163 obč. zák.). Zato bylo vypustiti § 1161 obč. zák., jednající o významu konkursu, jenž má ostatně povahu pouhého předpisu odkazujícího. Superrevisní komise, jak již bylo připomenuto, ustanovení o významu konkursu pokládá za předpisy, které náležejí do řádu konkursního a nikoliv do zákoníka občanského (srv. § 27 konk. ř. z r. 1931).

Co do jednotlivostí stůjž zde toto:

§ 996 odpovídá prvnímu odstavci § 1158 obč. zák. novelové verse. Návrhů na věcnou změnu tohoto ustanovení nebylo.

§§ 997 až 1000 přejímají čtvrtý odstavec § 1158, pak §§ 1159, 1159 a), 1159 b) obč. zák. Bylo sice — i v meziministerském řízení — uvažováno o nové úpravě výpovědních lhůt, když s mnohých stran bylo žádáno o jich prodloužení, zvláště pro zaměstnance, jejichž pracovní poměr trval již delší dobu. Zůstalo však při lhůtách dosavadních, protože s jiných stran se ozvaly proti prodloužení námitky, poukazující hlavně k tomu, že podobná úprava je dobře možná jen v pracovních poměrech určitých kategorií a že je na ni pamatováno v speciálních zákonech takových kategorií se týkajících.

§ 1001 se rovná § 1159 c) obč. zák. novelové verse. Superrevisní komise nepřijala změn navržených subkomitétem a vrátila se k tekstu novelovému, jak si toho žádaly i některé připomínky.

§§ 1002 až 1006 odpovídají §§ 1162 až 1162 d) obč. zák.

V druhé větě § 1002 určuje se podle návrhu subkomitétního pojem důležitého důvodu. Novota je sotva příliš významná, ale zcela zbytečné snad ustanovení to přece není. Uváděti v § 1002, třebas jen příkladmo, jednotlivé skutečnosti, které mohou býti důležitým důvodem pro předčasné zrušení pracovního poměru, nepovažuje superrevisní komise za vhodné. Se zřetelem na široký a mnohotvárný okruh pracovních poměrů podrobených občanskému zákoníku, mohly by tu býti uvedeny jen skutečnosti takové, při jakých se pochybnosti, zda jsou důležitým důvodem čili nic, asi nikdy nevyskytnou; bylo by takových skutečností poměrně málo, a ještě by musily býti formulovány hodně pružně. Kasuistiku, jakou si mohou dovoliti speciální zákony, jednající o pracovních poměrech určitým způsobem kvalifikovaných, by občanský zákoník nesnesl. Prakse si ostatně již dnes při užívání § 1162 obč. zák. vypomáhá tím, že úvahy o důležitosti důvodů pro předčasné zrušení pracovního poměru v konkretním případě kontroluje přihlédnutím k příslušným normám speciálních zákonů, upravujících pracovní poměry příbuzné. A jistě stejně si bude prakse počínati při aplikaci nového § 1002.

Vážnější změna byla provedena v § 1003, kde se komise po meziministerském projednání vrátila k návrhu subkomitétu a škrtla z § 1162 a) obč. zák. povinnost zaměstnance nastoupiti práci bezdůvodně opuštěnou. Praktického významu toto ustanovení, zvláště také vzhledem k obtížím exekučního vymáhání, nemá a jeho vypuštění je jen další krok na cestě nastoupené

četnými zákony speciálními a předpisem čl. III zák. č. 571/1919 Sb. z. a n.

V meziministerském řízení bylo také uvažováno o tom, aby § 1003 byl doplněn podle vzoru § 124 živn. zák. č. 259/1924 Sb. z. a n. ustanovením, že náhrada, kterou je zaměstnanec předčasně z pracovního poměru vystoupivší povinen zaměstnavateli, nesmí v žádném případě zaměstnance ohrozit na jeho existenci. Doplněk nebyl přijat, neboť případy, kdy je zaměstnanec odsouzen k náhradě škody, kterou zaměstnavateli způsobil předčasným zrušením pracovního poměru, vyskytují se jen ojediněle a k ochraně zaměstnanců v celku stačí předpisy o exekučním minimu a o věcech z exekuce vyloučených.

Rozšířené znění § 1005 neznamená proti § 1162 c) věcnou změnu, přibližuje však nové ustanovení tekstu § 39 zákona o soukromých zaměstnancích č. 154/1934 Sb. z. a n.

§ 1006 je shodný se svým vzorem [§ 1162 d) obč. zák.]. Komise hledí na věc tak, že i bezdůvodným předčasným vystoupením nebo bezdůvodným předčasným propuštěním se pracovní poměr zrušuje a že tedy v obou těchto případech mají strany jen nároky podle §§ 1003 a 1004 (co do rozsahu eventuelně modifikované předpisem § 1005), které třeba přivésti na soud v stanovené šestiměsíční lhůtě.

§ 1007 připojil k druhému odstavci § 1158 obč. zák. myšlenku druhé věty § 30, odst. 2 zákona o soukromých zaměstnancích.

§ 1008 je nezměněný § 1158, odst. 3 obč. zák.

Na rozdíl od subkomitétu pokládala superrevisní komise za nutné dáti podrobnější ustanovení o právních následcích smrti smluvců. Co se týká smrti zaměstnance, přijímá se v § 1009 zásada přijatá subkomitétem v první větě jeho § 1162 a), *že totiž smrt* zaměstnance ruší pracovní poměr vždy. Co se týká smrti zaměstnavatele, bylo přijato pružné ustanovení, jež dopouští rozhodnutí podle konkrétních poměrů. Podle toho bude někdy nutno říci, že smrt zaměstnavatele je skutkovým základem uvedeným v § 989, jindy se smrtí zaměstnavatele na pracovním poměru nic nezmění, jindy konečně pracovní poměr bude zrušen.

§ 1011 fruktifikuje návrh subkomitétu [§ 1162 a) návrhu subkomitétu] o povinnosti vykliditi služební byt, když se skončí pracovní poměr. Na rozdíl od subkomitétu chce superrevisní komise řešiti tuto otázku v souvislosti s veškerými případy zániku pracovního poměru. První věta má na zřeteli skončení pracovního poměru uplynutím doby a výpovědí. Tu vzniká povinnost vykliditi služební byt bez zbytečného odkladu (k pojmu tomu srv. poznámky důvodové zprávy při § 691). Byl-li zaměstnanec předčasně propuštěn nebo sám předčasně pracovní poměr zrušil, nastane povinnost k vyklizení služebního bytu v době, kterou navrhl subkomitét. To platí stejně o smrti zaměstnance, jenže tu povinnost vykliditi byt postihuje příslušníky rodiny a vůbec osoby, které se zaměstnancem sdílely byt. Stejně jako subkomitét dala pak superrevisní komise ustanovení o ubytování nástupce zaměstnance. Částečné vyklizení bytu se po vzoru § 41, odst. 2 zákona o soukromých zaměstnancích připouští jen při bytech skládajících se z několika obytných místností.

§ 1012 odpovídá § 1160 obč. zák. novelové verse, ale rubrika mluví o vyhledání nové práce. Slovo „místo" je zřejmě úzké. Od § 1160 obč. zák. se nový tekst liší tím, že pomýšlí i na pracovní poměry sjednané na určitou dobu, dále že odkazuje na místní zvyklosti. Zato nebylo převzato ustanovení odpovídající § 151 třetí částečné novely, vyhrazující moci nařizovací, aby určila pro jednotlivá místa nebo území nebo pro jednotlivé skupiny pracovních poměrů, co platí o vyhledání nové práce. Zmocnění toho nebylo využito a po pružném odkazu na místní zvyklosti je zbytečné. Návrhy, které se dožadovaly, aby věc byla upravena striktními předpisy zákonnými, superrevisní komise nepokládala za možné přijmouti, ježto taková ustanovení redigovaná s hlediska určitých kategorií zaměstnanců jistě by vykazovala mezery.

§§ 1013 až 1015 souhlasí s § 1163 obč. zák. novelové verse, ale přihlížejí po stránce výrazové k § 44 zákona o soukromých zaměstnancích. Podle návrhu Slovenské komise bylo usneseno, že jiné zápisy než zápisy o době a druhu prací mohou býti pojaty do potvrzení jen se souhlasem zaměstnance. Novelový tekst zřejmě usiloval o stejný výsledek, ale vyskytlé spory ukazují, že dosavadní tekst je nedo-

statečný. V konečné redakci bylo z opatrnosti dodáno, že zaměstnanec musí svůj souhlas projeviti výslovně a že tedy nestačí, přijme-li bez námitek potvrzení obsahující zápisy a poznámky nedohodnuté.

Ustanovení o soutěžní doložce zařaděné subkomitétem za § 1163 obč. zák. nov. verse bylo vypuštěno se zřetelem k tomu, že vedle §§ 47 až 49 zákona o soukromých zaměstnancích a vedle ustanovení zákona proti nekalé soutěži je zbytečné.

K § 1016: V osnově z r. 1931 následovaly za předpisy o potvrzení (vysvědčení) o práci jako závěr celé kapitoly dva paragrafy zařaděné pod rubrikou „Hranice smluvní volnosti při smlouvách o práci", z nichž druhý odpovídal § 1164 obč. zák. (ve znění zákona č. 497/1921 Sb. z. a n.), první pojednával o právním významu hromadné smlouvy o práci.

Poměrem hromadné smlouvy k smlouvě jednotlivé (individuální) zabýval se již subkomitét a přiklonil se v tom směru k zásadě, vyjádřené svého času na př. v § 6, odst. 2 zákona o obchodních pomocnících č. 20/1910 ř. z., že totiž hromadná smlouva platí, jen pokud není jednotlivou smlouvou vyjednáno něco jiného, bez rozdílu, zda odchylka je na prospěch či na neprospěch zaměstnance. Proti tomu se postavila superrevisní komise v osnově z r. 1931 na stanovisko, že hromadná smlouva je normou smlouvě jednotlivé nadřízenou (superordinovanou) a že se tedy jednotlivá smlouva, na kterou se hromadná smlouva vztahuje, musí držeti přesně v mezích smlouvy hromadné a nesmí se od ní odchýliti. Tekst osnovy vyslovoval striktně, že práva zaručená zaměstnanci hromadnou smlouvou jsou minimum, o které jej jednotlivá smlouva nikdy připraviti nemůže, ale zároveň naznačoval, že v případě, kde by v hromadné smlouvě byly stanoveny netoliko dolní, nýbrž i horní hranice zaměstnancových práv, jsou nepřekročitelné i hranice horní a větší výhody poskytnuté jednotlivému zaměstnanci tedy neplatné (případy takové jsou ovšem nadmíru řídké, pravidelně určuje hromadná smlouva jen minimální platy, nejnižší výměru dovolené atp., takže smlouva jednotlivá zůstává v mezích smlouvy hromadné, když zaměstnanci přiznává plat vyšší, dovolenou delší atp.).

Vyjmouc řečené právě ustanovení neobsahovala osnova z r. 1931 podrobnosti o ostatních problémech vyvolaných kolektivními smlouvami, neboť superrevisní komise nepokládala za vhodné dáti v občanském zákoníku předpisy o tom, kdo je legitimován uzavírati kolektivní smlouvy a na koho se vztahují, o jich registraci atp., soudíc, že o tom sluší rozhodnouti podle ustanovení obecných nebo podle zvláštních ustanovení o tom vydaných nebo podle ustanovení, která o tom vydána budou. Všechny tyto věci skutečně v občanském zákoníku řešeny býti nemohou, a pokud snad na ně dosavadní ustanovení, ať obecná či zvláštní, nestačí, bude nutno se postarati o jich úpravu speciálními předpisy novými. Vzhledem k tomu bylo po meziministerském projednání a po opětovných bedlivých úvahách o vhodnosti stanoviska, zaujatého superrevisní komisí v osnově z r. 1931, na konec rozhodnuto, aby se vládní návrh ani o poměru mezi smlouvou hromadnou a jednotlivou nevyslovoval. Vážná mezera nemůže z toho vzniknouti, neboť, dospělo-li se k názoru na právní povahu hromadných smluv o pracovních poměrech neupravených speciálními zákony dnes, kdy občanský zákoník (a stejně zákon č. 244/1922 Sb. z. a n.) hromadnou smlouvu neznal, bude si prakse věděti rady s hromadnými smlouvami i za režimu nového zákoníka, jehož §§ 981, 982 s hromadnými smlouvami počítají.

Vypuštění § 1043 osnovy z r. 1931 neznamená ovšem nikterak, že by se něco měnilo na předpisech, podle kterých je již dnes hromadná smlouva buď vůbec, buď aspoň na prospěch zaměstnance závazná, jako jsou na př. § 21 zák. č. 29/1920 Sb. z. a n. o domácké práci, § 18 zák. č. 82/1920 Sb. z. a n. o domovnících, § 142 zák. č. 221/1924 Sb. z. a n. o sociálním pojištění, § 8 zák. č. 251/1933 Sb. z. a n. o prodeji zboží za jednotné ceny, § 10 zák. č. 303/1920 Sb. z. a n. (ve znění zákona č. 171/1934 Sb. z. a n.) o zubním lékařství a zubní technice, § 17 zák. č. 189/1936 Sb. z. a n. o pracovním poměru redaktorů. Všechny tyto předpisy jsou zachovány v platnosti v čl. VIII, č. 12 uvozovacích a prováděcích předpisů. Stejně budou zachovány v platnosti předpisy vládních nařízení č. 89/1935 Sb. z. a n., kterým se prodlužuje platnost hromadných smluv pracovních, a č. 102/1935 Sb. z. a n., jímž se upravují pro přechodnou dobu v textilní výrobě pracovní podmínky dělnictva, budou-li prodlouženy do

doby, kdy nový občanský zákon nabude účinnosti, resp. budoucí snad normy podobného druhu.

Uspořádáním osnovy z r. 1931 mělo býti také naznačeno, že hromadná smlouva je normou zákonu podřízenou (subordinovanou), t. j. že ustanovení o kogentních předpisech (dosavadní § 1164 obč. zák.) vytyčuje také hranice smluvní volnosti při uzavírání smluv hromadných. V tom směru nenastává škrtem § 1043 osnovy z r. 1931 žádná změna, neboť slovo „smlouvou" v § 1016 třeba vztáhnouti také na smlouvu hromadnou.

Obsahově odpovídá § 1016 předpisu § 1164 obč. zák. ve znění zákona č. 497/1921 Sb. z. a n. Od svého vzoru liší se hlavně tím, že rozšířil kruh ustanovení, od kterých se smlouva na neprospěch zaměstnance nesmí odchýliti, na všechny předpisy nově redigované. Ochrana před zkrácením nebo zrušením práv se zaměstnancům poskytuje proti jakékoliv smlouvě, netoliko jako dosud proti smlouvě pracovní (o práci); to přešlo z osnovy superrevisní komise do některých novějších zákonů o pracovních poměrech jako na př. do § 53 zákona o soukromých zaměstnancích č. 154/1934 Sb. z. a n. a § 18 zák. č. 189/1936 Sb. z. a n. o pracovním poměru redaktorů.

Změny provedené v hlavě 35 nejsou příliš četné.

Ježto pojednání o smlouvě o práci a o smlouvě o dílo bylo rozděleno na dvě hlavy, bylo jako § 1017 zařaditi ustanovení určující pojem smlouvy o dílo a jako § 1023 ustanovení o platu, která dříve byla ve společných §§ 1151, 1152 obč. zák. Superrevisní komise se vrací k tekstu třetí novely, jež přesněji než subkomitét mluví o provedení (nikoli zhotovení) díla, čímž jsou lépe kryta díla nehmotná. Kontrahenti při smlouvě o dílo nazývají se „zadatelem" (locator operis) a „provaděčem" (conductor operis).

V § 1018, jenž odpovídá § 1165 obč. zák. novelové verse, je ta změna, že se povinnost dílo provésti nebo dáti je provésti za osobní odpovědnosti nestanoví striktně, nýbrž jest učiněna závislou na obsahu smlouvy a na povaze díla.

§ 1166 obč. zák., vytýkající o hranicích mezi smlouvou trhovou a smlouvou o dílo, byl vypuštěn, ježto dává jen vykládací pravidlo, které jistě není nutné, které však není ani přesné.

V § 1019 (§ 1167 obč. zák.) se nemluví o vadách podstatných, ježto jde zřejmě o pleonasmus. Nechtějí se jistě rozeznávati vady podstatné, které dílo nečiní neupotřebitelným, ani vady nepodstatné, které je neupotřebitelným činí. Že může pro vady díla vzniknouti nárok na náhradu škody podle obecných předpisů, je samozřejmo a plyne již z poslední věty. Pojem „přílišného nákladu" ve větě druhé třeba bráti nikoli absolutně, nýbrž relativně (se zřetelem k hodnotě díla).

V §§ 1020 až 1022 jsou recipovány bez věcných změn §§ 1168 a 1168a) obč. zák. novelové verse.

Předpis o péči (§ 1169 obč. zák.) byl, aby systematika této hlavy byla zcela obdobná systematice hlavy o smlouvě o práci, zařaděn až za ustanovení o platu jako § 1028.

§ 1023 odpovídá, jak již bylo poznamenáno výše, předpisu § 1152 obč. zák., pokud se vztahoval na smlouvu o dílo.

§ 1024 recipuje bez věcné změny § 1170 obč. zák.

V §§ 1025 a 1026 [§ 1170 a) obč. zák. novelové verse] bylo podle obdoby ustanovení o záruce za správnost rozpočtu připojeno ustanovení o záruce za úplnost rozpočtu. Přesněji než dosavadní § 1170 a), odst. 2 obč. zák. mluví § 1026 o náhradě za vykonanou práci a vzniklé výdaje.

§ 1027 je ustanovení nové. Vyhovuje se jím požadavkům některých odvětví živnostenského podnikání, aby byla zbavena odpovědnosti za věci podle objednávky zhotovené nebo opravené, když se zákazník z nedbalosti anebo ze zapomětlivosti o dílo nehlásí, a otvírá se takovým podnikatelům cesta, jak by se dostali k náhradě svých hotových výdajů a svého platu za provedení díla.

§ 1029 recipuje § 1171 obč. zák. novelové verse.

V osnově z r. 1931 tvořil závěr hlavy jednající o smlouvě o dílo paragraf, který na hromadné smlouvy o dílo rozšiřoval zásadu, jež měla platiti o poměru hromadné smlouvy o práci k smlouvě jednotlivé. Ustanovení to bylo vyvoláno názorem superrevisní komise, že sice smlouvy hromadné se zřetelem k smlouvám o dílo nemají snad toho významu jako při smlouvách o práci, ale že se přece vyskytují. Vypuštění příslušného paragrafu v hlavě

o smlouvě o práci vyžádalo si i škrt odkazového ustanovení v hlavě o smlouvě o dílo. Nezmiňuje-li se vzhledem k tomu hlava o smlouvě o dílo nyní vůbec o smlouvách hromadných, neznamená to ovšem, že by hromadné smlouvy o dílo nebyly možné.

K hlavě 36 (§§ 1030 až 1035).

Dlouho pociťovanou mezeru, že občanský zákoník neměl ustanovení o smlouvě zprostředkovatelské (makléřské), vypínil již subkomitét. Superrevisní komise se od subkomitétu odchýlila v tom, že věnovala smlouvě zprostředkovatelské zvláštní hlavu. Tím bude jasně pověděno, že smlouva zprostředkovatelská není ani smlouvou o práci ani smlouvou o dílo a že nejde o nic jiného než o smlouvu makléřskou. Leckteré z pochybností vyslovených v připomínkách budou tím odklizeny. Pojem „zprostředkovatele" podle této hlavy je ovšem zcela odchylný od pojmu vymezeného v § 2, písm. e) zákona o domácké práci č. 29/1920 Sb. z. a n.

Od ustanovení redigovaných subkomitétem se superrevisní komise v leckterých kusech odchýlila.

§§ 1030 a 1031 obsahují látku, kterou mají § 1171 a) a § 1171 b), odst. 1 subkomitétu, ale jednak látku tu jinak řadí, jednak se v lecčems od návrhu subkomitétu odchylují.

Podle postupu přijatého v hlavách 26 a násl. vytýká § 1030 jen pojem zprostředkovatelské smlouvy, a to podle § 652 obč. zák. pro Německou říši, a z § 1171 b) subkomitétu přijímá s některými změnami ustanovení o tom, kdy výslovného smluvení odměny není zapotřebí. Návrh neomezuje smlouvu zprostředkovatelskou na zprostředkování smluv o práva majetková v souhlase s některými připomínkami, jako na př. s připomínkou n e j v y š š í h o s o u d u. Zdali arci taková smlouva týkající se „nemajetkových práv", jako na př. smlouva o zprostředkování adopce, manželské smlouvy atp., bude platná, bude záviseti na tom, zdali se nepříčí dobrým mravům. Návrh, aby byla pro makléřskou smlouvu jako podmínka platnosti předepsána forma písemná, nebyl přijat, právě tak jako návrh, aby podmínkou platnosti bylo odevzdání sazebníku, když se vyskytují sazby. Požadavek výslovného smluvení odměny chce chrániti strany před vykořisťováním, jehož se nekalé živly leckdy dopouštějí. Takového nebezpečí není v případě věty druhé, neboť kdo se obrátí na osobu, která smlouvu, o jakou jde, zprostředkuje po živnostensku, jsouc k takovému živnostenskému zprostředkování podle příslušných předpisů (na př. podle zákona č. 203/1925 Sb. z. a n.) oprávněna, musí si býti vědom, že bude povinen zaplatiti odměnu.

§ 1031 vyslovuje důrazněji než subkomitét myšlenku, že musí tu býti kausální nexus mezi činností zprostředkovatele a vznikem zprostředkované smlouvy. Proto také nebyla recipována druhá věta prvního odstavce § 1171 a) návrhu subkomitétního, jež zásadu o kausálním nexu zřejmě opouští. Z § 1171 a) návrhu subkomitétu se přijímá ustanovení, co platí, když zprostředkovaná smlouva byla učiněna pod výminkou odkládací. Zato nebyl přijat návrh subkomitétu o smlouvě pod výminkou rozvazovací. Rozsáhlé toto ustanovení nebylo by asi příliš praktické.

§ 1032 odpovídá § 1171 d) návrhu subkomitétu vybudovanému na § 654 obč. zák. pro Německou říši. Slova „v její prospěch", jež se v tomto paragrafu vyskytují, nebyla přijata.

§ 1033 recipuje druhý odstavec § 1171b) návrhu subkomitétu, § 1034 pak § 1171c) tohoto návrhu. Slova „jeho zprostředkováním" byla škrtnuta jako nevhodná a dáno výraznější ustanovení o náhradě smluvených výdajů, když k smlouvě, která měla býti zprostředkována, nedošlo. Odstavec druhý návrhu subkomitétu nebyl převzat, ježto je zcela v rozporu s podstatou zprostředkovatelské smlouvy. Zdali snad v případnostech, které měl na zřeteli subkomitét, nevznikne někdy pohledávání na náhradu škody, bude posouditi podle obecných ustanovení, zejména podle ustanovení o povinnosti nahraditi škodu způsobenou jednáním, které se příčí dobrým mravům.

§ 1035 omezil ustanovení § 1171 e) návrhu subkomitétu na smlouvu o zprostředkování práce, jak to činí jeho vzor, § 655 obč. zák. pro Německou říši. O odměně již zaplacené rozhoduje § 1035 opačně než návrh subkomitétu.

K hlavě 37 (§§ 1036 až 1061).

Superrevisní komise se především usnesla pozměniti nadpis této hlavy. Při tom bylo rozhodné, že v § 1036 má býti uznána

také výdělečná společnost, při které společníci spojují jediné svoji činnost, t. j. svoji pracovní sílu.

K § 1036: Rubrika zní „Pojem". O společném prospěchu, jehož má býti společností dosaženo, se nečiní v tomto ustanovení, jež odpovídá § 1175 obč. zák., zmínka, takže — jak si také přál nejvyšší soud — bude možno užíti předpisů této hlavy také na společnosti, jež nemají účelů výdělečných; mluví se nyní již jen o sdružení činnosti nebo věcí za společným účelem. Nebylo vyhověno podnětu, aby bylo dáno ustanovení o procesní způsobilosti (způsobilosti býti stranou) společnosti.

§ 1037 odpovídá dosavadnímu § 1178 obč. zák. Nový je předpis, že je zapotřebí podpisu na soupisu. Druhá věta rozhoduje, co platí, když soupis byl zřízen a podepsán, ale byl zřízen neúplně. Smlouva nebude neplatná, ale jměním přítomným bude po zákonu jen jmění sepsané. Ke smyslu slov „je po zákonu" srv. terminologické poznámky výše.

Rubrika před dalšími ustanoveními byla upravena jinak, než v občanském zákoníku, a zní nyní „Právní následky společenské smlouvy" s podrubrikou „1. co do základního jmění". Pod touto rubrikou zařaděny jsou §§ 1038 až 1041, jež odpovídají §§ 1182, 1183, § 1192, věta 2, §§ 1177 a 1181 obč. zák.

Ustanovení § 1176 obč. zák. bylo na návrh notářské komory v Brně škrtnuto.

Ustanovení § 1177 obč. zák. bylo zařaděno jako § 1040 za dosavadní § 1183 obč. zák. Při tom byly provedeny některé stylistické změny, jmenovitě byla škrtnuta slova „nikoliv zděděné".

O § 1178 obč. zák. srv. poznámky výše u § 1037.

§§ 1179 a 1180 obč. zák. byly jako zbytečné škrtnuty.

§ 1041, jenž odpovídá § 1181 obč. zák., byl nově stylisován po vzoru § 498. Při tom bylo přihlédnuto k tomu, že vneseny mohou býti nejen věci, nýbrž i práva.

§ 1182 obč. zák. je nyní zařaděn jako § 1038 osnovy. Druhá věta je škrtnuta. První věta byla stylisticky pozměněna, jmenovitě bylo vypuštěno podle připomínky nejvyššího soudu slovo „základ"; místo „kmenového jmění" zvolen byl výraz „základní jmění", neboť nejde o jmění, jímž nelze disponovati, nýbrž o jmění věnované společnému účelu. Tato změna provedena byla také v podrubrice a v dalších ustanoveních.

Ustanovení § 1183 obč. zák. je zařaděno jako § 1039 osnovy. Druhá věta byla škrtnuta, neboť její obsah je kryt již větou první. Škrtnuta byla také citace § 1192 obč. zák., dosud uvedená ke konci, neboť obsah tohoto paragrafu, vyjímajíc zbytečnou větu první, byl převzat ve zkrácené formě do závěrečné věty § 1039. Zvolené znění má ostatně také vyjádřiti, že přínos může záležeti i v něčem jiném než ve věcech nebo v pracovních výkonech.

Za skupinou §§ 1038 až 1041 následuje podrubrika „2. co do ostatních práv a povinností společníků navzájem". Pod touto rubrikou jsou seřaděny §§ 1042 až 1048, jež odpovídají §§ 1188, 1184, 1185, 1186, 1189, 1191, 1193, 1197 obč. zák.

Protože ustanovením § 1042 počíná skupina §§ 1042 až 1048, byl do něho pojat všeobecný odkaz na zásady platné o spoluvlastnictví. Odkazuje se ovšem toliko na §§ 211 až 221, nikoli na §§ 222 a násl., jež jednají o likvidaci.

Ustanovení § 1184 obč. zák. zůstalo v § 1043 nezměněno, jen pořad slov byl přesunut.

§§ 1185 a 1186 obč. zák. byly sloučeny v jediný § 1044. V § 1185 obč. zák. vypuštěna byla slova „beze zřetele na jejich větší nebo menší podíl", neboť k činnosti směřující k dosažení společného účelu jsou povoláni i členové, kteří vůbec podílu nemají. V § 1186 obč. zák. vypuštěna byla soutěžní doložka, neboť se vystačí s předpisy o nekalé soutěži.

§ 1187 obč. zák. byl škrtnut, jmenovitě proto, poněvadž je v rozporu s § 1185 obč. zák.

Rubrika před § 1189 obč. zák. se vypouští. Jinak byl tekst tohoto ustanovení s některými stylistickými změnami převzat jako § 1045.

§ 1190 obč. zák. byl škrtnut, ježto o vnějších poměrech společnosti jedná již § 1042, jenž se dovolává také §§ 216 a 217, pro poměr vnitřní pak platí § 1044.

První věta § 1191 obč. zák. byla škrtnuta jako zbytečná. Jinak bylo toto ustanovení se stylistickými změnami pojato do § 1046. Kdežto starý tekst mluvil o jednání, které

jeden společník provedl svémocně, je nyní řeč o jednání vykonaném „o své újmě".

O § 1192 obč. zák. srv. poznámky k § 1039.

Ustanovení § 1193 obč. zák. bylo v § 1047 pozměněno, a vychází se při tom z tohoto výkladu: Jestliže někteří společníci jen pracují, anebo jestliže jen někteří společníci pracují, a jestliže na takový případ ve smlouvě není pamatováno nebo nedojde k dohodě, přísluší oněm společníkům přiměřený podíl ze zisku. Výpočet momentů rozhodných pro soudcovské rozhodnutí není míněn jako taxativní. Jinak provedeny byly na § 1193 obč. zák. některé stylistické změny.

Škrtnut byl § 1194 obč. zák., neboť jeho obsah je již kryt ustanovením § 1042.

§ 1195 obč. zák. byl škrtnut vzhledem k § 710 (§ 879 obč. zák.). Smlouva o t. zv. societas leonina je jistě podle tohoto ustanovení neplatná. První část § 1195 obč. zák. je samozřejmá.

Rubrika před § 1197 obč. zák. byla vypuštěna, tekst sám byl převzat do § 1048 s menšími změnami. Škrt slov „buď úplně nebo částečně", provedený v závěrečné redakci, není změnou věcnou.

§§ 1198 a 1199 obč. zák. byly škrtnuty i s rubrikou. Obsah jich vyplývá z §§ 211 a 220, na něž se odkazuje v § 1042.

§ 1200 obč. zák. byl zařaděn do hlavy o spoluvlastnictví jako § 221.

§§ 1201 a 1202 obč. zák. byly převzaty jako §§ 1049 až 1051. K § 1049 připojena byla druhá věta, podle níž z jednání, jež byla provedena pro společnost, věřiteli odpovídají všichni společníci stejnými podíly, jestliže věřitel nevěděl ani nemusil věděti, jaký je poměr účasti jednotlivých společníků. Dosavadní druhá věta § 1201 obč. zák., předpisy obchodního práva již překonaná, byla škrtnuta.

§ 1050 se nyní vyslovuje o vázanosti společenského jmění pro věřitele společnosti. Jiní věřitelé společníkovi se mohou — jak vyslovuje následující paragraf — držeti jedině toho, nač společník sám má právo. Vede-li exekuci, může věřitel způsobiti zrušení společnosti beze zřetele k tomu, zda byla uzavřena na určitý či na neurčitý čas. Výpovědní doba je měsíční a výpověď může býti dána jen pro konec provozovacího období. Srv. čl. 126 obch. zák., § 333 ex. ř. (§ 101 zák. čl. XXXVII/1875, čl. VI, § 83 ex. novely č. 23/1928 Sb. z. a n.).

Zvoleným zněním §§ 1049 až 1051 je vyřízen též § 1203 obč. zák.

Ustanovení § 1204 obč. zák. se vypouští, neboť se vztahuje jedině na společnosti obchodní.

Rubrika před §§ 1052 a násl. zní „Zánik společnosti nebo členství". Tím má býti naznačeno, že se tu pojednává také o vystoupení jednoho člena nebo o jeho vyloučení.

V § 1052 převzat byl § 1205 obč. zák. se stylistickými změnami, jmenovitě mluví se, podle připomínky nejvyššího soudu, o „účelu" a nikoliv o „úkolu", kteréhožto slova užil subkomitét.

V § 1053 byl převzat § 1206 obč. zák. Nebylo vyhověno podnětu, aby se přihlédlo k opačnému řešení zákoníka obchodního. Výslovně bylo vytčeno, že se ve společnosti pokračuje s dědici, jen když se s ostatními společníky o tom dohodli.

§ 1207 obč. zák. byl převzat bez věcných změn v § 1054, až na to, že byla vypuštěna třetí věta týkající se společností obchodních.

§ 1208 obč. zák. byl převzat v § 1055 ve znění zkráceném a stylisticky upraveném. Ustanovení o dílu povinném nejsou předpisem § 1055 dotčena.

§ 1209 obč. zák. byl převzat v § 1056, bylo však škrtnuto slovo „vyměřeného" (sc. podílu), aby se vyjádřilo, že podle stavu věci se může srážka týkati buď kapitálu nebo zisku nebo obojího.

§ 1210 obč. zák. byl převzat v § 1057 s některými změnami. Místo dosavadní kasuistiky bylo dáno všeobecné ustanovení o důvodné ztrátě důvěry. Taková ztráta tu bude podle okolností případu zvl. při odsouzení pro trestný čin (třebas nebyl to právě zločin), nebo když na jmění společníkovo byl prohlášen konkurs. Nová věta 2 určuje, jak se rozhoduje o vyloučení, a dává společníku v této věci přehlasovanému možnost rozvázati poměr k společnosti. Toto právo by ovšem musilo býti uplatňováno v přiměřené době poté, co většina společníků návrh na vyloučení zamítla. Jestliže by navrhovatel i po projití takové přiměřené doby ve společnosti setrval, mohl by v budoucnu vystoupiti jen za šetření předpisů §§ 1059 a 1060.

Následující § 1058, jenž se týká ztráty svéprávnosti, přejímá s některými změnami § 6 řádu o zbavení svéprávnosti, pokud se vztahoval na § 1210 obč. zák.

§ 1059 odpovídá § 1211 obč. zák. Právo vypověděti smlouvu před uplynutím smluvené doby, zemřel-li nebo vystoupil-li nebo byl-li vyloučen společník, na němž hlavně spočívala starost o společný účel, je stejně jako v § 1060 návrhu omezeno tím, že nesmí býti vykonáno nevčas a na újmu ostatních společníků.

§ 1212 obč. zák. byl převzat v § 1060 a byl přizpůsoben § 206.

§§ 1213 a 1214 obč. zák. byly škrtnuty; jmenovitě § 1213 obč. zák. je kryt již ustanovením § 1057.

§ 1215 obč. zák. byl v § 1061 zkrácen, avšak věcně ponechán beze změny. Ustanovení, kterých podle § 1061 jest užíti, jsou §§ 222 až 232, ale samozřejmě také § 1349.

§ 1216 obč. zák. byl škrtnut.

K hlavě 38 (§§ 1062 až 1088).

Obsahem odpovídá tato hlava celkem dvacáté osmé hlavě druhého dílu dosavadního občanského zákoníka, jen o darech při zrušení zasnoubení (srv. druhou větu § 1247 obč. zák.) jsou dány předpisy v hlavě o darování (§§ 800 až 803) a o dědické smlouvě (§§ 1249 až 1254 obč. zák.) jsou předpisy v hlavě o pořízení pro případ smrti (§§ 441 až 451).

V předběžných pracích přípravných byla ustanovení této hlavy umístěna mezi ustanoveními práva rodinného. Proč byla přesunuta na místo nyní navrhované, je vysvětleno v části II této důvodové zprávy. Proti osnově z r. 1931 byly provedeny některé změny věcné, ale zásadních změn není. Superrevisní komise byla sice informována o četných návrzích pozměňovacích, z nichž některé se od dosavadního práva odkláněly velmi podstatně. Ale majetkové právo rodinné, zvláště manželské, je úzce spjato s úpravou rodinného práva osobního, a když zůstává toto nedotčeno, nelze zaváděti radikální novoty v poměrech majetkoprávních.

Systematicky byl obsah dosavadní hlavy 28 obč. zák. uspořádán poněkud jinak: napřed jdou ustanovení o manželském majetkovém právu zákonném, pak o jeho možných smluvních modifikacích (svatebních smlouvách). Je to pořad osnovy z r. 1931, v níž však tyto dvě skupiny předpisů nešly přímo za sebou.

K §§ 1062 až 1064: Do těchto tří paragrafů byl rozložen obsah § 52 osnovy z r. 1931, ale ne bez některých novot, které lze označiti jako další krok na cestě, vedoucí od dosavadního zákoníka přes návrh subkomitétu pro rodinné právo k stanovisku komise v oné osnově.

Subkomitét zachoval zásadu dosavadního občanského zákoníka, že sňatkem nenastává společenství jmění mezi manžely (§ 1233 obč. zák.) a že, není-li zvláštní úmluvy, podrží každý manžel své jmění dosavadní a že nemá jeden manžel právo na to, čeho druhý manžel za manželství nabude (§ 1237, věta 1 obč. zák.). Naproti tomu vypustil subkomitét druhou větu § 1237 obč. zák., podle níž v pochybnostech bylo míti za to, že jmění nabyto bylo manželem. Ustanovení podobné přítomné době, kdy výdělečná i jinaká činnost manželčina má daleko větší význam než před 125 lety, jistě nevyhovuje. Proti návrhu subkomitétu bylo namítáno, že bez určité presumpce, ať se vysloví ve prospěch nabytí jediným manželem či oběma společně, se prakse asi nebude moci dobře obejíti. Hlavně však byl návrh subkomitétu potírán s dvou stran: jednak organisacemi hájícími zájmy žen, jež se domáhaly toho, aby všechno jmění bylo manželům společné a jimi aby společně bylo spravováno, a aby výtěžky, jichž se dosáhne, náležely oběma rovným dílem; jednak Slovenskou komisí, jež žádala, aby se přijal na Slovensku vžitý systém t. zv. koakvisice, a připravila návrh předpisů, které by se měly za tím účelem vsunouti do nového zákoníka. O obou těchto návrzích bylo v superrevisní komisi podrobně jednáno a jejich výhody i nevýhody pečlivě odvažovány. Zkoumání toto nevyznělo vůbec příznivě pro první z návrhů shora zmíněných. Systém úplného majetkového společenství mezi manžely nebyl by po názoru komise převážné většině obyvatelstva vítán, neboť se dobře nehodí pro sociální a hospodářské poměry přítomné doby; příliš se vzdaluje vžitých a osvědčených zásad, k nimž dospěl dosavadní právní vývoj, a také by nepochybně v praksi přivodil nemalé komplikace. Co pak se týká požadavku Slovenské komise, hájeného se značným důrazem, došla většina superrevisní komise také k přesvědčení, že by se nedoporučovalo zavésti na celém státním

území všeobecnými předpisy všechno to, co na Slovensku a v Podkarpatské Rusi stran t. zv. koakvisice dnes platí. Uznala však, že základní myšlenka koakvisice, že totiž určité jmění má býti považováno za jmění nabyté oběma manžely, je správnému řešení problému, o který jde, bližší než systém dosavadního občanského zákoníka, třebas i s modifikacemi, které navrhl subkomitét. Velmi často jistě majetkové prospěchy, jichž bylo dosaženo za manželství, je přičísti k zásluze oběma stranám, ať již proto, že obě byly stejně výdělečně činné nebo že výdělečná činnost jedné z nich se mohla rozvinouti jen dík přímé nebo nepřímé podpoře strany druhé. Připojila proto superrevisní komise v osnově z r. 1931 k tekstu subkomitétu dodatek, že se v pochybnostech má za to, že toho, co na jmění přibylo za trvání manželského společenství, nabyli oba manželé stejným dílem. Ježto šlo o domněnku vyvratitelnou, mohl ten, proti komu svědčila, prokazovati, že jmění nabyl sám nebo že jeho podíl na jmění je jiný než jedna polovina. Prokázati přesně, jaký podíl na jmění společně nabytém náleží jednomu nebo druhému manželu, bylo by ovšem často nesnadné, ne-li nemožné. Ustanovovala proto osnova, že soudce posoudí podle volného přesvědčení, v jakém poměru jest jmění rozděliti mezi oba manžely.

Komise se mohla právem domnívati, že tímto způsobem zachovala z platného práva slovenského vše, co zachování zasluhovalo, a že také velmi vyšla vstříc těm, kdož systém dosavadního občanského zákoníka chtěli nahraditi systémem majetkového společenství mezi manžely.

Základní myšlenky osnovy z r. 1931 zůstaly v konečné redakci nedotčeny a byly jen ještě podrobněji propracovány. § 1062 byl obmezen na recepci prvních vět §§ 1233 a 1237 obč. zák. V protikladu § 1063 a § 1064 má býti rozlišen majetek, na který se vztahuje zásada společného nabývání oběma manžely, od majetku jinakého, jímž se míní zvláště majetek, jehož jeden manžel nabyl darováním, posloupností dědickou, odkazem a pod. Majetkem za trvání manželského společenství dobytým bude rozuměti to, co je výsledkem hospodářské činnosti vyvíjené po dobu manželského společenství oběma manžely společně (na př. pracují-li oba v podniku, třebas podnik formálně náleží jen jedinému z nich) nebo i jen jedním z manželů. Majetek za manželského společenství dobytý zásadně se dělí na polovici, ale pružné ustanovení § 1063 umožní, aby v případech, kde by dělení na polovici nebylo spravedlivé, náležitě byly zhodnoceny účast a zásluhy jednoho či druhého manžela o hospodářskou aktivnost manželského společenství. Zváží-li soudce, jak mu nové znění výslovně přikazuje, také zájmy dětí, nebude mu nesnadno najíti pro rozdělení dobytého majetku měřítko, které by odpovídalo všem okolnostem zřetele hodným.

S těmito ustanoveními souvisí čl. V, č. 2 uvozovacích předpisů. Zákon tam dotčený má upraviti přechod od dosavadního práva platného v zemích Slovenské a Podkarpatoruské k systému nového zákoníka.

K § 1065: Z § 1238 obč. zák. byla vypuštěna již subkomitétem obsoletní zmínka o volném jmění manželčině, ale věcných změn není. Podle terminologie komisí přijaté je v tomto případě důkaz opaku vyloučen.

K § 1066: § 1239 obč. zák. byl upraven jen stylisticky, jmenovitě aby bylo ostřeji vytčeno, že co do vyrovnání účtů nezáleží na tom, kdy se správa fakticky skončila, nýbrž na tom, kdy pro odpor manželčin zanikla.

O postavení manžela jako správce jmění manželčina budou platiti zásady dosavadní, zvláště že se zástupčí moc manželova vztahuje na veškerá právní jednání o kmenovém jmění, jaká by mohl činiti ten, kdo obdržel všeobecnou plnou moc činiti jednání, která přináší sebou správa jmění; k jednáním, která podle § 867 vyhledávají zvláštního zmocnění, potřeboval by zvláštního zmocnění také manžel. Co se týká požitků, buď upozorněno, že manžel nejen není povinen je vyúčtovati, ale že by ani neodpovídal z těch, kterých dobýti zanedbal.

K § 1067: Ustanovení § 1217 obč. zák. bylo převzato bez podstatnějších změn, ale ovšem byl výpočet běžných typů smluv svatebních omezen na typy, o nichž se v dalších ustanoveních osnovy děje zmínka. Tekst mlčí o smlouvě dědické, o níž ustanovení byla komisí zařaděna do hlavy šestnácté (§§ 441 až 451).

Komise byla si toho vědoma, že otázka, zda jde o svatební smlouvu čili nic, může býti v konkretním případě vzhledem k všeobecnému znění § 1067 pochybná, stejně

jako byla pochybná podle § 1217 obč. zák. Bylo však uznáno, že judikatura celkem spolehlivě dovedla tuto otázku rozřešiti a že výsledky, k nimž se dospělo, se v zákoně povšechně zachytiti nedají.

Na místo slov »o jmění« byla položena slova »o majetkových právech a povinnostech« a připojeno bylo, že se svatební smlouvy mohou týkati také výživy. Jakékoli vážnější změně tekstu dosavadního § 1217 se komise vyhnula, neboť by mohla praksí jen zbytečně otřásti. Jediné o t. zv. odstupních smlouvách bylo dáno ustanovení zvláštní (srv. poznámky k § 1083).

Jako další paragraf připojeno bylo ustanovení obsažené dosud v § 1, písm. a) zák. č. 76/1871 ř. z. Subkomitét pro právo rodinné se domníval, že zákon tento bude vedle nového zákoníka občanského zachován v platnosti, komise se však rozhodla pro postup opačný, přijavši v této věci stanovisko, které zaujímal v předchozích přípravných pracích jmenovitě první subkomitét; srv. čl. III, č. 5 uvozovacích předpisů a k tomu poznámky v části IV této zprávy.

K §§ 1069 až 1076: Ustanovení §§ 1218 až 1225 obč. zák. byla převzata celkem se změnami navrženými subkomitétem až na to, že byl určen pojem přiměřenosti věna, dosud velmi pochybný.

Zmínka o souhlasu zákonného zástupce a soudu byla z § 1219 obč. zák. vypuštěna, poněvadž jinak by se bylo vysloviti stejně ve všech ustanoveních, kde jde o nějaké projevy nezletilce. Vypuštění oněch slov neznamená tedy nikterak, že by superrevisní komise v čemkoliv byla opustila zásadu obsaženou v občanském zákoníku.

Ponecháno bylo subkomitétem zavedené rozlišování mezi „věnem" a „přínosem", s nímž s mnohých stran byl zásadně vysloven souhlas (Mayr, Wissenschaftliche Vierteljahrsschrift zur Prager Juristischen Zeitschrift, 1925, sl. 90) a ovšem byla ponechána i povinnost rodičů a starých rodičů, poskytnouti dcerám (vnučkám) přiměřený přínos nebo k věnu poměrně přispěti. Proti této povinnosti byly sice vysloveny námitky a bylo poukazováno k tomu, že snad za dnešních poměrů, vzhledem jednak k výchově a vzdělání, jakých se dostává dcerám, jednak k výdělečné činnosti mnohých žen vstupujících do manželství, není již pro ni důvodů, které byly rozhodné v dobách dřívějších. Komise přes tyto námitky setrvala na zásadách dosavadního práva, soudíc, že není nijak nespravedlivé, aby rodiče (staří rodiče), jejichž majetkové poměry to dovolují, poskytli dcerám (vnučkám) majetkový příspěvek do manželství. Nelze jistě podceňovati význam hospodářského základu manželství a nelze pustiti se zřetele, že mnohé ženy, když se provdají, vzdají se a někdy se přímo musí vzdáti své výdělečné činnosti.

Nemanželské dceři nebo vnučce přiznal již subkomitét právo žádati přínos i na rodičích matčiných.

Na místo slov „bei deren Verehelichung" v § 1220 obč. zák. bylo užito obratu „se zřetelem k manželství", aby vyhověno bylo připomínce nejvyššího soudu, že žádati lze nejen před sňatkem, nýbrž i po uzavření manželství.

K § 1073 budiž podotčeno, že rodiči, jejichž odpor proti manželství nebo nevědomost o manželství po této stránce mohou býti významné, rozuměti sluší podle § 1073 jen otce a matku. To plyne jasně z toho, že se v předvětí mluví jen o rodičích, v závětí o rodičích a starých rodičích.

Že slib věna zmíněný v § 1076 (promissio dotis) vyžaduje, se zřetelem k § 1068 formy notářského spisu stejně jako datio dotis, považuje komise za nepochybné.

Ustanovení § 1226 obč. zák. odkázal subkomitét do zákona uvozovacího. Komise je škrtla (srv. Tilsch, Einfluss, 1901, str. 282 a násl.).

K §§ 1077 až 1079: §§ 1227 a 1228 obč. zák. zůstávají celkem beze změny. V § 1229 obč. zák. pozměněn byl již subkomitétem tekst tak, aby jasně bylo pověděno, že hned po smrti manželky má věno, není-li umluveno nic jiného, připadnouti manželčiným dědicům. Podrobně bylo uvažováno o připomínce Slovenské komise, že by se manželovi mělo, po vzoru platného práva slovenského, dopustiti, aby si při restituci věna odpočetl, co vynaložil na manželské společenství přímo z kapitálu věna, když nestačily ani jeho vlastní prostředky, ani užitky z věna plynoucí. Komise se obávala, že by podobné ustanovení mohlo vyvolati vážné spory, především však byla toho názoru, že manžel, jenž je povinen věno vrátiti, nemá práva sáhnouti na jeho kapitál bez svolení osob, kterým má býti věno vráceno. Že si manžel, jenž se takto zajistil, může odpočísti, co pro manželské společen-

ství spotřeboval, takže po případě nebude povinen nic vrátiti, je jistě samozřejmé.

K §§ 1080 a 1081: §§ 1230 a 1231 obč. zák. zůstávají bez vážnějších změn. Závěrečná slova § 1230 obč. zák. byla jako bezvýznamná škrtnuta. Přiměřenost výpravy bude se podle závěrečných slov § 1081 posuzovati stejně jako přiměřenost přínosu (§ 1071).

Nepraktické ustanovení o jitřním daru (§ 1232 obč. zák.) se, jak již navrhl subkomitét, vypouští.

K § 1082: K předpisům o věnu a o obvěnění připojil již subkomitet § 1245 obc. zak. jednající o tom, jak se věno nebo obvěnění zajišťují. Proti původnímu znění občanského zákoníka přiznává se z důvodů vhodnosti manželce právo, aby se domáhala zajištění věna, ať cokoliv bylo umluveno o jeho vrácení, i obvěnění, a to i tehdy, když nenrozí nebezpečenství. Podotčeno budiž, že „přiměřenym zajištěním" nelze rozumeti jen zajištění podle §§ 1213 a násl.

K §§ 1083 a 1084: První věta § 1233 obč. zák. byla, jak již výše je uvedeno, zaradena do § 1062. že na společenství statku mezi manžely užití slusí především předpisu o smlouvě společenské, je jiste i bez zvláštního zákonného ustanovení jasné a nebylo proto nutné pojímati do nového zákoníka druhou větu § 1233 obč. zák. Superrevisní komise se spokojuje, následujíc v tom vzor subkomitétu, aby v § 1083 vypočetla — ovšem jen příkladmo — některé druhy společenství statků. Zvláštních ustanovení o nich nedává, souhlasíc se subkomitétem, že potřeba podrobné úpravy těchto různých druhů manželského společenství statků (jak ji má na př. občanský zákoník pro Německou říši) se v praksi zvláště naléhavě nepociťuje. Do svého výpočtu nepojímá superrevisní komise ani t. zv. společenství statků na případ smrti, o němž v § 1234 obč. zák. učiněna byla výslovná zmínka. Anketa, kterou svého času provedl subkomitét, ukázala, že ustanovení §§ 1234 až 1236 obč. zák. jsou málo praktická, a některá (jako presumpce vyslovená v první větě § 1234 a § 1236 obč. zák.) že ani nevyhovují. Samozřejmě není tím, že §§ 1234 až 1236 obč. zák. budou škrtnuty, nijak vyloučeno, aby strany mezi sebou společenství pro případ smrti smluvily.

Zato uvádějí se vedle obvyklých typů smluv o společenství statků výslovně i smlouvy odstupní. Ve zvláštním paragrafu se pak v této souvislosti pojednává, jak již navrhl subkomitét, o smlouvě, kterou manželka svěřuje manželu správu svého jmění.

Smlouvy t. zv. odstupní jsou jmenovitě mezi rolnickým obyvatelstvem určitých oblastí velmi obvyklé a judikatura zhusta se musila jimi zabývati. Otázka, na kolik sluší takové smlouvy považovati za smlouvy svatební a vyžadovati tedy k jejich platnosti formy notářského spisu, je sporná a je dojista vhodné, když zákonodárce dá praksi v tom směru pevnou oporu. Podle osnovy z r. 1931 měla býti za odstupní smlouvu svatební považována smlouva, kterou se mezi manžely (snoubenci) zakládá společenství nemovitosti, zejména rolnické usedlosti, při čemž podíl na nemovitosti je poskytnut za majetek, který manžel (snoubenec) přináší do manželství. Slova „který (sc. majetek) přináší do manželství" nahrazena byla v konečné redakci pružnějšími slovy „který byl poskytnut s jeho strany", jež lépe vyjadřují, že není zapotřebí, aby majetek poskytl manžel (snoubenec) sám, nýbrž že stačí, když byl poskytnut jinou osobou za něho, a na druhé straně zase že by nestačilo, když by majetek jedním manželem vnesený zůstával jeho výlučným vlastnictvím. Zvoleným zněním má býti řečeno, že nejsou odstupními smlouvami ve smyslu § 1083 všechny smlouvy, které se v praksi často „odstupní" nebo „postupní" nazývají a upravují na př. jen převod nemovitosti s rodičů na děti, třebas u příležitosti zamýšleného sňatku dětí. Spořádání právního poměru, založeného odstupní smlouvou, je ponecháno dohodě stran, a to jmenovitě i co se týká disposice jedné strany s podílem, který jí přísluší na společné nemovitosti. Zákaz disposice s tímto podílem, který v praksi zhusta bude potřebný nebo aspoň vhodný, lze smluviti a do veřejných knih zapsati podle § 145. Komise není tajno, že likvidace odstupních smluv nezřídka bývá velmi nesnadná a že v judikatuře se vyskytují vážné pochybnosti, jak ukazuje nejnověji na př. rozhodnutí Sb. n. s. č. 9547. Zabývala se proto myšlenkou, zda by se o této likvidaci neměly dáti do zákoníka zvláštní předpisy. Uvážívši však, že i nejpodrobnější předpisy toho druhu při mnohotvárnosti poměrů, o které jde, snadno by se ukázaly nedostatečnými, dále že by porušena byla souměrnost zákoníka, jestliže by se do něho vložily předpisy o likvidaci

smluv odstupních a mlčením se přešla likvidace ostatních smluv o společenství statků mezi manžely, upustila komise od tohoto úmyslu a je přesvědčena, že kautelární jurisprudence při sdělávání takových smluv bude vždy pozorně pamatovati na vše, co musí býti opatřeno, aby se likvidace jednou dala provésti vhodně a bez obtíží. Při tom zejména bude asi vhodné ustanovení, že při likvidaci nemovitost má připadnouti tomu z manželů, s jehož strany se do společenství dostala, druhý pak že má býti odbyt penězi.

O smlouvě, kterou manželka přenechává manželovi správu svého jmění, byla zmínka již v první větě § 1241 obč. zák.. Subkomitét navrhl, aby o této smlouvě, není-li ujednáno něco jiného, platilo totéž, co podle §§ 1065 a 1066 vůbec platí o správě jmění manželčina manželem, ale ponechal manželce možnost, aby manželu soudně správu odňala. Komise neměla důvodu, aby na tom něco měnila.

Stejně neměla komise důvodu, aby restituovala § 1240 obč. zák., jejž subkomitét škrtl, a ustanovení o vdovském platu (§§ 1242 a 1244 obč. zák.). To, co bylo obsaženo v § 1243 obč. zák., je vyřízeno v hlavě dvacáté třetí (srov. § 611). § 1246 obč. zák. byl vypuštěn jako ustanovení čistě odkazové. První věta § 1247 obč. zák. byla jako nevhodná potlačena; druhá byla nahrazena, jak již shora bylo poznamenáno, obšírnějšími předpisy §§ 800 a násl. O §§ 1248 až 1254 obč. zák. sluší srovnati poznámky k ustanovením práva dědického. Předpisy o advitalitě (§§ 1255 až 1258 obč. zák.) a § 1259 obč. zák., jenž obsahuje reminiscenci na starou unio prolium, byly vypuštěny jako zbytečné a nepraktické.

K §§ 1085 až 1088: Subkomitét přeskupil §§ 1260 až 1266 obč. zák. tak, že nejprve pojednal o vlivu, jaký má na majetkové poměry manželů prohlášení manželství za neplatné, dále konkurs a na konec rozvod a rozluka. Komise toto uspořádání celkem schválila, avšak ustanovení o vlivu konkursu na majetkové poměry manželů zařadila do předpisů uvozovacích a prováděcích jako čl. LX a LXI. Ani na jiných místech osnovy se nejedná přímo o vlivu konkursu na určité právní poměry a nebyly do nového zákoníka převzaty na př. §§ 1024 a 1161 obč. zák. Opatřiti tyto věci náleží do práva konkursního, a pokud v něm podobných předpisů není, je vhodnější umístiti je v uvozovacích a prováděcích předpisech k zákoníku občanskému.

Obsahově kryje se čl. LX uvozovacích předpisů s § 1260 obč. zák. až na to, že se manželce přiznává přímo právo na požívání věna a nikoli především právo na plat vdovský. Výslovně se nevytýká, že se manželka může domáhati zajištění věna a obvěnění, neboť to plyne z předpisů konkursního práva o pohledávkách podmíněných, jakými jsou právě pohledávky na vrácení věna nebo na vydání obvěnění. Čl. LX doplňuje § 1260 obč. zák. výslovným ustanovením o vlivu konkursu manželova na správu jmění manželčina manželem. Je v zájmu manželčině, aby konkursem uvaleným na jmění manželovo úplně skončila manželova správa. Čl. LXI přejímá ustanovení § 1261 obč. zák. a doplňuje je ustanovením o vlivu konkursu manželčina na manželovu správu jejího jmění. V konkursu na jmění manželčino skončí se správa svěřená manželovi smlouvou podle § 1084. U správy, jež manželu přísluší podle zákona (§§ 1065 a 1066), stačí, aby se na dobu, dokud konkurs trvá, přerušila.

§ 1262 obč. zák. byl škrtnut již subkomitétem. Do zákoníka, jenž neobsahuje podrobných předpisů o společenství statků, nehodí se zvláštní ustanovení o vlivu konkursu na toto společenství. V praksi se vystačí s tím, co vůbec platí o vlivu konkursu na společenské poměry.

K § 1085: Převzat byl obsah první věty § 1265 obč. zák., jak byla upravena subkomitétem. Druhá věta je prozatím zachována v platnosti v čl. V, č. 1 uvoz. a prov. předpisů.

K § 1086: Zásada § 1263 obč. zák. zůstává nezměněna, jen se přesněji naznačuje, jak již subkomitét navrhl, že, nedojde-li k dohodě, zůstávají svatební smlouvy nedotčeny.

K § 1087: Od návrhu subkomitétu, jenž se snažil přimknouti se co nejtěsněji k tekstu § 1264 obč. zák., liší se tekst v nejednom směru. Především bylo považováno za vhodné zdůrazniti, že při nedobrovolném rozvodu nastanou ony právní následky, jež byly pro případ rozvodu svatební smlouvou ustanoveny. Vzhledem k povaze předpisů o rozvodu a jeho právních následcích, mohlo by snad býti pochybné, zda předpis zákona musí ustoupiti tomu, co je řečeno ve smlouvě. Naproti tomu dojista není

třeba výslovně vytýkati, že se podle zákona bude postupovati jen tam, kde se strany, když již k rozvodu došlo, jinak nedohodnou. V dalším opouští tekst zastaralou dikci dosavadního § 1264, že se lze domáhati „zrušení" svatebních smluv, jež zbytečně vyvolávala obtíže a zvláště spory, zda zrušení působí ex tunc či ex nunc. To, čeho se lze po rozvodu domáhati, se správněji označuje jako zlikvidování („skončení") majetkových poměrů svatebními smlouvami založených. V čem bude záležeti tato likvidace, bude závislé na povaze právních poměrů, jež budou likvidovány. Poslední věta § 1087 vytýká typické právní následky likvidace, a to pro nároky na vrácení a na plnění, pro plné moci (tu má tekst na mysli především oprávnění manželova plynoucí ze smlouvy dotčené v § 1084) a pro společenství; obecnými pravidly, podle nichž se má vypořádati společenství, rozuměti sluší ustanovení obsažená v hlavě desáté (o spoluvlastnictví) a v hlavě třicáté sedmé (o smlouvě společenské), při čemž sluší míti na paměti, co bylo pověděno výše o smlouvě odstupní.

Kdo se může domáhati likvidace, je v osnově upraveno stejně jako v dosavadním § 1264. Ustanovení § 1264 obč. zák. o nároku na výživu je zachováno v čl. V, č. 1 uvoz. a prov. předpisů.

K § 1088: Stylisticky přizpůsoben byl § 1266 obč. zák. změnám provedeným na § 1264 obč. zák. Jinak ponechána byla zásada dosavadního zákona, že majetkové poměry, na jichž zrušení se po rozvodu musí žalovati, rozlukou se automaticky skončí. Význam tohoto skončení bude stejný, jako je pověděno v poslední větě paragrafu předcházejícího, nenastanou-li modifikace v důsledku toho, že se manžel nevinný bude proti manželovi vinnému domáhati, aby mu ode dne, kdy rozluka byla povolena, poskytnuto bylo vše, co mu náleží podle svatebních smluv, přežije-li druhého manžela. Pokud § 1266 obč. zák. jedná o dostiučinění nevinnému manželu, zůstává nedotčen vzhledem k čl. V, č. 1 uvoz. a prov. předpisů.

S některých stran bylo na komisi žádáno, aby v novém zákoníku rozřešila také otázku, zda má býti rozloučené manželce přiznáno právo na zaopatřovací požitky po bývalém manželovi, a jakou měrou. Komise návrhu tomuto nemohla vyhověti, neboť to by bylo zřejmě překročovalo hranice její příslušnosti.

K hlavě 39 (§§ 1089 až 1108).

Třicátá devátá hlava obsahuje ve dvou odděleních předpisy jednak o důchodu, jednak o výměnku. Osnova z r. 1931 mluvila o „zaopatřovacím důchodu", ale v konečné redakci byl přívlastek „zaopatřovací" vynechán, neboť se dobře nehodí na případy, kdy se důchod poskytuje osobě, která, mající dostatečný důchod vlastní, nepotřebuje zaopatření, ani na případy, kdy poskytnutý důchod k zaopatření nestačí.

I. K předpisům o důchodu.

K §§ 1089 a 1090: Ustanovení to nahrazuje § 1284 obč. zák. Podobně jako subkomitét navrhuje superrevisní komise v souhlase s § 761 občanského zákoníka pro Německou říši a s čl. 517 švýcarského práva obligačního (srv. též čl. 1341, 1968, 1973 Code civil) jako podmínku platnosti pro smlouvu o důchod formu písemnou, a to pro celou smlouvu, nikoliv jen pro prohlášení toho, kdo důchod slibuje; nestačila by tedy výměna dopisů. Ustanovení to je dáno pro smlouvy, kterými se slibuje důchod na doživotí osoby oprávněné nebo nějaké osoby třetí, nebo na jinou dobu neurčitou (na př. závisící na budoucí a nejisté události), nebo na dobu delší než pět let. Smlouvy o důchod, které by byly uzavřeny na určitou dobu kratší než pět let, na př. smlouva o zaopatření žáka po dobu prázdnin, by tedy písemné formy nevyžadovaly. § 1090 stupňuje formální přísnost tím, že předpisuje notářský akt pro smlouvy o důchod uzavřené mezi manžely a pro smlouvy o darování důchodu [srv. § 1, písm. b) a d) zákona č. 76/1871 ř. z.]. Smlouva o důchod mezi manžely pravidelně bude ovšem smlouvou svatební, ale lze si představiti i výjimky, jako když jde o založení práv pro třetí osoby, na př. pro děti jednoho z manželů z jeho dřívějšího manželství. Neušlo superrevisní komise, že okruhy případů uvedených v § 1090 zhusta se budou protínati.

K §§ 1091 a 1092: Nová tato ustanovení obsahují vykládací pravidlo, že důchod v pochybnostech je považovati za slíbený na doživotí věřitele důchodu. Ovšem může býti důchod slíben i na delší čas, na př. ještě pro dědice osoby oprávněné. Fiskus není dědicem, nýbrž má jen posta-

vení dědice, a tedy by se k němu nepřihlíželo. Jak plyne již ze zvoleného tekstu, může býti důchod vždy zřízen jen pro osobu fysickou, nikoli pro osobu právnickou. Nebylo vyhověno podnětu, aby bylo dáno ustanovení o nezabavitelnosti důchodu, ježto podobné ustanovení zřejmě náleží do oboru práva exekučního, a vynechán byl v závěrečné redakci z osnovy z r. 1931 i druhý odstavec jejího § 1094, že totiž ten, kdo zřídil jiné osobě důchod bezplatně, může ustanoviti, že věřitelé nemohou na důchod ten sáhnouti. Věčné renty nebyly výslovně zakázány (srv. však § 373). Vedle toho bylo dáno ještě druhé vykládací pravidlo, že totiž důchod, slíbený na doživotí dlužníka důchodu nebo osoby třetí, přechází na dědice věřitele.

K § 1093: Ustanovení toto přejímá druhou větu § 1285 obč. zák., podle které důchod v pochybnostech, t. j. není-li ujednáno nic jiného, je splatný čtvrtletně napřed; postačí, jestliže z povahy dohody plyne lhůta jiná. Nebylo vyhověno námitkám proti čtvrtletní lhůtě a návrhům, aby lhůta tato nahrazena byla lhůtou měsíční, jaká je podle § 1269 předepsána pro výživné. Druhá věta § 1093 ustanovuje, že smrt osoby, na jejíž doživotí byl důchod napřed splatný sjednán, neosvobozuje dlužníka od platů již dospělých; je-li důchod splatný pozadu, bude dlužník povinen zaplatiti část připadající na dobu života oné osoby. Osoba, o jejíž smrt jde, nemusí býti oprávněný; pomýšleno je i na případ, že důchod byl zřízen na doživotí osoby třetí.

K § 1094: Ustanovení toto se týká postupitelnosti důchodu. Nelze postoupiti právo ze zaopatřovacího důchodu v celku, nýbrž jediné pohledávky na jednotlivé dospívající dávky.

K § 1095: Již podle návrhu subkomitétu nebyl při smlouvě o důchod možný odstup od smlouvy, ale ovšem nedotčena zůstala žaloba na splnění nebo právo na odstup co do jednotlivých splátek. Ustanovení toto — v souhlasu s písemnictvím uvedeným v důvodové zprávě subkomitétu — opíralo se o úvahu, že smlouvou o důchod vzniká jednotné právo (kmenové právo), které je již poskytnuto, jakmile první splátka byla zaplacena. Kromě toho by možnost práva na odstup v četných případech mohla vésti k nespravedlivému vykořisťování dlužníka, jenž z jakýchkoliv důvodů nevyhověl svým povinnostem. Superrevisní komise se připojila k těmto podnětům.

II. K předpisům o výměnku.

Superrevisní komise se přiklonila k stanovisku subkomitétu [srv. §§ 1286 a) a násl. návrhu subkomitétu], při čemž se především dala vésti úvahou, že v zákoníku občanském nelze postrádati ustanovení o výměnku a dále že ustanovení o výměnku podle své převážné povahy náležejí do práva obligačního. Návrhu, aby se o výměnku pojednávalo v předpisech o právech věcných, nebylo vyhověno.

V § 1096 je dána definice výměnku. Definice tato neomezuje výměnek jen na selské usedlosti. Výměnek může býti zřízen jak na dobu neurčitou, na př. na dobu vdovství, tak na doživotí nějaké osoby, a to nikoliv jen osoby z výměnku oprávněné. Podle obsahu právního jednání, kterým se výměnek zřizuje, platí o výměnku předpisy o jednotlivých subjektivních právech, z kterých se výměnek skládá, jmenovitě předpisy o důchodu, o služebnosti bytu atp.; tím však jednotnost výměnku nemá býti dotčena. Bylo-li vymíněno plnění na určitý čas, nejde o výměnek. Stejně nejde o výměnek při plnění, jež neslouží k zaopatření, ale ovšem, jak již na začátku poznámek k této hlavě bylo naznačeno, okolnost, že výměnkář by měl zaopatření z jiných pramenů, nevylučuje zřízení výměnku. Nové je ustanovení poslední věty o výměnku zřízeném vlastníkem nemovitosti ještě před jejím odstoupením. Důvod je podobný jako při t. zv. služebnosti vlastníkově (srv. k § 261). Takový výměnek se ovšem stane aktuálním teprve odstoupením nemovitosti.

§ 1097 se týká zápisu do veřejných knih. V osnově z r. 1931 bylo podle návrhu K l a n g o v a (Juristenzeitung, 1926, str. 89 a násl.) převzato do druhé věty ustanovení § 1222, odst. 2 uherské osnovy z r. 1913, že vlastnické právo lze zapsati jen zároveň se zápisem výměnku zatěžujícího právo vlastnické. Ustanovení to nemělo platiti, jestliže se výměnkář zápisu zřekl. V konečné redakci byla druhá věta vynechána, ale myšlenka, že se výměnek zásadně zapisuje zároveň se zápisem práva vlastnického, vyjádřena byla hned v první větě. Slova „Není-li nic jiného vyjednáno" znamenají tolik, jako „nezřekne-li se výměnkář zápisu", a je pak zvláštní ustanovení o tom zbytečné. Po názoru superrevisní komise ne-

vzniká tedy výměnek jediné zápisem do veřejné knihy, také se nevyžaduje, aby výměnek byl zřízen v listině, která se zřizuje o převodu nemovitosti.

Z první věty pátého odstavce § 1286 a) návrhu subkomitétu vznikl § 1098. Nezcizitelnost a nedělitelnost výměnku, které ustanovil již subkomitét, vyplývá z povahy výměnku jako práva čistě osobního. Jediné právo na dávky již dospělé — stejně jako každý jiný příjem — lze převésti, nikoli však tehdy, když jde o dávky, jejichž míra je určena osobními potřebami výměnkáře.

§ 1099 přejímá návrh subkomitétu. Podle něho se obsah výměnku určuje, není-li jinak ustanoveno nebo vyjednáno, místní zvyklostí. Tím mělo býti dáno vykládací pravidlo odkazující na místní zvyklost, podobně jako v četných jiných ustanoveních nového zákoníka.

§ 1100 byl vsunut superrevisní komisí. Že bylo dáno zvláštní ustanovení o povinnosti dlužníka přispěti výměnkáři pomocnými úkony, vysvětluje se tím, že se v selských kruzích při určování povinností z výměnku často zapomíná na předpisy podobného druhu. Podle zvoleného znění vyplývá tato povinnost ze zákona, a nemusí tedy býti pojata do smlouvy o zřízení výměnku. Dlužník se může povinnosti té zprostiti tím, že dosáhne, aby výměnkář byl na dobu své nemoci umístěn v léčebném nebo v ošetřovacím ústavě. Dlužník se tím osvobozuje toliko od povinnosti pečovati o výměnkáře, nikoli však od povinnosti plniti dávky z výměnku.

§ 1101 se týká výměnkářových důchodů zapsaných ve veřejných knihách. O nich mají platiti předpisy o reálných břemenech.

V této souvislosti se přihlédlo k předpisu § 1286 b) návrhu subkomitétu. Subkomitét navrhl, aby se plnilo v nemovitosti výměnkem zatížené. Přihlížejíc k všem okolnostem, jež mohou přijíti v úvahu, navrhla komise vysloviti v § 1102, že dluh z výměnku, není-li ustanoven opak, je dluhem výběrným.

Jako další samostatný paragraf (§ 1103) přijato bylo ustanovení čtvrtého odstavce § 1286 a) návrhu subkomitétu a vytýká se, že dlužník je povinen, byla-li zničena budova, v které byl výměnkáři vyhrazen byt, opatřiti výměnkáři vlastním nákladem vhodný byt prozatímní. Nebylo přihlédnuto k námětu, že by se mělo pamatovati také na případ, že výměnkář sám budovu zapálil.

§ 1104 se opírá o druhou větu pátého odstavce § 1286 a) návrhu subkomitétu. Ustanovuje, že výměnek manželům vyhrazený se smrtí jednoho z nich nezkracuje.

§ 1105 přiznává výměnkáři, jemuž podle jeho volby přísluší buď dávky peněžité nebo naturální, právo, aby změnil svoji volbu; musí to však nejméně týden napřed (t. j. před dospělostí dávky) oznámiti dlužníku.

§§ 1106 a 1107 odpovídají šestému odstavci § 1286 a) návrhu subkomitétu, jenž jednal o případech, že je pro výměnkáře nemožné nebo nesnesitelné, aby zůstal na statku. Superrevisní komise zvolila znění objektivní a mluví nyní o takových změnách poměrů, že nelze spravedlivě žádati, aby se setrvalo při naturálním plnění. V takovém případě má soud pořadem práva naturální výměnek zcela nebo zčásti přeměniti na výměnek peněžitý. Soud může také, vyšetře uhrazovací jistinu, uložiti dlužníku, aby ji splatil do starobní pokladny nebo do ústavu podobného druhu. Soud však nesmí vydati rozhodnutí, kterým by dosavadní zaopatření výměnkáře bylo zhoršeno. Všechny dohody o přeměně výměnku naturálního na výměnek peněžitý a také soudní rozhodnutí o takové přeměně mohou býti na návrh kterékoli strany pořadem práva nově upraveny, změní-li se podstatně poměry.

§ 1108 vyslovuje, že odstoupení nemovitosti, při němž byl zřízen výměnek, nelze odvolati ani tehdy, když by jinak podle zákona bylo možno od smlouvy odstoupiti nebo přenechání nemovitosti odvolati.

K hlavě 40 (§§ 1109 až 1116).

Dvacátá devátá hlava druhého dílu občanského zákoníka byla dosud nadepsána „O smlouvách odvážných". Odedávna uváděny byly proti této hlavě pochybnosti systematického rázu, jež zvláště odůvodňovány byly poukazem na to, že pro pojem odvážné smlouvy je rozhodné jediné to, že nelze při ní užíti právního prostředku pro zkrácení přes polovici hodnoty. Superrevisní komise vyhověla těmto pochybnostem změnou nadpisu a tím, že v 40 hlavě pojednává pouze o sázce a hře a v souvislosti s nimi též o t. zv. obchodech diferenčních (nyní „diferenčních hrách"). Zbytek

byl vyřízen dodatkem k § 780, tedy v souvislosti s předpisy o zkrácení přes polovici hodnoty. Ustanovení o emptio spei jsou v hlavě o smlouvě trhové (§ 917), ustanovení o zcizení dědictví v právu dědickém (§§ 678 a násl.). Předpisy §§ 1284 až 1286 obč. zák. jsou zařaděny v hlavě předcházející. Předpisy o pojišťovací smlouvě (§§ 1287 až 1292 obč. zák.), které měl ještě subkomitét, byly již v osnově z r. 1931 vypuštěny, neboť do kodifikace občanského práva nenáležejí; nyní srv. zákon o pojistné smlouvě č. 145/1934 Sb. z. a n.

V souhlase s tím, co shora bylo řečeno o systematickém uspořádání zákoníka, škrtnuta byla ustanovení §§ 1267, 1268 a 1269 obč. zák.

K §§ 1109 až 1111: Definice sázky obsažená v první větě § 1270 obč. zák. byla vypuštěna se zřetelem k tomu, že vyjadřuje jen, čím se sázka liší od hry; po právní stránce není však mezi sázkou a hrou rozdílu (§ 1272 obč. zák.). Nebylo vyhověno podnětu, aby se určil pojem hry, a stejně nebylo vyhověno podnětu, aby se upustilo od nežalovatelnosti sázky. Druhá věta § 1271 obč. zák. má význam se zřetelem na § 1299 (§ 1432 obč. zák.), že totiž není možná soluti repetitio; zůstala proto tato věta nedotčena. Naproti tomu třetí věta § 1270 obč. zák. je zbytečná a nadto mýlivá, neboť nepochybně přes znění zákona určité právní následky darování (§§ 794 a násl.) nejsou s její skutkovou podstatou spojeny; byla proto škrtnuta. Předpis § 1109 počíná nyní první a druhou větou § 1271 obč. zák., za nimiž následuje druhá věta § 1270 obč. zák.; jinak by slova „poctivě učiněné a jinak dovolené", která se zřetelem na zákaz určitých her mají zůstati, ztratila souvislost.

Za tento předpis zařaděny byly dva nové paragrafy, a to jako první z nich paragraf, jenž obsahuje ustanovení související s dosavadním § 1174, odst. 2 obč. zák. novelové verse. Kdežto však v citovaném ustanovení vysloveno bylo jediné, že nelze vymáhati zpět zápůjčku danou k z a k á z a n é hře, má býti nyní každá zápůjčka, jež byla poskytnuta k sázce, nežalovatelná; důvody morálky jistě doporučují podobné řešení. Vyžaduje se pouze, aby zápůjčka byla k tomu účelu poskytnuta vědomě. Význam bude míti toto ustanovení pochopitelně především při dluzích ze hry v širším smyslu.

Druhý předpis vyslovuje, že pohledávky ze sázek a ze zápůjček, které podle toho, co právě bylo řečeno, poskytnuty byly k sázkám, nemohou býti zajištěny (tím se míní, že nelze je utvrditi zejména rukojemstvím, platebním slibem nebo zástavním právem) a že jich nelze užíti ke kompensaci. Compensatio voluntaria tím dotčena není. Co se týká diferenčních her, srv. poznámky dole.

K § 1112: Již subkomitét škrtl v § 1272 obč. zák. první a poslední větu. První větu proto, že obsahuje definici hry jako druhu sázky, a tedy definici, jež není nepochybná. Poslední věta byl škrtnuta, protože obsahuje jen odkaz na politické zákony, a je tedy v této souvislosti zbytečná. Superrevisní komise se připojila k tomuto stanovisku. Zvoleným zněním má býti řečeno, že také o zápůjčkách ke hře platí totéž, co o zápůjčkách k sázce.

Rubrika před §§ 1273 a 1274 obč. zák. byla škrtnuta. Ustanovení § 1113, jak je navrhuje superrevisní komise, přejímá návrhy subkomitétu. „Výherními podniky" se míní i podniky loterní. Co do první věty se vychází z toho, že není vhodné podřizovati losy předpisům daným o sázce a hře, a tím ustanoviti nežalovatelnost i v případech, že loterie je státem povolena (srv. již E h r e n z w e i g, II, 1, 1928, str. 619). O státních loteriích dáno bylo ustanovení v § 1274 obč. zák. Je spravedlivé, aby z dovolených výherních podniků vznikala žalovatelná pohledávka; srv. § 763 obč. zák. pro Německou říši. Za dovolené výherní podniky jest považovati výherní podniky státu nebo podniky státní správou povolené. Jen o loteriích a o výherních podnicích, které takto povoleny nejsou, platí ustanovení o hře a sázce. Obě ustanovení (§§ 1273 a 1274 obč. zák.) stažena byla do jediného paragrafu. Že se loterie státní nebo státem povolené spravují herními plány o nich vydanými, není zapotřebí v zákoně výslovně vytýkati; srv. i čl. VIII, č. 9 uvoz. předpisů.

O §§ 1275 a 1276 obč. zák. srv. úvodní poznámky k této hlavě a § 917.

§ 1277 obč. zák. byl vypuštěn již subkomitétem, neboť ustanovení o koupi kuksu se zřetelem na zákon horní nenáleží do zákonodárství o právu občanském.

K §§ 1114 až 1116: Již v osnově z r. 1931 zařaděny byly za předpisy o sázce a hře dva paragrafy jednající o t. zv. diferenčních obchodech. Komise soudila, že vzhledem na četné spory, které z takových ujednání vzcházejí a judikatuře často působí nemalé starosti, nemůže při nové úpravě občanského práva tyto „obchody" přejíti mlčením. Při tom vycházela komise z přesvědčení, že zůstane účinnou brzdou nezdravé spekulace, setrvá-li se na zásadě nežalovatelnosti diferenčních obchodů, že však na druhé straně netřeba ochranu spekulujících vrstev přepínati a že tedy jmenovitě lze připustiti, aby pohledávka z diferenčního obchodu byla zajištěna právem zástavním a zadržovacím (nikoli však rukojemstvím) a uznána za vhodnou ke kompensaci. Také zápůjčky dané do diferenčního obchodu lze uznati — na rozdíl od pohledávek toho druhu při hře nebo při sázce — za žalovatelné. Z toho pak plyne, že na př. se může bankéř z krytí, jež mu bylo dáno pro diferenční obchod, uspokojiti jako při jakémkoliv jiném bankovním obchodě; žaloba, aby bylo vydáno krytí (když diferenční obchod skončil ztrátou), možná není.

V osnově z r. 1931 určila komise pojem diferenčního obchodu tak, že musí jíti o smlouvu o dodávce cenných papírů nebo zboží, při které již předem je úmyslem stran, aby dodávka nebyla skutečně provedena, nýbrž aby byl jen zaplacen rozdíl mezi cenou dodací a mezi cenou tržní nebo bursovní v době dodací. Přijato bylo tedy ono pojetí diferenčních obchodů, podle něhož jsou takovými obchody jediné obchody terminové, nikoli ono pojetí, které ztotožňuje diferenční obchody s obchody spekulačními a klade je proti obchodům ukládacím. Diferenční obchod měl tu však býti i tenkrát, když skutečná dodávka koupených cenných papírů nebo zboží sice vyloučena nebyla, avšak z osobních poměrů, jež oběma stranám musily býti známy, šlo najevo, že cenné papíry nebo zboží skutečně dodány býti nemají.

Co do žalovatelnosti diferenčního obchodu se vycházelo z toho, že při uzavírání diferenčních obchodů může jíti o zcela pravidelný prostředek obchodování, a že v takovém případě odepření právní ochrany bylo by aktem libovůle, jež by přímo sváděla k porušení zásady poctivosti a víry. Znalci přivzatí k poradám (soukr. docent Dr. Basch a ředitel Popper) vyslovili se pro žalovatelnost diferenčních obchodů, jsou-li uzavřeny buď mezi kupci ve smyslu obchodního zákona nebo mezi výrobci a obchodníky, kteří zboží určitého druhu vyrábějí nebo s ním obchodují. Vedle toho uvažovalo se ještě o jiné možnosti, pro kterou se komise po obšírných poradách rozhodla. Podle osnovy z r. 1931 nemělo býti možno vznésti námitku diferenčního obchodu, jde-li o osoby, s jejichž řádnou činností obchodní nebo živnostenskou hospodářsky souvisí uzavírání diferenčních obchodů, třebas jde o diferenční obchod s jiným druhem zboží. Továrník sukna neměl tedy býti chráněn, uzavřel-li diferenční obchod se zbožím jakéhokoliv druhu, na př. s cukrem, třebas k jeho hospodářské činnosti náleží jen uzavírání diferenčních obchodů s vlnou, bavlnou nebo s přízí. Ustanovení bursovního zákona o diferenčních obchodech se zachovávala v platnosti předpisy uvozovacími, stejně ustanovení o zákazu terminových obchodů s obilím. Námitka diferenčního obchodu se nepřiznávala také osobám, které uzavřely diferenční obchod náležející k předmětu jejich živnosti, i když je nelze počítati mezi ony, s jejichž řádnou činností obchodní nebo živnostenskou hospodářsky souvisí uzavírání diferenčních obchodů.

Teksty osnovy superrevisní komise z r. 1931 o diferenčních obchodech vzbudily značnou pozornost v interesovaných kruzích a měly i ohlas v odborné literatuře (srv. zvláště článek soukr. docenta Dr. Fröhlicha v Poctě Miřičkově, 1933). Třebas se všeobecně uznávalo, že proti dosavadnímu stavu jsou teksty komise značným pokrokem, v podrobnostech projevena byla nejedna námitka, jejíž závažnost nebylo možno neuznati. To bylo důvodem, že se komise v závěrečných redakčních pracích tímto problémem pečlivě zabývala znovu, zvláště když také již v předchozím řízení meziministerském byly požadovány některé změny usnesených textů.

§§ 1114 až 1116 vládního návrhu, jež nastupují na místo §§ 1089 a 1090 osnovy z r. 1931, formulovány byly v superrevisní komisi za součinnosti soukr. docenta Dr. Fröhlicha, jakož i zástupců ministerstev financí a obchodu a přizvaných znalců ze Svazu čsl. bank a z Ústředního svazu čsl. průmyslníků. Od svého vzoru liší se ony

paragrafy dosti podstatně, jednak po stránce terminologie, jednak po stránce obsahové.

Pro název „diferenční hra" se komise rozhodla na upozornění, že výraz „diferenční obchod", jehož bylo užito v osnově z r. 1931, má v právní a obchodní terminologii význam odchylný a namnoze neustálený, rozhodně však že je příliš široký pro jednání, která jím zachycena býti mají. Výraz „diferenční hra" vhodně podtrhuje spekulační motiv a aleatorní ráz jednání, o jaké jde, a přece jen — vzhledem k přívlastku „diferenční" — nemůže sváděti k směšování „diferenční hry" a „hry" ve smyslu § 1112.

Pojem diferenční hry byl v § 1114 určen poněkud pružněji a při tom úže než v osnově z r. 1931. Důraz se klade na to, zda z poměrů v době uzavření smlouvy stranám známých (při čemž zaviněná nevědomost se klade vědomosti na roveň) je zřejmé, že obchod nemá býti efektivně proveden, nýbrž jen zaplacena diference mezi smluvenou cenou a nějakou cenou budoucí (zpravidla tržní nebo bursovní cenou k určitému dni). Výslovné ujednání, že dodání a převzetí nemá býti provedeno, nýbrž jen zaplacen cenový rozdíl, se — odchylkou od osnovy z r. 1931 — v této souvislosti ani neuvádí, protože podle potvrzení znalců se spekulační obchody v této formě nikdy neuzavírají; jestliže by se takové ujednání přece vyskytlo, bylo by je pojímati jako skutečnou sázku ve smyslu §§ 1109 až 1111, a byla-li by uzavřena na oko smlouva o dodávce, ale dodávka výslovně byla vyloučena a nahrazena pouhým zaplacením diference, bylo by užíti předpisu § 759 o právních jednáních dissimulovaných. Mluví-li se v definici § 1114 o cenných papírech a o zboží, neznamená to, že by cenné papíry nebyly zbožím v komerčním smyslu; ale právě v cenných papírech jsou diferenční hry nejčastější, takže se doporučuje postaviti diferenční hry s cennými papíry vedle diferenčních her s jiným zbožím, zvláště když v § 1115 je zvolena pro každou z jmenovaných kategorií poněkud odchylná úprava.

Ujednání, které přes svůj spekulační charakter nevykazuje znaků vytčených v první větě § 1114, není diferenční hrou a nemůže býti podřaděno předpisům §§ 1115 a 1116. Závazky z něho vzcházející jsou tedy žalovatelny, i když snad dnes někdy jim žalovatelnost byla — při příliš širokém pojetí diferenčních obchodů — odpírána.

V konkretních případech může zjištění, zda jsou dány znaky diferenční hry, působiti jisté obtíže. Usnadniti poněkud jich řešení, je účelem druhé věty § 1114. Vzešla z návrhu, aby námitka nežalovatelnosti nebyla propuštěna proti komisionáři, který včas provedl krycí obchod (t. j. cenné papíry nebo zboží, o jichž dodávku šlo, pro komitenta obstaral). Ale bylo-li zřejmé, že k dodání a převzetí zboží dojíti nemá (a jinak by obchod nebyl diferenční hrou), nejednal komisionář, prováděje krycí obchod, přesně podle příkazu; není důvodu přiznávati takovému komisionáři postavení výhodnější než tomu, který si počíná přesně podle disposic komitentových. Jinak je pravda, že provedení krycího obchodu bude důležitým ukazatelem, že komisionáři nebylo zřejmé, že k dodání a převzetí cenných papírů dojíti nemá, čili že nechápal ujednání jako diferenční hru. Důkaz, že mu vyloučení dodávky a převzetí musilo býti známo, je tu ovšem možný (srv. výše vysvětlivky k terminologické stránce osnovy). O řádném provedení „příkazu" a nikoli „krycího obchodu" se mluví proto, aby zachycen byl i t. zv. samovstup komisionáře.

Nežalovatelnost pohledávky z diferenční hry je v § 1115 proti osnově z r. 1931 ještě zúžena, zvláště za tím účelem, aby se stala jen prostředkem obrany osob finančně slabších a v hospodářských věcech méně zkušených a aby jí nemohly využívati osoby, o jichž ochranu netřeba zvláště pečovati, dokonce ne osoby obchodně protřelé, ze spekulace žijící a jiné k spekulaci svádějící. Tato vůdčí myšlenka proniká celým § 1115, ale je v něm podrobně provedena s několika různých hledisek. První věta rozlišuje pohledávky z diferenční hry zásadně na žalovatelné a nežalovatelné podle toho, zda risiko diferenční hry bylo v zřejmém nepoměru s majetkovými poměry některého smluvce v době uzavření smlouvy. Slova „v zřejmém nepoměru" jsou vzata z § 781 o lichvě. Nežalovatelností je však chráněn jen smluvce, u něhož bylo takové nepoměrné risiko; na druhé smluvní straně, která podobné risiko nenese (t. j. pro kterou je risiko spekulace při uzavření smlouvy úměrné jejím majetkovým poměrům), může

takový smluvce svou pohledávku žalobou dobývati. Kde na žádném smluvci takového nepoměrného risika není, jsou žalovatelné pohledávky stran obou. Výjimky z nežalovatelnosti, stanovené ve větě druhé, jsou diktovány úvahou, že od některých osob lze žádati tolik rozvahy, komerční vyspělosti a odpovědnosti, aby se nepouštěly do riskantních spekulací, jichž následkům by se chtěly při nezdaru vyhnouti námitkou nežalovatelnosti. Konečná úprava se tu velmi přibližuje tomu, co znalci navrhovali již pro osnovu z r. 1931. Výjimky jsou vymezeny personálně. První okruh osob (kupci plného práva) je nejširší a zahrne většinou i osoby, na něž se pomýšlelo při tvoření druhé a třetí kategorie. Ale vyskytují se při obchodu s cennými papíry i neprotokolovaní, často jen pokoutní bankéři, kteří jsou živlem pro nezkušené spekulanty zvláště nebezpečným. Žalovatelnost pohledávky proti osobám třetí kategorie dopouští se ze stejných důvodů a celkem v podobných mezích jako v druhé větě § 1090 osnovy z r. 1931; pro značnou praktickou důležitost se tato kategorie uvádí samostatně, ježto se, zvláště při prvovýrobě, může snadno státi, že obchody v § 1115 i. f. uvedené budou prováděti i neprotokolovaní kupci.

§ 1116 se kryje s osnovou z r. 1931 namnoze doslova. Uvádí-li se vedle kompensace „jiné zúčtování", děje se tak hlavně vzhledem k sporům o právní povaze kontokorrentu. Nově se připouští také obnova.

Ani nová úprava diferenčních her se ovšem nedotkne § 13 bursovního zákona č. 67/1875 ř. z. (čl. VII, č. 1 uvozovacích předpisů), v němž ovšem pod „diferenčním obchodem" bude vzhledem k čl. IV uvozovacích předpisů nyní rozuměti „diferenční hru" ve smyslu §§ 1114 a násl.

Pokud pak diferenční hru bude posuzovati — zvláště vzhledem k § 50 — podle cizího práva, přijde na to, zda příslušný právní řád sám zná námitku nežalovatelnosti; nežalovatelnost diferenčních her jistě nebude možno uznati za součást československého ordre public ve smyslu § 58.

K hlavě 41 (§§ 1117 až 1119).

Jak již bylo pověděno (srv. poznámky k hlavě dvacáté páté na počátku), pokládala superrevisní komise za vhodné vložiti ustanovení o veřejném přislíbení za ustanovení o jednotlivých typech smluvních.

§§ 1117 až 1119 souhlasí s §§ 860 až 860 b) obč. zák. Změna je v § 1117, jenž slova „für eine Leistung oder einen Erfolg" nahradil slovy „za nějaký výkon". Důvody srv. u K r č m á ř e, Sborník věd právních a státních, 1918, str. 9 a násl. Závěr § 1118 v souhlase s obecně přijatým postupem superrevisní komise není již formulován jako předpis průvodní. Tamtéž jasněji než dosud se mluví o době, kdy byl výkon proveden.

Nebyl přijat námět, aby byla předepsána pro platnost veřejného přislíbení deposice rozepsané ceny. Sluší zejména uvážiti, že nejčastěji ceny rozepisují úřady nebo takové korporace, na kterých deposici ceny není potřebí žádati. Obavy, že by se bez deposice rozepsané ceny daly obejíti předpisy o sázce, není snad třeba sdíleti.

K hlavě 42 (§§ 1120 až 1184).

Na rozdíl od subkomitétu, jenž se v míře podstatně vyšší opíral o návrh R a n d a (srv. přílohu ke spisu Schadenersatzpflicht, 1913), měla superrevisní komise za to, že se musí spíše zdůrazniti souvislost s právem dosavadním, jak bylo upraveno třetí částečnou novelou. Nicméně považovala superrevisní komise za nutné četné změny, jež do dosavadního právního stavu někde dosti hluboko zasahují. Stejně jako subkomitét ani superrevisní komise nepřevzala do občanského zákoníka ustanovení o náhradě škody, jež dosud stojí mimo občanský zákoník, jako na př. ustanovení o náhradě škod důlních a o náhradě škod způsobených komunikačními prostředky, aby tím rozsah hlavy o náhradě škody příliš nevzrostl. Systematika zákona zůstala v hrubých rysech nedotčena, jmenovitě také co se týká poměru mezi principy odpovědnosti za škodu zaviněnou a odpovědnosti za škodu nezaviněnou. Stejně jako dosud (§ 1295, odst. 2 obč. zák.) není protiprávnost nezbytnou podmínkou pro nárok na náhradu škody (§ 1124).

K § 1120: Až na stylistické změny převzato bylo v tomto paragrafu ustanovení § 1293 obč. zák. Zmíněné stylistické změny záleží v tom, že byl změněn pořad ve výpočtu chráněných právních statků a že se zřetelem na §§ 1157 a násl. postavena byla v čelo škoda na osobě. Nový text není zcela totožný s textem dosavadním, nýbrž pojem ušlého zisku je určen objektivně. Otázka, zda by se bylo poškozenému dostalo zisku,

má býti posuzována podle objektivních hledisek. Superrevisní komise byla zajedno v tom, že tekstem § 1120 je zahrnuta také škoda immateriální.

Rubrika před § 1294 obč. zák. nebyla převzata. Nová rubrika před § 1121 (I. Přičítání škody) má zahrnouti skupinu §§ 1122 až 1154. Další skupiny jsou uvedeny rubrikami před §§ 1155 a násl. a před §§ 1177 a násl. (II. Způsob a rozsah náhrady škody; III. Prodlení dlužníka, smluvená náhrada a propadné doložky).

K § 1121: Ustanovení toto vstupuje na místo § 1294 obč. zák. Nemluví se již o škodě vzniklé náhodou, nýbrž o škodě vzniklé bez viny. Mimoto byl připojen dodatek, jenž ukazuje na měřítka, k nimž sluší přihlížeti při posuzování viny znalců (§ 1299 obč. zák.). Výslovně je řečeno jako v dosavadním tekstu, že škoda může vzniknouti buď z činu nebo z opominutí. Tím má býti nověděno, že jak čin, tak opominutí mohou škodu nejen způsobiti, nýbrž i k ní dáti podnět. Jednáním (činem) sluší v tomto paragrafu rozuměti i informace nebo rady, o kterých jsou dány některé zvláštní předpisy v § 1127. Uvažovalo se o tom, aby se již k § 1121 připojil obsah § 1311 obč. zák., ale na konec bylo od toho upuštěno. Důležité jest, že se trvá na pojmu zavinění, jenž se ovšem nekryje s pojmem viny podle návrhu na nový zákon trestní z r. 1926. Superrevisní komise nepovažovala za nutné, aby v tomto směru byla konformita mezi návrhem zákoníka občanského a návrhem zákona trestního.

Rubrika před § 1295 obč. zák. „O závazku k náhradě škody" byla škrtnuta a pořad §§ 1295 až 1299 obč. zák. byl pozměněn tak, že nejprve jdou §§ 1297 a 1299, sloučené v jediný paragraf, za nimi § 1295, rozložený na tři paragrafy, a na konec §§ 1296 a 1298, opět v jediný paragraf sloučené.

K § 1122: Nové ustanovení shrnuje pojem zavinění. § 1297 obč. zák. vyslovuje všeobecnou zásadu, § 1299 obč. zák. určuje zvláštní měřítko. Pravidelně se měří zavinění objektivním měřítkem obyčejné pozornosti v pospolitém životě; zvláštní měřítko platí pro toho, kdo si přiznává buď výkonem povolání nebo jinak zvláštní znalosti, nebo kdo, nejsa k tomu nucen, vezme na sebe úkol, jenž vyžaduje zvláštních osobních vlastností. Od obyčejného člověka bude tedy možno požadovati jen obyčejnou míru pozornosti. Jde-li o poměry určitého stavu, lze přihlížeti k průměrným schopnostem tohoto stavu. Bude tedy možné na rolníku žádati vyšší míru pozornosti ve věcech týkajících se zemědělství. O poměru k § 1127 srv. poznámky k tomuto paragrafu. Shodně s tekstem Wolff v Klangově komentáři IV, str. 46, s druhé strany Krčmář, Právo obligační, 1929, str. 293; jinak Zeiller, III, str. 711 a násl. § 1299 obč. zák. jako silně zastaralý byl zmodernisován. Zpravidla půjde v § 1299 obč. zák. jen o provedení zásad, jež po názoru komise jsou obsaženy již v § 1297 obč. zák. Druhá věta § 1299 obč. zák. byla jako zbytečná škrtnuta, neboť vedle ustanovení § 1304 obč. zák. (§ 1131) je samozřejmá.

V §§ 1123 až 1125 převzato bylo ustanovení § 1295 obč. zák. V prvním paragrafu, odpovídajícím prvnímu odstavci § 1295 obč. zák., změněn byl dosavadní tekst tím, že se neodkazuje na smlouvu, nýbrž vůbec na povinnosti, vyplývající z právního jednání. Doplněno bylo, že jde v prvním odstavci o jednání protiprávní (srv. Krčmář, Právník, 1917, str. 705 a násl.). Nebylo vyhověno návrhu subkomitétu, aby se škrtl druhý odstavec § 1295 obč. zák. (nyní § 1124). Nový je dodatek, podle něhož se mimo případ šikany neodpovídá za vzniklou škodu, nebyly-li překročeny hranice určené právním řádem. Dodatek ten — proti osnově z r. 1931 v § 1125 poněkud jinak formulovaný — odpovídá dosavadnímu § 1305 obč. zák. Zmínka o hranicích určených právním řádem znamená odkaz na právo objektivní a zahrnuje, jak z citace § 1124 plyne, i „dobré mravy." Ostatně nebylo úmyslem komise měniti něco na §§ 1295 a 1305 obč. zák. Od úmyslu, aby se v § 1124 užilo slova „obmysl", bylo nakonec upuštěno. Také nemínila komise učiniti toho, kdo z jakýchkoliv důvodů své právo vykonává způsobem uvedeným v § 1124, odpovědným až do ceny zvláštní obliby.

V § 1126 vyslovuje první věta domněnku (nikoli předpis průvodní) obsaženou dosud v § 1296 obč. zák., že totiž škoda nevznikla něčí vinou. Druhá věta odpovídá dosavadnímu § 1298 obč. zák.

Se zřetelem na změny provedené na § 1300 obč. zák. byla položena před toto ustanovení zvláštní rubrika.

§ 1127 odpovídá § 1300 obč. zák., ale poněkud se liší od svého vzoru i od obdobného ustanovení osnovy z r. 1931. Proti § 1300 obč. zák. klade se informace na roveň radě.

První věta, odpovídající druhé větě § 1300 obč. zák., vylučuje při bezplatné informaci nebo radě odpovědnost i tam, kde by mohla býti odůvodněna předpisem § 1122, věty první. Druhá věta se však vrací k zásadě § 1122 a osobám, na kterých se podle druhé věty § 1122 požaduje zvýšená míra opatrnosti, ukládá odpovědnost i za informace nebo rady, udělené bezplatně. Nemluví se již o znalcích, neboť výraz „znalec" se hodí jen na osoby, které soud nebo úřad vyzve k podání posudku. Nelze sdíleti obavy, že by podobné ustanovení mohlo býti nebezpečné pro osoby, vykonávající povolání a činnosti, na jaké druhá věta § 1122 míří; pokud pak v konkretním případě by chtěly býti zproštěny odpovědnosti za nedbalost, mohou si to vyhraditi smlouvou (§ 1154 a contr.).

Pořad dalších předpisů občanského zákoníka byl změněn. Ustanovení, která následují, odpovídají §§ 1303, 1301, 1302 a 1304 obč. zák.

Rubrika před §§ 1128 až 1131 nemluví o několika účastnících (jako rubrika před §§ 1301 až 1304 obč. zák.), nýbrž prostě o několika osobách.

§ 1128 pojednává jako dosavadní § 1303 obč. zák. o případu, že několik spoludlužníků opominulo splniti svůj závazek. V dodatku se řeší otázka, co platí, jestliže spoludlužníci zmařili splnění závazku (srv. § 763).

§ 1129 odpovídá § 1301 obč. zák. Novota proti dosavadnímu tekstu záleží v tom, že předpisy o právu postihu, které dosud byly jen v § 1302 obč. zák., se přejímají také na tomto místě. Úmyslně se již nemluví o podílnictví, ježto jde o skutkovou podstatu příliš už odchylnou.

§ 1130 upravuje případy nenáležící pod § 1129 a rozlišuje tu stejně jako § 1302 obč. zák., zdali se podíly škůdců dají určiti čili nic, jenže rozlišuje co do právních následků jinak.

§ 1131 odpovídá § 1304 obč. zák. Nejdůležitější změnou provedenou na dosavadním tekstu je škrtnutí závěrečných slov, podle nichž škůdce a poškozený, nelze-li určiti poměr mezi škodou a zaviněním poškozeného, mají nésti škodu rovnými díly. Místo toho se navrhuje, aby škoda byla přiměřeně rozdělena, a to podle poměru zavinění obou stran. Ustanovení platného práva vyvolávalo nepochybně určité závady; soudy nepovažovaly za nutné zkoumati, do jaké míry zavinění poškozeného spolu působilo na vzniklé škodě, a schematicky rozdělovaly škodu na polovici. Dodatkem, že se zřetelem k míře zavinění lze také zprostiti škůdce povinnosti k náhradě nebo mu uložiti náhradu celou, byly jmenovitě rozřešeny také případy, kde se střetnou úmysl a nedbalost.

O § 1305 obč. zák. srv. poznámky shora k § 1125.

Ustanovení § 1306 obč. zák. bylo v konečné redakci škrtnuto a s ním i rubrika, která další případy označovala za případy odpovědnosti „za škodu nezaviněnou". Kdy se odpovídá za škodu, plyne z předpisů zákoníka rozlišujících mezi různými důvody imputačními. Nelze však dobře o všech případech upravených v §§ 1132 až 1153 tvrditi, že upravují odpovědnost bez jakéhokoliv zavinění, a nelze tedy klásti proti sobě odpovědnost za poškození zaviněné a za škodu nezaviněnou jako dvě kategorie navzájem ostře ohraničené. Vytýkati pak příliš důrazně odpovědnost za škodu nezaviněnou jako výjimku se nedoporučuje, aby ti, kdož zákony vykládají a aplikují, nebyli sváděni k příliš úzkému pojetí předpisů §§ 1132 a násl.

§ 1132 odpovídá § 1311 obč. zák. První věta tohoto paragrafu se jako zbytečná vypouští. Druhá věta o odpovědnosti za náhodu převzata byla po dlouhých poradách do § 1132 v souhlase s platným právem (srv. podrobné výklady Krčmářovy, Obligační právo, 1929, zvláště str. 297 a násl.). S vypuštěním § 1035 obč. zák. (srv. v poznámkách k hlavě 30) souvisí škrtnutí zmínky o tom, kdo se bez nutné potřeby vmísil do cizích záležitostí.

K §§ 1133 až 1138: Dosavadní zákoník neměl ustanovení o škodě způsobené v obraně; § 1306 a) a druhá věta § 1307 obč. zák. (ve znění §§ 156 a 157 třetí částečné novely) věnovány byly jen stavu nouze. Již subkomitét odchýlil se tu v některých směrech od obč. zákoníka. Superrevisní komise v osnově z r. 1931 dala o škodě způsobené v obraně a v nouzi podrobná ustanovení nová, která se přimykala namnoze doslova k osnově trestního zákona z r. 1926. Účelem zvolených textů bylo zajistiti, že úprava otázek pojících se k problému obrany a nouze v novém občanském i trestním zákoně bude zcela souběžná a že ustanovení o právních následcích obrany a nouze v oblasti civilního i trestního práva budou v náležitém souladu. Toho času nelze však říci, jak

bude upravena v příštím trestním zákoně trestní odpovědnost za jednání v obraně a v nouzi. Zejména nelze s jistotou předvídati, zda a s jakými změnami bude vzata za podklad této úpravy přípravná osnova trestního zákona z r. 1926, k níž se úprava navržená superrevisní komisí v osnově z r. 1931 — jak řečeno — přimykala. Protože by však bylo povážlivé, aby se osnova občanského zákona nekryla s příští úpravou v trestním zákoně, takže by při posuzování povinnosti k náhradě škody v obraně nebo v nouzi způsobené mohly vzcházeti pochybnosti a zmatky, nezbylo než podstatně přepracovati §§ 1123 až 1125 osnovy z r. 1931, aby mohly obstáti jak vedle dosavadního (neunifikovaného) práva trestního, tak vedle trestního práva nového, ať v podrobnostech určí o trestnosti či beztrestnosti jednání v obraně a v nouzi cokoliv.

Základní myšlenka, z které vychází nyní navrhovaná úprava, je vlastně stejná jako byla v osnově z r. 1931, totiž že se za beztrestné poškození v obraně zpravidla neodpovídá a za beztrestné poškození v nouzi zpravidla odpovídá, pokud zvláštní okolnosti jednotlivého případu nevyžadují řešení odchylného. S beztrestnými úkony v obraně nebo v nouzi počítala i osnova z r. 1931, ale vytýkala přímo jejich charakteristické znaky podle osnovy trestního zákona z r. 1926. Nové znění vyjadřuje se v zkratkách, jež mohou býti napojeny jakýmkoliv obsahem budoucího práva trestního. Za škodu způsobenou trestným jednáním v obraně nebo v nouzi bude odpovědnost dána podle obecných zásad o odpovědnosti za poškození zaviněné; ale ani tu nebude podle okolností nahrazována vždy škoda celá.

Zásadu, že se za škodu způsobenou beztrestným jednáním v obraně neodpovídá, vyslovuje § 1133, ale druhá věta § 1134 dopouští odchýliti se od této zásady ze závažných důvodů v případech, že jednání v obraně je beztrestné, ačkoliv byly meze obrany překročeny. Pro trestné překročení mezí obrany je ustanovení v § 1134, větě 1. Praví-li se tu, že soudce „může" škodu rozděliti, naznačuje se, že při zvlášť hrubém překročení mezí obrany bude možno obránci uložiti povinnost k náhradě škody celé. Měřítkem, podle něhož se má škoda vzniklá při překročení mezí obrany rozděliti, je povaha obrany a poměry, za kterých se stala. Zde se tedy bude zvláště hodnotiti, na jaký právní statek byl útok podniknut a jakým způsobem, dále z jakých důvodů byly meze obrany překročeny a jak dalece byly překročeny. Otázku, zda vůbec byly meze obrany překročeny, bude ovšem posouditi jen podle trestního práva. Nechť úprava v trestním zákoně dopadne jakkoliv, tolik je jisté, že obrana proti útoku na určité právní statky bude dovolena a že také vytčeny budou meze obrany.

Předpisy §§ 1133 a 1134 nevztahují se přímo na případy dovolené svémoci, o kterých jednají na př. §§ 157, 370, 821, 953, 1151 návrhu (§§ 384, 471, 970c, 1101, 1321 obč. zák.). Překročení mezí dovolené svémoci zavazovalo by k náhradě škody podle obecných ustanovení §§ 1123 a násl.

V §§ 1133 a 1134 se od případů, kdy není při obraně povinnosti k náhradě škody, přechází k případům, kdy je tato povinnost ve větším či menším rozsahu dána. Vzhledem k rozdílům mezi jednáním v obraně a v nouzi je úprava v §§ 1135 a 1136 vlastně opačná a vytýkají se jen případy, kdy se škoda nenahrazuje vůbec nebo jen částečně. Co je trestný nebo beztrestný úkon v nouzi, bude posouditi jen podle předpisů trestního práva o jednání v nouzi. Stejně jako podle dosavadního § 1306 a) obč. zák. a podle osnovy z r. 1931 bude možno při beztrestném úkonu v nouzi buď vůbec upustiti od uložení povinnosti k náhradě škody nebo uložiti škůdci náhradu toliko částečnou. Rozhodnutí o tom záležeti bude na uvážení skutečností, jež § 1135 zachycuje podobnou formulí jako § 1306 a) obč. zák. ve znění § 156 třetí částečné novely. Formuli tu měla v svém § 1124 i osnova superrevisní komise z r. 1931. Proti § 1306 a) obč. zák. se podle této osnovy slovem „zejména" podtrhuje, že výpočet okolností, k nimž má přihlížeti civilní soudce, není myšlen jako taxativní; mluví-li se tu o majetkových poměrech, znamená to, že soudce má přihlédnouti také k důchodům (příjmům) stran. Po uvážení týchž okolností bude moci civilní soudce podle § 1136 i při jednání v nouzi, které je trestné, škodu přiměřeně rozděliti, t. j. neuložiti tomu, kdo jednáním v nouzi způsobil škodu, náhradu celou.

Mluví-li se v §§ 1133 a 1135 o beztrestných úkonech obrany a o beztrestných úkonech v nouzi, míní se jednání, která nevykazují skutkové znaky trestného jednání v obraně nebo v nouzi. Pokud naopak z §§ 1134 a 1136 plynou určité právní následky pro případy, kdy je pachatel trest-

ný, stačí, že jeho jednání vykazuje skutkové znaky trestného jednání v obraně nebo v nouzi, ale není podmínkou, že pachatel skutečně bude nebo může býti potrestán. Co je ustanoveno o trestných úkonech v obraně nebo v nouzi, má tedy platiti i tehdy, když trestnost pachatele zanikla na př. promlčením nebo abolicí nebo když byl pachatel amnestován atp. Není-li pachatel trestný vzhledem k své nepříčetnosti, bude nutno při posouzení povinnosti k náhradě škody užíti §§ 1139 až 1141.

§ 1137 vznikl z třetího odstavce § 1305 b) návrhu subkomitétu. Podle tohoto předpisu nevznikne povinnost k náhradě škody, jestliže by cizí statek, obětovaný v nouzi, i bez jednání v nouzi byl vzal zkázu, takže jeho obětováním nemohla býti zhoršena hospodářská posice vlastníka. Pomýšleno je na případy podobného druhu, jako že z několika domů stojících na vesnici v téže ulici jeden počne hořeti, takže druhý ohněm stejně bude zničen, a vlastník třetího domu, aby svůj dům zachránil, tento dům zničí (H u e c k, Iherings Jahrbücher, 1919, str. 205 a násl., zvláště 213). Z opatrnosti budiž v této souvislosti ještě podotčeno, že předpisy zemských požárních řádů (č. 45/1876 čes. z. z.; č. 35/1873 mor. z. z.; č. 20/1873 slez. z. z.) nejsou tímto ustanovením dotčeny.

Do § 1138 je převzata druhá věta § 1307 obč. zák., pokud se týká stavu nouze. První věta je v § 1141. Neušlo superrevisní komise, že předpisem § 1138 se ukládá třetí osobě vyšší odpovědnost než tomu, kdo sám v nouzi škodu způsobil, neboť třetí osoba se nemůže dovolávati omluvných důvodů přiznaných tomu, kdo v nouzi škodu způsobil, jako na př. rozčilení.

Skupina §§ 1139 až 1141 jest uvedena novou rubrikou o odpovědnosti „za škodu způsobenou jednáním mimovolným". Tím jsou kryta i jednání, která sice nelze považovati za mimovolná, která však učinily osoby, jejichž vůle není po právu rozhodná, jako na př. jednání dětí. Na jednání taková sluší hleděti jako na jednání mimovolná.

K § 1139: Již subkomitét sloučil §§ 1308 a 1309 obč. zák. do jediného paragrafu. Superrevisní komise k tomu přistoupila. Podle návrhů R a n d o v ý c h byl pozměněn pořad a mluví se nejprve o dětech, pak o osobách na duchu chorých a na konec o osobách dočasně nepříčetných. V ostatních směrech však opustila superrevisní komise návrh subkomitétu, jenž se o Randu opíral. V souhlase s tekstem Zeillerovým navrhoval Randa, aby nárok na náhradu škody byl vyloučen jediné u dětí, t. j. u osob pod sedm let, kdežto platné právo (§ 1308 obč. zák. ve znění § 158 třetí částečné novely) mluví jen o nedospělcích, tedy o osobách mladších než čtrnáct let, a tím povinnost k náhradě škody, co se týká škůdce, v daleko širším rozsahu omezuje (srv. R a n d a, Zeitschrift für Notariat, 1910, str. 28; Schadenersatzpflicht, 1913, str. 86). Randa odůvodňoval svoje stanovisko tím, že návrhy panské sněmovny jdou příliš daleko, že podporují nezvedenost mládeže a neodůvodněným způsobem zeslabují odpovědnost rodičů a vychovatelů. Superrevisní komise však měla za to, že podstatných účinků výchovných nelze od stanoviska Randova očekávati. Nemluví se již o šílených a blbých, nýbrž se užívá názvosloví řádu o zbavení svéprávnosti, převzatého na př. do § 66.

§ 1140 odpovídá dosavadnímu § 1310 obč. zák. Hlavní změna záleží v tom, že nárok proti osobám jmenovaným v § 1140 není jen podpůrný. Nebylo vyhověno návrhu subkomitétu, opřenému o vývody R a n d o v y (Schadenersatzpflicht, 1913, str. 78), aby povinnost k náhradě škody nezasahovala na prostředky nutné pro slušnou výživu osob jmenovaných v §§ 1308 a 1309 obč. zák. a pro plnění zákonných alimentačních povinností těchto osob. Ovšem i po názoru superrevisní komise má soudce při určení náhrady v takových případech přihlížeti k alimentačním povinnostem škůdce. Má býti přihlíženo i k důchodům, nikoli toliko k jmění kapitálovému. Odkaz na majetkové poměry není jen výpomocný, t. j. že by se k těmto poměrům mělo přihlížeti jediné tehdy, když všechna ostatní měřítka selžou. Výpočet okolností, které přijdou na váhu při výměře škody (v konkretním případě se ovšem může setkati několik takových okolností), je jen demonstrativní; z toho důvodu bylo škrtnuto slovo „konečně". Samozřejmě sluší podle § 1131 přihlížeti i k zavinění poškozeného.

§ 1141 je utvořen, jak již bylo uvedeno, z první věty § 1307 obč. zák. a z druhé věty tohoto paragrafu, pokud se týká stavu nepříčetnosti. Při tom provedeny byly některé změny. Superrevisní komise neviděla důvodů, proč by se mělo škrtnouti toto ustanovení, platící od roku 1811. Vedle všeobecné

odpovědnosti za vinu podle § 1123, je v § 1141 vyslovena zvláštní odpovědnost za to, že se někdo z vlastní viny uvedl do přechodné nepříčetnosti. Jestliže se na př. někdo opije v svém bytě, a pak náhodou nebo jednáním třetí osoby se dostane z bytu ven a venku způsobí škodu, nelze sice mluviti o jeho zavinění, přes to však za škodu odpovídá.

O § 1311 obč. zák. srv. poznámky k § 1132.

§ 1312 obč. zák. byl škrtnut podle návrhu subkomitétu, jenž se tu opíral o návrh R a n d ů v, neboť ustanovení toto náleží do nauky o jednatelství bez příkazu a ostatně ani nemá obsahu právně závažného.

§ 1313 obč. zák. byl škrtnut jako samozřejmý. Druhý odstavec připojený subkomitétem podle návrhu Randova, v němž bylo vysloveno, že všechny právnické osoby odpovídají za škodu, kterou způsobí jejich orgány, nebyl přijat. Po názoru superrevisní komise vyplývá tato zásada již z povahy právnických osob. Třetí odstavec § 1313 návrhu subkomitétu se zabýval otázkou odpovědnosti státu a právnických osob veřejného práva za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci. O této věci byl podán členem superrevisní komise poslancem prof. Dr. Kafkou v parlamentě zvláštní návrh zákona (č. t. 765 z r. 1930). Vycházelo se z toho, že otázku tuto řešiti sluší nikoli v zákoníku občanském, nýbrž v zákoně zvláštním.

K §§ 1142 až 1147: Všechny tyto předpisy pojednávají o odpovědnosti za škodu způsobenou jednáním jiné osoby. Odpovídají §§ 1313 a) až 1315 a § 1318 obč. zák., ale byly jinak seřaděny, takže za sebou jdou § 1314, § 1315 (rozložený na dva paragrafy), § 1313 a), pak nové ustanovení o odpovědnosti podnikatelů a § 1318 obč. zák.

Nadepsány jsou tyto předpisy rubrikou „6. za škodu způsobenou jinými osobami". Na další rozčlenění této skupiny přistoupeno nebylo.

Původně měla býti tato skupina uvedena zvláštním paragrafem o nepřímém způsobení škody. Později však superrevisní komise od tohoto úmyslu upustila.

K § 1142: Superrevisní komise se usnesla ponechati ustanovení o odpovědnosti za nebezpečné osoby (§ 1314 obč. zák.), ačkoliv bylo namítnuto, že v podstatě vlastně jde jen o vyjádření všeobecné zásady o odpovědnosti za poškození zaviněné (§ 1123); s druhé strany bylo zase uváděno, že jde — jako vůbec v předpisech o náhradě škody — o rozvržení vzniklé škody podle zásad slušnosti. Pro zachování § 1314 obč. zák. rozhodla úvaha, že by snadno, kdyby se toto ustanovení vypustilo, mohly vzniknouti pochybnosti, zda poškození je v příčinné souvislosti se škodou. V podrobnostech pak byly provedeny některé změny většího i menšího dosahu:

a) škrtnuta byla zmínka o přijetí bez vysvědčení, ježto nyní nejsou vysvědčení při skončení pracovního poměru obligatorní. Také nebyla přijata místo toho navrhovaná zmínka o osobních výkazech, ježto nelze viděti příčinnou souvislost mezi škodou a nedostatkem osobních výkazů;

b) nebyl obnoven přednovelový tekst § 1314 obč. zák., pokud se zmiňuje o zločincích. Shodně se zprávou justiční komise panské sněmovny měla superrevisní komise za to, že ustanovení původního občanského zákoníka je přímo výsměchem zásadám lidskosti; ostatně tam, kde opravdu je zapotřebí zvláštní ochrany, vystačí se s ustanovením o osobách nebezpečných. V této souvislosti budiž zdůrazněno, že osobu pro nějaký trestný čin odsouzenou a třebas i trest na svobodě si odpykavší nelze jen z tohoto důvodu považovati za osobu nebezpečnou ve smyslu ustanovení, o kterém je řeč;

c) nemluví se o služebním poměru, nýbrž shodně s názvoslovím hlavy 34 o přijetí do práce nebo o podržení v práci (srv. E h r e n z w e i g, II, 1, 1928, str. 687; M a y r, II, 3, 1922, str. 332);

d) ustanovení o poskytnutí přístřeší bylo podle přípomínky n e j v y š š í h o s o u d u omezeno na případ, že bylo přístřeší poskytnuto bez nutné potřeby toho, kdo později způsobil škodu;

e) třetí částečná novela mluví v § 160 o škodě způsobené domácímu a domácím lidem. Komise kruh chráněných osob rozšiřuje, mluvíc o spolupracovnících a domácích lidech. Uvésti na tomto místě spolupracovníky, je jistě sociální. „Domácími lidmi" sluší rozuměti na př. všechny obyvatele starého domu, v němž byty nejsou od sebe dokonale odděleny. Srv. též W o l f f v komentáři Klangově IV, str. 89, 90. Avšak i v jiném směru je kruh rozšířen, neboť § 1314 obč. zák. mluví jedině

o osobách služebných, nové ustanovení se vztahuje na zaměstnance vůbec. Samozřejmě musí škoda býti způsobena nebezpečnou povahou škůdce;

f) v osnově z r. 1931 byl ještě zvláštní dodatek, vyslovující, že zaviněná nevědomost o nebezpečnosti nějaké osoby se klade na roveň vědomosti o této okolnosti, a tedy zakládá odpovědnost. Uvážilo se sice, že nelze na nikom dobře žádati, aby konal šetření o osobě, kterou chce přijmouti (opak se tvrdí v pojednání Wilburg [Mihurko], Haftung für Erfüllungsgehilfen, 1931); odpovědnost však měla býti dána, jestliže již jeden pohled nebo jedna otázka mohly poučiti toho, kdo nějakou osobu přijímá (Demelius, Notariats-Zeitung, 1931, str. 38). Vzhledem k pochybnostem, projeveným v meziministerském řízení, zda by podobné ustanovení nešlo příliš daleko, rozhodla se komise při závěrečné redakci zase je vypustiti. Význam tohoto škrtu nesluší však přepínati; zvláště nelze na průkaz o vědomosti osoby odpovědné klásti příliš přísné požadavky.

K § 1143: V tomto ustanovení se pojednává o druhém z případů, o kterých byla dosud řeč v § 1315 obč. zák., že totiž někdo vědomě užil nebezpečné osoby k obstarávání svých záležitostí. Skutkový základ § 1143 byl by vlastně stejně jako skutkový základ § 1142 kryt všeobecnou zásadou o odpovědnosti za škodu zaviněnou. Superrevisní komise měla však za to, že musí toto ustanovení ponechati, aby tento případ ostře postavila proti případům, kde se ukládá odpovědnost bez zavinění. Stejně jako v § 1142 bylo vyjádřeno, že škoda musí býti způsobena nebezpečnou povahou škůdce. Dodatek osnovy z r. 1931, v němž byla vědomosti o nebezpečnosti postavena na roveň zaviněná nevědomost, byl škrtnut v závěrečné redakci z důvodů naznačených v poznámkách k § 1142 pod písm. f).

K § 1144: Ustanovení toto pojednává o prvním z případů, o nichž dosud byla řeč v § 1315 obč. zák. Se zřetelem na kolísavou judikaturu o pojmu nezdatnosti bylo v osnově z r. 1931 doplněno vysvětlení tohoto pojmu. V závěrečné redakci bylo toto vysvětlení zase vypuštěno, když projeveny byly obavy, že by mohlo sváděti k ještě přísnějšímu výkladu pojmu nezdatnosti. Upozorniti třeba, že nezdatnost — v protivě k nebezpečnosti — se týká určitého okruhu činnosti. Škoda musí býti způsobena v tomto poslání, t. j. při obstarávání záležitosti někoho jiného, a nikoli pouze při příležitosti takového obstarávání. Podle tekstu superrevisní komise z r. 1931 nevyžadovala se — stejně jako podle § 1315 obč. zák. — vědomost o nezdatnosti osoby, která způsobila škodu. Protože ale v praksi se ukázalo, že se odpovědnost za nezdatné osoby snadno může přepínati, vrací se na přání v meziministerském řízení projevená konečné znění k tomu, co svého času navrhovala justiční komise panské sněmovny (srv. zprávu, str. 269); návrh ten byl změněn teprve v poslední chvíli před vydáním třetí částečné novely (srv. Věstník bývalého ministerstva spravedlnosti, 1916, str. 119).

§ 1145 odpovídá § 1313a) obč. zák. Slova dosavadního tekstu „einem andern" byla ponechána (vyjádřena jsou slovem „někomu"); jde tedy jediné o povinnosti, jež někdo má proti jiné určité osobě, nikoliv o povinnosti z práva veřejného. Jestliže tedy — což je jeden z nejdůležitějších případů, o kterém se v této souvislosti pojednává — domovník neočistí, jak je povinen, chodník, nelze za škodu, kterou tím utrpí chodci, činiti odpovědným vlastníka domu, neboť vlastník má závazek čistiti chodník sice proti veřejné moci, nikoli však proti jednotlivému chodci. Zmínka o zákonném (podle terminologie komise „řádném") zástupci byla vypuštěna jako samozřejmá; platný právní stav neměl tím býti měněn. Samozřejmě se týká § 1145 jediné škody při plnění, nikoliv škody způsobené při příležitosti plnění (plnící pomocník na př. platí falešnými bankovkami). Zde by tedy odpovědnosti nebylo. Nebylo vyhověno podnětu, aby se § 1313a) obč. zák. jako samozřejmý škrtl. Stejně jako se netýká škod ex occasione, netýká se § 1145 ani škod z deliktů.

V jiném směru je navržené znění zcela všeobecné a platilo by tedy i na závazky z rodinných poměrů; jestliže na př. dítě by utrpělo škodu zaviněním pomocnice v domácnosti, odpovídali by otec a matka, neboť jsou zavázáni pečovati o zdraví dítěte (srv. Wilburg, na u. m., str. 4). Superrevisní komise se nezabývala otázkou, zda přísná odpovědnost za zavinění plnícího pomocníka by neměla míti místo při závazcích k bezplatným plněním, jak

to zastává Demelius (na u. m., str. 37), avšak s důležitým omezením, že totiž nelze se domáhati náhrady škody záležející v tom, že věřitel bezplatné plnění nedostal vůbec nebo ne zcela (§ 945 obč. zák.); na př. darovaná kráva byla při odevzdání poškozena čeledínem dárcovým. Důležité je, že osnova již nemluví o osobách, kterých někdo užívá při plnění svých závazků, ježto tím byli by zahrnuti i zvolení zástupci, nýbrž o pomocnících, kteří plní. Jde tedy o pomocníky při plnění.

Podle všeobecných zásad zahrnuje povinnost něco vykonati i povinnost něco nevykonati, t. j. povinnost něco opominouti. Případy takové jsou, jak ukázal Wilburg na u. m., možné na př. při zákazu konkurence. V případě takovém ovšem neodpovídá dlužník, jak dovozuje Demelius na u. m., str. 38, za svého pomocníka v opominutí, kterýžto pojem byl by ve vnitřním rozporu, nýbrž může jíti jediné o to, že dlužník podle povahy jednání není zavázán toliko k tomu, aby se sám nějakého konání zdržel, nýbrž i k tomu, aby v tomto směru positivně působil na osoby na něm závislé. Všeobecné znění § 1145 zahrnuje i případ t. zv. výběru osoby, kdy dlužník, jako na př. pojišťovna, není povinen, aby sám provedl výkon, k němuž je zavázán, nýbrž jediné aby vybral osoby, které mají výkon provésti (zřízení zubního ambulatoria pro členy pojišťovny).

K § 1146: Z druhé věty § 1315 ve znění návrhu subkomitétu utvořeno bylo toto nové ustanovení, neboť komise schválila důvody, jež subkomitét pro svůj návrh uvedl. Nemluví se však o pomocnících, nýbrž o „podnikových zaměstnancích". Slovy „v poslání jim svěřeném" je dostatečně obmezena odpovědnost podnikatele co do místa, času a kvality; odpovědnost se tedy netýká škod způsobených jen při příležitosti (ex occasione) plnění úkolů, které podnikovým zaměstnancům přísluší, ani škod ex delicto (srv. výše poznámky k § 1145). Novým paragrafem se stal zbytečným § 1316 obč. zák. a byl škrtnut. Závazky hostinských a osob jim postavených na roveň jsou dostatečně upraveny předpisy §§ 817 až 820 a 822. Co se týká ustanovení tam obsažených o odmítnutí odpovědnosti pouhou vyhláškou, srv. níže uvedené výklady o pactum de dolo non praestando.

K § 1147: Ustanovení dosavadního § 1318 obč. zák. bylo převzato, třebas moderní zákoníky občanské, jako na př. občanský zákoník pro Německou říši, podobného předpisu neznají. Osnova však nemluví o vyhození nebo vylití z bytu, nýbrž z místnosti. Co platí o vyhození a vylití, platí též, spadla-li věc nebezpečně zavěšená nebo postavená. Kdežto ale občanský zákoník mluvil jediné o tom, z jehož bytu bylo něco vyhozeno atd., mluví osnova také o tom, kdo vládne místem, kde věc byla zavěšena nebo postavena. Přes jisté pochybnosti se setrvalo při tom, že toto ustanovení bude zařaděno pod rubrikou „odpovědnost za škodu způsobenou jinými osobami", jednak proto, že snad vždy půjde o osoby, které škodu způsobí, jednak proto, že se tu pojednává o zvláštním případě této odpovědnosti. Z opatrnosti bylo v konečné redakci výslovně vyjádřeno, že § 1147 neplatí, když se na př. někdo vloupá do místnosti a pak vyhazuje kusy zařízení na stráž bezpečnosti, která ho hodlá zatknouti.

§ 1148 odpovídá § 1319 obč. zák. Dosavadní rubrika zůstala nezměněna, avšak kruh osob, které odpovídají za škodu způsobenou stavbou, byl podstatně rozšířen. Stejně byly rozšířeny skutkové podstaty, z nichž odpovědnost vzchází. Podrobně buď uvedeno:

a) pojem díla zřízeného na pozemku byl osvětlen tím, že se v závorce uvádí lešení a pod. I díla zřízená jen přechodně mohou zakládati odpovědnost, o které je v § 1148 řeč;

b) kdežto dosavadní právo mluví jediné o vadné povaze díla, zmiňuje se osnova také o nedostatečném udržování díla. Budova na př. může býti svého času provedena velmi solidně, avšak během doby se může státi zřídlem nebezpečí;

c) subkomitét navrhl, aby odpovědnost postihovala toho, kdo jest oprávněn užívati budovy nebo díla, je-li povinen je udržovati. Superrevisní komise zvolila ručení, že odpovídati má ten, kdo vládne budovou nebo dílem. Tím se má rozuměti ten, kdo byl s to, aby nutnými opatřeními včas odvrátil nebezpečí. Odpovědnosti bude zproštěn ten, kdo prokáže, že dbal veškeré pečlivosti podle poměrů potřebné. Je tedy odpovědnost podle § 1148 zvláštním případem odpovědnosti za zavinění (srv. též Wolff v komentáři Klangově IV, str.

112; proti tomu Ehrenzweig, II, 1, 1928, str. 682). Proto na místě původně zvoleného znění „bylo dbáno" byl zvolen výraz „dbal";

d) odchyluje se od návrhu justiční komise panské sněmovny, navrhl subkomitét ustanovení o odpovědnosti dřívějšího držitele. Superrevisní komise na tento návrh přistoupila a vyjádřila jej v samostatném paragrafu (§ 1149), ale mluví zase o odpovědnosti toho, kdo dříve budovou (dílem) vládl. Setrvala na tom, že tato odpovědnost má býti obmezena časově na jeden rok; při tom se předpokládá, že vadné zřízení nebo nedostatečné udržování jsou z této doby. Dřívější vládce se však může zprostiti odpovědnosti, prokáže-li, že svého nástupce upozornil na špatný stav stavby nebo díla. Přešla-li stavba nebo dílo v posledním roce několikráte, týká se ustanovení o předchůdci všech osob, které v té době stavbou nebo dílem vládly.

K §§ 1150 a 1151: Ustanovení tato odpovídají §§ 1320 až 1322 obč. zák. a buď k nim poznamenáno:

a) první věta § 1150 byla přijata z první věty § 1320 obč. zák., ač je samozřejmá, ježto je vhodným úvodem k ustanovením následujícím a dobře vyjadřuje všeobecnou zásadu o odpovědnosti za zavinění. Komise proto nepřistoupila na návrh subkomitétu, aby se první věta § 1320 obč. zák. škrtla;

b) podle osnovy z r. 1931 měl bezvýjimečně odpovídati ten, kdo chová zvíře nebezpečné, když mu nebezpečnost zvířete byla nebo musila býti známa. Námitky proti tomuto ustanovení, ukazující, že by nebylo spravedlivé, aby chovatel nebezpečného zvířete odpovídal i tehdy, když přes všechnu jeho opatrnost cizí osoba zvíře pustila na svobodu atp., pohnuly superrevisní komisi, že odpovědnost chovatelů zvířat obmezila zase na případy, kdy odpovědná osoba nemůže prokázati, že dbala při opatrování a dohledu veškeré pečlivosti potřebné podle poměrů (odpovědnost za zavinění). Co se týká důkazu zprošťujícího odpovědnosti, srv. poznámky k § 1148 pod písm. c).

c) ustanovení o poranění vzteklými psy (dekret dvorské kanceláře z 11. ledna 1816, sv. XLIV, č. 3 sb. zák. pol., a předpisy jej doplňující; srv. na př. E. Weiss, Das bürgerliche Recht, I, 1927, str. 562) zůstávají beze změny (čl. VIII, č. 14 uvoz. předpisů); komisi nepřísluší rozhodovati, zdali by se měly zrušiti nebo změniti;

d) §§ 1321 a 1322 obč. zák. byly sloučeny do § 1151 a přiměřeně zkráceny. Škrtnuto bylo jako samozřejmé ustanovení, že cizí zvířata nesmějí býti zabita, a stejně samozřejmé zmocnění cizí zvířata odehnati. Místo toho se dává předpis vyhovující praktické potřebě o povinnosti živiti zabavená zvířata, a předpis ten se blíže osvětluje citací § 339, kde je řeč o podobné povinnosti zástavního věřitele. Ustanovení navržené subkomitétem, že zabavení nelze odvrátiti důkazem, že zvířata byla hlídána, jak jest obyčejně třeba, považovala superrevisní komise za zbytečné. Z dosavadního práva bylo převzato ustanovení, že povinnost vrátiti zabavená zvířata vznikne také, dá-li vlastník přiměřenou jistotu. Doplněno bylo, od kdy se počítá osmidenní lhůta. Že se strany mohou dohodnouti na něčem jiném, než ustanovuje § 1151, je jistě samozřejmé;

e) v uvozovacích předpisech (čl. VII, č. 4) se zachovávají v platnosti ustanovení zákonů honebních a zákonů o polní a lesní policii.

K §§ 1152 a 1153: Dosavadní § 1317 obč. zák. obsahoval jen ustanovení o odpovědnosti veřejných ústavů zasílacích. Na jeho místo nyní nastupují pod samostatnou rubrikou „za škodu vzniklou z nebezpečného podnikání" předpisy o odpovědnosti podniků nebezpečných.

V osnově z r. 1931 bylo o té věci jediné ustanovení a byly za nebezpečné prohlášeny podniky pracující s živelními silami, výbušnými látkami nebo s látkami jinak nebezpečnými. Podnikům těm byly na roveň postaveny podniky, jež látky výbušné nebo jinak nebezpečné vyrábějí nebo s nimi obchodují. Majitel takového podniku měl odpovídati za škodu, ke které užití živelní síly nebo výroba nebo užití výbušných nebo jinakých nebezpečných látek nebo obchod s nimi daly příležitost. Podobně jako v návrhu subkomitétu, osvobozoval průkaz vyšší moci, vlastního jednání poškozeného nebo jednání osoby třetí, která s podnikem nemá nic společného.

Tento předpis osnovy vyvolal značnou pozornost, ale také četné námitky. Sociální tendence osnovy byla sice náležitě uznávána, ale poukazovalo se na to, že by odpovědnost takto formulovaná neobyčejně

zvýšila risiko podnikání a tím i — se zřetelem k nákladům na odpovědnostní pojištění — leckdy podnikání zdražovala. Při meziministerském jednání dohodnuta byla nová úprava, která se stala základem textů §§ 1152 a 1153. Vůdčí myšlenkou této nové úpravy je, že se nebezpečné podniky rozdělují na dvě kategorie, totiž na podniky kromobyčejně nebezpečné a na nebezpečné podniky ostatní. Jen první kategorii se ukládá přísná odpovědnost objektivní, u druhé jde v podstatě jen o odpovědnost za zavinění, ovšem — podobně jako v četných paragrafech předchozích — s přesunutím průvodního břemene. Za podniky kromobyčejně nebezpečné třeba považovati ty, při jichž provozu, jak zkušenost učí, snadno může dojíti ke škodě, i když se dbá veškeré možné opatrnosti (na př. výroba třaskavin). Ostatními nebezpečnými podniky byly by ony, s jichž provozem sice nutně jsou spojena určitá nebezpečí, ale jen taková, že zpravidla šetřením příslušných předpisů a opatřením potřebných zajišťovacích zařízení je lze předejíti. Výroba nebo užívání živelní síly samy o sobě nečiní ještě podnikání nebezpečným, tím méně kromobyčejně nebezpečným. Vejíti do nějaké kasuistiky nepovažovala superrevisní komise za vhodné. Zda jde o podnik nebezpečný a které kategorie, bude zpravidla nutné rozhodnouti podle posudku znalců. Kriterion osnovy z r. 1931 nelze použíti na rozlišení obou kategorií.

Exkulpační důvody § 1152 jsou formulovány podle osnovy z r. 1931. jen vymezení „vyšší moci" je poněkud odchylné, neboť znak, že se neobvčejná příhoda vyskytla „mimo oblast podniku", nahrazen byl znakem, že příhoda „nemá původ v podnikání", čímž má býti zdůrazněno, že nezáleží tolik na tom, zda jde o vliv čistě vnější, nýbrž na tom, zda vnitřně je příhoda předmětu a způsobu podnikání cizí.

Mluví-li se v § 1153 o veškeré pečlivosti podle poměrů potřebné a odkazuje-li se na § 1122. má tím býti naznačeno, že třeba pozorně přihlížeti především k technickým možnostem, ale že nelze zcela nedbati ani možností hospodářských, t. j. zvláště že nelze na podnikateli požadovati zabezpečovací opatření takového druhu, že by jimi bylo podnikání prakticky znemožňováno.

Co se týká rozsahu náhrady škody, ustanovují §§ 1157 a 1163 pro případy §§ 1152 a 1153 některé odchylky od zásad obecných. Vedle toho třeba ovšem míti na paměti, že při t. zv. podnikových úrazech bude odpovědnost podnikatele v případech, na které by jinak dopadly §§ 1152 a 1153, modifikována předpisy zákonů o úrazovém pojištění, t. j. zákona č. 1/1888 ř. z. a zák. čl. XIX/1907, které podle čl. VII a čl. VIII, č. 14 uvozovacích předpisů zůstanou novým občanským zákoníkem nedotčeny. Zaměstnanec proti úrazu pojištěný a jeho pozůstalí nebudou se moci proti podnikateli dovolati §§ 1152 a 1153, neboť se mohou podle § 46 zák. č. 1/1888 ř. z. domáhati náhrady škody na podnikateli, jen způsobil-li podnikový úraz úmyslně (§ 82 zák. čl. XIX/1907 klade tu úmyslu na roveň nedbalost kvalifikovanou podle § 81, odst. 2).

Jako § 1154 zařaděno bylo nové ustanovení, jež výslovně prohlašuje pactum de dolo non praestando za neplatné. Ustanovení takového vyžaduje praktická potřeba a je nutné, třebas je tu § 710, se zřetelem na úzkostlivost, s kterou soudy v podobných věcech často postupují. Podle zvoleného znění nelze platně ani vyloučiti odpovědnost za zlý úmysl pomocníků. Bylo uvedeno již v poznámkách k § 1127, že toto ustanovení nebrání úmluvě stran, vylučující povinnost k náhradě škody způsobené nesprávnou informací nebo radou, jež odborník poskytl z pouhé nedbalosti, třebas za plat.

Jak již bylo poznamenáno při vysvětlivkách k rubrice před §§ 1121 a násl., je další skupina paragrafů uvedena rubrikou „II. Způsob a rozsah náhrady škody". Látka byla uspořádána tak, že nejprve jsou dána ustanovení všeobecná a pak ustanovení zvláštní.

V § 1155 byl převzat § 1323 obč. zák., ale byl podstatně zkrácen. Poslední věta o pojmenování škody byla škrtnuta se zřetelem na znění, které komise zvolila pro § 1120. Volba mezi náhradou in natura a náhradou v penězích se ponechává soudu a nikoliv poškozenému. Náhrada in natura nebude jmenovitě dobře možná tam, kde by její provedení způsobilo nepoměrně vysoké náklady. Dáti o tom zvláštní ustanovení, považovalo se však za zbytečné.

První věta § 1156 odpovídá § 1324 obč. zákona, jehož druhá věta byla se zřetelem na § 1120 škrtnuta. Jinak byl celkem ponechán dosavadní tekst, ale bylo v něm vysloveno jasně, že ten, kdo odpovídá za cizí

zlý úmysl nebo za cizí hrubou nedbalost, není povinen — neustanovuje-li zákon jinak — hraditi více než skutečnou škodu. Druhá věta je nová. Superrevisní komise ji připojila až v konečné redakci. Základní její myšlenkou je, že výše náhrady škody má býti stanovena vždy tak, aby spravedlivě byly vyrovnány zájmy poškozeného i toho, kdo za škodu odpovídá. Jestliže by se při přesném lpění na předpisech upravujících výši náhrady škody nemohlo dospěti k takovému spravedlivému vyrovnání sporných zájmů, jaké by plně vyhovovalo všem okolnostem konkretního případu, má míti soudce možnost, aby se od oněch předpisů odchýlil a náhradu určil buď níže nebo výše. Snížení povinnosti k náhradě škody může podle navrženého tekstu míti místo jen při náhradě skutečné škody, tedy když nejde o škodu způsobenou úmyslně nebo z hrubé nedbalosti, a projeví se tím, že soudce přiřkne poškozenému méně než činí skutečná škoda. Zvýšení povinnosti k náhradě škody znamená, že by soudce mohl, i když podle zákonných předpisů má býti hrazena jen skutečná škoda (tedy když nejde o škodu způsobenou úmyslně nebo z hrubé nedbalosti), přisouditi poškozenému také ušlý zisk, a to celý nebo aspoň jeho část. Poměry toho, kdo za škodu odpovídá, a poškozeného, ke kterým má soudce podle navrženého znění přihlížeti, myslí se především, ale ne výlučně, poměry hospodářské.

K rubrice před §§ 1157 a násl. srv. poznámky před vysvětlivkami k § 1155. Uspořádání látky zůstalo beze změny, neboť podle názoru superrevisní komise případně vyjadřuje hodnotu poškozených právních statků. Připojena byla nově rubrika o poškození pohlavní svobody ženy, dále pak rubrika o porušení práva na jméno.

Podrubrika před §§ 1157 až 1164 zní nyní přesněji než podrubrika před §§ 1325 a násl. obč. zák., mluvíc o poškození na těle, zdraví a životě; dosavadní tekst se zmiňoval jedině o poškození na těle. Pomýšleno je na případy, kde ze zlého nakládání vznikne jiná škoda než na těle, jako na př. duševní choroba nebo zeslabení duševních sil.

K §§ 1157 až 1164: Tato skupina paragrafů si vyžádala četných důležitých změn, k jichž vysvětlení buď uvedeno:

a) podle toho, co shora bylo řečeno k podrubrice před § 1157, nemluví se v první větě tohoto ustanovení, jež odpovídá § 1325 obč. zák., jen o poškození na těle, nýbrž také o poškození na zdraví. Nebylo plně vyhověno námětu, aby bolestné bylo obmezeno jen na případy, kde škoda byla způsobena úmyslně nebo z hrubé nedbalosti, jediné v případech §§ 1152 a 1153 odpírá se poškozenému nárok na bolestné proti podnikateli, neboť jde o nová ustanovení, jejichž praktický dosah bude teprve zapotřebí vyzkoušet, a nezdá se vhodným podnikatelskou odpovědnost hned vymezovati příliš široce. Bolestné znamená náhradu immateriální škody, neboť jest určeno k tomu, aby vyvažovalo tělesné i duševní útrapy poškozeného. Při posuzování přiměřenosti bolestného nelze přikládati rozhodující význam sociálním poměrům poškozeného. Jinak se zůstalo při terminologii dosavadního zákoníka, jmenovitě co se týká terminologie plnění, k nimž je povinen ten, kdo má škodu nahraditi;

b) všechny tři kategorie náhrady stojí v § 1157 samostatně vedle sebe. Jmenovitě lze se domáhati bolestného i tehdy, když nevznikly náklady na léčení nebo když neušel poškozenému výdělek. Proto bylo v § 1325 obč. zák. škrtnuto slovo „überdies". O slovech „auf Verlangen" srv. poznámky při § 1176;

c) jako náhrada výdělku v budoucnosti ucházejícího (nikoliv ale výdělku již ušlého a nákladů na léčení) se vyměří zpravidla peněžitý důchod. Na návrh poškozeného může však soud povoliti, aby se dalo odbytné jednou pro vždy; srv. § 843, odst. 3 obč. zák. pro Německou říši (na Slovensku a v Podkarpatské Rusi §§ 292 a 311 tr. zák.). Zkoumá-li se podle § 1158, zda jsou důležité důvody pro přiznání odbytného, nelze jednostranně přihlížeti jen k poměrům poškozeného, nýbrž jest věnovati pozornost i poměrům osoby náhradou povinné;

d) také třetí osoby mohou odvozovati práva z poškození někoho na těle nebo na zdraví. Odkázati jen na pojem škody podle § 1120, nezdálo se superrevisní komisi dostačujícím, protože z ustanovení §§ 1162 a násl., jež vypočítávají osoby, kterým vzcházejí nároky z usmrcení nějaké osoby, mohlo by býti argumento a contrario dovozováno, že z poškození na těle nebo na zdraví jiným osobám nároky vzniknouti

nemohou. Podle § 1159 se může ten, komu poškozená osoba byla podle zákona povinna konati práce v jeho domácnosti nebo v podniku, domáhati peněžitého důchodu (srv. § 845 obč. zák. pro Německou říši). Komise nepovažovala za nutné výslovně vytknouti, že musí jíti o povinnost k bezplatnému konání prací;

e) nárok na zohyždění byl v § 1160, jenž odpovídá § 1326 obč. zák., omezen na případy, kdy lze tomu, kdo za škodu odpovídá, přičítati aspoň hrubou nedbalost; zmínka o ženském pohlaví poškozené osoby, která již podle dosavadního tekstu (arg. slovo „zumal") byla jen demonstrativní, byla škrtnuta. Znění superrevisní komise nemluví již jako návrh subkomitétu o zlém nakládání a hrubé nedbalosti, nýbrž přizpůsobuje se námitkám, které byly vzneseny proti tomuto uvádění zlého nakládání a hrubé nedbalosti vedle sebe na společné schůzi superrevisní komise a komise pro právo trestní;

f) na místo dosavadního § 1327 obč. zák. vstupují jako §§ 1161 až 1164 ustanovení napodobená § 844 obč. zák. pro Německou říši. Byla však vynechána poslední věta, jež jedná o nasciturovi a o jeho nárocích alimentačních, neboť v té příčině se vystačí s § 63 osnovy. Také nebyla převzata slova „a bylo-li usmrcením třetí osobě odňato právo na výživu", a to jmenovitě se zřetelem na možnost dědické posloupnosti. Nemanželské dítě může nyní, když byl usmrcen ten, kdo je povinen je alimentovati, domáhati se náhrady přímo na škůdci. Superrevisní komise odmítla rozšířiti tuto zásadu na děti manželské, které sice mají vlastní majetek, které však jejich otec bezplatně vyživuje;

g) byl-li někdo usmrcen, lze z důvodů zvláštního zřetele hodných přiznati alimentaci také osobám, kterým usmrcená osoba poskytovala příspěvek na výživné, nejsouc k tomu po zákonu povinna (§ 1163). Tím jsou kryty jednak případy, kdy není povinnosti vůbec, jednak případy, kdy není povinnosti zákonné. V těchto případech sluší přihlédnouti k tomu, jak dlouho by se pravděpodobně byly ony platy poskytovaly. Důvody „zvláštního zřetele hodné" jsou v konečné redakci položeny na místo důvodů „slušnosti", aby zdůrazněna byla nutnost velmi opatrné interpretace a aplikace zákona. Vedle toho odchyluje se konečná redakce od osnovy z r. 1931 tím, že nárok přiznává jen blízkým osobám příbuzným (podle osnovy superrevisní komise mohlo se alimentace dostati i na př. starým osobám služebným, které usmrcený podporoval), a to ještě jen těm, které by byly vydány v nouzi, když o jich nutnou výživu jinak není postaráno. I to, že se nemluví o „výživném", nýbrž jen o „příspěvku na výživné", má za účel zaručiti, že prakse nového ustanovení nebude příliš benevolentní. Druhá věta byla připojena ze stejných důvodů jako třetí věta § 1157 [srv. výše pod písm. a)];

h) vedle toho připojen byl čtvrtý paragraf vyslovující, že § 1159 (o náhradě za konané práce) platí i v případě usmrcení.

Jak již shora bylo uvedeno, byla před § 1165, jenž odpovídá § 1328 obč. zák., zařaděna samostatná rubrika „b) při zneužití ženy". Samostatné rubriky bylo zapotřebí proto, že skutková podstata § 1165 se nedá přiřaditi ke skutkovým podstatám §§ 1157 až 1164.

Při formulaci § 1165 bylo přihlédnuto k společným poradám superrevisní komise s komisí pro právo trestní. Na těchto poradách bylo poukázáno k tomu, že všechny skutkové podstaty uvedené v § 1328 návrhu subkomitétu zakládají trestný čin, takže rozlišování, které činil subkomitét, není důvodné a může býti opuštěno. Mimoto se povinnost k náhradě škody omezuje na případy, kde soulož, o kterou jde, může býti na překážku lepší budoucnosti ženy. Utrpěla-li žena jinak škodu, nestojí nic v cestě tomu, aby se domáhala náhrady této škody podle obecných zásad. Ustanovení § 1165 se týká jediné mimomanželské soulože. Jestliže se při manželské souloži vyskytne poškození, platí obecné předpisy.

K § 1166: Rubrika tohoto ustanovení, jež odpovídá § 1329 obč. zák., zní „c) při omezení osobní svobody". Pojem „omezení osobní svobody" byl podle společné porady superrevisní komise s komisí pro právo trestní připjat na příslušný skutkový základ trestního práva. Co se týká nároků na náhradu škody (nikoliv co se týká skutkové podstaty), odkazuje se na §§ 1157, 1158 a §§ 1162 až 1164. Tím je také řečeno, že lze přiznati i bolestné, jímž mají býti vyváženy prožité duševní útrapy. Námětu, aby se přihlédlo k § 394 ex. ř. (nároku na náhradu škody při uložení vazby jako prozatímního opatření), nebylo vyhověno.

Rubrika před §§ 1167 až 1170, jež odpovídají § 1330 obč. zák., zní „d) při ublížení na cti". V § 1168 se nemluví již o rozšiřování skutečností, nýbrž o jich tvrzení. Míní se tím v souhlase s významnými vykladači dosavadního práva (srv. Ehrenzweig, II, 1, 1928, str. 659) postihnouti i případy, kdy jde o jediné tvrzení. Komise byla si toho vědoma, že rozsah působnosti tohoto předpisu vážně utrpěl zákonem č. 111/1927 Sb. z. a n. proti nekalé soutěži. Přes to byla toho mínění, že jistý rozsah působnosti tomuto předpisu zůstane, neboť uvedený zákon se týká jediné hospodářského styku (§ 1). Ustanovení § 16 uvedeného zákona, jež dává soudům možnost, aby nejen o otázce výše škody (§ 273 c. ř. s., § 271 zák. čl. I/1911), nýbrž i o otázce, zda škoda vůbec vznikla čili nic, rozhodly podle volného uvážení, neplatí pro obor §§ 1167 až 1169 osnovy. Subkomitét v svém návrhu, jenž ovšem vznikl ještě před zákonem proti nekalé soutěži, přiznával soudci právo rozhodnouti podle volného uvážení také, zda škoda vzešla. Superrevisní komise však v té příčině na návrh subkomitétu nepřistoupila, jmenovitě se zřetelem na to, že i v jiných případech, kdy podle nových předpisů vzniká nárok na náhradu škody, je zapotřebí, aby byl vznik škody prokázán. Co do nároku, aby bylo zanecháno jednání, které jinému působí škodu, srv. poznámky dole. První věta dosavadního § 1330 obč. zák. byla škrtnuta, neboť je kryta již předpisy §§ 1155 a 1156. Starý tekst mluvil o urážce na cti, avšak „urážka" je podle osnovy trestního zákona a podle zákona č. 108/1933 Sb. z. a n. zvláštní právní pojem, jenž nekryje všechny skutkové podstaty, o které může jíti. Na to bylo při stylisaci pamatováno. Nebylo odkázáno na předpisy o trestní ochraně cti, stejně jako nebylo v § 1157 odkázáno na trestní předpisy o ochraně tělesné integrity a v § 1172 na trestní předpisy o ochraně majetku — neboť účastníci mají volbu, zda chtějí chrániti své právo před soudem civilním nebo před soudem trestním. § 1339 obč. zák., jenž v této souvislosti prohlašoval za příslušné úřady správní, byl škrtnut již subkomitétem a pak — zároveň s § 1340 obč. zák. — zrušen v § 42 zák. č. 108/1933 Sb. z. a n.

Vedle nároku, aby bylo zanecháno jednání, které jiného poškozuje — kterýžto nárok není vázán na průkaz, že vznikla škoda — navrhuje superrevisní komise v souhlase s četnými hlasy přiznati poškozenému mimo nárok na odvolání také nárok na odprošení. Nároky ty zahrnují také možnost domáhati se, aby odvolání nebo odprošení bylo vhodným způsobem uveřejněno. Princip náhrady za škodu immateriální je dostatečně kryt tím, že i zde lze přiznati poškozenému přiměřené bolestné, které vyváží jeho duševní útrapy. To má býti v § 1169 vyjádřeno odkazem na § 1157. Bylo-li na cti ublíženo osobě právnické, ovšem předpis o bolestném neplatí. To je jistě samozřejmé a není zapotřebí výslovně to v zákoně vytýkati.

K § 1171: Již při jednání o § 43 obč. zák. bylo usneseno, aby toto ustanovení bylo přeřaděno do hlavy o náhradě škody, třebas vedle žaloby na náhradu škody přiznává tomu, komu se upírá právo užívati jeho jména nebo kdo je zkrácen neoprávněným užíváním svého jména, právo domáhati se, aby toho bylo zanecháno. Toto zařadění se dá odůvodniti vnitřní souvislostí mezi §§ 43 a 1330 obč. zák. Přes to nepovažovala superrevisní komise za nutné, aby obě ustanovení spojila v paragraf jediný. Materiální obsah § 43 obč. zák. zůstal beze změny. Ustanovení však bylo přestylisováno a navazuje nyní těsně na předcházející §§ 1167 až 1170. Slovo „někomu" se vztahuje stejně na osoby fysické jako na právnické. Výslovně bylo vyjádřeno, že se ochrana poskytuje nejen krycímu jménu, nýbrž i šifře, které spisovatel nebo umělec užívá, a zkratce, které se obvykle užívá k označení osoby nebo sdružení (na př. zkratce pro adresy a telegramy). Že se v této souvislosti nevystačí s odkazem na zákon proti nekalé soutěži, bylo ukázáno již v poznámkách k §§ 1167 a násl., třebas § 11 uvedeného zákona se týká ochrany proti zneužívání jména. Podotknouti ještě sluší, že to, co shora bylo uvedeno u § 1169 o náhradě immateriální škody, platí i zde.

K §§ 1172 až 1174: Ustanovení tato jsou uvedena rubrikou „f) při poškození hmotných věcí". § 1172 shrnuje obsah §§ 1331 a 1332 obč. zák. Dává však jen ustanovení o poškození věcí hmotných, neboť u věcí nehmotných se asi těžko vyskytne škoda způsobená různým stupněm viny, jak o tom pojednává § 1331 obč. zák. § 1172 je upraven tak, že rozeznává tři stupně, především poškození způsobené bez viny nebo culpa

levi, jež zavazuje k náhradě obecné ceny; pak poškození úmyslné nebo z hrubé nedbalosti, jež zavazuje k náhradě podle zvláštních poměrů poškozeného (srv. § 95), konečně poškození ze svévole nebo ze škodolibosti, při němž jest nahraditi cenu zvláštní obliby.

Za § 1172 jsou zařaděny dva nové paragrafy. První zavádí podobnou ochranu proti poškození věci, jakou poskytuje § 1170 proti ubližování na cti a § 1171 proti neoprávněnému užívání jména. Druhému byl vzorem § 851 obč. zák. pro Německou říši; podle něho se ten, kdo je povinen dáti náhradu za odnětí, poškození nebo za zničení hmotné věci, zprošťuje, plní-li tomu, v jehož rukou byla věc v době, kdy byla odňata, poškozena nebo zničena, jestliže mu nebylo a nemusilo býti známo, že škoda vlastně postihla jmění osoby třetí, na př. skutečného vlastníka.

§§ 1175, 1176 jsou nadepsány „3. Společná ustanovení". Vyslovuje se tu především zásada § 1337 obč. zák., že jak nárok na náhradu škody, tak závazek ji nahraditi přechází na dědice. Druhý paragraf dává zvláštní ustanovení o dědičnosti nároku na bolestné. Podle rozhodnutí zapsaného v knize judikátů pod č. 204 není nárok na bolestné zpravidla dědičný, ledaže by byl již uznán nebo aspoň zažalován. Je nutné míti na očích různost východiska citovaného judikátu na jedné straně a superrevisní komise na straně druhé. Jak již bylo podotčeno, vychází judikát ze zásady, že nárok na bolestné na dědice nepřechází, a odůvodňuje to poukazem na účel bolestného. Bolestné, jehož se nedostane tomu, kdo bolesti vytrpěl, t. j. poškozenému, jenž zatím zemřel, nemůže již splniti svůj účel. Superrevisní komisi se toto stanovisko zdálo příliš krutým. Pozůstalost poškozeného se může státi pasivní tím, že v očekávání bolestného vzal na sebe náklady, které pak zůstanou nekryty, protože poškozený zemřel dříve, než podal žalobu. Superrevisní komise prohlašuje proto nárok na bolestné za nedědičný, jestliže lze míti za to, že ve výplatě bolestného dědicům nebylo by možno spatřovati zadostiučinění zemřelému, ledaže zemřelý dal již najevo úmysl, nárok vymáhati; tomu je na roveň postaven případ, že jde z povahy věci, že poškozený nárok na bolestné nechtěl vymáhati. První pasus pomýšlí na případ, že dědicové jsou zůstaviteli úplně cizí, nebo dokonce že s ním žili v nesvárech. Okolnost, že ten, kdo je k náhradě škody povinen, uzná nárok na bolestné, o kteréžto okolnosti se judikát č. 204 výslovně zmínil, bylo by podle tekstu komise — neboť takové uznání předpokládá, že mezi stranami došlo k dohodě — považovati za projev vůle zůstavitelovy vymáhati bolestné.

Z důvodů vnitřní spravedlnosti byl nároku na náhradu bolestného, co se týká dědičnosti, postaven na roveň nárok na náhradu ceny zvláštní obliby. Nebylo tajno superrevisní komise, že ovšem v jednotlivých případech rozhodnutí působiti bude určité obtíže.

Jak již bylo shora uvedeno v poznámkách k rubrice před § 1121, jsou na konci hlavy o náhradě škody zařaděny paragrafy odpovídající §§ 1333, 1336 obč. zák. a nové ustanovení o propadných doložkách, a to pod rubrikou „III. Prodlení dlužníka, smluvená náhrada a propadné doložky". Nebylo vyhověno námětu, aby tyto předpisy přeřaděny byly do všeobecné části práva obligačního.

K §§ 1177 a 1178: Ustanovení ta jsou uvedena pod rubrikou „1. Prodlení dlužníka". § 1177 se týká jediné prodlení dlužníka při dluzích peněžitých. Povinnost platiti úroky z prodlení nezávisí na zavinění dlužníka (tak panující nauka; srv. S c h e y, Obligationsverhältnisse, I, str. 581 a násl.; W o l f f v komentáři Klangově IV, str. 171). Dosavadní právo bylo změněno potud, že úroky z prodlení z dluhů zúročitelných výše než sazbou úroků zákonných se rovnají úrokům smluveným. Vznikne-li při dluzích peněžitých z prodlení škoda, jež úroky z prodlení není kryta, lze se jí domáhati vedle úroků z prodlení, ovšem jsou-li dány všeobecné podmínky pro nárok na náhradu škody, zpravidla tedy zavinění. To platí podle § 1178 stejně, když jde o jiné dluhy než peněžité.

§ 1334 obč. zák. je v § 1268, o § 1335 obč. zák. srv. poznámku v dův. zprávě k §§ 754 až 756.

K §§ 1179 až 1184: Ustanovení §§ 1179 až 1182 nahrazují § 1336 obč. zák., týkající se smluvené náhrady (konvenční pokuty). § 1184 dává ustanovení o propadných doložkách, o nichž dosud nebylo v občanském zákoníku předpisů, ačkoliv se o nich zmiňuje zákon o splátkových obchodech, § 195 nesporného patentu a zákon o pojistné

smlouvě. K pojmu propadných doložek srv. na př. výklady Wolffovy v komentáři Klangově, IV, str. 191; Ehrenzweig, II, 1, 1928, str. 195; Mayr, III, 1922, str. 74. Podle § 1184 mají o propadných doložkách platiti ustanovení o smluvené náhradě, s výjimkou ustanovení o soudcovském právu zmirňovacím. Jmenovitě na otázku v dosavadním právu spornou, zda lze užíti propadné doložky jen v případě zavinění (srv. literaturu shora uvedenou), dává § 1184 odpověď kladnou. Přirozeně neplatí ustanovení o propadných doložkách, jde-li ve skutečnosti o konvenční pokutu.

Co se týká konvenční pokuty, je důležité ustanovení § 1182 o zmírnění přílišné náhrady. Ve smyslu vývodů Scheyových (Festschrift zur Jahrhundertfeier des ABGB, I, str. 514 a násl.) sluší smluvenou náhradu považovati za přílišnou jedině tehdy, je-li v nepoměru k významu řádného splnění pro věřitele. Tím se míní, že nepřijde jen na utrpěnou škodu, t. j. na majetkovou újmu, nýbrž také na poměr mezi nesplněním a zájmem na splnění. Obojí se v § 752 (§ 912 obč. zák.) zřejmě rozeznává.

Vzhledem k některým pochybnostem vyslovila superrevisní komise ve zvláštním paragrafu, že předpisy o smluvené náhradě a zvláště o soudcovském právu zmirňovacím nelze obejíti tím způsobem, že by se sjednala smlouva o poenale, které by nemělo za funkci nastoupiti na místo náhrady škody. Podle přání některých ministerstev bylo však do uvoz. a prov. předpisů vsunuto ustanovení čl. LXII, podle něhož lze nařízením vyloučiti platnost § 1183 pro smlouvy, jichž splnění musí býti ve veřejném zájmu, na př. v zájmu obrany státu, zabezpečeno co nejúčinněji.

Ustanovení §§ 1338 a 1341 obč. zák., která jsou zčásti zastaralá, zčásti zbytečná, škrtl již subkomitét; o §§ 1339 a 1340 obč. zák. srv. výše poznámky k §§ 1167 až 1170.

K dílu III.

Přistupujíc k projednání třetího dílu občanského zákoníka, musila si superrevisní komise předložiti otázku, zdali při vydatnější modernisaci občanského zákoníka je možné zachovati jeho třetí díl, a zejména v jeho dosavadní podobě. Slušeloť uvážiti, že třetí díl, obsahující podle jména ustanovení společná institucím upraveným v díle prvním a druhém, obsahuje velkou převahou ustanovení, hledící k druhému oddělení dílu druhého, a tedy ustanovení práva obligačního. Jen menší část hledí k prvnímu oddělení druhého dílu (zejména ustanovení o vydržení) a jen nečetná ustanovení se dnes týkají dílu prvního. I v samých kapitolách se vyskytují takové inkongruence, anebo systematická pochybení. Tak kapitola druhá, nadepsaná »Změna práv a závazků«, jedná o různých institucích, z nichž snad ani jediné nauka není ochotna přiznati povahu »změny«, nebo zase poslední kapitola jest ode dávna odsuzována, že slučuje v jediný celek dvě instituce vytýkající tak různé právní následky, jako jsou vydržení a promlčení.

Po podrobné debatě rozhodla se superrevisní komise ponechati třetí díl s jednou závažnější změnou, že totiž dosavadní druhá hlava je rozdělena na dvě, z nichž první (v celkovém pořadí 44) jedná o obnově (novaci) a narovnání, druhá (45) nadepsaná »Změna v osobě věřitele nebo dlužníka« jedná o cessi, asignaci, převzetí dluhu (převzetí splnění). Tak tedy třetí díl má pět hlav, kdežto v původním tekstu měl čtyři kapitoly. Superrevisní komise vycházejíc ze stanoviska, že hledisko lepšího či horšího systému nesluší přeceňovati, dospěla při redakci osnovy z r. 1931 k názoru, že závažnější změny systematické co do látky třetího dílu byly by si vynutily také věcné změny v díle prvním a druhém, jejichž dosah by snad ani dobře nebylo možno dohlédnouti, a nemohla si tajiti, že systematická pochybení občanského zákoníka nejen nebyla nikdy důvodem významnějších obtíží, nýbrž že poskytují i některé cenné výhody, jako na př. sloučení vydržení a promlčení činí možným sevřenější pojednání než oddělení obou institucí. Při tom zůstalo i v závěrečné redakci, ale podstatné změny v prvním dílu umožnily změnu nadpisu dílu třetího, který nyní obsahuje téměř naveskrze jen společná ustanovení o právech majetkových.

K hlavě 43 (§§ 1185 až 1218).

§ 1342 obč. zák. škrtl již subkomitét, §§ 1343 až 1345 obč. zák. škrtla superrevisní komise, ježto nemají obsahu právně závažného a jen vykládají, a to ještě ne zcela přesně, o poměru této hlavy k hlavě následující.

§ 1185 odpovídá § 1346, odst. 1 obč. zák. a byl pozměněn stylisticky, aby odpovídal

paragrafům, kterými se v druhém dílu zahajují hlavy pojednávající o jednotlivých smluvních typech. Rukojmího byl již subkomitét nazval dlužníkem podpůrným a pojmenování to bylo ponecháno přes některé námitky učiněné v superrevisní komisi. Jako § 1186 byl zachován druhý odstavec § 1346 obč. zák. novelové verse, ačkoli i tu byly proneseny pochybnosti o jeho správnosti. Než převládlo mínění, že jde o ustanovení účelné a dobře rozvážené.

§ 1187 je přesnou reprodukcí § 1347 obč. zák. § 1348 obč. zák. byl na tomto místě vypuštěn již subkomitétem, a to vzhledem k tomu, že smísil terminologicky i věcně dvě různé instituce, t. j. tak zv. rukojemství za schodek (fideiussio indemnitatis obecného práva, Schadloshaltungs-, Entschädigungsbürgschaft), t. j. rukojemství, které se stane aktuální, když by hlavní dlužník platiti nemohl, a rukojemství návratné (Rückbürgschaft), t. j. rukojemství, kterým se zajišťují postihová práva rukojmího. Smísení to se dalo vysvětliti tím, že rukojemství návratné bylo zpravidla vykládati jako rukojemství za schodek (§ 1356 obč. zák.) a nikoli jako rukojemství obyčejné (§§ 1346, 1355 obč. zák.), při němž nemá místo beneficium excussionis personalis, jako také § 1362 obč. zák. vyslovil implicite zásadu, že rukojmí může rukojmího návratného postihovati, jen když rukojemstvím přišel ke škodě. Než není zajisté vyloučeno, aby postihová práva rukojmího byla zajištěna rukojemstvím obyčejným. Se zřetelem k tomu všemu byla věc upravena tak, že to, co je správné v § 1348 obč. zák., bylo pojato do § 1193 a že jednak v § 1192, jednak v § 1193 byly opraveny nesprávnosti terminologické. Co do § 1362 obč. zák. srv. poznámky při § 1199.

§ 1349 obč. zák. byl vypuštěn, ježto nejde než o reminiscenci na S. C. Vellaeanum.

§ 1350 obč. zák. zachovaný subkomitétem byl vypuštěn superrevisní komisí jako samozřejmý.

§ 1351 obč. zák. byl převzat jako § 1188 s tou změnou, že mluví jen o zajištění a ne o převzetí. Byl pak pokládán za vhodné místo, kde lze vyřešiti spornou otázku, zdali lze zajistiti závazky tak řečené naturální. Věc se řeší tím způsobem, že se dává ustanovení (positivní) o závazcích promlčených, čímž má býti pověděno, že jinaké závazky naturální, o nichž mluví § 1299, zajištěny býti nemohou. Od subkomitétu se superrevisní komise, hledíc zejména k připomínce n e j v y š š í h o s o u d u, odchýlila v tom, že zajištění promlčeného závazku bude platné, jen když zajistitel o promlčení věděl. O zajištění a zajistiteli se mluví proto, aby byl kryt nejen případ § 1185, nýbrž i případ § 1187. Námět, aby byl převzat do zákoníka § 23 zák. čl. XXV/1883 o nezajistitelnosti pohledávek z hostinského úvěru, nebyl přijat. Ustanovení to, právě tak jako § 3 zákona č. 67/1877 ř. z., se do všeobecného zákoníka nehodí, ježto bylo zřejmě vydáno pro místní poměry. O diferenční hře srv. poznámky k §§ 1114 až 1116.

§ 1189 je reprodukcí § 1352 obč. zák. Superrevisní komise uznala, že pochybnosti, které proti tomuto ustanovení byly proneseny, nejsou toho rázu, aby je bylo nutno měniti.

K § 1190: Co se týká otázky, jak vykládati rukojemský závazek, postavil se občanský zákoník v § 1353 na stanovisko rukojmímu velmi příznivé, vytýkaje, že rukojmí je zavázán jen potud, pokud se zavázal výslovně. Občanský zákoník pro Německou říši má v § 767 ustanovení rukojmímu nepříznivější, vycházející ze zásady, že rozsah povinnosti rukojmího se řídí dočasným rozsahem povinností dlužníka hlavního, a vytýkající, že jen p r á v n í j e d n á n í, která učiní hlavní dlužník po zaručení, nemohou zmnožiti povinnosti rukojmího. Superrevisní komise se domnívá, právě tak jako subkomitét, že není důvodu dávati o rukojemství ustanovení zvláštní a že tedy stačí, když se při výkladu obsahu rukojemského závazku užije obecného pravidla vykládacího obsaženého nyní v § 757. Výslovně na tento paragraf odkazovati není zajisté zapotřebí. Zvláštní pravidlo vykládací, obsažené v druhé větě, bylo zachováno jak proto, že je nutno pokládati je za správné, tak pro jeho souvislost s § 1199 a s § 1202 i. f. Bylo však důrazněji než dosud naznačeno, že jde o pravidlo vykládací, a to tím, že byla vsunuta slova „v pochybnostech".

§ 1354 obč. zák. škrtl již subkomitét, protože beneficium competentiae není našemu právu vůbec známo.

K § 1191: Superrevisní komise právě tak jako subkomitét setrvala na zásadě § 1355 obč. zák., podle něhož podpůrná povaha rukojemského závazku si žádá jen, aby hlavní dlužník byl o splnění upomenut, a nepři-

znala rukojmímu beneficium excussionis personalis, jako činí na př. §§ 771 a násl. něm. zák. obč. nebo §§ 974 a 976 uherské osnovy z r. 1913. Bylo však konstatováno, že nejde nikterak o rozdíl zásadní povahy. Není překážky, aby si rukojmí ono beneficium vyhradil, ale musil si je vyhraditi, a to, jak praví § 1192, zřejmě, ale pak již nejde o rukojemství obyčejné, nýbrž o rukojemství za schodek. Co se týká zřejmé výhrady, není arci nutno, aby se užilo určitých slov. Stačí, když z celé souvislosti je patrno, že bylo míněno takové rukojemství za schodek. Proto také je v § 1192 slovo „zřejmě" a ne jako v § 1356 obč. zák. slovo „výslovně" (ausdrücklich). Slova „soudně nebo mimosoudně" byla jako samozřejmá škrtnuta.

K § 1192: Jako § 1356 obč. zák. ustanovuje § 1192, kdy upomínky není potřebí. Látka byla však spořádána přehledněji. První věta mluví jen o rukojmím obyčejném. Naproti § 1356 obč. zák. jsou některé změny. Neznámý pobyt činil v osnově z r. 1931 upomínku zbytečnou jen tehdy, když nebyl v tuzemsku majetek hlavního dlužníka. Konečná redakce se zase vrací k původnímu textu, aby věřitel nemusil pátrati, zda hlavní dlužník má v tuzemsku nějaký majetek a zda tento majetek (což osnova z r. 1931 zamýšlela, ale jasně nevyjádřila) stačí ke krytí jeho závazku. Insufficience majetku dlužníkova je formulována, nehledíc k uvalenému konkursu a zahájenému řízení vyrovnacímu, podle § 9 odpůrčího řádu z roku 1931. Slova „když lze míti za to, že by (sc. věřitel) úplného uspokojení nedošel" vyjadřují — stejně jako v § 9 odp. ř. slova „lze-li předpokládati, že by úplného uspokojení nedošel" — nikoli subjektivní dojem věřitele, nýbrž objektivní podmínku, kterou by ve sporu posoudil soud. Druhá věta jedná o rukojmím za schodek a v ní jsou také odklizeny terminologické nejasnosti, které měl § 1348 obč. zák.

Za § 1192 byl zařaděn § 1193, ustanovující o rukojmím návratném (srv. k tomu výše poznámky o vypuštěném § 1348 obč. zák.). Jde tu arci o ustanovení vykládající obsah povinnosti rukojmího a náleželo by vlastně k § 1190, ale ježto vyžaduje znalosti právních následků při rukojemství obyčejném a při rukojemství za schodek, bylo zařaděno za ustanovení, která jednají o těchto právních následcích.

§ 1194 mluví o poměru rukojmího a plátce. Naproti § 1187 je tu ten rozdíl, že jde o případ rukojemství, a platí tedy vše, co o rukojemství, není-li to zvláště vyloučeno.

§ 1195 odpovídá § 1358 obč. zák. novelové verse. Připomínce, že by § 1195 právě tak jako § 1198 měl býti zařaděn do hlavy o placení, superrevisní komise nepokládala za nutné vyhověti, ježto hlediskům systematickým nechtěla přisouditi větší váhy, než jim přísluší. Námětu, že by mělo ostřeji než dosud býti vysloveno, že v § 1195 jde o postih subrogační, superrevisní komise rovněž nevyhověla, jsouc přesvědčena, že v té příčině je § 1195 zcela jasný. Změna byla učiněna především v tom, že § 1195 užívá širšího slova „shlazení" na místo užšího „splnění". Z tekstu § 1195, zejména když byla doplněna slova „a naň převésti", plyne zcela jasně, že rukojmímu, který zaplatil, vzejde nárok nejen na vydání dlužního úpisu a kvitance, nýbrž i na vydání ruční zástavy a na cessi ke vkladu způsobilou. Otázka, zdali by neměla býti přiznána rukojmímu, který zaplatil intabulovanou pohledávku, poznámka spornosti, byla odkázána do práva knihovního.

K § 1196: První věta § 1359 obč. zák. byla doplněna, aby byl rozřešen starý spor, zdali spolurukojmí ručí in solidum, jen když se zaručili společně, či také když se každý zavázal zvláště. Ze souvislosti mezi první a druhou větou vychází zajisté také najevo s dostatečnou jasností, že i postihové právo vyslovené v druhé větě se týká jak rukojmích, kteří se zaručili společně, tak oněch, z nichž každý se zaručil zvláště, nevěda o ostatních. Z § 1363 obč. zák. byla převzata do § 1196 třetí věta a ustanovení bylo uvedeno v souhlas s § 1197. Otázka, zdali má podle § 1196 místo subrogace naproti spolurukojmím čili nic, není zde rozřešena. Otázku tu bude rozhodnouti podle zásad obsažených v zákoníku na jiných místech, jak o tom bylo promluveno v poznámkách k §§ 730, 731.

§ 1197 odpovídá § 1360 obč. zák., ale byla škrtnuta slova „podle pořadu (§ 1355)" (nyní § 1191), poněvadž platí stejně i při rukojemství za schodek.

§ 1198 odpovídá přesně § 1361 obč. zák.

K § 1362 obč. zák. připomenul subkomitét: Ustanoveními občanského zákoníka proniká myšlenka, že věřitel nedojde uspokojení od rukojmího, když vlastní vinou ne-

došel uspokojení od dlužníka hlavního. V § 1356 obč. zák. jest ustanoveno, že v obou případnostech tam uvedených může věřitel nastupovati na rukojmího, jen když mu nelze přičísti nedbalost; § 1362 obč. zák. ustanovil, že rukojmí může na rukojmím návratném žádati náhradu škody, když si jí sám nezpůsobil svojí vinou. V § 1353 obč. zák. druhá část má podle svědectví protokolů (O f n e r, II, str. 218) i ten smysl, že věřitel nemůže na rukojmím vymáhati úrok, který při náležité péči mohl vymáhati na hlavním dlužníku. Z těchto ustanovení lze dovésti, že je věcí rukojmího, aby žalujícímu věřiteli namítal jeho nedbalost. Mimoto poskytuje § 1364 obč. zák. rukojmímu právo, aby se hojil na věřiteli, jehož váhavostí při vymáhání pohledávky vzal škodu při postihu.

Myšlenka právě vzpomenutá byla vyjádřena v § 1199, jenž zní všeobecně a nemluví jen o rukojmím návratném, ježto není pražádného důvodu zásadu vyslovenou v § 1362 obč. zák. obmezovati na rukojmího návratného. V souvislosti s tím se v § 1192 nevyskytuje závěrečný passus § 1356 obč. zák. Bylo však ponecháno, jak bylo pověděno, v § 1190 vykládací pravidlo druhé věty § 1353 obč. zák. a zůstala také druhá věta § 1364 obč. zák. v § 1202.

Superrevisní komise přistoupila přes projevené pochybnosti, zdali se tím nezeslabuje příliš zásada § 1191, k postupu subkomitétu.

§§ 1200 a 1201 odpovídají § 1363 obč. zák., jenž byl doplněn ustanovením snad samozřejmým, ale přece ne snad zbytečným, zejména vzhledem k tomu, že byl vypuštěn § 1354 obč. zák. Podobné ustanovení má ostatně § 768 obč. zák. pro Německou říši. Ustanovení, že závazek rukojmího se nemění konkursem dlužníkovým nebo vyrovnacím řízením o jeho jmění, bylo pokládáno za příliš samozřejmé, než aby bylo je nutno připojiti; srv. ostatně § 1192 a čl. VII, č. 2 uvoz. předpisů. Že by při užívání druhé části § 1200 mohly vzniknouti pochybnosti, když pozůstalost připadla státu, pokládá superrevisní komise za nemožné.

O § 1364 obč. zák. byla superrevisní komise přesvědčena, že nejde o ustanovení příliš významné, které však přes to není potřebí ze zákona vypustiti. Proto je převzala do § 1202. Druhá věta § 1202 není zbytečná vedle § 1199, ježto tento paragraf se zabývá ochranou rukojmího předtím, než platí, kdežto druhá věta § 1202 má na zřeteli jeho postavení potom, když zaplatil. O § 1202 bude míti za to, že je jedním z předpisů, které platí i o rukojmím a plátci.

§ 1203 upravil § 1365 obč. zák. tak, že jen takové vzdálení dlužníka dává rukojmímu právo na jistotu, které způsobí, že by vymáhání dluhu na dlužníku podstatně bylo ztíženo. Že by § 1203 byl v čemkoli na sporu s ustanoveními práva odpůrčího, nemohla superrevisní komise uznati.

§ 1204 odpovídá § 1366 obč. zák., jenž se však zdál nejasným, a proto byl vyložen způsobem známým z § 14 knih. zák. Passus o nároku rukojmího, aby byl zproštěn rukojemství, byl vypuštěn.

§ 1205 odpovídá § 1367 obč. zák., jenž byl doplněn vzhledem k tomu, jak se v nauce vykládá. Poslední větou je recipován dvorský dekret ze dne 19. srpna 1837, č. 229 sb. zák. soud. Vysloviti se o tom, zdali platí § 1205 také tehdy, když rukojemský závazek je zajištěn zajišťovacím převodem, nepokládá superrevisní komise za nutné, hledíc k tomu, že zajišťovací převod byl přijat jen měrou velmi omezenou. Tříletá lhůta § 1205 není lhůtou promlčecí.

K §§ 1206 až 1208: Ustanovení občanského zákoníka slušelo doplniti ustanovením o t. zv. kumulativní novaci (constitutum debiti proprii), jež systematicky náleží mezi prostředky, kterými se utvrzuje pohledávka věřitelova (zlepšuje jeho postavení). Ustanovení je, nehledíc k pochybnostem, které se dosud vyskytovaly v nauce i praksi, nutné i proto, že § 712 dal ustanovení o smlouvách abstraktních. Vzhledem pak ke sporům o podstatě smluv uznávacích a odúčtovacích, které někteří pokládají za smlouvy abstraktní (srv. B ä h r, Anerkennung als Verpflichtungsgrund, a jeho četní následovníci), bylo nebezpečí, že by onen § 712 mohl býti vztahován na sliby zaplatiti dluh. Co do smyslu § 1206 je poznamenati toto: Mluví se jen o constitutum debiti proprii a nikoliv o constitutum debiti alieni. O potřeby tu se vyskytující je postaráno s dostatek různými formami rukojemství, poukázkou a převzetím dluhu. Smysl § 1206 je ten, že platebním slíbem nastane přesun průvodního břemene. Podle obecných zásad o dokazování je na žalobci, aby prokázal existenci závazku. Když dluh byl konstituován, stačí, když dokáže platební slib, a bude věcí žalovaného, aby namítal a dokázal, že

konstituovaný dluh neexistoval. Dokáže-li však, že dluh neexistoval, nemusí dokazovati, že v době platebního slibu nevěděl o existenci dluhu, čili jinak platí zde, co se týká podmínek úspěchu ve sporu, nikoliv zásady o condictio indebiti, nýbrž pravidla o condictio sine causa; srv. K r č m á ř, Sborník věd právních a státních, 1903, str. 23 a násl. Přesun průvodního břemene právě naznačený nastane, jen když platební slib se stane výslovně. Není jistě potřebí pro constitutum debiti žádati zvláštní formy jako pro rukojemství, přece však se nepokládá vhodným, aby přesun průvodního břemene způsobilo jakékoli jednání konkludentní nebo dokonce mlčení (§ 693). Výslovnost se arci žádá i při platebních slibech podle § 1208. Přesun průvodního břemene je spojen jen se slibem zaplatiti dluh co do obsahu a důvodu přesně určený. Výrok něčí, že zaplatí vše, co druhému dluhuje nebo co mu dluhuje z určitého důvodu, nebo něčí výrok, že uznává, že je druhému dlužen, podobného právního následku nemají. Slova „a důvodu" připojila superrevisní komise k tekstu subkomitétu k připomínce b r n ě n s k é f a k u l t y, aby bylo jasné, že platební slib musí označovati kausální právní jednání, o něž se opírá. Slovy „má se za to, že dluh onen trval" má býti jasně pověděno, že žalovaný může namítati vše, co mohl namítati v době platebního slibu, a nikoliv jen to, co vedlo ke snížení dluhu po platebním slibu. Druhá věta § 1206 chce říci, že platebním slibem se odklidí námitka promlčení konstituovaného dluhu, tak jako se lze zaručiti za dluh promlčený, o čemž ustanovil § 1188. Tím je pak také řečeno, že ostatní naturální obligace uvedené v § 1299 konstituovány býti nemohou. § 1207 recipuje ustanovení zákona č. 76/1871 ř. z., pokud mluví o „Schuldbekenntnisse". Chápe se totiž ustanovení to tak, že se míní úkony dispositivní, t. j. uznávací smlouvy (srv. T i l s e h, Einfluss, 1901, str. 208). Podle doslovu tohoto paragrafu nevztahuje se ustanovení jen na smlouvy uznávací v pravém smyslu, nýbrž na všechny platební sliby. § 1208 upozorňuje na nejpraktičtější způsoby konstituta. Další ustanovení o kumulativní novaci, t. j. ustanovení o jejím poměru k novaci privativní, srv. v § 1222.

Na místo §§ 1368 až 1372 obč. zák., ježto vše, co z těchto paragrafů se hodí k tomu, aby bylo zachováno, bylo pojato do hlavy 13, bylo postaveno jen odkazové ustanovení upozorňující, že zajišťovacím prostředkem je také právo zástavní upravené v hlavě 13.

K § 1210 a 1211: Subkomitét redigoval všeobecné ustanovení o zajišťovacím převodu a podrobně je odůvodnil. Ustanovení to vyvolalo pozornost veřejnosti, ale se souhlasem se nesetkalo. Námitky se však týkaly jen zajišťovacího převodu k věcem hmotným. Proti zajišťovacímu převodu pohledávek, jak jde z diskuse, zásadních námitek nebylo. Naopak se přiznává (srv. na př. G r o h m a n n, Prager Juristische Zeitschrift, 1929, sl. 4 a násl.; F r ö h l i c h, Právník, 1929, str. 532 a násl.), že zajišťovací převod pohledávek je věc vžitá a celkem dobrá. Zajišťovací převod pohledávek si vynutil hospodářský život, a jak se zdá, pokus jej vymýtiti byl by asi odsouzen k nezdaru. Ostatně bylo by zbytečné zajišťovací převod pohledávek zakazovati. Závady, které se právem vytýkají zajišťovacímu převodu věcí hmotných, nevyskytují se vůbec, nebo aspoň ne v tom rozsahu, při zajišťovacím převodu pohledávek. Výslovného ustanovení, že není přípustný zajišťovací převod k věcem hmotným, není potřebí. Bude-li pověděno, že zajištění je iusta causa cessionis, bude tím také pověděno, že není iusta causa transferendi dominii. Vyloučeny jsou ze zajišťovacího převodu jednak, jak samozřejmo, pohledávky nepostupitelné, jednak pohledávky z cenných papírů. Jde-li o pohledávku z cenného papíru, hodí se k zajištění jen jako zástava. § 1211 se vysvětluje tím, že nedovolené klausule smlouvy zástavní, na př. lex commissoria, mohly by míti význam i při zajišťovacím převodu. Že se zajišťovací převod pohledávek jinak spravuje obecnými předpisy o převodu pohledávek, není snad potřebí vytýkati.

§ 1212 odpovídá § 1373, věta 1 obč. zák.; změny, které se vyskytují, mají povahu změn stylistických.

§§ 1213 až 1216 modernisují, resp. doplňují první větu § 1374 obč. zák. § 1214 převzat byl z § 7 zákona č. 86/1912 ř. z. §§ 1215 a 1216 hledí k dalším vhodným objektům majetkovým. Zásada § 1216 mohla by býti vládním nařízením na základě čl. LXIII uvoz. a prov. předpisů rozšířena na jiné peněžní ústavy.

§ 1217 je složen z posledních vět §§ 1373 a 1374 obč. zák. Mluví se o vhodném majetku, čímž se míní dostatečný majetek, z něhož věřitel může pomocí tuzemských

soudů dojíti uspokojení. Ustanovením tím jsou vyloučeny osoby, které, ač v tuzemsku mají dostatečný majetek, nemohou tu býti žalovány, t. j. osoby exterritoriální.

§ 1218 dal podle obdoby § 240 obč. zák. pro Německou říši ustanovení, co platí, když se jistota stala nedostatečnou.

K hlavě 44 (§§ 1219 až 1232).

§ 1375 obč. zák., zachovaný subkomitétem, byl superrevisní komisí škrtnut jako ustanovení bez závažného právního obsahu.

§ 1219 obsahuje ve zkrácené formě §§ 1376, 1377 obč. zák. Závěr § 1376 obč. zák. se vypustil a druhá věta § 1377 obč. zák. je nahrazena obvyklou v nauce definicí novace. Z § 1376 obč. zák. nebyla recipována slova »aniž kdo jiný přistoupí«. Občanský zákoník chybuje tím, že se mu ztratily delegatio nominis a debiti, jež jsou také způsoby novace. Instituce ty jsou, se zřetelem k tomu, že jsou dopuštěny cesse a převzetí dluhu, asi málo praktické, ale vylučovati je nesluší (U n g e r, Schuldübernahme, str. 9), jakož také nauka je na větším díle pokládala za přípustné, bojujíc arci těžce s tekstem zákona. Novelová verse učinila zmínku o delegatio debiti v § 1410 obč. zák., jemuž odpovídá nyní § 1261, a obdobná zmínka o delegatio nominis je v § 1241. Superrevisní komise právě tak jako subkomitét nepokládala za nutné vytýkati v první části první věty § 1219, že právní následky uvedené v druhé části nastanou jen tehdy, když je tu animus novandi (srv. ostatně H r u z a, Novation, str. 22 a násl.). Zvláštní zmínka o animus novandi se nečiní proto, že ve skutkovém základě, který jest uveden v § 1219, animus novandi bude zhusta obsažen nutně a § 1222 ukazuje jasně, že objektivní skutkový základ obsažený v § 1219 nestačí dosáhnouti následku uvedeného v druhé části první věty, a čeho je potřebí, aby onen následek nastal.

Protože se neděje zmínka o animus novandi, není také nutno animus ten precisovati blíže, což by nebylo na místě, vzhledem k nevyzrálým sporům o to, zdali lze o novaci mluviti jen tam, kde má nový slib platební soluční ráz naproti závazku staršímu; srv. na př. H r u z a, na u. m., str. 171 a násl., H a s e n ő h r l, Obligationenrecht, II, 1899, str. 531 a násl. Rovněž nebylo by na místě šířiti se o t. zv. nepravé novaci a vytýkati, že jde o něco, co náleží k pojmu novace, nebo opak. I tu jde o otázky nedosti probádané; srv. na př. H r u z a, na u. m., str. 34 a násl., 168 a násl.; U n g e r, Grünhuts Ztft., 1888, str. 554 a násl.; H a s e n ő h r l, na u. m., str. 533, pozn. 40; S c h e y, Obligationsverhältnisse, I, str. 299. Zmínka o promlčených závazcích se děje stejným způsobem a za stejným účelem, jako v § 1188 a v § 1206. Citací § 1188 se chce naznačiti, že o novaci promlčených závazků platí totéž, co o rukojemství za ně převzatém, a je tím také vysloveno, co platí o novaci závazků neplatných a ostatních závazků naturálních. Námět tedy, aby byla dopuštěna novace všech pohledávek uvedených v § 1299, přijat nebyl.

§ 1220 odpovídá § 1378 obč. zák. Slova »vorige Hauptverbindlichkeit« byla vyjádřena slovy „zrušená pohledávka", ježto jde o pohledávku zrušenou a ježto práva v § 1220 jmenovaná jsou spojena nikoliv s dluhem, nýbrž s pohledávkou. Jinakými právy míní se i pertinence pohledávky.

§ 1221 odpovídá § 1379 obč. zák., ale z poslední jeho věty byl utvořen samostatný § 1222, formulovaný, stejně jako v dosavadním tekstu, jako vykládací pravidlo.

§ 1223 odpovídá § 1380 obč. zák. Slovo »Neuerungsvertrag« bylo nahrazeno slovem »dohoda«. Je zajisté možné, že při narovnání se sporné pohledávky nahradí novou a že tu tedy bude novace, ale sporná mezi stranami práva mohou býti a zhusta budou vypořádána způsobem jinakým. Formule zvolená superrevisní komisí se pokládá za takovou, která podstatu narovnání nejlépe vystihuje. Druhá věta § 1380 obč. zák., jež má na zřeteli smlouvy záplatné, nebyla převzata jako samozřejmá a mimoto i zbytečná proto, že se jí lze dobrati a contrario z § 1224.

§ 1224 odpovídá přesně § 1381 obč. zák. Byl ponechán, ač snad nutný není. Vzhledem k novému znění § 787 nelze ovšem za pochybné právo považovati nedobytnou pohledávku.

Zastaralý tekst § 1382 obč. zák. byl nahrazen stručnou formulí § 1225.

§ 1226 odpovídá § 1383 obč. zák., ale byl formulován tak, aby z něho bylo patrno, že před smrtí zůstavitele je narovnání o právech z pořízení pro případ smrti ne-

přípustné vůbec, po smrti pak zůstavitele potud, pokud všechny strany na narovnání zúčastněné neznají obsahu onoho pořízení. Pokud se mluví o narovnání učiněném za života zůstavitele, nejde samozřejmě než o pactum de hereditate tertii viventis. Druhá věta § 1383 obč. zák. do nového tekstu nebyla převzata.

§ 1384 obč. zák. byl vypuštěn. Pokud má obsah civilistický, je samozřejmý, pokud má obsah necivilistický, nenáleží do občanského zákoníka.

K §§ 1227 až 1229: Ustanovení o omylu při narovnání jsou nejasná a jsou odedávna sporná. Superrevisní komise právě tak jako subkomitét se domnívá, že si počíná správně, přijímajíc větu přijatou takřka obecně, že jest lišiti omyl v tom, co mezi stranami bylo nepochybné nebo nesporné, a omyl v tom, co bylo mezi nimi pochybné nebo sporné. Co se týká omylu prvního, není důvodu, proč by nemělo platiti o narovnání totéž, co platí o smlouvách vůbec, kdežto omyl v tom, co mezi stranami bylo sporné nebo pochybné, se platnosti narovnání nedotýká, nejde-li o omyl způsobený lstí druhé strany. Přijme-li se tato zásada, není třeba dávati ustanovení o noviter reperta. Než § 1387 obč. zák. byl přece ponechán jako důležité vysvětlení druhé věty § 1227, ale byl přijat jako třetí věta do tohoto paragrafu. Doporučuje se také zachovati § 1386 obč. zák., jenž je nyní § 1228. Také ustanovení § 1388 obč. zák. bylo zachováno jako § 1229.

K § 1230: Ze stejných důvodů, které vedou k tomu, aby uznávací smlouvy mezi manžely byly zřízeny ve formě notářského spisu, bylo přijato i ustanovení, že notářského spisu vyžaduje i narovnání mezi manžely.

§ 1231 odpovídá § 1389 obč. zák. První věta byla škrtnuta. V druhé vypuštěno slovo „všech" (sc. sporných věcech) jako mýlivé a slova „geflissentlich verheimlicht" byla nahrazena slovem „vyloučili", ježto není důvodu poskytovati ochranu mentálním reservacím.

§ 1232 odpovídá § 1390 obč. zák. Na místo slov „třetí zástavce" položena byla slova „zástavní dlužník", ježto námitky může míti nejen zástavce, nýbrž každý zástavní dlužník rozdílný od dlužníka osobního.

§ 1391 obč. zák. byl vypuštěn, ježto smlouva o rozhodci s narovnáním nesouvisí.

Námět, aby bylo mezi předpisy o narovnání umístěno ustanovení o smlouvě, kterou se zřizuje rozhodce, přijat nebyl, protože jde o instituci, která je s ostatními předpisy civilního soudního řádu v tak úzké souvislosti, že nelze o ní v civilním soudním řádě pomlčeti. Nebylo by pak na místě, aby se o ní pojednávalo jak v občanském zákoníku, tak v civilním řádě soudním.

K hlavě 45 (§§ 1233 až 1261).

Subkomitét (srv. jeho důvodovou zprávu, druhé vydání, str. 241 a násl.) se zabýval podrobně otázkou, zdali by na instituci cesse, jak byla upravena občanským zákoníkem z roku 1811, neměly býti provedeny podstatnější změny. Výsledek úvah byl záporný a subkomitét pokládal za svůj hlavní úkol objasniti některé pochybnosti, které se pojily k dosavadním tekstům. Na stejné stanovisko se postavila i superrevisní komise, hledíc k tomu, že nebylo ani připomínek, které by navrhovaly změnu v podstatných kusech. Zvláště se k tomu připomíná, že škrtem pohledávek v § 427 obč. zák. (§ 105) a ponecháním zásad platných podle panujícího mínění o postupu pohledávek byl odmítnut názor Wellspacherův (Vertrauen, str. 189 a násl.) o významu odevzdání dlužního úpisu pro právní poměr mezi cedentem a cessionářem anebo několika cessionáři.

K § 1233: Předpis ten se skládá z první věty § 1392 obč. zák. a z třetí věty § 1393 obč. zák. První věta byla podstatně zkrácena a byla z ní vypuštěna zmínka o změně práva, vzhledem k tomu, že cesse podle běžného učení nezakládá změnu práva. Třetí věta § 1393 obč. zák. byla sem pojata, aby hned v úvodním paragrafu bylo vyřízeno vše, co se týká otázky, čeho je potřebí k perfekci cesse. Co se týká cesse vůbec, klade se důraz na dohodu mezi cedentem a cessionářem a na nic jiného. Doplňující ustanovení má § 1236, jenž odpovídá § 1395 obč. zák. Co pak se týká cesse pohledávek z cenných papírů, klade § 1233 důraz na převod vlastnictví k cennému papíru a nikoli na převod držby.

K § 1234: Předpis ten odpovídá prvním dvěma větám § 1393 obč. zák. Slovo „Rechte" bylo vyjádřeno slovem „pohledávky", ježto celou hlavu o cessi jest upra-

viti tak, aby se týkala jen pohledávek. Zdali toho či onoho ustanovení o cessi lze užíti obdobně při rozhodování otázek o převodu jiných práv, není potřebí řešiti v hlavě o cessi. O druhé větě § 1393 obč. zák. lze říci, že obsahuje in nuce vše, čeho je potřebí. Ale vzhledem k pochybnostem, které se vyskytly, uvádějí se tu typy nezcizitelných pohledávek. Co se týká pohledávek nezabavitelných, doporučuje se patrně všeobecné ustanovení podle vzoru § 400 obč. zák. pro Německou říši. Ony tři typy pohledávek jsou vlastně také pohledávky, o kterých lze říci, že jsou nerozlučně spjaty s osobou věřitele. Tím se vysvětluje zvolený tekst, jenž klade druhou větu § 1393 obč. zák. na konec výpočtu, při čemž slovem „vůbec" je naznačeno, že vyjmenované skupiny nepostupitelných pohledávek jsou podle okolností také již zahrnuty v skupině poslední. Co do pohledávek, jichž zcizitelnost byla vyloučena smlouvou mezi věřitelem a dlužníkem, lze říci, že tento zákaz zcizení nenáleží pod § 145. Se zřetelem k tomu, co bylo pověděno úvodem, je patrno, že nemohl, co se týká úmluvy o nezcizitelnosti, býti recipován § 405 obč. zák. pro Německou říši, chránící bezelstnost cessionářovu.

K § 1235: První věta odpovídá § 1394 obč. zák., v němž je vlastně dána odpověď na dvě otázky v nauce a v praksi pochybné. Aby tyto pochybnosti byly rozptýleny, jsou připojena ustanovení o právních pomůckách a akcessoriích, jakož i o privilegia causae. Druhá věta, týkající se právních pomůcek, je formulována jako v § 1195. Privilegia causae nejsou již vypočtena, jako v tekstu subkomitétu, nýbrž ustanovení zní zcela všeobecně, takže výjimky ze zásady § 1235 nebudou moci býti ustanoveny jinak než zákonným předpisem.

K § 1236: Odpovídá § 1395 obč. zák. První věta tohoto paragrafu byla vypuštěna, ježto není než motivací konkluse, kterou má druhá věta, a to motivací nikoli zdařilou. Druhá věta § 1395 obč. zák. je zachována a plyne z ní, vzhledem ke změnám, které se staly v § 1396 obč. zák., nyní zcela jasně, že nezáleží na formální denuntiaci, nýbrž na vědomosti dlužníkově (zaviněné jeho nevědomosti). Podle nového tekstu není rozhodné, zdali dlužník nabyl či nenabyl vědomosti o cessionáři, nýbrž zdali nabyl či nenabyl vědomosti o cessi. Není zajisté důvodné přiznati dlužníku osvobození, když platí cedentovi, věda, že se postup stal, ale nevěda jistě, kdo je cessionářem. Tekst superrevisní komise (jinak než tekst subkomitétu) neklade již důraz na oprávnění dlužníkovo platiti, nýbrž na to, že dluh bude shlazen, bude-li zaplaceno cedentovi. Doplniti § 1236 nějakým podrobnějším ustanovením o tom, v čem je spatřovati placení nebo jinaké vyrovnání, t. j. dáti ustanovení na př. podle vzoru nál. rep. č. 228, není radno. Případnosti mohou býti velmi různotvárné, takže každá zmínka o té či oné případnosti by mohla býti mýlivá.

Zvláštní předpisy o postupu pohledávek za státem nebo za fondem pod veřejnou správou jsou zachovány v platnosti v uvozovacích a prováděcích předpisech (čl. VIII, č. 22).

V osnově z r. 1931 následoval za § 1236 zvláštní paragraf o placení pohledávek z cenných papírů jich držiteli. O těchto věcech srv. nyní v následující hlavě §§ 1284 až 1288, zvláště § 1285.

§ 1237 odpovídá § 1396 obč. zák. Začátek § 1396 byl škrtnut, ježto opakuje jen zásadu § 1236, a to nesprávně. Konec první věty byl zachován bez věcné změny, jako formulace velmi šťastná, jež slovy „zůstávají všechny námitky proti pohledávce" postihuje lépe než obsáhlé výklady jádro otázky, totiž že pohledávka přechází na cessionáře — sit venia verbo — s veškerými chorobami. Slova „zůstávají námitky" nekryjí arci námitky, které dlužníku vzešly proti cessionáři, a námitky, že se cesse nestala vůbec nebo neplatně, jež dlužníku příslušejí rovněž, ale o těch není dojista potřebí se zmiňovati, ježto jde o věc samozřejmou. Druhá věta § 1396 obč. zák. byla zachována přes projevené pochybnosti, zdali neslouží k obcházení předpisů o nežalovatelných a neplatných pohledávkách, ale, ježto klade důraz na poctivost cessionáře, není patrně nebezpečná.

Aby byla jasná povaha §§ 1238 až 1240, dostaly rubriku „Správa při postupu". V souhlase s tím nebyla do § 1238 převzata zmínka o cessi bezplatné. Jinak byl § 1397 obč. zák. převzat bez věcné změny.

Do § 1239 byly převzaty §§ 1398, 1399 obč. zák. První věta § 1398 obč. zák. byla vypuštěna, protože obsah veřejných knih nedopouští vůbec úsudku o tom, zdali pohledávka je dobytná čili nic. Je jistě správ-

ná věta, že ani neuspokojení z nejvyššího podání neznamená, že by byla pohledávka nedobytná (srv. Gl. U. č. 7362, 9859), a z veřejných knih mimo případnosti superkondikcí nelze ani vysouditi, zdali se na pohledávku dostane či nedostane ze zástavy. Druhá věta § 1398 obč. zák. byla sloučena s § 1399 obč. zák., jenž znamená — podle pojetí superrevisní komise — jen exemplifikaci oné druhé věty. Pokud v § 1399 obč. zák. vzhledem k slovům „Ein Versehen dieser Art begeht der Übernehmer" byly spatřovány samostatné a na zavinění (nedopatření) cessionáře nezávislé skutkové základy, při kterých přestává odpovědnost cedentova, je nový tekst (arg. slova „lze ..... přičísti") zmírněním dosavadního právního stavu. Závěrečný passus § 1399 obč. zák. o exekuci byl vypuštěn, ježto patrně jest obsažen ve slovech o nevymáhání pohledávky. Tekst superrevisní komisí přijatý dává výraz myšlence, že §§ 1238 a 1239 jsou v podstatě všeobecné zásady o správě, přizpůsobené přiměřeně povaze cesse, a že § 1239 má podobnou funkci, jako v ustanoveních o správě má § 769.

K § 1240: §§ 1238 a 1239 jsou zvláštní ustanovení o správě při převodu pohledávek. § 1240 chce říci, že tam, kde §§ 1238, 1239 nemají rozhodnutí, jest užíti obdobně všeobecných ustanovení o správě. Slovo „jinak" neznamená tedy nic jiného, než že §§ 765 a násl. platí, pokud v §§ 1238 a 1239 není ustanoveno nic jiného. O §§ 776 a násl. lze, přes pochybnosti projevené v připomínkách, říci, že se na správu při cessi pohledávek nehodí. Pravost pohledávky dá se arci zjistiti v krátké době po postupu; dobytnost pohledávky se však objeví až po dospělosti, a poněvadž dospělost postoupené pohledávky může býti odročena na neurčitou dobu, je nesnadno ustanoviti pro žalobu ze správy při postupu jakoukoli pevnou lhůtu.

O § 1241 bylo již pověděno, že byl přijat, aby měl v zákoníku protivu § 1261. Malá změna proti tekstu subkomitétu se stala k návrhu fakulty brněnské.

Osnova z r. 1931 měla v této souvislosti zvláštní paragraf o převodu podniku zastaveného zápisem do zástavního rejstříku. Ustanovení to bylo škrtnuto, když v novém obč. zákoníku instituce rejstříkového práva zástavního nebude upravena.

Co do §§ 1400 až 1410 obč. zák. nebylo tajno superrevisní komise, právě tak jako subkomitétu, jenž o tom zevrubněji pojednal na straně 250 a násl., že jsou leckteré pochybnosti při jich výkladu. Přes tyto pochybnosti rozhodla se superrevisní komise, právě tak jako subkomitét, ponechati tato ustanovení celkem beze změny. Rozhodly při tom tyto úvahy: Jde o ustanovení, jejichž vhodnost v praksi není ještě vyzkoušena, takže by snad byly činěny změny jen akademické, kdežto změny potřebné by učiněny nebyly. Vedle toho jde o látku velmi choulostivou a s jinými partiemi občanského zákoníka souvisící, v níž jakákoliv změna by se mohla projeviti v partiích zákoníka, na které se při redakci změny snad ani nepomýšlelo. O poukázce pohledávek za státem nebo za fondem pod veřejnou správou srv. nyní zákon č. 287/1936 Sb. z. a n., zachovaný v platnosti v předpisech uvozovacích a prováděcích (čl. VIII, č. 22).

Co do navržených změn podotýká se toto:

V § 1244, jenž odpovídá § 1401, odst. 2 obč. zák., se v souhlase s jinými ustanoveními mluví o zbytečném odkladu. V § 1248 (§ 1403, odst. 2 obč. zák.) se vytýká, že tříletá lhůta promlčecí počíná běžeti od té doby, kdy asignatáře došlo přijetí poukázky. § 1249 (§ 1404 obč. zák.) dostal samostatnou rubriku, ježto se v něm nejedná o převzetí dluhu; mluví se přesněji o dohodě. Nebyl přijat námět, aby pro slib intercedentův byla předepsána písemná forma. Ani z judikatury ani z nauky nezdá se vycházeti najevo, že by se pociťovala potřeba písemné formy. Závěr paragrafu byl přestylisován, ale jen aby jasněji bylo postiženo jádro věci. V § 1250 se v úvodních slovech rovněž přesněji mluví o dohodě a podle návrhu subkomitétu se vsouvají slova „neplyne-li z ní (sc. dohody) nic jiného", poněvadž to, co vytýká dosavadní tekst § 1405 obč. zák., často nebude odpovídati intencím stran. Při sanačních akcích totiž často bývá ujednáno, že se intercedent nebo dlužník pokusí, aby věřitel přijal intercedenta na místo dlužníka, ale že si dlužník vyhledá jiného intercedenta, když věřitel k převzetí nepřivolí. Nadto byl § 1405 obč. zák. doplněn tak, že se věřitel musí vysloviti bez zbytečného odkladu. V § 1254 (§ 1407, odst. 2 obč. zák.) byla přičiněna změna, která správ-

něji než dosavadní tekst vystihuje myšlenku, která má býti vystižena. § 1255 převzal § 1408 obč. zák. beze změny. Nebyl převzat námět redigovati § 1255 takto:

Převezme-li při zcizení nemovitosti nabyvatel zástavní právo na ní váznoucí, je v tom spatřovati převzetí dluhu. Dosavadní dlužník přestane býti dlužníkem, jakmile přechod vlastnictví bude skonán, a nový vlastník vstoupí jako dlužník na jeho místo.

Superrevisní komise právě tak jako subkomitét má za to, že návrh zasahuje příliš hluboko do celé struktury obligačního práva, nehledíc ani k tomu, že ani při hypotekárním úvěru není osoba osobního dlužníka věřiteli lhostejná. Že skutkový základ § 1255 je dosti blízký skutkovému základu § 1250, vzhledem k §§ 693, 694, nebylo superrevisní komisi neznámo, ale určité rozdíly nepochybně jsou.

Do §§ 1256 až 1260 byly převzaty § 1409 obč. zák. a §§ 187, 188 třetí částečné novely. Provedené změny jsou jen povahy stylistické až na to, že se vedle podniku všude uvádí závod. Jako § 1259 byl celkem přijat § 35 konkursního řádu z r. 1931.

§ 1261 odpovídá § 1410 obč. zák.

K hlavě 46 (§§ 1262 až 1320).

§ 1411 obč. zák., jenž nemá obsahu právně závažného, škrtl již subkomitét.

Původní „Zahlung" v rubrice před § 1412 obč. zák. (nyní § 1262), jež subkomitét byl nahradil slovem „zapravení", nahradila superrevisní komise slovem „splnění". Ostatní rubriky v serii §§ 1413 až 1424 obč. zák. (nyní §§ 1263 až 1278) byly zkráceny.

§ 1412 obč. zák. byl v § 1262 podle návrhu ministerstva financí reprodukován zcela stručně slovy, že závazek zaniká splněním. V osnově z r. 1931 bylo ještě zachováno slovo „především", aby bylo vysloveno, že se tu jedná o normálním, pravidelném způsobu zániku závazku. Závěrečná redakce je škrtla. Ve skupině §§ 1262 až 1305 jedná se jen o splnění. Že může závazek zaniknouti i jinak, plyne z dalších ustanovení.

§ 1263 odpovídá § 1413 obč. zák.

Za § 1413 obč. zák. zařadil subkomitét ustanovení o srážce interusuria při předčasném splacení pohledávky a podrobně ustanovení odůvodnil (na str. 252 a násl.). Superrevisní komise ustanovení to přijala, přičinivši některé změny stylistické po návrhu brněnské fakulty a Slovenské komise. Vysloviti, že § 1264 platí jen tehdy, když dies est adiectus pro reo, nepokládala superrevisní komise za nutné, ježto při neúročných dluzích jistě nikdy není dies adiectus pro creditore nebo pro utroque.

§ 1414 obč. zák. zachovaný subkomitétem superrevisní komise škrtla. Že dluh datione in solutum, když se strany dohodly, zaniká, není snad potřebí vytýkati. Zato přece jen se vyskytly příliš vážné pochybnosti, zdali § 1414 obč. zák. nechybuje, když dationem in solutum prohlašuje za jednání zápatné.

Do § 1265 byla z § 1415 obč. zák. přijata jen první věta (druhá byla vložena do § 1266), ale jako druhá věta bylo podle návrhu subkomitétu připojeno ustanovení o přípustnosti splátek. Se zřetelem k tomu, že jiné zákony splátky dopouštějí, nebylo možno setrvati na přísném stanovisku občanského zákoníka. Ale byly dopuštěny splátky jen při dluzích peněžitých a jen tak, že se vylučují splátky šikanosní. Návrh subkomitétu, aby byly dopuštěny splátky nejméně deset ze sta, superrevisní komise změnila tak, že dopustila splátky nejméně dvacet ze sta. Podle přání projevených v meziministerském jednání bylo však vypuštěno v konečné redakci další obmezení, že totiž jednotlivá splátka nesmí býti nižší než 100 Kč, neboť se nezdá býti důvodné vylučovati z výhod nového ustanovení závazky drobné (pod 500 Kč). Aby však ze splátek nevznikly věřiteli újmy (náklady několika kvitancí, náklady několika doručení atd.), bylo po návrhu nejvyššího soudu připojeno, že věřiteli tím nevzejde žádné břímě, že splátka neruší následků prodlení dlužníkova, není dojista potřebí podotýkati. Dohodu mezi stranami, kterou se splátky prohlašují za nepřípustné, je podle názoru superrevisní komise pokládati za neplatnou, již proto, že by jinak hrozilo nebezpečenství, že by se taková dohoda mohla státi pravidelnou smluvní klausulí. Slovo „splátka" nemůže býti vykládáno tak, že by byla přípustná jen jedna splátka, protože by ale nebylo vhodné, aby se postupně splátky stále zmenšovaly, bylo předepsáno, že základem

pro výpočet nejnižší přípustné splátky zůstává stále původní jistina.

§§ 1266 a 1267 se skládají z druhé věty § 1415 a z § 1416 obč. zák. Ustanovení, podrobněji formulovaná, byla podle vzoru uherské osnovy z r. 1913 (srv. §§ 1013, 1014) doplněna tak, že se děje zmínka o nákladech (určených ale nejen soudem nebo úřadem, nýbrž i dohodou stran) a že se na konci vytýká, že z několika stejně obtížných jistin bude shlazena jistina nezajištěná nebo méně zajištěná.

§ 1417 obč. zák., ač snad nadbytečný, byl převzat v § 1268, ale byl tekstem i citacemi uveden do souladu s §§ 738 až 742.

§ 1269 přejímá druhou a třetí větu § 1418 obč. zák. První věta se vynechává jako samozřejmá.

K §§ 1270, 1271: Ustanovení o prodlení věřitele obsažené v § 1419 obč. zák. žádá si vším způsobem nápravy. Napravíť nic ani o podmínkách tohoto prodlení, ani o jeho právních následcích. Navržený tekst chce tyto otázky objasniti, a to:

1. co se týká podmínek prodlení věřitelova: Věřitel nemá „povinnosti" přijmouti nabízené plnění a právní následky prodlení věřitelova nejsou tedy následky spojenými s porušením povinnosti (srv. již Mommsen, Beiträge, III; Kohler, Jahrb. f. d. D., XVII, str. 261 a násl.). V případnostech, v kterých se prima facie nelze obejíti bez povinnosti věřitelovy přijmouti splnění, jde při bližším rozboru o prodlení dlužníka a nikoli věřitele (známý příklad kombinovaných smluv: někdo koupí složené upotřebené materiálie s tím, že je odveze). V souhlase s tímto ustanovením jest pak vykládati všechny paragrafy, kde se vytýká, že věřitel musí přijmouti splnění atp., srv. na př. §§ 1264, 1265, 1274. Věřitel se může octnouti v prodlení, ačkoli mu nelze vytýkati nedbalost, že neposkytl dlužníku potřebného spolupůsobení (tak mimo jiné Ehrenzweig, II, 1, 1928, § 339, I, odst. 3; jinak Schey, Mora creditoris, str. 91 a násl.). Pro obojí mínění lze dojista uvésti vážné důvody, převládající povahu však zdají se míti důvody uvedené pro mínění první. Věřitel se octne v prodlení nejen, když nepřijme, co jest in obligatione, nýbrž i když neprovede jiného úkonu, který jest podmínkou, aby dlužník mohl dostáti svým povinnostem. Zvolená dikce obsahuje také zásadu, že se vyskytují dluhy, při kterých prodlení věřitelovo není možné (na př. dluhy jdoucí na non facere);

2. co se týká právních následků. Dáti přesný výpočet všech právních následků prodlení na tomto místě nebylo by účelné, ježto zákon musí dáti potřebná ustanovení na různých místech jiných; srv. na př. § 1289. Vytýkají se jen čtyři body nejdůležitější:

a) přechod nebezpečenství nahodilé zkázy na věřitele;

b) snížení odpovědnosti dlužníkovy potud, že odpovídá jen za dolus a lata culpa; srv. k tomu Schey, Mora, str. 120 a násl.; Gl. U. n. ř. 5929;

c) povinnost věřitelova nahraditi dlužníku náklady učiněné na věc, která jest in obligatione, a to podle zásad o nepřikázaném jednatelství. Ustanovení tomu bylo by snad možno vytýkati jednak, že je nepřípadné (srv. Schey, na u. m., str. 129), jednak že je zbytečné, neboť, pokud má dlužník povinnost o věc pečovati [srv. výše pod písm. b)], nenáleží péče o věc pod hledisko nepřikázaného jednatelství, jež jest obstarávání cizích věcí, kde není k tomu povinnosti. Pokud pak dlužník nemá povinnosti o věc pečovati a pokud tedy jeho péče se jeví jako obstarávání něčeho, oč pečovati není povinen, je zbytečné vytýkati, že tu platí ustanovení o nepřikázaném jednatelství. Než lze se domnívati, že není na škodu otázku namnoze spornou, o niž tu jde, rozřešiti výslovným ustanovením zákona, jak toho je vzor na př. v § 304 obč. zák. pro Německou říši. Vytýká-li se, že otázku, zdali náleží nahraditi náklady čili nic, je řešiti podle zásad o nepřikázaném jednatelství, míní se touto poněkud pružnější dikcí zabrániti spekulaci dlužníkově na náhradovou povinnost věřitelovu;

d) povinnost věřitelova nahraditi dlužníku škodu, která mu vznikne z dlužného předmětu. Tu jde arci o zostření ustanovení hlavy 42.

Superrevisní komise přijala návrh subkomitétu, ale ustanovení bylo rozděleno na dvě, z nichž § 1270 jedná o podmínkách, § 1271 o právních následcích prodlení.

§ 1420 obč. zák. byl vypuštěn jako pouhé ustanovení odkazující na ustanovení jiná.

§ 1272 odpovídá § 1421 obč. zák., § 1273 pak § 1422 obč. zák. Nová je třetí věta § 1272, která vylučuje užití věty druhé,

ale co do úroků z mezidobí dává opačné ustanovení než druhá věta § 1298.

§ 1274 odpovídá § 1423 obč. zák., ale druhá věta byla doplněna citací § 1195, aby byla odstraněna bezdůvodná pochybnost, zdali věřitel „musí" přijmouti splnění dluhu tak řečenými vnucenými plátci (srv. k tomu Schey, Regressrecht). Zato byla škrtnuta citace § 462 obč. zák., ježto tomuto paragrafu v návrhu nového zákoníka obdobné ustanovení neodpovídá.

§ 1424 obč. zák. byl rozložen na §§ 1275 až 1278. V § 1275 modifikována je první věta § 1424 obč. zák., kdež slova „vlastník pohledávky" byla nahrazena slovy „věřitel pohledávky". Z druhé věty § 1424 obč. zák. byl pak utvořen § 1278. Mezi tato ustanovení byly vsunuty dva paragrafy nové, z nichž první je napodoben § 1017 uherské osnovy z r. 1913. Jak zmínka o tom, koho soud (úřad) uznal za věřitele pohledávky, tak § 1276 jsou určeny k tomu, aby chránily poctivého dlužníka. Proto také se již v § 1275 neříká, že dlužník je povinen plniti tomu, koho soud uznal za věřitele pohledávky, aby se snad nemohlo vyvozovati, že onen soudní výrok zakládá právní moc naproti třetí osobě, t. j. naproti dlužníku. § 1277 chce krýti zejména ony případy, v kterých je na př. podle exekučního řádu dlužník povinen platiti výkonnému orgánu.

K §§ 1279 až 1283: Ustanovení o kvitanci byla v konečné redakci posunuta hned za předpisy jednající o obvyklém splnění závazků, k nimž obsahově náležejí. Přesun byl proveden zvláště také proto, aby nová skupina paragrafů o papírech au porteur našla místo ještě před paragrafy o soudní deposici. Superrevisní komise přijala návrhy subkomitétu, jež zase nejsou v podstatě než recepcí §§ 1426 až 1430 obč. zák. Změny jsou v tom:

1. že se na počátku § 1279 mluví o tom, „kdo splnil nebo plní dluh" a v dalším o „příjemci" (nikoli již o „uspokojeném"). Tím je dáno, že povinnost vydati kvitanci je povinnost k plnění z ruky do ruky, že však s druhé strany dlužník kdykoli později může se domáhati vydání kvitance;

2. bylo přijato ustanovení o případech, v kterých se kvitance nevydává, ježto všeobecné ustanovení o povinnosti vydati kvitanci by mohlo vésti k šikánám. Šikánou by bylo, kdyby se vymáhala kvitance na př. při obchodech za hotové nebo tam, kde na předložený účet byla připojena doložka o zapravení. Jakýmsi vzorem byl tu § 1015 uherské osnovy z r. 1913. Navržený tekst svou pružností zasluhuje snad přednost před teksty jinými, které také byly navrženy;

3. v § 1281 je poslední věta § 1428 obč. zák. nahrazena novým mírnějším ustanovením podle vzoru § 371 obč. zák. pro Německou říši, jež bylo zařaděno jako druhá věta;

4. myšlenka § 1430 obč. zák. byla zevšeobecněna a neobmezuje se jen na poměr mezi obchodníky a živnostníky na jedné a jejich zákazníky na druhé straně.

Jinak jde o úpravy jen stylistické a o vymýcení zbytečného nebo zastaralého tekstu.

K §§ 1284 až 1288: Při konečné redakci rozhodla se superrevisní komise zařaditi v této souvislosti novou skupinu pěti paragrafů týkajících se cenných papírů majiteli svědčících. Bylo již častěji vytýkáno, že o této důležité kategorii cenných papírů nejsou téměř žádná ustanovení, a namítalo se, že situace bude ještě zhoršena škrtem § 1001 obč. zák. (srv. výše v poznámkách k hlavě 29). Význam papírů au porteur v dnešní době jistě dostatečně odůvodňuje úpravu této materie v novém občanském zákoníku. Pro navrhované umístění mluví úvaha, že právě při placení na tyto cenné papíry nejostřeji vystupuje jejich hospodářská funkce a že také při placení nejspíše se naskytnou otázky, jimiž se musila zabývati judikatura. Jinak platí o papírech majiteli svědčících ustanovení daná v návrhu nového zákoníka na příslušných místech buď přímo o nich (§§ 150, 842) nebo o cenných papírech vůbec (srv. zvl. §§ 332, 481, 1210, 1233).

Navrhované texty byly skrze ministerstvo financí předloženy k posudku zvláštnímu výboru Poradního sboru ve věcech peněžnictví a jich úprava přezkoumána byla za přítomnosti zástupců ministerstva financí a Svazu čsl. bank.

Obsahově nepřinášejí nové paragrafy nic, co by panující nauce i praksi bylo cizí, jen se snaží přesně formulovati zásady, ke kterým se postupem doby dospělo. Těžisko jich tkví v §§ 1285 a 1286, které stanoví, komu je dlužník povinen plniti, kdy se dluh shladí, třebas nebylo plněno osobě

oprávněné, a jakých obran může dlužník užíti.

§ 1284 vytýká nejdůležitější povinnost dlužníka, t. j. povinnost papír vyplatiti, a nezabývá se všemi eventuálně možnými povinnostmi dlužníka, jichž splnění také je vázáno na podmínku, že papír bude dlužníku předložen; potřebná snad korektura je v paragrafu následujícím, který úmyslně mluví o plnění a nikoli jen o výplatě papíru. V § 1285 se neformuluje positivně, kdo je věřitelem pohledávky v papíru, jak se praví, inkorporované; formulaci tu komise opustila na námitky peněžních ústavů, že by z ní mohly býti vyvozovány právo a povinnost dlužníka, požadovati od přínosce průkaz, že je vlastníkem papíru nebo že je vlastníkem k vybrání papíru zmocněn. Zvolená stylisace řeší otázku legitimace z papíru jen nepřímo, naznačujíc, že nedostatek vlastnictví nebo jinakého oprávnění na straně přínosce je pro dlužníka důvodem, aby odepřel plnění; to pak je ještě zdůrazněno úvodními slovy § 1286. Slova § 1285 i. f. „ani není oprávněn vybrati plnění" kryjí vedle přímého zmocnění vlastníkova a oprávnění statutárních orgánů také zástupčí moc zákonných nebo soudem (úřadem) ustanovených zástupců i oprávnění podávající se z exekučního práva. Neví-li dlužník, že přínosce není vlastníkem papíru ani není oprávněn vybrati plnění, nesmí plnění (výplatu papíru proti jeho vrácení) odepříti, ale zase, plní-li takovému přínosci a nelze-li mu vytknouti, že musil věděti, že přínosce není vlastníkem papíru ani není oprávněn vybrati plnění, zhošťuje se dluhu, nechť byl z papíru oprávněn kdokoliv. Co do dalších námitek přejímá § 1286, pokud to bylo možno, téměř doslova osvědčenou formuli § 87 směnečného zákona č. 1/1928 Sb. z. a n.

§ 1287 jedná o vinkulaci a disposičních právech, § 1288 o případech, kdy je výplata vázána na předložení průkazního lístku, na udání hesla atp. Vinkulace na jinou osobu se dopouštějí jen se svolením dlužníkovým. Vyplatiti papír jen této jiné osobě je dlužník ovšem zavázán jediné tehdy, přísluší-li jí, třebas není vlastníkem papíru, výlučné disposiční právo s papírem. Důležité je, že i jméno oprávněné osoby podle § 1287 i podmínky dotčené v § 1288 musí býti patrné z papíru. Vylučují se tedy t. zv. tajné vinkulace a podobné zjevy a dlužník, jenž by se zřetelem na výhrady z papíru nikoliv zjevné odpíral platiti osobě z papíru oprávněné, octl by se v prodlení a riskoval by toho následky. Původně bylo zamýšleno připojiti k § 1288 ještě větu: „Nevychází-li nic takového z papíru, nemůže dlužník plnění odepříti", ale nakonec byla vypuštěna jako samozřejmá. Slovo „podmínky" v § 1288 neznamená ovšem „výminky" ve smyslu §§ 512 a násl., §§ 733 a násl., nýbrž zahrnuje všeliké skutečnosti (výhrady), na nichž má býti výplata na papír závislá.

Navržené paragrafy se zabývají jen právním poměrem mezi dlužníkem a věřitelem, event. mezi dlužníkem a přínoscem, který věřitelem není. Poměr mezi věřitelem a přínoscem, kterému, ač nebyl věřitelem, bylo plněno právem, ponechávají stranou. Nedotýkají se také otázky, kdy lze papíry majiteli svědčící platně vydávati. V tom směru zachovává čl. VII uvoz. a prov. předpisů v platnosti ustanovení dosavadní a vedle toho je do čl. LXIV uvoz. a prov. předpisů na přání ministerstva financí pojata kompetenční norma, kdo je příslušným udíleti potřebná povolení státní správy k vydávání hromadných papírů au porteur, není-li předpisů speciálních. Zvláštní předpisy o jednotlivých druzích papírů au porteur, jako o vkladních knížkách, šecích, zástavních listech a dílčích dlužních úpisech, pak předpisy o soudním řízení ve věcech takových papírů atp. jsou vesměs zachovány v platnosti v čl. VII uvoz. a prov. předpisů.

§§ 1289 až 1292 podrobněji než § 1425 obč. zák. vykládají o soudní deposici. Pokládalo se především za nutné, přesně vytknouti podmínky, za kterých dlužník nebo kdo jiný je povolán splniti (srv. na př. §§ 1195, 1274), může přikročiti k deposici. Ačkoliv věc ta je s dostatečnou úplností rozřešena dosavadním tekstem (slova z „jiných důležitých důvodů"), pokládalo se nutným, zmíniti se výslovně o důležitém případě, že totiž plátce neví, kdo je věřitelem, ale platí to jen tehdy, když plátce nemá potřebných vědomostí beze své viny. Ve zmínce o jiných důležitých důvodech byla připojena slova, z kterých vychází najevo, že smí jíti jen o důvody, které se vyskytly na straně věřitele; srv. Gl. U. n. ř. 5313, § 372 obč. zák. pro Německou říši. Ustanovení o nespokojeném věřiteli nahrazeno správnějšími slovy „to, co se mu nabízí, bez důvodu odmítne". Zmínka o zpra-

vení osoby (osob), pro kterou se složení stalo, byla položena do samostatného paragrafu, aby bylo zřejmé, že zpravení nenáleží k řádnosti deposice a že se také liberační následky nedatují od zprávy (došlé zprávy). Řádnou deposicí je tedy ona, která se stala z důvodů uvedených v § 1289 a osobou tamtéž uvedenou. Vytýkati zvláště něco o povinnosti k deposici a o jejích všeobecných následcích, nepokládá superrevisní komise za nutné.

§ 1292 se zabývá otázkou v dosavadní judikatuře hrubě spornou, t. j. zdali může dlužník žádati za vrácení deposita a za jakých podmínek. Superrevisní komise po podrobné debatě se rozhodla právě tak jako subkomitét nepřidržeti se v té věci § 376 obč. zák. pro Německou říši, jenž prohlašuje deposici za odvolatelnou a vypočítává jen případnosti, v kterých odvolání nemá místa. Rozhodla se pro postup obrácený, jenž v dosavadní praksi má lepší oporu, t. j. vytýká, že od té doby, kdy věřitele dojde zpráva o deposici, jest odvolání nepřípustné, a připojila výpočet případností, v kterých odvolání přece přípustné jest. Superrevisní komise přesněji než subkomitét určila první a druhou z těchto případností. Dáti zvláštní ustanovení o tom, že o otázce, zdali se složení stalo řádně čili nic, rozhoduje soud, pokládala superrevisní komise za zbytečné, ježto to plyne z kontekstu ustanovení; a vytýkati, že soud odkáže dlužníka, aby žaloval o spravení, není snad potřebí, ježto k takovému odkazu situace nenutí, jako na př. v patentu č. 208/1854 ř. z.

K §§ 1293 až 1305: Občanský zákoník z roku 1811 neuvádí pojmu obohacení a nezná také všeobecné žaloby z obohacení. Přes to však panující mínění (Pfaff, Pfersche, Pavlíček, Stupecký, A. Swoboda) soudí, že občanský zákoník zná některé žaloby z bezdůvodného obohacení, t. j. žaloby, jejichž vedoucím principem je snaha zabrániti obohacení jednoho na újmu druhého, a že sedes materiae jsou tu §§ 1431 a násl. obč. zák. uvedené v rejstříku pod hesly jednotlivých romanistických kondikcí. Vyskytuje se arci také mínění, že citované paragrafy nemají s obohacením nic společného (Ehrenzweig, II, 1, 1928, §§ 416 a násl.) a že v oněch paragrafech nejde než o případnosti, v kterých bylo něco plněno (nebo se vůbec v cizím majetku octlo) bez právního důvodu.

Se zřetelem k tomu, že občanskému zákoníku je znám princip bezdůvodného obohacení, srv. §§ 877, 1447 obč. zák. a podle třetí částečné novely § 921 obč. zák. (v návrhu nového zákoníka §§ 708, 1319, 764), a dále proto, že jde o princip, jenž vším způsobem zasluhuje pozornosti, rozhodl se subkomitét přidržeti se mínění panujícího. Superrevisní komise přes některé pochybnosti projevené připomínkami setrvala na mínění projeveném v tekstech subkomitétu, hledíc zejména i k tomu, že jiní rovněž závažní činitelé v připomínkách nesouhlas neprojevili. S druhé strany však superrevisní komise právě tak jako subkomitét nerozhodla se doplniti nebo dokonce nahraditi navržená ustanovení ustanovením o nějaké všeobecné žalobě z obohacení, jež by mohla býti nebezpečná, že by vedla k tomu, aby se přehlížely §§ 886, 887, a byla by schopna vyvrátiti skloubenost občanského zákoníka. Vzhledem k § 4 (§ 7 obč. zák.) není ani zapotřebí vytýkati, že §§ 1293 a násl. jsou výrazem obecné zásady, že se nikdo nemá neoprávněně obohacovati na škodu druhého. Lze plně důvěřovati, že si prakse — přihlížejíc též k § 3 — najde správnou cestu i k rozhodnutí případů, které se sice pod §§ 1293 a násl. přímo vtěsnati nedají, ale kde by nebylo spravedlivé odpírati někomu náhradu za to, čím se na jeho újmu obohatil někdo jiný.

Co do místa, na kterém se v občanském zákoníku setkáváme s kondikcemi, tož redaktoři zcela důvodně vložili ustanovení o condictio indebiti do kapitoly o splnění. K ustanovením o splnění a o jeho právních následcích se hodí zcela dobře ustanovení o tom, co platí, když byl splněn nedluh. Také § 1435 obč. zák., ustanovující o condictio sine causa (causa finita), dobře zapadá do tohoto rámce. Doplní-li se tato ustanovení ustanovením o condictio ob causam datorum a rozšíří-li se ustanovení § 1435 obč. zák. — jak v návrhu subkomitétu i v osnově z r. 1931 bylo navrženo — o condictio sine causa v případnostech, kdy hned od počátku nebylo důvodu pro majetkový přesun, ocitají se tato ustanovení v prostředí poněkud nevhodném. Než subkomitét, s nímž superrevisní komise vyslovila souhlas, rozhodl se ustanovení ta vložiti za ustanovení o condictio indebiti a připojiti ještě § 1174 obč. zák., vzhledem k tomu, že se v oněch paragrafech ukládá přiměřené užití ustanovení o condictio indebiti.

Při úpravě §§ 1431 až 1437 obč. zák. a § 1174 obč. zák. se superrevisní komise, celkem v souhlase se subkomitétem, spravovala těmito zásadami:

Pořad paragrafů byl změněn. Na prvním místě byl ponechán § 1431 obč. zák., jemuž odpovídají §§ 1293 až 1295. Pak jdou za sebou ostatní paragrafy v tomto pořadu:

§ 1296 odpovídá § 1437 obč. zák.; § 1297 odpovídá § 1436 obč. zák.; § 1298 odpovídá § 1434 obč. zák.; § 1299 odpovídá § 1432 obč. zák.; § 1300 odpovídá § 1433 obč. zák.; §§ 1301 a 1302 mají ustanovení o condictio ob causam datorum; §§ 1303 a 1304 odpovídají § 1174 obč. zák. a § 1305 přejímá § 1435 obč. zák. Důvody tohoto uspořádání budou patrné při rozboru jednotlivých paragrafů.

Zásadní úprava všech ustanovení se nese v tom směru, že nové teksty ostřeji než dosavadní vyslovují, že důvodem žalob jest obohacení jedné osoby na újmu druhé bez právního důvodu. Co do pojmu obohacení stojí teksty na základě, že obohacení, o kterém jest ustanoveno, předpokládá výhodu na straně jedné, vykoupenou škodou na straně druhé, takže suma, kterou lze vysouditi, nebude nikdy vyšší ani než ona výhoda ani než ona škoda; srv. S w o b o d a, Natur und Inhalt des Bereicherungsanspruches, str. 141 a násl.

Mezi ustanovení, o nichž právě je řeč, nebyla zařaděna všechna ustanovení upravující látku postiženou kondikcemi. O důležitých případech condictionis ob causam se jedná v právu dědickém (§§ 524, 527), v hlavě o darování (§§ 800, 801), a také §§ 708, 764, 1319 znají žaloby, náležející pod hleslo kondikcí. Na taková ustanovení míří § 1301 slovy „není-li ustanovení odchylných".

O tekstech jednotlivých ustanovení obč. zákoníka lze říci, že jsou velmi neúplné a zavdávají podnět k hojným pochybnostem. Čeliti těmto neúplnostem a pochybnostem chce navržený tekst.

K §§ 1293 až 1295: Jak již bylo podotčeno, rozvádějí tato ustanovení myšlenky § 1431 obč. zák. Podmínky žaloby jsou určeny starým heslem „si quis ignorans indebitum solvit". Rozšířiti § 1293 na všechny případy shlazení pohledávky, nepokládala superrevisní komise za možné, ač připouští, že i mimo soluci bude možno užíti § 1293 obdobně. Co do právních následků zůstává ustanovení, že je vrátiti, co bylo indebite plněno. V ostatních směrech, stran věcí, které nemohou býti vráceny, stran plodů těžených a zanedbaných i akcesse, nedal občanský zákoník ustanovení. V navrženém tekstu §§ 1294 a 1295 jsou tyto otázky rozhodnuty, v duchu občanského zákoníka, jinak pro nepoctivého, jinak pro poctivého příjemce. Co do příjemce nepoctivého se odkazuje k obdobě §§ 119 a 120, co do příjemce poctivého se vytýká, že je povinen vydati to, čím je na újmu plátce obohacen, a je nařízeno hleděti k obdobě § 121. Zmíniti se o srážce impens nepokládala komise za nutné; co se týká příjemce poctivého, podává se rozhodnutí z pojmu obohacení. Jinak než subkomitét pokládala komise za nutné připojiti ustanovení subkomitétem vypuštěné, co platí, když byla plněna práce.

V osnově z r. 1931 následoval pak zvláštní paragraf vykládající pojem obohacení v některých důležitých a sporných případnostech. Formule byla vzata z P f a f f a, Gerichtszeitung, 1868. Vstupovati do další kasuistiky a vytýkati, co platí, když věc u příjemce zcela vzala zkázu, ale tak, že se mu za ni dostalo náhrady (pojistné atp.), nepovažovala komise za nutné, soudíc, že přijatý princip bezdůvodného obohacení na újmu druhého vystupuje v tekstu zcela jasně a dovede k rozhodnutí takových případů. Po nových úvahách bylo toto ustanovení v konečné redakci zase škrtnuto, neboť se dospělo k přesvědčení, že někde by přesné jeho užívání působilo praksi obtíže. V četných případech pak se prakse jistě nebude rozpakovati rozhodnout podle zásad, které tu měly býti vyjádřeny, i když se o nich nový zákoník výslovně nezmíní.

§ 1296 vykazuje naproti § 1437 obč. zák. jen změny stylistické, § 1297 reprodukuje § 1436 obč. zák. bez jakékoli změny. V § 1298 je doplněn § 1434 obč. zák. negativní zmínkou o interusuriu podle vzoru § 813, odst. 2 občanského zákoníka pro Německou říši. Přes učiněnou připomínku nepokládala superrevisní komise za vhodné dáti v tomto případě vždy místo zásadě § 1264, vyjmouc že jde o osoby nezpůsobilé spravovati své věci (§ 1272). Všechny čtyři uvedené paragrafy byly zařaděny přímo za starý § 1431 obč. zák. (§§ 1293 až 1295), ježto jej vysvětlují a doplňují.

§ 1299 je výjimkou z § 1293 a § 1300 výjimkou z této výjimky. A jdou tedy za

všemi paragrafy, které jsou provedením zásady § 1293. Odpovídají přesně §§ 1432, 1433 obč. zák., až na to, že § 1300 má formuli, která postihuje lépe než původní tekst jak neschopnost disponovati majetkem, tak nezpůsobilost k právním činům. Superrevisní komise odmítla dáti v § 1299 ustanovení, že nemá místa kondikce, když byla zaplacena pohledávka prekludovaná, ježto nelze takto rozhodnouti jednotně.

K §§ 1301, 1302: Jak již bylo pověděno, pokládal subkomitét za nutné, dáti ustanovení o condictio ob causam datorum. Učinil tak ustanovením, kterému právem bylo vytčeno, že má formu přímo traktátovou. To snad bylo také důvodem, že se vyskytl návrh ustanovení vypustiti. Toho superrevisní komise neučinila, ale rozdělila paragraf na dva a zbavila je káraného traktátového výrazu, hledíc k tekstu navrženému nejvyšším soudem. Podmínky žaloby jsou ustanoveny podle hesla praestare ob causam futuram non inhonestam, když causa pak non est secuta. Bylo vysloveno s panujícím míněním, že nezáleží na tom, zdali causa non est secuta náhodou nebo vůlí strany jedné či druhé. O právních následcích bylo vysloveno, že platí §§ 1293 a násl. přiměřeně. Zvláštní ustanovení jako §§ 527, 800, 801 a j. zůstávají vyhrazena. § 1302 ukazuje, jak chápati přiměřené užití ustanovení §§ 1293 a násl., a dává zvláštní ustanovení o případu uvedeném v §§ 800, 801, jenž je velmi sporný; srv. Hofmann, Ghts. Zt., VIII, str. 320. Změna proti tekstu subkomitétu je dána rozdílem mezi § 1247 obč. zák. a novými §§ 800, 801.

§§ 1303 a 1304, obsahující ustanovení o condictio ob iniustam causam, odpovídají původnímu § 1174 obč. zák., resp. § 1174, odst. 1 novelové verse. Druhý odstavec § 1174 obč. zák. novelové verse jest v § 1110. Druhá věta § 1174, odst. 1 obč. zák. jako ustanovení odkazové byla vypuštěna.

§ 1305 má ustanovení o condictio sine causa a odpovídá § 1435 obč. zák. Zmínka o condictio sine causa, když věc je u druhého bez právního důvodu od počátku, doplněná subkomitétem a převzatá v osnově z r. 1931, byla v závěrečné redakci škrtnuta. Pro některé takové případy jsou dána zvláštní ustanovení na jiných místech zákoníka a jich poměr k onomu doplňku byl by krajně nejasný. Pokud zvláštních ustanovení není, vystačí se s všeobecnými interpretačními předpisy hlavy 1 a nedoporučuje se formulovati širokou zásadu, při jejímž užití by stejně bylo nutno se k oněm interpretačním předpisům utéci.

K §§ 1306 až 1313: Ustanovení občanského zákoníka o kompensaci (§§ 1438 a násl.) byla ponechána bez podstatnějších změn.

V § 1306 byl rozřešen starý spor, zdali compensatio ipso iure fit čili nic, jasným ustanovením ve smyslu alternativy druhé. Zároveň bylo vysloveno, že právní následky kompensace se datují od setkání pohledávek.

§ 1307 se vyslovil, že obligace tak řečené naturální se nehodí ke kompensaci. Není v tom odpor s §§ 1188, 1206, ježto kompensabilita je právní následek nepochybně silnější než způsobilost k rukojemství nebo ke konstitutu.

V § 1308, jenž odpovídá § 1439 obč. zák., byla vypuštěna zmínka o pravosti, poněvadž stačí zmínka v § 1306. Formule § 1439 obč. zák. týkající se pohledávek nedospělých byla nahrazena přesnější, z které plyne, že proti dospělé pohledávce nelze compensando namítati pohledávku nedospělou. Připojena byla zmínka o pohledávkách neurčitých, již měl občanský zákoník až v § 1440, a míří se tím zejména na pohledávky výminečné. Zmínka o konkursním řádě subkomitétem ponechaná a o vyrovnacím řádě subkomitétem připojená byly škrtnuty, ježto se superrevisní komise domnívá, že je vhodno, aby tyto věci byly vypořádány právem konkursním, resp. vyrovnacím (srv. §§ 21 a 22 konk. ř. a §§ 22 a 23 vyrovn. ř. z r. 1931).

Z § 1440 obč. zák. byla v § 1309 ponechána jen druhá věta, ale byla formulována přesněji, že proti pohledávkám tam vyjmenovaným nemá kompensace místa. Zmínka o nepravidelném depositu byla nutná, protože vyloučení kompensace by se příčilo potřebám i zvyklostem obchodu, a zejména vzhledem k ustanovením o diferenční hře. Zmínka o retenčním právu je v § 1309 právě tak málo na místě, jako byla v § 1440 obč. zák. novelové verse, ale sotva bylo pro ni možno najíti v zákoníku místo jiné.

§ 1310 nahradil třetí větu § 1440 ve znění návrhu subkomitétu. Naproti de-

monstrativnímu výpočtu ustanovení navrženého subkomitétem vytýká § 1310 taxative, že nelze namítati kompensaci proti pohledávkám na nutnou výživu a vůbec proti pohledávkám nezabavitelným.

§ 1311 odpovídá první větě § 1441 obč. zák., ale bylo slovem „zpravidla" a citací nejdůležitějších ustanovení o té věci naznačeno, že je možná výjimečně compensatio ex persona tertii. Druhá věta dosavadního tekstu převzata nebyla. Pokud o kompensaci pohledávek státu s pohledávkami za státem má platiti něco odchylného, bude možno příslušné normy vydati na základě zmocnění obsaženého v čl. LXV uvoz. a prov. předpisů.

§ 1312 převzal beze změny § 1442 obč. zák.

§ 1313 byl připojen zejména za tím účelem, aby bylo jasné, že likvidita pohledávky není podmínkou její kompensability, jak jasně plyne již z §§ 188, 391 c. f. s. (§§ 232, 389 zák. čl. I/1911).

§ 1443 obč. zák. škrtl již subkomitét. Superrevisní komise jej nerestituovala, přihlížejíc k tomu, že, je-li něčeho potřebí, lze to lépe zaříditi v zákoně knihovním, na př. tím, že se dlužníku hypotekární pohledávky, kterému vznikla kompensabilní pohledávka proti věřiteli, připustí poznámka spornosti.

§ 1314 odpovídá § 1444 obč. zák. Zůstává beze změny, až na to, že dvojsmyslné slovo „begeben" se vypadřuje slovem „nakládati". Zvoleným tekstem se usnadní řešení otázky ode dávna sporné, ale usnadněné již § 1406 obč. zák. novelové verse (§ 1251), zdali k prominutí dluhu je potřebí přivolení dlužníka.

§ 1315 vyhovuje návrhům, jak zabezpečiti, aby renunciace na škody vzniklé na pozemku (nejvýznamnější jsou škody vzniklé poddolováním) působily také proti nástupcům ve vlastnictví. Superrevisní komise se domnívala, že nejlépe jest umístěno toto ustanovení v souvislosti s ustanovením o renunciaci na pohledávky vůbec.

Z § 1445 obč. zák. nepřevzal subkomitét než první větu (v otisku byla chybně druhá věta otištěna); druhou vypustil jako nejasnou a pochybenou. Superrevisní komise vypustila v § 1316 i výjimku stanovenou ve větě první, ale nahradila ji všeobecnou formulí „neplyne-li ze zákona nic jiného".

§ 1317 přejal § 1446 obč. zák. beze změny, až na to, že byly vypuštěny citace a že tekst byl uveden do souladu s ustanoveními o dispositi vlastníka s uvolněným právem hypotekárním.

§§ 1318 a 1319 odpovídají § 1447 obč. zák. Jen slovo „nehoda" je nahrazeno slovy „skutečnost, za kterou dlužník neodpovídá", aby tu byl soulad s § 763. V druhé větě slova „nebo dluh zapraviti" byla škrtnuta jako pleonastická. Doplněn byl § 1318 ustanovením o částečné nemožnosti a přikazuje se v té příčině hleděti k druhé větě § 709 a nikoliv snad k druhé větě § 763.

Za § 1447 obč. zák. zařadil subkomitét ustanovení o tak řečené hospodářské nemožnosti splnění. Ustanovení to kruhy právnickými i hospodářskými bylo přijato na větším díle nepříznivě. Superrevisní komise ustanovení škrtla a jiným ustanovením je nenahradila, zejména nikoliv ustanovením, že se splnění závazku má díti podle zásad pořádného obchodu. Se zřetelem ke genesi tohoto návrhu bylo se obávati, aby z něho nebyl vyčten princip ekvivalence plnění při smlouvách synallagmatických, jenž občanskému zákoníku je dojista cizí a jenž by mohl ohroziti základní zásady smluvního práva. § 757 osnovy stačí v poměrech normálních a redigovati ustanovení pro poměry abnormální, sotva by bylo na místě.

§ 1448 obč. zák. zachovaný subkomitétem superrevisní komise škrtla. Bez speciálních předpisů, které jsou jeho aplikací, neznamená nic a takové speciální předpisy nepotřebují opory v nevýrazném výroku, jaký má § 1448 obč. zák.

Z § 1449 obč. zák. byla zachována jako § 1320 jen jeho první věta; druhá jako pouhé ustanovení odkazovací se škrtla.

§ 1450 obč. zák. škrtl již subkomitét. První věta, jsouc záporná, je zbytečná. Druhá věta je zbytečná rovněž, protože v občanském zákoníku nesluší jednati o restituci procesní.

K hlavě 47 (§§ 1321 až 1369).

Jak již bylo pověděno, měla superrevisní komise pochybnosti, zdali lze zachovati systém zvolený občanským zákoníkem co do promlčení a vydržení. Než z důvodů již naznačených se rozhodla pro odpověď kladnou. Nutné změny byly tu však hojnější

než v četných hlavách jiných. Přes to však komise nepokládala nutným, aby všechna ustanovení o promlčení byla zařaděna do této hlavy čtyřicáté sedmé.

Rubrika hlavy byla přizpůsobena pořadu, v jakém se o vydržení a promlčení v zákoníku jedná.

§§ 1451 až 1459 obč. zák., jejichž forma je velmi zastaralá, byly vydatně pozměněny. §§ 1451 a 1452 obč. zák. byly sloučeny v jediný § 1321, jenž, vypustiv definice, vytkl jediné, že vydržením práva vznikají a promlčením zanikají.

§ 1453 obč. zák. byl vypuštěn právě tak jako § 1455 obč. zák., protože stačí, co o způsobilé osobě i předmětu je pověděno v § 1322 (kdysi § 1460).

§ 1454 obč. zák. nemá obsahu právně závažného a to, co je v něm snad přece závažného, podává se z ustanovení dalších. Byl tedy vypuštěn jako zbytečný.

§§ 1456 a 1457 obč. zák. byly škrtnuty jako zastaralé a se soudobým způsobem vyjadřování neslučitelné.

První věta § 1458 obč. zák. je rovněž zbytečná. Je-li základem vydržení držba a může-li býti v držbě jen právo, které je v obchodě, není potřebí vytýkati, že nelze vydržeti práva, která v obchodě nejsou. Druhá věta § 1458 obč. zák. byla v osnově z r. 1931 položena jako samostatný paragraf na konec hlavy o držbě; proč byl tento paragraf v závěrečné redakci škrtnut, srv. v poznámkách k hlavě páté i. f.

§ 1459 obč. zák. byl škrtnut a to, co se z něho zdá býti praktické, bylo zařaděno do § 1340.

Hlavní rubrika před § 1322, přizpůsobujíc se panující terminologii naukové, zní „Vydržení řádné" a zahrnuje §§ 1322 až 1333 (dříve §§ 1460 až 1476 obč. zák.), kdežto pak korespondující rubrika „Vydržení mimořádné" se vztahuje k jedinému § 1334 (dříve § 1477 obč. zák.).

§§ 1322 až 1334 se mnoho neliší od §§ 1460 až 1477 obč. zák.

§ 1323 se liší od § 1461 obč. zák. tím, že vedle převodce (sc. vlastnictví) jest uvedena osoba ke zřízení práva oprávněná. „Převodce" dosahuje jen na případy, kdy „titulem" je převod vlastnictví, nikoli na smlouvu o zřízení služebnosti. Výpočet titulů obsažených v druhé větě se vypouští. Aby bylo naznačeno, že „řádná držba" ve smyslu § 1323 není úplně totožná s řádnou držbou ve smyslu §§ 107 a 108 (§§ 316, 317 obč. zák.), byla do § 1323 za slovo „řádná" vsunuta slova „s hlediska vydržení".

V § 1324 se z první věty § 1462 obč. zák. nereprodukuje slovo „niemals", ježto je mýlivé, arg. § 1334. Druhá věta je zkrácena a třetí jako zbytečná škrtnuta.

§ 1325 přesně reprodukuje § 1463 obč. zák. i s citací § 1357 (dříve § 1493 obč. zák.). První věta byla doplněna citací §§ 109 až 112.

§ 1326 odpovídá § 1464 obč. zák. a je doplněn citací § 113. Vypuštěno je jen opakování toho, co stojí v § 113.

Superrevisní komise právě tak jako subkomitét nepokládala za vhodné něco zásadního měniti na délce lhůt vydržecích a promlčecích. O důvodech srv. subkomitét, druhé vydání, str. 272.

§§ 1466 až 1470 obč. zák., modifikované již knihovním zákonem, a pokud šlo o §§ 1467 a 1469, výslovně zrušené třetí částečnou novelou, byly značně zjednodušeny. § 1327 se omezuje na rozlišení práv, která se vydržují v době třicetileté, a oněch, která se vydržují v době tříleté. Ač to sotva bylo nutno, je snad přece vhodno vytknouti, že v knihovním právu je hledati ustanovení o tom, že zápis knihovní může vésti ke vzniku práva, uplyne-li stanovený čas (§ 1328).

§ 1329 odpovídá § 1471 obč. zák. Ke konci byla připojena nová věta o tom, co platí, když třicetiletá lhůta uplyne a trojí příležitost právo vykonati se nevyskytne. Co do merita navrženého dodatku srv. T i l s c h, Občanské právo, č. 226 b), kdež se arci mluví o promlčení. Než zásady tam vyslovené sluší se přidržeti i při úpravě vydržení.

§ 1330 zachoval ve zjednodušené formě § 1472 obč. zák. přes vyslovené pochybnosti, zdali se doporučuje poskytovati promlčecí privilegia právnickým osobám. Okruh privilegovaných osob byl však poněkud jinak vymezen a privilegium přiznáno — vedle státu — jen ostatním právnickým osobám veřejného práva. Církve a obce, o kterých se § 1472 obč. zák. zmiňoval výslovně, jsou tedy novým tekstem zahrnuty; spolky, obchodní společnosti atp. jsou vyloučeny. Uváděti, že pro nemovitosti veřejného statku platí čtyřicetiletá doba vydržecí není nezbytné, neboť až na zcela sporadické a jen historicky vysvětlitelné případy

je veřejný statek ve vlastnictví veřejnoprávních korporací.

§ 1331 vyřešil starou pochybnost, co platí, když subjekty, proti kterým se vydržuje, jsou po sobě osoby privilegované a neprivilegované. Vzorem je tu rep. nál. č. 12; srv. k tomu Tilsch, Občanské právo, č. 226 a), jenž arci zase mluví o promlčení. Připomíná se, že ustanovení náleží sem a nikoli k § 1357, kdež se mluví o výměně aktivního subjektu vydržení a promlčení, t. j. osoby, které z vydržení a promlčení má vzejíti prospěch, kdežto zde se ustanovuje o změně v osobě, proti které vydržení směřuje.

§ 1332 odpovídá § 1473 obč. zák., jenž byl pozměněn v tom smyslu, jak dosavadní tekst vykládal již Exner, Publizitätsprinzip, str. 123, p. 118; srv. k tomu Randa-Kasanda, § 21, p. 5, kdež se sice popírá správnost výkladu Exnerova, ale vytýká se, že jde o omezení de lege ferenda chvalitebné.

§ 1474 obč. zák. je dnes již obsoletní.

Za obsoletní, se zřetelem na dnešní poměry komunikační, byl uznán též § 1475 obč. zák., v osnově z r. 1931 ještě zachovaný.

§ 1334, jenž obdržel samostatnou rubriku „Vydržení mimořádné", odklidil spory, které se pojily k tekstu § 1477 obč. zák. Vytýká se prostě, že, jde-li o vydržení opírající se o dobu třicetiletou nebo čtyřicetiletou, není potřebí, aby držba byla řádná a pravá; srv. k tomu Randa-Kasanda, § 22, p. l.

§§ 1478 až 1492 obč. zák. byly jinak, a jak se zdá, lépe seřaděny, aby se hodily pod rubriky „Promlčení" (§§ 1355 až 1338), „Výjimky" (§§ 1339 až 1343), „Doba promlčecí (§§ 1344 až 1356), a byly také přičiněny některé doplňky.

§ 1335 chce odmítnouti zásadu, která se podávala zřejmě z tekstu § 1479 obč. zák., že právo vlastnické trvá, ačkoli vindikační nárok se promlčel (srv. k tomu na př. Randa-Kasanda, str. 274 a násl., ale také Ehrenzweig, I, 1, 1925, § 126 č. 6). Ustanovení to bylo v osnově z r. 1931 položeno jako druhá věta paragrafu reprodukujícího obsah § 1479 obč. zák., ale v konečné redakci bylo osamostatněno hlavně z toho důvodu, že ustanovení o vlastnickém právu nelze dobře přiřaďovati k ustanovením o právech zatěžujících jiného.

§ 1336 reprodukuje § 1479 obč. zák. s některými, nikoli nepodstatnými změnami. Nemluví se již o všech právech proti třetím osobám, poněvadž lze míti za to, že každé subjektivní právo lze redukovati na relaci k jiné osobě nebo k jiným osobám. Mluví se tedy o všech právech třetí osobu zatěžujících a míní se tím všechna práva upravená občanským zákoníkem mimo právo vlastnické a práva toliko potentiální, jako je vlastníkova služebnost podle § 261. Skutkový základ normy je pak určen tak, že buď po dobu promlčecí nebude právo vykonáno (co se míní výkonem práva, podává se snad z různých roztroušených ustanovení zákoníka) nebo se neprovede nárok (zejména žaloba), aby byl odklizen stav, který se právu příčí.

§ 1337 byl přijat vzhledem k tomu, že se vyskytovaly pochybnosti co do pohledávek splatných na výpověď nebo dokonce takových, při kterých výpovědní právo jest odročeno. Byla zvolena formule, které užil Tilsch (srv. Tilsch-Svoboda, str. 200).

§ 1338 chce vyhověti požadavku, často vznášenému z kruhů zájemníků, na který upozornil zejména Svoboda, České právo, 1924, str. 25 a násl. Jde o případy, v kterých není zvykem platiti, dokud nebyl předložen účet. Navržené ustanovení mluví o pohledávkách, při kterých je zvykem předkládati účty, a staví tomu na roveň případy, kde je to obvyklé mezi stranami, o které jde. Pro počátek promlčení rozhodný je konec období, za něž se dává účet; dává-li se účet na př. za kalendářní rok, počíná lhůta promlčecí běžeti koncem 31. prosince běžného roku, ať byl účet předložen kdykoliv na počátku roku příštího.

§ 1339 přejímá z § 1481 obč. zák. ustanovení o pohledávkách alimentačních, jimiž se míní i alimentační pohledávky nemanželských dětí proti nemanželským otcům. Z navrženého tekstu jistě plyne rozhodnutí, že by, když rodinná povinnost alimentační byla určena smlouvou, mohla zaniknouti promlčením pohledávka smluvená, pokud převyšuje výměru zákonnou.

§ 1340 přejímá z § 1481 obč. zák. ustanovení o právu na rozdělení společné věci a na obnovu a úpravu hranic. Připojuje pak, se zřetelem k nastalému právnímu vývoji, ustanovení o právu na zřízení nezbytné cesty a dále o právu vykoupiti rentu; srv. poznámky k § 1459 obč. zák.

§ 1341 reprodukuje § 1482 obč. zák.

§ 1342 se snaží objasniti pochybnosti, které se připojovaly k § 1483 obč. zák. Tekstem byl odmítnut názor, pojící se k druhé větě § 1483 obč. zák., že zástavu lze vykoupiti jen zaplacením celé pohledávky. Následující nový paragraf (§ 1343) nařizuje obdobné užití pro právo zadržovací.

Z § 1478 obč. zák. bylo pojato do § 1341 jen ustanovení, že doba promlčecí trvá třicet let. Nemluví se již o „obecné" době promlčecí, neboť třicetileté promlčení je dnes prolomeno tolika a tak závažnými výjimkami, že hodně ztratilo na charakteru obecnosti. Že pak tam, kde není stanovena lhůta jiná, platí lhůta třicetiletá, podává se jasně ze systematického výkladu §§ 1344 a násl.

Další ustanovení byla poněkud přeskupena, zvláště aby napřed šly předpisy, podle kterých je promlčecí doba delší než třicet let, a pak teprve předpisy o promlčecí době kratší. V této druhé skupině pak byly podle možnosti věci příbuzné seřaděny za sebou.

§ 1345 odpovídá § 1484 obč. zák., ale ustanovení je přizpůsobeno § 1329. § 1346 doplnil § 1485 obč. zák., aby byl soulad nejen s § 1330, nýbrž i s §§ 1331, 1332.

V osnově z r. 1931 následoval za těmito předpisy nový paragraf, rozšiřující výslovně na promlčení zásadu § 1475 obč. zák. Vzhledem ke škrtu cit. § 1475 vypuštěno bylo i toto nové ustanovení.

§ 1347 odpovídá § 1480 obč. zák., ale vzhledem k četným přáním (srv. zvláště také S w o b o d a, Die Verjährung der Annuitäten im künftigen bürgerlichen Recht, Juristenzeitung, roč. 17, č. 6) bylo zase vypuštěno ustanovení o úmorových splátkách, vsunuté třetí částečnou novelou. Podle zkušeností peněžních ústavů se toto ustanovení v době stísněných hospodářských poměrů neosvědčuje, nutíc někdy k vymáhání takových splátek žalobou a exekucí i proti dlužníkům, kterým by jinak mohly býti poskytnuty potřebné úlevy.

§ 1486 obč. zák. byl v § 1348 reprodukován s některými změnami. Ježto slova pod č. 1 původního tekstu „oder sonstige Leistungen" vzbudila pochybnosti, byla vypuštěna a vloženo jen ustanovení hledící k smlouvě podle hlavy 30. Právě tak jako původní tekst i tekst nový klade důraz na to, že jde o dodávky věcí atd. skrze činnost, kterou lze nazvati provozováním. Ustanovení toto nyní zcela jasně se nevztahuje na pohledávky jdoucí na vrácení věcí daných zápůjčkou, do úschovy atp.; kontokorentní a zápůjčkové pohledávky peněžních ústavů jsou zcela bezpečně vyloučeny. Výslovně bylo uvedeno také provozování zemědělské, takže pak bylo možno z § 1486 obč. zák. škrtnouti č. 2, které je novým předpisem č. 1 celé kryto. Z dosavadního č. 3 byli převzati do č. 5 učitelé a neklade se již důraz na to, aby šlo o osobu, která se zabývá činnostmi tam uvedenými (ústav, který tomu účelu slouží). Mají býti postiženy i pohledávky neprofesionální (příbuzných, známých), ježto je vhodné likvidovati i tyto věci do tří let a nedopouštěti, aby po letech, jmenovitě proti pozůstalosti, byly vymáhány pohledávky, jejichž existenci a výši zpravidla již nelze spolehlivě zjistiti. V č. 5 (nyní 4) byla vypuštěna exemplifikace podle návrhu P o r a d n í h o s b o r u p r o o t á z k y h o s p o d á ř s k é, poněvadž jistě není důvodné, rozeznávati mezi jednotlivými druhy zaměstnanců. Námět, aby promlčení v tomto případě se počínalo skončením pracovního poměru, nebyl přijat, a to proto, že stejná zásada by musila býti provedena i v ostatních číslech, čímž význam § 1348 by byl zmařen. V č. 5 (dříve 6) byl výpočet rozmnožen také o zubní techniky.

§ 1487 obč. zák. byl recipován jako § 1349. Změny jsou v tom, že tříleté lhůtě promlčecí bylo podrobeno právo domáhati se jiného určení hranic, než jaké bylo vysloveno soudem podle § 239. Práva a nároky uvedené v § 1349 byly jinak spořádány, zejména proto, že u oněch, které jsou nyní vypočteny pod č. 5 a 6, promlčení probíhá — jak ustanovuje následující § 1350 — odchylně. Zásadu vyslovenou judikátem č. 67 lze vyčísti z nového tekstu právě jako z tekstu původního. Mluví se o pořízení pro případ smrti, aby nebylo pochybno, že se § 1349 vztahuje i na smlouvy dědické, jak vyslovil judikát č. 29.

§ 1488 obč. zák. byl v § 1351 přijat se stylistickými změnami.

Do § 1489 obč. zák. byly v § 1352 přivedeny tři významné změny. Na místo slov »zvěděl o škodě« položena byla slova »zví, jaká škoda jest«. Je tím zamítnuta these, že je potřebí, aby postižený zvěděl o výši škody, ale je zároveň pověděno, že promlčení počíná běžeti od nabytí vědomosti o jakosti škody. Rozhodná je tedy vědo-

most o quale, nikoli vědomost o quantum škody; nestačí vědomost o pouhém faktu, že se škoda stala, jak ostatně i dnes bylo uznáváno (srv. na př. rozhodnutí Sb. n. s. 7102, 9755 a j.). Na místo slov »osobě škůdcově« položena byla slova »kdo za ni odpovídá«, aby byly odlišeny případy, kdy někdo jiný odpovídá za škodu než škůdce. Tím jest arci dáno, že proti několika osobám promlčení probíhá od různé doby. Pasus o škodě způsobené zločinem byl vypuštěn, ježto není snad zvláštního ustanovení v té příčině potřebí.

§ 1353 pokládal za nutné dáti ustanovení o kratší době promlčecí nároků ohlášených po skončení smlouvy schovací a půjčky (srv. §§ 815, 833).

§§ 1490 a 1492 obč. zák. byly škrtnuty.

§ 1354 reprodukuje v podstatě nařízení č. 105/1858 ř. z., přizpůsobené dnešnímu způsobu vyjadřování.

§§ 1355 a 1356, jež nahradily § 1491 obč. zák., rozlišují speciální lhůty promlčecí a případy, v kterých žalobní právo jest obmezeno časem, či tak řečené lhůty preklusivní. K speciálním lhůtám promlčecím náležejí na př. lhůty pro promlčení úroků z veřejných dluhopisů vůbec a některých dluhopisů a jiných cenných papírů (nařízení č. 21/1860 ř. z., zákon č. 49/1875 ř. z., zák. čl. XXIII/1881) a j.

§ 1357 odpovídá § 1493 obč. zák., jehož stylistické a věcné nepřesnosti byly opraveny. V první části první věty se mluví o držbě řádné (v čemž jest obsažena i pravost) a poctivé. V druhé části se uvádí pravost vedle řádnosti, ježto se může vyskytnouti držba nepořádná, která je pravá. V závěrečné redakci byla k tekstu osnovy z r. 1931 připojena věta týkající se promlčení.

V § 1358 byly rozřešeny četné kontroversy pojící se k § 1494 obč. zák., jenž také musil býti přizpůsoben změnám, které zavedl řád o zbavení svéprávnosti. V souhlase s § 6 řádu o zbavení svéprávnosti mluví nový tekst o osobách nezletilých, choromyslných a slabomyslných, nikoliv o marnotratnících, pijácích a osobách, které se prohřešují navyklým nadužíváním nervových jedů. Slovy »choromyslní a slabomyslní« (nikoliv »osoby zbavené svéprávnosti úplně nebo zčásti«) řeší se také pochybnost, pojící se k § 6 řádu o zbavení svéprávnosti, potud, že a) choromyslnými a slabomyslnými je rozuměti jak osoby stižené duševní chorobou, které dosud svéprávnosti zbaveny nebyly a nedostaly tedy řádného zástupce, tak osoby zbavené svéprávnosti pro choromyslnost nebo slabomyslnost, které z toho či onoho důvodu přechodně nemají řádného zástupce; b) choromyslnými nebo slabomyslnými je rozuměti jak osoby, které pro choromyslnost nebo slabomyslnost nemohou spravovati své věci, tak osoby, které jsou sice způsobilé spravovati své věci, avšak pro choromyslnost nebo slabomyslnost k řádné správě svých věcí potřebují pomoci. Třetí věta řeší staré kontroversy týkající se otázek, v čem sluší spatřovati pominutí překážek. Věta poslední obsahuje doplněk hledící ke kratším dobám promlčecím.

Jako § 1359 byl zařaděn paragraf převzatý subkomitétem z § 207 obč. zák. pro Německou říši. Od něho se liší tím, že mluví i o vydržení proti pozůstalosti. Naproti návrhu subkomitétu byly nutné některé změny se zřetelem k změnám provedeným v hlavě 24.

§ 1360 odpovídá § 1495 obč. zák. Za důvod stavení se prohlašuje manželství jen tehdy, nejsou-li manželé rozvedeni; promlčecí lhůty § 14 zák. č. 320/1919 Sb. z. a n. (manželské novely) běží ovšem i za trvání manželského společenství. Jako v dosavadním tekstu se mluví o moci „rodičské", čímž je zahrnuta moc otcovská i eventuální moc mateřská. Ježto jde o věc samozřejmou, není snad potřebí v zákoně vytýkati, že § 1360 se vztahuje na poměr mezi opatrovníkem a opatrovancem jen tehdy, když jde o opatrovníka generálního (t. j. o opatrovníka osoby choromyslné nebo slabomyslné), anebo když jde o opatrovníka zřízeného ad hoc a právě v této věci by se vyskytla kolise zájmů; srv. T i l s c h, na u. m., 229, č. 2. Nebyl převzat námět, aby § 1360 byl rozšířen na poměr mezi právnickou osobou a jejími orgány. Potřebu takového ustanovení, jak se zdá, dosud nikdo nepocítil.

§ 1361 odpovídá § 1496 obč. zák. Slovo »mor« bylo nahrazeno slovy »jiné pohromy«, jež byla zařaděna za »v čas války«. Důvodem jest, že i jiné pohromy než pandemie mohou způsobiti zastavení práv.

§ 1362 doplnil § 1497 obč. zák. větou, v které se žalobě kladou na roveň úkony jiné. Shrnují se tím do stručné formule ustanovení rozptýlená po právním řádě.

Formule je vzata z Tilsche, pozn. za č. 228.

Následující § 1363 reprodukuje čl. XLVI uvoz. zák. k civ. ř. s. z roku 1895, jenž obsahuje zřejmě ustanovení práva materiálního. Námět, aby, jde-li o podnik, v kterém se vedou řádně knihy, přetrhovala promlčení již doporučená upomínka, převzat nebyl. Čl. V zákona č. 130/1930 Sb. z. a n. je zachován v předpisech uvozovacích (čl. VII, č. 2).

§ 1364 se snaží rozřešiti starý spor o funkci knihovního zápisu jako aktu, kterým se přetrhuje vydržení nebo promlčení směřující proti stavu knihovnímu.

§§ 1498 a 1499 obč. zák., jež ostatně byly modifikovány již ustanovením civ. řádu soudního o žalobách určovacích, byly sloučeny v jediný paragraf (§ 1365) a byly omezeny na případy, v kterých promlčením nebo vydržením nastal rozchod mezi skutečným stavem právním a stavem knihovním.

§ 1366 není než upraveným § 1500 obč. zák.

§§ 1367 a 1368 odpovídají §§ 1501 a 1502 obč. zák., ale proti § 1501 obč. zák. bylo — ač je to patrně samozřejmé — z důvodů systematických doplněno, že o vydržení v tomto směru platí stejně jako o promlčení.

§ 1369, připojený již subkomitétem, byl převzat i superrevisní komisí, jež se nepřiklonila k názoru, že by šlo o ustanovení zcela samozřejmé. Od návrhu subkomitétu se odchyluje proto, aby byla lepší shoda s § 1367.

V Praze dne 4. prosince 1936.

Předseda vlády:

Dr **M. Hodža** v. r.

Ministr spravedlnosti:

Dr **Dérer** v. r.

Srovnávací přehled

paragrafů vládního návrhu s paragrafy osnovy z roku 1931 a s paragrafy dosavadního občanského zákoníka a jiných zákonů.

(Arabské číslice bez dalšího označení obsažené ve třetí rubrice jsou paragrafy všeobecného obč. zákoníka v novelových versích.)

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
1	—	2	49	1329, odst. 1	35, 36, 37
2	—	6	50	1329, odst. 2	
3	—	7, věta 1	51	1329, odst. 3	
4	—	7, věta 2	52	1330	35, 37
5	—	9	53	1331	—
6	—	12	54	1328	300
7	—	10	55	1350, odst. 1	—
8	1318, odst. 1	4, 34	56	1350, odst. 2	—
9	1318, odst. 2	—	57	1351	—
10	1319	—	58	1352	—
11	1320	—	59	1353	—
12	1321	—	60	—	—
13	1322, odst. 1	35, 36, 37	61	1	16
14	1322, odst. 2	—	62	2	17
15	1323	36, 37	63	3	22
16	1332	4, 34	64	4	23, věta 1
17	1333	36, 37	65	5	19
18	1334, odst. 1	—	66	6	21
19	1334, odst. 2	—	67	7, odst. 1	24, odst. 1
20	1335, odst. 1	—	68	7, odst. 2, 3	24, odst. 2
21	1335, odst. 2	—	69	8	§ 8 zák. č. 20/1883 ř. z.
22	1336	—	70	9	278, věta 1; čl. III, č. 4, písm. k) zák. č. 252/1921 Sb. z. a n.
23	1337, odst. 1	—			
24	1337, odst. 2	—			
25	1338	—			
26	1339, odst. 1	—			
27	1339, odst. 2	—	71	10	278, věta 2
28	1339, odst. 3	—	72	11	—
29	1339, odst. 4	—	73	12	25
30	1340, odst. 1	—	74	13	41
31	1340, odst. 2	—	75	14	42
32	1341, odst. 1	—	76	15	33
33	1341, odst. 2	—	77	16, odst. 1	26, 27
34	1342, odst. 1	—	78	16, odst. 2	
35	1342, odst. 2	—	79	16, odst. 3	
36	1342, odst. 3	—	80	229	285
37	1343	—	81	230	291
38	1344, odst. 1	—	82	231	292
39	1344, odst. 2	—	83	232	293, 298
40	1345	—	84	233	295, 297
41	1324	300	85	234, odst. 1, věta 1 a odst. 2	294
42	1325	300			
43	1326	300	86	234, odst. 1, věty 2, 3	296
44	1327	300			
45	1346	—	87	234, odst. 3	—
46	1347	—	88	235, věta 1	297a), věta 1
47	1348	—	89	235, věty 2 až 4	297a), věta 2
48	1349	—	90	235, věta 5	297a), věta 3

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
91	236	302	149	293	370
92	237	301	150	294	371
93	238	—	151	295	523, věta 2 i. f.
94	239	303			
95	240	305	152	296, odst. 1	372
96	241	306	153	296, odst. 2	373, 374
97	242	—	154	297	—
98	243	287, věta 2	155	—	—
99	245	310, věty 1, 3	156	298	382
100	246	311	157	299	384
101	244	309	158	300, odst. 1	386
102	247	312, věta 1	159	301	—
103	248	313	160	302	388, věta 1
104	249	314, 315	161	303	389
105	250	427	162	304	390
106	251	428	163	305	391
107	252	316	164	306	392
108	253	317	165	307	—
109	254, odst. 1	326, věty 1, 2	166	308	393
110	255	337	167	309	394
111	256	—	168	310	395 až 397
112	254, odst. 2	328, věta 2	169	311	398
113	257	345	170	312	399
114	258	329	171	313	400
115	259	330	172	314	—
116	260	331	173	315	403
117	261	332	174	316	405
118	262	333	175	317	405 i. f., 406
119	263	335, věta 1	176	318	414
120	264	336	177	319	415, věta 1
121	265	338	178	320	415, věty 2 až 4
122	266	—	179	321	416
123	267	339	180	322	417
124	268, odst. 1	340	181	323	418, věty 1, 2
125	268, odst. 2	čl. XXXVII uv. zák. k c. ř. s.	182	324	418, věta 3
			183	325	—
126	269	341	184	326	419
127	270	342	185	327	420
128	271	344, věta 1	186	328	421
129	272, odst. 1	346, věta 1	187	329	424, 425
130	272, odst. 2	—	188	330	426
131	273	—	189	332	431
132	274	§ 454, odst. 1 c. ř. s.	190	333	432, 433, 438
			191	334	434
133	275, odst. 1	349 až 352	192	335	435
134	275, odst. 2		193	331, věta 1	430
135	276	—	194	336, věta 1	440
136	279	354, 362, 364, odst. 1	195	331, věta 2; 336, věta 2	430 i. f.
137	280	364, odst. 2	196	337	442, věta 3
138	281	364a)	197	338	436
139	282	364b)	198	339	442, věta 1
140	283	—	199	340	443
141	284	—	200	341	361, věta 1; 825
142	285	—			
143	287	422	201	342	826, věta 1
144	288	365	202	343	361, věta 2; 828
145	289	364c)			
146	290	366	203	344	829
147	291	367	204	345	839, věta 2
148	292	368	205	346	830, věta 1

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
206	347	830, věty 2, 3	264	402	476
207	348	831	265	403	477
208	349	832, věta 1	266	404	478
209	350	832, věta 2	267	405	480
210	351	—	268	406, odst. 1	481
211	352	833	269	406, odst. 2	—
212	353	834	270	407	§ 43 cís. pat. č. 130/1853 ř. z.
213	354, věta 1	835, věta 1			
214	354, věta 2	835, věta 2	271	408	482
215	355	836	272	409	483
216	356	837	273	410	484
217	357	838	274	411	485, věta 1
218	358	839, věta 1; 840	275	412	485, věta 2
			276	413	486
219	359	—	277	414	487, věty 2, 3
220	360	830, věta 1	278	415	488
221	361	1200	279	416	489
222	362, 363	841	280	417	490
223	364	846, věta 2	281	418	491
224	365	845	282	419	492
225	366	847, věta 1	283	420	493
226	367	—	284	421	494
227	368	844, věty 4, 5	285	422	495
228	369	847, věta 2	286	423	496
229	370	848a)	287	424	497
230	371	842	288	425	498
231	372	843	289	426	499
232	373	844, věty 1 až 3	290	427	500
233	374	854	291	428	501
234	375	855	292	429, věty 1, 2	502, věty 1, 2
235	376	856	293	429, věta 3	502, věta 3
236	377	857	294	—	503, věta 1
237	378	858	295	430	504
238	379	850, věta 1	296	431	505
239	380	851; § 4 nov. II.	297	432	506
240	381	—	298	433	507
241	382, odst. 1	§ 1, odst. 1 (zák. č. 86/1912 ř. z.)	299	434	508
242	382, odst. 2	§ 1, odst. 2 (zák. č. 86/1912 ř. z.)	300	435	509
243	383	§ 6, odst. 1 (zák. č. 86/1912 ř. z.)	301	436, odst. 1	511
244	384	§ 5 (zák. č. 86/1912 ř. z.)	302	436, odst. 2	509
245	385	§ 3, odst. 1 (zák. č. 86/1912 ř. z.)	303	437	512, věta 2 a věta 3 i. f.
246	386	§ 3, odst. 2 (zák. č. 86/1912 ř. z.)			
247	387	§ 4, odst. 1 (zák. č. 86/1912 ř. z.)	304	438	513
248	388	—	305	439	514
249	389	—	306	440	515
250	390	§ 8 (zák. č. 86/1912 ř. z.)	307	441	516
251	391, odst. 1	§ 6, odst. 2 (zák. č. 86/1912 ř. z.)	308	442	517
			309	443	518, věta 2
252	391, odst. 2	—	310	444	519
253	392	§ 1, odst. 1 zák. č. 86/1912 ř. z.	311	445	510, věty 1, 2
			312	446, odst. 1	510, věta 3
254	393	—	313	446, odst. 2	—
255	394	—	314	446, odst. 3	—
256	395	§ 9, odst. 2 (zák. č. 86/1912 ř. z.)	315	447	520
257	396	§ 9, odst. 2 (zák. č. 86/1912 ř. z.)	316	448	521
258	397	§ 10 (zák. č. 86/1912 ř. z.)	317	449	522
259	398	—	318	—	479
260	399, věta 1	472	319	450	523, věta 2 i. pr.
261	399, věta 2	—	320	451	524
262	400	473, 474	321	452	525
263	401	475	322	453	528

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
323	454	526	377	501, odst. 1	532, věta 1
324	455	529	378	501, odst. 2	531
325	456	447, věta 1; 448, věta 1	379	501, odst. 3	532, věta 3
326	457	449, věta 2	380	502	533, 534
327	458	451, odst. 1; 453, věta 1	381	503	535
328	459	451, odst. 2	382	504	536
329	460, odst. 1	451, odst. 1; 1370	383	505	537
330	460, odst. 2	—	384	506, věta 1	dv. d. č. 888/1845 sb. z. s.
331	460, odst. 3	452, věta 1	385	506, věta 2	—
332	461	—	386	507	540
333	463	456	387	508	542
334	464, odst. 1	457, věta 1	388	509	541
335	464, odst. 2	454	389	510	545
336	466	458	390	511	551
337	467, odst. 1	—	391	512, odst. 1	552
338	467, odst. 2	—	392	512, odst. 2	—
339	468	459, věta 1	393	513	553
340	469	460	394	514	554
341	470	461	395	515, odst. 1	555
342	471	—	396	515, odst. 2	556
343	472	—	397	516	557, 558, věty 1, 2
344	473	464	398	517	558, věta 3
345	474	465	399	518	559
346	475, odst. 1	1369, věty 2, 3; 469, věta 2	400	519	560
347	475, odst. 2	—	401	520	561, 562
348	475, odst. 3	—	402	521	563
349	476	1371	403	522	564
350	477	1372	404	523	565
351	478	—	405	524	569
352	479, odst. 1	467, 468, 469, věta 1	406	525	566
353	479, odst. 2	—	407	526	567
354	480	469, věty 3, 4	408	527	568; § 6, odst. 2 cís. nař. č. 207/1916 ř. z.
355	482	469, věta 5	409	528	570
356	483	—	410	529	571
357	484	—	411	530	572
358	485	469a)	412	531	575
359	486	—	413	532	576, věta 1
360	487	§ 38 nov. III.	414	533	577
361	488	§ 39 nov. III.	415	534	578
362	489	§ 40, odst. 1 nov. III.	416	535	579
363	—	—	417	536	580
364	490	§ 41 nov. III.	418	537	581
365	491	—	419	538	585
366	492	—	420	539	§ 65 nesp. pat.
367	493, odst. 1	—	421	540	586
368	493, odst. 2	—	422	541, odst. 1	587
369	494	§ 40, odst. 2 nov. III.	423	541, odst. 2	
370	495, odst. 1	471, odst. 1	424	542	588
371	495, odst. 2	471, odst. 2	425	543	589
372	496	—	426	544	590
373	497	—	427	545	§ 70 not. řádu
374	498	—	428	546	583, věta 1
375	499	—	429	547	582, věta 1
376	500	—	430	548	(585, věta 1 i. f.)
			431	549	591
			432	550	594
			433	551	595

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
434	552	596	492	605, odst. 1	681
435	553	597	493	605, odst. 2	682 i. pr.
436	554	598	494	606	682 i. f.
437	—	—	495	607, odst. 1	684, věta 1
438	555	600	496	607, odst. 2	—
439	556	599	497	607, odst. 3	—
440	557	601	498	607, odst. 4	684, věta 2
441	558, odst. 1	1249, věta 1; dv. čl. č. 1340/1817 sb. z. s.	499	608	685
			500	609	686
			501	610	687
442	558, odst. 2	§ 1, písm. a) zák. č. 76/1871 ř. z.	502	611	688, věta 1; § 161, odst. 2 nesp. pat.
443	558, odst. 3	—			
444	559	1250	503	612, odst. 1	689, věty 1, 2
445	560	1251	504	612, odst. 2	—
446	561	1252, věta 1	505	612, odst. 3	689, věta 3
447	562	1253	506	613	—
448	563	1254, věta 2	507	614	690, věta 1
449	564, odst. 1	1254, věta 1	508	615, odst. 1	691, 692
450	564, odst. 2	—	509	615, odst. 2	693
451	565	1266, věta 3	510	616	690, věta 2
452	566	604	511	617	695
453	567	605	512	618	697
454	568	606	513	619, odst. 1	698, věty 1, 2
455	569	607	514	619, odst. 2	698, věta 3
456	570	608	515	620	700, věta 1; dv. d. č. 807/1844 sb. z. s.
457	571	610			
458	572	611			
459	573	612	516	621	701
460	574	614	517	622	702
461	575, odst. 1	615, odst. 1	518	623	699
462	575, odst. 2	615, odst. 2	519	624	—
463	576	616	520	625	703
464	577	617	521	626	704
465	578	—	522	627	705
466	579	647	523	628	706
467	580	—	524	629	707
468	581	648	525	630	708
469	582	649	526	631	709
470	583	650	527	632, odst. 1	710
471	584	651	528	632, odst. 2	—
472	585	652	529	633	711
473	586	656	530	634	712
474	587	657	531	635, odst. 1	713
475	588	658	532	635, odst. 2	—
476	589	659	533	636	714
477	590	660	534	637	715
478	591	661	535	638	716
479	592	662	536	639	717
480	593	664	537	640	718; § 6, odst. 2 cís. nař. č. 207/1916 ř. z.
481	594	668			
482	595	663			
483	596	666	538	641	719
484	597	665	539	642	720
485	598	667	540	643, odst. 1	721
486	599	670	541	643, odst. 2	722
487	600	671	542	644	723
488	601	672	543	645	—
489	602	673	544	646	724
490	603	674	545	647	725
491	604	679, věta 1	546	648, odst. 1, věta 1	726, věta 1

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
547	648, odst. 2	726, věta 2	601	698	789
548	649	727, 728	602	699	790, věty 1, 2 a obsah form. VI nesp. pat.
549	650	730, věta 1			
550	651, odst. 1 až 4	731			
551	652	732	603	700	791
552	653	733	604	701	792, věta 1
553	654	734, věta 1	605	702	—
554	655	735	606	703	793, věta 2
555	656	736	607	704	794
556	657	737	608	705	795
557	658	738	609	706	796
558	659	739	610	707	—
559	660	740	611	708	1243, věta 1
560	661	741	612	709	—
561	662	750	613	710	797
562	663, 664	752, 753	614	711	799, 800
563	665	754, věta 1	615	712	803
564	666	§ 4 zák. č.56/1928 Sb. z. a n.	616	713	806
			617	714	—
565	667, odst. 1	756, věta 1	618	715	—
566	667, odst. 2	756, věta 2	619	716	§ 120 nesp. pat.
567	667, odst. 3	§ 6 a § 4, odst. 3 a 4 zák. č. 56/1928 Sb. z. a n.	620	717	§ 125 nesp. pat.
			621	718	§ 126 nesp. pat.
			622	719	§ 126 nesp. pat.
568	668	757, odst. 1, věta 1, 2 a odst. 2	623	720	—
			624	721	—
569	669, odst. 1	757, odst. 1, věta 3	625	722	(802)
570	669, odst. 2	—	626	723	802, věta 1; 804; § 92 nesp. pat.
571	670	758			
572	671	759, odst. 1	627	724	(784, věta 2)
573	672	760	628	725	819, věta 1; § 174 nesp. pat.
574	673	762, 764			
575	674	763	629	726	(819, věta 1)
576	675	765, 766	630	727	§ 158 nesp. pat.
577	676	767	631	728	§ 161 nesp. pat.
578	677	768	632	729	§ 162 nesp. pat.
579	—	—	633	730	§ 149 nesp. pat.
580	678	769	634	731	(817), § 157 nesp. pat.
581	679	771			
582	680	773	635	732	816
583	681	772	636	733	§ 180 nesp. pat.
584	682	774	637	734, odst. 1	§ 43 nesp. pat.
585	683	775	638	734, odst. 2	§ 49, věta 1 nesp. pat.
586	684	776			
587	685	777	639	734, odst. 3	§ 49, věta 2 nesp. pat.
588	686	778			
589	687	779	640	735, odst. 1	810, § 145, odst. 1, věta 1 nesp. pat.
590	688	780			
591	689	781	641	735, odst. 2	§ 145, odst. 1, věta 2 nesp. pat.
592	690	782			
593	691	783	642	735, odst. 3	(811)
594	692, odst. 1	784, věty 1 a 4	643	736	§ 145, odst. 2 nesp. pat.
595	692, odst. 2	dv. d. č. 781/1844 sb. z. s.	644	737	§ 127 nesp. pat.
			645	738	§ 78 nesp. pat.
596	693	—	646	739	§ 79 nesp. pat.
597	694	785	647	740	811, věty 2, 3
598	695	786			
599	696	787	648	741	§ 80 nesp. pat.
600	697	788	649	742, odst. 1	—
		(790, věta 3)	650	742, odst. 2	—

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
651	743	§ 170 nesp. pat.	709	791	878
652	744	§§ 165, 166, 171 nesp. pat.	710	792	879, odst. 1
653	745	§§ 167, 168 nesp. pat.	711	793	880
654	746	—	712	794	—
655	747	—	713	795	880a)
656	748	—	714	796, odst. 1	881, odst. 1
657	749	613	715	796, odst. 2	881, odst. 2
658	750	—	716	796, odst. 3	881, odst. 3
659	751	—	717	797, odst. 1	882, odst. 1
660	752	548, věta 1	718	797, odst. 2	882, odst. 2
661	753	549	719	798	883
662	754	808	720	799	884
663	755	(550)	721	800	886
664	756, odst. 1	801	722	223, odst. 2	§ 1, písm. e) zák. č. 76/1871 ř. z.
665	756, odst. 2	820, věta 1	723	801	888
666	757	802, věta 2	724	802	889
667	758	821	725	803	890
668	759	807	726	804	891
669	760	(820, věta 2)	727	805	892
670	761, odst. 1	812	728	806	893
671	761, odst. 2		729	807	894
672	762	813	730	808	896
673	763	814	731	—	—
674	764	815	732	809	895
675	765	822	733	810	897
676	766	823	734	811	898
677	767	824	735	812	899
678	768, odst. 1	1278, odst. 1	736	813	900
679	768, odst. 2	1278, odst. 2	737	814	901
680	769, odst. 1	1279, věta 1	738	815, odst. 1	902, odst. 1
681	769, odst. 2	1279, věta 2	739	815, odst. 2	902, odst. 2
682	770	1280	740	815, odst. 3	902, odst. 3
683	771	1281	741	816	903
684	772, odst. 3	—	742	817	904
685	772, odst. 2	1282, věta 2	743	818, odst. 1	905, odst. 1
686	772, odst. 1	1282, věta 1	744	818, odst. 2	905, odst. 2
687	773	1283, věta 2	745	819	906
688	774	1283, věta 1	746	820	907
689	775	—	747	821, odst. 1	908, věta 1
690	776	861, věta 1 i. f.	748	821, odst. 2	908, věty 2, 3
691	777	862	749	822	909
692	778	862a)	750	823	911
693	779, odst. 1	863, odst. 1	751	824	910
694	779, odst. 2	863, odst. 2	752	825	912
695	780	864	753	826	913, věty 2, 3
696	781	865	754	827	§ 2 zák. č. 62/1868 ve znění zák. č. 77/1885 ř. z.
697	110, odst. 2	152, věta 2; 246, věta 1	755	828	§ 4 zák. č. 62/1868 ř. z.
698	110, odst. 3	151, 246, věta 2	756	830	§ 3 zák. č. 62/1868 ř. z.
699	203	247	757	831	914
700	782	866	758	832	915
701	783	869	759	833	916
702	784, 29, věta 2	870, 55, věta 2	760	834, odst. 1	918, odst. 1
703	785	871	761	834, odst. 2	918, odst. 2
704	786	872	762	835	919
705	787	873	763	836	920
706	788	875			
707	789	874			
708	790	877			

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
764	837	921	820	882	970b)
765	838	922	821	883	970c)
766	839	923	822	880, odst. 3	970, odst. 2, věta 2 a odst. 3
767	840	925			
768	841	926, 927, věta 1	823	884	971, věta 1
769	842	928	824	885	972, věta 1
770	843	929	825	886	972, věta 2; 973
771	844	930	826	887	974
772	845	—	827	888	976
773	846	931	828	889	977
774	847, odst. 1	932, odst. 1	829	890	978
775	847, odst. 2	932, odst. 2	830	891	979
776	848, odst. 1	933, odst. 1	831	892	980
777	848, odst. 2	933, odst. 2	832	893	981
778	848, odst. 3	—	833	894	982
779	849	934	834	895, odst. 1	983, věta 1
780	850	1268, 935	835	895, odst. 2	§ 1, písm. b) zák. č. 76/1871 ř. z.
781	851	879, odst. 2, č. 4			
782	852, odst. 1	936, věta 1 i. pr.	836	896	985 (984, 986)
783	852, odst. 2	936, věta 1 i. f., věta 2	837	897	987
			838	898	—
784	853	937	839	899	—
785	854	876	840	900	988
786	855	938	841	901	989
787	856	939	842	902, odst. 1	990
788	857	940	843	902, odst. 2	991
789	858	941	844	903, odst. 1	—
790	859	942	845	903, odst. 2	—
791	860	943, § 1, písm. d) zák. č. 76/1871 ř. z.	846	903, odst. 3	—
			847	904	992
792	861	944, věta 2	848	905, odst. 1	999
793	862	945	849	905, odst. 2	dv. d. č. 1305/1816 sb. z. s.
794	863	947, věta 1; 954, věta 2	850	906	1002
795	864	950, věta 2; 954, věta 2	851	908	1004
			852	907	1003
796	865, odst. 1	951, odst. 1	853	909	1009
797	865, odst. 2	951, odst. 2	854	910	1010
798	866	948	855	911	1012
799	867	949	856	912, odst. 1	1014
800	19, odst. 1	} 1247, věta 2	857	912, odst. 2	1015
801	19, odst. 2		858	913	1016
802	19, odst. 1 a 2 i. f.		859	914	1020
803	20	—	860	915	1021
804	868	947, věta 2; 950, věta 3; 951, odst. 3	861	916	1022
			862	917	1023
805	869	952	863	918	1025
806	870	955	864	919	1005
807	871	956	865	920	1006, věta 1
808	872	957, věta 1	866	921	1007
809	873, odst. 1	961	867	922	1008, věta 1 až 3
810	873, odst. 2	—	868	923	1017
811	874	962	869	924	1011
812	875	963	870	925	1016
813	876	964, 965	871	926	1018
814	877	967, věty 1, 2	872	927, odst. 1, věta 1	—
815	878	967, věta 3	873	927, odst. 1, věta 2 a odst. 2	1026
816	879	969			
817	880, odst. 1	970, odst. 1, 2	874	928	—
818	880, odst. 2	970, odst. 2, věta 1	875	929	1029, věta 2
819	881	970a)	876	930	1030

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
877	—	—	936	987	1084, věta 2
878	932	1033	937	988	1085
879	934	1036	938	989	1086
880	935	1037	939	990	1087, věta 2
881	936	1038	940	991	1088, věta 2
882	937	1040	941	992	—
883	938	1039	942	993	1088, věta 1
884	939	1040 i. f.	943	994	1090, 1091
885	—	—	944	995	1094
886	940	1041	945	996	(1090, 1091)
887	941	1042	946	997, odst. 1	1096, odst. 1
888	942	1043, věta 1	947	997, odst. 2	1096, odst. 2
889	943, odst. 1	1045, věta 1	948	998, odst. 1	1097, věta 1
890	943, odst. 2	§ 1, písm. b) zák. č. 76/1871 ř. z.	949	998, odst. 2	1097, věta 2
			950	999, odst. 1	1098 i. pr.
891	944	1047	951	999, odst. 2, 3	1098 i. f.
892	945	1048	952	1000	1100
893	946	1049	953	1001, odst. 1, 2	1101, odst. 1, 2
894	947	429	954	1002	1102, věta 2
895	948	1050	955	1003	1103
896	949	1051	956	1004	1104
897	950	1052	957	1005	1105
898	951	1173 původní verse	958	1006	1107
899	952, odst. 1	1053, věta 1	959	1007	1108
900	952, odst. 2	§ 1, písm. b) zák. č. 76/1871 ř. z.	960	1008, odst. 1	1109, věta 1
			961	1008, odst. 2	1109, věta 2
901	953	1055	962	1009	1110
902	954	1054 i. f.	963	1010	1111
903	955	1058	964	1011	1113 i. pr.
904	956, odst. 1	1056	965	1012	1114
905	956, odst. 2	1057	966	1013, odst. 1	1115, věty 1 až 3
906	957	1059	967	1013, odst. 2	1115, věta 4
907	958	1061, 1062	968	1014, odst. 1	1116 i. pr.
908	959	—	969	1014, odst. 2	1116
909	960	—	970	1014, odst. 3	1114 i. f.
910	961, odst. 1	—	971	1016	1117
911	961, odst. 2	—	972	1017, odst. 1	1118, věta 1
912	961, odst. 3	—	973	1017, odst. 2	1118, věta 2
913	961, odst. 4	—	974	1018	1119
914	961, odst. 5	—	975	1019	1120
915	962, věta 1	(1063)	976	1020	1121
916	962, věta 2	—	977	1021	—
917	972	1065, 1276	978	1015, odst. 1	1116a), věta 1
918	963	1064, 1066	979	1015, odst. 2	1116a), věta 2
919	973	1067	980	1022, odst. 1	1151, odst. 1
920	974	1068	981	1022, odst. 2	—
921	975	1069	982	—	—
922	976, odst. 1	1070, věty 1, 2	983	1024, věta 1	1153, věta 1
923	976, odst. 2	1070, věta 3	984	1024, věta 2	1153, věta 2
924	976, odst. 3	—	985	1023	1152
925	977	1071, věta 1	986	1025, odst. 1	1154, odst. 1
926	978, odst. 1	1072	987	1025, odst. 2	1154, odst. 2; 1154a)
927	978, odst. 2	1078			
928	979	1073	988	1025, odst. 3	1154, odst. 3
929	980	1074	989	1027	1155
930	981	1075	990	1026, odst. 1	1154b), odst. 1, 2
931	982	1077	991	1026, odst. 2	—
932	983	1080	992	1028, odst. 5	1156a), odst. 2, věta 1
933	984	1081			
934	985	1082	993	1029	1156b)
935	986	1083, 1084, věta 1	994	1030, odst. 1	1157, odst. 1

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
995	1030, odst. 2	1157, odst. 2	1054	1077	1207, věty 1, 2
996	1031, odst. 1	1158, odst. 1	1055	1078	1208
997	1032, odst. 1	1158, odst. 4	1056	1079	1209
998	1032, odst. 2	1159	1057	1080, odst. 1	1210
999	1032, odst. 3	1159 a)	1058	1080, odst. 2	1210, § 6, odst. 2 cís. nař. č. 207/1916 ř. z.
1000	1032, odst. 4	1159 b)			
1001	1033	1159 c)			
1002	1034	1162	1059	1081	1211
1003	1035	1162 a)	1060	1082	1212
1004	1036	1162 b)	1061	1083	1215
1005	1037	1162 c)	1062	52, věty 1, 2	1233 věta 1; 1237 in pr.
1006	1038	1162 d)			
1007	1031, odst. 2	1158, odst. 2	1063	52, věty 3 až 5	1237
1008	1031, odst. 3	1158, odst. 3	1064		
1009	1039, odst. 1	—	1065	53	1238
1010	1039, odst. 2	—	1066	54	1239
1011	1040	—	1067	76, odst. 1	1217
1012	1041, odst. 1	1160	1068	76, odst. 2	§ 1, písm. a) zák. č. 76/1871 ř. z.
1013	1042, odst. 1	1163, odst. 1, věty 1, 3	1069	77	1218
1014	1042, odst. 2	1163, odst. 1, věta 2	1070	78	1219, věta 1
			1071	79	1220
1015	1042, odst. 3	1163, odst. 2	1072	80	1221
1016	1044	1164	1073	81	1222
1017	1045, věta 1	1151, odst. 1 i. f.	1074	82	1223
1018	1046	1165	1075	83	1224
1019	1047	1167	1076	84	1225
1020	1048, odst. 1	1168, odst. 1	1077	85	1227
1021	1048, odst. 2	1168, odst. 2	1078	86	1228
1022	1049	1168 a)	1079	87	1229
1023	1045, věta 2	1152	1080	88	1230
1024	1051	1170	1081	89	1231
1025	1052, odst. 1	1170a), odst. 1	1082	90	1245
1026	1052, odst. 2	1170a), odst. 2	1083	91, odst. 1	1233
1027	—	—	1084	91, odst. 2	
1028	1050	1169	1085	92	1265, věta 1
1029	1053	1171	1086	93	1263
1030	1055	—	1087	94	1264
1031	1056	—	1088	95	1266
1032	1057	—	1089	1091, odst. 1	1284
1033	1058	—	1090	1091, odst. 2	§ 1, písm. b), d) zák. č. 76/1871 ř. z.
1034	1059	—			
1035	1060	—	1091	1092, odst. 1	1285, věta 1
1036	1061, odst. 1	1175	1092	1092, odst. 2	—
1037	1061, odst. 2	1178	1093	1093	1285, věta 2
1038	1062	1182, věta 1	1094	1094, odst. 1	—
1039	1063	1183, 1192	1095	1095	—
1040	1064	1177	1096	1096	—
1041	1065	1181	1097	1097	—
1042	1066	1188	1098	1098	—
1043	1067	1184	1099	1099	—
1044	1068	1185, 1186	1100	1100	—
1045	1069	1189	1101	1101	—
1046	1070	1191	1102	1102	—
1047	1071	1193	1103	1104	—
1048	1072	1197	1104	1105	—
1049	1073	1201, věta 1	1105	1103	—
1050	1074, odst. 1	1202	1106	1106, odst. 1	—
1051	1074, odst. 2	1202, 1203	1107	1106, odst. 2	—
1052	1075	1205	1108	1107	—
1053	1076	1206	1109	1084	1271, 1270, věta 2

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
1110	1085	1174, odst. 2	1168	1150, odst. 2	1330, odst. 2
1111	1086	—	1169	1150, odst. 3	—
1112	1087	1272, věta 2	1170	1150, odst. 4	—
1113	1088	1274, 1273, věta 1	1171	1151	43
1114	1089, 1090	—	1172	1152	1331, 1332
1115		—	1173	—	—
1116		—	1174	1153	—
1117	1108	860	1175	1154, odst. 1	1337
1118	1109	860 a)	1176	1154, odst. 2	—
1119	1110	860 b)	1177	1155	1333
1120	1111	1293	1178	1156	—
1121	1112	1294	1179	1157	1336, odst. 1, věta 1
1122	1113	1297, 1299, věta 1	1180	1158	(1336, odst. 1, věta 1)
1123	1114, odst. 1	1295, odst. 1			
1124	1114, odst. 2, věta 1	1295, odst. 2	1181	1159	1336, věty 2, 3
			1182	1160	1336, odst. 2
1125	1114, odst. 2, věta 2	1305	1183	—	—
			1184	1161	—
1126	1115	1296, 1298	1185	1162, odst. 1	1346, odst. 1
1127	1116	1300	1186	1162, odst. 2	1346, odst. 2
1128	1117	1303	1187	1163	1347
1129	1118	1301, 1302, věta 2	1188	1164	1351
			1189	1165	1352
1130	1119	1302, věta 1	1190	1166	1353
1131	1120	1304	1191	1167	1355
1132	1122	1311, věta 2	1192	1168	1356
1133	1123, odst. 1	—	1193	1169	1348
1134	1123, odst. 2	—	1194	1170	1357
1135	1124	1306 a)	1195	1171	1358
1136	1125	—	1196	1172	1359
1137	1126	—	1197	1173	1360
1138	1127	1307, věta 2	1198	1174	1361
1139	1128	1308, 1309	1199	1175	1362
1140	1129	1310	1200	1176, odst. 1	1363, věta 1
1141	1130	1307	1201	1176, odst. 2	1363, věta 2
1142	1131, věta 1	1314	1202	1177	1364
1143	1132, věta 1	1315	1203	1178	1365
1144	1134, věta 1	1315	1204	1179	1366
1145	1133	1313 a)	1205	1180	1367, dv. d. č. 229/1837 sb. z. s.
1146	1135	—			
1147	1136	1318	1206	1181, odst. 1	—
1148	1137, odst. 1	1319	1207	1181, odst. 2	§ 1, písm. b) zák. č. 76/1871 ř. z.
1149	1137, odst. 2	—			
1150	1138	1320	1208	1181, odst. 3	—
1151	1139	1321, 1322	1209	1182	(1368)
1152	1140	— (1317)	1210	1183, odst. 1	—
1153			1211	1183, odst. 2	—
1154	1141	—	1212	1184	1373, věta 1
1155	1142	1323, věta 1	1213	1185, odst. 1	1374, věta 1
1156	1143	1324, věta 1	1214	1185, odst. 2	§ 7 zák. č. 86/1912 ř. z.
1157	1144, odst. 1	1325			
1158	1144, odst. 2	—	1215	1185, odst. 3	—
1159	1145	—	1216	1185, odst. 4	—
1160	1146	1326	1217	1186	1373, věta 2
1161	1147, odst. 1	1327			1374, věta 2
1162	1147, odst. 2	1327	1218	1187	—
1163	1147, odst. 3	—	1219	1188	1376, 1377
1164	1147, odst. 4	—	1220	1189	1378
1165	1148	1328	1221	1190	1379, věty 1, 2
1166	1149	1329	1222	1191	1379, věta 3
1167	1150, odst. 1	1330, odst. 1	1223	1192	1380, věta 1

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
1224	1193	1381	1285	—	—
1225	1194	1382	1286	—	—
1226	1195	1383, věta 1	1287	—	—
1227	1196	1385, 1387	1288	—	—
1228	1197	1386	1289	1240, odst. 1	1425, věta 1
1229	1198	1388	1290	1240, odst. 2	(1425, věta 2)
1230	1199	—	1291	1241	1425, věta 2
1231	1200	1389, věta 2	1292	1242	—
1232	1201	1390	1293	1248, věta 1	1431
1233	1202	1392, 1393, věta 3	1294	1248, věty 2, 3	1431 i. f.
1234	1203	1393, věty 1, 2	1295	1248, věty 4, 5	—
1235	1204	1394	1296	1250	1437
1236	1205	1395, věta 2	1297	1251	1436
1237	1207	1396	1298	1252	1434
1238	1208	1397, věta 2	1299	1253	1432
1239	1209	1398, věta 2; 1399	1300	1254	1433
1240	1210	—	1301	1255	—
1241	1211	—	1302	1256	—
1242	1213	1400	1303	1257, odst. 1	1174, odst. 1, věta 1
1243	1214, odst. 1	1401, odst. 1	1304	1257, odst. 2	1174, odst. 1, věta 3
1244	1214, odst. 2	1401, odst. 2	1305	1258	1435
1245	1214, odst. 3	1401, odst. 3	1306	1259	1438
1246	1215	1402	1307	1260	—
1247	1216, odst. 1	1403, odst. 1	1308	1261	1439, věta 1
1248	1216, odst. 2	1403, odst. 2			1440, věta 1
1249	1217	1404	1309	1262	1440, věta 2
1250	1218	1405	1310	1263	—
1251	1219, odst. 1	1406, odst. 1	1311	1264	1441, věta 1
1252	1219, odst. 2	1406, odst. 2	1312	1265	1442
1253	1220, odst. 1	1407, odst. 1	1313	1266	—
1254	1220, odst. 2	1407, odst. 2	1314	1267	1444
1255	1221	1408	1315	1268	—
1256	1222, odst. 1	1409, odst. 1	1316	1269	1445, věta 1
1257	1222, odst. 2	1409, odst. 2	1317	1270	1446
1258	1223, odst. 1	§ 187 nov. III.	1318	1271, odst. 1	1447, věty 1, 2
1259	1223, odst. 2	—	1319	1271, odst. 2	1447, věta 3
1260	1224	§ 188 nov. III.	1320	1272, odst. 1	1449, věta 1
1261	1225	1410	1321	1273	1451, 1452
1262	1226	1412	1322	1274	1460
1263	1227	1413	1323	1275	1461, věta 1
1264	1228	—	1324	1276	1462, věty 1, 2
1265	1229	1415, věta 1	1325	1277	1463
1266	1230, odst. 1	1415, věta 2	1326	1278	1464, věta 1
1267	1230, odst. 2	1416			a věta 2 i. f.
1268	1231	1417	1327	1279	1470, 1466
1269	1232	1418, věty 2, 3	1328	1280	—
1270	1233	1419	1329	1281	1471
1271	1234	1419	1330	1282	1472
1272	1235	1421	1331	1283	—
1273	1236	1422	1332	1284	1473, věta 1
1274	1237	1423	1333	1286	1476
1275	1238, odst. 1	1424, věta 1	1334	1287	1477
1276	1238, odst. 2	—	1335	1288, věta 2	—
1277	1238, odst. 3	—	1336	1288, věta 1	1479
1278	1239	1424, věta 2	1337	1289, odst. 1	—
1279	1243	1426	1338	1289, odst. 2	—
1280	1244	1427	1339	1290	1481 i. pr.
1281	1245	1428	1340	1291	1481 i. f.
1282	1246	1429	1341	1292	1482 i. pr.
1283	1247	1430	1342	1293, odst. 1	1483
1284	—	—	1343	1293, odst. 2	—

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	obč. zákoníka a jiných zákonů
1344	1294	1478, věta 2	1358	1307	1494, § 6, odst. 1 cís. nař. č. 207/ 1916 ř. z.
1345	1296	1484			
1346	1297	1485, odst. 1			
1347	1295	1480	1359	1308	—
1348	1299	1486	1360	1309, odst. 1	1495
1349	1301 bez posl. věty	1487	1361	1310	1496
1350	1301, posl. věta	—	1362	1311, odst. 1	1497
1351	1302	1488	1363	1311, odst. 2	čl. XLVI uv. zák. k c. ř. s.
1352	1303	1489			
1353	1300	—	1364	1312	—
1354	1304	nař. č. 105/1858 ř. z.	1365	1313	1498, 1499
			1366	1314	1500
1355	1305, odst. 1	1491	1367	1315	1501
1356	1305, odst. 2		1368	1316	1502
1357	1306	1493	1369	1317	—

Srovnávací přehled

paragrafů dosavadního občanského zákoníka s paragrafy a články osnovy z r. 1931 a vládního návrhu.

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu	obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
1	—	—	57	30	
2	—	1	58 až 61	—	
3	—	—	62	31	
4	1318	8	65	33	
5	—	LXVI	68	—	
6	—	2	(69)	34	
7	—	3, 4	(70)	35	
8	—	—	(71)	36	
9	—	5	(72)	37	
10	—	7	(73)	38	
11	—	—	(74)	—	
12	—	6	(75)	41	
13 až 15	—	—	(76)	42	
16	1	61	78	46	
17	2	62	(79)	—	
18	—	—	(80)	XIV	
19	5	65	81, 82	—	
20	—	—	83	47	
21	6	66	84	47	
22	3	63	(85)	XVI	
23	4	64	(86)	39	
24	7	67, 68	(87)	39	
25	12	73	(88)	40	
26	16	77 až 79	89	—	
27	16	77	90	48	
28	VIII, č. 1	VI, č. 1	91	49	
29	VIII, č. 1	—	92	50	V, č. 1
30	VIII, č. 1	VI, č. 1	93	55	
31	VIII, č. 1	—	95	57	
32	VIII, č. 1	VI, č. 1	96	58, 59	
33	15	76, XXIV	97	—	
34	1318	8	98	—	
35	1322	13, 14	99	VIII, č. 1	
36	1323	15	100, 101	—	
37	1329	49 až 51	102	74	
	1330	52	103	60	
38 až 40	—	—	104	61	
41	13	74	105	62	
42	14	75	106	63	
43	1151	1171	107	64	
44	—		108	—	
45	17		109	64	
46	18		110	66	
47	21		112—114	—	
48	22		117	—	
49	23, 25		118	72	
50	24	V, č. 1	120	75	
51	—		121	75	
52	27		122	XIX	
53	28		123	—	
54	VI, č. 1		126—132	—	
55	29		137	—	
56	—		138	96	

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu	obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
139	99		205	177	
140	—		206	178	
141	100		207	180	
142	103		208	181	
143	100		209	—	
144	101	V, č. 1	210	182	
145	101		211	183	
146	98		212	184	
147	—		213	185	
148	105		214	186	
149	107		215	187	
150	109		216	188	
151	110	698	217	190	
152	106, 110	697	218	191	V, č. 1
153	—		219	192	
154	104		220	193	
155	113		221	194	
156	96, 114		222	195	
157	118		223—227	—	
158	115		228	196	
159	116		229—232	—	
159a)	117		233	197	
160	119		234	199	
161	120		235	—	
162	121 (— 126)		236	198	
163	127		237	200	
164	—		238	201, 189	
165	131		239—245	—	
166	128, 132		246	202	697, 698
167	133		247	203	699
168	134		248	111	(700)
169	132		249	204	
170	129		250	—	
171	130		251	205	
172	135		252	206	
173	135		253	—	
174	136		254	207	
175	220	V, č. 1	255	—	
176	137		256	208	
177	137		257	209	
178	137		258	210	
178a)	144		259	211	
186	—		260	220	
187	163		261	212	
188	164		262	214	
189	165		263	213	V, č. 1
190	165		264, 265	—	
191	166		266	215	
192	167		267	216	
193	—		268	—	
194	168		269	218	
195	169		270	—	
196	171		271	224	
197	172		272	225	
198	173		(273)	221, 222	
199	174		274	219	
200	179		275	223	
201	176		276	226	
202	—		277	—	
203	179		278	9, 10	
204	175		280	227	

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu	obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
281	227	V, č. 1	352	275	133, 134
282	218, odst. 2		353	278	—
283	228		354	279	136
284	—		355, 356	—	—
285	229	80	357—360	—	(VIII, č. 1)
286	—	—	361	341, 343	200, 202
287	243	98	362	279	136
288—290	—	—	363	—	(VIII, č. 1)
291	230	81	364	280	136, 137
292	231	82	364a)	281	138
293	232	83	364b)	282	139
294	234	85 až 87	364c)	289	145
295	233	84	365	288	144
296	234	86	366	290	146
297	233	84	367	291	147
297a)	235	88 až 90	368	292	148
298	232	83	369	—	—
299	—	—	370	293	149
300	1324 až 1328	41 až 44, 54	371	294	150
301	237	92	372	296	152
302	236	91	373	296	153
303	239	94	374	296	153
304	—	—	375—381	—	—
305	240	95	382	298	156
306	241	96	383	—	—
307, 308	—	—	384	299	157
309	244	101	385	—	—
310	245	99	386	300	158
311	246	100	387	—	—
312	247	102	388	302	160
313	248	103	389	303	161
314	249	104	390	304	162
315	249	104	391	305	163
316	252	107	392	306	164
317	253	108	393	308	166
318—325	—	—	394	309	167
326	254	109	395	310	168
327	—	—	396	310	168
328	254, odst. 2	112	397	310	168
329	258	114	398	311	169
330	259	115	399	312	170
331	260	116	400	313	171
332	261	117	401, 402	—	—
333	262	118	403	315	173
334	—	—	404	—	—
335	263	119	405	316, 317	174, 175
336	264	120	406	317, věta 2	175, věta 2
337	255	110	407—413	VII, č. 1	VI, č. 2
338	265	121	414	318	176
339	267	123	415	319, 320	177, 178
340	268	124	416	321	179
341	269	126	417	322	180
342	270	127	418	323, 324	181, 182
343	—	—	419	326	184
344	271	128	420	327	185
345	257	113	421	328	186
346	272	129, 130	422	287	143
347, 348	—	—	423	—	—
349	275	133, 134	424	329	187
350	275		425	329	187
351	275		426	330	188

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu	obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
427	250	105	490	417	280
428	251	106	491	418	281
429	947	894	492	419	282
430	331	193, 195	493	420	283
431	332	189	494	421	284
432	333	190	495	422	285
433	333	190	496	423	286
434	334	191	497	424	287
435	335	192	498	425	288
436	338	197	499	426	289
437	—	—	500	427	290
438	333	190	501	428	291
439	—	—	502	429	292, 293
440	336	194	503	—	294
441	—	—	504	430	295
442	339, 337	198, 196	505	431	296
443	340	199	506	432	297
444—446	—	—	507	433	298
447	456	325	508	434	299
448	456	325	509	435, 436	300, 302
449	457	326	510	445, 446	311 až 314
450	VI, č. 8	VIII, č. 5	511	436	301, 302
451	458 až 460	327 až 330	512	437	303
452	460	331	513	438	304
453	458	327	514	439	305
454	464, odst. 2	335	515	440	306
455	475, odst. 3	348	516	441	307
456	463	333	517	442	308
457	464	334	518	443	309
458	466	336	519	444	310
459	468	339	520	447	315
460	469	340	521	448	316
461	470	341	522	449	317
462, 463	—	—	523	295, 450	151, 319
464	473	344	524	451	320
465	474	345	525	452	321
466	—	—	526	454	323
467	479	352, 353	527	—	—
468	479	352, 353	528	453	322
469	479, 480, 482	352, 353, 354, 355	529	455	324
469a)	485	358	530	—	—
470	XLV	XLV	531	501	378
471	495	370, 371	532	501	377, 379
472	399	260	533	502	380
473	400	262	534	502	380
474	400	262	535	503	381
475	401	263	536	504	382
476	402	264	537	505	383
477	403	265	538, 539	—	—
478	404	266	540	507	386
479	—	318	541	509	388
480	405	267	542	508	387
481	406	268, 269	543, 544	—	—
482	408	271	545	510	389
483	409	272	546, 547	—	—
484	410	273	548	752	660
485	411, 412	274, 275	549	753	661
486	413	276	550	—	—
487	414	277	551	511	390
488	415	278	552	512	391
489	416	279	553	513	393

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu	obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
554	514	394	647	579	466
555	515	395	648	581	468
556	515	396	649	582	469
557	516	397	650	583	470
558	516, 517	397, 398	651	584	471
559	518	399	652	585	472
560	519	400	653—655	—	—
561	520	401	656	586	473
562	520	401	657	587	474
563	521	402	658	588	475
564	522	403	659	589	476
565	523	404	660	590	477
566	525	406	661	591	478
567	526	407	662	592	479
568	527	408	663	595	482
569	524	405	664	593	480
570	528	409	665	597	484
571	529	410	666	596	483
572	530	411	667	598	485
573, 574	—	—	668	594	481
575	531	412	669	—	—
576	532	413	670	599	486
577	533	414	671	600	487
578	534	415	672	601	488
579	535	416	673	602	489
580	536	417	674	603	490
581	537	418	675—678	—	—
582	547	429	679	604	491
583	546	428	680	—	—
584	—	—	681	605	492
585	538	419	682	605, 606	493, 494
586	540	421	683	—	—
587	541	422, 423	684	607	495, 498
588	542	424	685	608	499
589	543	425	686	609	500
590	544	426	687	610	501
591	549	431	688	611	502
594	550	432	689	612	503, 505
595	551	433	690	614, 616	507, 510
596	552	434	691	615	508
597	553	435	692	615	508
598	554	436	693	615	509
599	556	439	694	—	—
600	555	438	695	617	511
601	557	440	696	—	—
602, 603	—	—	697	618	512
604	566	452	698	619	513, 514
605	567	453	699	623	518
606	568	454	700	620	515
607	569	455	701	621	516
608	570	456	702	622	517
609	—	—	703	625	520
610	571	457	704	626	521
611	572	458	705	627	522
612	573	459	706	628	523
613	749	657	707	629	524
614	574	460	708	630	525
615	575	461, 462	709	631	526
616	576	463	710	632	527
617	577	464	711	633	529
646	—	—	712	634	530

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu	obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
713	635	531	783	691	593
714	636	533	784	692	594
715	637	534	785	694	597
716	638	535	786	695	598
717	639	536	787	696	599
718	640	537	788	697	600
719	641	538	789	698	601
720	642	539	790	699	602
721	643	540	791	700	603
722	643	541	792	701, 702	604, 605
723	644	542	793	703	606
724	646	544	794	704	607
725	647	545	795	705	608
726	648	546, 547	796	706	609
727	649	548	797	710	610
728	649	548	798	—	—
729	—	—	799	711	614
730	650	549	800	711	614
731	651	550	801	756	664
732	652	551	802	722, 757	625, 666
733	653	552	803	712	615
734	654	553	804	723	626
735	655	554	805	—	—
736	656	555	806	713	616
737	657	556	807	759	668
738	658	557	808	754	662
739	659	558	809	—	—
740	660	559	810	735	640
741	661	560	811	735, 740	640, 647
750	662	561	812	761	670, 671
751	651, odst. 5	—	813	762	672
752	663	562	814	763	673
753	664	562, 563	815	764	674
754	665	563	816	732	635
756	667	565 až 567	817	731	634
757	668, 669	568, 569	818	—	—
758	670	571	819	725, 726	628, 629
759	671	572	820	756, odst. 2	665
760	672	573	821	758	667
761	—	(VII, č. 4; VIII, č. 7)	822	765	675
762	673	574	823	766	676
763	674	575	824	767	677
764	673	574	825	341	200
765	675	576	826	342	201
766	675	576	827	—	—
767	676	577	828	343	202
768	677	578	829	344	203
769	678	580	830	346, 347, 360	205, 206, 220
770	—	—	831	348	207
771	679	581	832	349, 350	208, 209
772	681	583	833	352	211
773	680	582	834	353	212
774	682	584	835	354	213, 214
775	683	585	836	355	215
776	684	586	837	356	216
777	685	587	838	357	217
778	686	588	839	358, 345	218, 204
779	687	589	840	358	218
780	688	590	841	362	222
781	689	591	842	371	230
782	690	592	843	372	231

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu	obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
844	373, 368	232	902	815	738 až 740
845	365	224	903	816	741
846	364	223	904	817	742
847	366, 369	225, 228	905	818	743, 744
848	—	—	906	819	745
848a)	370	229	907	820	746
849	—	—	908	821	747, 748
850	379, XXXV	238, XXXVI	909	822	749
851	380	239	910	824	751
852	—	—	911	823	750
853	XXXVI	XXXVII	912	825	752
854	374	233	913	826	753
855	375	234	914	831	757
856	376	235	915	832	758
857	377	236	916	833	759
858	378	237	917	—	—
859	—	—	918	834	760, 761
860	1108	1117	919	835	762
860a)	1109	1118	920	836	763
860b)	1110	1119	921	837	764
861	776	690	922	838	765
862	777	691	923	839	766
862a)	778	692	925	840	767
863	779	693, 694	926	841	768
864	780	695	927	841	768
865	781	696	928	842	769
866	782	700	929	843	770
867, 868	—	—	930	844	771
869	783	701	931	846	773
870	784	702	932	847	774, 775
871	785	703	932a)	LIV	LV
872	786	704	933	848	776, 777
873	787	705	934	849	779
874	789	707	935	850	780
875	788	706	936	852	782, 783
876	854	785	937	853	784
877	790	708	938	855	786
878	791	709	939	856	787
879	792, 851	710, 781	940	857	788
880	793	711	941	858	789
880a)	795	713	942	859	790
881	796	714 až 716	943	860	791
882	797	717, 718	944	861	792
883	798	719	945	862	793
884	799	720	946	—	—
885	—	—	947	863, 868	794, 804
886	800	721	948	866	798
888	801	723	949	867	799
889	802	724	950	864, 868	795, 804
890	803	725	951	865, 868	796, 797, 804
891	804	726	952	869	805
892	805	727	953	—	—
893	806	728	954	863, 864	794, 795
894	807	729	955	870	806
895	809	732	956	871	807
896	808	730	957	872	808
897	810	733	958—960	—	—
898	811	734	961	873	809
899	812	735	962	874	811
900	813	736	963	875	812
901	814	737	964	876	813

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu	obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
965	876	813	1032	931	—
966	—	—	1033	932	878
967	877, 878	814, 815	1034	—	—
968	—	—	1035	933	—
969	879	816	1036	934	879
970	880	817, 818, 822	1037	935	880
970a)	881	819	1038	936	881
970b)	882	820	1039	938	883
970c)	883	821	1040	937, 939	882, 884
971	884	823	1041	940	886
972	885, 886	824, 825	1042	941	887
973	886	825	1043	942	888
974	887	826	1044	—	—
975	—	—	1045	943	889
976	888	827	1046	—	—
977	889	828	1047	944	891
978	890	829	1048	945	892
979	891	830	1049	946	893
980	892	831	1050	948	895
981	893	832	1051	949	896
982	894	833	1052	950	897
983	895	834	1053	952	899
984	—	—	1054	954	902
985	896	836	1055	953	901
986	896	836	1056	956	904
987	897	837	1057	956	905
988	900	840	1058	955	903
989	901	841	1059	957	906
990	902	842	1060	—	—
991	902	843	1061	958	907
992	904	847	1062	958	907
999	905	848	1063	962	915, 916
1001	—	—	1064	963	918
1002	906	850	1065	972	917
1003	907	852	1066	963	918
1004	908	851	1067	973	919
1005	919	864	1068	974	920
1006	920	865	1069	975	921
1007	921	866	1070	976	922, 923
1008	922	867	1071	977	925
1009	909	853	1072	978	926
1010	910	854	1073	979	928
1011	924	869	1074	980	929
1012	911	855	1075	981	930
1013	—	—	1076	LVII	LVIII
1014	912	856	1077	982	931
1015	912	857	1078	978, odst. 2	927
1016	913, 925	858, 870	1079	—	—
1017	923	868	1080	983	932
1018	926	871	1081	984	933
1020	914	859	1082	985	934
1021	915	860	1083	986	935
1022	916	861	1084	986, 987	935, 936
1023	917	862	1085	988	937
1024	—	—	1086	989	938
1025	918	863	1087	990	939
1026	927	873	1088	993, 991	942, 940
1027, 1028	—	—	1089	—	—
1029	929	875	1090	994, 996	943, 945
1030	930	876	1091	994, 996	943, 945
1031	—	—	1092, 1093	—	—

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu	obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
1094	995	944	1169	1050	1028
1095	—	—	1170	1051	1024
1096	997	946, 947	1170a)	1052	1025, 1026
1097	998	948, 949	1171	1053	1029
1098	999	950, 951	1174	1257, 1085	1303, 1304, 1110
1099	—	—	1175	1061	1036
1100	1000	952	1176	—	—
1101	1001	953	1177	1064	1040
1102	1002	954	1178	1061, odst. 2	1037
1103	1003	955	1179, 1180	—	—
1104	1004	956	1181	1065	1041
1105	1005	957	1182	1062	1038
1106	—	—	1183	1063	1039
1107	1006	958	1184	1067	1043
1108	1007	959	1185	1068	1044
1109	1008	960, 961	1186	1068	1044
1110	1009	962	1187	—	—
1111	1010	963	1188	1066	1042
1112	—	—	1189	1069	1045
1113	1011	964	1190	—	—
1114	1012	965	1191	1070	1046
1115	1013	966, 967	1192	1063	1039
1116	1014	968, 969	1193	1071	1047
1116a)	1015	978, 979	1194, 1195	—	—
1117	1016	971	1197	1072	1048
1118	1017	972, 973	1198, 1199	—	—
1119	1018	974	1200	361	221
1120	1019	975	1201	1073	1049
1121	1020	976	1202	1074	1050, 1051
1122 až 1150	—	—	1203, 1204	—	—
1151	1022, 1045	980, 1017	1205	1075	1052
1152	1023, 1045	985, 1023	1206	1076	1053
1153	1024	983, 984	1207	1077	1054
1154	1025	986 až 988	1208	1078	1055
1154a)	1025	987 i. f.	1209	1079	1056
1154b)	1026	990	1210	1080	1057, 1058
1155	1027	989	1211	1081	1059
1156	1028	—	1212	1082	1060
1156a)	1028	992	1213, 1214	—	—
1156b)	1029	993	1215	1083	1061
1157	1030	994, 995	1216	—	—
1158	1031	996, 1007, 1008, 997	1217	76	1067
1159	1032	998	1218	77	1069
1159a)	1032, odst. 3	999	1219	78	1070
1159b)	1032, odst. 4	1000	1220	79	1071
1159c)	1033	1001	1221	80	1072
1160	1041	1012	1222	81	1073
1161	—	—	1223	82	1074
1162	1034	1002	1224	83	1075
1162a)	1035	1003	1225	84	1076
1162b)	1036	1004	1226	—	—
1162c)	1037	1005	1227	85	1077
1162d)	1038	1006	1228	86	1078
1163	1042	1013 až 1015	1229	87	1079
1164	1044	1016	1230	88	1080
1165	1046	1018	1231	89	1081
1166	—	—	1232	—	—
1167	1047	1019	1233	52, 91	1062 až 1064, 1083
1168	1048	1020, 1021	1234 až 1236	—	—
1168a)	1049	1022	1237	52	1062 až 1064

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu	obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
1238	53	1065	1307	1130, 1127	1141, 1138
1239	54	1066	1308	1128	1139
1240 až			1309	1128	1139
1242	—	—	1310	1129	1140
1243	708	611	1311	1122	1132
1244	—	—	1312, 1313	—	—
1245	90	1082	1313a)	1133	1145
1246	—	—	1314	1131	1142
1247	19	800 až 802	1315	1132, 1134	1143, 1144
1248	—	—	1316, 1317	—	—
1249	558	441 až 443	1318	1136	1147
1250	559	444	1319	1137	1148
1251	560	445	1320	1138	1150
1252	561	446	1321	1139	1151
1253	562	447	1322	1139	1151
1254	564, 563	449, 448	1323	1142	1155
1255 až			1324	1143	1156
1259	—	—	1325	1144	1157
1260	XXI	LX	1326	1146	1160
1261	XXII	LXI	1327	1147	1161, 1162
1262	—	—	1328	1148	1165
1263	93	1086	1329	1149	1166
1264	94	1085; V, č. 1	1330	1150	1167, 1168
1265	92	1087; V, č. 1	1331	1152	1172
1266	95, 565	451, 1088; V, č. 1	1332	1152	1172
1267	—	—	1333	1155	1177
1268	850	780	1334	1231	1268
1269	—	—	1335	829	—
1270	1084	1109	1336	1157 až 1160	1179 až 1182
1271	1084	1109	1337	1154	1175
1272	1087	1112	1338	—	—
1273	1088	1113	1341 až		
1274	1088	1113	1345	—	—
1275	—	—	1346	1162	1185, 1186
1276	972	917	1347	1163	1187
1277	—	—	1348	1169	1193
1278	768	678, 679	1349, 1350	—	—
1279	769	680, 681	1351	1164	1188
1280	770	682	1352	1165	1189
1281	771	683	1353	1166	1190
1282	772	686, 685	1354	—	—
1283	773, 774	687, 688	1355	1167	1191
1284	1091	1089	1356	1168	1192
1285	1092, 1093	1091, 1093	1357	1170	1194
1286 až			1358	1171	1195
1292	—	—	1359	1172	1196
1293	1111	1120	1360	1173	1197
1294	1112	1121	1361	1174	1198
1295	1114	1123, 1124	1362	1175	1199
1296	1115	1126	1363	1176	1200, 1201
1297	1113	1122	1364	1177	1202
1298	1115	1126	1365	1178	1203
1299	1113	1122	1366	1179	1204
1300	1116	1127	1367	1180	1205
1301	1118	1129	1368	1182	1209
1302	1118, 1119	1129, 1130	1369	475	346
1303	1117	1128	1370	460	329
1304	1120	1131	1371	476	349
1305	1114	1125	1372	477	350
1306	1121	—	1373	1184, 1186	1212, 1217
1306a)	1124	1135	1374	1185, 1186	1213, 1217

Paragrafy (články)			Paragrafy (články)		
obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu	obč. zákoníka	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
1375	—	—	1436	1251	1297
1376	1188	1219	1437	1250	1296
1377	1188	1219	1438	1259	1306
1378	1189	1220	1439	1261	1308
1379	1190, 1191	1221, 1222	1440	1261, 1262	1308, 1309
1380	1192	1223	1441	1264	1311, LXV
1381	1193	1224	1442	1265	1312
1382	1194	1225	1443	—	—
1383	1195	1226	1444	1267	1314
1384	—	—	1445	1269	1316
1385	1196	1227	1446	1270	1317
1386	1197	1228	1447	1271	1318, 1319
1387	1196	1227	1448	—	—
1388	1198	1229	1449	1272	1320
1389	1200	1231	1450	—	—
1390	1201	1232	1451	1273	1321
1391	—	—	1452	1273	1321
1392	1202	1233	1453–1457	—	—
1393	1202, 1203	1233, 1234	1458	277	—
1394	1204	1235	1459	—	—
1395	1205	1236	1460	1274	1322
1396	1207	1237	1461	1275	1323
1397	1208	1238	1462	1276	1324
1398	1209	1239	1463	1277	1325
1399	1209	1239	1464	1278	1326
1400	1213	1242	1465	—	—
1401	1214	1243 až 1245	1466	1279	1327
1402	1215	1246	1468	—	—
1403	1216	1247, 1248	1470	1279	1327
1404	1217	1249	1471	1281	1329
1405	1218	1250	1472	1282	1330
1406	1219	1251, 1252	1473	1284	1332
1407	1220	1253, 1254	1474	—	—
1408	1221	1255	1475	1285	—
1409	1222	1256, 1257	1476	1286	1333
1410	1225	1261	1477	1287	1334
1411	—	—	1478	1294	1344
1412	1226	1262	1479	1288	1336
1413	1227	1263	1480	1295	1347
1414	—	—	1481	1290, 1291	1339, 1340
1415	1229, 1230	1265, 1266	1482	1292	1341
1416	1230	1267	1483	1293	1342
1417	1231	1268	1484	1296	1345
1418	1232	1269	1485	1297	1346
1419	1233, 1234	1270, 1271	1486	1299	1348
1420	—	—	1487	1301	1349
1421	1235	1272	1488	1302	1351
1422	1236	1273	1489	1303	1352
1423	1237	1274	1490	—	—
1424	1238, 1239	1275, 1278	1491	1305	1355
1425	1240 až 1242	1289 až 1292	1492	—	—
1426	1243	1279	1493	1306	1357
1427	1244	1280	1494	1307	1358
1428	1245	1281	1495	1309	1360
1429	1246	1282	1496	1310	1361
1430	1247	1283	1497	1311	1362
1431	1248	1293 až 1295	1498	1313	1365
1432	1253	1299	1499	1313	1365
1433	1254	1300	1500	1314	1366
1434	1252	1298	1501	1315	1367
1435	1258	1305	1502	1316	1368

Srovnávací přehled

paragrafů osnovy z r. 1931 s paragrafy vládního návrhu.

Paragrafy		Paragrafy	
osnovy z r. 1931	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
1	61	230	81
2	62	231	82
3	63	232	83
4	64	233	84
5	65	234	85 až 87
6	66	235	88 až 90
7	67, 68	236	91
8	69	237	92
9	70	238	93
10	71	239	94
11	72	240	95
12	73	241	96
13	74	242	97
14	75	243	98
15	76	244	101
16	77 až 79	245	99
17	—	246	100
18	—	247	102
19	800 až 802	248	103
20	803	249	104
21 až 28	—	250	105
29	702	251	106
30 až 51	—	252	107
52	1062, 1063	253	108
53	1065	254	109, 112
54	1066	255	110
55 až 75	—	256	111
76	1067, 1068	257	113
77	1069	258	114
78	1070	259	115
79	1071	260	116
80	1072	261	117
81	1073	262	118
82	1074	263	119
83	1075	264	120
84	1076	265	121
85	1077	266	122
86	1078	267	123
87	1079	268	124, 125
88	1080	269	126
89	1081	270	127
90	1082	271	128
91	1083, 1084	272	129, 130
92	1085	273	131
93	1086	274	132
94	1087	275	133, 134
95	1088	276	135
96 až 109	—	277, 278	—
110	697, 698	279	136
111 až 202	—	280	137
203	699	281	138
204 až 222	—	282	139
223	722	283	140
224 až 228	—	284	141
229	80	285	142

Paragrafy		Paragrafy	
osnovy z r. 1931	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
286	—	347	206
287	143	348	207
288	144	349	208
289	145	350	209
290	146	351	210
291	147	352	211
292	148	353	212
293	149	354	213, 214
294	150	355	215
295	151	356	216
296	152, 153	357	217
297	154	358	218
298	156	359	219
299	157	360	220
300	158	361	221
301	159	362	222
302	160	363	222
303	161	364	223
304	162	365	224
305	163	366	225
306	164	367	226
307	165	368	227
308	166	369	228
309	167	370	229
310	168	371	230
311	169	372	231
312	170	373	232
313	171	374	233
314	172	375	234
315	173	376	235
316	174	377	236
317	175	378	237
318	176	379	238
319	177	380	239
320	178	381	240
321	179	382	241, 242
322	180	383	243
323	181	384	244
324	182	385	245
325	183	386	246
326	184	387	247
327	185	388	248
328	186	389	249
329	187	390	250
330	188	391	251, 252
331	193, 195	392	253
332	189	393	254
333	190	394	255
334	191	395	256
335	192	396	257
336	194, 195	397	258
337	196	398	259
338	197	399	260, 261
339	198	400	262
340	199	401	263
341	200	402	264
342	201	403	265
343	202	404	266
344	203	405	267
345	204	406	268, 269
346	205	407	270

Paragrafy		Paragrafy	
osnovy z r. 1931	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
408	271	469	340
409	272	470	341
410	273	471	342
411	274	472	343
412	275	473	344
413	276	474	345
414	277	475	346 až 348
415	278	476	349
416	279	477	350
417	280	478	351
418	281	479	352, 353
419	282	480	354
420	283	481	—
421	284	482	355
422	285	483	356
423	286	484	357
424	287	485	358
425	288	486	359
426	289	487	360
427	290	488	361
428	291	489	362
429	292, 293	490	364
430	295	491	365
431	296	492	366
432	297	493	367, 368
433	298	494	369
434	299	495	370, 371
435	300	496	372
436	301, 302	497	373
437	303	498	374
438	304	499	375
439	305	500	376
440	306	501	377 až 379
441	307	502	380
442	308	503	381
443	309	504	382
444	310	505	383
445	311	506	384, 385
446	312 až 314	507	386
447	315	508	387
448	316	509	388
449	317	510	389
450	319	511	390
451	320	512	391, 392
452	321	513	393
453	322	514	394
454	323	515	395, 396
455	324	516	397
456	325	517	398
457	326	518	399
458	327	519	400
459	328	520	401
460	329 až 331	521	402
461	332	522	403
462	—	523	404
463	333	524	405
464	334, 335	525	406
465	—	526	407
466	336	527	408
467	337, 338	528	409
468	339	529	410

Paragrafy		Paragrafy	
osnovy z r. 1931	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
530	411	590	477
531	412	591	478
532	413	592	479
533	414	593	480
534	415	594	481
535	416	595	482
536	417	596	483
357	418	597	484
538	419	598	485
539	420	599	486
540	421	600	487
541	422, 423	601	488
542	424	602	489
543	425	603	490
544	426	604	491
545	427	605	492, 493
546	428	606	494
547	429	607	495 až 498
548	430	608	499
549	431	609	500
550	432	610	501
551	433	611	502
552	434	612	503 až 505
553	435	613	506
554	436	614	507
555	438, čl. XLVIII uv. a prov. předp.	615	508, 509
		616	510
556	439	617	511
557	440	618	512
558	441 až 443	619	513, 514
559	444	620	515
560	445	621	516
561	446	622	517
562	447	623	518
563	448	624	519
564	449, 450	625	520
565	451	626	521
566	452	627	522
567	453	628	523
568	454	629	524
569	455	630	525
570	456	631	526
571	457	632	527, 528
572	458	633	529
573	459	634	530
574	460	635	531, 532
575	461, 462	636	533
576	463	637	534
577	464	638	535
578	465	639	536
579	466	640	537
580	467	641	538
581	468	642	539
582	469	643	540, 541
583	470	644	542
584	471	645	543
585	472	646	544
586	473	647	545
587	374	648	546, 547
588	475	649	548
589	476	650	549

Paragrafy		Paragrafy	
osnovy z r. 1931	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
651	550	712	615
652	551	713	616
653	552	714	617
654	553	715	618
655	554	716	619
656	555	717	620
657	556	718	621
658	557	719	622
659	558	720	623
660	559	721	624
661	560	722	625
662	561	723	626
663	562	724	627
664	562	725	628
665	563	726	629
666	564	727	630
667	565 až 567	728	631
668	568	729	632
669	569, 570	730	633
670	571	731	634
671	572	732	635
672	573	733	636
673	574	734	637 až 639
674	575	735	640 až 642
675	576	736	643
676	577	737	644
677	578, 579	738	645
678	580	739	646
679	581	740	647
680	582	741	648
681	583	742	649, 650
682	584	743	651
683	585	744	652
684	586	745	653
685	587	746	654
686	588	747	655
687	589	748	656
688	590	749	657
689	591	750	658
690	592	751	659
691	593	752	660
692	594, 595	753	661
693	596	754	662
694	597	755	663
695	598	756	664, 665
696	599	757	666
697	600	758	667
698	601	759	668
699	602	760	669
700	603	761	670, 671
701	604	762	672
702	605	763	673
703	606	764	674
704	607	765	675
705	608	766	676
706	609	767	677
707	610	768	678, 679
708	611	769	680, 681
709	612	770	682
710	613	771	683
711	614	772	684 až 686

Paragrafy		Paragrafy	
osnovy z r. 1931	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
773	687	834	760, 761
774	688	835	762
775	689	836	763
776	690	837	764
777	691	838	765
778	692	839	766
779	693, 694	840	767
780	695	841	768
781	696	842	769
782	700	843	770
783	701	844	771
784	702	845	772
785	703	846	773
786	704	847	774, 775
787	705	848	776 až 778
788	706	849	779
789	707	850	780
790	708	851	781
791	709	852	782, 783
792	710	853	784
793	711	854	785
794	712	855	786
795	713	856	787
796	714 až 716	857	788
797	717, 718	858	789
798	719	859	790
799	720	860	791
800	721	861	792
801	723	862	793
802	724	863	794
803	725	864	795
804	726	865	796, 797
805	727	866	798
806	728	867	799
807	729	868	804
808	730, 731	869	805
809	732	870	806
810	733	871	807
811	734	872	808
812	735	873	809, 810
813	736	874	811
814	737	875	812
815	738 až 740	876	813
816	741	877	814
817	742	878	815
818	743, 744	879	816
819	745	880	817, 818, 822
820	746	881	819
821	747, 748	882	820
822	749	883	821
823	750	884	823
824	751	885	824
825	752	886	825
826	753	887	826
827	754	888	827
828	755	889	828
829	—	890	829
830	756	891	830
831	757	892	831
832	758	893	832
833	759	894	833

Paragrafy		Paragrafy	
osnovy z r. 1931	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
895	834, 835	956	904, 905
896	836	957	906
897	837	958	907
898	838	959	908
899	839	960	909
900	840	961	910 až 914
901	841	962	915, 916
902	842, 843	963	918
903	844 až 846	964 až 971	—
904	847	972	917
905	848, 849	973	919
906	850	974	920
907	852	975	921
908	851	976	922 až 924
909	853	977	925
910	854	978	926, 927
911	855	979	928
912	856, 857	980	929
913	858	981	930
914	859	982	931
915	860	983	932
916	861	984	933
917	862	985	934
918	863	986	935
919	864	987	936
920	865	988	937
921	866	989	938
922	867	990	939
923	868	991	940
924	869	992	941
925	870	993	942
926	871	994	943
927	872, 873	995	944
928	874	996	945
929	875	997	946, 947
930	876	998	948, 949
931	—	999	950, 951
932	878	1000	952
933	—	1001	953
934	879	1002	954
935	880	1003	955
936	881	1004	956
937	882	1005	957
938	883	1006	958
939	884	1007	959
940	886	1008	960, 961
941	887	1009	962
942	888	1010	963
943	889, 890	1011	964
944	891	1012	965
945	892	1013	966, 967
946	893	1014	968 až 970
947	894	1015	978, 979
948	895	1016	971
949	896	1017	972, 973
950	897	1018	974
951	898	1019	975
952	899, 900	1020	976
953	901	1021	977
954	902	1022	980, 981
955	903	1023	985

Paragrafy		Paragrafy	
osnovy z r. 1931	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
1024	983, 984	1085	1110
1025	986 až 988	1086	1111
1026	990, 991	1087	1112
1027	989	1088	1113
1028	992	1089	1114 až 1116
1029	993	1090	
1030	994, 995	1091	1089, 1090
1031	996, 1007, 1008	1092	1091, 1092
1032	997 až 1000	1093	1093
1033	1001	1094	1094
1034	1002	1095	1095
1035	1003	1096	1096
1036	1004	1097	1097
1037	1005	1098	1098
1038	1006	1099	1099
1039	1009, 1010	1100	1100
1040	1011	1101	1101
1041	1012	1102	1102
1042	1013 až 1015	1103	1105
1043	—	1104	1103
1044	1016	1105	1104
1045	1017, 1023	1106	1106, 1107
1046	1018	1107	1108
1047	1019	1108	1117
1048	1020, 1021	1109	1118
1049	1022	1110	1119
1050	1028	1111	1120
1051	1024	1112	1121
1052	1025, 1026	1113	1122
1053	1029	1114	1123 až 1125
1054	—	1115	1126
1055	1030	1116	1127
1056	1031	1117	1128
1057	1032	1118	1129
1058	1033	1119	1130
1059	1034	1120	1131
1060	1035	1121	—
1061	1036, 1037	1122	1132
1062	1038	1123	1133, 1134
1063	1039	1124	1135
1064	1040	1125	1136
1065	1041	1126	1137
1066	1042	1127	1138
1067	1043	1128	1139
1068	1044	1129	1140
1069	1045	1130	1141
1070	1046	1131	1142
1071	1047	1132	1143
1072	1048	1333	1145
1073	1049	1134	1144
1074	1050, 1051	1135	1146
1075	1052	1136	1147
1076	1053	1137	1148, 1149
1077	1054	1138	1150
1078	1055	1139	1151
1079	1056	1140	1152, 1153
1080	1057, 1058	1141	1154
1081	1059	1142	1155
1082	1060	1143	1156
1083	1061	1144	1157, 1158
1084	1109	1145	1159

Paragrafy		Paragrafy	
osnovy z r. 1931	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
1146	1160	1207	1237
1147	1161 až 1164	1208	1238
1148	1165	1209	1239
1149	1166	1210	1240
1150	1167 až 1170	1211	1241
1151	1171	1212	—
1152	1172, 1173	1213	1242
1153	1174	1214	1243 až 1245
1154	1175, 1176	1215	1246
1155	1177	1216	1247, 1248
1156	1178	1217	1249
1157	1179	1218	1250
1158	1180	1219	1251, 1252
1159	1181	1220	1253, 1254
1160	1182	1221	1255
1161	1184	1222	1256, 1257
1162	1185, 1186	1223	1258, 1259
1163	1187	1224	1260
1164	1188	1225	1261
1165	1189	1226	1262
1166	1190	1227	1263
1167	1191	1228	1264
1168	1192	1229	1265
1169	1193	1230	1266, 1267
1170	1194	1231	1268
1171	1195	1232	1269
1172	1196	1233	1270
1173	1197	1234	1271
1174	1198	1235	1272
1175	1199	1236	1273
1176	1200, 1201	1237	1274
1177	1202	1238	1275 až 1277
1178	1203	1239	1278
1179	1204	1240	1289, 1290
1180	1205	1241	1291
1181	1206 až 1208	1242	1292
1182	1209	1243	1279
1183	1210, 1211	1244	1280
1184	1212	1245	1281
1185	1213 až 1216	1246	1282
1186	1217	1247	1283
1187	1218	1248	1293 až 1295
1188	1219	1249	—
1189	1220	1250	1296
1190	1221	1251	1297
1191	1222	1252	1298
1192	1223	1253	1299
1193	1224	1254	1300
1194	1225	1255	1301
1195	1226	1256	1302
1196	1227	1257	1303, 1304
1197	1228	1258	1305
1198	1229	1259	1306
1199	1230	1260	1307
1200	1231	1261	1308
1201	1232	1262	1309
1202	1233	1263	1310
1203	1234	1264	1311
1204	1235	1265	1312
1205	1236	1266	1313
1206	(1285)	1267	1314

Paragrafy		Paragrafy	
osnovy z r. 1931	vládního návrhu	osnovy z r. 1931	vládního návrhu
1268	1315	1311	1362, 1363
1269	1316	1312	1364
1270	1317	1313	1365
1271	1318, 1319	1314	1366
1272	1320	1315	1367
1273	1321	1316	1368
1274	1322	1317	1369
1275	1323	1318	8, 9
1276	1324	1319	10
1277	1325	1320	11
1278	1326	1321	12
1279	1327	1322	13, 14
1280	1328	1323	15
1281	1329	1324	41
1282	1330	1325	42
1283	1331	1326	43
1284	1332	1327	44
1285	—	1328	54
1286	1333	1329	49 až 51
1287	1334	1330	52
1288	1335, 1336	1331	53
1289	1337, 1338	1332	16
1290	1339	1333	17
1291	1340	1334	18, 19
1292	1341	1335	20, 21
1293	1342, 1343	1336	22
1294	1344	1337	23, 24
1295	1347	1338	25
1296	1345	1339	26 až 29
1297	1346	1340	30, 31
1298	—	1341	32, 33
1299	1348	1342	34 až 36
1300	1353	1343	37
1301	1349, 1350	1344	38, 39
1302	1351	1345	40
1303	1352	1346	45
1304	1354	1347	46
1305	1355, 1356	1348	47
1306	1357	1349	48
1307	1358	1350	55, 56
1308	1359	1351	57
1309	1360	1352	58
1310	1361	1353	59

OBSAH.

Zákon, kterým se vydává občanský zákoník.

Uvozovací a prováděcí předpisy.

Str.

Část I. Předpisy uvozovací (čl. I až VIII) 1
Část II. Předpisy prováděcí (čl. IX až LXV) 5
Část III. Předpisy o časové působnosti (čl. LXVI až LXIX) 15
Část IV. Předpis závěrečný (čl. LXX) 16

Občanský zákoník.

Díl první.

O zákonech a osobách.

Hlava 1. O zákonech (§§ 1 až 7) 17
Hlava 2. Mezinárodní právo soukromé (§§ 8 až 60) 18
Hlava 3. O osobách (§§ 61 až 79) 26

Díl druhý.

Práva majetková.

Hlava 4. O věcech (§§ 80 až 98) 30

První oddělení.

Práva věcná.

Hlava 5. Držba (§§ 99 až 135) 33
Hlava 6. Vlastnictví a jeho ochrana (§§ 136 až 155) 39
Hlava 7. Nabytí vlastnictví přivlastněním a nálezem (§§ 156 až 173) 42
Hlava 8. Nabytí vlastnictví přírůstkem (§§ 174 až 186) 45
Hlava 9. Převod vlastnictví a podobné případy jeho přechodu (§§ 187 až 199) 47
Hlava 10. Spoluvlastnictví (§§ 200 až 240) 49
Hlava 11. Právo stavby (§§ 241 až 259) 56

Str.
Hlava 12. Služebnosti (§§ 260 až 324) 58
Hlava 13. Právo zástavní (§§ 325 až 371) 69
Hlava 14. Reálná břemena (§§ 372 až 376) 76

Právo dědické.

Hlava 15. Právo na pozůstalost (§§ 377 až 390) 77
Hlava 16. Pořízení pro případ smrti (§§ 391 až 451) 79
Hlava 17. Náhradnictví a svěřenské nástupnictví (§§ 452 až 465) 89
Hlava 18. Odkazy (§§ 466 až 510) 91
Hlava 19. Vedlejší ustanovení v posledním pořízení; změna a zrušení posledního pořízení (§§ 511 až 547) 98
Hlava 20. Posloupnost zákonná (§§ 548 až 573) 104
Hlava 21. Díl povinný (§§ 574 až 601) 109
Hlava 22. Započtení na podíl dědický (§§ 602 až 607) 114
Hlava 23. Výživa a zaopatření z pozůstalosti (§§ 608 až 612) 115
Hlava 24. Přechod pozůstalosti na dědice (§§ 613 až 689) 116

Druhé oddělení.

Pohledávky.

Hlava 25. Smlouvy a právní jednání vůbec (§§ 690 až 785) 127
Hlava 26. Darování (§§ 786 až 807) 143
Hlava 27. Smlouva schovací (§§ 808 až 822) 147
Hlava 28. Půjčka (§§ 823 až 833) 149
Hlava 29. Zápůjčka (§§ 834 až 849) 151
Hlava 30. Obstarání cizích záležitostí (§§ 850 až 888) 153
Hlava 31. Směnná smlouva (§§ 889 až 898) 159
Hlava 32. Trhová smlouva (§§ 899 až 942) 161
Hlava 33. Nájem a pacht (§§ 943 až 979) 167
Hlava 34. Smlouva o práci (§§ 980 až 1016) 173
Hlava 35. Smlouva o dílo (§§ 1017 až 1029) 179
Hlava 36. Smlouva zprostředkovatelská (§§ 1030 až 1035) 182
Hlava 37. Smlouva společenská (§§ 1036 až 1061) 183
Hlava 38. Jmění manželů a smlouvy svatební (§§ 1062 až 1088) 186
Hlava 39. Smlouvy o důchod a výměnek (§§ 1089 až 1108) 191
Hlava 40. Sázka, hra a smlouvy podobné (§§ 1109 až 1116) 194
Hlava 41. Veřejné přislíbení (§§ 1117 až 1119) 195
Hlava 42. Náhrada škody (§§ 1120 až 1184) 196

Díl třetí.

Společná ustanovení o právech majetkových.

Hlava 43. Zajištění práv a závazků (§§ 1185 až 1218) 206
Hlava 44. Obnova a narovnání (§§ 1219 až 1232) 211
Hlava 45. Změna v osobě věřitele nebo dlužníka (§§ 1233 až 1261) 213
Hlava 46. Zánik práv a závazků (§§ 1262 až 1320) 218
Hlava 47. Vydržení a promlčení (§§ 1321 až 1369) 226

Důvodová zpráva.

Str.

I. Vývoj a postup přípravných prací na novém zákoníku občanském 235
II. Ráz osnovy superrevisní komise a vládního návrhu 240
III. Všeobecné poznámky ke skladbě a k názvosloví 244
IV. K uvozovacím a prováděcím předpisům 246

K části I. 246
K části II. 249
K části III. 249
K části IV. 250

V. K občanskému zákoníku 250

K dílu I.

K hlavě 1 (§§ 1 až 7) 250
K hlavě 2 (§§ 8 až 60) 251
K hlavě 3 (§§ 61 až 79) 254

K dílu II.

K hlavě 4 (§§ 80 až 98) 257

První oddělení.

Práva věcná.

K hlavě 5 (§§ 99 až 135) 260
K hlavě 6 (§§ 136 až 155) 263
K hlavě 7 (§§ 156 až 173) 266
K hlavě 8 (§§ 174 až 186) 267
K hlavě 9 (§§ 187 až 199) 268
K hlavě 10 (§§ 200 až 240) 269
K hlavě 11 (§§ 241 až 259) 272
K hlavě 12 (§§ 260 až 324) 274
K hlavě 13 (§§ 325 až 371) 278
K hlavě 14 (§§ 372 až 376) 284

Právo dědické.

K hlavě 15 (§§ 377 až 390) 285
K hlavě 16 (§§ 391 až 451) 287
K hlavě 17 (§§ 452 až 465) 293
K hlavě 18 (§§ 466 až 510) 294
K hlavě 19 (§§ 511 až 547) 297
K hlavě 20 (§§ 548 až 573) 300
K hlavě 21 (§§ 574 až 601) 302
K hlavě 22 (§§ 602 až 607) 306
K hlavě 23 (§§ 608 až 612) 307
K hlavě 24 (§§ 613 až 689) 308

Druhé oddělení.

Pohledávky.

Str.

K hlavě 25 (§§ 690 až 785) 315
K hlavě 26 (§§ 786 až 807) 331
K hlavě 27 (§§ 808 až 822) 334
K hlavě 28 (§§ 823 až 833) 337
K hlavě 29 (§§ 834 až 849) 340
K hlavě 30 (§§ 850 až 888) 342
K hlavě 31 (§§ 889 až 898) 347
K hlavě 32 (§§ 899 až 942) 349
K hlavě 33 (§§ 943 až 979) 354
K hlavě 34 (§§ 980 až 1016) 360
K hlavě 35 (§§ 1017 až 1029) 360
K hlavě 36 (§§ 1030 až 1035) 368
K hlavě 37 (§§ 1036 až 1061) 368
K hlavě 38 (§§ 1062 až 1088) 371
K hlavě 39 (§§ 1089 až 1108) 376
K hlavě 40 (§§ 1109 až 1116) 378
K hlavě 41 (§§ 1117 až 1119) 382
K hlavě 42 (§§ 1120 až 1184) 382

K dílu III.

K hlavě 43 (§§ 1185 až 1218) 396
K hlavě 44 (§§ 1219 až 1232) 401
K hlavě 45 (§§ 1233 až 1261) 402
K hlavě 46 (§§ 1262 až 1320) 405
K hlavě 47 (§§ 1321 až 1369) 412

Srovnávací přehledy:

paragrafů vládního návrhu s paragrafy osnovy z r. 1931 a s paragrafy dosavadního občanského zákoníka a jiných zákonů 419
paragrafů dosavadního občanského zákoníka s paragrafy a články osnovy z r. 1931 a vládního návrhu 432
paragrafů osnovy z r. 1931 s paragrafy vládního návrhu 443

Státní tiskárna v Praze. — 1606-37.